2022

CIVIL KÉZIKÖNYV

ERKE
Esély és Részvétel Közhasznú Egyesület

Útmutató a civil szervezetek mindennapi működéséhez

Kiadó: Esély és Részvétel Közhasznú Egyesület
3530 Miskolc, Melinda u. 24. II/3
telefon. +36/46/611-559
e-mail: civilkozpont@erke.hu ; honlap: erke.hu
Megjelenés éve: 2022.

Szerkesztő: Dr. Kecskés Péter; Zádeczkiné Felhős Enikő
képszerkesztő: Tógyerné Nagy Viktória, Trestyánszki Anikó

Szerzők
Alapvető információk a civil szervezetek helyzetéről – Furka Ágnes, Lakatosné Kiss Edit, Palik Zoltán
Civil krónika – Enyedi Anna Regina, dr. Kisida Tamás
A civil szervezetek működésének gyakorlati kérdései; A civil szervezetek erőforrásai és forrásteremtés – Palik Zoltán
A civil szervezetek gazdálkodásának gyakorlati kérdései – Palik Ildikó, Palik Zoltán
Mire szerződünk? – Dr. Kaprinay Zsófia
Jó gyakorlatok – Kalász Ágnes
Tudta-e – Kisgyőri Roland
Civil megyetükör – Nagyné dr. Czifra Beáta, Kóródi Vivien, Civil Közösségi Szolgáltató Központok munkatársai
Korrektúra és lektorálás: dr. Baranyi Ildikó, Szöllősiné Tóth Erika, Nagyné dr. Czifra Beáta, Répászki Mariann Gerda, Kóródi Vivien, Nemes Johanna, Demjén Ildikó Ágnes, Szilágyi Csaba, Darnyi Géza, Kalász Ágnes

A kiadványban felhasznált fényképek forrásai: Civil Közösségi Szolgáltató Központok, Civil Kapcsolatok és Társadalmi Konzultáció Főosztálya, Nemzeti Ifjúsági Tanács Szövetség

Köszönetet mondunk a forrásként felhasznált anyagok összeállításáért:
a Civil Közösségi Szolgáltató Központoknak

Ajánlás

Gulyás Gergely

Tisztelt Olvasók!
Kedves Civilek!

A közösségek jelentik a legnagyobb értéket, egyszerre biztosítanak keretet az egyén, a településeink, és az ország életének. Minden értékteremtő közösség fontos: a család, az iskola, az egyházak, a szakmai szervezetek, a kultúra és a sport közösségei, a különféle karitatív munkát végző egyesületek.

Nem képzelhető el jól működő ország nélkülük, hiszen általuk lehet méltó színtereket biztosítani mindennapi életünknek, ha vannak olyan elhivatott emberek, akik létre tudják hozni és mozgásban tudják tartani ezeket a szerveződéseket.

A civil szervezetek több mint három évtizedes hazai története jól mutatja, mennyire fontos az együttműködés. Ezért növeljük évről évre az e területre érkező állami támogatás összegét. Amikor a civil közösségek előtt tisztelgünk, nem csak egy-egy sikertörténetet, egy-egy nagyszerű teljesítményt kell látnunk, hanem azt is, hogy milyen gazdagok is vagyunk. Gazdagok vagyunk, mert az ország életének számtalan területén vannak olyanok, akik elkötelezetten és hozzáértően dolgoznak a helyi közösségekért. Legtöbbjük tevékenységét áthatja a tudat, hogy amit tesznek, messze túlmutat saját érdekeiken, sőt még a szűkebb közösségen is, amelynek tagjai. A nekik juttatott forintok mellé saját forrásokat tesznek – hol pénzben, hol természetben, hol saját munkájukkal, amelynek értéke felbecsülhetetlen.

A civil közösségek munkájára az egész nemzetnek szüksége van. Olyan képességet, szemléletet, és szempontokat jelenítenek meg, amelyek a törvények által szigorúan szabályozott közigazgatás működését érdemben kiegészítik.

A kormány ezért kiemelt figyelmet fordít az élet szinte minden területén jelenlévő és tevékenykedő civil szervezetek működésére, és partnerséget ajánl e kezdeményezéseknek.

A 2022. évben a koronavírus járvány mellett újabb komoly megpróbáltatásokkal kell megküzdenünk. A szomszédunkban zajló háború okozta menekültválság kezelésében, a hazájukat és otthonaikat elhagyni kényszerülő, vagy éppen a szülőföldjükön maradt embertársaink megsegítésében példás összefogással léptek fel a hazai civil szervezetek. Munkájuk és áldozatkészségük felbecsülhetetlen érték.

A válságok korát éljük, és nehéz időszak áll előttünk. Összefogásra, gondoskodásra, jóakaratra és szolidaritásra van szükség ahhoz, hogy a lehető legkevesebb veszteséggel, összességében megerősödve hagyhassuk majd magunk mögött a világpolitika által okozott nehézségeket. Kevesen vannak, akik többet tehetnek ezért, mint civil közösségeink.

Gulyás Gergely
Miniszterelnökséget vezető miniszter

Szalay-Bobrovniczky Vince

Azt gondolom, bátran kijelenthetjük, hogy – az immár negyedik alkalommal megjelenő – Civil Kézikönyvvel sikerült hagyományt teremtenünk. Mind a civil szervezeti vezetők, mind a civil szféra iránt érdeklődők 2019 óta biztosak lehetnek abban, hogy minden év őszén a kézikönyv aktuális kiadása, illetve annak elektronikus változata megjelenik.

Az első kiadásakor hiánypótló mű jelentőségét az adja, hogy a civil szervezeteket érintő általános elméleti és gyakorlati információkon túl naprakész tartalommal is rendelkezik, hiszen mindegyik kézikönyv a kiadását megelőző egy év időszakáról, valamint a közeljövő változásairól, eseményeiről is tájékoztat, illetve a Központi Statisztikai Hivatal legfrissebb civil szektort érintő adatait, kimutatásait is tartalmazza.

Az Esély és Részvétel Közhasznú Egyesület kiadásában megjelenő, a Miniszterelnökség és a Civil Közösségi Szolgáltató Központok közreműködésével elkészült kötetek az évek alatt egyre bővülő ismeretanyaggal és egyre nagyobb terjedelemben jelentek meg. Ezt megkönnyítendő 2021 óta az aktuális Civil Kézikönyv elektronikus változata már nem pusztán a papír alapú könyv reprodukciója, hanem annál több, a nyomtatott verziónál bővebb, részletesebb tartalommal rendelkezik. Olyan tudásanyaggal, amely a nyomdai úton elkészült könyv kereteit már meghaladná, de a civil szektor számára további hasznos tudást nyújthat.

A Miniszterelnökség Civil és Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkársága a civil központok hálózatának közreműködésével az elmúlt egy évben is számos olyan programot valósított meg, amelyeknek célja a civil szektor további erősítése, népszerűsítése, a fiatalok bevonása a civil szervezetek tevékenységébe.

Külön öröm számunkra, hogy a civil központ hálózat 10 éves fennállásának ju-

bileumi évében megszervezhettük az I. Országos Civil Konferenciát Budapesten, A 2012. július 1-jén civil információs centrum néven létrejött, majd 2020. július 1-jétől civil közösségi szolgáltató központ néven működő hálózat az ország valamenynyi megyéjében és a fővárosban is szakmai munkájával, tevékenységével támogatja, térítésmentes szolgáltatásaival segíti a civil szervezeteket.

2021 szeptemberében, majd 2022 februárjában megszerveztük az V. és a VI. Országos Civil Véradást. A két esemény évről évre növekvő sikerességét jelzi, hogy 75 helyszínen összesen 1803-an adtak vért. Köszönet illeti meg a véradókat!

Országos rendezvényeinkhez jelentős számú civil szervezet csatlakozott, és reményeink szerint növekvő számú érdeklődőhöz jutott el például a civil 1%-os kampányunk, az Adventi Civil Börze adománygyűjtő felhívásunk, az Együtt.Újra című fotókiállításunk. A fiatal korosztály megszólítását tűztük ki célul az EDUCATIO 2022. Nemzetközi Oktatási Szakkiállításon, valamint a XXI. Bálványosi Nyári Szabadegyetemen. Civil szervezetek vezetői számára tartottunk vezetői workshopot, egyetemisták számára civil szemináriumot, a középiskolás korosztály számára pedig a civil szervezetek sokféle tevékenységét bemutató foglalkozásokat, társasjátékkal és fiataloknak szóló kiadvánnyal.

Örömmel számolhatok be arról is, hogy az elmúlt időszakban tovább nőtt a kormányzat által a civil szervezetekre fordítandó támogatás összege. A Nemzeti Együttműködési Alap (NEA) 2023. évi teljes keretösszege várhatóan meghaladja a 11 milliárd forintot, egyre több civil szervezet működéséhez, illetve programjainak megvalósításához nyújthat segítséget.

A Magyar Falu Program Falusi Civil Alap és a Városi Civil Alap pályázatai a 2022. évben is kiírásra kerültek, így a NEA mellett – a korábbi évekhez hasonlóan – ismét további forrásokat biztosíthattunk a civil szervezetek számára.

A fent felsoroltakról, illetve a magyarországi civil szektort érintő aktualitásokról a kézikönyvben és annak elektronikus változatában a Civil Információs Portálon további részletes leírást találnak, ehhez a civil szervezetekben tevékenykedőknek és a jövőbeli tagoknak, önkénteseknek, támogatóknak, segítőknek és az érdeklődőknek kellemes olvasást kívánok.

Szalay-Bobrovniczky Vince
civil és társadalmi kapcsolatokért felelős
helyettes államtitkár

Alapvető információk a civil szervezetek helyzetéről

Mennyi civil szervezet működik az országban?

Magyarországon 53.007 civil szervezet működik. Ezek között 18.667 alapítvány és 34.340 – az egyesülési jog alapján létrehozott, társas formában működő egyesület, szövetség található.

A civil szervezet gyűjtőnév alatt – a civil törvény[1] terminológiáját követve – az egyesületeket, alapítványokat és a szövetségeket értjük. A civil törvény a civil szervezetek körébe sorolja még a civil társaságokat. A civil társaságoknak azonban nincs nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségük. Ezért a jelen helyzetkép megrajzolásakor nem tudjuk figyelembe venni őket.

Magyarországon 53.007 civil szervezet működik (KSH 2020.). A civil szervezetek többségét, 65%-át a társas formában működő szervezetek, egyesületek, szövetségek (a továbbiakban együtt: egyesületek) teszik ki, míg az alapítványok aránya 35 %. Ezek az adatok azt mutatják, hogy a civil szektor jellemzően az öntevékenységre, a polgárok közös cselekvésére épül. Számukat és arányukat tekintve csekélyebb mértékben vannak jelen a civil szervezetek körében az alapvetően valamely cél támogatására létesülő alapítványok.

Az országban mindenhol működnek civil szervezetek?

Magyarországon szinte minden településen működnek civil szervezetek. A civil szervezetek 21%-a Budapesten tevékenykedik. Közel azonos arányban (20%) vannak jelen a civil szektoron belül a megyeszékhelyeken bejegyzett szervezetek. A többi városban a szervezetek 32%-a, míg a községekben a 27%-uk tevékenykedik.

A civil szervezetek közel háromnegyede – a székhelyüket tekintve – a városokhoz kötődik. A városi szervezetek túlsúlya nem jelenti azt, hogy a községekben lebecsülhető lenne a civil szervezetek jelenléte. A kisebb településeken is működnek olyan civil szerveződések, amelyek a kihívások kezelése által (pl. polgárőr egyesületek, szociális és karitatív szervezetek), vagy épp a közösség számára fontos

1 Civil törvénynek az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvényt nevezzük.

értékek közvetítése révén (pl. közművelődési-, sport-, kulturális szervezetek) hozzájárulnak az emberek életminőségének javításához.

A civil szervezetek száma szerinti megyei rangsor első negyedében Budapest, Pest, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megye található. E sort Vas, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Tolna, és Nógrád megye zárja. Csakhogy e sorrendnél – amit erősen befolyásol a népesség és a települések száma is – sokkal kifejezőbb, ha az ezer főre jutó szervezetek számát – a szervezetek sűrűségi mutatóját – vesszük alapul. Ebből jobban lehet következtetni az adott megyében élő polgárok önszerveződési képességére. A sűrűségi mutató szerinti rangsor elején Somogy megyét Veszprém, Zala, Baranya és Vas megye követi. Tolna, Békés és Nógrád megye is az országos mutató fölött áll az ezer főre jutó szervezetek számát tekintve. Ezekből az adatokból látszik, hogy nem a települések száma, nem is az adott megye gazdasági teljesítőképessége a döntő szempont az önszerveződési képesség szempontjából. Az önszerveződési hajlandóságot erősen befolyásolja az is, hogy az adott területen mennyire van hagyománya az ott élők összefogásának, illetve jelen vannak-e például a mintát adó civil bázisok, hálózatok.

A civil szervezetek száma (db), és sűrűségi mutatója (1000 fő/db), 2020.

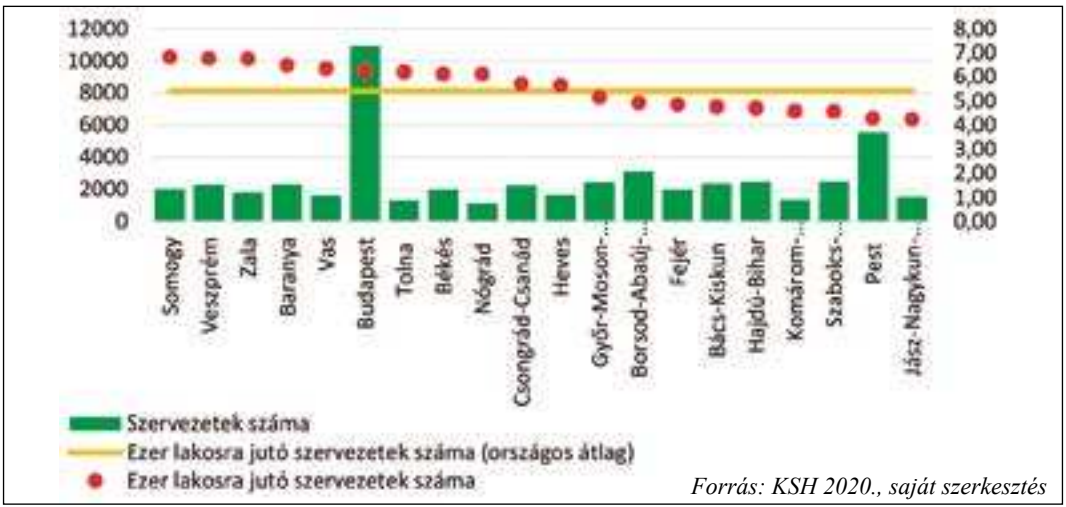

Forrás: KSH 2020., saját szerkesztés

Mivel foglalkoznak a civil szervezetek?

Az alapítványok tevékenysége főleg az oktatáshoz (33%), a szociális ellátáshoz (17%), a kultúrához (16%) és az egészségügyhöz (9%) kapcsolódik. Az egyesületek körében a sportegyesületek (25%), a szabadidős és hobbi (24%) valamint a kulturális szervezetek (18%) jelenléte a legmeghatározóbb.

Az alapítványok háromnegyede az emberi erőforrások megőrzésével, fejlesztésével összefüggő tevékenységeket végez. Az oktatás, a szociális ellátás, a kultúra és az egészségügy területén a jelenlétük olyannyira természetesnek számít, hogy a közszolgáltatások ellátását nem is tudnánk elképzelni alapítványok támogató/segítő jelenléte nélkül. Az egyesületek esetében jól látható, hogy ez a szervezeti forma jellemzően az emberek közös cselekvésére épül. Így az egyesületek kétharmada működik a sport, szabadidő, és a kultúra területén. A meghatározó tevékenységi területek között nincs jelentős különbség a fővárosi és a megyei civil szervezetek között, de eltérések azért érzékelhetőek. A fővárosban a közbiztonság védelme alig kap hangsúlyt. Miközben az ország többi részének egyesületi életében e szervezetek 5%-os súllyal vannak jelen. Budapesten viszont hasonló jelentőséggel bír a kutatás területe, ami viszont a megyék szintjén számít kevésbé meghatározó tevékenységi iránynak.

A mindennapi működésben valóban ritka az egyetlen tevékenységi körrel rendelkező szervezet. A szektor szervezeteinek éppen az a sajátossága, hogy rugalmasan tudnak reagálni a felmerülő belső és külső igényekre, szükségletekre, a jogi és a támogatási környezet pedig elég rugalmas ahhoz, hogy a szervezetek sokoldalúsága megmaradhasson.

Mennyien dolgoznak civil szervezetekben?

A civil szervezetek által foglalkoztatottak száma 54.000 fő. A foglalkoztatottak 38%-a részmunkaidőben, illetve nem főállásban dolgozik. Az alapítványoknak és az egyesületeknek önkéntesként segítők száma meghaladja a 294.000 főt.

A teljes nonprofit szférában alkalmazottak harmada, a nemzetgazdaság egészében a foglalkoztatottaknak pedig csak az 1,1 %-a dolgozik civil szervezeteknél. Területileg sem tűnnek jelentősnek az eltérések a szervezetek foglalkoztatási szerepét tekintve. Budapesten is csak a foglalkoztatottak 3 %-a dolgozik a

szűken vett civil szektorban. A 2%-os értéket is csak Békés és Baranya megye éri el. A többi megyében 1 % körüli a civil foglalkoztatottak részesedése a teljes foglalkoztatotti létszámból.

A foglalkoztatás nem számít általános gyakorlatnak a szervezetek körében, mindössze 16,5%-uk alkalmaz fizetett munkaerőt. A fizetett munkaerőt alkalmazó 8.723 szervezet 70%-a főállású teljes munkaidős munkavállalót alkalmaz. A civil szervezetek körében az atipikus foglalkoztatás elterjedtebb gyakorlat, mint a nemzetgazdaság egészében vagy akárcsak a nonprofit szektorban. Sokan nyugdíjasként, illetve kiegészítő tevékenységként vállalnak munkát a civil szervezeteknél. Az alkalmazottak 37%-a részmunkaidőben vagy nem főállásban dolgozik a civil szervezeteknél. A munkavállalók között közfoglalkoztatottak is dolgoznak, arányuk 10-15% közé becsülhető, annak fényében, hogy a legnagyobb közfoglalkoztatók között civil szervezetek (pl. Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület) is találhatók[2]. Civil közfoglakoztatási program jelenleg két megyében Nógrádban és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében működik. Ezeket a civil közösségi szolgáltató központ címmel rendelkező szervezetek valósítják meg, a korábbi kulturális közfoglalkoztatási program mintájából kiindulva.

A civil szervezeteknél foglalkoztatottak közel 41%-a Budapesten dolgozik. A megyék közül Pest megyében találjuk a legtöbb civil munkavállalót. Pest megye után viszont azok a megyék következnek, ahol a gazdasági, munkaerőpiaci viszonyok jellemzően kedvezőtlenebbek. Ezekben a megyékben a civil szervezeteknek valamivel erősebb a munkaerőpiaci részvétele. Ez pedig inkább a szociális gazdasághoz kötődő támogatott és védett foglalkoztatásra vezethető vissza.

A civil szervezetek tevékenységének legfontosabb humánerőforrás bázisát az önkéntesek jelentik. A szervezetek közel fele (45,8%) fogad alkalmi vagy rendszeres jelleggel önkénteseket. Egy önkéntes átlagosan 136 munkaórát adományozott az idejéből a civil szervezeti tevékenységekre. Az önkéntesek által teljesített munkaórák száma így éves szinten 40,04 millió óra. Az általuk teljesített önkéntes órák értéke 40,29 milliárd Ft. (A számítás a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről szóló 350/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet 5. §-ban szereplő értéken és a 2020. évi minimálbér összegén alapul). A

2 Havi tájékoztatás a közfoglalkoztatásról, Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási Portál https://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/havi-tajekoztatas-a-kozfoglalkoztatasrol utolsó letöltés: 2022. 07. 27.

A civil szervezeteknél alkalmazásban állók és önkéntesek száma (fő) 2020.

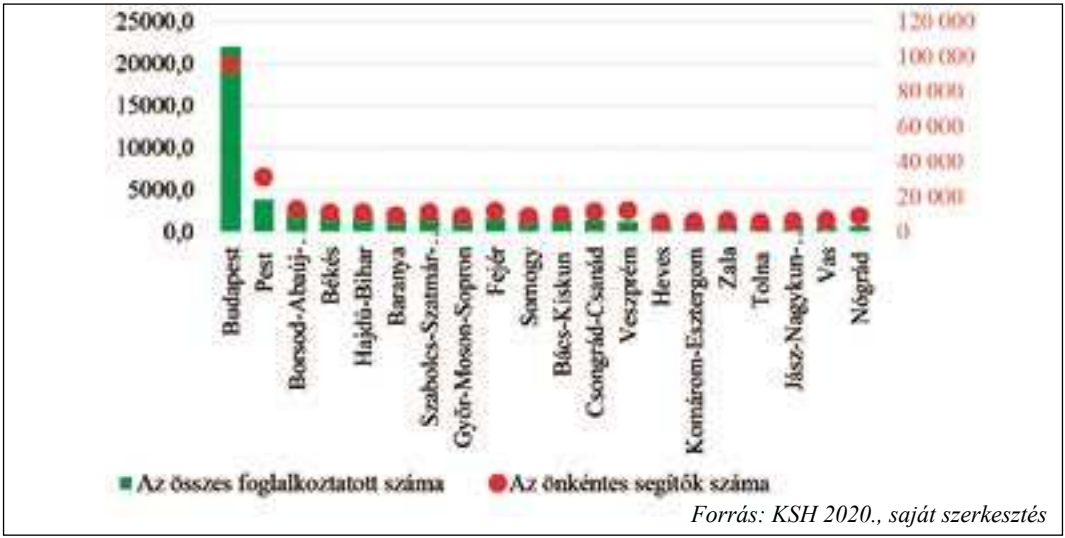

Forrás: KSH 2020., saját szerkesztés

COVID-19 járvány e területen erősen érezte tette a hatását. Az önkéntesek száma a civil szervezeteknél 2020-ra 347 ezerről 294 ezer főre csökkent[3]. Az önkéntesek által teljesített munkaórák értéke – a minimálbér emelés ellenére sem érte el a 2019. évi szintet (41,1 milliárd Ft).

Az önkénteseknek legfeljebb 30%-át teszik ki a közérdekű önkéntes tevékenységet végzők. A civil szervezetekben alkalmilag vagy rendszeresen önkénteskedők döntő többségét azok alkotják, akik a közérdekű önkéntesekre vonatkozó törvény[4] hatályán kívül tevékenykednek.

Az egyesületek esetében a tagok szerepvállalását sem szabad figyelmen kívül hagyni. Az egyesületeknek összesen 2.363.125 magánszemély tagja van. Az általuk végzett közösségi munka értéke külön nem jelenik meg a statisztikákban, ugyanakkor a létszámadatok önmagukban is jelentős időráfordítást feltételeznek.

3 A nonprofit szektor legfontosabb jellemzői 2020-ban. KSH. Budapest 2022. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nonprofit/2020/index.html letöltve: 2022. 07. 26.

4 A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény

Mekkora bevétellel rendelkeznek a civil szervezetek?

A civil szervezetek összesen 895,2 milliárd forint éves bevétellel rendelkeznek. A szervezetek 5 %-a rendelkezik a civil források háromnegyedével. A szervezetek 40%-ának bevétele kevesebb, mint 500 ezer Ft. A szervezetek bevételszerzési lehetőségei között jelentős különbségek vannak. Ez érzékelhető területi szinten is. De a források egyenetlen megoszlása mögött mélyebb, valamennyi erőforrásra és kapacitásra kiterjedő különbségek állnak.

A civil szektor, miközben a szervezetek számát tekintve 87%-os arányban van jelen, a bevételek vonatkozásában csak 38%-os részesedéssel bír a teljes – a nonprofit gazdasági társaságokat, közalapítványokat, érdekképviseleteket és egyéb szervezeteket is magában foglaló – nonprofit gazdasági ágazaton belül[5]. A civil szervezetek 93 %-a rendelkezik pénzbeli bevétellel. Egy civil szervezetre 16,89 millió Ft/év bevétel jut (ez az érték évek óta alig változik).

A bevétel összegének szórása azonban területileg meglehetősen nagy. A Budapesten működő szervezetek az összes civil bevétel 56,8%-a fölött rendelkeznek. A megyék – a főváros nélkül – nagyjából 386,9 milliárd forint civil bevételre tesznek szert éves szinten. A fővárosban egy szervezetre közel 46,58 millió forint, míg a megyékben átlagosan 10,41 millió forint bevétel jut.

A megyékre jutó pénzügyi források közül Pest megye önmagában a civil bevételek 15%-a, azaz 56,34 milliárd forint fölött rendelkezik. Az utána következő Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Hajdú-Bihar megye egyaránt 7-7%-os részesedést tudhat magáénak. Az egy szervezetre jutó bevételek tekintetében Fejér és Tolna megye szerepel a legjobban, míg Zala, Jász-Nagykun-Szolnok és Nógrád megyékben a legalacsonyabb az egy szervezetre jutó átlagbevétel.

A szervezetek 40%-a 500 ezer forintnál kevesebb bevétellel rendelkezik. A bevételek szempontjából a szervezetek legnépesebb csoportját az 501 ezer és 5 millió forint közötti bevétellel rendelkező szervezetek alkotják (arányuk 36%). Csak a szervezetek 5%-a ér el 50 millió forint fölötti bevételt. A civil szervezetek közötti különbségek mértékét jól mutatja, hogy a legfelső bevételi sávba eső szervezetek rendelkeznek a források 77%-ával. Az 5 millió forintnál kevesebből gazdálkodó szervezetek számaránya

5 A nonprofit szektor legfontosabb jellemzői 2020-ban. KSH. Budapest 2022. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nonprofit/2020/index.html letöltve: 2022. 07. 26.

A civil szervezetek éves bevétele (millió Ft) és az egy szervezetre jutó bevétel (millió Ft) megyénként, Budapest adatai nélkül 2020.

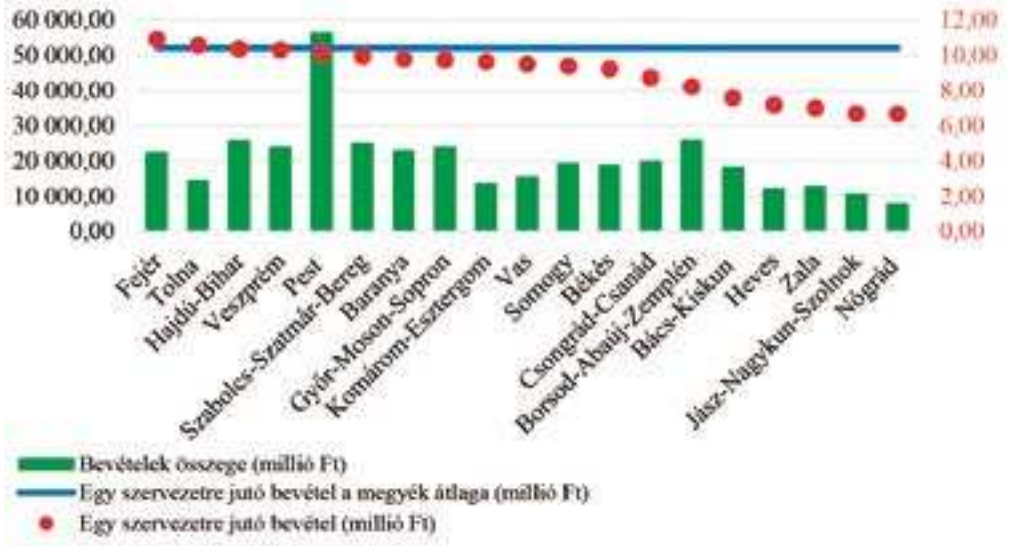

Forrás: KSH 2020., saját szerkesztés

76%-os a civil szektoron belül, de ezek a szervezetek a bevételeknek csak 4,3 %-át birtokolják. A szervezetek által végzett tevékenység is befolyásolja a forrásszervező képességet. A szociális ügyek, a társadalmi felzárkózás, a sport területén a civil feladatellátás és az ehhez kapcsolódó állami források elérése elterjedtebb gyakorlatnak számít. Más területeken a közszolgáltatások átvétele is inkább csak az önkormányzati feladatokhoz kapcsolódva valósul meg, ami szűkebb pénzügyi mozgásteret jelent. A kisebb szervezetek nem feltétlenül rendelkeznek a forrásaik szélesítéséhez szükséges erőforrásokkal és kapacitásokkal sem. A jelentősebb bevétellel és komolyabb erőforrásokkal rendelkező szervezetek a működés e speciális területén is hatékonyabban tudnak fellépni.

A szervezetek megoszlása éves bevételük nagysága szerint (%), a bevételek megoszlása a szervezetek között bevételnagyság szerint (%), 2020.

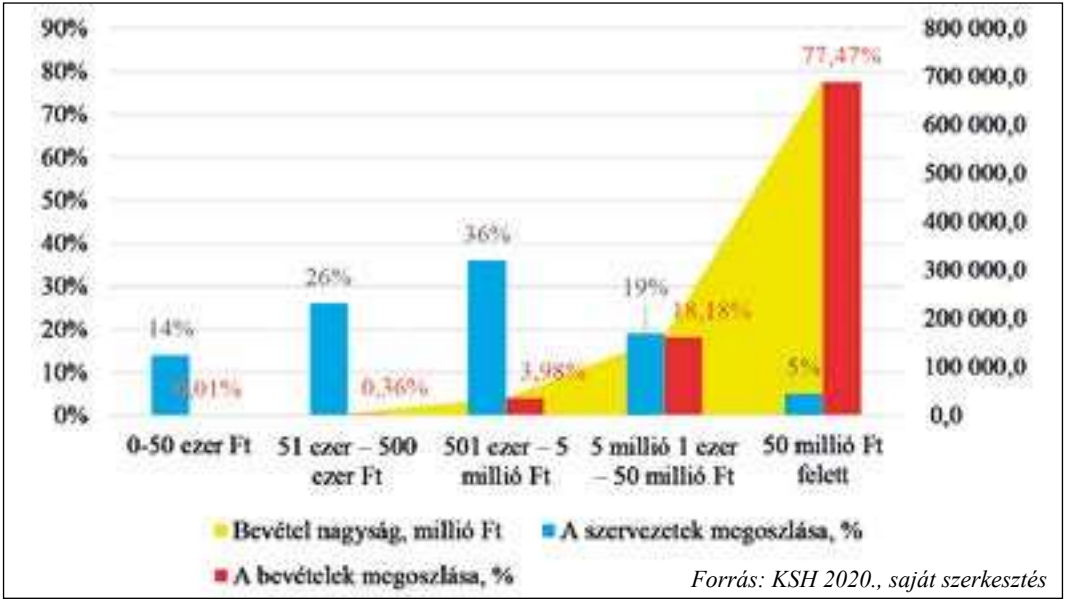

Forrás: KSH 2020., saját szerkesztés

Honnan származnak a civil szervezetek bevételei?

A civil szervezetek bevételeinek jelentős része, 44%-a állami támogatásból származik. Az alaptevékenységük és gazdálkodásuk biztosítja a bevételek 34%-át. A magántámogatások aránya 22 %.

A civil szektor bevételei kis mértékben csökkentek. Az állami támogatások összege és aránya azonban növekedett. Az állami támogatások összege 2020-ban 393,38 milliárd Ft, ami 11 %-kal volt magasabb az előző évi összegnél. A növekmény a hazai pályázati és egyéb költségvetési támogatásokhoz köthető. A költségvetésből származó bevételek aránya 40 %-ról 44 %-ra nőtt.

A magántámogatások összege szintén növekedett az előző évhez képest. A magántámogatások összege 197,58 milliárd Ft, aránya 21% a civil bevételek között. Az alapcél szerinti tevékenységekből származó

bevételek összege és aránya gyakorlatilag nem változott az előző évhez képest. A gazdálkodási bevételek viszont a felükre estek vissza. (A 2019. évi 15,8 milliárd forintos gazdasági-vállalkozási bevételi adat nem tűnik reálisnak. Csaknem háromszorosa volt a 2018. évinek, ráadásul e bevétel aránya korábban soha nem haladta még meg a 10%-ot a bevételeken belül). A 2020. évi 70,5 milliárd forint vállalkozási-gazdálkodási bevételi adat hitelesebbnek tűnik. E forrásból a civil bevételek 8 %-a származik.

A civil szervezetek bevételeinek megoszlása források szerint országosan (%, millió Ft), 2017-2020.

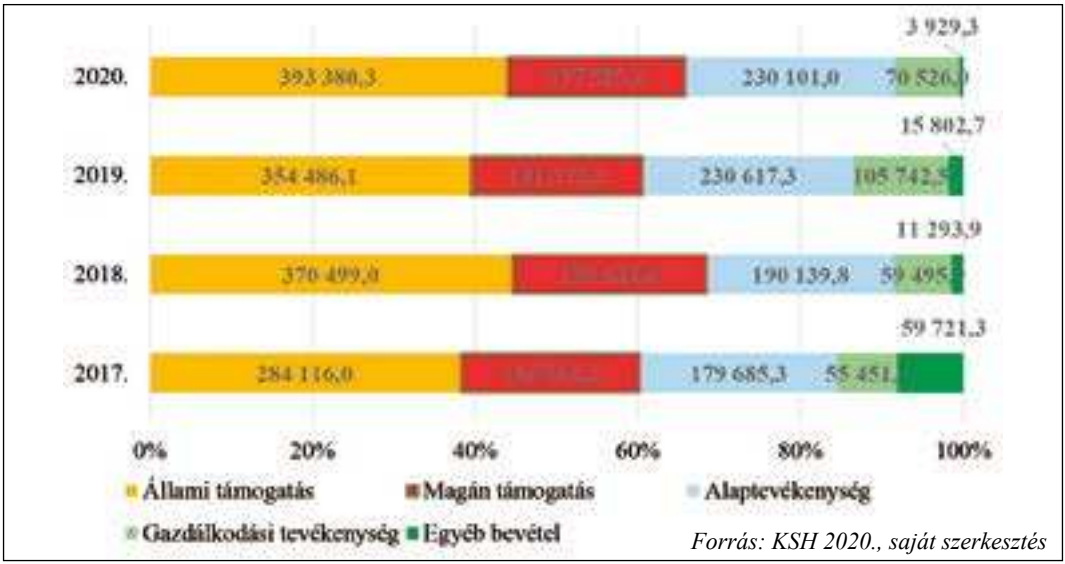

Forrás: KSH 2020., saját szerkesztés

Területileg jelentős eltérések tapasztalhatók aszerint, hogy az államháztartás és alrendszereiből érkező bevételek milyen arányban jelennek meg a szervezetek bevételei között. Vas, Komárom-Esztergom, Baranya, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Veszprém, Borsod-Abaúj-Zemplén és Zala megyében az állami támogatások aránya meghaladja az 50 százalékot is, miközben Budapesten és Somogy megyében 40 % alatt marad.

Budapesten a magántámogatások aránya eléri a bevételek negyedét. A megyék közül csak Hajdú-Bihar, Fejér, Bács-Kiskun és Tolna megyében haladja meg a magántámogatások aránya a 20%-ot. Ugyanakkor Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Békés, Vas megyében ez az arány 11-12 %, Szabolcs-Szatmár-Bereg pedig csak 8%.

Az alapcél szerinti bevételek Somogy, Jász-Nagykun-Szolnok, Békés megyében és a fővárosban megközelítik a bevételek harmadát. Szabolcs-Szatmár-Bereg, Vas és Fejér megyékben ez az arány ugyanakkor a 20%-ot sem éri el.

Némiképp meglepő módon a gazdasági-vállalkozási bevételek aránya Szabolcs-Szatmár-Bereg (15%), Fejér (12 %) Nógrád és Heves megyében (11-11%) a legmagasabb. Míg a másik végletet Borsod-Abaúj-Zemplén (6%) és Hajdú-Bihar megye (4%) jelenti, de jellemző az is, hogy a gazdálkodási bevétel a többi megyében is 10% alatt marad.

A civil szervezetek bevételeinek megoszlása források szerint megyénként (%,) 2020.

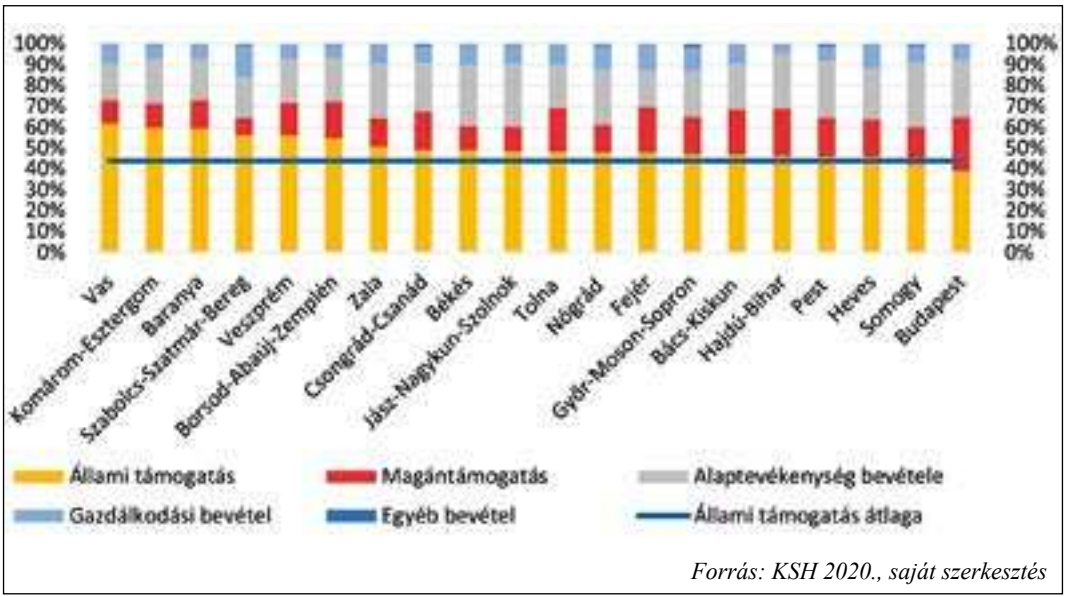

Forrás: KSH 2020., saját szerkesztés

A civil szervezetek 24,1%-a részesül pályázati támogatásokban. A civil bevételek 16,6 %-át adják a pályázati úton elérhető források. A 140,5 milliárd forintot kitevő összes pályázati bevétel többsége (79,1%-a) a központi költségvetésből származik. A központi költségvetéshez köthető pályázati források összege meghaladja a 117 milliárd forintot. A bevétellel rendelkező szervezetek 18,1 %-a részesül pályázati úton költségvetési támogatásban. A központi költségvetés terhére meghirdetett pályázatokból 17 milliárd forinttal több bevétele volt a szervezeteknek 2020-ban, mint 2019-ben.

Az önkormányzati forrásból származó támogatások csak 0,7%-ban vannak jelen a pályázati bevételek között. (A COVID-19 járvány miatt 2020-ban számos önkormányzat halasztotta vagy törölte a civil szervezeteket támogató pályázatok meghirdetését).

A magánforrásból származó pályázati források mértéke a pályázati bevételek között 16,3%. A külföldi pályázati támogatások a pályázati bevételek közel 13,4%-át jelentik. E támogatások jellemzően két nagyobb forráscsoportból származnak. Az egyik csoportot azok az európai uniós programok alkotják, amelyek felhasználása nem a költségvetésen keresztül történik (pl. ERASMUS+; Európa a Polgárokért Program, illetve utóda a CERV Program stb.). A másik nagyobb csoportot a nonprofit szervezetektől, egyházaktól, pártoktól származó támogatások jelentik.

A civil szervezetek közül az egyesületek, szövetségek esetében nem lebecsülendő forrást jelentenek a tagdíjból származó bevételek. Az egyesületek és szövetségek átlagos taglétszáma 71 fő. A magánszemély tagoktól éves szinten 25,62 milliárd, a jogi személy tagoktól pedig 6,36 milliárd forint tagdíj befizetés érkezik az egyesületekhez, szövetségekhez. Természetesen a tagdíj bevétel számít a legtöbb szervezet által igénybe vett forrásnak, de ez a forrás az összes civil bevételnek csak 2,9 %-át teszi ki. Az alaptevékenység részeként értékesített termékek, szolgáltatások, illetve az adományok bevétele meghaladja a 19,81 milliárd forintot. A bevételek 22,1 %-a származik e forrásból. A vállalkozási tevékenységből 31,5 milliárd forint bevétele származik a szervezeteknek, ami az összes bevétel 3,5 %-ának felel meg. Ennél valamivel kevesebb bevétel, 28,8 milliárd forint folyik be a pénzügyi műveletekből (pl. kamat, hozam).

A pályázati bevételek megoszlása (%), a pályázati bevétellel rendelkező szervezetek megoszlása a bevétellel rendelkező szervezetek körében (%), valamint a pályázati bevétel összege 2020.

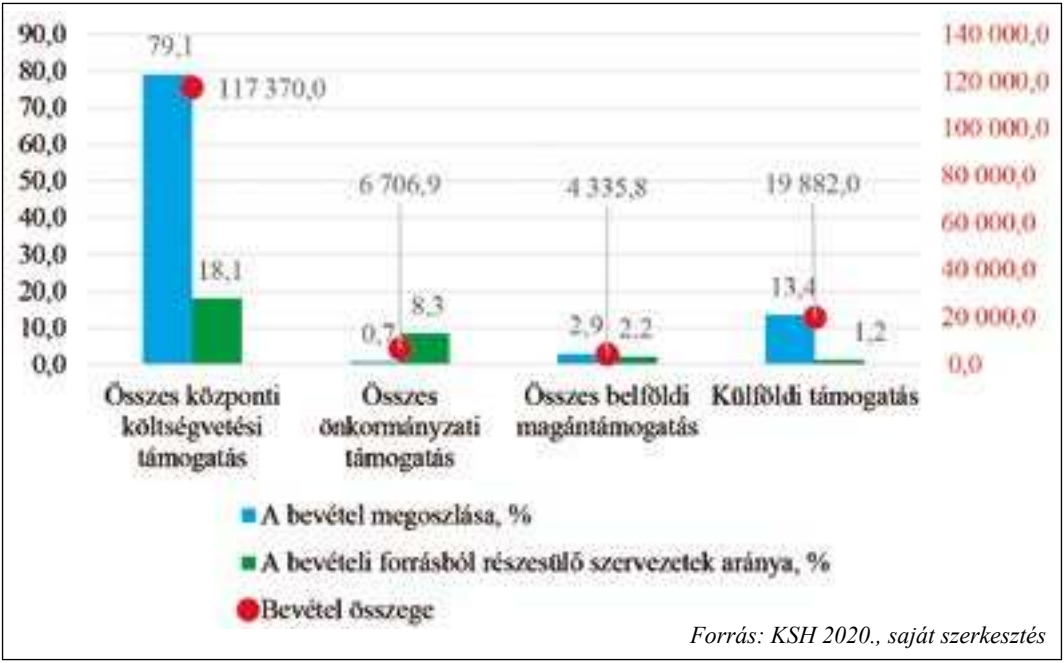

Forrás: KSH 2020., saját szerkesztés

A civil szektor jellemzői

54 000 foglalkoztatott

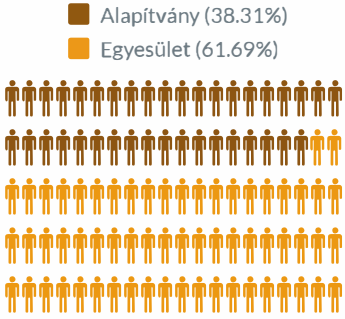

főállású, teljes munkaidős munkavállaló: 33 761 fő
főállású, részmunkaidős munkavállaló: 13 876 fő
nem főállású munkavállaló: 6 368 fő

alapítvány: 83 354 önkéntes
+ egyesület: 211 094 önkéntes

40,04 millió önkéntes óra
(40,29 milliárd Ft érték)

Vezető tevékenységek

...az egyesületek körében
sport: 25 %; szabadidő és hobbi: 24 %
kultúra: 18 %; közbiztonság: 5 %

...az alapítványok körében
oktatás: 33 %; szociális ellátás: 17 %
kultúra: 16 %; egészségügy: 9 %; vallás: 5 %

895,52 milliárd Ft éves bevétel

Állami támogatás:
393,38 milliárd Ft (43,9 %)

Alaptevékenység bevétele:
230,1 milliárd Ft (25,7 %)

Magántámogatás:
197,58 milliárd Ft (22,1 %)

Gazdálkodási és egyéb bevétel:
74,45 milliárd Ft (8,3 %)

2,36 millió egyesületi tag

10,7 milliárd Ft pénzbeli adomány a rászorulóknak

Civil források

A civil szervezetek bevételei tíz év alatt csaknem megduplázódtak, 445,6 milliárd forintról több mint 895,5 milliárd forintra nőttek.

Ha a növekedés okait keressük, első helyen a költségvetési források bővülését kell kiemelni. Az ország javuló teljesítőképessége, illetve az uniós források beáramlása nagyfokú emelkedést hozott a civil szervezetek állami támogatásában is. A bővülés különösen 2017. és 2018. években volt ugrásszerű. A 2019. évben éreztette hatását, hogy a Széchenyi2020 Program civilek számára is elérhető pályázatai körében lezárultak a nagyobb összegű kifizetések. A 2020. évben a költségvetési források ismét emelkedtek. Ugyanez mondható el a szervezetek magántámogatásból származó bevételeiről is. Az állami támogatás mintegy 39 milliárd, a magántámogatás 6 milliárd forinttal nőtt az előző évihez képest. Bővültek az alaptevékenységből származó bevételek is. A civil szervezetek összes bevételének 2020. évi csökkenése tehát a gazdálkodási tevékenység bevételének visszaeséséhez kötődnek (de amint fent jeleztük ez a csökkenés az előző évi adat pontatlanságának természetes korrekcióját is jelentheti).

A civil szervezetek forrásainak alakulása 2011-2020. között (millió Ft)

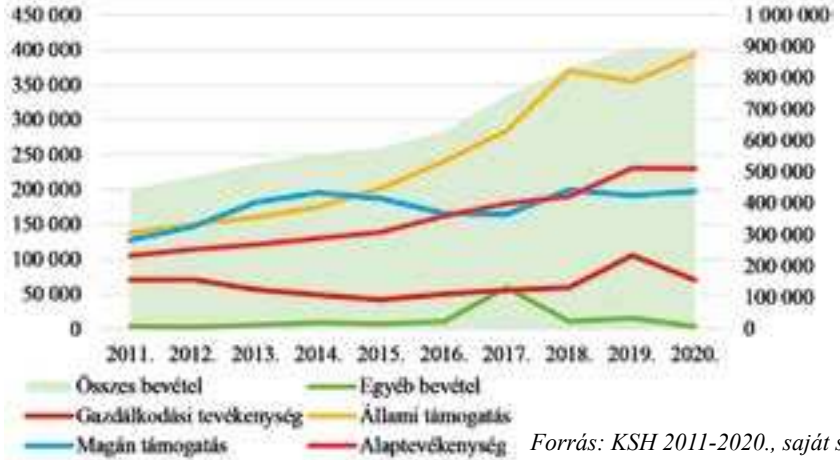

Forrás: KSH 2011-2020., saját szerkesztés

Léteznek kifejezetten a civileknek szánt költségvetési források?

Kifejezetten a civil szervezetek támogatását biztosítja a személyi jövedelemadó egy százalékáról való rendelkezés lehetősége, valamint a Nemzeti Együttműködési Alap forrása. Ezek mellett 2020-tól új támogatási lehetőségként jelent meg a Falusi Civil Alap, majd a 2021. évtől a Városi Civil Alap.

Számos olyan költségvetési forrás létezik, amelyből a civil szervezetek is részesülhetnek. Valamennyi ágazathoz, szakpolitikához kapcsolódnak olyan támogatási vagy a közszférától történő feladat-átvállaláshoz kapcsolódó lehetőségek, amelyek elérhetők a civil szervezetek számára. Négy támogatási lehetőséget mindenképpen érdemes ezek közül kiemelni:

- a Civil 1 %,
- a Nemzeti Együttműködési Alapról,
- a Falusi Civil Alapról,
- valamint a Városi Civil Alapról a következőkben adunk rövid áttekintést.

1. A „civil 1%”

A személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996-ban elfogadott törvény teszi lehetővé, hogy az adózó minden adózási évben adója 1%-át felajánlja a tevékenysége, céljai alapján neki szimpatikus civil szervezet számára, bármilyen többletköltség, anyagi teher nélkül. Bármely civil szervezet jogosult lehet az állampolgároktól érkező SZJA 1% felajánlások fogadására, amelyik legalább két teljes éve működik, az alapszabályában megjeleníti a politikamentességét, illetve nyilatkozik arról, hogy közhasznú tevékenységet végez. Fontos kiemelni, hogy nem kell közhasznú jogállással rendelkeznie a szervezetnek. Közhasznú tevékenységet a nem közhasznú jogállású szervezetek is végezhetnek, ezért elegendő nyilatkozatot tenni a NAV felé[6].

Ha e feltételek teljesülnek, az EGYREG jelű adatlap eljuttatásával regisztrálhatja magát a szervezet. Az újonnan bejelentkezők minden év szeptember 30-ig vetethetik fel magukat a kedvezményezettek közé. A regisztrációt egyszer kell benyújtani, és a szervezet mindaddig megőrzi jogosultságát az SZJA 1% fogadására, ameddig eleget

6 Az éves beszámoló készítésénél az 1%-ot fogadó szervezeteknek érdemes odafigyelni arra, hogy a közhasznúsági melléklet akár a NAV felé tett közhasznú tevékenyégéről szóló nyilatkozat jogosságát is képes lehet igazolni.

tesz az elszámolási kötelezettségeinek, illetve nem vonja vissza a regisztrációját.

A NAV nem csak a kedvezményezett szervezetek körét teszi közzé a honlapján (nav.gov.hu), hanem mind a szervezetek, mind az állampolgárok részére részletes információkat is közread a felajánlás megtételéről, illetve annak fogadásáról. Kevésbé ismert lehetőség, hogy a kedvezményezett szervezet – amennyiben a felajánló ehhez előzetesen hozzájárulását adja – megismerheti azokat a személyeket, akik felajánlást tettek a számára. A felajánlók megismerésére irányuló „EGYAD" kérelmet minden évben egyszer, október 15-ét követően nyújthatják be a kedvezményezettek. Azt azonban tudniuk kell a szervezeteknek is, hogy ezek az adatok adótitoknak minősülnek, ennek megfelelően ezeket nem tehetik közzé. Szintén minden évben október 15-e után van lehetősége a kedvezményezetteknek arra, hogy az „EGYSTAT" adatlapon egyedi tájékoztatást kérjenek a javukra szóló érvényes és érvénytelen, valamint az el nem bírált nyilatkozatok számáról, megyénként, korcsoportonként stb. megoszlásáról.

A szervezetek a számukra kiutalt összeget csak bizonyos megkötésekkel használhatják fel[7]. A szervezet működésére csak a felhasznált összeg 25%-a, de legfeljebb 25 millió Ft fordítható. A kedvezményezett reklám és marketing célú tevékenységére fordított költségek együttes összege a felhasználás évében nem haladhatja meg a felhasznált összeg tíz százalékát, de legfeljebb 10 millió forintot. A szervezet a kapott 1%-ot, az átutalást követő második év december 31-ig tartalékolhatja, a fel nem használt összeget ezután vissza kell utalnia.

A kiutalás évét követő második év május 31-ig a szervezetnek el kell számolnia a NAV felé kiutalt összeg felhasználásával, esetleges tartalékolásával kapcsolatban. Az elszámolás elektronikus úton a KOZ (2022-ben a 20KOZ) jelű nyomtatvány beküldésével teljesíthető. A szervezet beszámolóját a NAV a Civil Információs Portálon keresztül teszi közzé. A beszámoló elmulasztása esetén a szervezetet a NAV törli a felajánlásra jogosult kedvezményezett szervezetek köréből.

Az SZJA bevallás módjának átalakítása miatt visszaesett a felajánlók száma és aránya. Az adófizetők számára kényelmesebb, hogy a NAV állítja össze a bevallás tervezetét, de ez sajnos azzal jár, hogy a kevésbé tudatos adózók megfeledkeznek arról, hogy a május 20-i határidőig, hagyományos mó-

7 1996. évi CXXVI. törvény a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról 7.§ (10) bekezdés

don, vagy elektronikusan – pl. a NAV webes felületén (eszja.nav.gov. hu) keresztül – rendelkezzenek a „civil 1%” felajánlásáról.

Az SZJA 1%-ának megfelelő összeg mindenképp eljut a civil szervezetekhez. A forrás egy része közvetlenül az adózók rendelkezésének megfelelően jut el a kedvezményezettekhez. A fel nem ajánlott rész pedig a Nemzeti Együttműködési Alap (továbbiakban: NEA) támogatásain keresztül szolgálja a civil szervezetek működését, tevékenységét. A két forrás egymást kiegészítő kapcsolatát őrzi, hogy a NEA támogatja a szervezetek működését, erre a célra a közvetlenül kiutalt 1% összeget, a törvényi szabályozás miatt csak korlátozottan lehet felhasználni.

A gyermeket nevelő adózók 2022-ben visszaigényelhették a 2021. évi jövedelmük után befizetett adójukat. Az állam azonban vállalta, hogy rendelkezésre bocsátja a szükséges összeget, így azok is rendelkezhettek az SZJA 1+1%-ról, akik éltek a családi adóvisszatérítéssel. Ez azt mutatja, hogy az államnak fontos e támogatási forma megtartása. A civil szervezetek elkötelezettségét az mutatja, hogy folyamatosan bővül a civil 1% fogadására jogosult szervezetek száma.

A „civil 1%” felajánlás főbb jellemzői 2013-2021.

Rendelkező év	**2013.**	**2014.**	**2015.**	**2016.**	**2017.**	**2018**	**2019.**	**2020.**	**2021.**
Rendelkezők száma	2.024.791	1.936.488	2.056.097	2.112.015	1.945.582	1.797.742	1.694.732	1.646.282	1.660.527
Összes SZJA adófizető	4.297.509	4.458.853	4.612.895	4.980.367	4.941.976	5.140.063	5 172 236	5.173.043	na.
Civil 1% felajánlók aránya	47%	43%	45%	42%	39%	35%	33%	32%	na.
Kedvezményezett szervezetek száma	24.523	25.106	24. 895	25.597	26.247	27 .188	27.049	28.031	28.241
Kiutalt összeg	7,5 milliárd Ft	7,3 milliárd Ft	7,9 milliárd Ft	8,4 milliárd Ft	7,9 milliárd Ft	8,2 milliárd Ft	8,7 milliárd Ft	9,7 milliárd Ft	10,5 milliárd Ft

Forrás: NAV, TEIR, saját szerkesztés

2. Nemzeti Együttműködési Alap (NEA)

Mi az a NEA, és hogyan épül fel?

A Nemzeti Együttműködési Alap egy olyan költségvetési előirányzat, amelynek felhasználásában a civil szervezetek és a kormányzat partnersége jut kifejezésre. A Nemzeti Együttműködési Alap a civil szervezetek számára kínál támogatási lehetőségeket, forrásai elsősorban pályázati úton érhetők el.

Magyarországon az SZJA 1% felajánlásával egyidejűleg született meg az igény egy olyan, csak a civil szervezetek számára elérhető forrás kialakítására, amely kiegyenlíti azokat az egyenlőtlenségeket, amelyek az SZJA 1% felajánlások terén – pl.: az ország területeinek eltérő jövedelmi viszonyaiból, a civil szervezetek által felvállalt ügyek eltérő népszerűségéből adódóan – szükségszerűen jelen vannak. Ezt az igényt korábban a Nemzeti Civil Alapprogram elégítette ki. A civil törvény 2012-ben hatályba lépett rendelkezései alapjaiban változtatták meg a civil szervezetek működésének területeit. Így született meg a Nemzeti Együttműködési Alap (továbbiakban: NEA), egyebek között a jogutód nélkül megszűnt szervezetek vagyonának a civil támogatási rendszerbe történő „becsatornázásával" és az adományok után járó normatív kiegészítő támogatás lehetőségével bővítve a korábbi szisztémát.

A NEA a központi költségvetés egyik előirányzata, amely fölött a civil és társadalmi kapcsolatokért felelős miniszter gyakorol rendelkezési jogot. A szakmai irányítói feladatokat a miniszter irányítása mellett a társadalmi és civil kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár látja el. A NEA tényleges felhasználása egy olyan rendszerben történik meg, amelyben az alap által támogatni kívánt civil szervezetek több szinten is részt vesznek a döntések meghozatalában. A NEA szervezetileg három részre tagolódik. A stratégiai szintű, a támogatásokkal kapcsolatos elvi, irányító és koordináló döntéseket a NEA Tanács hozza meg. A Tanács kilenc főből áll, amelynek:

– három tagját a helyi, területi vagy országos szinten tevékenykedő civil szervezetek választják meg;

– három tagját az Országgyűlés illetékes szakbizottsága (Igazságügyi Bizottság) jelöli ki;

– három tagját pedig a Miniszterelnökséggel stratégiai partneri viszonyban álló civil szervezetek javaslatára a miniszter saját hatáskörében kéri fel.

A Tanács elnökét a miniszter a Tanács tagjai közül nevezi ki.

A NEA másik döntéshozatali szintjét az öt, tevékenységi kör alapján elkülönülő kollégium alkotja. A kollégiumok felelősek a pályázati kiírások elkészítéséért, a beérkező pályázatok elbírálásáért, valamint a támogatott célok megvalósulásának szakmai ellenőrzéséért. Minden kollégium vonatkozásában jogszabály írja elő, hogy mely tevékenységi területeken működő szervezetek pályázatai tartoznak a hatáskörükbe, ezen túl a tevékenységi kör alapján történő besorolás lehetővé teszi, hogy a kollégiumokban tevékenykedő testületi tagok hozzáértése, szakmai tudása optimálisan érvényesülhessen. A kollégiumok a tanácshoz hasonlóan 9-9 tagból állnak. Mindegyik kollégium:

– három tagját a helyi, területi vagy országos szinten tevékenykedő civil szervezetek választják meg;

– három tagját a Miniszterelnökséget vezető miniszter kéri fel a stratégiai partner civil szervezetekkel történő egyeztetés alapján;

– három tagját pedig szakminiszterek jelölik ki, de a jogszabály ebben az esetben is előírja a stratégiai partnerekkel történő egyeztetést.

A NEA kezelő szerve 2019. január 1-jétől a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Az Alapkezelő sajátos szerepet játszik a NEA rendszerében. Mint kezelő szerv, többek között támogatja a NEA testületeinek munkáját, érkezteti, befogadja, és formai szempontból ellenőrzi a pályázatokat, illetve támogatói okiratot bocsát ki vagy szerződést köt a nyertes szervezetekkel.

Nemzeti Együttműködési Alap

A NEA testületek, így a kilenc főből álló Tanács és az öt, egyenként kilenc főből álló kollégium 3-3 tagját a helyi, területi és országos hatókörű civil szervezetek választják meg.

A civil szervezetek szavazati jogukat az általuk a szavazásra feljogosított képviselőjük útján gyakorolják. Ezt a szervezeti képviselőt nevezzük elektornak. Nem feltétel, hogy az elektor a jelentkezést benyújtó civil szervezet hivatalos képviselője, vagy akár tagja, munkatársa legyen. Fontos azonban, hogy a választási eljárásban egy személy csak egy szervezet képviseletében járhat el elektorként.

A civil testületi tagok megválasztásának első lépéseként a szervezetnek kell bejelentkeznie a jelöltállítási rendszerbe. E té-

ren fontos változás, hogy az előző két ciklustól eltérően a

2020-ban sorra kerülő választási folyamatban a helyi szervezetek éppúgy részt vehettek, mint a területi, illetve az országos szervezetek. A szervezetek bejelentkezése a NEA pályázatai kapcsán ismert EPER pályázatkezelő felületen keresztül történik. A pályázatok benyújtásához hasonlóan itt is feltétel, hogy a szervezeteknek érvényes és az aktuális adataikat tartalmazó regisztrációs nyilatkozattal kell rendelkezniük.

A szervezet bejelentkezése során kell megadni a szervezet nevében szavazó elektor nevét és egyéb személyi adatait. Az elektor megadása mellett ugyancsak a bejelentkezési eljárás részeként a szervezet – amennyiben e jogával élni kíván – jelöltet, jelölteket állíthat a Tanácsba, illetve abba a kollégiumba, ahová fő tevékenysége alapján tartozik. Ebben az esetben nem elegendő a jelöltek nevét megadni, fontos, hogy a szervezet az általa a Tanácsba vagy az adott kollégiumba jelölni kívánt személyek önéletrajzait is feltöltse a rendszerbe, hiszen az elektorok az önéletrajzok alapján fognak véleményt alkotni a jelöltről. Azt, hogy melyik kollégium összetételét szeretné a szervezet a jelöléssel, majd később a választással alakítani, az dönti el, hogy a létesítő okirata szerint mi a szervezet fő tevékenysége. A legtöbb esetben ez azt jelenti, hogy egy szervezet annak a kollégiumnak a jelöltállítási és választási folyamatában vesz részt, ahová egyébként a NEA rendszerén belül pályázni is szokott. (Minden szervezet csak egyetlen kollégium választási eljárásában vehet részt!) Természetesen a jelöléshez hozzátartozik, hogy a jelöltek előzetesen tudják azt, hogy mire vállalkoznak. Ehhez a legjobb módszer, ha az érintettek áttekintik a Civil Információs Portálon a NEA szervezetét bemutató menüpont alatt található dokumentumokat. A beszámolókból és az ülések jegyzőkönyveiből viszonylag pontosan következtetni lehet a testületi tagsággal járó munka mennyiségére az ebből adódó elfoglaltságok gyakoriságára. A testületi tagok nem kapnak fizetést, testületi munkájuk során felmerülő költségeik megtérítésére havi költségátalányban részesülhetnek.

A Tanácsba és a kollégiumokba azok a jelöltek kerülnek be tagként, akik az első három helyen végeznek a választás során. A többi jelölt a kapott szavazatok sorrendjében a póttagokat tartalmazó listára kerül. Így, ha egy tag visszalép, nem tudja, vagy nem kívánja ellátni a munkáját és ezért megszűnik a mandátuma, nem kell új választást kiírni. E tag mandátumát a sorban következő póttag veheti át a választási ciklus hátralévő idejére. Szavazategyenlőség esetén sorsolás

útján dől el, hogy a két jelölt közül ki az, aki rendes tagsághoz juthat az adott testületben. Ha egy jelölt a leadott szavazatok alapján két testület póttagságára is jogosult lenne, maga döntheti el, hogy mely testület póttag listáján kíván szerepelni.

A folyamat első lépéseként a társadalmi és civil kapcsolatok fejlesztéséért felelős miniszter a Civil Információs Portálon felhívást tesz közzé, amely tartalmazza a civil jelöltállításra vonatkozó szabályokat. A Miniszter a jelöltállítás lezárultát követően hirdetményben tájékoztatja a szervezeteket és az általuk megbízott elektorokat a szimpátiaszavazás és a választás időpontjáról, helyéről és ügyrendjéről. A miniszteri felhívás, illetve hirdetmény a Civil Információs Portál mellett a korábbi gyakorlatnak megfelelően az EPER rendszerben és a civil központok elektronikus felületein is elérhetőek.

A 2020. évi elektori választás statisztikai adatai:
Érvényesen bejelentkezett elektorok száma: **2791 fő**
Az elektori választáson megjelent elektorok száma: **1562 fő**
Az elektori választáson leadott érvényes szavazatok száma: **7097 db**
Résztvevő kormányablakok száma: **297 db**

A NEA költségvetési előirányzat felhasználása fölötti rendelkezési jog	Miniszterelnökséget vezető miniszter Civil és társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár Civil Kapcsolatok és Társadalmi Konzultáció Főosztály

Elvi, irányító és koordináló döntések meghozatala	NEA Tanács (9 tag)

Közösségi környezet kollégium (9 tag)	Mobilitás és alkalmazkodás kollégiuma (9 tag)	Nemzeti összetartozás kollégium (9 tag)	Társadalmi felelősségvállalás kollégium (9 tag)	Új nemzedékek jövőjéért kollégium (9 tag)
A közművelődés, tudomány és kutatás, audio- és telekommunikáció, informatika, elektronikus hírközlés, szak- és felnőttképzés, ismeretterjesztés, fogyasztóvédelem, település- és közösségfejlesztés, kulturális tevékenység, társadalmi párbeszéd, a nők és férfiak esélyegyenlőség gének védelme területén működő civil szervezetek	Az élet és vagyonbiztonság, a közbiztonság, önkéntes tűzoltás, mentés és katasztrófa elhárítás, közrend és közlekedésbiztonság védelme, szabadidő, hobbi és sport területén működő civil szervezetek	A határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység, az európai integráció és a vallási tevékenység elősegítése, a Magyarországon élő nemzetiségek, az emberi és állampolgári jogok védelme, egyéb kulturális tevékenység (zene, tánc, népzene, néptánc), hagyományápolás területén működő civil szervezetek	A nonprofit- és ernyőszervezeteknek nyújtott szolgáltatások, szakmai és érdekképviselet adományosztás, szociális ügy, család- és gyermekjóléti szolgáltatások, időskorúak gondozása, rehabilitációs foglalkoztatás, hátrányos helyzetű rétegek segítése, egyéb nonprofit tevékenységek, természet- és környezetvédelem területén működő civil szervezetek	A nevelés és oktatás, képességfejlesztés, gyermek- és ifjúsági érdekképviselet, gyermek- és ifjúságvédelem, egészségmegőrzés, betegségmegelőzés, gyógyító, egészségügyi rehabilitációs tevékenység, kábítószermegelőzés területén működő civil szervezetek

A kollégiumokhoz tartozó pályázati kiírások elkészítése, a beérkező pályázatok elbírálása, a támogatott célok megvalósulásának szakmai ellenőrzése

Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.

Pl.:
a pályázatok kezelése, formai ellenőrzése, támogatói okiratok kibocsátása, támogatási szerződések megkötése, pályázatok ellenőrzése stb.

A normatív és az egyszerűsített pályázati felhívások esetében nincs szükség kollégiumi döntésre a támogatáshoz.

Az „összevont” pályázati kategóriák keretében a pályázó szervezet 150.000 Ft összegű egyszerűsített támogatást igényelhet, amit akkor kap meg, ha a kollégium a pályázatot forráshiány miatt nem részesíti támogatásban.

Forrás: saját szerkesztés

Mit támogat a NEA?

A Nemzeti Együttműködési Alap a civil önszerveződések működését és szakmai tevékenységét támogató finanszírozási forma, amelynek konkrét támogatási céljait a civil törvény rögzíti.

A civil törvényben meghatározott célok között a civil szervezetek működésének támogatása hangsúlyos szerepet kap. Ez nem meglepő, ha tudjuk, hogy az SZJA 1% felajánlásoknak csak a negyedét használhatják fel a kedvezményezett szervezetek a saját működésükre, más támogatási rendszerekben pedig szinte kizárólagosan a szakmai munkájuk fejlesztéséhez igényelhetnek támogatást. A NEA sajátos és lényeges támogatási szerepkört tölt be azzal, hogy támogatja azoknak a feltételeknek az előteremtését is, amelyek nélkül a szervezetek nem tudnának sem létezni, sem dolgozni. A szervezetek működésük és tevékenységük emberi, dologi és tárgyi feltételeinek biztosításához ötféle módon, a nekik megfelelő pályázatot és eljárásrendet kiválasztva igényelhetnek támogatást.

A NEA kollégiumai 2019 óta hirdetik meg az ún. összevont pályázatokat, ezen belül a működési pályázatokat egységes tartalommal, a „vegyes” pályázatokat pedig kollégiumonként eltérő feltételekkel és tartalommal. Az összevont pályázatok célja, hogy a pályázók részére egyszerűbbé váljon a támogatási igény benyújtása. Egy pályázati adatlap kitöltésével legyen lehetőség kizárólag működési vagy „vegyes” (szakmai és működési költségeket is tartalmazó) pályázat benyújtására.

A harmadik lehetőséget a kisebb szervezetek számára kedvező – szintén egységes felhívással megjelenő, legfeljebb háromszázötvenezer forintos támogatást biztosító – egyszerűsített pályázat jelenti, amelyben van lehetőség az alapcélok teljesítéséhez kapcsolódó feltételek előteremtésére is pályázni.

A negyedik lehetőség a szervezetek számára az általuk gyűjtött adományok – éves beszámolójukban kimutatott – értéke alapján a normatív kiegészítő támogatás igénybevétele a NEA keretéből. Ez a támogatás akkor biztosítható, ha a civil szervezet által gyűjtött, a számviteli beszámolójában feltüntetett adományok értéke után járó tíz százalékos normatív kiegészítés eléri a tízezer forintot (a gyűjtött és elkülönítetten nyilvántartott adomány összege tehát legalább százezer forint). Az adományok után járó normatív kiegészítésként nyújtott működési támogatás legfeljebb hétszázötvenezer forint.

Az ötödik lehetőséget az egyedi támoga-

tás jelenti. A civil törvény alapján a keret húsz százaléka fordítható fordítható egyedi kérelmek támogatására. Az egyedi támogatások szinte ugyanazokra a célokra fordíthatók, mint a nyílt pályázatok.

A NEA a lehetőségekhez mérten kifejezetten rugalmas támogatási rendszernek mondható. A rugalmassága megjelenik abban, hogy lehetővé teszi a szervezeteknek azt a választást, hogy az adott év vonatkozásában a működésüket vagy a szakmai tevékenységeiket helyezik-e előtérbe. Rugalmas továbbá abból a szempontból is, hogy a szervezetek adottságaiknak és igényeiknek megfelelően választhatnak a pályázati lehekedvezően hat a NEA keretének alakulására. tőségek között.

Mennyi forrás áll a NEA rendelkezésére?

A NEA keretösszege 2022-ben meghaladta a 10,8 milliárd forintot, a 2023. évi költségvetés pedig több mint 11 milliárd forinttal számol.

A NEA mindenkori éves kerete az SZJA 1% felajánlások alakulásának megfelelően változik. Az adott évre a központi költségvetésben előirányzott összeg ugyanis 2015 óta megegyezik az adott költségvetési évet megelőző második évben a civil kedvezményezetteknek felajánlható, és számukra ténylegesen kiutalt összeg különbségével. Ennek megfelelően a foglalkoztatás és a jövedelmi szint utóbbi években tapasztalt emelkedése

A NEA keretösszegének változása 2012-2022 között (milliárd Ft)

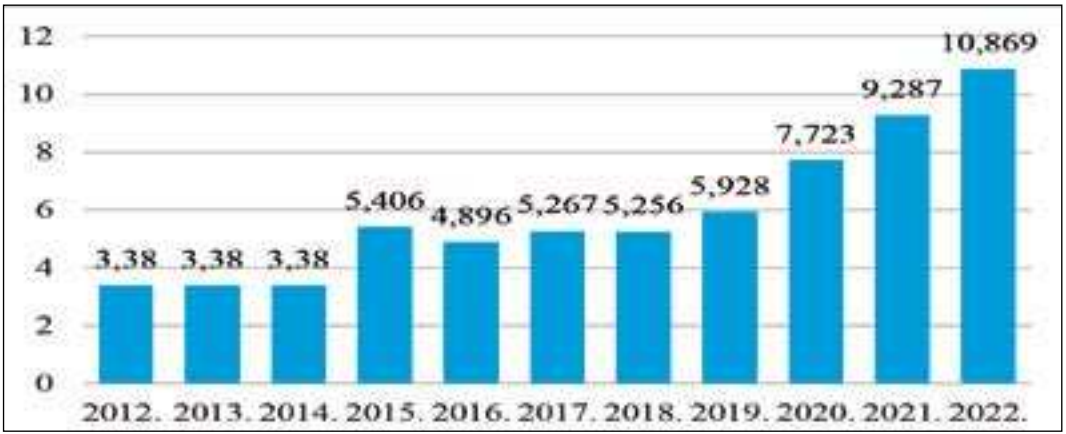

Forrás: Miniszterelnökség, a NAV adatai alapján

A támogatási folyamat áttekintése NEA különböző eljárásrendjei szerint

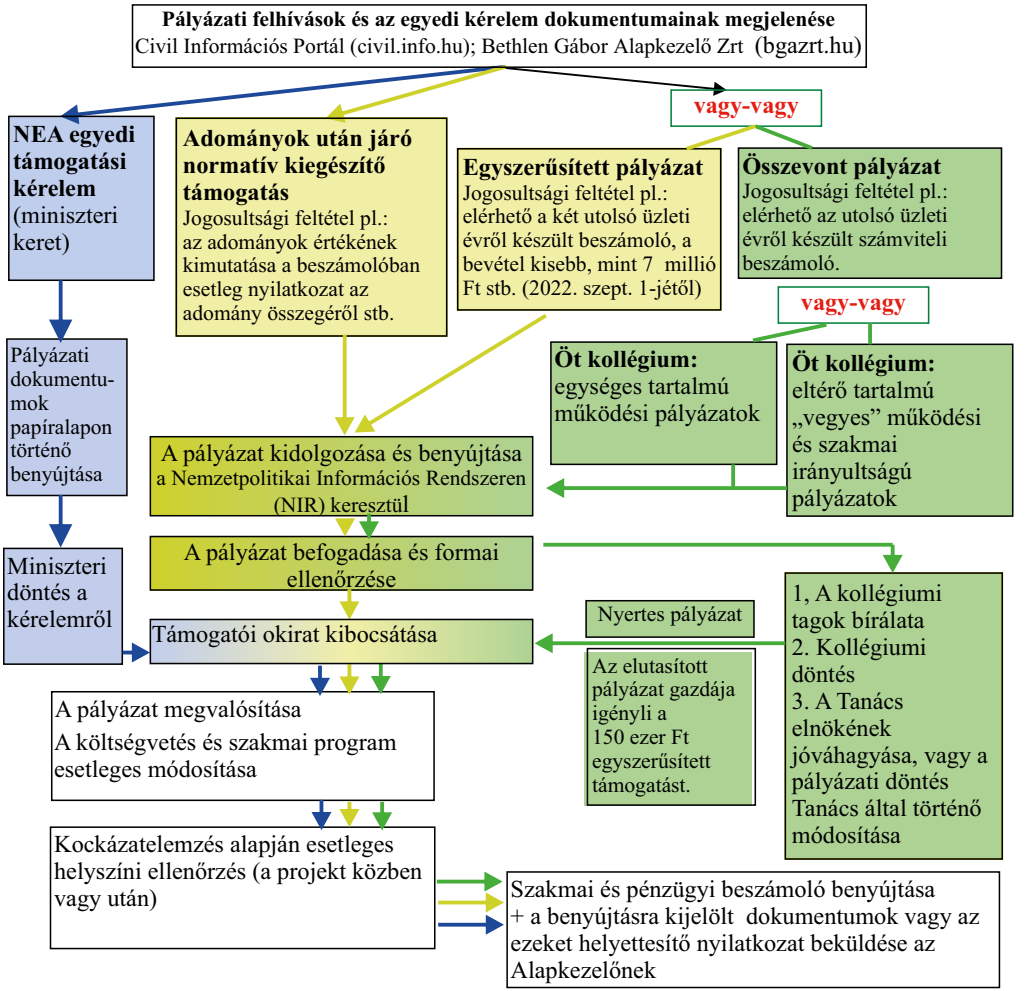

Forrás: saját szerkesztés

Hogyan bírálják el a pályázatokat?

A pályázók a döntéshozatal szempontjából kétféle eljárásrenddel találkozhatnak: a kollégiumi döntéshozatali eljárással, illetve a jogosultsági alapú eljárással.

A támogatási keret legnagyobb része fölött a kollégiumok rendelkeznek. A NEA öt kollégiuma más-más tevékenységi területeket támogat. Így érhető el, hogy egy adott szervezet pályázatát a hozzá hasonló célokat felvállaló másik szervezet pályázatával lehessen összevetni a tartalmi bírálat során. A kollégiumok egyaránt meghirdetnek működési és szakmai célú támogatásra irányuló összevont pályázatokat. Ezek formai vizsgálatát a NEA kezelő szerve, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. végzi, míg a szakmai bírálat és a döntés felelőssége a Kollégiumoknál van. A tartalmi bírálat szempontjait a működési pályázatok esetében – a kollégiumok véleményét, tapasztalatait is figyelembe véve – a Tanács határozza meg. Ennek az az oka, hogy a működési pályázatok minden kollégiumnál egységes tartalommal jelennek meg. A vegyes pályázatok esetében azonban a Tanácsnak és a kollégiumoknak is döntési joga van a tekintetben, hogy mely szempontokat és milyen hangsúllyal (mekkora maximálisan adható pontszámmal) kívánják érvényesíteni a bírálat során.

Másfajta döntéshozatal jellemzi a NEA normatív és egyszerűsített pályázati lehetőségeit. E pályázatoknál csak jogosultsági és formai ellenőrzés van. A formailag megfelelő pályázatot benyújtó szervezetek számára a NEA kezelő szerve a támogatási keret kimerüléséig beérkezési sorrendben bocsátja ki a támogatói okiratot. A szervezeteknek a saját fő tevékenységi körüknek megfelelő kollégiumhoz kell benyújtaniuk a támogatási igényüket.

Mely szervezet végzi az alapkezelői feladatokat a NEA civil pályázatai esetében?

Az alapkezelői feladatokat 2019. január 1-jétől a Bethlen Gábor Alapkezelő Közhasznú Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság (Alapkezelő) látja el.

Az Alapkezelő 2011. április 18-án jött létre, a Bethlen Gábor Alap kezelői feladatainak ellátására.

Feladata főként a külhoni magyarság szülőföldjén való egyéni és közösségi boldogulásának, anyagi és szellemi gyarapodásának, nyelve, kultúrája megőrzésének és továbbfejlesztésének, az anyaországgal történő és egymás közötti kapcsolatok fenntartása és

erősítése érdekében támogatások nyújtása, illetve a támogatások igénybevétele és hatékony célba juttatása. Ennek érdekében átlátható pályázati rendszert működtet, és ellátja a Magyarság Háza működtetésével, a határon túli magyarságot érintő gazdaságfejlesztési és vállalkozásösztönzési programok lebonyolításával és a támogatásközvetítési feladatok ellátásának összehangolásával kapcsolatos feladatokat. Ez kiegészül a hazai és határon túli, illetve határon átnyúló együttműködésekben megvalósuló civil, oktatási és ifjúsági közösségekkel kapcsolatos kutatási, módszertani fejlesztési, valamint a hazai és nemzetközi tapasztalatok feltárásával, feldolgozásával kapcsolatos teendőkkel. 2019. január 1-től a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. látja el a NEA-val kapcsolatos alapkezelői feladatokat is.

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

Mi az a NIR?

A Nemzetpolitikai Informatikai Rendszer, rövidítve NIR, egy elektronikus, internet alapú támogatáskezelő rendszer.

A NIR lehetőséget nyújt a pályázók/kérelmezők számára, hogy az Alapkezelő felhívásaira elektronikus úton nyújtsák be pályázatukat/kérelmüket, illetve – támogatott pályázatok/kérelmek esetén – a rendszerben készítsék el a megvalósított projektjükhöz kapcsolódó szakmai és pénzügyi beszámolót. A NIR segítségével a benyújtott pályázathoz, valamint a megítélt támogatáshoz kapcsolódó teljes folyamat naprakészen nyomon követhető.

Érvényes pályázat benyújtásához NIR regisztráció, az elektronikus pályázati adatlap kitöltése és a pályázati kiírás szerint kötelező mellékletek csatolása szükséges. A NEA pályázatok esetében pályázati díj fizetése is szükséges, amelynek mértékét a pályázati kiírás tartalmazza.

A NIR-t a www.bgazrt.hu oldalon (a NIR belépési pontra kattintva), vagy közvetlenül a https://nir.bgazrt.hu/bga/ oldalon keresztül lehet elérni.

Mennyi szervezet jut támogatáshoz egy évben?

NEA támogatásban évente hozzávetőlegesen a pályázatot benyújtó szervezetek

40%-a részesül. A benyújtott pályázatok száma 2015 óta meghaladja a tizenötezer darabot. A 150 000 forintos egyszerűsített támogatás bevezetésével ez az arány a 2022. évi összevont pályázatok esetében 90% feletti.

A NEA egyik pozitívumát az adja, hogy tulajdonképpen valamennyi civil szervezet támogatást igényelhetnek.

számára biztosít egy vagy több pályázati lehetőséget. Igaz azonban, hogy e forráshoz leginkább a 75 millió forint éves bevételnél kevesebbet elérő szervezetek férhetnek hozzá. Az említett összeg fölötti bevétellel rendelkező szervezetek csak a kollégiumok által meghirdetett működési pályázatokon indulhatnak, ahol kizárólag visszatérítendő

A pályázatok és a nyertes pályázatok számának alakulása 2012-2021 között

Forrás: Mniszterelnökség, saját szerkesztés

*A csökkenés oka az összevont pályázati forma bevezetése.

Miért kap kiemelt figyelmet a szakmai beszámoló és a pénzügyi elszámolás (együtt: beszámoló)?

Az Alapkezelő a beszámoló alapján ellenőrzi a támogatott tevékenység megvalósítását, eredményességét és a támogatási összeg rendeltetésszerű felhasználását.

A Kedvezményezett köteles szakmai és pénzügyi beszámolót készíteni, és az Alapkezelő részére benyújtani a pályázati kiírásban, illetve a támogatói okiratban meghatározott határidőn belül.

A beszámolóban kizárólag olyan költségek számolhatók el, amelyek a megvalósítási időszak alatt, a támogatott tevékenység/támogatási cél megvalósításával összefüggésben ténylegesen felmerültek, az Alapkezelő által jóváhagyott (eredeti vagy módosított) költségtervben szerepeltek, és amelyeket a Kedvezményezett igazoltan a támogatói okiratban meghatározott (támogatott) tevékenységre/támogatási célra fordított.

A fel nem használt támogatási összeget a Kedvezményezett köteles az Alapkezelő részére visszafizetni, legkésőbb a beszámoló benyújtására meghatározott határidő utolsó napjáig.

A Kedvezményezett az átutalással egyidejűleg köteles az Alapkezelő részére megküldeni – a támogatásról való lemondást tartalmazó nyilatkozata mellett – a fel nem használt támogatás visszautalását igazoló pénzforgalmi szolgáltatói (banki) kivonat hitelesített másolatát. A fel nem használt támogatás visszafizetése a Kedvezményezettet a felhasznált támogatásra vonatkozó beszámoló benyújtására vonatkozó kötelezettségének teljesítése alól nem mentesíti. A keletkezett maradvány visszautalásáról a Kedvezményezett a beszámolóban nyilatkozni köteles.

Az elszámolás elkészítéséhez a támogatási igény dokumentumai közül az alábbiakra van szükség:

– jóváhagyott költségvetés;
– szakmai program;
– indikátorok.

Az elszámolás összeállítása előtt javasolt az elszámolni kívánt kiadások és az elektronikus pályázatkezelési rendszerben lévő, utoljára elfogadott, aktuális költségvetés sorainak összevetése, mert az esetlegesen szükségessé váló módosítási kérelmet csak a támogatói okiratban megadott felhasználási időszakon belül lehet az Alapkezelő részére benyújtani. A pénzügyi elszámolást és a szakmai beszámolót együttesen kell benyújtani.

A Kedvezményezettnek a támogatói okirat szerinti támogatás teljes összegével el kell számolni.

Amennyiben a Kedvezményezett nem tud a teljes támogatási összeggel elszámolni, élhet az önkéntes lemondás lehetőségével, hátrányos jogkövetkezmény nélkül.

Abban az esetben, ha már korábban, az elszámolási kötelezettség határideje előtt lemondott a támogatás egy részéről és azt visszafizette, akkor a lemondott és visszafizetett összeggel csökkentett támogatási összeget kell megfelelő számviteli bizonylatokkal alátámasztania.

A beszámoló benyújtására vonatkozó kötelezettség a Kedvezményezettet abban az esetben is a teljes támogatási összeg vonatkozásában terheli, ha a támogatás összegéből a Kedvezményezettet terhelő köztartozás összege visszatartásra került.

Megvalósítási és elszámolási időszak

A Kedvezményezett a támogatást a támogatási szerződésben/támogatói okiratban meghatározott, a támogatási cél megvalósításával összefüggésben felmerült és igazoltan e célra fordított, megvalósítási időszakban keletkező költségek kiegyenlítésére használhatja fel. A pénzügyi teljesítésnek (igazolt kifizetésnek) a megvalósítási időszakon belül kell megtörténnie, de legkésőbb az elszámolási időszak végéig.

Az elszámolási időszak a megvalósítási időszak vége és az elszámolás benyújtásának támogatói okiratban meghatározott véghatárideje közötti időtartam.

Szakmai beszámoló

A szakmai beszámolót az elektronikus pályázatkezelési rendszerben kell rögzíteni, kizárólag elektronikusan. A szakmai beszámolóban felsorolt, megvalósított feladatoknak igazodniuk kell a pénzügyi elszámolás költségvetési soraihoz. A szakmai beszámolóban szövegesen be kell mutatni a támogatási cél megvalósulásának körülményeit: milyen tágabb célkitűzés részeként használta fel a Kedvezményezett a támogatást, milyen konkrét célokat kívánt elérni, milyen eredménnyel valósult meg a program. Amennyiben a tervezett programokban, vállalt feladatokban változás történt, akkor azt indokolni szükséges.

Pénzügyi elszámolás

A pénzügyi elszámolást az aláírt támogatói okirat kibocsátásakor érvényes, vagy ha módosítás történt, a benyújtott költségvetési módosítási kérelmek közül az utoljára

elfogadott módosítási kérelemben szereplő költségvetési soroknak és tételeknek megfelelően kell elkészíteni. A pénzügyi elszámolás célja, hogy a Kedvezményezett a pályázatban vállalt feladatok megvalósítása során a felmerült kiadásokat bizonylatokkal igazolja.

A pénzügyi elszámolást az Áfa törvényben és a számvitelről szóló 2000. évi C. törvényben leírt tartalmi és alaki követelményeknek megfelelő számviteli bizonylatok, számlák megküldésével kell megtenni. A pénzügyi elszámolás részeként főszabály szerint csak a Kedvezményezett nevére és székhely címére kiállított számviteli bizonylat fogadható el. Amennyiben a főpályázó társpályázóval együtt valósítja meg a szakmai programot és a költségvetésben a társpályázó költségsorain is szerepel költség, úgy a társpályázó nevére és címére (székhelyére) kiállított számlák és egyéb számviteli bizonylatok is elszámolhatók. A pénzügyi teljesítést (kifizetést) igazoló bizonylatok készpénzben történő kifizetés esetén:

- Kedvezményezett által kiállított kiadási pénztárbizonylat – társpályázóval megvalósított program esetén, amennyiben a határon túli társpályázó nevére kiállított bizonylatokat kívánnak elszámolni, az adott ország szabályainak megfelelő, a számviteli bizonylat értékének megfizetését igazoló bizonylat – hitelesített másolata
- pénzeszközökről és azok forrásairól, valamint az azokban beállt változásokról a Kedvezményezett által vezetett könyvviteli nyilvántartás (például időszaki pénztárjelentés, naplófőkönyv stb.).
- Átutalással történő teljesítés esetén:
- bankszámlakivonat, amely a nyitó- és záró egyenleget is tartalmazza, vagy
- internetes számlatörténet, amely a nyitó- és záró egyenleget is tartalmazza.

A támogatás felhasználásának ellenőrzése

A támogatási igény jogosságát, a támogatás felhasználását az Alapkezelő, valamint a jogszabályban, a pályázati kiírásban és az Általános Szerződési Feltételekben meghatározott szervek ellenőrizhetik. Az ellenőrzés lefolytatására a támogatói döntést követően az eljárás bármely szakában, illetve a lezárást, beszámoló elfogadását követő 5 évig kerülhet sor.

Az ellenőrzés keretében az ellenőrzést végző szerv székhelyén vagy helyszíni ellenőrzés keretében jogosult a támogatáshoz kapcsolódó valamennyi dokumentumot megvizsgálni és a teljesítés során eljáró személyeket a támogatással összefüggés-

ben nyilatkoztatni. Az ellenőrzés kiterjedhet olyan felekre is, akik a támogatott tevékenység teljesítésében részt vesznek.

A Kedvezményezett köteles:

– minden, az ellenőrzéshez szükséges felvilágosítást és egyéb segítséget megadni.

– a támogatást elkülönítetten kezelni és a támogatás felhasználására nézve elkülönített számviteli nyilvántartást vezetni.

– a felhasználást dokumentáló számlákat, bizonylatokat, szerződéseket, egyéb okiratokat az Alapkezelő, vagy egyéb ellenőrzésre jogosult szerv vagy személy által ellenőrizhető módon kezelni és nyilvántartani.

– az ellenőrző szervekkel együttműködni, az ellenőrzést végző szerv képviselőit ellenőrzési munkájukban a megfelelő dokumentumok, számlák, a megvalósítást igazoló okmányok, bizonylatok rendelkezésre bocsátásával, valamint a fizikai teljesítés vizsgálatában a helyszínen is segíteni, továbbá a megfelelő dokumentumokat rendelkezésre bocsátani és a helyszíni ellenőrzéshez szükséges feltételeket biztosítani.

Nyilvánosság biztosítása

A Kedvezményezettnek nyilvánossá kell tennie, hogy működését a Nemzeti Együttműködési Alap támogatja.

A nyilvánosság biztosításának módjai:

- a Kedvezményezett székhelyén/működési helyén kihelyezett tájékoztató felirat;
- honlap működtetése esetén, az Alapkezelő támogatóként, a Miniszterelnökség fejezetet irányító szervként történő megjelenítése;
- esemény megvalósítása esetén az esemény hivatalos irataiban történő feltüntetés (meghívó, jelenléti ív, sajtóközlemény), valamint az esemény helyszínén tájékoztató felirat;
- kiadványok esetén a kiadványban támogatóként történő feltüntetés.

A Nemzeti Együttműködési Alapra utaló, fentiek szerinti feliratokon minden esetben fel kell tüntetni az Alapkezelő, a Miniszterelnökség és a NEA hivatalos logóját.

Alkalmazandó logók elérési útvonalai:

Miniszterelnökség:
https://civil.info.hu/media/ME_logo_szines_HU_440x270_2815.png
Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.:
https://bgazrt.hu/letoltheto-logok/
Nemzeti Együttműködési Alap:
https://civil.info.hu/media/NEA_2813.png

Könnyítés a pénzügyi elszámolásban 2022. szeptember 1-jétől

A pénzügyi beszámoló benyújtásának könnyítése érdekében 2022. szeptember 1. napjától a *NEA egyszerűsített támogatások* (*NEAG jelű pályázatok és a NEAO jelű, 150.000,- Ft-os támogatások), valamint a NEA normatív (NEAN jelű) támogatások* esetében lehetőség nyílik arra, hogy a beszámoló benyújtásakor az Ávr. 93. § (1a)[8] bekezdés szerint a kedvezményezett ***nyilatkozatot*** tegyen arról, hogy a rendelkezésére bocsátott támogatást a támogatási célnak megfelelően, jogszerűen és a támogatási szerződésben/támogatói okiratban meghatározottak szerint használta fel, amelyhez a s***zámviteli bizonylatokról készített összesítőt csatolni szükséges.***

A Nemzetpolitikai Informatikai Rendszer (továbbiakban: NIR) elszámolási felületén továbbra is be kell majd **rögzíteni a pénzügyi bizonylatok adatait,** a bizonylatokat az adott költségvetési sorhoz kell rendelni és az elszámolási útmutatóban leírtak szerint kell a pénzügyi bizonylatokkal és az azokhoz kapcsolódó szerződésekkel, dokumentumokkal eljárni. Viszont nem lesz szükség a bizonylatok és a kapcsolódó dokumentumok beküldésére az Alapkezelő részére, kizárólag az aláírt számlaösszesítőt és az Ávr. 93. § szerinti nyilatkozatot kell majd benyújtani. Felhívjuk azonban a figyelmet arra, hogy a bizonylatokat, valamint a kapcsolódó szerződéseket és kifizetéseket igazoló dokumentumokat az Alapkezelő helyszíni ellenőrzés során továbbra is vizsgálhatja.

MAGYAR FALU PROGRAM

3. Magyar Falu Program – Falusi Civil Alap

A Magyar Falu Program célja az 5000 fő lakosságszám alatti települések hátrányainak enyhítése, így többek között az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, illetve olyan fejlesztések megvalósítása, amelyek vonzóvá teszik az ott élők, illetve a letelepedni szándékozók számára ezeket a településeket.

8 Az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII.30.) Korm. rendelet

A Kormány kiemelt figyelmet fordít a megfelelő helyi ismeretekkel, kötődéssel rendelkező, kis településeken működő, értékteremtő civil szervezetek támogatására – ehhez kapcsolódóan 2020-ban új programelemmel bővült a Magyar Falu Program (MFP). A MFP Falusi Civil Alap a civil közösségi tevékenységek és feltételeinek támogatását biztosítja. A Falusi Civil Alap (FCA) 2022. évi pályázati kiírása 2022. január 10-én jelent meg, a beadási határidő 2022. február 11. napja volt. A támogatási keretösszeg 4 788 000 000 Ft volt. A pályázatot a megszokott módon a Nemzetpolitikai Információs Rendszerben (NIR) lehetett benyújtani.

A 2022. évi Falusi Civil Alap szakmai koncepciója

A Falusi Civil Alap 2022. évi támogatásaira **pályázatot nyújthatott be** a civil törvény 2. § 6. pont az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Civil tv.) 2. § 6. pont b) és c) alpontja szerinti **egyesület és alapítvány**, ha

- a bíróság **2021. december 31-éig nyilvántartásba vette**, és rendelkezik **az utolsó lezárt évről szóló**, az Országos Bírósági Hivatalnál **letétbe helyezett**, a www.birosag.hu oldalon elérhető **számviteli beszámolóval** és
- **székhelye és működése olyan magyarországi településen van**, amelynek – a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szerv által az adott település tekintetében 2021. január 1-jén nyilvántartott – **lakosságszáma 5000 fő vagy ez alatti**.

A pályázati kiírás felépítése:

Támogatható tevékenységek

I. Civil szervezetek ingatlanberuházási, felújítási támogatása (FCA-KP–1–2022/1)

- Civil szervezet ingatlan-tulajdon szerzése;
- Civil szervezet tulajdonában lévő ingatlan felújítása;
- Civil szervezet használatában lévő, helyi önkormányzat tulajdonában lévő ingatlan felújításának támogatása, melynek feltétele a civil szervezet és a helyi önkormányzat között legalább a fenntartási időszakra szóló (5 éves), ingyenes használatról szóló előzetes megállapodás megléte;
- Civil szervezet használatában lévő, egyházi jogi személy tulajdonában

lévő ingatlan felújításának támogatása, melynek feltétele a civil szervezet és az egyházi jogi személy között legalább a fenntartási időszakra szóló (5 éves), ingyenes használatról szóló előzetes megállapodás megléte.

Az a pályázó, aki a 2020. évi vagy a 2021. évi Falusi Civil Alap terhére ingatlan-tulajdon vásárlást valósított meg, a 2022. évi Falusi Civil Alap terhére ingatlan-tulajdon vásárlásra nem nyújthatott be pályázatot. Ingatlan felújítási támogatás igénylésére ebben az esetben is volt lehetőség.

II. Civil szervezetek gépjárműbeszerzési támogatása (FCA-KP–1–2022/2)

- Új és használt gépjármű beszerzése,
- Gépjármű karbantartása, felújítása, alkatrész beszerzése.

Az a pályázó, aki a 2020. évi vagy a 2021. évi Falusi Civil Alap terhére gépjárműbeszerzési támogatásban részesült, a 2022. évi Falusi Civil Alap gépjárműbeszerzési kategóriára nem nyújthatott be pályázatot.

III. Civil szervezetek eszközbeszerzési támogatása (FCA-KP–1–2022/3)

- Jármű karbantartása, felújítás, alkatrész beszerzése;
- Nem gépi meghajtású új jármű beszerzése (pl. kerékpár);
- Eszközbeszerzés.

IV. Civil szervezetek programszervezési támogatása (FCA-KP–1–2022/4)

- A helyi közösség életét meghatározó, értékmegőrző, értékteremtő, a pályázó által szervezett programok előkészítése, megvalósítása.
- A programokhoz kapcsolódó költségek támogatása.

Az igényelhető és elnyerhető támogatás mértéke:

Kategória		Az igényelhető támogatási összeg felső határa
FCA-KP–1–2022/1	Ingatlanberuházási, felújítási támogatás	7 000 000 Ft
FCA-KP–1–2022/2	Gépjárműbeszerzési támogatás	7 000 000 Ft
FCA-KP–1–2022/3	Eszközbeszerzési támogatás	2 000 000 Ft
FCA-KP–1–2022/4	Programszervezési támogatás	2 000 000 Ft

Egy pályázó kizárólag egy pályázatot nyújthatott be a pályázati kiírás keretében és kizárólag egy pályázati kategóriában igényelhetett támogatást. A támogatást egy viszonylag hosszú (a pandémiás időszakot figyelembe vevő) megvalósítási időszak alatt: 2022. január 1. – 2023. december 31. között lehet megvalósítani.

Az FCA terhére nyújtott támogatás **saját forrás nélkül**, **egy összegben folyósított 100%-os támogatási előleg**ként, **vissza nem térítendő támogatás**ként biztosított, 100%-os támogatási intenzitású támogatásnak minősül.

Falusi Civil Alap – 2022. évi adatok

A Falusi Civil Alap 2022-ben rendelkezésre álló támogatási keretösszege 4 788 000 000 Ft volt. A tartaléklistára egy alkalommal került forrásátcsoportosítás, 93,7 millió Ft.

A 2022. évi Falusi Civil Alap terhére beérkezett pályázatok adatait az alábbi táblázatok tartalmazzák:

Pályázati kategória	Nyertes pályázatok száma (db)	Megítélt támogatás összege (Ft)
Ingatlanberuházási, felújítási támogatás	252	1 590 293 109 Ft
Gépjárműbeszerzési támogatás	225	1 518 167 915 Ft
Eszközbeszerzési támogatás	483	855 340 074 Ft
Programszervezési támogatás	499	917 842 017 Ft
Összesen	**1459**	**4 881 643 115 Ft**

Magyar Falu Program - Falusi Civil Alap korábbi években meghirdetett pályázatainak eredményei

A Magyar Falu Program – Falusi Civil Alap 2020. év tapasztalatai – összefoglaló adatok

Az eredetileg rendelkezésre álló támogatási kereten felül a Kormány 2020. decemberében további 40 millió Ft felhasználását engedélyezte a Magyar Falu Program Falusi Civil Alap tartalékkerete terhére. A támogatói okiratok kibocsátásakor történt két lemondás is.

Az alábbi táblázatok tartalmazzák a nyertes pályázatok számát, valamint a kiutalt támogatás mértékét a lemondások, valamint a többletforrás felhasználását követően:

Pályázati kategória	Beadott pályázatok száma	Érvényes pályázatok száma	Nyertes pályázatok száma
FCA-KP-1-2020/1 (ingatlan)	1 238	1174	359
FCA-KP-1-2020/2 (gépjármű)	1 712	1654	376
FCA-KP-1-2020/3 (eszközbeszerzés)	1 456	1421	529
FCA-KP-1-2020/4 (programtámogatás)	843	811	316
Összesen	5 249	5060	1580

Pályázati kategória	**Beadott támogatási igény (Ft)**	**Érvényes támogatási igény (Ft)**	**Nyertes támogatási igény (Ft)**
FCA-KP-1-2020/1 (ingatlan)	6 857 115 934	6 496 794 043	1 896 901 729
FCA-KP-1-2020/2 (gépjármű)	8 062 613 463	7 797 929 410	1 744 315 309
FCA-KP-1-2020/3 (eszközbeszerzés)	2 549 275 351	2 487 936 384	866 511 199
FCA-KP-1-2020/4 (programtámogatás)	1 489 058 065	1 427 294 277	528 417 661
Összesen	**18 958 062 813**	**18 209 954 114**	**5 036 145 898**

Nyertes pályázatok megyei megoszlása 2020.

Nyertes pályázatok száma	Pályázati kategória				
Megye	**FCA-KP-1-2020/1**	**FCA-KP-1-2020/2**	**FCA-KP-1-2020/3**	**FCA-KP-1-2020/4**	**Összesen**
Bács-Kiskun	25	10	30	19	84
Baranya	20	27	26	20	93
Békés	12	8	15	10	45
Borsod-Abaúj-Zemplén	34	56	49	15	154
Csongrád	11	3	17	9	40
Fejér	13	19	38	26	96
Győr-Moson-Sopron	35	30	50	34	149
Hajdú-Bihar	8	11	13	8	40
Heves	23	13	22	15	73
Jász-Nagykun-Szolnok	6	10	11	5	32
Komárom-Esztergom	8	7	17	3	35
Nógrád	13	14	31	24	82
Pest	24	21	28	18	91
Somogy	19	41	28	20	108
Szabolcs-Szatmár-Bereg	29	37	32	15	113
Tolna	18	7	17	10	52
Vas	24	19	19	7	69
Veszprém	25	24	44	38	131
Zala	12	19	42	20	93
Összesen	**359**	**376**	**529**	**316**	**1580**

Az ingatlanberuházási, felújítási kategória nyertes pályázatainak megoszlása pályázati cél szerint 2020.

Pályázati kategória	Ingatlan vásárlás	Ingatlan felújítás	Összes nyertes pályázat (db)
FCA-KP-1-2020/1 (ingatlan)	95	264	359

A gépjárműbeszerzési kategória nyertes pályázatainak megoszlása pályázati cél szerint 2020.

Pályázati kategória	Gépjármű beszerzés	Mikrobusz/kisbusz beszerzés	Tűzoltóautó beszerzés	Összes nyertes pályázat (db)
FCA-KP-1-2020/2 (gépjármű)	298	59	19	376

A Magyar Falu Program – Falusi Civil Alap 2021. év tapasztalatai – összefoglaló adatok

A Falusi Civil Alap **2021**-ben rendelkezésre álló támogatási keretösszege **4 800 000 000 Ft** volt. A tartaléklistára **két alkalommal került forrásátcsoportosítás**, első alkalommal 194 millió Ft, majd 4,999 milliárd Ft. **A Falusi Civil Alap támogatási rendszerében felhasznált forrás így 2021-ben megközelítette a 10 milliárd Ft-ot.**

A 2021. évi Falusi Civil Alap terhére beérkezett pályázatok adatait az alábbi táblázatok tartalmazzák

Pályázati kategória	Beadott pályázatok száma	Érvényes pályázatok száma	Nyertes pályázatok száma
FCA-KP-1-2021/1 (ingatlan)	1064	1032	646
FCA-KP-1-2021/2 (gépjármű)	1603	1564	758
FCA-KP-1-2021/3 (eszközbeszerzés)	1546	1524	1003
FCA-KP-1-2021/4 (programtámogatás)	821	808	558
Összesen	**5034**	**4928**	**2965**

Pályázati kategória	Beadott támogatási igény (Ft)	Érvényes támogatási igény (Ft)	Nyertes támogatási igény (Ft)
FCA-KP-1-2021/1 (ingatlan)	5 932 245 060	5 759 841 193	3 553 522 645
FCA-KP-1-2021/2 (gépjármű)	7 841 245 496	7 648 212 546	3 696 016 363
FCA-KP-1-2021/3 (eszközbeszerzés)	2 751 140 054	2 718 320 842	1 769 293 528
FCA-KP-1-2021/4 (programtámogatás)	1 438 037 951	1 415 820 196	974 552 208
Összesen	**17 962 668 561**	**17 542 194 777**	**9 993 384 744**

A **Falusi Civil Alap 2020.** évi forrása terhére **1580 nyertes pályázat** részére **5 036 145 898 Ft** támogatási összegről született támogatási döntés. A **2021.** évben – a többletforrások felhasználása miatt – a **nyertes pályázatok száma 2965** darabra, a megítélt támogatási összeg pedig **9 993 384 744 Ft**-ra emelkedett.

Városi Civil Alap

A Magyar Falu Program Falusi Civil Alap keretében a „civil közösségek tevékenységének támogatása” címmel 2020 júniusában megjelent pályázati felhívás forrást biztosított az 5000 fő vagy ez alatti lélekszámú településeken székhellyel rendelkező egyesületek és alapítványok számára. A pályázat sikere alapján és figyelembe véve a civil szervezetek igényeit, a Kormány újabb támogatási programot indított az 5.000 fő lakosságszám feletti településeken működő civil szervezetek számára.

A Városi Civil Alap célja, hogy az 5000 fő feletti településeken székhellyel rendelkező civil szervezetek részére is elérhetővé tegye azon célok támogatását, amelyek a Falusi Civil Alap terhére támogatásban részesülhettek. A Miniszterelnökség által biztosított forrásból[9] 2022-ben 4.797.601.199 forint állt a pályázó szervezetek rendelkezésre. A Városi Civil Alap (VCA) 2022. évi pályázati kiírása 2022. február 2-án jelent meg, a beadási határidő 2022. február 18. napja volt. A pályázatot a megszokott módon a Nemzetpolitikai Információs Rendszerben (NIR) lehetett benyújtani.

A 2022. évi Városi Civil Alap szakmai koncepciója

Pályázatot nyújthatott be civil törvény 2.§ 6. pont az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény 2. § 6. pont b) és c) alpontja szerinti azon **egyesület** vagy **alapítvány**

- amelyet a bíróság **2021. december 31. napjáig nyilvántartásba vett**,
- amely rendelkezik a 2020. vagy a 2021. évi lezárt évről szóló, az Országos Bírósági Hivatalnál letétbe helyezett számviteli beszámolóval, és
- amelynek **székhelye a pályázat benyújtásának időpontjában olyan magyarországi településen van**, amelynek – a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szerv által az adott település tekintetében 2021. január 1-jén nyilvántartott – lakosságszáma 5000 fő feletti.

9 XI. Miniszterelnökség fejezet 30/1/16 Nonprofit, társadalmi, civil szervezetek és köztestületek támogatása fejezeti sor

Támogatható tevékenységek

I. Civil szervezetek ingatlanberuházási, felújítási támogatása (VCA-KP–1–2022/1)

- Civil szervezet ingatlan-tulajdon szerzése;
- Civil szervezet tulajdonában lévő ingatlan felújítása;
- Civil szervezet használatában lévő, helyi önkormányzat tulajdonában lévő ingatlan felújításának támogatása, melynek feltétele a civil szervezet és a helyi önkormányzat között legalább a fenntartási időszakra szóló (5 éves), ingyenes használatról szóló előzetes megállapodás megléte;
- Civil szervezet használatában lévő, egyházi jogi személy tulajdonában lévő ingatlan felújításának támogatása, melynek feltétele a civil szervezet és az egyházi jogi személy között legalább a fenntartási időszakra szóló (5 éves), ingyenes használatról szóló előzetes megállapodás megléte.

Az a pályázó, aki a 2021. évi Városi Civil Alap terhére ingatlan-tulajdon vásárlást valósított meg, a 2022. évi Városi Civil Alap terhére ingatlan-tulajdon vásárlásra nem nyújthatott be pályázatot. Ingatlan felújítási támogatás igénylésére ebben az esetben is van lehetőség.

II. Civil szervezetek gépjárműbeszerzési támogatása (VCA-KP–1–2022/2)

- Új és használt gépjármű beszerzése,
- Gépjármű karbantartása, felújítása, alkatrész beszerzése.

Az a pályázó, aki a 2021. évi Városi Civil Alap terhére gépjárműbeszerzési támogatásban részesült, a 2022. évi Városi Civil Alap gépjárműbeszerzési kategóriára nem nyújthatott be pályázatot.

III. Civil szervezetek eszközbeszerzési támogatása (VCA-KP-1-2022/3)

- Jármű karbantartása, felújítás, alkatrész beszerzése;
- Nem gépi meghajtású új jármű beszerzése (pl. kerékpár);
- Eszközbeszerzés.

IV. Civil szervezetek programszervezési támogatása (VCA-KP–1–2022/4)

- A helyi közösség életét meghatározó, értékmegőrző, értékteremtő, a pályázó által szervezett programok előkészítése, megvalósítása.
- A programokhoz kapcsolódó költségek támogatása.

VI. Civil szervezetek kommunikációs tevékenységének támogatása (VCA-KP–1–2022/5)

- Kommunikációs tevékenység fejlesztése,
- Szervezeti arculat kialakítása,
- A pályázó kommunikációs stratégiájának megvalósítása, különös tekintettel a médiamegjelenésekre.

Az igényelhető és elnyerhető támogatás mértéke, a támogatás módja

Kategória		Az igényelhető támogatási összeg felső határa
VCA-KP–1–2022/1	Ingatlanberuházási, felújítási támogatás	10 000 000 Ft
VCA-KP–1–2022/2	Gépjárműbeszerzési támogatás	7 000 000 Ft
VCA-KP–1–2022/3	Eszközbeszerzési támogatás	6 000 000 Ft
VCA-KP–1–2022/4	Programszervezési támogatás	11 000 000 Ft
VCA-KP–1–2022/5	Civil szervezetek kommunikációs tevékenységének támogatása	11 000 000 Ft

Egy pályázó kizárólag egy pályázatot nyújthatott be a pályázati kiírás keretében és kizárólag egy pályázati kategóriában igényelhet támogatást. A támogatott tevékenység időtartama a VCA esetében is meglehetősen hosszú. A projekteket, beszerzéseket 2022. január 1. – 2023. december 31. között lehet megvalósítani.

A VCA terhére nyújtott támogatás saját forrás nélkül, egy összegben folyósított 100%-os támogatási előlegként, vissza nem térítendő támogatásként biztosított, 100%-os támogatási intenzitású támogatásnak minősül.

Városi Civil Alap – 2022. évi adatok

A 2022. évi Városi Civil Alap terhére beérkezett pályázatok adatait az alábbi táblázatok tartalmazzák:

Pályázati kategória	Beadott pályázatok száma	Érvényes pályázatok száma	Nyertes pályázatok száma
VCA-KP-1-2022/1 (ingatlan)	529	491	119
VCA-KP-1-2022/2 (gépjármű)	1243	1233	140
VCA-KP-1-2022/3 (eszközbeszerzés)	1504	1494	181
VCA-KP-1-2022/4 (programtámogatás)	2022	2010	418
VCA-KP-1-2022/5 (kommunikációs támogatás)	533	531	145
Összesen	**5831**	**5759**	**1003**

Pályázati kategória	Beadott támogatási igény (Ft)	Nyertes támogatási igény (Ft)
VCA-KP-1-2022/1 (ingatlan)	4 715 438 888	664 037 892
VCA-KP-1-2022/2 (gépjármű)	8 318 969 641	632 056 699
VCA-KP-1-2022/3 (eszközbeszerzés)	6 372 622 649	491 143 447
VCA-KP-1-2022/4 (programtámogatás)	15 087 441 649	2 021 210 580
VCA-KP-1-2022/5 (kommunikációs támogatás)	4 641 481 873	989 152 581
Összesen	**39 135 954 700**	**4 797 601 199**

A Városi Civil Alap pályázatainak korábbi évekre visszamenő eredményei
A Városi Civil Alap 2021. év tapasztalatai – összefoglaló adatok

A Városi Civil Alapot óriási érdeklődés övezte: a beérkezett támogatási igény a rendelkezésre álló támogatási keretösszeg tízszerese volt, a beadott pályázatok száma meghaladta a 7500 darabot.

A 2021. évi Városi Civil Alap terhére beérkezett pályázatok adatait az alábbi táblázatok tartalmazzák:

Pályázati kategória	Beadott pályázatok száma	Érvényes pályázatok száma	Nyertes pályázatok száma
VCA-KP-1-2021/1 (ingatlan)	854	818	76
VCA-KP-1-2021/2 (gépjármű)	1434	1416	87
VCA-KP-1-2021/3 (eszközbeszerzés)	2208	2196	134
VCA-KP-1-2021/4 (programtámogatás)	1945	1938	213
VCA-KP-1-2021/5 (kommunikációs támogatás)	1081	1080	194
Összesen	**7522**	**7448**	**704**

Pályázati kategória	Beadott támogatási igény (Ft)	Érvényes támogatási igény (Ft)	Nyertes támogatási igény (Ft)
VCA-KP-1-2021/1 (ingatlan)	6 245 790 837	5 993 637 194	433 593 508
VCA-KP-1-2021/2 (gépjármű)	7 001 962 320	6 912 100 570	377 257 485
VCA-KP-1-2021/3 (eszközbeszerzés)	6 844 490 061	6 813 391 769	319 529 756
VCA-KP-1-2021/4 (programtámogatás)	11 537 281 020	11 499 661 820	1 066 162 110
VCA-KP-1-2021/5 (kommunikációs támogatás)	13 464 154 618	13 461 784 618	2 203 457 141
Összesen	**45 093 678 856**	**44 680 575 971**	**4 400 000 000**

A 2021-es és 2022-es évben megrendezett országos civil események rövid összefoglalója időrendben

Civil összefogás rendkívüli helyzetben is – országos Civil Véradások pandémiás időszakban

A Miniszterelnökség Civil és Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkársága, a Civil Közösségi Szolgáltató Központok, valamint az Országos Vérellátó Szolgálat (OVSZ) közreműködésével 2021. szeptember 6-10. között, valamint 2022. február 21-25. között szervezte meg az V., illetve a VI. országos Civil Véradást.

A fővédnökséget a korábbi évek gyakorlatát követve Herczegh Anita, a köztársasági elnök felesége, míg a védnökséget Prof. Dr. Horváth Ildikó egészségügyért felelős államtitkár asszony vállalta el.

Anita asszony az V. Civil Véradás budapesti helyszínen jelenlétével és véradásával is megtisztelte a rendezvényt, és a közmédiában nyilatkozta, hogy egyetemistaként kezdett el vért adni, azóta pedig több mint negyven alkalommal segített ezen a módon.

A véradással életet menthetünk-mondta, hozzátéve, hogy az ember életében ritkán adódik ténylegesen olyan helyzet, amikor valakinek az életét megmenthetjük. Ennek legegyszerűbb módja a véradás, hiszen a vérkészítmények másként nem előállíthatók– hangsúlyozta.

Anita asszony megjegyezte, fontos, hogy legyen elegendő vérkészlet akkor is, amikor

a pandémia miatt elhalasztott műtéteket is elvégzik.

A 30 helyszínen és 38 véradási alkalommal összesen 909 fő jelent meg a véradáson, amelyből a ténylegesen vért adók száma 774 fő volt. Örömteli, hogy sikerült növelni a civil véradók számát, és még többen gondolták úgy, hogy jelen helyzetben is kiemelten fontos a beteg embertársaink ilyen módon történő megsegítése, a vérellátás folyamatosságának biztosítása.

A befejezett véradások száma ez alkalommal is több mint 10%-kal nőtt a IV. Civil Véradáshoz képest.

A 2022. február 21-25. között megrendezésre kerülő VI. Civil Véradásra országszerte 45 helyszínen, összesen 55 véradási alkalommal került sor. Nők 365 napon belül 4, míg a férfiak 5 alkalommal tudnak vért adni azzal a kitétellel, hogy a két véradásuk között legalább 56 napnak el kell telni.

Tekintettel a koronavírus járvány teremtette helyzetre, az OVSZ a megelőző intézkedéseit télen is megtartotta, amelyek garantálták a biztonságos véradást, így a vért adó emberek mindenhol a szigorú egészségügyi protokoll betartása mellett (maszk viselése, a 1,5-2 méteres távolság megtartása, a lehető legkevesebb személy tartózkodása az adott helységben) adtak vért.

A 45 helyszínen összesen 1209 fő jelent meg a véradáson, amelyből a ténylegesen vért adók száma 1029 fő volt.

A befejezett véradások száma 32%-kal nőtt a szeptemberben megszervezett V. Civil Véradáshoz képest, ezzel sikerült folytatni azt a tendenciát, amelynek során minden civil véradás alkalmával több véradónk lett, mint az azt megelőző alkalommal.

Rendszeres véradásokra azért van szükség, hogy a vérellátás a járvány alatt is zavartalan maradjon, hogy mindenki azonos feltételekkel férjen hozzá vérhez és vérkészítményekhez.

Az OVSZ munkája a hazai egészségügyi ellátás egyik alapköve, hiszen vérkészítmények nélkül számos beteg felépülése vagy élete válságba kerülhet.

A VI. Civil Véradás soha nem látott sikereket ért el, túllépve az 1000 fős lélektani határt. Köszönjük a Civil Véradás szervezőinek, az Országos Vérellátó Szolgálat munkatársainak és a program keretében vért adók önzetlen segítségét!

A **VII. Civil Véradásra** 2022. szeptember 05-09. között kerül sor várhatóan az ország 51 véradó helyszínén 63 véradási alkalommal.

Mint eddig minden Civil Véradás során, a fővédnöki tisztséget ezalkalommal

is Herczegh Anita asszony, a Regőczi.István Alapítvány a Koronavírus Árváiért civil szervezet elnöke vállalta el, a védnöki tisztséget pedig először dr. Takács Péter egészségügyért felelős államtitkár úr fogja betölteni.

„Együtt. Újra" Fotópályázat és országos vándorkiállítás

A Nemzeti Ifjúsági Tanács a Miniszterelnökség támogatásával „Együtt. Újra" címmel 2021 júliusában fotópályázatot hirdetett, amelynek célja a civil szervezetek programjainak és a közösségi élet újraindulásának a bemutatása volt.

A 2020 márciusa óta jelen lévő koronavírus járvány a civil szektor működését, illetve a szervezetek által megvalósított programok és rendezvények lebonyolítását is nagymértékben megnehezítette. A nyári hónapokban azonban az online térből végre mindenki visszaköltözhetett az offline világba, újra személyes keretek között megtartva az elmaradt vagy a nyári időszakra tervezett eseményeket. A formális és az informális közösségek újraindulása ismét megmutatta, hogy mekkora összetartó és értékteremtő ereje van a hazai ifjúsági civil szektornak.

A fotópályázat célja az volt, hogy ezeket az értékeket, az újraindult programok változatosságát, azok legszebb pillanatait a résztvevők szemein (és kameráin) keresztül mutassa meg a nagyközönségnek. Cél volt továbbá, hogy a képek segítségével azt is tisztán szemléltessék, milyen sokszínű és izgalmas tevékenységeket folytatnak ma hazánkban a civil szervezetek és közösségek.

A részvételhez csak néhány feltételnek kellett megfelelnie minden versenyezni kívánó pályázónak: 18 és 35 év közötti – de civil szervezethez kötődő – magánszemélyként nyújthatott be egy képet egy adott eseményről, rendezvényről. A beérkező képeket zsűri értékelte két lépésben: a legjobb húsz pályamű kiválasztása után - melyekről közönségszavazás indult a NIT Facebook oldalán – végül az első három helyezettet díjazta: a győztes 300.000 Ft, a második 250.000 Ft, a harmadik helyezett

Bíró Benedek – Újra kerek a világ

200.000 Ft, míg a közönségszavazás nyertese 100.000 Ft értékű pénzdíjban részesült. A legjobb húsz pályaműből a budapesti kiállítással 2021. október 21-én országos vándorkiállítás indult, valamint ezen legjobb 20 képből fotóalbum készült a kiállítás kísérőanyagaként.

A nyertes pályaművek:

1. helyezett:
   Bíró Benedek – *Újra kerek a világ*
2. helyezett:
   Doszpoly Roland – *Gyereknapi öröm*
3. helyezett:
   Fodor Alexandra – *Felszabadultság*

Közönségdíj:
   Radvánszki Krisztina – *Táncpillanat*

A díjazottak 2021. október 12-én ünnepélyes díjátadón vehették át az elismeréseket Budapesten. A 20 legjobb pályamű vándorkiállítás keretében 2021. október – 2022. március között budapesti indulással és salgótarjáni zárással valamennyi megyeszékhelyre, illetve más városokba, összesen 21 helyszínre eljutott el a Civil Központok szervezésében. Az adott városban általában 1 hétig kiállított fényképek ünnepélyes megnyitót követően rengeteg diákot, látogatót vonzottak, nagy sikere volt a kiállításoknak.

A civil szervezetek szerepe és lehetőségei Magyarországon – civil szeminárium a felsőoktatásban

A Miniszterelnökség Civil és Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkárságának egyik terve volt, hogy nyisson a felsőoktatási intézmények felé azzal a céllal, hogy az egyetemi hallgatók megismerkedhessenek a civil közösségekkel, a „civilséggel", a civil szervezetek igen sokrétű, sokszor hiánypótló tevékenységével. Emellett fontos a fiatalok figyelmét ráirányítani az értelmiségi léttel járó felelősségtudatra, a társadalmi problémák iránti érzékenységre.

Ennek köszönhetően 2020-ban elindult egy pilot projekt a Miniszterelnökség Civil és Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkársága, a Miskolci Egyetem, valamint az Ifjúságért Alapítvány együttműködésével, amelynek során a Miskolci Egyetem a 2020/21-es tanév őszi szemeszterében meghirdette a tantárgyat. A tantárgyat a Miskolci Egyetem bármelyik karának nappali vagy levelező tagozatos hallgatója felvehette, 34 hallgató élt ezzel a lehetőséggel. Amilyen színes és sokrétű a civil szféra, pontosan olyan sokféle szakos hallgató iratkozott fel a tantárgyra. Voltak közöttük például jogász, politológus, tör-

ténész, szociológus, közgazdász, gyógytornász, gépész, informatikus, tanár szakos és doktori képzésben részvevő, levelező és nappali tagozatos hallgatók egyaránt.

A félév során számos téma került a hallgatók elé: civil szervezetek létrehozása, működése, gazdálkodása, a civilek mint munkaadók, önkéntesség, adományozás, fiatalok bevonása, civil kapcsolati háló, család, oktatás, kultúra, hagyományőrzés, környezetvédelem, jogvédelem, határon túli magyar civil kapcsolatok, a civilség nemzeti identitásmegőrző szerepe.

A sikeres indulást követően a 2021/22-es tanév I. félévében immár két helyszínen, a Miskolci Egyetemen és a gödöllői Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetemen (MATE) is meghirdetésre került a tantárgy. Miskolcon 32 fő, míg a MATE-n 60 fő vette fel a tantárgyat. A MATE összes campusán (Gödöllő, Gyöngyös, Buda, Kaposvár, Keszthely) meghirdetésre került a tantárgy és a hallgatók oly módon kapcsolódhattak be az órák látogatásába, hogy fizikailag Gödöllőn folyt az oktatás, azonban egy olyan speciális teremben zajlott, amely kamerarendszerrel össze van kötve a többi campus szintén speciális tantermével, ahol a hallgatók követni tudták a Gödöllőn tartott órát.

A tantárgy ismét nyitott volt a Miskolci Egyetem és a MATE valamennyi hallgatója előtt: cél, hogy a civilség eszményét lehetőség szerint minél jobban megismerjék és adott esetben kedvet kapjanak a hallgatók ahhoz, hogy ők maguk is civil szervezetet alapítsanak, vagy csatlakozzanak már meglévő civil szervezethez, esetleg majd munkát vállaljanak egyesületekben, alapítványokban. Éppen ezért egy alkalommal a félév során az érdeklődő hallgatók ellátogathattak egy miskolci civil szervezethez, hogy a szervezet tevékenységén keresztül a gyakorlatban is bepillantást nyerhessenek a civil szektor működésébe. 2022-ben a tantárgy ismét elérhető lesz a Miskolci Egyetemen és a MATE-n.

Civil szervezeti vezetői workshop

A Civilek a Fiatalokért Egyesület mint a Hajdú-Bihar Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ címbirtokosa a Miniszterelnökség Civil és Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkársága szakmai koordinálásával Civil Szervezeti Vezető Workshopot szervezetett 2021. október 4. és 2021. december 09. között.

A lezajlott workshop program célja volt olyan gyakorlatias információkon alapuló ismeretek és tapasztalatok átadása civil szervezeti vezetők számára, amelynek segítségével képessé váltak az általuk irányított civil

szervezetek fenntarthatóságának megteremtésére, céljaik sikeres megvalósítására, források bevonására, azok hatékony elköltésére, kommunikációjuk hatékonyságának maximalizálására és a növekedésük biztosítására. A cél tehát a résztvevő civil szervezeti vezetők kompetenciáinak fejlesztése volt annak érdekében, hogy minél professzionálisabb szinten tudják ellátni feladataikat, a szervezeteik menedzselése és a vezetés során. Fontos, hogy a résztvevők a képzés által alkalmassá váljanak a civil és nonprofit szervezetek működésével összefüggő ügyviteli, gazdálkodási feladatok elvégzésében való közreműködésre, részfeladatok önálló ellátására, projektek lebonyolítására.

A programon olyan civil szervezetek vezetői vehettek részt, (egyesületek, szövetségek elnökei, titkárai, alapítványok kuratóriumi tagjai, nonprofit cégek és szövetkezetek vezetői), akik már rendelkeznek bizonyos alapismeretekkel és tapasztalatokkal a civil szervezetek vezetésében.

A 2021. évben területileg hat megye civil szervezetei kerültek bevonásra: Nógrád megye, Heves megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye és Hajdú-Bihar megye.

A workshop program rövidciklusú, 20 órából, 10 alkalomból álló programsorozat volt. Alkalmanként 2x45 perc időintervallumban került megrendezésre, különböző témaköröket körüljárva minden alkalom során, a témában jártas tapasztalt előadókkal, moderátorokkal a gyakorlatiasság elvét követve. Összesen a 6 megyéből 90 fő regisztrált, amelyből 73 fő jogosult tanúsítvány átvételére a vezetőképző workshop záró eseményén 2021. december 11-én Debrecenben.

A workshop sikerességére való tekintettel 2022. őszén a projekt országossá való kiterjesztése, megnövelése a cél, melynek lebonyolítója és házigazdája ezúttal is a Hajdú-Bihar Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ.

Adventi Civil Börze – 2021: Karácsonyváró

A Miniszterelnökség a Civil Közösségi Szolgáltató Központok országos hálózatával együttműködve 2021 adventi időszakában is támogatni kívánta a civil szervezetek karácsonyi adománygyűjtését, ezért másodjára is megrendezte az Adventi Civil Börze című adventi adománygyűjtő programot. A 2021. évi kampány a „Karácsonyváró" címet kapta, melynek célja az egy éves kihagyás után újra megrendezett adventi programok, karácsonyi vásárok, megyei vagy helyi adománygyűjtő civil kezdeményezések és rendezvények összegyűjtése, bemutatása, az adományozás népszerűsítése és az adományozók ösztönzése, a készülődés és ünnepvárás legszebb pillanatainak megmutatása volt. A Civil Központok segítségével az adventi időszakban minden megye egy-egy videóban mutatkozott be a Civil Információs Portál felületén. Az adományozást népszerűsítő országos kampány mellé olyan ismert személyiségek álltak, mint Horgas Eszter fuvolaművész, Reviczky Gábor színművész és Pataky Attila rock-

zenész, akik videóüzenetükkel támogatták a programot.

EDUCATIO 2022. Nemzetközi Oktatási Szakkiállítás

2022. január 13-15. között a Civil Közösségi Szolgáltató Központok országos hálózata saját standdal, első ízben volt jelen kiállítóként az EDUCATIO 2022. Nemzetközi Oktatási Szakkiállításon.

A Civil és Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkárság szakmai koordinálásával a Zala Megyei Civil Kö-

zösségi Szolgáltató Központ szervezésében megvalósult háromnapos jelenlét során a Civil Központok standját rendkívül nagy érdeklődéssel keresték fel az érettségi előtt álló fiatalok, hiszen a kiállítók színes, interaktív programokkal, számos tevékenységi területet képviselő vendég civil szervezet látványos bemutatkozásával, valamint kézműves foglalkozásokkal, előadásokkal népszerűsítették a civil szervezetek hasznos és sokszínű munkáját. A háromnapos rendezvény keretében Szalay-Bobrovniczky Vince civil és társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár előadást is tartott az Educatio nagyszínpadán, illetve a szakkiállítás online felületén élőben közvetített stúdióbeszélgetésen vett részt.

A nagy érdeklődés igazolta a 10 éves országos Civil Központ hálózat részvételének

létjogosultságát a Szakkiállításon: fő célja volt a középiskolás korosztály megszólítása és figyelmének felkeltése, illetve az önkéntesség lehetőségeinek és jelentőségének széleskörű népszerűsítése, a Civil Központok szolgáltatásainak megismertetése volt. A Hungexpo területén megrendezett Szakkiállításon három nap alatt több mint 55.000 középiskolás diák fordult meg.

I. Országos Civil Konferencia a Civil Közösségi Szolgáltató Központok fennállásának 10 éves jubileuma és a Civilek Napja alkalmából

A Miniszterelnökség Civil és Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkársága az Isten Szolgálatában Református Missziói Alapítvány és a Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány szervezői közreműködésével 2022. február 4-én megtartotta az I. Országos Civil Konferenciát, *„10 éves a Civil Központ Hálózat – Új kihívások a civil szervezeti tevékenységben, perspektívák és lehetőségek”* címmel.

A Groupama Arénában tartott sajtónyilvános rendezvényen több mint hatszázan vettek részt: minden megye és Budapest civil központjainak vezetői, munkatársai, megyei civil szervezetek képviselői, civil területen tevékenykedő meghívott szakem-

I. ORSZÁGOS CIVIL KONFERENCIA
10 ÉVES
A CIVIL KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLTATÓ
KÖZPONTOK HÁLÓZATA

berek, valamint határon túli magyar civil szervezetek képviselői.

A Civilek Napja alkalmából rendezett jubileumi konferencia keretében került sor a 2022. évi Értékteremtő Közösségekért díjak ünnepélyes átadására.

Dr. Herczegh Anita asszony, a köztársasági elnök feleségének, az Országos Civil Véradás fővédnökének köszöntőjét követően került sor az elmúlt 10 év civil területet érintő fejlesztéseiről és eredményeiről szóló kerekasztal-beszélgetésre. A beszélgetés résztvevői Bogya Anna államtitkár asszony (Románia), Soltész Miklós és Fülöp Attila államtitkár urak, Nyitrai Zsolt miniszterelnöki megbízott úr, dr. Botos Gyöngyvér helyettes államtitkár asszony és a szakterületért felelős Szalay-Bobrovniczky Vince helyettes államtitkár úr voltak.

A rendezvény délutáni programjában szakmai előadásokra, a civil központok 10 éves tevékenységének áttekintésére, valamint civil szervezetek, többek között a Debreceni Hajdú Táncegyüttes és a Kis Virtuózok Alapítvány műsorára került sor. A konferencia során minden érdeklődő megtekinthette a Miniszterelnökség támogatásával, a Nemzeti Ifjúsági Tanács által 2021-ben meghirdetett „Együtt. Újra.” Fotópályázat döntős alkotásaiból összeállított fotókiállítást, valamint a „10 év a civil szervezetek szolgálatában” címet viselő tabló-

kiállítást, melynek keretében a civil élet és a szakmai programok sokszínűségét hangsúlyozva minden Civil Közösségi Szolgáltató Központ bemutatkozott.

Értékteremtő Közösségekért díj – 2022.

Az Értékteremtő Közösségekért díjat annak a civil szervezetnek, valamint határon túli civil szervezetnek adományozhatja a Miniszterelnökséget vezető miniszter, melynek értékteremtő, értékmegőrző tevékenysége példaértékű, valamint annak a természetes személynek, aki a közösség vagy közösségek ilyen irányú tevékenységét elősegíti, támogatja, vagy munkájával hozzájárul a civil szervezetek magas színvonalú működéséhez. A díj évente egy szervezet és egy természetes személy részére adományozható. Mindkét díjazott emlékérmet, az adományozást igazoló oklevelet, valamint 1.500.000 Ft összegű pénzjutalmat kap.

A 2022. évi Értékteremtő Közösségekért díj odaítélésére vonatkozó nyilvános felhívásra 41 civil szervezet és 34 természetes személy érvényes előterjesztése érkezett összesen 17 megyéből és a fővárosból, valamint a határon túlról Erdélyből, Vajdaságból és Csehországból. Az elismerés 2022-ben is két díjazott részére került átadásra.

Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter 2022-ben **Kontha Benőné**, a Református Dunamenti Kistérségi Diakónia Egyesület elnöke, a Majosházi Hospice Ház alapítója, valamint a **Reformátusok Szatmárért Egyesület** részére adományozta az Értékteremtő Közösségekért díjakat. A díjak átadására 2022. február 4-én került sor az I. Országos Civil Konferencia keretében.

A 2023-as évi Értékteremtő Közösségekért díjak odaítélésére vonatkozó nyilvános kiírásra várhatóan 2022. novemberében kerül sor és elérhető lesz a Civil Információs Portálon.

A díjazottak bemutatása

KONTHA BENŐNÉ
a Református Dunamenti Kistérségi Diakónia Egyesület elnöke, a Majosházi Hospice Ház alapítója

Kontha Benőné Molnár Piroska saját családjában történt tragédiák következtében határozta el, hogy addigi karitatív tevékenységét kiegészítve, azt továbbfejlesztve a hospice tevékenységnek szenteli életét. 1996-tól a Református Dunamenti Kistérségi Diakónia Egyesület elnöke.

Az elnök asszony 58 évesen szerzett szociális asszisztensi, majd református diakónus végzettséget. A sok önkéntes munka után az utazások jelentették számára a feltöltődést, csupán ezek az időszakok voltak számára szolgálatmentesek.

2006-ban elindította az otthoni hospice szolgálatot a ráckevei, szigetszentmiklósi járás 17 településén, illetve a „Méltóság mezeje" programot. Az otthoni szolgálatban eddig 1247 családnak nyújtott az egyesület segítséget.

2018-ra sikerült valóra váltania az álmát, Majosháza településen felépült egy hospice ház, amely az otthonápolás mellett a hospice tevékenység intézményes kereteit tette lehetővé. A ház építését szinte a semmiből valósította meg, a beruházás egy általa felajánlott telken indulhatott el. Az egyesület nagyon kevés önerővel rendelkezett, így a folytatás támogatásokból és adományokból

tudott megvalósulni, az adománygyűjtésében és a beruházás koordinációjában napi szinten vett részt. Az eredmény egy olyan menedékház megteremtése lett, ahol méltó környezetben gondozhatják a rászoruló daganatos betegeket az utolsó óráikban.

Kontha Benőné jelenleg is napi szinten önkéntesként vesz részt az adminisztrációs, illetve a fenntartói teendők ellátásában, de ezen túlmenően kiemelten fontos számára az is, hogy személyesen részt vehessen a betegek lelki támogatásában is. Hiánypótló, nemes tevékenységében hosszú évek óta bizonyított áldozatos önkéntes munkájával Kontha Benőné értéket teremt és reményt ad rászorulóknak.

REFORMÁTUSOK SZATMÁRÉRT EGYESÜLET

Az egyesület elnöke: Fülöp István Sándor

A Reformátusok Szatmárért Egyesület megalapítása 2011-ben az erdélyi és magyarországi reformátusok érdekei kifejezésének, érvényesítésének céljából történt. Tagjai fontos küldetésnek tartják az elődeik által megteremtett értékek megőrzését és továbbadását a jövő nemzedékének, a történelmi Szatmár megye református gyülekezeteiben és szórványaiban élő családok hitbeli erősítését.

Nagyszabású rendezvényük a Szatmár Határok Nélkül elnevezésű református találkozó, amely 2021-ben 11. alkalommal került megrendezésre Nagyecseden. Az egyesület által megvalósított, valamint kezdeményezésükre állított emlékművek mellett kiadványaikra is büszkék, hiszen megjelentették Bíró Lajos szobrászművész, Fülöp Sándor festőművész albumait, Losonczi Léna költő verseskötetei, illetve az „Istenkeresés az irodalomban” és „Téli ünnepi népszokások” című köteteket. Megalapították a Fülöp Sándor-díjat, amelyet minden évben a Mátészalkai Esze Tamás Gimnázium és a Hajdúböszörményi Bocskai István Gimnázium egy-egy arra érdemes diákja kap meg, valamint a Milotai Nyilas István-díjat, amelyet olyan lelkészi és világi személyek kapják, akik sokat tesznek a szatmári reformátusságért, annak megmaradásáért.

A Vizsolyi Biblia megjelenésének 425. évfordulója alkalmából Károli Gáspár bibliafordító szülővárosában, az egykori Szatmár vármegye székhelyén, Nagykárolyban tudományos konferencián vettek részt, a Reformáció 500. évfordulója alkalmából pedig az Egyesület gondozásában megjelent az újranyomtatott Vizsolyi Biblia.

Az évek során a Méliusz Református

Idősek Otthona, a Nyírségi Napfény Idősek Otthona, a Bethesda Gyermekkórház, a mátészalkai kórház és a Kárpátaljai Református Egyház részére is több alkalommal gyűjtöttek adományt.

Az Egyesület több mint 10 éves kiemelkedő munkássága magas szakmai színvonallal végzett, példaértékű társadalmi tevékenység.

Jó helyre megy! – országos népszerűsítő kampány az SZJA civil 1%-ának felajánlásáról

2021-ben Civil és Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkárság kezdeményezésére a megyei és fővárosi Civil Közösségi Szolgáltató Központok hálózata is segítséget nyújtott a civil 1%-ról való rendelkezéssel kapcsolatban, ugyanakkor országszerte felhívta a figyelmet a segítségnyújtás és társadalmi felelősségvállalás fontosságára. A kis szervezeteknek minden felajánlott adóforint számít, különösen a járványhelyzet idején.

A Civil Központok 2022-ben is, 3-4 perces kisfilmekben rövid betekintést nyújtottak a megyék aktív civil életébe, a helyi civil társadalom sokszínűségébe, sajátosságaiba. Az SZJA civil 1%-ának felajánlását népszerűsítő országos kampányt Bagoczky Lívia zenei előadó, a Balkan Fanatik énekese, Jorgosz Tzortzoglou, a Balkán Fanatik együttes alapítója, zenész, festőművész, valamint Mező Misi zenész, a Magna Cum Laude együttes énekese támogatta: videóüzenetükben tapasztalataikat, gondolataikat osztották meg a civil szervezetek támogatásának lehetőségéről.

Országjáró tájékoztató rendezvények - Megyejárás 2021-2022

A Miniszterelnökség Civil és Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkársága 2021 májusától szeptemberig, majd 2022 áprilisától őszig megyelátogatásokon vett részt a Civil Közösségi Szolgáltató Központok szervezésében azzal a céllal, hogy az ország különböző régióiban működő civil szervezetekkel személyes találkozók és kötetlen kerekasztal-beszélgetések keretében egyeztessenek a civil közösségi tevékenységek újraindításáról és a civil szféra fejlesztéséről.

1277 – 1921 – 1989

Szalay-Bobrovniczky Vince civil és társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár, valamint a Civil Kapcsolatok és Társadalmi Konzultáció Főosztályának kollégái dr. Kecskés Péter főosztályvezető vezetésével 17 megyében (Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén, Tolna, Heves, Vas, Baranya, Somogy, Zala, Nógrád, Komárom-Esztergom, Békés, Veszprém, Győr-Moson-Sopron, Csongrád-Csanád, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg), 61 kerekasztal-beszélgetésen vettek részt összesen több mint 770 civil szervezeti képviselő részvételével, így közel ezer szervezethez jutottak el közvetlen módon a legfrissebb civil területet érintő információk és lehetőségek.

Középiskolásoknak szervezett rendhagyó osztályfőnöki órák

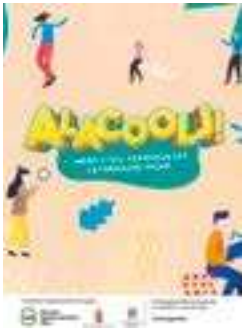

A 2021/2022-es iskolai év második félévében, a középiskolák 9-10. osztályos diákjai számára országos program keretében minden megye, valamint a főváros Civil Központjainak közreműködésével rendhagyó osztályfőnöki órák megtartására került sor. A 2022-ben debütáló program célja,

hogy országszerte felhívja a fiatal diákok figyelmét a hazai civil szervezetek sokszínűségére és lehetőségeire, az önkéntesség gyakorlására, a civil közösségi lét fontosságára és a számukra is kötelező 50 óra iskolai közösségi szolgálat civil területen történő teljesítésére. A rendhagyó tanórák keretében civil területen tevékenykedő szakemberek, meghívott helyi civil szervezetek vezetői és önkéntesei meséltek tapasztalataikról és tájékoztatták játékos, kreatív formában a diákokat a civil területet érintő alapvető tudnivalókról. A 2x45 percben megtartott rendhagyó tanórák során külön a fiataloknak szerkesztett kiadvány, tájékoztató kisfilmek és egy „civil társasjáték" is bemutatásra kerülnek. Az ALACOOLJ! nevet viselő, kreatív kooperációs társasjáték online formában is elérhető és letölthető a Civil Információs Portálon.

Tusványos 2022

2022. július 19-24. között 31. alkalommal került megrendezésre a Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktábor, ismertebb nevén *Tusványos*, amely 47 partnerszervezettel 27 rendezvényhelyszínen, több mint négyszáz programmal várta a táborozókat: aktuális erdélyi és magyarországi vonatkozású közéleti, bel- és külpolitikai, vallási, gazdasági, kulturális és többek közt nemzetpolitikai kérdésekről szóló pódiumbeszélgetéseken, vitaesteken, könyvbemutatókon, kézműves foglalkozásokon, gasztronómiai előadásokon, hajnalig tartó táncházakban és nagykoncerteken vehetett részt a közel 80.000 érdeklődő.

Az erdélyi Magyar Ifjúsági Tanács (MIT) és a budapesti Kisebbségekért – Pro Minoritate Alapítvány főszervezésében (a járvány miatt kétéves kényszerszünet után) ismét megrendezésre került táborban idén első ízben, saját standdal mutatkozott be a Civil Központok Országos Hálózata. A Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-vel partnerségben megvalósuló négynapos jelenlét során az idén 10. jubileumát ünneplő országos hálózat a Hajdú-Bihar megyei, illetve a Zalai megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ szervezésében és képviseletében színes programokkal, a helyi és a magyarországi érdeklődők számára egyaránt hasznos pályázati tanácsadással, játékokkal, fotópályázattal, tombolasorsolással várta az érdeklődő fiatalokat. A rendezvény keretében Szalay-Bobrovniczky Vince helyettes államtitkár úr, valamint a dr. Kecskés Péter főosztályvezető úr is előadást tartott, illetve kerekasztal-beszélgetésen vett részt olyan jelentős ernyőszervezetek vezetőivel, mint a Nagycsaládosok Országos Egyesülete, a

Magyar Nemzeti Ifjúsági Tanács, vagy az Országos Magyar Diákszövetség. Nagy népszerűségnek örvendett a Civil Központok Országos Hálózatának kifejezetten ezalkalomra kiírt fotópályázata, a Civil Pixel, melyre a tábor résztvevői közül bárki benevezhetett. A pályázat szabályzata szerint a fesztivál területén és ideje alatt készített fényképeknek vissza kellett adniuk Tusványos hangulatát és a fotón mindenképpen szerepelnie kellett a Civil Központ-logónak. A pályázatra számos kreatív fotóval neveztek be a versenyzők, melyek közül a négy legjobb kép beküldőjét a szervezők értékes nyereményekkel díjazták a fesztivál zárónapján.

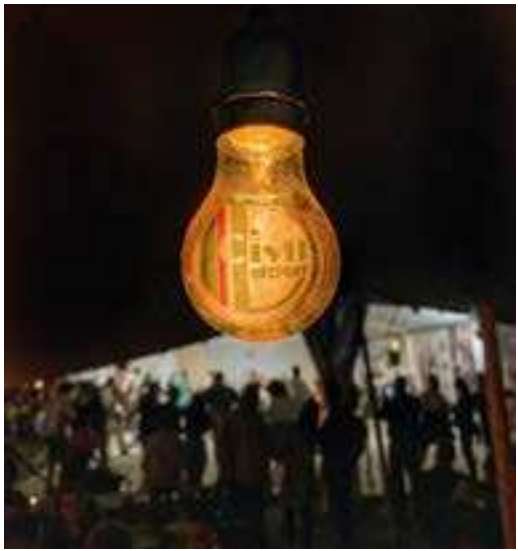

Civil naptár

Tematikus és emlékévek, jelentős események

2022.

Petőfi Sándor emlékév 2022-2023. (Magyarország Kormánya)

A „zöldebb” városok európai éve (EU)

A halászat és az akvakultúra nemzetközi éve (ENSZ)

Az üveg nemzetközi éve (ENSZ)

Európa kulturális fővárosai: Újvidék (Szerbia), Kaunas (Litvánia), Esch (Luxemburg)

Aranybulla 800 Emlékév

Tamási Áron Emlékév

2023.

Petőfi Sándor emlékév 2022-2023. (Magyarország Kormánya)

Európa kulturális fővárosai: Veszprém/Balaton régió (Magyarország), Temesvár (Románia) és Elefszína (Görögország)

A köles-félék Nemzetközi Éve (ENSZ)

Európai ifjúsági hét (Kétévente szervezik meg, a következő 2023. május első hetében várható.)

Budapest emlékév

2024.

XXXIII. Nyári Olimpia és XVII. Nyári Paralimpia– Párizs

UEFA EURO 2024 – Európa Bajnokság

2022. szeptember 01- december 31. (IV. negyedév)					
Október		**November**		**December**	
1.	Idősek napja A zene világnapja	1-6.	Ítélkezési szünet a bíróságokon (október 31-én kezdődik)	3.	A fogyatékosok világnapja
6.	Az aradi vértanúk emléknapja	1.	Mindenszentek (4 napos hétvége)	4.	Advent második vasárnapja
15.	Kérhetők SZJA civil 1%-ához kapcsolódó statisztikai információk és a rendelkezők adatai (NAV) Fehérbot napja (vakok- és gyengénlátók napja)	3.	Magyar Tudomány Ünnepe	5.	Az önkéntesek világnapja
23.	Az 1956-os forradalom és szabadságharc ünnepe	12.	A szociális munka napja	10.	Az emberi jogok napja
24.	Az ENSZ világnapja	20.	A gyermekek jogainak világnapja	11.	Advent harmadik vasárnapja
31.	A reformáció emléknapja Ítélkezési szünet kezdete	27.	Magyar véradók napja Advent első vasárnapja	18.	A kisebbségek napja
		19-27.	Európai hulladékcsökkentési hét	18.	Advent negyedik vasárnapja
				19.	Ítélkezési szünet 2023.01.08-ig (Bíróság)
				31	Az adófolyószámla ellenőrzése és az adótartozás kiegyenlítése, különösen fontos a vállalkozási tevékenységet végző szervezetek esetében (NAV)

Áthelyezett munka- és pihenőnapok: 2022.október 15. áthelyezett munkanap.

2023. január 01- március 31. (I. negyedév)					
Január		**Február**		**Március**	
6.	Vízkereszt a farsangi (báli) időszak kezdete	**1.**	**Civilek napja**	2.	Az ima világnapja
8-ig	Ítélkezési szünet (Bíróság)	4.	Rákellenes világnap	6.	Energiatakarékossági világ-nap
22.	A magyar kultúra napja	11.	A betegek világnapja	8.	Nőnap
27.	A holokauszt nemzetkö-zi emléknapja	13.	A házasság világnapja február második vasárnapja	15.	1848-49 forradalom és szabad-ságharc ünnepe, a szabad sajtó napja (1 napos pihenőnap)
31.	Az előző évről szóló személyi jövedelemadó bevalláshoz szükséges igazolás kiadása (M30). Az előző évről szóló járulék igazolás kiadása a munkavállalóknak	22.	Bűncselekmények áldozata-inak napja A farsangi (báli) időszak vége	20.	A boldogság világnapja
16.	A vallások világnapja január harmadik vasár-napja	25.	A kommunista diktatúra áldozatainak emléknapja Rehabilitációs hozzájárulás befizetett előlege és az éves hozzájárulás különbözeté-nek bevallása, megfizetése (NAV) Éves ÁFA bevallás és fizetés (NAV)	21.	Down-szindróma napja Erdők világnapja
				22.	A víz világnapja
				27.	Színházi világnap

Nincs áthelyezett munka- és pihenőnap.

2023. április 01- június 30. (II. negyedév)					
Április		**Május**		**Június**	
2.	Az autizmus világ-napja	1.	A munka ünnepe (3 napos hétvége)	4.	Nemzeti összetartozás napja Pedagógus Nap
7.	Az egészség világ-napja Nagypéntek	4.	Tűzoltók napja	10.	KSH adatszolgáltatás A kézművesség világnapja
8.	A roma kultúra világ-napja	6.	A magyar sport napja	14.	Véradók nemzetközi világ-napja
9-10.	Húsvét	9.	Európa nap	26.	Kábítószer-ellenes világnap
10.	Nemzeti rákellenes nap	15.	Családok nemzetközi napja	27.	A cukorbetegek világnapja
11.	A magyar költészet napja	16.	Holokauszt Magyarországi Emléknapja	29.	Nemzetközi Duna-nap
16.	A holokauszt áldozatainak emléknapja	25.	„Törülközőnap” Douglas Adams emlékére		
18.	Műemlékvédelmi világnap	20	SZJA + 1% bevallás		
22.	A Föld napja	28-29.	Pünkösd		
29.	Nemzetközi táncnap	31.	Éves beszámoló és közhasznúsági melléklet elfogadása és letétbe helyezése Társasági adóbevallás illetve az azt helyettesítő nyilatkozat benyújtása 1 % elszámolás Helyi iparűzési adó		

Nincs áthelyezett munka- és pihenőnap.

2023. július 1-szeptember 30. (III. negyedév)					
Július		**Augusztus**		**Szeptember**	
1.	A köztisztviselők és kormánytisztviselők napja Semmelweis-nap, a magyar egészségügy napja	9.	Az állatkertek napja	4.	Bányásznap szeptember első vasárnapja
6.	Polgárőr nap	12.	A fiatalok napja	5.	A jótékonyság nemzetközi napja
11.	Népesedési Világnap	20.	Az államalapítás ünnepe Ítélkezési szünet vége	10.	Elsősegélynyújtás napja második szombat
12.	Vasutas nap második vasárnap	29.	A magyar fotográfia napja	16-22.	Európai mobilitási Hét
16.	Bíróságok napja- a nyári ítélkezési szünet augusztus 31-ig	30.	Az eltűntek világnapja	18-19.	Kulturális örökségek napja
				20.	Európai kultúra napja
				22.	Európai Autómentes nap
				23-30.	Európai Sporthét
				25.	Siketek napja utolsó vasárnap
				30.	Regisztráció az SZJA 1% fogadására váró szervezeteknek (NAV)

Nincs áthelyezett munka- és pihenőnap.

Az Adminisztrációs kötelezettségek teljesítésének naptára

Havi szinten teljesítendő kötelezettségek

Minden hónap	Kötelezettség	Tartalma
12.	Bérszámfejtés	A munkavállalók és egyéb jogviszonyban állók bér és bérjellegű juttatásaival, jövedelmeikkel kapcsolatos adó- és járulékfizetési kötelezettségeinek kiszámítása, nyilvántartása, igazolása, valamint az ezzel kapcsolatos adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése a NAV irányában.
12.	Járulék bevallási és befizetési kötelezettség, SZJA előleg befizetés	A cégkapu használatával teljesítendő bevallási kötelezettség. A bevallási és befizetési kötelezettség a tisztségviselők díjazása, a munkavállalók munkabére és béren kívüli juttatása, a megbízási jogviszony keretében dolgozók megbízási díja, az adószámos magánszemély számára telesített kifizetések után keletkezik. Az érintett adók, járulékok: szociális hozzájárulási adó, egyszerűsített foglalkoztatást terhelő közteher, a munkáltató által levont személyi jövedelemadó-előleg,
15.	Bevándorlási külön adó	Bevándorlási különadót a Magyarországon folytatott, bevándorlást segítő tevékenység anyagi támogatása vagy a Magyarországon székhellyel rendelkező, bevándorlást segítő tevékenységet végző szervezet működésének anyagi támogatása után kell fizetni. A különadót az anyagi támogatás nyújtását követő hónap 15. napjáig kell megállapítania, bevallania és ezzel egyidejűleg megfizetnie a támogató szervezetnek. A bevándorlással kapcsolatos tevékenységre kapott támogatás utáni adót a támogatás felhasználását követő hónap 15. napjáig kell bevallania

20.	Havi ÁFA bevallási és fizetési kötelezettség	Azt a jogelőd nélkül alakult szervezetet érinti a megalakulás évében és az azt követő évben, amelyik nem kérte a bejelentés során az alanyi mentességet 1. Azt a szervezetet érinti, amelynél az év közben fizetendő adó összege meghaladta az 1 millió forintot 2. Azt a szervezetet érinti, amelynek az az adóévet megelőző második évében az adójának éves összege, vagy annak időarányosan éves szintre átszámított összege pozitív előjelű és elérte az 1 millió forintot. 2022-ben a kötelezettség a 2020. évre benyújtott bevallásainak (utólagos adómegállapításának) és önellenőrzéseinek adatai alapján elszámolandó.

Negyedévente teljesítendő kötelezettségek

Negyedév	Kötelezettség	Tartalma
A tárgy negyedévet követő hónap 20. napja	Negyedéves ÁFA bevallási és fizetési kötelezettség	Azt a szervezetet érinti, melynek az adóévet megelőző második évében az adójának éves összege, vagy annak időarányosan éves szintre átszámított összege előjeltől függetlenül elérte a 250.000 forintot (+/- 250.000 Ft-ot), de nem haladta meg az 1 millió forintot. 2022-ben a kötelezettséget a 2020. évre benyújtott bevallásainak (utólagos adómegállapításának) és önellenőrzéseinek adatai alapján kell megállapítani.
A tárgy negyedévet követő hónap 20. napja	Cégautóadó	A cégautóadót a tulajdonában lévő, lízingelt, tartósan bérelt személygépkocsi után kell fizetnie a szervezetnek. Külföldi rendszámú cégautó vagy magánszemély tulajdonában álló autó után akkor kell adót fizetni, ha céges költséget számoltunk el a járművel kapcsolatban.

A tárgy negyedévet követő hónap 20. napja	Rehabilitációs hozzájárulás I-III. negyedév	A rehabilitációs hozzájárulás fizetésére kötelezett munkaadó év közben, negyedévenként előleget fizet. A negyedik negyedévre előleget nem kell fizetni. A rehabilitációs célú hozzájárulásra az előleget az I-III. negyedévben a negyedévet követő hónap 20-ig kell megfizetni.

Évente egyszer teljesítendő kötelezettségek

Nap	Kötelezettség	Tartalma
január 30.	Igazolások kiadása a munkavállalók felé	Előző évről szóló személyi jövedelemadó bevalláshoz szükséges igazolás kiadása (M30) Az előző évről szóló járulékigazolás kiadása a munkavállaló felé
február 25	Rehabilitációs hozzájárulás	A rehabilitációs hozzájárulás fizetésére kötelezett munkaadó év közben, negyedévenként előleget fizet. A negyedik negyedévre előleget nem kell fizetni. Helyette éves elszámolást kell benyújtani. Az elszámolás alapján a befizetett előlegek és az éves hozzájárulás különbözetét kell megfizetni.
február 25	Éves ÁFA fizetés	Azt a szervezetet érinti, amelynek az az adóévet megelőző második évében az adójának éves összege, vagy annak időarányosan éves szintre átszámított összege előjeltől függetlenül nem érte el a 250.000 forintot (+/- 250.000 Ft-ot), valamint a termékértékesítések és a szolgáltatásnyújtások ellenértékének adó nélküli összesített összege éves szinten nem haladja meg az 50 millió forintot 2022-ben a kötelezettséget a 2020. évre benyújtott bevallásainak (utólagos adómegállapításának) és önellenőrzéseinek adatai alapján kell megállapítani

május 20.	SZJA 1% rendelkező nyilatkozat beküldése	Minden SZJA adófizetőnek lehetősége van arra, hogy az általa fizetett SZJA 1%-át egy arra jogosult civil szervezet javára ajánlja fel.
május 31.	Az éves beszámoló és a közhasznúsági melléklet elfogadása, letétbe helyezése	A civil szervezetek az éves beszámolójukat és a közhasznúsági mellékletet minden év május 31-ig kötelesek elfogadni és letétbe helyezni az Országos Bírósági Hivatalnál.
május 31.	Társasági adóbevallás, illetve az azt helyettesítő nyilatkozat benyújtása	Minden civil szervezetnek kötelező társasági adóbevallást vagy az azt helyettesítő egyszerűsített adónyilatkozat (TAONY) benyújtani.
május 31.	SZJA civil 1% elszámolás	Azok a szervezetek, amelyek SZJA 1% felajánlásban részesültek a kiutalást követő második évben kötelesek a NAV felé elszámolni a kapott támogatásról.
május 31.	Helyi iparűzési adó	Azokat a civil szervezeteket terheli, amelyek vállalkozási tevékenységet végeznek és ennek jövedelme (nyeresége) után belföldön vagy külföldön adófizetési kötelezettség keletkezett
június 11.	KSH adatszolgáltatás	A civil és egyéb nonprofit szervezeteknek adatszolgáltatási kötelezettségüket elektronikus úton, a KSH-ELEKTRA rendszeren keresztül kell teljesíteniük június 11-éig Az OSAP 1156-os számú „Statisztikai jelentés a civil és egyéb nonprofit szervezetek tevékenységéről”

szeptember 30	1% regisztráció	Azok a szervezetek, amelyek korábban még nem regisztráltak szeptember 30-ig jelentkezhetnek be az SZJA 1% fogadására jogosult szervezetek közé. 2022. szeptember 30-ig a 2020. január 1. előtt nyilvántartásba vett szervezetek regisztrálhatnak. 2023. szeptember 30-ig a 2021. január 1. előtt nyilvántartásba vett szervezetek regisztrálhatnak.
október 15-től	SZJA 1% statisztikai jellegű tájékoztatás	A kedvezményezettek elektronikusan, az EGYSTAT-adatlapon egyedi tájékoztatást is kérhetnek a NAV-tól a javukra szóló érvényes és érvénytelen, valamint az el nem bírált nyilatkozatok számáról, régiónként, megyénkénti, korcsoportonkénti megoszlásáról, továbbá az érvénytelen nyilatkozatok érvénytelenségének okairól és azok arányáról.
október 15-től	SZJA 1% rendelkezők megismerése	A kedvezményezettek a EGYAD nyomtatványon keresztül elektronikusan igényelhetik, hogy megismerhessék a feléjük érvényesen rendelkező magánszemélyek nevét, elektronikus és postai címét.
0december 31.	Az adótartozás kiegyenlítése	A civil szervezeteknek célszerű követni az adófolyószámláik állását. Ha december 31-én végrehajtható adótartozása van a vállalkozási tevékenységet végző szervezetnek, a társasági adó adóalapja jelentősen megnövekedhet.

Milyen civil szervezeti formák léteznek?

A civil törvény alapján civil szervezetnek
– a civil társaságokat;
– az egyesületeket (beleértve a szövetségeket is);
– valamint az alapítványokat nevezzük.

Más szervezeti formákra is jellemző, hogy a működésük során eltérő mértékben a civil szervezetek számára előírt szabályok szerint kell működniük. Ennek ellenére a civil törvény alapján nem tartoznak a civil szervezetek körébe a pártok, pártalapítványok, a közalapítványok, a szakszervezetek, a kölcsönös biztosító egyesületek, a vagyonkezelő, illetve a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok sem.

Csak látszólag tűnhet kevésnek a felsorolt három szervezeti forma. Az egyesületek további típusokra bomlanak vagy a formájuk alapján (pl.: a szövetségek), vagy azért, mert a tevékenységeik alapján külön szabályok is vonatkoznak rájuk (pl.: sportegyesületek, vallási egyesületek, polgárőrszervezetek, nemzetiségi egyesületek). Az alapítványi forma is tovább tagolódik, amennyiben létrehozhatók alapítványok közösségi és magán célok mentén is.

A civil szervezetek olyan alapvető szabadságjogok mentén létesülnek és működnek, mint az egyesülési szabadság, vagy az alapítványok esetében a tulajdon/vagyon feletti szabad rendelkezés joga. Magyarországon a jogalkotás egy évtizede abba az irányba halad, hogy a civil szervezetek a magánjog alapján működjenek. A szervezetek egyre szélesebb körű autonómiával rendelkeznek a tagjaik, alapítóik jogainak és akaratának érvényesítéséhez. Bár csak három külön civil szervezeti forma létezik, az alapítók vagy a tagok a célok és a szervezeten belüli eljárások kialakításával egyedi módon tudják felépíteni a szervezetüket.

A civil társaság

Jogi személyiséggel nem rendelkező, törvényszéki nyilvántartásba vételt sem igénylő szervezeti forma. A civil társaságot akár két természetes személy is létrehozhatja bármilyen vagyoni hozzájárulás nélkül. Civil társaságot a tagok csak a nem gazdasági érdekű közös céljaik előmozdítására és közösségi célú tevékenységük összehangolására hozhatják létre. A civil társaságra a polgári jogi társaságra vonatkozó (Ptk. 6:498.-6:513. §) szabályokat kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy – az ügyvitelre kijelölt tag kivételével – a tagságot bármely tag azonnali hatállyal felmondhatja.

A vagyon kezelése elvileg nem okoz különösebb problémákat, hiszen a közös tulajdon fogalmát ismeri a jogrendszer. Továbbá léteznek olyan bankszámla-konstrukciók, amelyek használatával a pénzkezelés elkülöníthetővé, követhetővé válik bejegyzés nélkül tevékenykedő közösségek számára is. E forma választásának vannak árnyoldalai is. Például a civil társaságok általában nem jogosultak pályázni, az SZJA 1%-os felajánlásokat, leírható vagy kedvezményre jogosító adományokat fogadni. Ráadásul nem jogi személyek, így a tagok felelőssége is egyetemleges, minden esetlegesen létrejövő tartozásért és kárért saját vagyonukkal felelnek.

A civil társaságot létesítők gyakran a munkájuk, az önkéntesen végzett tevékenységeik, szellemi, tudományos stb. eredményeik közös hasznosítását biztosítják egy civil társaság létrehozásával. Előfordul, hogy a civil társasági forma teszi lehetővé egy csoport tagjainak, hogy tagok lehessenek egy szövetségben, amelyre természetes személyként nem lenne lehetőségük. De a civil társasági forma hasznos lehet közéleti, közösségi akciók, folyamatok szervezéséhez is. E forma segíthet „testet”, nevet adni a kezdeményezésnek.

A civil társaság működése és céljainak teljesítése érdekében bármilyen szerződést lehet kötni, amelyre a természetes személyek is jogosultak (pl. adásvételi-, bérleti-, megbízási szerződés stb.) A civil társaság esetében mindig a tagok szereznek jogot, de őket terhelik a kötelezettségek is. Bármilyen szerződés során a civil társaság tagjai lesznek a szerződő felek, nem pedig maga a civil társaság. A civil társaság tagjai a társasági szerződésben feljogosíthatják valamelyik tagot a többi tag harmadik személyekkel szembeni képviseletére, illetve külön meghatalmazást is adhatnak egymásnak a képviseletre. De a felelősség ezekben az esetekben is egyetemleges marad.

Egyesület

Egyesületet legkevesebb 10 személy létesíthet. Az egyesület jogi személy. A tisztségviselők, tagok korlátozott felelősséggel bírnak, tehát nem felelnek saját vagyonukkal a szervezet által okozott esetleges károkért sem. Az alapító személyek egyaránt lehetnek természetes vagy jogi személyek. A tagok száma a megalapítást követően sem csökkenhet tartósan (hat hónapot meghaladóan) 10 fő alá. Az egyesület működése mindenkor a tagok közös szándékának, akaratának érvényesítése körül forog. A tagok akaratnyilatkozatával megállapított alapszabályban a közösen elfogadott célok jelennek meg. Az egyesület szervezeti és működési rendje is arra épül, hogy a tagok (ha akarnak) részt vehessenek a közös döntések meghozatalában és végrehajtásában. Fontos azonban tudni, hogy a célok nem attól lesznek közösek, hogy mindenki egyformán vesz részt a megvalósításukban. Főleg, azért mert egy egyesületben még a döntések meghozatalában való részvételre, pl.: a közgyűléseken történő megjelenésekre sem kötelezhető senki. A tagok teljes mértékben önkéntesen, kényszerektől mentesen és – a különleges jogállású tagok kivételével – egyenlő jogokkal vesznek részt az egyesület életében.

Szövetség

A szövetség, mint szervezeti forma tulajdonképpen olyan egyesületet takar, amelynek nincs természetes személy tagja. Csak jogi személyek (pl. egyesületek, alapítványok), jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek vagy civil társaságok lehetnek a tagjai. Szövetség két tag részvételével is alapítható. A szövetség fogalmának megértése során az jelenthet nehézséget, hogy bármely egyesület a 'szövetség' megjelölést a nevében használhatja, tehát nem csak a civil törvény értelmében vett szövetségek viselhetik azt (pl. szakmai szövetségek, vagy sportszövetségek, amelyeknek lehetnek természetes személy tagjai is, viselhetik nevükben a szövetség szót, azonban ettől nem „válnak" szövetséggé, mint szervezeti formává).

Különleges szervezeti típusok az egyesületek körében

Léteznek egyesületek, szövetségek, amelyek tevékenységére külön jogszabályok vonatkoznak. E jogszabályok előírhatják akár azt is, hogy az adott tevékenységet végző szervezeteket a bírósági nyilvántartásban a szervezet típusát feltüntetve – más szervezetektől megkülönböztetve – kell

szerepeltetni. Ettől függetlenül ezek nem minősülnek külön szervezeti formának, de figyelmet érdemelnek. Ezek a következők:

– vallási egyesület
– sportegyesület
– polgárőr szervezetek
– nemzetiségi egyesület

Különleges szervezeti típusok az egyesületek körében

Léteznek egyesületek, szövetségek, amelyek tevékenységére külön jogszabályok vonatoznak. E jogszabályok előírhatják akár azt is, hogy az adott tevékenységet végző szervezeteket a bírósági nyilvántartásban a szervezet típusát feltüntetve – más szervezetektől megkülönböztetve – kell szerepeltetni. Az alábbiakban ezeket tekintjük át, hangsúlyozva, hogy itt nem külön civil szervezeti formákról van szó.

Vallási egyesület

A vallási egyesületet az azonos hitelveket valló természetes személyek hozhatják létre vallásuk gyakorlása céljából. Sajátosságai:

- az egyesületre vonatkozó szabályok a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvényben meghatározott eltérésekkel vonatkozik a vallási egyesületre;

- alapszabálya eltérően rendelkezhet a tagsági jogviszonyról, a tagsági jog gyakorlásának módjáról, a képviseletre, ügyintézésre, döntéshozatalra, ellenőrzésre jogosultak köréről,

- az állammal megállapodást köthet egyes közcélú tevékenységek ellátására, a hitéleti tevékenység támogatására (5 évre, de meghosszabbítható);

- elnevezése a „vallási” formára való utalást nem tartalmazza;

- a Fővárosi Törvényszék veszi nyilvántartásba.

Sportegyesület

A sportról szóló 2004. évi I. törvény (sporttörvény) szerint a sportegyesület a magyar sport hagyományos szervezeti alapegysége, a versenysport, a tehetséggondozás, az utánpótlás-nevelés és a szabadidősport műhelye. A sportegyesület alaptevékenysége a sporttevékenység szervezése, valamint a sporttevékenység feltételeinek megteremtése. A sportegyesületek alapvetően az Ectv. és Ptk. szabályai szerint működnek. Komoly eltérést a sporttörvény más szervezetek működési szabályaihoz képest szinte csak a megszűnést követően fennmaradó vagyon sorsát érintően fogalmaz meg. (A sportegyesületek fennmaradó vagyona az egyesület bírósági feloszlatása esetén a

sportpolitikáért felelős minisztérium költségvetésébe kerül és az utánpótlás-nevelés támogatására kell fordítani. Más szervezetek esetében a megszűnő szervezet vagyona – a létesítő okirat ettől eltérő rendelkezésének hiányában – a Nemzeti Együttműködési Alaphoz kerül.)

A jogszabály szerint az egyesületekről vezetett bírósági nyilvántartásban a sportegyesületek sportegyesületi jellegét kifejezetten fel kell tüntetni. Ehhez igazodva külön formanyomtatvány tartozik a sportegyesületek bírósági nyilvántartásba vételéhez és változásbejegyzéséhez is. A Törvényszék a szervezet nyilvántartásba vétele, változása esetén megvizsgálja, hogy az egyesület alapszabálya igazodik-e a sportörvényhez. (A megfeleléshez csak a sporttörvény 16§ (1) bekezdésében és 17 § (1) bekezdésében megjelenő szabályokat kell beépíteni az alapszabályba.)

Polgárőr szervezetek

A polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény alapján a polgárőr szervezetnek minősül a polgárőr egyesület, a területi polgárőr szövetség, valamint, az Országos Polgárőr Szövetség. A polgárőr szervezetek az Ectv. és a Ptk. rendelkezései szerint működnek azokban a kérédekben, amelyeket a Polgárőrségről szóló törvény nem szabályoz. Az Országos Polgárőr Szövetség köztestület. Nem civil és nem is magánjogi szervezet, mert a törvény erejénél fogva jött létre és működik. A tagjai sem önként csatlakoznak hozzá.

A Polgárőrségről szóló törvény szerint a polgárőr egyesület alapfeladata a helyi közrend és közbiztonság védelme, valamint a bűnmegelőzésben való közreműködés. A polgárőr egyesület csak akkor végezheti e tevékenységet, ha a bíróság polgárőr szervezetként tartja nyilván, továbbá írásbeli együttműködési megállapodással rendelkezik a működési területén illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal és tagja az Országos Polgárőr Szövetségnek, valamint a területi polgárőr szövetségnek. Ezeknek a feltételeknek a teljesülését az ügyészség ellenőrzi. Az ügyészség keresete alapján a bíróág eltiltja a szervezetet a polgárőri tevékenység ellátásától, ha nem teljesíti e követelményeket.

A területi polgárőr szövetséget az azonos megyében (fővárosban) székhellyel rendelkező polgárőr egyesületek alkotják. Megyénként, illetve a főváros területén kizárólag egy területi polgárőr szövetség működhet.

Nemzetiségi egyesület

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény alapján a nemzetiségi egyesület az alapszabálya szerint adott nemzetiség érdekvédelmét, érdekképviseletét, a nemzetiségi kulturális autonómiával közvetlenül összefüggő tevékenységet ellátó egyesület. Az Egyesület a Ptk. és az Ectv. alapján jön létre és működik.

Alapítvány

Alapítványt egy vagy több természetes vagy jogi személy hozhat létre. Az alapítvány jogi személy, a tisztségviselők, alapítók felelőssége korlátozott. A felelősségük azonban teljessé, egyetemlegessé válik, ha olyan mulasztást követnek el, amelylyel például a szervezet működőképességét veszélyeztetik. Az alapítvány csak tartós – hosszabb idő alatt megvalósítható, vagy hosszabb idejű hatást gyakorló – céllal hozható létre. Az alapítónak kötelessége vagyoni hozzájárulást teljesítenie. Az alapítóvagyont az alapító biztosíthatja pénz és/vagy bármilyen vagyoni értékű dolog, vagyoni értékű jog átruházásával (tulajdonba adásával). Azt, hogy mekkora vagyont kell az alapítvány részére átruházni, mindig a szervezet célja alapján ítéli meg a bíróság (pl.: más megítélés alá esik az intézményt fenntartó alapítvány, mint az olyan, amelyik „csak" segíti egy intézmény munkáját). Az alapító az alapító okiratban megengedheti, hogy az alapítványhoz vagyoni hozzájárulás mellett más is csatlakozhasson. E csatlakozó az alapító szándéka szerint akár az alapítóval azonos jogokat is kaphat. Az alapító vagyon és a csatlakozó által teljesített vagyoni hozzájárulás együtt alkotja az alapítvány törzsvagyonát.

Az alapító szándéka, valamint az alapítványra átruházott vagyonnak az alapító szándékának megfelelő felhasználása minden más érdeket megelőz a szervezet működtetése során. Így az alapító által meghatározott célt, de az alapító szándékát kifejező nevet is csak kivételes esetekben lehet utólag törölni vagy módosítani. Az alapítvány célja – ha az nem sérti az alapító eredeti szándékát – legfeljebb bővíthető, de ennek gyakorlati feltétele az alapító vagyon pótlólagos megnövelése. Az alapítványt a nyilvántartásba vételt követően az alapító nem szüntetheti meg. Az alapítvány részére átruházott vagyont is csak a szervezet megszűnése után kaphatja vissza.

Az alapítvány általános szabály szerint nem szolgálhatja kizárólag az alapító, a csatlakozó, az alapítványi tisztségviselő, az alapítványi szervek tagja, valamint ezek hozzátartozóinak (anyagi) érdekét. Kivé-

telt képeznek a gyakran csak „magánalapítványnak” nevezett szervezetek. Ha az alapító a saját művészeti, tudományos életművének gondozására hoz létre alapítványt, akkor ennek az alapítványnak akár az alapító vagy a csatlakozó is lehet az egyetlen kedvezményezettje. Továbbá lehetséges az is, hogy valaki a saját hozzátartozójának szociális, egészségügyi helyzetének javítása, tanulmányi, tudományos, művészeti előmenetelének segítése érdekében hozzon létre alapítványt, vagy csatlakozzon egy szervezethez.

Kitekintő – vagyonkezelő alapítvány és a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítvány

Néhány éve lehetőség van vagyonkezelő alapítványok és közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok létesítésére. Ezeket nem soroljuk a civil szervezetek körébe. A vagyonkezelő alapítványok magánjog alapján működnek, de a jogi szabályozás kiemeli őket a civil törvény és a Ptk. alapítványokra vonatkozó szabályai alól. A közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok pedig közjogi szervezetnek minősülnek, törvényi rendelkezés kell a létesítésükhöz is.

A vagyonkezelő alapítvány

A vagyonkezelő alapítványok létesítését és működését nem a civil törvény, hanem külön jogszabály, a vagyonkezelő alapítványokról szóló 2019. évi XIII. törvény szabályozza. Emiatt sem soroljuk őket a civil szervezetek közé, bár vannak civil vonásaik. A vagyonkezelő alapítvány főtevékenységként az alapító által rendelt vagyon kezelését végzi, az ebből származó jövedelmet fordítja az alapító okiratban megjelölt feladatok megvalósítására, valamint a kedvezményezettként megjelölt személy, illetve személyek támogatására.

Sajátosságai:

A vagyonkezelő alapítvány gazdasági tevékenységként rendelkezésére, kezelésébe adott vagyon kezelését végezheti;

közérdekű célra is alapíthatják (három feltétel teljesülése esetén: közérdekű cél, nyitott kedvezményezetti kör, a minősítést az alapító kérje).

a közérdekű célja a nevelési-oktatási, felsőoktatási, kutatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, kulturális vagy sporttevékenységek finanszírozása, illetve támogatása, valamint az ilyen tevékenységet ellátó intézmények fenntartása és működtetése lehet,

a közérdekűként nyilvántartott alapít-

ványt a közhasznú jogállás a törvény erejénél fogva megilleti, ha erre igényt tart,

létesítésére a vagyonkezelő alapítványokról szóló 2019. évi XIII. törvény kötelező tőkeminimumként 600 millió forintot ír elő,

az alapítványt vagyonmegőrzési kötelezettség terheli, vagyona az alapító okiratban meghatározott mérték, vagy a tőkeminimum alá nem csökkenhet,

A közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítvány

A közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok (KEKVA) működésének szabályozása külön vált a vagyonkezelő alapítványokétól. A működésüket nem a civil törvény és nem is a Ptk., hanem külön jogszabály, a 2021. évi IX. törvény szabályozza. A KEKVA létesítéséhez előzetesen három feltételnek kell teljesülnie Az említett törvényben kell rendelkezni közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítvánnyá minősítésükről (leginkább ezért nem minősül civil szervezetnek). A nemzeti cél eléréséhez, közfeladat ellátásához legalább 600 millió forintos vagyonrendelést kell teljesítenie az alapítónak. Végül, de nem utolsósorban a bíróságnak nyilvántartásba is kell vennie az alapítványt. A KEKVA valamely alapítvány, közalapítvány, vagyonkezelő alapítvány átminősítésével is létrejöhet, de ebben az esetben is teljesíteni kell a fent felsorolt feltételeket.

A kézirat zárásakor 31 KEKVA működik az országban. Ezek többségét a felsőoktatási intézményeket működtető szervezetek teszik ki.

Milyen a szervezeti felépítése a civil szervezeteknek?

A döntési és egyéb jogkörök, illetve a belső szervezeti és működési rend kialakítását érintően a jogi szabályozás és a jogygyakorlat is széles mozgásteret ad a civil szervezeteknek. A járványhelyzet nyomán is sok szervezet gondolta újra, tette életszerűbbé a működésének szabályait. Ezzel együtt sokan a legyorsabb megoldást szeretnék választani amikor a szervezet bejegyzéséről, vagy adatainak módosításáról van szó. Ezért nem alkotnak saját szabályokat, inkább az egyszerűsített bejegyzési eljárás mintaokiratát, vagy az Országos Bírósági Hivatal, esetleg valamelyik civil közösségi szolgáltató központ létesítő okirat sablonját veszik át. A gyorsaság szándéka érthető. De nem szabad szem elől téveszteni, hogy a létesítő okiratban megjelenő rendelkezéseket be kell tartani a működés során.

Az alapítványi szervek

Az alapítvány döntéshozó szerve: az alapító vagy az alapítói jogok gyakorlója

Az alapítványok esetében a döntéshozó szerv az alapító, illetve az alapítói jogok gyakorlója, kivéve, ha az alapító mást jelöl ki az alapítói jogok gyakorlására, vagy másra ruházza át e jogok gyakorlását. Ha az alapító okirat úgy rendelkezik, alapítói jogokat kaphat az alapítványhoz később csatlakozó természetes vagy jogi személy. (Az említetteket a továbbiakban együtt alapítónak vagy alapítóknak nevezzük.) Az alapítvány alapítóját számos jog illeti meg, amellyel az alapítvány működését befolyásolni, irányítani tudja, ezért az alapító az alapítványi szervezet része. Az alapító joga az alapító okirat megállapítása, módosítása. Az alapító okirat az alapító akaratát rögzíti a szervezet nevével, céljával, vagyonával, képviseletével és minden egyéb – az alapítvány szervezetét, működését alapjaiban érintő – kérdéssel kapcsolatban. Mivel a saját akaratának érvényesítéséről van szó, természetesen az alapító felelőssége, hogy az alapítvány nyilvántartásba vételével, illetve később szinte minden, az alapítvány működésével, megszűnésével összefüggő ügyben is eljárjon a bíróság irányában. Tekintettel arra, hogy az alapító felelőssége nem szűnik meg a szervezet létrehozásával (és hogy ez mindenki számára világos legyen), célszerű legalább a legfontosabb alapítói jogokat megjeleníteni az alapító okiratokban.

Azon alapítványok esetében, ahol több alapító van, nehézséget okozhat, hogy az alapítóknak együttesen kell az (alapítói) döntéseket hozni. Tehát, ha valamely alapító elérhető ugyan, de nem kapcsolódik be a döntéshozatalba, akkor a többi alapító sem tud szabályosan döntés hozni. Ilyenkor a több – praktikusan legalább három – alapítóval rendelkező szervezetek esetében nagy könnyebbséget jelent az, hogy az alapítók testületben is gyakorolhatják a jogaikat. Az ún. alapítók gyűlésére ugyanis az egyesületek közgyűlésére vonatkozó szabályok vonatkoznak. Így például elegendő a többségi jelenlétet, a szavazattöbbséget biztosítani stb. Az alapítók gyűlését, annak szabályait az alapító okiratban szükséges szabályozni.

Az alapítói jogok gyakorlása nem egyszeri feladat. Az alapító felelőssége olyannyira nem szűnik meg az alapítvány működésével kapcsolatban a létesítés, illetve a vagyon teljesítése után, hogy amennyiben a szervezet egy éven belül nem helyezi letétbe az adott évre vonatkozó éves beszámolóját és közhasznúsági mellékletét, a bíróság az alapítót is megbírságolhatja! Már csak ezért is érdemes olyan személyre, szervezetre

bízni az alapítói jogok gyakorlását, akinek/amelynek ténylegesen is van kapcsolata az alapítvánnyal.

Életszerű helyzet, hogy az alapítvány alapítója pl. kora, egészségi állapota, vagy bármilyen más okból már nem tudja, nem kívánja gyakorolni a feladatait. Mivel az alapító nem dönthet a szervezet megszűnéséről, vagy a vagyon visszavonásáról, más megoldást kell találni. Ilyenkor az alapító – amennyiben teljesítette a vagyoni hozzájárulását – átruházhatja az alapító jogok gyakorlását másra. Ennek feltétele, hogy az alapító okirat tartalmazza az alapítói jogok átruházásának feltételeit, az alapítói jogok gyakorlója pedig elfogadja az átruházást. További feltétel, hogy az átruházásról írásos megállapodást is kössenek az érintett felek. Az alapítói jogok gyakorlását az alapító a kurátor vagy a kuratórium hatáskörébe is utalhatja. Figyelni kell azonban arra, hogy az egyszemélyes ügyvezető szerv, vagyis a kurátor, illetve a kuratórium tagjai nem dönthetnek sem a saját, sem pedig az alapítványnál esetleg működő felügyelő bizottság tagjainak visszahívásáról, kijelöléséről, díjazásáról. Ilyenkor talán az a megoldás a legjobb és legegyszerűbb, amitől a legtöbben idegenkednek. Ha az alapítói jogokat a kuratórium gyakorolja és összeférhetetlenség merül fel, az alapítói jogokat a bíróság - akár ideiglenesen is - magához vonhatja. (A bíróság ez esetben vagy keres valakit, aki alkalmas a jogok gyakorlására, vagy maga hoz döntést, természetesen az érintettek véleményét kikérve.) Ha több alapító van és ezek egyike sem tud, vagy nem akar eleget tenni az alapítói jogok gyakorlásával járó feladatoknak, lényegében ugyanezt az utat lehet választani. De a több alapítóval rendelkező alapítványoknál nagyobb az esély arra, hogy egy alapítótárs elfogadja az alapítói jogok átruházást.

Az alapítvány ügyvezető szerve: a kuratórium

A kuratórium, bár a jogszabály szövege szerint ügyvezető szerv, valójában szélesebb döntéshozói jogköröket is gyakorol. A Ptk. három fős kuratóriumra tesz ajánlást, ettől azonban el lehet térni. Az alapító egy személyből álló ügyvezető szervet is kijelölhet (kurátor) és a kuratórium háromnál több személyből is állhat. A nagy létszámú kuratóriumok esetében a határozatképesség biztosítása, a páros számú taggal rendelkező kuratóriumok esetében pedig a többségi álláspont kialakítása lehet nehézkes. Bár a Ptk. 2022. januárban hatályba lépett módosítása alapján a létesítő okirat lehetővé teheti, hogy a szavazategyenlőség esetén az

elnök szavazata döntsön.

A három főből álló kuratóriumoknak legfeljebb egy tagja lehet olyan személy, aki nem rendelkezik Magyarországi lakhellyel. E törvényi rendelkezésből fakadóan az egyszemélyi ügyvezető kurátor viszont csak magyarországi lakhellyel rendelkező személy lehet. A kuratóriumot évente egyszer kötelező összehívni. Az egyszemélyi ügyvezetésnek is legalább évente egy alkalommal kötelező az alapítvány működéséhez, tevékenységéhez kapcsolódó összes kérdésről döntést hoznia.

Az alapítvány felügyelő szerve: a felügyelőbizottság

Az alapító rendelkezhet arról, hogy az alapítvány szervezetén belül az alapítvány működését, pénzügyeit ellenőrző felügyeleti szerv (felügyelőbizottság) jöjjön létre. Csak a közhasznú jogállású alapítványok esetében kötelező az ügyvezető szervtől elkülönülten működő felügyelő szervet létrehozni, ha az éves bevételük meghaladja az 50 millió forintot. A felügyelőbizottság az alapítónak számol be. A felügyeleti szerv létszámára vonatkozóan nincs megkötés, de általános szabályként elfogadhatjuk, hogy legalább három főből kell állnia. Az alapító döntési jogokat is adhat a felügyelőbizottságnak, például akár a kuratóriumi tagok vagy a szervezet képviselőjének kijelölését is a felügyelőbizottság hatáskörébe utalhatja, ami hasznos lehet akkor, ha az alapító teljes mértékben szeretne kivonulni az alapítvány életéből.

További kuratóriumi szervek

Az alapítónak lehetősége van további alapítványi szervek létrehozására, azzal a kitétellel, hogy e szervek nem csorbíthatják a kuratórium, a felügyelőbizottság és a könyvvizsgáló jogait. Az alapítói jogok gyakorlására is létrehozható külön szerv. De vannak példák olyan szervekre is, amelyek funkciója a döntések előkészítése (pl.: az ösztöndíj bizottságok, bíráló bizottságok stb.). Ezek létesítése megkönnyítheti az alapítvány működtetését.

Az alapítvány külső felügyelete

A civil szervezeteknek nagyon ritkán kell igénybe venniük könyvvizsgáló munkáját. A számviteli szabályok betartását, az éves beszámoló és közhasznúsági melléklet megbízhatóságát ellenőrző könyvvizsgáló megbízása akkor kötelező, ha a szervezet gazdasági vállalkozási bevétele eléri a 300 millió forintot. De egyes, általában az 50

millió Ft fölötti támogatási összeget meghaladó pályázati felhívások előírhatnak projektszintű könyvvizsgálatot is.

A bíróság, azaz a szervezet fölötti törvényességi felügyeletet ellátó Törvényszék sajátos helyzetben van az alapítványok működésének biztosítása szempontjából. A bíróság által indított törvényességi felügyeleti eljárás nyomán nem csak az alapítók, tisztviselők, alapítványi szervek esetleges mulasztásai kerülnek napvilágra. Viszonylag gyakran a felügyelt szervezet működésének hiányosságai mögött olyan problémák állnak, amelyek megoldásában is csak a bíróság tud segíteni. Itt nem csak arra kell gondolni, hogy a törvényességi felügyeleti eljárás keretében kiszabható szankciók általában elvezetnek a jogszerűtlenségek megoldásához. Az alapítványok törvényességi felügyeletén túl a bíróságnak lehetősége van arra is, hogy az alapító kiesése esetén az alapítói jogokat állandó vagy ideiglenes jelleggel magához vonja. Ezzel pedig el lehet kerülni, hogy az alapító kiesése esetleg az alapítvány megszűnéséhez vezessen.

A bíróság a törvényességi felügyeleti eljárás során a következő szankciókat rendelheti el: 1. pénzbírság kiszabása 10.000-900.0000 Ft közötti összegben; 2. a szervezet által hozott jogszabálysértő vagy a szervezet létesítő okiratába ütköző határozat megsemmisítése, és szükség estén új határozathozatal elrendelése; 3. a döntéshozó szervnek a bíróság, vagy a bíróság által kijelölt személy közreműködésével – a szervezet költségére! – történő összehívása; 4. felügyelő biztos kijelölése; 5. megszüntetés.

Az egyesületi szervek

Az egyesület döntéshozó szerve: a közgyűlés

Az egyesület döntéshozó szerve a közgyűlés vagy küldöttgyűlés (a nagy létszámú szervezetek esetében, ahol a tagok az általuk választott küldöttek megbízásával gyakorolják a szavazati jogukat). A közgyűlés ülését évente legalább egyszer kötelező összehívni. A közgyűlés a tagok összességéből áll. Ha a szervezet különleges jogállású – ifjúsági, tiszteletbeli, pártoló stb. – tagokkal is rendelkezik, ők is a szervezet tagjainak számítanak. Az alapszabályban kötelező rendelkezni arról, hogy a különleges jogállású tagok tanácskozási joggal részt vehetnek a Közgyűlés ülésein. Őket is meg kell hívni a Közgyűlés üléseire, illetve az ülés tartása nélkül hozott határozatok esetén

ben is biztosítani kell, hogy elmondhassák véleményüket.

Az egyesület ügyvezetése

Az egyesület ügyvezetését elláthatja egy személy, az ügyvezető is. De gyakoribb, hogy az egyesület ügyvezetését több tagból álló testület, az elnökség (vezetőség) látja el. Az ügyvezető szerv létszámára vonatkozóan az egyetlen a jogszabály szövegéből következő kötelező szabály, hogy nem állhat két tagból. A Ptk. a három fős elnökség kialakítását ajánlja, ettől azonban – felfelé – el lehet térni. Mindenképp gondolni kell arra, hogy egy nagyobb létszámú elnökség esetében nehezebb biztosítani az elnökségi tagok többségének megjelenését. A Ptk. 2022. januárban hatályba lépett módostása lehetővé teszi, hogy szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata döntsön.

A közhasznú egyesületek, alapítványok esetében az egyszemélyes ügyvezetés gyakorlása könnyen ellehetetlenülhet. Itt a jogszabály – a személyi kérdések kivételével – minden döntés kapcsán előírja a felügyelőbizottság, illetve az ún. felelős személyek véleményének kikérését, illetve ennek szabályozását. Így az egy személyből álló ügyvezetés rugalmatlanabb lehet, mintha az ügyvezetést egy több tagból álló elnökség/kuratórium látná el. E szerveknek elegendő évente egyszer ülést tartanai. Továbbá a feladatok, jogok is ésszerűbben oszthatók meg a szervek és a tisztségviselők között.

Az egyesület felügyelő szerve: a felügyelőbizottság

Az egyesület tagjai közgyűlési döntéssel létrehozhatnak a szervezeten belül működő felügyeleti szervet, felügyelőbizottságot. E szerv feladata az egyesületi szervek, valamint a jogszabályok, az alapszabály és az egyesületi határozatok végrehajtásának ellenőrzése. Vannak olyan esetek, amikor azonban a felügyelőbizottság létrehozása nem a tagok elhatározásán múlik. Kötelező felügyelőbizottságot létrehozni, ha a tagok több mint fele nem természetes személy, vagy ha a tagság létszáma a száz főt meghaladja. Továbbá a közhasznú jogállású egyesületek esetében akkor is kötelező az ügyvezető szervtől elkülönülten működő felügyelő szervet létrehozni, ha az éves bevételük meghaladja az 50 millió forintot.

Az egyesület egyéb szervei

Az egyesület saját szervezetén belül más szerveket is létrehozhat. Lehet bármilyen, akár – ad hoc jellegű, vagy állandó – bi-

zottsága, tagozata a szervezetnek, de ezek nem gyakorolhatják az egyesület döntéshozói, ügyvezetői és az ellenőrzési funkcióit. A szervezetek maguk állapíthatják meg e szervek ügyrendjét, ezek működésére nincsenek jogi kötelmek.

Az egyesületek külső felügyelete

Az egyesületek külső felügyeletének szabályai csak annyiban térnek el az alapítványokétól, hogy a törvényszéknek nincs módja arra, hogy tartósan vagy ideiglenesen átvegye a tagságtól a szervezet működtetésének felelősségét.

A civil szervezet önálló jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egysége

A Ptk. lehetővé teszi, hogy egy egyesület vagy alapítvány jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységet, más néven származtatott jogi személyt hozzon létre. A származtatott jogi személy létrehozása hasznos lehet, ha a szervezet nagyobb területi lefedettséggel működik. Ilyenkor a helyi alapszervezetek, telephelyek stb. működése igényelheti a nagyobb gazdálkodási, irányítási autonómia biztosítását. Akkor is hasznos lehet a származtatott jogi személy létesítése, ha a szervezet intézményt működtet, vagy olyan szolgáltatást nyújt, amelyre speciális követelmények vonatkoznak. Különösen intézményfenntartó alapítványok esetében találunk erre példákat. Végül, de nem utolsósorban érdemes kiemelni a sportegyesületeket is, amelyek gyakran élnek azzal a lehetőséggel, hogy a szakosztályaikat jogi személyiséggel ruházzák fel. Ilyenkor az önálló jogi személyiség abban is segít, hogy a létesítő szervezet alkalmazkodni tudjon a sportáganként is eltérő támogatási, szakmai és érdekképviseleti feladatokhoz.

A civil szervezetek a létesítő okiratukban nyilváníthatják valamelyik szervezeti egységüket jogi személlyé. A származtatott jogi személy létesítését a nyilvántartásba vételre, vagy a változásbejegyzésre irányuló kérelemmel jelentheti be a létesítő civil szervezet a bíróság felé. A Ptk. rendelkezése alapján a származtatott jogi személynek az alapítótól, a létrehozó civil szervezettől elkülönült szervezettel kell rendelkeznie. A származtatott jogi személynek saját döntéshozatali, irányítási, képviseleti, ellenőrzési rendet kell kialakítani. A származtatott jogi személy működését, felelősségi rendjét, a fenntartó szervezettel való kapcsolatát ér-

demes külön szervezeti és működési szabályzatban rögzíteni.

A Ptk. előírja, hogy a származtatott jogi személynek a létesítő szervezettől elkülönülő vagyonnal kell rendelkeznie. A származtatott jogi személy része a létrehozó szervezetnek, vagyona is részét képezi a szervezet vagyonának. Ennek ellenére külön kell kezelni a származtatott jogi személy vagyonát és gazdálkodását. A származtatott jogi személy gazdálkodása a legtöbb esetben olyan szinten elkülönül az anyaszervezetétől, hogy külön adószámmal is rendelkezik. Az egy ablakos ügyintézési rend miatt a származtatott jogi személy számára adószámot a létrehozó szervezet által a Törvényszékhez benyújtott nyilvántartásba vételi vagy változásbejegyzési kérelmében lehet igényelni.

Az Ectv. kimondja, hogy a származtatott jogi személy a beszámolóját a létesítő szervezettel azonos szabályok szerint készíti el, illetve teszi közzé. A civil szervezetek számviteli kötelezettségeit részletiben szabályozó 479/2016 (XII.28.) kormányrendelet szerint a jogi személyiségű szervezeti egységekre, a fenntartóval azonos könyvvezetési kötelezettségek is hárulnak.

A származtatott jogi személy tartozásaiért a létrehozó szervezet korlátlanul felel. A létrehozó szervezet felelőssége abból fakad, hogy a származtatott jogi személy, a szervezet része, akkor is, ha egyébként jelentős szabadsággal rendelkezik a gazdálkodása szempontjából.

Az önálló jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egység megszűnése esetén jogai és kötelezettségei tovább élnek. Ezek a jogi személyre szállnak. A jogi személy szervezeti egység jogi személyiségének megszűnése esetén a jogi személy szervezeti egység törlése iránti kérelmet változásbejegyzési kérelemként kell benyújtani. A kérelemhez csatolni kell a jogi személy szervezeti egység jogi személyiségének megszűnéséről szóló döntést tartalmazó okiratot is. A jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységének megszüntetésről szóló döntést a jogi személynek közzé kell tenni. A közzétételt valójában a bíróság biztosítja. Az OBH által, a birosag.hu oldalon fenntartott „civil szervezetek névjegyzékén" belül jelenik meg a döntés. Ugyanitt jelenik meg felhívás, hogy az a hitelező, akinek követelése van a közzétételtől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül követelhet a szervezettől biztosítékot a követelésének rendezésére. A bíróság a jogi személy szervezeti egységet a nyilvántartásból csak akkor törli, ha a szervezet a harmincnapos jogvesztő határidő elteltét követően bejelenti, hogy biztosíték adására

nem hívták fel, vagy csatolja azt az okiratot, amely szerint a hitelező a felajánlott biztosítékot megfelelőként elfogadta.

A jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egység a jogi személy része, a jogi személy megszűnése után nem képes azt túlélni, hanem vele együtt – attól függetlenül –, hogy a jogi személy megszüntetésére vonatkozó határozat tartalmazza-e vagy sem – a jogi személy megszűnésével a szervezeti egysége is megszűnik.

A civil szervezeti tisztségviselők

Az egyesületek esetében, ha az ügyvezető (mint egy személyből álló ügyvevező szerv) vagy az elnökség (vezetőség) tagjai számítanak vezető tisztségviselőnek. Ehhez hasonlóan az alapítványoknál a kurátor vagy a kuratórium tagjai a vezető tisztségviselők. A végelszámolás és kényszer-végelszámolás megindulása esetén pedig a végelszámoló minősül a civil szervezet vezető tisztégviselőjének.

A Ptk. jogi személyekre vonatkozó rendelkezése szerint a vezető tisztségviselők az ügyvezetési feladatokat látják el. Egyedül, más tisztségviselővel együtt vagy a vezető tisztségvislőkből álló testületben a szervezet ügyvezetéshez kapcsolódó jogokat gyakorolják. A legtöbb civil szervezetnél az ügyvezetés feladatai és jogkörei megoszlanak egy tesület (elnökség, kuratórium) és egy vagy több tiszségviselő, pl. a egyesületi/kuratóriumi elnök között. Az egyesületi/kuratóriumi elnök nagyon gyakran kap önálló döntési jogköröket. Egyes esetekben pedig jogszabály írja elő, hogy egy adott jog vagy kötelezettség gyakorlása nem lehet testületi felelősség (pl. a munkáltatói jogok gyakorlása).

A felügyelőbizottság tagjai a szervezet tisztségviselői, de nem minősülnek vezető tisztségviselőnek. Jogköreik és felelősségeik nem az ügyvezetéshez, hanem a szervezet működésének ellenőrzéséhez kapcsolódnak.

Ki lehet civil szervezeti tisztségviselő?

Csak nagykorú, cselekvőképes személy lehet tisztségviselő. A bűncselekményekért elítélt személy csak akkor lehet tisztségviselő, ha már mentesült a büntetett előélethez fűződő hátrányos következmények alól. Kizáró okot jelent az is, ha valakit eltiltottak a civil szervezetek vezetésétől, vagy annak a tevékenységnek a gyakorlásától, amelyet a szervezet végez. Jogi személy is lehet vezető tisztségviselő, de köteles kijelölni azt a természetes személyt, aki a vezető tiszség-

viselői feladatokat a nevében ellátja. Erre a kijelölt személyre ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint a természetes személy tisztségvislőkre.

A közhasznú szervezetek tisztségviselőire további kizárási szabályok is vonatkoznak. Olyan személy három évig nem lehet tisztségviselő, akiről feltételezhető, hogy egy másik közhasznú szervezet esetleg miatta halmozott fel a megszűnéséhez vezető köztartozást, illetve miatta részesült valamilyen, a NAV által kiszabott szankcióban.

A felügyeleti szerv tagjaira a vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályokon túl a további kikötések is érvényesek. Általános szabály, hogy olyan személy nem lehet a felügyelőbizottság tagja, akinek a hozzátartozója a szervezet tisztségviselője. A közhasznú szervezetek esetében a szervezet munkavállalói, a szervezetnél munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban állók, néhány kivétellel a szervezet célszerinti juttatásaiból részesülők, illetve ezek közeli hozzátartozói szintén nem lehetnek felügyelőbizottsági tagok. A felügyelőbizottsági tag csak olyan célszerinti juttatásban részesülhet, amelyet az alapszabály szerint az egyesület más tagjai is megkapnak. Továbbá célszerinti juttatásként mind az egyesületi, mind az alapítványi tisztségviselők igénybe vehetnek olyan nem pénzbeli szolgáltatást, amelyhez bárki más is megkötés nélkül hozzáférhet.

Hogyan keletkezik és szűnik meg a tisztségviselők megbízatása?

A vezető tisztségviselőt mindig a döntéhozó szerv kéri fel (választja meg). A vezető tisztségviselő írásban (teljes bizonyító erejű magánokirati formában) tesz nyilatkozatot a tisztség elfogadásáról. A kúria vonatkozó ítélete alapján az elfogadó nyilatkozat megtételének keltétől indul a vezető tisztségviselő megbízatása. A vezető tisztségviselő megbizatása egesületek esetében legfeljebb 5 évre szólhat. Csak az alapítványok esetében lehetséges a vezető tisztségviselő határozatlan idejű megbízása.

Ha a megbízatás határozott időre szól. és ennek ideje eltelik, akkor a mandátum automatikusan megszűnik. Erről nem kell nyilatkozatot tennie az érintett (volt) tisztségviselőnek. A tisztújító közgyűlés jegyzőkönyvében vagy az alapítvány esetén alapítói határozatában azonban célszerű rögzíteni, hogy miért szűnt meg a tisztségviselő megbízatása.

A döntéshozó szerv bármikor visszahívhatja a tisztségviselőt. A visszahívásról a döntéshozónak határozatot kell hozni. Ezt a határozatot írásban kell közölni a tisztség-

viselővel. A megbízatás a közlés időpontjában megszűnik. A szervezetnek gondoskodnia arról, hogy a megszűnés időpontjában legyen olyan személy, aki átveszi az ügyek intézését. A tisztségviselő általában indoklás nélkül visszahívható. Az alapítványok esetében kvételt ír elő a Ptk. A határozott időre megbízott kuratóriumi tagot (és kurátort) a megbízatásának lejárta előtt csak az alapítványi cél megvalósításának közvetlen veszélyeztetése esetén hívhatja vissza az alapítói jogok gyakorlója. Ez esetben a döntés megalapozottságát bizonyatni kell.

A vezető tisztségviselő bármikor és indoklás nélkül lemondhat a tisztségéről. A lemondásról írásban kell nyilatkozni. A lemondó nyilatkozatot egy másik vezető tisztségviselőnek vagy a döntéshozó szervnek címezve kell megfogalmazni. Annak érdekében, hogy a szervezet működőképessége fennmaradjon a Ptk. lehetővé teszi. hogy a lemondás az új vezető tisztségviselő kijelölésével vagy megválasztásával, ennek hiányában legkésőbb a bejelentéstől számított hatvanadik napon váljon hatályossá. Ezt a lehetőséget célszerű a létesítő okiratban rögzíteni. Ennek hiányában jogfenntató nyilatkozatot leghet tenni. Ha a szervezetnek lemondás ellenére maradt a képviseletre jogosult tisztségvislője, akkor nyilatkozatot tehet a lemondást bejelentő tisztségviselő felé. Ebben nyiltkozhat arról, hogy a lemondás a tisztújítást követően, de legkésőbb 60 nap elteltével szűnik meg.

A fent említett eseteken túl a vezető tsiztségviselő megbízatása megszűnik:

- a vezető tisztségviselő halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével;
- a vezető tisztségviselő cselekvőképességének a tevékenysége ellátásához szükséges körben történő korlátozásával;
- a vezető tisztségviselővel szembeni kizáró ok bekövetkeztével.

A civil szervezeteknél a szervezetet érintő információk fölötti rendelkezés a vezető tisztségviselők feladata. A tagnak, alapítónak joga van megismerni a szervezet működését, tevékenységét. A tisztségviselő köteles számukra felvilágosítást adni és iratbetekintést biztosítani. A felvilágosítást és az iratbetekintést a vezető tisztségviselő írásbeli titoktartási nyilatkozat megtételéhez kötheti, de akár meg is tagadhatja, ha az a szervezet üzleti titkát sértené, ha a felvilágosítást kérő a jogát visszaélés-szerűen gyakorolja, vagy felhívás ellenére nem tesz titoktartási nyilatkozatot. A felvilágosítást kérő, ha a felvilágosítás megtagadását indokolatlannak tartja, a nyilvántartó bíróságtól kérheti a jogi személy kötelezését a felvilágosítás megadására, illetve – a Ptk. 2022.

január 1-én hatályba lépett módosítása alapján – az iratbetekintés biztosítására is.

A felvilágosítás és az iratbetekintést körében is a jogi személy érdekei megelőzik a tag vagy alapító érdekét. Ezt az érdekkonfliktust a törvény úgy oldja fel, hogy bizonyos információk kiadását üzleti titok sérelme esetén titokvállalási nyilatkozathoz lehet kötni, amelynek hiányában, vagy a felvilágosítás jogának visszaélés-szerű gyakorlása esetén (visszaélésnek minősül például az, ha egy gazdasági társaság versenytársa kíván elenyésző részesedése alapján üzleti titkokhoz hozzájutni) akár meg is lehet tagadni a tagtól vagy az alapítótól. Ebben a vitában – vajon sérül-e a jogi személy üzleti titka, jogos-e az információ megtagadása – a nyilvántartó bíróság a külön törvény szerinti eljárási rend szerint jogosult döntést hozni.

A civil szervezet képviselete

Minden civil szervezet esetében kötelező a vezető tisztségviselők köréből egy vagy több képviselőt megválasztani/kijelölni a szervezet törvényes képviseletére. A képviseleti joggal rendelkező tisztségviselő jogosult eljárni, aláírni a szervezet nevében. Az alapszabály illetve az alapító okirat rendelkezése szerint a képviselet módja lehet önálló vagy együttes. Együttes képviseletről beszélünk akkor, ha a képviseleti jogát csak egy másik tisztségviselővel közösen gyakorolhatja a képviselő. Szintén a létesítő okiratban kell rögzíteni a képviseleti jog terjedelmét, amely általános vagy különös lehet. Az általános a kéviseleti jog esetén a képviselő kivétel nélkül, minden ügyben képviselheti a szervezetet. A különös képvislet esetében a képviselőnek csak egy ügyet vagy az ügyek meghatározott körét érintően van képvisleti joga. (Pl. rendelkezhet a bankszámla fölött, de nem köthet szerődést.)

A létesítő okirat, a szervezet belső szabályzata vagy az ügyvezetés az ügyek meghatározott csoportjára nézve a szervezet munkavállalóit írásbeli nyilatkozattal a jogi személy képviseletének jogával ruházhatja fel. Ehhez igazodik az Ectv. értlmező rendelkezése is, amely felelős személyként határozza meg a civil szervezet vezető tisztségviselőjét, a létesítő okiratában és belső szabályzataiban vezető tisztségviselőként megjelölt vagy egyébként érdemi döntési jogkörrel rendelkező személyt, valamint azt a személyt, aki a létesítő okirat felhatalmazása, a civil szervezet döntéshozó szervének határozata vagy szerződés alapján a civil szervezet képviseletére vagy pénzforgalmi számlája feletti rendelkezésre jogosult.

A döntési jogkörök megosztása a civil szervezeten belül

A legrugalmatlanabb működési szabályokat nem is a törvények írják elő! A szervezetek létesítő okiratainak tartalmát illetően az a sajátos helyzet állt elő, hogy a szervezeti és ügyrendi kérdésekben a „szokásjog" jobban köti a szervezeteket, mint a jogszabályok szövege, vagy a bírói gyakorlat. Ezért érdemes a szervezet megalapítása előtt – még inkább akkor, amikor már vannak működési tapasztalatok – megvizsgálni, hogy lehet-e észszerűbbé tenni a szervezet működését.

A hatályos jogszabályok és a joggyakorlat alapján a szervezetek erős autonómiával bírnak abból a szempontból, hogy miként osztják fel a feladatokat és döntési jogosítványokat a szervezet tisztségviselői és különböző szervei között. Az alapítvány alapítója szinte bármilyen jogkör gyakorlását az alapítvány képviselőjének, tisztségviselőjének, vagy más alapítványi szerv hatáskörébe utalhatja. Hasonló a helyzet az egyesületek esetében is. A kizárólag a Közgyűlés által gyakorolható jogokon, feladatokon kívül minden más szerepkört úgy érdemes felosztani a szervezet elnöksége és tisztségviselői között, hogy annak feladatai ténylegesen elvégezhetők, illetve dokumentálhatók legyenek. Nem érdemes olyan ügyeket a döntéshozó szerv hatáskörébe utalni, amelyek ellátása feltételezi a rugalmasságot. Ilyen ügy például a tagfelvétel, a munkáltatói jogok gyakorlása, a szerződések megkötésének szabályozása is. Ha ezekben az ügyekben a szervezet fontosnak érzi a testületi szintű döntést, inkább csak a jóváhagyásra irányuló kötelezettséget érdemes kikötni a döntéshozó szerv részére.

A civil szervezet képviselete

Minden civil szervezet esetében kötelező a vezető tisztségviselők köréből egy vagy több képviselőt megválasztani/kijelölni a szervezet törvényes képviseletére. A képviseleti joggal rendelkező tisztségviselő jogosult eljárni, aláírni a szervezet nevében. Az alapszabály illetve az alapító okirat rendelkezése szerint a képviselet módja lehet önálló vagy együttes. Együttes képviseletről beszélünk akkor, ha a képviseleti jogát csak egy másik tisztségviselővel közösen gyakorolhatja a képviselő. Szintén a létesítő okiratban kell rögzíteni a képviseleti jog terjedelmét, amely általános vagy különös lehet. Az általános képviseleti jog esetén a képviselő kivétel nélkül, minden ügyben képviselheti a szervezetet. A különös képviselet esetében a képviselőnek csak egy

ügyet vagy az ügyek meghatározott körét érintően van képvisleti joga. (Pl. rendelkezhet a bankszámla fölött, de nem köthet szerződést.)

A létesítő okirat, a szervezet belső szabályzata vagy az ügyvezetés az ügyek meghatározott csoportjára nézve a szervezet munkavállalóit írásbeli nyilatkozattal a jogi személy képviseletének jogával ruházhatja fel. Ehhez igazodik az Ectv. értelmező rendelkezése is, amely felelős személyként határozza meg a civil szervezet vezető tisztségviselőjét, a létesítő okiratában és belső szabályzataiban vezető tisztségviselőként megjelölt vagy egyébként érdemi döntési jogkörrel rendelkező személyt, valamint azt a személyt, aki a létesítő okirat felhatalmazása, a civil szervezet döntéshozó szervének határozata vagy szerződés alapján a civil szervezet képviseletére vagy pénzforgalmi számlája feletti rendelkezésre jogosult.

A döntési jogkörök megosztása a civil szervezeten belül

A legrugalmatlanabb működési szabályokat nem is a törvények írják elő! A szervezetek létesítő okiratainak tartalmát illetően az a sajátos helyzet állt elő, hogy a szervezeti és ügyrendi kérdésekben a „szokásjog” jobban köti a szervezeteket, mint a jogszabályok szövege, vagy a bírói gyakorlat. Ezért érdemes a szervezet megalapítása előtt – még inkább akkor, amikor már vannak működési tapasztalatok – megvizsgálni, hogy lehet-e észszerűbbé tenni a szervezet működését.

A hatályos jogszabályok és a joggyakorlat alapján a szervezetek erős autonómiával bírnak abból a szempontból, hogy miként osztják fel a feladatokat és döntési jogosítványokat a szervezet tisztségviselői és különböző szervei között. Az alapítvány alapítója szinte bármilyen jogkör gyakorlását az alapítvány képviselőjének, tisztségviselőjének, vagy más alapítványi szerv hatáskörébe utalhatja. Hasonló a helyzet az egyesületek esetében is. A kizárólag a Közgyűlés által gyakorolható jogokon, feladatokon kívül minden más szerepkört úgy érdemes felosztani a szervezet elnöksége és tisztségviselői között, hogy annak feladatai ténylegesen elvégezhetők, illetve dokumentálhatók legyenek. Nem érdemes olyan ügyeket a döntéshozó szerv hatáskörébe utalni, amelyek ellátása feltételezi a rugalmasságot. Ilyen ügy például a tagfelvétel, a munkáltatói jogok gyakorlása, a szerződések megkötésének szabályozása is. Ha ezekben az ügyekben a szervezet fontosnak érzi a testületi szintű döntést, inkább csak a jóváhagyásra irányuló kötelezettséget érdemes kikötni a döntéshozó szerv részére.

Az ügyvezető és döntéshozó szervek feladatainak áttekintése az elektronikus kézikönyben

Az egyesületek esetében kizárólag a Közgyűlés feladata lehet:	**Az egyesületek esetében az ügyvezetés feladata lehet:**
- az alapszabály megállapítása, módosítása; - az egyesület megszűnésének, egyesülésének és szétválásának elhatározása; - a végelszámoló kijelölése; - az éves költségvetés megállapítása; - az éves beszámoló és közhasznúsági melléklet elfogadása; - a tiszteletbeli tagság létesítése és visszavonása; - a vezető tisztségviselők megválasztása, visszahívása; - a tagdíj mértékének, esedékességének és teljesítési módjának megállapítása; - a szervezetet érintő hirdetési, reklám-, illetve közvetítési jogokkal kapcsolatos egy évnél hosszabb időre szóló szerződés megkötésére irányuló felhatalmazás megadása; - a felügyelőbizottság tagjainak megválasztása, visszahívásuk és díjazásuk megállapítása; - a választott könyvvizsgáló megválasztása, visszahívása és díjazásának megállapítása.	- Ptk. 3:21. § (1) szerint: a jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatala, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe; - Ectv. 17. § (5) szerint: A civil szervezet ügyvezető szervének feladata a működőképesség fenntartása, és a fenyegető fizetésképtelenség esetén a hitelezők érdekeinek szem előtt tartásával a szükséges intézkedések meghozatala, illetve kezdeményezése; ● Az ügyvezetés feladatkörébe tartozhat: - az ügyvezetés hatáskörébe tartozó ügyekben a döntések meghozatala; - a beszámolók előkészítése és azoknak a közgyűlés elé terjesztése, a letétbe helyezés biztosítása; - az éves költségvetés elkészítése és annak a közgyűlés elé terjesztése; - az egyesületi vagyon kezelése, a vagyon felhasználására és befektetésére vonatkozó, a közgyűlés hatáskörébe nem tartozó döntések meghozatala és végrehajtása; - az egyesület jogszabály és az alapszabály szerinti szervei megalakításának és a tisztségviselők megválasztásának előkészítése; - a közgyűlés összehívása, a tagság és az egyesület szerveinek értesítése; - az ügyvezető szerv által összehívott közgyűlés napirendi pontjainak meghatározása; - az egyesületet érintő megszűnési ok fennállásának mindenkori vizsgálata és annak bekövetkezte esetén az e törvényben előírt intézkedések megtétele; és - a tiszteletbeli tag kivételével a tagfelvételről szóló döntés; - az egyesület nevével, címerével, logójával és minden a nevéhez kapcsolódó joggal kapcsolatos egy évnél rövidebb idejű szerződéskötésre vonatkozó döntés (a hosszabb időtartamra szóló szerződésekhez közgyűlési döntése szükséges)

Az alapítványok esetében kizárólag alapító feladata lehet:	Az alapítványok esetében kizárólag az ügyvezetés feladata lehet*
- az alapító okirat megállapítása, módosítása; - a döntés arról, hogy az alapító kiesése esetén ki gyakorolja tovább az alapítói jogokat - az alapítvány nyilvántartási, változásbejegyzési ügyeinek intézése a Törvényszék előtt - az alapítvány tisztségviselőinek kijelölése, visszahívása - az alapító vagyon átruházása az alapítványra, - a rendelkezés az alapító vagyon felhasználásának módjáról.	- az alapító felszólítása a vagyoni hozzájárulás teljesítésére, ennek eredménytelensége esetén a nyilvántartó bíróság irányába történő bejelentés megtétele; - az alapító jogok gyakorlása, ha az alapító meghalt, jogutód nélkül megszűnt vagy más okból az alapítói jogait véglegesen nem gyakorolja, amennyiben nem jelölt ki más személyt vagy alapítványi szervet e jogok gyakorlására; - a kedvezményezett részére szóló juttatásról szóló döntés, ha az alapító okirat nem jelöli meg egyértelműen a kedvezményezettet, és a juttatás teljesítésének szabályait; - az éves beszámoló és közhasznúsági mellékletet elfogadása; - az adóbevallások elfogadása; - a végelszámolási folyamatban: a beszámoló(k), adóbevallás(ok) a vagyonfelosztásról szóló döntés, a zárójelentés, a civil szervezet vagyoni részesedésével működő jogalanyok sorsáról szóló döntés; - az éves költségvetés megállapítása; - a számviteli politika és egyéb a jogszabályokban előírt és szükséges belső dokumentum elfogadása; - szükség esetén a befektetési szabályzat elfogadása; - a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételének kérelmezése, ha az nem igényli az alapító okirat módosítását; - a szervezetet érintő hirdetési, reklám-, illetve közvetítési jogokkal kapcsolatos egy évnél hosszabb időre szóló szerződés megkötésére irányuló felhatalmazás megadása; - a választott könyvvizsgáló megválasztása, visszahívása és díjazásának megállapítása - a végelszámoló kijelölése.

* Nem számítva azt az esetet, amikor az ügyvezető szerv hatáskörébe utalja az alapítói jogok gyakorlását.

A civil szervezeti formák alapvető jellemzőinek áttekintése

	civil társaság	egyesület	alapítvány
Mennyien kellenek az alapításhoz?	– Legalább 2 természetes személy tag.	– Legalább 10 tag (a tag lehet természetes vagy jogi személy). Az egyesület különös formája a szövetség: – legalább 2 tag; – a tag nem lehet természetes személy; – a tag lehet jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, civil társaság.	– Legalább 1 természetes vagy jogi személy alapító. Továbbá egyszemélyi ügyvezetés esetén: – legalább 1 természetes vagy jogi személy kurátor (nem lehet azonos az alapítóval) Továbbá kuratórium esetén: – legalább 3 természetes vagy jogi személy kurátor (az egyik lehet közölük az alapító).
Mennyien kellenek a működéshez?	– A tagok száma nem csökkenhet 2 fő alá.	– A tagok száma 6 hónapot meghaladóan nem csökkenhet 10 személy alá. – Az egyesület különös formája a szövetség: – nem lehet kettőnél kevesebb tagja.	– Az alapítói jogok gyakorlójának/gyakorlóinak rendelkezésre kell állnia. – Az alapítvány szervezeti felépítésétől függ a működéshez szükséges létszám (lásd. a létesítéshez szükséges létszámot).
Kötelező vagyoni hozzájárulást teljesíteni?	– Nincs kötelező vagyoni hozzájárulás.	– Nem szükséges alapító vagyon, de dönthet róla a tagság. Sőt, ha nincs tagdíj, akkor a joggyakorlat alapján ezzel is teljesíthető a tagoktól elvárt pénzügyi hozzájárulás. – Ha az alapszabály megengedi pártoló tagság létesítését, a pártoló tagnak kötelező vagyoni hozzájárulást teljesíteni (ez akár közérdekű önkéntes tevékenység is lehet, mert van pénzben kifejezhető értéke).	– A céltól függően kell a vagyoni hozzájárulást megállapítani, de a joggyakorlat alapján legalább 100.000 Ft értéket el kell érnie.
Kell tagdíjat fizetni?	– Nem kötelező, de dönthetnek így a tagok.	– A joggyakorlat elvárja a tagok pénzügyi hozzájárulását. – Akár eltérő mértékű tagdíj is megállapítható a különböző helyzetben lévő tagok számára.	– Nincs tagdíj.

	civil társaság	egyesület	alapítvány
A tagok, tisztségviselők a saját vagyonukkal is felelnek?	– Igen, mert a szervezet nem jogi személy.	– A tagok korlátozott felelősséggel bírnak. – A tisztségviselők korlátozott felelőssége feltörhető, ha az ő kötelezettségszegésük miatt kerül veszélybe a szervezet működése (pl.: a Törvényszék által kiszabott bírságok esetében).	– A tisztségviselő, és az alapítói jogok gyakorlójának korlátozott felelőssége feltörhető, ha az ő kötelezettségszegése miatt kerül veszélybe a szervezet működése (pl.: a Törvényszék által kiszabott bírságok esetében).
Milyen célok mentén dolgozhat a szervezet?	– A tagok közösen határozzák meg a nem gazdasági jellegű közösségi célt. – A tagok közösen bármikor módosíthatják a célt.	– A tagok közösen szinte bármilyen célt meghatározhatnak. – A tagok közösen bármikor módosíthatják a célt.	– Szinte bármilyen tartós célt megállapíthat az alapító. A cél ritkán törölhető, módosítható. Az ún. „magánalapítványok” esetében: – az alapító lehet kedvezményezett a tudományos, művészeti munkájának eredményeit gondozó alapítványban; – az alapító hozzátartozója lehet kedvezményezett a tudományos, művészeti, egészségügyi, szociális helyzetének javítására és tanulmányainak támogatására létrehozott alapítványban.
Milyen tevékenységet végezhet a szervezet?	– Valaminek a megvalósítása, valaminek a képviselete lehet a feladata. – Tud adományt gyűjteni és nyújtani.	– Általában valaminek a megvalósítása, valaminek a képviselete a feladata. Ez nem abszolút érvényű követelmény, de például magánszemélyek támogatásával csak a közhasznú jogállás megszerzését követően érdemes foglalkoznia.	– Általában valakinek, valamely ügynek a támogatása a feladata. Ez nem abszolút érvényű követelmény, de az adórendszer és a bírósági joggyakorlat a támogatói feladat ellátását kezeli kiemelt feladatként.

	civil társaság	egyesület	alapítvány
Milyen dokumentum szükséges az alapításhoz?	– Társasági szerződést kell alkotni, amelynek tartalma szabadon alakítható. – Nincs szükség ügyvédi ellenjegyzésre, de célszerű teljes bizonyító erejű magánokirati formába foglalni a társasági szerződést, azaz legalább két tanúval hitelesíteni a dokumentumot.	– A létesítés és működés legfőbb dokumentuma az alapszabály. – Nincs szükség ügyvédi ellenjegyzésre, de kötelező teljes bizonyító erejű magánokirati formába foglalni az alapszabályt, például legalább két tanúval hitelesíteni a dokumentumot.	– Az alapítvány létesítésének és működésének legfőbb dokumentuma az alapító okirat. – Nincs szükség ügyvédi ellenjegyzésre, de teljes bizonyító erejű magánokirati formába kell foglalni az alapító okiratot, például két tanúval hitelesíteni a dokumentumot. – A létesítéshez szükséges az alapító vagyon rendelkezésre bocsátása. Ezt igazolhatja a pénzintézet, ügyvéd, közjegyző, ha náluk helyezték el a letétet. A nem pénzbeli vagyon esetén értékbecslést és ügyvédi közreműködését érdemes kérni.
Hogyan kell nyilvántartásba venni a szervezetet?	– Nem kell nyilvántartásba venni.	– A szervezet székhelye szerint illetékes törvényszék veszi nyilvántartásba. – A kérelmet a szervezet képviselője nyújtja be a Törvényszék felé (a képviselő általában az elnök, akit az alakuló közgyűlésen megválasztottak a tagok, vagy akinek neve és megbízatása szerepel az akaratnyilatkozattal elfogadott alapszabályban. – Csak az aktuális a birosag.hu oldalról letöltött vagy az ÁNYK programban frissített űrlapot lehet használni. – Papíralapon is be lehet nyújtani, kivéve az egyszerűsített nyilvántartásba vétel esetén, illetve a közhasznúság eléréséhez kapcsolódó eljárásban. – Gyorsabb és egyszerűbb az elektronikus eljárás a normál bejegyzés esetében is (Ügyfélkapu hozzáférés szükséges). – Tájékozódás az eljárásról: *biroság.hu,* civil közösségi szolgáltató központok	– A szervezet székhelye szerinti illetékes törvényszék veszi nyilvántartásba. – A kérelmet az alapító, az alapítók együtt vagy az alapítók gyűlésének képviselője terjeszti elő. – Csak az aktuális, a birosag.hu oldalról letöltött vagy az ÁNYK programban frissített űrlapot lehet használni. – Papíralapon is be lehet nyújtani, kivéve az egyszerűsített nyilvántartásba vétel esetén, illetve a közhasznúság eléréséhez kapcsolódó eljárásban. – Egyszerűbb az elektronikus eljárás a normál bejegyzés esetében is (Ügyfélkapu hozzáférés szükséges). – Tájékozódás az eljárásról: *biroság.hu*, civil közösségi szolgáltató központok.

	civil társaság	egyesület	alapítvány
Milyen a szervezeti felépítése?	– Nincs kötelező érvényű szabályozás e téren sem. – A szervezet által vállalt feladatokból és a kevés kötelező feladat (pl.: éves elszámolási kötelezettség) szabályozásából kell kiindulni.	– Döntéshozó szerv: a tagok összességéből álló közgyűlés (a pártoló, tiszteletbeli, 18. év alatti tagok is tagjai a közgyűlésnek, csak a szavazati joguk korlátozott). – Ügyvezető szerv: az elnökség, mely kettőnél több tagból áll. – Egyszemélyes ügyvezetés is lehetséges, de nem előnyös. – Felügyelőbizottság, amely többnyire három tagból áll. Kötelező felügyelő szervet létrehozni, ha a tagok száma eléri a 100 főt, vagy a tagok fele jogi személy, illetve a közhasznú jogállású egyesület bevétele eléri az 50 millió Ft-ot.	– Döntéshozó szerv: az alapító (vagy az alapítói jogok gyakorlója), több alapító esetén létrehozható az alapítók gyűlése. – Ügyvezető szerv: az alapító által kijelölt kuratórium vagy az egyszemélyi ügyvezetés esetén a kurátor. – A kuratóriumok minimális taglétszáma 3 személy. Ekkora létszám általában elegendő is szokott lenni. – Felügyelő bizottság, amely többnyire 3 tagból áll. – Kötelező felügyelő szervet létrehozni, ha a közhasznú jogállású alapítvány bevétele eléri az 50 millió Ft-ot.
Ki látja el a szervezet külső felügyeletét?	– Nincs rá szükség	– A Törvényszék gyakorol törvényességi felügyeleti jogkört. – A Közhasznú jogállás feltételeinek ellenőrzését az illetékes Főügyészség végzi. – A gazdálkodást a NAV, illetve az Állami Számvevőszék ellenőrzi. – Könyvvizsgáló megbízásra általában legfeljebb a projektek szintjén van szükség.	– A Törvényszék gyakorol törvényességi felügyeleti jogkört. – A Közhasznú jogállás feltételeinek ellenőrzését az illetékes Főügyészség végzi. – A gazdálkodást a NAV, illetve az Állami Számvevőszék ellenőrzi. – Könyvvizsgáló megbízásra általában legfeljebb a projektek szintjén van szükség.
Gazdasági-vállalkozási tevékenységet is végezhet a szervezet?	– Nem.	– Igen, az éves bevételeinek 60%-a származhat ebből. – Nem alapítható gazdasági tevékenység folytatására.	– Igen, az éves bevételeinek 60%-a származhat ebből. – Nem alapítható gazdasági tevékenység folytatására.

	civil társaság	egyesület	alapítvány
Kaphatnak díjazást a tagok/ tisztségviselők?	– Nem.	– A tagsági minőségükben nem kaphatnak fizetést, tiszteletdíjat a tagok, bizonyos esetekben a költségtérítés természetes lehet. – A tisztségviselők tiszteletdíjat vagy költségtérítést kaphatnak a feladatuk ellátásáért.	– A tisztségviselők tiszteletdíjat és/ vagy költségtérítést kaphatnak a feladatuk ellátásáért.
Dolgozhatnak fizetésért a szervezetben a tagok/ tisztségviselők?	– Nem.	– A tagok, tisztségviselők, ha ezt jogszabály vagy az alapszabály kifejezetten nem tiltja, létesíthetnek munkaviszonyt, megbízásos és vállalkozói jogviszonyt is. (A felügyelő bizottsági tagok esetében ezek viszont kizáró okok).	– Ha ezt jogszabály vagy az alapító okirat kifejezetten nem tiltja, a kurátor, a kuratórium tagja, az alapítvány képviselője és az alapító is létesíthet munkaviszonyt, megbízásos és vállalkozói jogviszonyt is. (A felügyelőbizottsági tagok esetében ezek viszont kizáró okok.)
Érdemes közhasznú jogállásúnak lennie a szervezetnek?	– Végezhet közhasznú tevékenységet, de nem igényelhet közhasznú jogállást a szervezet.	Igen, ha a szervezet: – magánszemélyeket akar anyagilag segíteni; – adományokat fogad cégektől, vállalkozóktól; – gazdálkodási-vállalkozási és/vagy ingatlanhasznosítási tevékenységet folytat; – közszolgáltatási szerződést kíván kötni valamely állami, önkormányzati szervvel.	Igen, ha a szervezet: – adományokat fogad cégektől, vállalkozóktól; – gazdálkodási-vállalkozási és/vagy ingatlanhasznosítási tevékenységet folytat; – közszolgáltatási szerződést kíván kötni valamely állami, önkormányzati szervvel.
Könnyen teljesíthetők a közhasznúság feltételei?	– Nem merül fel ez a kérdés.	– Az alapszabály átalakítását a *birosag.hu* oldalon található sablonok segítik. – Az erőforrásokra és a társadalmi támogatottságra vonatkozó feltételek teljesítése a szervezet és a könyvelő figyelmességén múlik. – A közérdekű önkéntesesek tevékenységének óradíja növeli a bevételeket. – Gyakorlatilag minden civil szervezetre igaz, hogy a ráfordításainak több mint 50%-át közhasznú tevékenységekre fordítja.	– Az alapító okirat átalakítását a *birosag.hu* oldalon található sablonok segítik. – Az erőforrásokra és a társadalmi támogatottságra vonatkozó feltételek teljesítése a szervezet és a könyvelő figyelmességén múlik a könyvelés, illetve beszámoló és a közhasznúsági melléklet elkészítése során. A közérdekű önkéntesek tevékenységének óradíja növeli a bevételeket. – Gyakorlatilag minden civil szervezetre igaz, hogy a ráfordításainak több mint 50%-át a közhasznú tevékenységekre fordítja.

	civil társaság	egyesület	alapítvány
Mi történjen a szervezettel, ha már senki nem akarja működtetni?	Akkor mindenkinek fel kell mondania a társasági szerződést és a szervezet megszűnik. Az esetleges vagyont a közös tulajdonra vonatkozó szabályok szerint kell felosztani.	Van rá lehetőség, hogy a szervezetet átvegyék olyan személyek, akiknek érdekében áll egy már bejegyzett szervezetet tovább működtetni. Ehhez új tagok felvételére, tisztújításra, esetleg a szervezet nevének, céljának megváltoztatásra van szükség. A szervezet megszüntethető egyszerűsített törlési eljárással. Ha a szervezetnek van vagyona, vagy volt olyan időszak a szervezet fennállása során, amikor nem rendelkezett adószámmal, akkor csak végelszámolásra vagy a Törvényszék által elrendelt kényszer végelszámolásra van lehetőség. Ha azért nem akarja senki működtetni a szervezetet, mert kielégíthetetlen tartozásai vannak, akkor csőd vagy felszámolási eljárást kell lefolytatni. Nem szabad halogatni a megszűnés vagy a megszüntetés elindítását!	Van rá lehetőség, hogy a szervezetet átvegye olyan személy vagy jogi személy nélküli társaság, akiknek/amelynek érdekében áll, egy már bejegyzett szervezetet tovább működtetni. Erre az alapítói jogok átruházásával van lehetőség. Ha az alapító okirat megengedi – az átvételben érdekelt csatlakozóként megemelheti az alapítvány törzsvagyonát. Ebben az esetben az alapítvány célja bizonyos határokon belül bővíthető. A szervezet megszüntethető egyszerűsített törlési eljárással. Ha a szervezetnek van vagyona, vagy volt olyan időszak a szervezet fennállása során, amikor nem rendelkezett adószámmal akkor csak végelszámolásra vagy a Törvényszék által elrendelt kényszer végelszámolásra van lehetőség. Ha azért nem akarja senki működtetni a szervezetet, mert kielégíthetetlen tartozásai vannak, akkor csőd vagy felszámolási eljárást kell lefolytatni. Nem szabad halogatni a megszűnés vagy a megszüntetés elindítását!

Milyen felelősséget viselnek a civil szervezetek tisztségviselői?

Attól függően, hogy kinek tartozik vele, a vezető tisztségviselő felelőssége kétféle lehet. A tisztségviselő felelősséggel tartozik a szervezet felé, illetve a harmadik személyek (pl. hitelezők) felé.

Felelősség a szervezet iránt

A vezető tisztségviselő lényegét tekintve megbízási viszonyban áll a szervezettel. Ez akkor is igaz, ha nem kap ellenértéket a tisztségviselői feladat ellátásáért. Ezért a szervezetnek okozott károkért úgy felel, mintha szerződésszegést követett volna el. A károkozás esetén kártérítési kötelezettséggel tartozik a szervezet felé. (Ptk. 3:24. §) A kártérítési igényt a döntéshozó szerv, az új ügyvezetés vagy a fizetésképtelenné vált és felszámolási eljárás alá került jogi személy felszámolója érvényesítheti a jogi személy nevében. Amennyiben az ügyvezetés több tagból áll, a felelősség egyetemleges a tisztségviselők között.

Az egyesület tagjával szemben is felelhet a vezető tisztségviselő. Ha az egyesület jogutód nélküli megszűnik, az egyesületnek okozott károk miatti kártérítési igénnyel léphet fel az, aki az egyesület tagja volt a törlés időpontjában. Kártérítési igényt terjeszthet elő a vezető tisztségviselővel szemben az is, akinek a részére a fennmaradó egyesületi vagyont át kellett adni, vagy át kellett volna adni. A kártérítési igényt a jogerős bírósági törléstől számított egy éven belül lehet érvényesíteni (Ptk. 3:86. § (1) bekezdés).

Mit lehet a szervezetnek bizonyítani a vezető tisztségviselővel szemben?
Az ügyvezetési kötelezettség megszegését a Ptk. 3:21. § alapján:
– a vezető tisztségviselő nem hozta meg a hatáskörébe tartozó döntéseket,
– vagy nem a szervezet érdekeinek megfelelően járt el.

A kárt és annak mértékét a Ptk. 6:143. § 6:522. § alapján:
– a szolgáltatás tárgyában keletkezett kárt;
– a szervezet vagyonában keletkezett egyéb kárt
– az elmaradt vagyoni előnyt;
– a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.

Az ügyvezetési kötelezettség megszegése és a kár közötti okozati összefüggést

A szándékosságot vagy gondatlanságot

Mit lehet a vezető tisztségviselőnek bizonyítani?
Nem volt jogellenes a károkozás
A Ptk 6:520. § alapján:
– a károsult beleegyezésével okozta;
– a jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozta, ha az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl;
– szükséghelyzetben okozta, azzal arányos mértékben;
– jogszabály által megengedett magatartással okozta, és a magatartás más személy jogilag védett érdekét nem sérti, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezi.

Felelősség alóli mentesülést!
A Ptk. 6:519. § alapján:
– a magatartása nem volt felróható.
– A Ptk. 6:142. § alapján:
– szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső körülmény okozta;
– nem volt előre látható a kár bekövetkezése;
– nem volt elvárható, hogy a kárt okozó körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

Az ügyvezetési kötelezettség megszegése és a kár közötti nincs okozati összefüggés (pl. a Ptk. 6:521. § alapján: a károkozó nem látta előre és nem is kellett előre látnia a kárt.)

A szándékosság, a gondatlanság hiányát

A kártérítés mértéke a szerződésszegéssel és a szerződés teljesítése során okozott károk esetében

Ha szándékos a magatartás, a jogosult teljes kárát meg kell téríteni. Gondatlan szerződésszegés esetén meg kell téríteni:

– a szolgáltatás tárgyában okozott kárt teljes egészében,

– a szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonában bekövetkezett egyéb károkat.

– az elmaradt vagyoni előnyt olyan mértékben, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt a kár, mint a szerződésszegés lehetséges következménye.

A kártérítés méltányosságból való mérséklésének nincs helye. (Ptk. 6:143., 6:144. §)

Felelősség harmadik személy iránt

Ha a vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenysége során harmadik személynek okoz kárt, a károsult harmadik személlyel szemben főszabály szerint a szervezet köteles helyt állni. A szervezet utóbb követelheti a vezető tisztségviselőtől a kárának megtérítését. A főszabálytól akkor kell eltérni, ha a vezető tisztségviselő szándékosan okoz kárt a harmadik személynek. (Ptk. 3:24.§ (2) bekezdés). Ebben az esetben a kárért a szervezet és a vezető tisztségviselő egyetemlegesen felel. A kárigényt egyidejűleg lehet akár a szervezettel, akár a vezető tisztségviselővel szemben érvényesíteni.

Felelősség a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzetben: a hitelezői érdekek védelme

Az ügyvezetés a fenyegető fizetésképtelenség esetén a hitelezők érdekeinek szem előtt tartásával köteles a szükséges intézkedéseket megtenni, illetve kezdeményezni. (Ectv. 17. § (5) bekezdés). Ha az egyesület jogutód nélkül megszűnik, és bebizonyosodik, hogy a vezető tisztségviselő az egyesület fizetésképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe, akkor a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek az egyesület vezető tisztségviselőivel szemben. A felelősség megállapítása a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint történik. (Ptk. 3:86. § 2.) A szerződésen kívül okozott károkért való felelősség azon alapul, hogy aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. A károkozó akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható, azaz úgy járt el, ahogy

az az adott helyzetben általában elvárható. (Ptk. 6:519. §). A végelszámolás esetén nem merülhet fel ez a felelősség. A civil szervezetek csődeljárásának és felszámolási eljárásának esetében viszont előkerülhet a vezető tisztségviselők kártérítési kötelezettsége.

A kártérítés mértéke a szerződésen kívül okozott károk esetében

A károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni, azaz:

– a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést;

– az elmaradt vagyoni előnyt;

– a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.

A kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt. A bíróság különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén a kártérítés mértékét a teljes kárnál alacsonyabb összegben is meghatározhatja. (Ptk. 6:522. §).

Mérföldkövek

Mindenki alapíthat civil szervezetet, illetve részt vehet annak tevékenységében

Szerveződni, egyesületet, civil társaságot alapítani, illetve ahhoz csatlakozni mindenkinek joga van. Az egyesülési jog az egyik legalapvetőbb polgári szabadságjog, amelyet közel azonos tartalommal fogalmaz meg és szavatol:

– Magyarország Alaptörvénye: „Mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, és joga van szervezetekhez csatlakozni.”[10]

– a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya:

– „Mindenkinek joga van a másokkal való szabad egyesülésre.”[11]

– az Európai Alapjogi Charta: „Mindenkinek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való bármilyen szintű, különösen politikai, szakszervezeti és polgári célú egyesüléshez, ami magában foglalja mindenkinek a jogát ahhoz, hogy érdekei védelmére szakszervezetet alapítson, vagy azokhoz csatlakozzon.”[12]

10 Magyarország Alaptörvénye SZABADSÁG ÉS FELELÕSSÉG VIII. cikk (2):
11 ENSZ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 22. cikk
12 Európai Alapjogi Charta I. CÍM SZABADSÁGOK 12. cikk A gyülekezés és az egyesülés szabadsága:

Alapítványt bárki létrehozhat valamely tartós cél elérése érdekében. A természetes illetve a jogi személy a vagyonával szabadon rendelkezhet. S természetesen részt vehet annak kuratóriumában, felügyelőbizottságában is. Az alapítványok nem csak a rendelkezésükre bocsátott vagyont használják. Így a vagyonhoz fűződő jogon túl az egyesülési jog is érvényre jut az alapítványokban. Az alapítvány szervezetéhez tartozó, az alapítvány céljának megvalósításában részt vevő személyek az egyesülési jog alapján vesznek részt a szevezet életében.

…A gyermekek, fiatalok is?

Az ENSZ gyermekjogi egyezményének 15. cikke szerint a szabad egyesülés és a békés gyűlekezés joga a 18 évnél fiatalabb gyermekeket és fiatalokat is megilleti. Az egyezményhez Magyarország is csatlakozott. Az egyezmény hazánkban nem megteremtette, hanem nyomatékosította, hogy az egyesülési jogot a gyermekek is gyakorolhatják.

Az egyesülési jog szabad gyakorlásából fakad, hogy az egyesületeknek lehetnek gyermek, ifjúsági korú tagjai is. De a cselekvőképességük korlátozott, ezért a felnőttektől eltérő módon tudnak részt venni a szervezet életében:

– a 0-14 év közötti gyermekek tagok lehetnek, de a szülő/törvényes képviselő szavaz helyettük;

– a 14-18 év között a gyermek, fiatal tagságához szülői/gondviselői beleegyezés szükséges, de önállóan vesz részt a döntéshozatalban;

– 18 év alatt nem választhatók meg vezető tisztségviselőnek (az ügyvezető és felügyelő szerv tagjának);

– az alapszabályban létre lehet hozni az egyesületen belül olyan egy személyből vagy több tagból álló szervet, amely a gyermek és/vagy fiatal tagok hatékonyabb bevonását, a véleményezési joguk megerősítését szolgálja. E szervek tagságára a gyermek és fiatal tagok is megválaszthatók vagy felkérhetők a szülő/gondviselő hozzájárulásával.

– A gyermek és fiatal tagok által fizetett tagdíj mértéke eltérhet a felnőttekétől, de emiatt nem csökkenhet a szavazati joguk.

Alapítványt nem alapíthat 18 év alatti gyermek és fiatal. Ezt a Ptk. és a civil törvény sem zárja ki élesen. De létezik bírósági döntés, amely elveti, hogy cselekvőképtelen (14 év alatti) vagy korlátozottan

cselekvőképes (14-18 év közötti) kiskorú alapítói jogokat gyakoroljon.[13]

Önálló döntési joga a gyermekeknek csak a mindennapi életben szokásos csekély jelentőségű ügyletek körében van. Az alapítványi vagyon átruházása a vagyon mértékénél fogva azonban kívül esik ezen a körön. A cselekvőképtelen 14 év alattiak és a korlátozottan cselekvőképes 14-18 év közötti fiatalok esetében kötelező lenne szülői/gondviselői engedélyezés, jóváhagyás az alapítói jogok gyakorlásával járó jognyilatkozatok megtételéhez is. Az ilyen jellegű kontroll kiüresítené az alapítói jogok gyakorlását.

Az alapítványokra is igaz, hogy 18 év alatt senki nem lehet az alapítvány tisztségviselője.

Már a szervezet alapításához is érdemes segítséget kérni! A civil közösségi szolgáltató központok úgy nyújtanak segítséget a civil szervezetek létesítéséhez, hogy beépítik a saját és más szervezetek működésének tapasztalatait. Így már az alapítás előtt fel tudják hívni az alapítók figyelmét arra, ha valami nem, vagy nehezen egyeztethető össze a civil szervezeti jellemzőkkel. A tanácsadás segítségével nagyon sok későbbi gazdálkodási, jogi, adózási stb. probléma előzhető meg.

Egyesület alapítása lépésről-lépésre

Az egyesület akkor jön létre, ha legalább 10 tag egybehangzó akaratnyilatkozattal elfogadja a szervezet alapszabályát. Ez megtörténhet az alakuló közgyűlésen, ahol a tagok a szavazatukkal fejezik ki akaratukat. De a tagok az akaratukat kifejezhetik írásos nyilatkozat útján is (akaratnyilatkozat). Az ülés tartása nélküli létesítés esetén az akaratnyilatkozatot minden alapító tagnak alá kell írnia. Nem feltétel, hogy a tagok ténylegesen egy időben és egy helyen tartózkodjanak az akaratnyilatkozatuk megtétele során.

Az alakuló közgyűlésen dönteni kell: a szervezet megalakulásáról; a tisztségviselők, vagy az egyszemélyi ügyvezető megválasztásáról; a tagdíj mértékéről és a tagdíj megfizetésének esedékességéről; ha nincs tagdíj, akkor a tagok által teljesített vagyoni hozzájárulás mértékéről és annak esedékes-

13 Az alapítói jogok gyakorlására kiskorú személy nem jelölhető ki, mert az alapítói jogok gyakorlása meghaladja a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezésére szolgáló, kisebb jelentőségű szerződések megkötésének körét, továbbá a Ptk. jogi személyekre és alapítványra vonatkozó rendelkezései kiskorút nem is jogosítanak fel jognyilatkozat önálló tételére. FÍT Pkf.25 415/2015/3., BDT2015. 3332.

ségéről; a szervezet székhelyéről; az alapszabály elfogadásáról. Az alakuló közgyűlésről jegyzőkönyvet kel készíteni, amit az ülés levezető elnöke, a jegyzőkönyvvezető, a jegyzőkönyv hitelestésére megválasztott tag ír alá. Csatolni kell továbbá a jelenléti ívet is, amit a közgyűlés levezető elnöke és a jegyzőkönyvvezető ír alá.

Ha ülés tartása nélkül, írásos akaratnyilatkozattal jön létre a szervezet, különösen figyelni kell rá, hogy az alapszabály tartalmazza: a képviseleti joggal rendelkező tisztségviselő(k) nevét, lakcímét és édesanyja lánykori nevét; a képviseleti joggal nem rendelkező tisztségviselő(k) nevét, lakcímét; a tagdíj mértékéről és a tagdíj megfizetésének esedékességéről szóló szabályozást; ha nincs tagdíj, akkor a vagyoni hozzájárulás teljesítéséről és annak esedékességéről szóló rendelkezést.

Egyesület nyilvántartásba vétele iránti kérelmet csak az erre a célra szolgáló űrlapon lehet benyújtani a szervezet székhelye szerint illetékes törvényszék felé. A PK-101 Egyesület nyilvántartásba vétele iránti kérelem és a PK-101SE Sportegyesület nyilvántartásba vétele iránti kérelem és a hozzájuk tartozó útmutatók elérhetők a birosag.hu oldalon az elektronikus nyomtatványok menüpont alatt. A kérelmet be lehet nyújtani papíralapon (személyesen, vagy postai úton) is, de kényelmesebb elektronikus úton, az ügyfélkapu használatával megküldeni a törvényszéknek.

A szervezet választhatja az egyszerűsített nyilvántartásba vételi eljárást. Ebben az esetben a nyilvántartásba vételi kérelem űrlapba „épített” mintaalapszabályt és más mintaokiratokat kell használni. Az egyszerűsített eljárás során a nyilvántartásba vételi kérelmet csak elektronikus úton, az ügyfélkapu használatával lehet előterjeszteni. Az eljárás előnye, hogy amennyiben nincs semmilyen hiányosság, a bíróság 15 napon belül dönt a szervezet nyilvántartásba vételéről. Az eljárás hátránya, hogy nincs hiánypótlási lehetőség. Hátrány lehet, hogy a szervezet nem a saját, hanem a mintaokiratban megállapított szabályok szerint fog működni. De ezt korrigálni lehet egy későbbi alapszabály-módosítással.

A rendes eljárás esetén is nagyon hasznos, az egyszerűsített eljárás esetén pedig elkerülhetetlen, hogy előzetesen összegyűjtsük a következő adatokat: A tagok esetében a nevet és a lakcímet. A tisztségviselők esetében a nevet, lakcímet, az édesanya lánykori nevét. A képviseleti joggal rendelkező tisztségviselők esetében a NAV bejelentkezés miatt az adóazonosító jelet. A jogi személy tagok, tisztségviselők esetében a képviselő személyes adatait kell előzetesen „begyűj-

teni”. Ezen adatokat többszörösen kell felvinni az egyszerűsített eljárás iratainak összeállítása során.

A nyilvántartásba vételi kérelemhez minimálisan csatolni kell az ügyvezető szerv tagjainak tisztségelfogadó nyilatkozatát, valamint a székhelyhasználati engedélyt. Több dokumentumra lehet szükség, ha a szervezet különleges nevet választ, felügyelő, vagy egyéb szervet is létrehoz stb. A birosag.hu oldalon elérhető az egyes eljárások vázlatos áttekintése. Ez segíthet annak megállapításában, hogy milyen dokumentumokat kell mellékelni a kérelemhez.

Az összes okiratot teljes bizonyító erejű magánokirati formában kell előterjeszteni, ennek megfelelően az egyes aláírások valódiságát két tanú aláírásával vagy ügyvédi ellenjegyzéssel kell igazolni.

Az űrlapon azt is lehet kérni, hogy a bejegyzéssel egyidejűleg történjen meg az adószám és a statisztikai számjel megállapítása is. Az adószám megállapításához a szervezet tevékenységéhez kapcsolódó TEÁOR számokat is meg kell adni. E mellett szükség van arra is, hogy a szervezet kiválassza az Áfa alanyiság, illetve az adómentesség vagy adófizetés módját. Az alapszabályban nem kötelező TEÁOR szám szerint rögzíteni a tevékenységeket. Előzetesen a KSH kereső oldaláról lehet tájékozódni a TEÁOR szerinti besorolásról: https://www.ksh.hu/teaor_kereso

A kérelem benyújtására 30 napja van a szervezet elnökének, vagy a szervezet jogi képviselőjének a dokumentumok keltezése, aláírása után.

Ha nem kell a szervezetet a hiányok pótlására felhívni, vagy a szervezet a hiánypótlási kötelezettségének eleget tesz, a bíróság a szervezetet legkésőbb a kérelem benyújtásától számított 60 napon belül nyilvántartásba veszi.

Előfordulhat, hogy a bíróság valami hiányosságot fedez fel és ennek korrekciójára, pótlására szólít fel. A hiánypótlásra irányuló végzésben szereplő hiányok pótlására általában 30 napos határidőt ad meg az illetékes törvényszék. Ezt a határidőt a szervezet kérelmére meghosszabbíthatja. A hiánypótlás határideje a hosszabbítással együtt sem haladhatja meg a 45 napot.

A szervezet a bírósági nyilvántartásba vételt követően kezdheti meg a tevékenységét. A szervezet a nyilvántartásba vételről végzést kap a Törvényszéktől. A bejegyző végzés elérhető a birosag.hu oldalon található civil szervezetek névjegyzékében is a „Közzétételek” hivatkozás alatt.

Ha a nyilvántartásba vételi kérelem űrlapon a szervezet kérte az adószám és a statisztikai számjel megállapítását, akkor

a NAV és a KSH irányában már nem kell külön intézkednie a bejegyzést követően. A Bíróság, a NAV és a KSH kölcsönösen értesíti egymást a nyilvántartásba vételről, az adószám és a KSH számjel megállapításáról.

A gyakorlat azt mutatja, hogy több pénzintézet is kéri a bankszámlanyitásnál a közjegyző által készített aláírási címpéldányt. E mellett a cégkapu létesítéséhez is szükség van erre a dokumentumra. Ezért legalább az elnöknek és azoknak a tisztségviselőknek kell aláírási címpéldányt készíttetni a közjegyzőnél, akik képviseleti jogot gyakorolnak. A közjegyzők tisztában vannak azzal, hogy a birosag.hu oldalon szereplő civil névjegyzék közhitelesnek számít, ezért nem kérik a törvényszék által kiadott kivonatot. A közjegyző igény szerint több aláírási címpéldányt állít ki.

Az adószám megállapítása után 15 napon belül kell a szervezet cégkapu regisztrációját elvégezni. Ehhez a szervezet képviselőjének ügyfélkapu hozzáférésére van szükség. Az egyesület, mint „egyéb gazdálkodó szervezet" tudja magát regisztrálni. A regisztrációhoz az alapszabály és az aláírási címpéldány digitális másolatára van szükség.

A jogerős végzéssel és az adószámmal lehet menni a pénzintézetbe a bankszámlát megnyitni.

Alapítvány létrehozása lépésről-lépésre

Az alapító az alapító okiratban rendelkezik az alapítvány céljáról, vagyonáról, szervezetéről, képviseletéről stb. A célok meghatározására különösen figyelni kell, mert a későbbiekben csak nagyon speciális feltételekkel lehetséges az alapítvány céljának módosítása. Hasonlóan körültekintőnek kell lenni a név megválasztásával is, mert a név módosítására is korlátozottan van lehetőség. Ha több személy alapítja a szervezetet, akkor az alapító okiratot is többen fogják megállapítani. Az ügyvédi megbízás kikerülhető, de nem célszerű. (Ha nincs ügyvéd, az alapító, vagy annak képviselője mellett 2 tanúnak kell aláírnia az okiratot. Az aláírásuk mellett szerepelnie kell a tanúk lakcímének is.)

Az alapítónak gondoskodnia kell az alapítvány alapító vagyonáról. Az alapító okiratban a vagyon összegét minden esetben pontosan meg kell határozni, illetve fel kell tüntetni. Több alapító esetében mindig külön-külön kell megjelölni az egyes alapítók által rendelkezésre bocsátott vagyon összegét.

Pénzbeli alapító vagyon esetében az alapítónak a pénzösszeget elkülönített számlán kell elhelyeznie vagy ügyvédi letétbe kell helyeznie. Ez esetben a banki, illetve ügy-

védi igazolást kell a bírósághoz eljuttatni. Ingatlan alapító vagyon esetében tulajdoni lapot is be kell nyújtani a törvényszék felé. Az illetékes földhivatal által kiadott tulajdoni lap igazolja az ingatlan átadását. Ingóság esetében is hitelt érdemlő módon kell igazolni a vagyon meglétét. Elképzelhető szellemi javaknak az alapítvány javára való lekötése is. Ezeket az alapító okiratban pontosan meg kell jelölni (például szabadalom, adott műre vonatkozó szerzői jog stb.)

Az alapítvány működésének megkezdéséhez szükséges vagyont már a nyilvántartási kérelem benyújtása előtt át kell ruházni az alapítványra. A teljes alapítóvagyont pedig legkésőbb az alapítvány nyilvántartásba vételétől számított egy éven belül kell átruházni az alapítványra. Ennek megtörténtét igazolni kell az illetékes törvényszék irányában.

Az alapítónak ki kell jelölni a kuratórium, illetve szükség szerint a felügyelő bizottság és más kuratóriumi szervek tagjait. Be kell szerezni e tisztségviselők feladatot elvállaló és összeférhetetlenségre vonatkozó, két tanúval hitelesített nyilatkozatát. Nem feltétlenül szükséges kuratóriumot létrehozni. Az ügyvezetési feladatot egy személyi ügyvezető szerv, a kurátor is elláthatja.

Az alapítvány a bírósági nyilvántartásba vételével jön létre. Az alapítvány nyilvántartásba vétele iránti kérelmet csak az erre a célra szolgáló űrlapon lehet benyújtani a szervezet székhelye szerint illetékes törvényszék felé. A PK-102 Alapítvány nyilvántartásba vétele iránti kérelem és a hozzátartozó útmutató elérhető a birosag.hu oldalon az elektronikus nyomtatványok menüpont alatt. A kérelmet be lehet nyújtani papíralapon (személyesen, vagy postai úton) is, de kényelmesebb elektronikus úton, az ügyfélkapu használatával megküldeni a törvényszéknek.

Az alapítványok nyilvántartásba vétele után illetéket kell fizetni. Az illeték megfizetése alól mentesül az újonnan létrejövő belföldi alapítvány, ha vállalja, hogy az alapítást követő második év végéig megszerzi a közhasznú jogállást. Erről a nyilvántartásba vételi kérelem űrlapján lehet nyilatkozni. (Kérjük olvassa el a kézikönyvben az illetékszabályokkal fogalkozó fejezetet is!)

A kérelemhez minimálisan csatolni kell az ügyvezető szerv tagjainak tisztségelfogadó nyilatkozatát, valamint a székhelyhasználati engedélyt. Több dokumentumra lehet szükség, ha a szervezet különleges nevet választ, felügyelő, vagy egyéb szervet is létrehoz stb. A birosag.hu oldalon elérhető az egyes eljárások vázlatos áttekintése. Ez segíthet annak megállapításában, hogy milyen dokumentumokat kell mellékelni a kérelemhez.

Az összes okiratot teljes bizonyító erejű magánokirati formában kell előterjeszteni, ennek megfelelően az egyes aláírások valódiságát két tanú aláírásával vagy ügyvédi ellenjegyzéssel kell igazolni.

A nyilvántartásba vételre irányuló kérelmet a Törvényszékhez az alapítónak, vagy ha több alapító van, akkor az alapítóknak kell beadni. Lehetőség van jogi képviselő (ügyvéd, kamarai jogtanácsos) bevonására a teljes eljárás lefolytatása során. Figyelem: a kuratórium elnöke nem jogosult a kérelem benyújtására!

Az alapító választhatja az egyszerűsített nyilvántartásba vételi eljárást. Ebben az esetben a nyilvántartásba vételi kérelem űrlapba „épített" minta alapítóokiratot és más mintaokiratokat kell használni. Az egyszerűsített eljárás során a nyilvántartásba vételi kérelmet csak elektronikus úton, az ügyfélkapu használatával lehet előterjeszteni. Az eljárás előnye, hogy amennyiben nincs semmilyen hiányosság, a bíróság 15 napon belül dönt a szervezet nyilvántartásba vételéről. Az eljárás hátránya, hogy nincs hiánypótlási lehetőség. Hátrány lehet, hogy a szervezet nem a saját, hanem a mintaokiratban megállapított szabályok szerint fog működni. De ezt korrigálni lehet egy későbbi alapító okirat módosítással.

Az űrlapon azt is lehet kérni, hogy a bejegyzéssel egyidejűleg történjen meg az adószám és a statisztikai számjel megállapítása is. Az adószám megállapításához a szervezet tevékenységéhez kapcsolódó TEÁOR számokat is meg kell adni. E mellett szükség van arra is, hogy a szervezet kiválassza az Áfa alanyiság, illetve az adómentesség vagy adófizetés módját. Az alapszabályban nem kötelező TEÁOR szám szerint rögzíteni a tevékenységeket. Előzetesen a KSH kereső oldaláról lehet tájékozódni a TEÁOR szerinti besorolásról: https://www.ksh.hu/teaor_kereso

A kérelem benyújtására 30 napja van az alapítónak, vagy a szervezet jogi képviselőjének a dokumentumok keltezése, aláírása után.

Ha nem kell a szervezetet a hiányok pótlására felhívni, vagy a szervezet a hiánypótlási kötelezettségének eleget tesz, a bíróság a szervezetet legkésőbb a kérelem benyújtásától számított 60 napon belül nyilvántartásba veszi.

Előfordulhat, hogy a bíróság valami hiányosságot fedez fel és ennek korrekciójára, pótlására szólít fel. A hiánypótlásra irányuló végzésben szereplő hiányok pótlására általában 30 napos határidőt ad meg az illetékes törvényszék. Ezt a határidőt a szervezet kérelmére meghosszabbíthatja. A hiánypótlás határideje a hosszabbítással együtt sem haladhatja meg a 45 napot.

Ha a kérelem benyújtásakor a szervezet kérte az adószám és a statisztikai számjel megállapítását, akkor a NAV és a KSH irányában már nem kell külön intézkednie a bejegyzést követően. A bíróság, a NAV és a KSH kölcsönösen értesíti egymást a nyilvántartásba vételről az adószám és a KSH számjel megállapításáról.

A gyakorlat azt mutatja, hogy több pénzintézet is kéri a bankszámlanyitásnál a közjegyző által készített aláírási címpéldányt. E mellett a cégkapu létesítéséhez is szükség van erre a dokumentumra. Ezért legalább a kuratóriumi elnöknek és azoknak a tisztségviselőknek kell aláírási címpéldányt készíttetni a közjegyzőnél, akik képviseleti jogot gyakorolnak. A közjegyzők tisztában vannak azzal, hogy a birosag.hu oldalon szereplő civil névjegyzék közhitelesnek számít, ezért nem kérik a törvényszék által kiadott kivonatot. A közjegyző igény szerint több aláírási címpéldányt állít ki.

Az adószám megállapítása után 15 napon belül kell a szervezet cégkapu regisztrációját elvégezni. Ehhez a szervezet képviselőjének ügyfélkapu hozzáférésére van szükség. Az alapítvány, mint „egyéb gazdálkodó szervezet” tudja magát regisztrálni. A regisztrációhoz az alapító okirat és az aláírási címpéldány digitális másolatára van szükség.

Az alapítványnak a bejegyzést tanúsító végzés és az adószám birtokában van lehetősége arra, hogy a letéti/előtársasági számla helyett, „rendes” bankszámlát létesítsen.

A civil szervezetek működésének kezdetei

A szervezetek működésének első éve, különös figyelmet érdemel. Egy sor új eljárást kell a gyakorlatban megismerni és alkalmazni. Meg kell kezdeni a szervezet működtetését, közösségi és szakmai munkáját. Ez az időszak forrásszervezési szempontból is érdekes, hiszen az állami és a magán támogatási lehetőségek igazából csak több év után válnak teljes mértékben elérhetővé, de ehhez is arra van szükség, hogy a szervezetek már az indulás időszakában megalapozzák a későbbi lehetőségeiket.

Az alábbiakban néhány látszólag egyszerű, de mégis odafigyelést érdemlő dologra szeretnénk felhívni az elinduló szervezetek figyelmét. Az összeállítás hasznos lehet azoknak a szervezeteknek is, amelyeknél tisztújítás következett be, esetleg egy kevésbé aktív időszak után indulnak újra.

Kötelező szabályzatok

A jogszabályok csak részben, az általános (mindenki számára kötelező) rendelkezések szintjén szabályozzák a civil szervezetek működését, tevékenységét. A speciális, csak az adott szervezetre érvényes szabályok, eljárások megalkotása a szervezetekre hárul. Egyes szabályzatok megalkotása minden szervezet számára kötelező. Ezek elkészítését a törvények írják elő. Kötelezően elkészítendő szabályzatok közé tartozik a szervezet létesítő okirata, a számviteli politika, illetve a személyes adatok kezelésével összefüggő tájékoztatók és az adatvédelmi nyilvántartás elkészítése. A szervezetnek van lehetősége, de nem kötelező szervezeti és működési szabályzatot alkotnia. Más szabályzatot akkor kell megalkotni, ha a szervezet működésében olyan körülmény következik be, ami a szabályozást indokolttá teszi. Befektetési szabályzatot kell elfogadnia a szervezetnek akkor, ha befektetési tevékenységet végez (pl. leköti a vagyonának egy részét, biztosítási kötvényt vásárol). A szervezetek szakmai/közösségi tevékenysége is megkövetelheti, hogy a szervezet belső szabályokat alkosson. Az állami, önkormányzati feladatok átvállalása pl. azzal is együtt jár, hogy a civil szervezet megalkotja ugyanazokat a szabályzatokat, amelyeket bármely más közszolgáltatónak is meg kell alkotnia az adott területen.

Létesítő okirat

A szervezet legfontosabb és egyben kötelezően elkészítendő szabályzata a saját létesítő okirata. Az egyesületek esetében az alapszabály, az alapítványoknál az alapító okirat tartalmazza a szervezet legfontosabb jellemzőit, a szervezeten belüli felelősségek, eljárások rendjét. A létesítő okiratban megjelenő célok, tevékenységek és szabályok döntő mértékben befolyásolják a szervezet forrásszervezési, gazdálkodási, adózási lehetőségeit. A működés pedig egyszerűbbé tehető azáltal, ha az eljárásrendek a szervezet valós lehetőségeihez, adottságaihoz igazodnak. Akár a szervezet működésének első évében, akár később, a létesítő okiratokat célszerű az élethez igazítani.

Számviteli politika

A megalakulást követő 90 napon belül a szervezet köteles számviteli politikát készteni. A számviteli politika célja, hogy a szervezet adottságainak figyelembevételével, részletesen rögzítse a számviteli alapelvek-

nek és jogszabályi előírásoknak megfelelő eljárásokat, módszereket, melynek mentén a gazdasági adminisztráció minden érintett számára követhető, végrehajtható. A számviteli politika minimálisan tartalmazza:

- a pénzkezelési szabályzatot;
- az eszközök és források leltárkészítési és leltározási és selejtezési szabályzatát;
- az eszközök és források értékelési szabályzatát;
- illetve a kettős könyvvitel vezetése esetén a számlarendet és a számlatükröt.

A működés során végig figyelni kell arra, hogy a számviteli törvény változása esetén 90 napon belül aktualizálni kell a számviteli politikát. A számviteli politika kialakítása a szervezet törvényes képviselőjének a felelőssége. A gyakorlatban a könyvelő és a szervezet tisztségviselőinek együttműködése szükséges a szabályzatok elkészítéséhez.

A személyes adatok kezelésével összefüggő dokumentumok

A civil szervezetek általában nem minősülnek közfeladat ellátónak, ezért nem kötelező adatvédelmi szabályzatot alkotniuk. Szükséges azonban adatvédelmi nyilvántartást készíteniük. Emellett gondoskodniuk kell azok megfelelő tájékoztatásáról, akiknek az adatait kezelik. Ehhez szükség lehet az ún. adatkezelési tájékoztatók kidolgozására, közzétételére. Ezek tartalmazzák az adatkezelés céljával, jogalapjával, az érintetteket megillető jogokkal stb. kapcsolatos információkat. Célszerű lehet tevékenység- vagy ügycsoportonként összeállítani a tájékoztatókat. Készíthető adatkezelési tájékoztató pl. a rendezvényekhez, az internetes megjelenéshez, a humánerőforrás gazdálkodáshoz stb. kapcsolódóan.

A döntéshozó/ügyvezető szerv ülésének összehívása

Évente legalább egy alkalommal kötelező összehívni az egyesületek közgyűlését/küldöttgyűlését. Ennek a kötelezően megtartandó gyűlésnek az időpontját célszerű összekapcsolni az éves beszámoló elfogadásával. Az előző évről szóló beszámolót és a közhasznúsági mellékletet május 31-ig kell elfogadni és közzétenni. Az éves rendes közgyűlés időpontját érdemes beszámoló elfogadásához időzíteni. A közgyűléseket általában április-májusban tartják a szervezetek, mert eddig biztosan elkészíthető a beszámoló pénzügyi és szakmai része is. A megalakulást követő első évben egy szer-

vezetnek azonban az az érdeke, hogy minél hamarabb elfogadja és letétbe helyezze a beszámolóját. A téli-tavaszi időszakban több olyan pályázat jelenik meg, melynél feltétel, hogy a szervezet rendelkezzen legalább egy lezárt üzleti évvel, azaz legyen elfogadott, és letétbe helyezett beszámolója. Egy alakuló szervezet esetében a beszámolót általában érdemes január-február hónapban elfogadni.

Az alapítványok esetében a beszámolót a kuratórium fogadja el. A kuratóriumnak is évente egy alkalommal üléseznie kell. Kuratórium ülését célszerű a beszámoló elfogadáshoz igazítani. A több éve működő szervezetek esetében április és május hónapokra esik a beszámoló elfogadása. Az induló alapítványok esetében is érdemes minél hamarabb elérni, hogy a szervezet lezárja az első üzleti évét. Az egyesületek elnökségére is érvényes, hogy évente egy alkalommal ülést kell tartaniuk. Az esetükben is érdemes egy ülést a beszámoló elfogadáshoz igazítani. Az egyesületek esetében az elnökség feladata a beszámolót előkészítő közgyűlés előkészítése.

Változások a szervezetek életében

A változást eredményező döntések meghozatala az egyesületek körében

Minden egyesület legfeljebb öt évig tud változtatás nélkül működni. Ez a leghosszabb idő, amennyire az egyesületek tisztségviselői megválaszthatók. Az egyesület bármely jellemzője bármikor megváltoztatható a tagok akaratával. Az egyesület neve, célja, szervezeti rendje stb. viszonylag gyorsan és egyszerűen módosítható. A módosításokat, változásokat eredményező döntések meghozatalához pedig többnyire elegendő, hogy:

– a tagok több mint fele részt vegyen a közgyűlés ülésén vagy az ülés tartása nélküli határozathozatalban;

– illetve, hogy a döntésben részt vevő tagok több mint fele (50%+1 fő) egybehangzóan foglaljon állást az adott kérdés mellett.

Természetesen vannak ügyek, amelyek esetében nem egyszerű, hanem minősített többségre van szükség a döntéshozatalhoz. A Ptk. előírja, hogy az egyesület alapszabályának módosításához, az egyesület egyesüléséhez és szétválásához a közgyűlés háromnegyedes szótöbbséggel hozott hatá-

rozata szükséges. (Ptk 3:76. § (1) bekezdés) Az egyesület céljának módosításához és az egyesület megszűnéséről szóló közgyűlési döntéshez a szavazati joggal rendelkező tagok háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata szükséges (Ptk 3:76. § (2) bezedés). Ezekben az esetekben a változás feltétele, hogy a tagok egyszerű többsége részt vegyen a döntéshozatalban. E résztvevő tagok háromnegyedének kell azonos módon szavaznia például az alapszabály módosításához.

Különösen a nagyobb létszámú, vagy az egymástól távol élő tagokból álló szervezetek körében elterjedt, hogy a tagok távolmaradása miatt határozatképtelen ülés helyett megismételt közgyűlést tartanak. A megismételt közgyűlésen, ha erről a tagok előzetesen tájékoztatást kaptak, a jelenlévők számától függetlenül lehet döntést hozni. A megismételt közgyűlés a rendes ülés napjára, vagy más időpontra is összehívható.

A veszélyhelyzet nyomán nagy figyelmet kapott az a kérdés, hogy miként tud a közgyűlés döntést hozni. Több olyan döntéshozatali mód is előtérbe került, amely addig kevésbé volt ismert és elterjedt a civil szervezetek körében. A döntések meghozhatók:

– Személyes jelenléttel megtartott ülésen.

– Elektronikus hírközlő eszköz alkalmazásával megtartott ülésen, ha erre az alapszabály lehetőséget ad. Ha van mód az elektronikus hírközlő eszköz használatával megtartott ülésre, az megvalósulhat úgy is, hogy a tagoknak egy része kapcsolódik online módon az üléshez, míg másik részük személyesen vesz részt.

– Ülés tartása nélküli határozathozatal keretében, írásban történő szavazás útján, ha az alapszabály ezt lehetővé teszi.

– Az egyszerűsített változásbejegyzési eljárásban, az ülés tartása nélküli határozathozatal keretében, a tagok okiratba foglalt akaratnyilatkozatával. A tagok háromnegyedének egybehangzó akaratnyilatkozata elegendő a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt alapszabály megállapításához. Az alapszabály elfogadásával gyakorlatilag minden nyilvántartási adatot módosítani lehet, de az egyszerűsített eljárást nem választhatják a közhasznú szervezetek, illetve az egyszerűsített eljárás keretében nem lehet a közhasznú jogállás megszerzését kezdeményezni.

Az egyesületet érintő változások bejelentése a bíróság felé

A létesítő okirat módosítását, illetve bármely nyilvántartási adat változását 60 napon belül be kell jelenteni a szervezetnek

a szervezetet nyilvántartó törvényszék felé. A változás bejelentésének elmulasztása 10.000 – 900.000 Ft bírságot vonhat maga után. Az egyesület a változás bejegyzését csak az erre a célra szolgáló „Egyesület változásbejegyzése iránti kérelem” (PK-101V) ÁNYK-űrlap kitöltésével kérheti a bíróságtól. A kérelmet ahhoz a törvényszékhez kell benyújtani, amelyik nyilvántartásba vette a szervezetet. A kérelmet a közhasznú szervezetek, a szövetségek, illetve azok a szervezetek, amelyek jogi képviselővel járnak el, csak elektronikusan nyújthatják be. Más civil szervezetek szabadon választhatják meg, hogy papír alapon (személyesen, vagy postai úton) vagy elektronikus úton, az ÁNYK program, illetve az ügyfélkapu/cégkapu használatával nyújtják be a kérelmet.

Lehetőség van egyszerűsített változásbejegyzési eljárást indítani. Ez együtt jár azzal, hogy a szervezet elfogadja a kérelem részét képező mintaokiratot is. E döntést csak a szavazásban részt vevő tagok háromnegyedének szavazatával lehet meghozni. Az egyszerűsített eljárást nem választhatják a közhasznú szervezetek, illetve az egyszerűsített eljárás keretében nem lehet a közhasznú jogállás megszerzését kezdeményezni.

A változásbejegyzés iránti kérelmét a szervezet terjeszti elő. A papír alapú kérelmet az egyesület elnökének kell aláírnia. A kérelem elektronikus benyújtása esetén az elnök vagy az általa írásban meghatalmazott személy lesz a beküldő. Az egyszerűsített eljárást csak elektronikus úton lehet lefolytatni.

A változásbejegyzési kérelemhez csatolni kell minden dokumentumot, ami igazolja az adatok módosítását. Ha az egyesület új tisztségviselőt választ, vagy meghosszabbítja a tisztségviselő lejáró mandátumát, akkor pl. csatolnia kell az ülés/döntéshozatal jegyzőkönyvét és – ha szükséges – az ülés jelenléti ívét is. Tisztségviselő váltás esetén – ha az alapszabály megfogalmazása ezt indokolja – az új tisztségviselő adatai is bekerülnek az alapszabályba, amit szintén be kell nyújtani. Emellett csatolni kell a megválasztott személy nyilatkozatát a tisztség elfogadásáról és az összeférhetetlenségről. Ha a szervezet székhelyet vált, akkor a jegyzőkönyv, a módosított alapszabály és a székhelyhasználati engedély igazolja a változtatás megtörténtét.

A kérelemhez készült útmutató mellett a birosag.hu oldalon elhelyezett áttekintés is segíthet annak megállapításában, hogy milyen dokumentumokat kell mellékelni a kérelemhez.

Az alapszabály módosítása esetén csatolni kell a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt alapszabályt. Az alapsza-

bályban láthatóvá kell tenni, hogy mely rendelkezések módosultak. A változásokat leggyakrabban ***vastag, dőlt*** betűvel kiemelve szokták jelölni. A tagoknak nem a módosításokat kell elfogadnia, hanem a módostásokkal egységes szerkezetbe foglalt alapszabályt. Nem lehet az alapszabályt hatályon kívül helyezni és új létesítő okiratot elfogadni. Bármilyen mértékű a változás, az alapszabályt csak módosítani lehet.

Az egységes szerkezetbe foglalt alapszabály végén az egyesület elnökének nyilatkozatot kell tenni:

„alulírott….., mint a …. (szervezet) képviselője igazolom, hogy a létesítő okirat egységes szerkezetbe foglalt szövege megfelel a létesítőokirat-módosítások alapján hatályos tartalmának".

Ez a nyilatkozat mellőzhető, ha a szervezet jogi képviselővel jár el, mert ekkor a jogi képviselő igazolja az alapszabály szövegének érvényességét és aktuális jellegét.

A változást eredményező döntések meghozatala az alapítványok körében

Az alapítványok elviekben évtizedekig is működhetnének változatlan formában. Az alapítványi célokat és a szervezet nevét csak bizonyos feltételek mellett lehet változtatni. A tisztségviselők pedig határozatlan időtartamra is kijelölhetők. Ezzel együtt ritka, hogy a működés során ne kellene változtatni például az alapítványi szervek összetételén.

Az alapítványok esetében a döntéshozó szerv az alapító (illetve az alapítói jogok gyakorlója, ha az alapító átruházta az alapítói jogok gyakorlását). Az alapító a döntéseit határozati formában hozza meg, és írásba foglalja. Az alapítói határozatokat mindig célszerű csatolni a bíróság részére benyújtott kérelmekhez. A határozatok nélkül a változások nem mindig lennének követhetőek.

Ha az alapítói jogokat többen gyakorolják, akkor figyelni kell arra, hogy együttesen vagy testületben jogosultak dönteni. Ha együttesen jogosultak döntést hozni, akkor az alapítói határozatokat is közösen jogosultak meghozni. Nem szükséges, hogy egy helyen legyenek, vagy egy időben hozzák meg a döntést. A határozatokat tartalmazó okiratot külön-külön keltezéssel is aláírhatják. Ez esetben a módosításokkal egységes alapító okirat keltezése megegyezik az időben utolsó aláírás dátumával. Ennél azonban jóval gyakoribb, hogy az érintettek megállapodnak, és egy keltezés alatt írják alá a döntéseket.

Ha az alapítók a jogaikat testületben, az ún. alapítók gyűlésében gyakorolják, akkor

az egyesületekre vonatkozó szabályok szerint járhatnak el. Többféle döntéshozatali módot is be lehet építeni az alapító okirat rendelkezései közé. Az alapítók gyűlése, sőt a kuratórium is hozhat döntést:

– személyes jelenléttel megtartott ülésen,

– elektronikus hírközlő eszköz alkalmazásával megtartott ülésen, ha erre az alapító okirat lehetőséget ad. Ha van mód az elektronikus hírközlő eszköz használatával megtartott ülésre, az megvalósulhat úgy is, hogy a tagoknak egy része kapcsolódik online módon az üléshez, míg másik részük személyesen vesz részt,

– az ülés tartása nélküli határozathozatal keretében, írásban történő szavazás útján, ha az alapító okirat ezt lehetővé teszi.

A döntéshozatal szabályait lehet módosítani. Az elektronikus személyes jelenléttel vagy írásos szavazással történő döntéshozatal szabályait bármikor be lehet építeni az alapító okiratba. A változásbejegyzés elindítása előtt a szervezetnek mindenképp ellenőriznie kell, hogy a létesítő okirata szerint ki jogosult a többi alapító képviseletére, így a kérelem benyújtására. Ha erről az alapító okirat nem rendelkezik, az alapítók gyűlésén célszerű olyan döntést hozni, amely által – eseti jelleggel vagy legfeljebb 5 éves időtartamra – megbíznak egy személyt az alapítók gyűlésének képviseletével.

Az alapítvány ügyvezető szerve a kuratórium, vagy egy személyből álló szerv esetén a kurátor. Döntési jogköre csak a jogszabályok, illetve az alapítótól származó tárgykörökben van. Az alapító kijelölheti, hogy halála, megszűnése esetén ki gyakorolja tovább az alapító jogokat. Az alapító kijelölése alapján a kuratórium, illetve bármely más alapítványi szerv jogosulttá válhat az alapítói jogok gyakorlására. Ha nincs kijelölt személy vagy alapítványi szerv, kijelölés hiányában a kuratórium gyakorolja az alapítói jogokat, de az alapítói jogokat gyakorló alapítványi szerv a saját tagjaival és vezetőjével, valamint a szerv ellenőrzésére szolgáló személyekkel kapcsolatos alapítói jogokat nem gyakorolhat.

A Ptk. 2022. január 1-től hatályba lépett módosítása nyomán az alapító okirat úgy is módosítható, hogy a kuratórium döntéseit ne csak a tagok szótöbbségével lehessen meghozni. Ez azt jelenti, hogy amennyiben az alapító okirat így rendelkezik, szavazategyenlőség esetén dönthet a kuratóriumi elnök szavazata.

Az alapítványt érintő változások bejelentése a bíróság felé

A változásbejegyzés iránti kérelmet:
– az alapítvány alapítója,
– ha több alapító van, és az alapítói jogokat testültben gyakorolják, akkor az alapítók gyűlésének képviselője nyújthatja be,
– ha több alapító van, de az alapítók nem alkotnak testületet, akkor együttesen kell benyújtaniuk.

Ez természetes, hiszen a nyilvántartási adatok változását eredményező döntéseket az alapító hozza meg. Előfordulhat azonban, hogy az alapító nem kívánja tovább gyakorolni az alapítói jogait. Ilyekor lehetősége van arra, hogy e jogait egy megállapodás keretében átruházza másra. Az átruházás tényét rögzíteni kell az alapító okiratban. Technikailag az alapító okirat keltének a változását kell megadni a kérelemben, de mellékelni kell az alapító okiratot és az alapítói jogok átruházásáról szóló megállapodást is.

A változás bejegyzését az alapító vagy az alapítói jogok gyakorlója (továbbiakban: alapító) csak az erre a célra szolgáló Alapítvány változásbejegyzése iránti kérelem (Pk-102V) ÁNYK-űrlap kitöltésével kérheti a bíróságtól. A kérelmet ahhoz a törvényszékhez kell benyújtani, amelyik nyilvántartásba vette a szervezetet. A kérelmet a közhasznú szervezetek, közalapítványok, illetve azok a szervezetek, amelyek jogi képviselővel járnak el, csak elektronikusan nyújthatják be. Más alapítványok szabadon választhatják meg, hogy papíralapon (személyesen, vagy postai úton) vagy elektronikus úton, az ÁNYK program, illetve az ügyfélkapu/cégkapu használatával nyújtják be a kérelmet.

A kuratórium akkor kezdeményezhet változásbejegyzést, ha az alapító meghalt, jogutód nélkül megszűnt vagy az alapítói jogokat más okból véglegesen nem gyakorolja és az alapítói jogok gyakorlására más személyt vagy alapítványi szervet sem jelölt ki.

Lehetőség van egyszerűsített változásbejegyzési eljárást kezdeményezni, de ez együtt jár azzal, hogy az alapító elfogadja a kérelem részét képező mintaokiratot is. Ez a működő alapítványok esetében nem mindig előnyös, mert bevált eljárásrendeket változtathat meg. (Pl. a mintaokirat nem rendelkezik az alapítók gyűléséről.) Az egyszerűsített eljárást csak elektronikus úton lehet lefolytatni. Az egyszerűsített eljárást nem választhatják a közhasznú alapítványok, illetve egyszerűsített eljárás keretében nem lehet a közhasznú jogállás megszerzését kezdeményezni.

A változásbejegyzési kérelemhez csatol-

ni kell minden dokumentumot, ami igazolja az adatok módosítását. Ha az alapító új tisztségviselőt jelöl ki, vagy meghosszabbítja a tisztségviselő lejáró mandátumát, akkor pl. csatolnia kell a tisztségre felkért személy nyilatkozatát a tisztség elfogadásáról és az összeférhetetlenségről. Ha új tisztségviselőt bíz meg az alapító, akkor az alapító okirat is módosul, amit szintén be kell nyújtani. Ha az alapítvány székhelyet vált, akkor a módosított alapító okirat és a székhelyhasználati engedély igazolja a változtatás megtörténtét.

Az alapító okirat módosítása esetén csatolni kell a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt alapító okiratot. Az alapító okiratban láthatóvá kell tenni, hogy mely rendelkezések módosultak. A változásokat leggyakrabban ***vastag, dőlt*** betűvel kiemelve szokták jelölni. Az alapítónak nem csak módosításokról kell döntést hoznia, hanem a módosításokat is tartalmazó teljes alapító okiratot kell elfogadnia. Nem lehet az alapító okiratot hatályon kívül helyezni és új létesítő okiratot elfogadni. Bármilyen mértékű a változás, az alapító okiratot csak módosítani lehet.

Az egységes szerkezetbe foglalt alapító okirat végén az alapítónak (alapítóknak) nyilatkozatot kell tenni:

„alulírott….., mint a …. (szervezet) alapítói jogainak gyakorlója igazolom, hogy a létesítő okirat egységes szerkezetbe foglalt szövege megfelel a létesítő okirat módosítások alapján hatályos tartalmának”

Ez a nyilatkozat mellőzhető, ha az alapító jogi képviselővel jár el, mert ekkor a jogi képviselő igazolja az alapító okirat szövegének érvényességét és aktuális jellegét.

Az egyszerűsített változásbejegyzési eljárásban használt mintaokiratban nincs mód a szöveg formázásával kiemelni a változásokat. Ha már a szervezet létesítése is egyszerűsített eljárásban történt meg, akkor a módosítások csak akkor lesznek követhetők, ha az alapítói határozatot is benyújtja a szervezet.

A civil szervezetet érintő változások bejelentése a NAV irányában

A Törvényszék által nyilvántartott adatok változását nem kell külön bejelenteni a NAV felé is. Az egyablakos ügyintézés keretében a Törvényszék a nyilvántartásba vétellel párhuzamosan tájékoztatja az adóhatóságot pl. a tisztségviselők, a székhely stb. adatainak változásáról, de a bíróság nem minden adatot tart nyilván, amire az adóhivatalnak szüksége van a szervezet működése, tevékenysége, adózása szempontjából. Ezeket a ’T201CSZ (2022-ben a 22T201C-

SZ) jelű „Bejelentő és változásbejelentő lap a bíróság (törvényszék) által nyilvántartott (civil) szervezeteknek” nyomtatványon kell bejelenteni a Törvényszék felé.

A nyomtatványt elektronikus úton a cégkapu használatával lehet benyújtani a NAV felé. Az ÁNYK űrlap elérhető a www.nav.gov.hu oldalon, a nyomtatványok menüpont alatt található kereső segtségével. De telepíthető az ÁNYK program Szerviz menüjéből is. Amennyiben az a nyomtatvány kitölthető és beküldhető a NAV Online Nyomtatványkitöltő Alkalmazással is: https://onya.nav.gov.hu

Változásbejegyzési kérelmet kell benyújtani, ha a szervezet újra igényli a törölt adószámát, vagy vámazonosító számot igényel. Akkor is kérelmet kell benyújtania a szervezetnek, ha az alábbi adatok bejelentését, módosítását, törlését kéri:

– a szervezet számlaszáma(i),

– telephely adatok (A bíróság nem tartja nyilván a telephely adatokat. A szervezet azonban csak akkor tudja elszámolni a telephely költségeit, ha bejelenti a NAV-nál.)

– Áfa mentességre, -kötelezettségre vonatkozó nyilatkozatok,

– a fő tevékenyég változása, (Itt a szervezetek TEÁOR szerinti fő tevékenységéről van szó.)

– a fő tevékenységhez kapcsolódó engedély,

– egyéb tevékenység(ek), (Itt a TEÁOR szerinti tevékenységek felvételéről, elhagyásáról van szó). (A TEÁOR szerint kell megadni az alapcél szerinti / közhasznú/, illetve a vállalkozási tevékenységeket.)

– az egyéb tevékenység(ek)hez kapcsolódó működési engedély,

– közösségi adószám és egyéb nemzetközi és közösségi szintű adózását érintő adatok,

– a székhelyhez kötődő működési engedély, (A bíróság tartja nyilván a székhelyadatokat. A NAV csak a székhelyhez kapcsolódó hatósági engedélyeket tartja nyilván.)

– az iratok, elektronikusan rendelkezésre álló bizonylatok és nyilvántartások őrzési helye,

– az Áfa tv. szerinti elektronikus könyv, bizonylat, nyilvántartás, online hozzáférést biztosító, elektronikus megőrzésére vonatkozó nyilatkozat, • a megválasztott könyvvizsgáló adatai, • a kapcsolt vállalkozás(ok) adatai.

A változások átvezetése más hatóságok, szervezetek irányába

Egy-egy változás nyomán számos ügyintézési, adminisztrációs kötelezettség kelet-

kezik. Ezek kapcsán a legfontosabb tudnivaló, hogy ameddig a szervezet vagy a jogutódja létezik, kötelessége és érdeke pontosan tájékoztatni a vele kapcsolatban álló intézményeket, szervezeteket és embereket az adatainak, alapvető jellemzőinek változásáról. A szervezeti változások nem törlik el a szervezettel szemben, vagy épp a szervezet által másik irányban támasztott jogos igények teljesítésének kötelezettségét.

A szervezet elérhetőségét, képviseletét érintő változásokat mindenképp jelezni kell azon szereplők felé, akikkel a szervezetnek bármilyen élő megállapodása, szerződése van. Így különösen fontos jelezni a változásokat:

– a cégkapu szolgáltatás irányába,

– a pályáztatók irányába (ha szükséges, akkor a telefonos és elektronikus elérhetőségeket is frissítve),

– a támogatók, adományozók irányába,

– a villany, gáz, víz és egyéb közműveket szolgáltatók irányába,

– a szervezet számára folyamatos vagy rendszeres szolgáltatást nyújtó vállalkozások, szervezetek irányába (pl. könyvelő, bank),

– a még nem teljesült szerződések, megrendelések által érintettek irányába,

– a határozatlan idejű önkéntesek, munkavállalók irányába,

– stb.

A változásokat más-más eljárások által lehet érvényre juttatni. A legtöbb esetben vagy a jogszabályok által, vagy az adott-szerződésben megállapított határidőig kell bejelenteni a változásokat. A tapasztalat azt mutatja, hogy a legtöbb probléma a tisztújításokhoz kapcsolódóan jelentkezik. Az új tisztségviselőknek a bírósági és a banki ügyintézés mellett át kell venni minden folyamatban lévő ügyet.

A civil szervezeteket érintő illetékszabályok

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (illetéktörvény vagy Itv.) alapján minden egyesület személyes (alanyi jogon járó és minden ügyre kiterjedő) illetékmentességet élvez. Az alapítványok körében a személyes illetékmentesség azonban nem általános. Az illetéktörvény 2020. január 1-tól megváltozott. E változást követően az illetéktörvény alkalmazásában alapítvány fogalma alatt:

– a közhasznú jogállással rendelkező magyarországi alapítványt;

– azt a más EGT államban bejegyzett alapítványt kell érteni, amelyik igazolni tudja, hogy – a magyarországi nyilvántartásba vétel kivételével – teljesíti a közhasznúság civil törvény szerinti feltételeit.

Tekintettel arra, hogy a közhasznú jogállás csak két lezárt üzleti év után szerezhető meg, a törvény ezért az alapítványok közé sorolja az újonnan létesülő alapítványokat is, de csak az alapításuk évében és az azt követő két évben, ha vállalják, hogy közhasznú minősítésre tesznek szert az alapítás évét követő második év végéig. Itv. 5. § (1) bekezdés f) pont. értelemezi a 102 § (1) v) pont.

Az illetéktörvény türelmi időt biztosít továbbá a 2019. december 31. előtt létrehozott nem közhasznú alapítványoknak is. E szervezetek 2022. december 31-ig feltételes személyes illetékmentesség igénybevételére jogosultak, ha vállalják, hogy legkésőbb 2023. január 15-ig a civil törvény szerinti közhasznú jogállást szereznek, és ezt igazolják a NAV irányában. (Itv. 99/T. §).

Ha az alapítvány nem teljesíti a közhasznú jogállás elérésére tett vállalását, akkor a mentesség miatt be nem fizetett illetéket késedelmi pótlékkal megnövelt összegben köteles az állami adóhatóság felhívására megfizetni. Az alapítvány megszűnése esetén e fizetési kötelezettség az alapítót vagy annak jogutódját terheli. (Itv. 87.§ (6) bekezdés és 99/T. §)

A személyes illetékmentesség az egyesületek és az arra jogosult alapítványok esetében is feltételhez kötött. A személyes illetékmentesség az egyesületeket és az arra jogosult alapítványokat is csak akkor illeti meg, ha a vagyonszerzést, illetve az eljárás megindítását megelőző adóévben nem keletkezett társasági adófizetési (TAO fizetési) kötelezettségük (Itv. 5.§ (2) bekezdés). Erről az érintett szervezeteknek a közigazgatási vagy bírósági eljárás kezdeményezése, illetve gépjármű, pótkocsi szerzése esetén nyilatkoznia kell. Egyéb vagyonszerzés esetén a feltétel teljesülését a NAV hivatalból (nyilatkozat nélkül) is ellenőrzi.

A szervezeteknek minden évben május 31-ig kell a TAO bevallást vagy az azt helyettesítő TAONY nyilatkozatot benyújtani. Mivel korábban a szervezet nem tud biztos tartalommal nyilatkozatot tenni, ezért az adott adóév utolsó napját követő 150 napon belül (január 1.-május 30. között) arról kell nyilatkoznia, hogy a szervezetnek várhatóan nem keletkezik majd TAO fizetési kötelezettsége. Ha pedig mégis kell TAO-t fizetnie, akkor az adóév utolsó napjától számított 180 napig (június 30-ig) bírság nélkül tudja megfizetni az illetéket.

Az alábbi sablon segíthet a nyilatkozat megfogalmazásában

Nyilatkozat
Alulírott, ….. (név, lakcím, anyja neve) mint a ……. Egyesület/Alapítvány (székhely: adószám, nyilvántartási szám) képviselője kijelentem, hogy a szervezetet az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény alapján személyes illetékmentesség illeti meg.
Nyilatkozom továbbá arról, hogy az eljárás megindítását megelőző adóévben folytatott vállalkozási tevékenységből származó jövedelme után a szervezetnek társasági adófizetési kötelezettsége nem keletkezett. (vagy várhatóan nem keletkezik)
Dátum
aláírás

Az alapítványokat érintő illetékszabályok

A nyilvántartásba vételi eljárás

Az alapítványok az illetéktörvény miatt alapesetben illetékfizetésre kötelezettek a nyilvántartásba vételi eljárásban. De a kérelmet benyújtó alapító mentesülhet az illetékfizetés alól, mert:

– a természetes személy alapító kérheti a bíróságtól, hogy személyes illetékmentességet engedélyezzen részére, ha az illeték összege aránytalanul magas a vagyoni, jövedelmi helyzetéhez képest. (2017. évi CXXVIII. törvény 6. § (2) bekezdés);

– a nem természetes személy alapító (amennyiben a személyes illetékmentesség nem illeti meg) kérheti a bíróságtól az illetékmentességre kiterjedő részleges költségfeljegyzési jog engedélyezését, ha az illeték lerovása részére jövedelmi és vagyoni viszonyaival arányban nem álló megterhelést jelent. (2017. évi CXXVIII. törvény 7. §)

A törvényszékek többsége illetékmentességet biztosít a bejegyzés során annak az alapítványnak, amelyik vállalja, hogy az alapítást követő két éven belül megszerzi a közhasznú jogállást. Abból indulnak ki, hogy a törvény tárgyi illetékmentességet biztosít az alapítványok számára a nyilvántartásba vételre irányuló eljárásban (Itv. 57. § (1) bekezdés e) pont). Az illetéktörvény pedig az alapítványok fogalmába beleérti az újonnan létesült személyes illetékmentességre jogosult szervezeteket is. (Itv. 102. § (1) bekezdés v) pont)

A joggyakorlat azonban sajnos e téren nem egységes. Van olyan jogértelmezés, amely szerint az alapítvány nyilvántartásba vétele során az alapítvány személyes

illetékmentessége nem érvényesíthető. A kérelmet az alapító nyújtja be, akit ezen álláspont szerint nem illet meg a személyes illetékmentesség. Legfeljebb kérelmet terjeszthet elő a illetékfizetés elengedése iránt.

Változásbejegyzési eljárás, a jogutód nélküli megszűnési ok beálltának megállapítása iránti eljárás és a törlésre irányuló eljárás

A törvényszékek többsége illetékmentességet biztosít a civil nyilvántartási ügyekben:

– a közhasznú jogállású alapítványnak (Itv. 5. § (1) bekezdés f) pont. értelmezi a 102. § (1) v) pontja);

– az alapítás évében és az azt követő két évben annak az új alapítványnak, amelyik vállalta, hogy az alapítást követő két éven belül megszerzi a közhasznú jogállást (Itv. (Itv. 5. § (1) bekezdés f) pont. értelemezi a 102. § (1) v) pontja);

– annak a 2019. december 31. előtt létrehozott nem közhasznú alapítványnak, amely 2022. december 31-ig feltételes személyes illetékmentesség igénybevételére jogosult, mert vállalta, hogy közhasznú jogállást szerez és ezt legkésőbb 2023. január 15-ig igazolja a NAV irányában. (Itv. 99/T. §).

A joggyakorlat azonban sajnos itt sem egységes. Például, ha a kérelmet az alapító terjeszti elő, akkor ezekben az eljárásokban sem érvényesíthető az alapítvány személyes illetékmentessége. Ezt csak akkor lehet figyelembe venni, ha a kérelmező maga az alapítvány, vagy olyan az ügyben érdekelt fél, amelyik személyes illetékmentességre jogosult.

Az illeték megfizetése

A civil szervezetek nyilvántartási eljárásaiban is használható a Bírósági Fizetési Portál. Ha a kérelmező azt jelöli meg a kérelemben, hogy illetékfizetésre kötelezett, akkor miután az ÁNYK űrlapot beküldi az Ügyfélkapun vagy a Cégkapun keresztül, egy érkeztetési igazolást kap a tárhelyére. Ebben az értesítésben szerepel az a link, amelyen keresztül elérhető az illetékfizetési szolgáltatás. Ha a kérelmező első ízben használja a Portált, először regisztrálnia kell.

A regisztráció magánszemélyként és cégként is elvégezhető. A fizetési tételeket a regisztrációt követően létrejövő felhasználói profilon keresztül lehet kezelni.

Amennyiben a Portálon keresztül bármely okból nem sikerül az illetéket megfizetni, akkor célszerű banki átutalással rendezni az illetékfizetést. Minden bíróságnak van a Magyar Államkincstárnál vezetett il-

leték-bevételi számlája. Erre a számlaszámra lehet átutalni az illetéket.

Az átutalás során a közleményben a következő adatokat kell feltüntetni:

a) bíróság neve,

b) az alapítvány neve, valamint az illetékfizetésre kötelezett alapító, egyéb jogi érdekelt neve,

c) az ügyszám (Ha felhívás érkezett az illeték megfizetésére akkor a végzés tartalmazza az ügyszámot. De a birosag.hu oldalon a „civil szervezetek névjegyzékében is elérhető az ügyszám").

Az elsőfokú eljárási illeték összege 10.500 forint. Az ítélőtáblához címzett fellebbezés illetéke 9.000 forint (ha a fellebbezés csak a határozat indoklása ellen irányul, az illeték mértéke 8.000 forint). A felülvizsgálati kérelem illetéke 35.000 forint. Az illeték papír alapú eljárás esetén illetékbélyeggel vagy készpénz-átutalási megbízással fizethető.

Az érintett kérelmek:

– PK-102 Alapítvány nyilvántartásba vétele (ha nem vállalja a közhasznúság elérést az alapítvány;)

– PK-102V Alapítvány adatváltozás nyilvántartásba vétele;

– PK-102T Alapítvány törlése;

– PK-21 Fellebbezés;

– PK-32 Egyéb kérelem;

– PK-36 Felülvizsgálati kérelem;

– PKT-01 Törvényességi felügyeleti eljárás indítása;

– PKT-02 Egyéb beadvány törvényességi felügyeleti eljárásban;

Bírósági Fizetési Portál belépő felülete

A járványhelyzet tapasztalatainak beépítése a szervezetek működésébe (online, hibrid és ülés tartása nélküli döntéshozatal)

A járványhelyzetben sokszor váltak alkalmatlanná a hagyományos döntéshozatali és kapcsolattartási eljárások. A jogalkotó éppen ezért a veszélyhelyzet idején átmenetileg megengedte, hogy a szervezetek akkor is éljenek például az online és írásos szavazás lehetőségével, ha ezek a lehetőségek nem szerepeltek a létesítő okiratukban. A járványhelyzet elmúltával ismét a szervezetek felelőssége működési szabályaik megalkotása, frissítése. Érdemes lehet azonban beemelni a létesítő okiratokba azokat a megoldásokat, amelyek rendes körülmények között is könnyebbé tehetik a szervezet működtetését.

Az ülés tartása nélküli határozathozatal

Az ülés tartása nélküli határozathozatal lehetőségét az új Ptk. vezette be. A jogi személyekre vonatkozó általános szabályok között találjuk meg az erről szóló rendelkezéseket (Ptk. 3:20. §). A Ptk. csak az ülés tartása nélküli döntéshozatal legfontosabb szabályait tartalmazza. A tagokra, alapítókra bízza, hogy miként szabályozzák a létesítő okiratban vagy más dokumentumban a döntéshozatal részleteit.

Az ülés tartása nélküli határozathozatal lehetőségével a veszélyhelyzet alatt a közhasznú szervezetek nem tudtak élni. A közhasznú szervezetek esetében a döntéshozó és ügyintéző szerv üléseinek nyilvánosságát írja elő a civil törvény. A jogalkotó viszont úgy ítélte meg, hogy az ülés tartása nélküli határozathozatalnál a nyilvánosság nem biztosítható. Ezért azon jogi személyek számára, amelyeknél a jogszabály a döntéshozó szerv ülésének nyilvánosságát írja elő, nem engedte meg az ülés tartása nélküli döntéshozatalt. A veszélyhelyzet elmúltával kérdéses, hogy miként alakul a joggyakorlat. A Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Tanácskozása korábban hozott ettől eltérő tartalmú állásfoglalást:

„A közhasznú szervezetek speciális szabályait meghatározó civil törvény nem tiltja kifejezetten, hogy a közhasznú szervezet döntéseit ülés tartása nélkül hozza meg. Az Ectv. 37. § (1) bekezdése szerinti nyilvánosság biztosítására vonatkozó szabályozás nem azonos (azonosítható) a személyes jelenlétet kötelezően szabályozandó létesítő okirati rendelkezésekkel. A létesítő okirat rendelkezhet arról, hogy ülés tartása nélkül

hogyan hozhat határozatot a szervezet. A nyilvánosság oly módon is biztosítható, hogy az ülés tartása nélküli határozathozatalra vonatkozó adatokat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszik."[14]

Ha a létesítő okirat ezt lehetővé teszi, a civil szervezet bármely szerve hozhat döntést ülés tartása nélkül. Célszerű lehet akár közös szabályokat alkotni a különböző szervekre, csak speciális esetekben fordul elő, hogy ez nem lehetséges.

Általában az írásban történő szavazás lehetőségét értjük az ülés tartása nélküli döntéshozatal alatt. Valójában azonban a Ptk. nem szabja meg a döntéshozatal formáját. Az írásbeliség sem kötelező feltétel. A határozathozatal során elvileg nem kell megfelelni az írásbeliség Ptk-ban rögzített kritériumainak (Ptk. 6:7. §). A döntéshozatal akár olyan módon is megvalósulhat (pl. e-mail útján, üzenetküldő vagy szavazófelület alkalmazással), amelyek jogi értelemben nem számítanak írásbeli formának. Az egyesületek, alapítványok esetében sem a Ptk-ban, sem más jogszabályban nincs rögzítve, hogy az ülés tartása nélküli határozathozatal során a magánszemély tagok, alapítók milyen formában szavazhatnak. A veszélyhelyzet alatt nem volt elvárás a magánszemély tagokkal szemben a szavazólapjuk kézi vagy digitális aláírása, illetve digitális hitelesítése. Az interneten elérhető létesítő okiratok pedig azt mutatják, hogy a bíróságok a veszélyhelyzet megszűnése után is elfogadják az e-mail útján történő szavazást.

A jognyilatkozatok közlési módjának szabályai nem annyira részletesek és kötöttek egyesületekre és alapítványokra vonatkozóan, mint a gazdasági társaságoknál. Ugyanakkor a jogi személy tagok esetében már nehezebb a helyzet. A gazdasági társaságok ülés tartása nélküli határozathozatal során adott szavazatát, mint a társaság minden jognyilatkozatát írásban kellene közölni azzal a civil szervezettel is, amelynek tagjai. Az írásos forma itt a Ptk. 6:7. § szerinti kritériumok teljesülését is jelenti:

(1) Ha a jognyilatkozatot írásban kell megtenni, az akkor érvényes, ha legalább a lényeges tartalmát írásba foglalták.

(2) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a jognyilatkozat akkor minősül írásba foglaltnak, ha jognyilatkozatát a nyilatkozó fél aláírta.

(3) Írásba foglaltnak kell tekinteni a jognyilatkozatot akkor is, ha annak közlésére a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele idő-

14 (CKOT2015.05.18:26. Az ülés tartása nélküli határozathozatal közhasznú szervezetek esetén)

pontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor.

(4) Ha a jogszabály eltérően nem rendelkezik, az ingatlannal kapcsolatos, valamint az öröklési jogi, családjogi, társasági jogi, illetve pénzügyi szolgáltatási jogviszonnyal összefüggésben elektronikus úton tett jognyilatkozat kizárólag akkor minősül írásba foglaltnak, ha annak tartalma írásjegyekkel rögzített és eleget tesz az elektronikus okirat létrehozására irányadó jogszabályi követelményeknek.

Tippek tanácsok az ülés tartása nélküli döntéshozatallal kapcsolatban

A határozathozatalból egyetlen szavazásra jogosult tag sem rekeszthető ki. Ezért olyan módot kell találni a döntéshozatalra, ami biztosítja, hogy mindenki kifejezhesse az akaratát. Nem biztos, hogy ez egyetlen módszert jelent. Semmi nem tiltja, hogy egyidejűleg lehessen többféle módon (pl. e-mailben, postai úton, kihelyezett szavazó urnába dobott szavazattal) részt venni az ülés tartása nélküli döntéshozatalban. A szabályokat azonban minden taggal pontosan közölni kell.

A döntéshozatalt az ügyvezetés (vagy az adott testületet irányító tisztségviselő) kezdeményezi. Neki kell a létesítő okirat és/vagy az ülés tartása nélküli határozathozatalt szabályozó működési dokumentum alapján meghatározni a szavazat menetét. Az ülés összehívójának feladata, hogy a szavazásra jogosultak részletes tájékoztatást kapjanak a döntéshozatal szabályairól.

A szavazásra történő felkérésben (meghívóban) a napirendre vonatkozó részletes tájékoztatás nem mellőzhető. A napirendről előzetesen olyan részletességgel kell tájékoztatást adni, hogy a szavazásra jogosultak a tárgyalni kívánt témakörökben álláspontjukat kialakíthassák. Az előterjesztésben a határozat szövegének tervezetét érdemes közölni.

Az ülés tartása esetén a szavazásra jogosultak számára biztosított, hogy javaslatot tehetnek a tárgyalt naprendi pontokkal, határozati javaslatokkal kapcsolatban. Ezt az ülés tartása nélküli határozathozatal esetében is biztosítani kellene. A szavazás elindításának kezdete elé egy véleményezési, a napirend esetleges kiegészítésére szolgáló határidőt is megjelölhet a szavazás kezdeményezője.

A Ptk. nem kötelező érvényű rendelkezése szerint tagok vagy alapítók számára a tervezet kézhezvételétől számított legalább nyolcnapos határidőt kell biztosítani arra, hogy szavazatukat megküldjék az ügyvezetés részére. Ennél rövidebb időt nem célsze-

rű megszabni, inkább felefelé lehet eltérni a Ptk-ban ajánlott időtartamtól, hiszen a szavazást le lehet zárni az eredetileg kitűzött határidő előtt is, ha minden szavazásra jogosult szavazata a határidőt megelőzően beérkezett. Azt nehezebb orvosolni, ha a túl rövidre szabott határidő miatt érvénytelenül zárul a döntéshozatal.

Az ülés tartása nélküli döntéshozatal akkor érvényes, ha legalább annyi szavazásra jogosult tag vissza küldi a szavazatát, mint amennyinek meg kellett volna jelennie a „normál", személyes jelenléttel tartott ülésen. Akkor eredményes, ha a szavazásban résztvevők többsége támogató szavazatot ad a javaslatra. (1. példa: egy 10 fős egyesület esetében legalább hat főnek kell szavaznia, és akkor tud a határozatot hozni, ha közülük négyen egyformán szavaznak. 2. példa: a 3 fős kuratórium akkor tud határozatot hozni, ha legalább 2 kurátor megküldi a szavazatát, és legalább ketten egyformán szavaznak.) Ha az alapszabály minősített többséget ír elő egy kérdés megtárgyalásánál, azt az ülés tartása nélküli határozathozatalnál is érvényesíteni kell.

A döntéshozatal során, a szavazat akkor érvényes, ha egyértelműen megállapítható a szavazatot megküldő személye. A szavazólapra fel kell vezetni magán személy esetében a nevet és lakóhelyet, jogi személy tag esetén a képviselő nevét és a tag székhelyét.

Ha bármely tag vagy alapító az ülés megtartását kívánja, a legfőbb szerv ülését az ügyvezetésnek össze kell hívnia. Ugyanezt a szabályt értelemszerűen kell érvényesíteni bármely más szerv esetében.

A szavazatnak tartalmaznia kell a határozattervezet megjelölését – több határozati javaslat esetén a határozattervezetek sorszámát és az arra adott szavazatot.

A tag a szavazatát e-mail útján is megküldheti. Figyelni kell azonban arra, hogy más szabályok vonatkozhatnak a magánszemélyekre és a jogi személyekre. A magánszemély tagok esetében a tag azonosíthatóságához szükséges adatokat (név, lakóhely) kell tartalmaznia az e-mailben, postai úton vagy egyéb módon küldött szavazatnak. A Ptk nem köti ki az egyesületek, alapítványok esetében, hogy a magánszemély tagok, alapítók szavazatát írásos formában kell megtenni.

A jogi személy tagok esetében a szavazat hitelesítése körülményesebb lehet. A civil szervezetek esetében nem előírás, hogy csak írásban tehetnek jognyilatkozatot, de a cégek esetében törvényi írja elő, hogy minden jognyilatkozatukat írásba kell foglalni és így kell közölni. Ezért ha a civil szervezet alapítója, tagja gazdasági társaság az e-mailben küldött szavazata, akkor lesz

érvényes, ha elektronikus aláírással hitelesítik. Ez megfelel a Ptk. 6:7 § (2) bekezdésében fogalt szabálynak, amely szerint a jognyilatkozat írásba foglaltnak minősül, ha jognyilatkozatát a nyilatkozó fél aláírta.

A Ptk 6:7 § (3) bekezdése szerint írásba foglaltnak kell tekinteni a jognyilatkozatot akkor is, ha annak közlésére a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor. Az egyszerű e-mailben küldött szavazat ezeknek a feltételeknek sem felel meg.

Az egyszerű, vagyis elektronikus aláírást nélkülöző e-mail útján történő nyilatkozattétel nem tekinthető írásbelinek. Az email mellékletében megküldött, a tag azonosító adatait és a keltezést is tartalmazó aláírt és beszkennelt nyilatkozat viszont elfogadható lehet az ülés tartása nélküli határozathozatal eszközeként.

Online és „hibrid” ülések megtartása

Az elektronikus hírközlő eszközök segítségével megtartott ülés (továbbiakban online ülés) éppúgy a résztvevők egyidejű jelenlétében zajlik, mint egy hagyományos ülés. A digitális eszközök, alkalmazások azt teszik lehetővé, hogy az adott szerv ülésén részt venni szándékozók akkor is jelen lehessenek az ülésen, ha erre tényleges személyes jelenlét mellett nem lenne módjuk.

Az online ülés megvalósulhat „konferencia” jellegűen, tehát olyan módon, hogy a résztvevők mindegyike valamilyen elektronikus alkalmazás segítségével vesz részt az ülésen. Az ülés megszervezhető úgy is, hogy azon a tagok egy része tényleges személyes jelenléttel, más részük elektronikus hírközlő eszköz segítségével vesz részt.

A Ptk. az egyesületek közgyűlése kapcsán azt várja el, hogy az online üléseken a tagokat azonosítani lehessen. A „távazonosításnak” komoly jelentősége lehet pl. a küldöttgyűléseken a mandátumok vizsgálata kapcsán. Olyan alkalmazást, megoldást kell találni, hogy az ügyvezető, vagy a meghatalmazottja egyszerre láthassa az érintett résztvevő arcát és az adatait tartalmazó arcképes igazolványát, illetve szükség szerint ellenőrizni tudja a résztvevő képviseleti jo-

gát, a meghatalmazását stb. Az azonosítás során a személyes adatok védelmére fokozottan figyelni kell. Ebből a szempontból azok a programok, alkalmazások megfelelőek, amelyek lehetőséget adnak a résztvevővel történő elkülönült kommunikációra.

Az online üléseken biztosítani kell a tagok közötti kölcsönös és korlátozásmentes kommunikációt. A jogszabály szerint az egyesület alapszabályában kell meghatározni az igénybe vehető elektronikus hírközlő eszközöket, valamint azok alkalmazásának feltételeit és módját. Az igénybe vehető eszközök, alkalmazások sokfélék lehetnek, de azért célszerű olyan alkalmazást választani, amely számítógépen, okostelefonon, tableten elérhető, kezelhető.

Bár a Ptk. az egyesületi közgyűlés kapcsán fogalmazza meg az alapvető szabályokat, ugyanakkor nem csak a döntéshozó szerv ülései szervezhetők meg digitális eszközök segítségével. Az alapszabály az ügyvezető és a felügyelő szerv vonatkozásában is biztosíthatja az online ülés megtartásának lehetőségét a fent említett feltételek biztosítása mellett.

Az alapítványok esetében az alapítók gyűlésére a közgyűlésekre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Az online módon megtartott alapítók gyűlése esetében is az azonosíthatóságot, valamint a zavartalan két irányú kommunikációt kell biztosítani. A vonatkozó szabályokat az alapító okiratba kell foglalni. Természetesen az alapítványok kuratóriumainak, felügyelőbizottságainak működésébe is beilleszthető az elektronikus személyes jelenlét biztosítása.

A civil törvény is minden civil szervezet számára lehetővé teszi az online ülések megtartását, de további feltételt is szab az online ülések technikai kivitelezésével kapcsolatban. A jogszabály szerint az ülésen elhangzottakat és a meghozott határozatokat úgy kell rögzíteni, hogy azok utóbb is ellenőrizhetőek legyenek. Ezért indokolt a tagok beleegyezésével felvételt készíteni az ülésről. A felvétel készítése és megőrzése személyes adatokat érint. A személyes adatok kezelésnek kétféle jogalapja lehet. Mindkettőről tájékoztatni kell a résztvevőket. Az adatkezelés az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges. Törvény írja elő a szervezet számára, hogy rögzítse az ülést és őrizze meg a felvételt. Másrészt célszerű a résztvevők hozzájárulását is megszerezni a felvételkészítéshez.

A civil törvény ad választ arra kérdésre is, hogy az online ülésen hozott határozatokat miként kell írásba foglalni. Az online ülésről jegyzőkönyvet kell felvenni, amely tartalmazza a határozatokat is. A jegyzőköny-

vet az ügyvezetőnek kell hitelesíteni akkor is, ha nem ő vezette le az ülést. A vegyes módon megtartott üléseken, ahol a tagok egyrésze ténylegesen, más részük elektronikus személyes jelenléttel van jelen, a jegyzőkönyvet a rendes ülések szabályai szerint kell felvenni. Azaz nincs akadálya annak, hogy a jegyzőkönyvet a levezető elnök, a jegyzőkönyvvezető és a jegyzőkönyvhitelesítő írja alá. A jelenléti ív lesz eltérő.

Tippek, tanácsok az online és hibrid módon megtartott ülésekkel kapcsolatban

A tényleges és a személyes jelenlét mellett megtartandó ülés esetében is biztosítani kell, hogy minden arra jogosult tag részt vehessen az ülésen.

Ha működik ilyen szerv, akkor a felügyelőbizottság tagjának és az állandó könyvvizsgálójának tájékoztatására és a döntéshozó szerv ülésén való részvételére a tagokkal azonos módon kell lehetőséget biztosítani. A tiszteletbeli és pártoló tagokat is meg kell hívni az online ülésre is.

Az ülések nyilvánosságára vonatkozó jogszabályi követelményt alkalmazni kell. A közhasznú szervezeteknek a részben vagy egészben elektronikus személyes jelenléttel megtartott ülésein is biztosítani kell a bekapcsolódás lehetőségét annak, aki ezt kéri. A nyilvánosság követelménye teljesül akkor is, ha azok, akiknek nincs tanácskozási joga, valamilyen az egyoldalú kommunikációt biztosító alkalmazással (pl. youtube) kapcsolódnak az üléshez.

Példa a szabályozásra: Az ülés elektronikus hírközlő eszköz segítségével történő lefolytatása ZOOM, GOOGLE MEET, SKYPE vagy más, a célnak megfelelő digitális alkalmazással történhet. Amennyiben a jogszabály az ülés nyilvánosságát írja elő, biztosítani kell, hogy az ülést az adott szerv tagjain és az ülés meghívottjain kívül más érdeklődő is – a képi- és hanginformációk együttes fogadása mellett – élőben követelhesse. Ez megvalósulhat a tagok elektronikus személyes jelenlétét biztosító elektronikus hírközlő lehetőség elérésének megosztásával. De biztosítható ettől eltérő, csak az egyoldalú információ közvetítésre alkalmas módon is (pl. YouTube vagy más az élő közvetítést engedő alkalmazással is). Az elektronikus hírközlő eszköz használatával megtartott nyilvános üléseken is ugyanazok számára kell a tanácskozási, véleményezési és döntési jogot biztosítani, mint a személyes jelenléttel megtartott üléseken.

A napirendre vonatkozó részletes tájékoztatás a meghívóban nem mellőzhető. A napirendről előzetesen olyan részletesség-

gel kell tájékoztatást adni, hogy a szavazásra jogosultak a tárgyalni kívánt témakörökben álláspontjukat kialakíthassák. Az ülés meghívójában meg kell határozni az igénybe vehető elektronikus hírközlő eszközöket és informatikai alkalmazásokat. Ezek használatáról érdemes tájékoztatást adni.

Az Ectv előírja, hogy az online ülést rögzíteni kell és a felvételt meg kell őrizni az ellenőrizhetőség érdekében. Vannak olyan kommunikációs programok, alkalmazások, melyek képesek felvétel készítésére (pl. Zoom, Skype, MS Teams.) Lehet találni ingyenes képernyőfelvevő programokat is. A Windows operációs rendszerben azonban van a WIN+G billentyű paranccsal előhívható képernyő felvevő eszköz. A MAC alapú számítógépeken QuickTime Player nyújt ingyenes és könnyen kezelhető képernyő felvételi lehetőséget. Ezek szintén megfelelnek a célnak.

Ha az online ülésen a tagok egy része személyesen vesz részt, célszerű egy mikrofonnal is rendelkező, mozgatható webkamera segítségével közvetíteni az ülést. Ezzel is biztosítható, hogy minden tag véleménye megismerhető legyen. (Ha egy zárt térben egyszerre több számítógépen, telefonon akarunk kommunikálni az eszközük általában zavarják egymást.)

Ha az ülésen valamennyi tag elektronikus hírközlő eszköz igénybevételével vesz részt, nem kell jelenléti ívet készíteni, azonban a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell az ülésen elektronikus hírközlő eszköz útján részt vevő tagok adatait (legalább név, lakcím vagy jogi személy tagok, alapítók esetében székhely).

Ha a tagok közül többen személyesen vesznek részt az ülésen, a jelenléti íven kell feltüntetni az ülésen elektronikus hírközlő eszköz útján részt vevő tagok adatait. A jelenléti ívet – speciális szabály hiányában – a Ptk. 3:75. § (1) bekezdés szerint a közgyűlés levezető elnökének és a jegyzőkönyvvezetőnek kell hitelesítenie.

Megismételt közgyűlés

Ha a közgyűlés határozatképtelen, lehetőség van megismételt közgyűlés tartására. A Ptk. 3:76. § (3) bekezdése a megismételt közgyűlésre vonatkozóan diszpozitív rendelkezést tartalmaz. A megismételt közgyűlés tartása nem kötelező, csak akkor hívhatja össze a szervezet, ha a létesítő okirata lehetővé teszi a megismételt közgyűlés megtartását. A tagokat a közgyűlés meghívójában tájékoztatni kell arról, hogy a közgyűlés határozatképtelensége esetén megismételt közgyűlésre kerül sor. A tagok előzetes tájékoztatása nélkül nem tartható

meg a megismételt közgyűlés.

A Ptk. a megismételt közgyűlés időpontjával kapcsolatban is csak ajánlást fogalmaz meg. A megismételt közgyűlést egyáltalán nem kötelező az eredeti közgyűlést követő legalább három és legfeljebb tizenöt nap közötti időpontra kitűzni. Akár az eredeti közgyűlés napján is megtartható. De a közgyűlés meghívójában ebben az esetben is fel kell tüntetni a megismételt közgyűlés időpontját és helyét. (Ptk. 3:72. § (2) bek. a) pontja)

A megismételt közgyűlés a megjelentek számától függetlenül is határozatképes lehet. Ez viszont nem függ a megismételt közgyűlés időpontjától. A létesítő okiratban kell rögzíteni azt a rendelkezést, amely lehetővé teszi, hogy a megismételt közgyűlés a megjelenők számától függetlenül határozatképes lehessen. Emellett a közgyűlési meghívóban figyelmeztetni kell a tagokat arra, hogy a megismételt közgyűlés az eredeti napirenden szereplő ügyekben a megjelent tagok számára tekintet nélkül határozatképes.

A joggyakorlat következetes, teljes mértékben a Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Tanácskozásának állásfoglalását követi. (CKOT2015.05.18:24. Mikor határozatképes a közgyűlés a megjelentek számára tekintet nélkül?) A megismételt közgyűlés lehet a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes, feltéve, hogy a létesítő okirat a megismételt közgyűlés részletszabályait pontosan meghatározza arra is kiterjedően is, hogy az a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes.

Az egyesület közgyűlését érintő szabály vonatkozik az alapítvány esetében az alapítók gyűlésére is. A megismételt közgyűlésre vonatkozó szabályokat az elektronikus hírközlő eszköz segítségével tartott ülésekre is alkalmazni lehet.

A civil szervezetek megszűnése

A jogutódlással történő megszűnés

A jogutódlással történő megszűnés két fő fajtája az egyesülés és a szétválás. Az egyesület nem alakulhat át mássá, mint egyesületté (szövetséggé), az alapítványból sem jöhet létre másféle szervezet csak alapítvány. A jogutódlással történő megszűnés során a civil törvény és az egyes jogi személyek átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról szóló 2013. évi CLXXVI. törvényt kell – a civil szervezetek felügyeleti és beszámolási, közzétételi sajátosságait figyelembe véve – értelemszerűen alkalmazni. Nem indítható el jogutódlással történő megszűnési folyamat, elszámolás, ha a szervezet:

- jogutód nélküli megszüntetési eljárás alatt áll;
- a szervezettel szemben büntetőjogi intézkedés alkalmazása van kilátásban;
- a létesítő okirat szerinti induló tőkét nem bocsátották teljes egészében a szervezet rendelkezésére.

Az érintett szervezet(ek) tisztségviselői készítik elő a szükséges dokumentumokat és terjesztik elő az érintett szervezetek döntéshozó szervei, azaz a közgyűlései, illetve alapítói felé elfogadásra. Az egyesületek esetében a képviseleti joggal rendelkező tisztségviselő, alapítványok esetében az alapítói jogok gyakorlója (gyakorlói) nyújtják be szükség szerint az egyesülés-, a szétválás-, a változás- esetleg a megszűnés bejegyzésével kapcsolatos kérelmeket a bíróság felé.

Az egyesülés menetrendjét az egyesülni szándékozó szervezetek által külön-külön elkésztett, vagy közösen elkészített, de külön-külön elfogadott egyesülési terve rögzíti. Az egyesülési terv elkészítésének és megvalósításának eredményeként jön létre a szervezetek vagyoni helyzetét rendező (két) vagyonmérleg és az egyesülési szerződés.

A szétválás menetrendjét a szétválni szándékozó szervezet, illetve a jogutód szervezet által külön-külön elkésztett, vagy közösen elkészített, de külön-külön elfogadott szétválási terve rögzíti. A szétválási terv elkészítésének és megvalósításának eredményeként jön létre a szervezetek vagyoni helyzetét rendező (két) vagyonmérleg és a szétválási szerződés.

A jogutódlással történő megszűnés a jogutódlással megszűnő civil szervezettel szemben fennálló követeléseket nem teszi lejárttá. A jogelődöt megillető jogszabályban biztosított jogok és kedvezmények a jogutódot is megilletik, ha:

- azok feltételei a jogutódnál is fennállnak
- vagy a közhasznú jogállás tekintetében a jegelőd szervezet beszámolóiból megállapítható az erőforrásokra és társadalmi támogatottságra vonatkozó mutatók teljesülése.

Az egyesülés

Esetei:

1. Összeolvadás

Egy vagy több jogelőd szervezet vagyona egy új szervezetre száll át.

Az összeolvadó szervezet(ek) megszűnik (megszűnnek). A jogutód az új szervezet lesz, amit létre kell hozni és bejegyeztetni.

2. Beolvadás

A szervezet vagyona beolvad egy másik szervezetébe.

A beolvadó szervezet megszűnik.

Az átvevő jogi személy tovább működik, ami szükség szerint változásbejegyzési eljárással jár.

Szétválás:

Esetei:

1. Különválás

A tagok, alapítók szétosztják a teljes vagyont és egy vagy több új szervezetet hoznak létre.

Az eredeti szervezet megszűnik. A jogutód két vagy több új szervezet lesz.

2. Beolvadásos különválás

A tagok, alapítók szétosztják a teljes vagyont. A különválók a rájuk eső vagyonrésszel egy vagy több már működő szervezethez csatlakoznak.

A jogelődöt törli a bíróság, a jogutódoknál változásbejegyzési eljárás keretében lesz bejegyezve a változás.

3. Kiválás

A tagok, alapítók egy része a vagyon egy részével kiválik és egy új szervezetet hoz létre, de a jogelőd szervezet is fennmarad.

A jogelőd szervezetnél esetlegesen változásbejegyzési eljárást kell lefolytatni. Az új szervezetet meg kell alapítani és nyilvántartásba kell vetetni.

4. Beolvadásos kiválás

A kiváló tag, alapító a szervezet vagyonának egy részével már működő szervezethez csatlakozik. Ha szükséges, akkor változásbejegyzési eljárás kell mind az elől, mind az utód szervezetnél.

Az alapítvány jogutód nélküli megszűnése

Az alapítvány a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok (Ptk. 3:48. § (1) bekezdés) szerint jogutód nélkül megszűnik:

a) határozott időre jött létre és a meghatározott időtartam eltelt;

b) megszűnése meghatározott feltétel bekövetkezéséhez kötött és e feltétel bekövetkezett;

c) az arra jogosult szerv megszünteti,

feltéve mindegyik esetben, hogy a jogi személy vagyoni viszonyainak lezárására irányuló megfelelő eljárás lefolytatását követően a bíróság a jogi személyt a nyilvántartásból törli.

A jogi személyekre vonatkozó általános indokokon túl az alapítvány a rá vonatkozó speciális szabályok (Ptk. 3:403. § (1) bekezdés) szerint megszűnik akkor is, ha

a) az alapítvány a célját megvalósította, és az alapító új célt nem határozott meg;

b) az alapítvány céljának megvalósítása lehetetlenné vált, és a cél módosítására vagy más alapítvánnyal való egyesülésre nincs mód, vagy

c) az alapítvány három éven át a célja megvalósítása érdekében nem folytat tevékenységet.

A fenti felsorolt megszűnési okok bekövetkezését a bíróság állapíthatja meg. A megszűnési ok megállapítását követően vagy kényszer-végelszámolási vagy egyszerűsített törlési eljárás után szűnhet meg a szervezet jogutód nélkül.

A végelszámolás (kényszer-végelszámolás) menete az alapítványok esetében

Időpont	Intézkedés
30 nap	1. Az alapító nem szüntetheti meg az alapítványt. Ezért: – A kuratórium tájékoztatja az alapítót, illetve az alapítói jogok gyakorlóját a megszűnést eredményező ok bekövetkezéséről. – Az alapító nyújtja be az „Alapítvány megszűnésének megállapítása iránti kérelmet” (Pk-151 űrlap) a Törvényszék felé. – Ha az alapító **30 napon belül** nem ad választ a kuratóriumnak, a kuratórium maga is jogosulttá válik a kérelem benyújtására. *A bejelentési kötelezettség késedelmes voltából vagy elmulasztásából eredő károkért az alapítvánnyal és harmadik személyekkel szemben a kuratórium tagjai egyetemlegesen felelnek. (Ptk. 3:403.§ (3)-(4) bekezdés)* A Pk-151 kérelem mellékletei: – kötelező: az alapítvány megszűnésének megállapítása iránti kérelmet alátámasztó okiratok, nyilatkozatok – szükség szerint: a jogi képviselő meghatalmazása
30 nap	Ha a kérelem azon alapul, hogy az alapítvány céljának megvalósítása lehetetlenné vált, és a cél módosítására vagy más alapítvánnyal való egyesülésre nincs mód, akkor a bíróság felhívja az alapítványt, hogy **30 napon belül** nyilatkozzon arról, hogy vitatja-e a kérelemben foglaltakat. Ha az alapító és az alapítvány egyetért a megszűnés okát illetően (nem vitatják a megszűnési kérelem tartalmát), akkor a bíróság nem peres eljárásában megállapítja az alapítvány megszűnését.
30 nap	Ha nincs egyetértés a megszűnésről, akkor peres eljárásban hoz döntést a bíróság. Ha az alapítvány vitatja a megszüntetésre irányuló kérelem tartalmát, akkor a bíróság megszünteti az eljárást. De felhívja az alapítót, hogy **30 napon belül** keresetlevélben kérheti az alapítvány megszűnésének megállapítását. Azaz az alapító pert indíthat a megszűnés megállapítása érdekében. Ha a bíróság azért nem szüntetheti meg az alapítvány megszüntetésére irányuló eljárást, mert az alapítvány vitatja a jogutód nélküli megszűnés indokát és az alapító által csatolt iratokból sem állapítható meg, hogy az alapítvány céljának megvalósítása lehetetlenné vált, és a cél módosítására vagy más alapítvánnyal való egyesülésre nincs mód, akkor a bíróság a kérelmet elutasítja. A bíróság a kérelmet elutasító végzésében felhívja az alapítót, hogy **30 napon** belül keresetlevélben kérheti az alapítvány megszűnésének megállapítását.

Időpont	Intézkedés
	2. A végelszámolás elindítása iránt nem kell külön kérelmet előterjeszteni. A Törvényszék végzése elindítja a kényszer-végelszámolás folyamatát. A Törvényszék kijelöli a végelszámolót. Általában a (volt) vezető tisztségviselőt jelöli ki, aki alapos okkal kimentheti magát. Ha a bejegyzett vezető tisztségviselő nem jelölhető ki, a bíróság a felszámolói névjegyzékből jelöl ki végelszámolót. A végelszámolás kezdő időpontja a bírósági végzés jogerőre emelkedésének napja A Törvényszék végzése szerint a kuratórium határoz a végelszámoló díjazásáról. • A szervezet a névjegyzékben „v. a” toldatot kap a neve mellé.
30 nap a végelszámolás nyitó napjához képest	3. A vezető tisztségviselő: – tájékoztatja a végelszámolót a folyamatban lévő ügyekről; – jegyzéket készít a nem selejtezhető, a titkos minősítésű, a számviteli és az adóügyi, pályázati, foglalkoztatási stb. működési iratokról és átadja végelszámolónak; – a végelszámolás megindításáról értesíti a munkavállalókat. Ha végelszámoló díjazásban részesül, tartalékot kell képezni, elhelyezni azt a számlán és elkülönítetten kezelni. Ez a vezető tisztségviselő feladata.
30 nap a végelszámolás nyitó napjához képest	4. A vezető tisztségviselő: – elkészíti a tevékenységet lezáró beszámolót; – elkészíti a soron kívüli TAO, illetve szükség szerint a többi adónem soron kívüli bevallását.
15 nap a végzéshez képest	5. A végelszámoló értesíti a végelszámolás elindításról: – az ingatlanügyi hatóságot; – a közhiteles vagy közérdekből vezetett nyilvántartásban szerepelő vagyontárgyak esetében a nyilvántartást vezető szervezetet; – a járási foglalkoztatási szervet; – a környezetvédelmi és természetvédelmi hatóságot; – a szervezet pénzforgalmi számláit vezető valamennyi pénzforgalmi szolgáltatót; – a szervezet vagyoni részvételével működő jogalanyok vezető tisztségviselőit; – a civil szervezet által vagy ellen indított és folyamatban lévő hatósági és bírósági eljárásokban az eljáró hatóságot vagy bíróságot; – a le nem zárt pályázatok kezelő szerveit.

Időpont	Intézkedés
	6. A végelszámoló: – elkészíti a tevékenységet lezáró beszámoló alapján a végelszámolási nyitó mérleget (nyitó leltárt). (A lezáró beszámolót lásd. 4. pont) A mérleg időpontja a végelszámolás nyitó napja.
40 nap a végelszámolást elrendelő jogerős végzés közzétételétől	7. Követelések bejelentése: – ha vannak, akkor a hitelezők bejelentik a szervezet felé a követeléseiket;
+15 nap a hitelezői igénybejelentési határidő elteltét követően	– a végelszámoló jegyzéket készít a követelésekről (külön kell kimutatni az elismert és a vitatott követeléseket);
+15 nap a követelések jegyzékének elkésztése után	– a végelszámoló benyújtja a követelések jegyzékét a Törvényszék felé; – ugyanezen időtartam alatt a végelszámoló tájékoztatja a vitatott hitelezői igények hitelezőit, arról, hogy a követelésük vitatottnak minősül (az érintettek 30 napon belül indíthatnak pert); A végelszámoló a vitatott igények fedezetére köteles lekötött tartalékot képezni.
75 nap hitelezők igénybejelentésére nyitva álló határidő elteltét követően	8. A végelszámoló elkészíti az esetleges követeléseket tartalmazó korrigált végelszámolási nyitó mérleget. 9. A kuratórium dönt a korrigált elszámolási nyitó mérleg elfogadásáról. A végelszámolónak a korrigált elszámolási nyitó mérleget a mérlegforduló napot követő 5. hónap utolsó napjáig kell közzétenni.
	10. A) Ha a szervezet vagyona elegendő a követelések rendezésére a korrigált elszámolási nyitó mérleg alapján, akkor a végelszámoló elkezdi rendezni az esetleges tartozásokat, közben ellátja az alapítvány működéshez kapcsolódó feladatokat (pl.: ha esedékes, összehívja a kuratóriumi ülést).

Időpont	Intézkedés
30 nap a korrigált elszámolási nyitó mérleget elfogadó, illetve a különbözet pótlásáról szóló kuratóriumi döntés után	10. B) Ha a szervezet vagyona nem elegendő a követelések rendezésére a korrigált elszámolási nyitó mérleg alapján, akkor a különbözetet a szervezet pótolhatja (30 napon belül). Ezután a végelszámoló elkezdi rendezni az esetleges tartozásokat, közben ellátja az alapítvány működéshez kapcsolódó feladatokat (pl.: ha esedékes, összehívja a kuratóriumi ülést).
30 nap a korrigált elszámolási nyitó mérleget elfogadó, illetve a hiány pótlásáról szóló nemleges kuratóriumi döntés után.	10. C) Ha a szervezet vagyona nem elegendő a követelések rendezésére a korrigált elszámolási nyitó mérleg alapján, és a hiányzó vagyont a szervezet pótolni sem tudja, akkor felszámolási eljárás indul. – A felszámolási kérelmet a végelszámoló nyújtja be a Törvényszék felé.
	11. A beszámolókat a végelszámolás ideje alatt is el kell készíteni, el kell fogadni, és meg kell küldeni az OBH felé. A beszámoló formája ugyanaz, mint amikor a szervezet még rendesen működött. De! A mérleg forduló napja nem december 31. hanem a végelszámolás kezdőnapja szerinti hónap utolsó napja (pl.: ha a végelszámolás október 24-én indult, akkor az *üzleti év utolsó napja a következő év október 30. lesz).* A beszámolót és a TAO bevallást a mérlegforduló napjától kezdve az ötödik hónap utolsó napjáig (a példa szerint március 31-ig) kell letétbe helyezni az OBH-nál. A végelszámoló évente tájékoztatót készít a kuratórium, az alapítói jogok gyakorlója és a Törvényszék részére a szervezet helyzetéről, a végelszámolás elhúzódásának okáról és az eljárás befejezésének várható időpontjáról is. Ha végelszámoló mulasztásból húzódik el a végelszámolás, a Törvényszék bírságot szabhat ki rá. A bíróság e mellett új végelszámolót jelölhet ki.

Időpont	Intézkedés
	12. A végelszámoló a végelszámolás befejezésekor elkészíti, a kuratórium pedig elfogadja: – a TAO, és ha szükséges a többi adónemre vonatkozó bevallásokat; – a végelszámolás utolsó üzleti évéről készült számviteli törvény szerinti beszámolót; – a vagyonfelosztási javaslatot, amelyben a végelszámoló díjának mértékére is indítványt tesz; – a felosztott vagyon kiadásának időpontját (a vagyon kiadására nem kerülhet sor a civil szervezet törlésére vonatkozó végzés meghozatalát megelőzően); – a végelszámolási időszak esetleges gazdasági eseményeinek bemutatásáról szóló összefoglaló értékelést (zárójelentést); – a szervezet vagyoni részesedésével működő jogalanyok sorsára vonatkozó javaslatot.
	13. A végelszámoló nyújtja be a Törvényszék felé a törlésre irányuló kérelmet (PK102T űrlap) Ennek mellékletei a kuratóriumi ülés jegyzőkönyve, a jelenléti íve, illetve: – a TAO, és ha szükséges a többi adónemre vonatkozó bevallások, – a végelszámolás utolsó üzleti évéről készült számviteli törvény szerinti beszámoló, – a vagyonfelosztási javaslat, amelyben a végelszámoló díjának mértékére is indítványt tett, – a végelszámolási időszak esetleges gazdasági eseményeinek bemutatásáról szóló – *összefoglaló értékelés (zárójelentést), valamint* – a civil szervezet vagyoni részesedésével működő jogalanyok sorsára vonatkozó javaslat során meghozott döntés, – a civil szervezet iratanyagának elhelyezéséről, őrzéséről szóló nyilatkozat – a végelszámoló nyilatkozata a biztosítottak jogviszonyára vonatkozó nyugdíj-biztosítási adatokról, – szükség szerint a kérelmező nevében eljáró képviselő képviseleti jogát igazoló meghatalmazás. A törlésre irányuló kérelemmel együtt kell a záró beszámolót letétbe helyezni.
30 nap a záró beszámoló elfogadása után	14. Az adóbevallás(ok) benyújtása.
60 nap a záró beszámoló elfogadása után	A záróbeszámoló és a még közzé nem tett beszámolók beküldése az OBH felé közzétételre.

Ha a végelszámolás a megindításának évében nem fejeződik be, a végelszámoló a számviteli törvényben meghatározott üzleti évenként köteles elkészíteni a számviteli törvény szerinti beszámolót és az adóbevallást annak feltüntetésével, hogy a civil szervezet végelszámolás alatt áll.

A végelszámoló továbbá évente tájékoztatót készít a döntéshozó szerv és a bíróság részére, amelyben bemutatja a végelszámolás alatt álló civil szervezet helyzetét, annak okát, hogy az eljárás befejezésére miért nem került még sor, továbbá tájékoztatást ad az eljárás befejezésének várható időpontjáról is. (Civil törvény 9/C.§ (5) bekezdés)

A végelszámolást a végelszámolás kezdő időpontjától számított legkésőbb három éven belül be kell fejezni. (Civil törvény 9/C.§ (6) bekezdés)

Egyszerűsített törlési eljárás az alapítványok esetében

Az egyszerűsített törlési eljárásra (Ectv. 9/K.§ (1) bek. b) pontja) az alapítvány esetében, akkor kerülhet sor, ha:

– a bíróság az ügyész keresete alapján megszünteti [Ptk. 3:48. § (1) bekezdés d) pontja];

– a bíróság az ügyész indítványára vagy az alapító kérelmére megállapítja, hogy valamelyik a jogi személyekre (Ptk. 3:48. § (1) bekezdés), vagy az alapítványokra vonatkozó (Ptk. 3:403. § (1) bekezdés) szerinti megszűnési ok bekövetkezett;

– a bíróság az alapító vagy az ügyész keresete alapján induló perben megállapítja, hogy az alapítvány megszűnt, mert az alapítvány céljának megvalósítása lehetetlenné vált, és a cél módosítására vagy más alapítvánnyal való egyesülésre nincs mód.

Ezekben az esetekben az egyszerűsített eljárás akkor indulhat el, ha az eljárás során nem merült fel adat arra nézve, hogy:

– a civil szervezetnek vagyona van,

– vagy a civil szervezet fennállása során adószámmal nem rendelkezett, illetve nem rendelkezik.

A Törvényszék először a megszűnési ok bekövetkezését állapítja meg. A megszűnési ok megállapítását követően az egyszerűsített törlés kezdeményezése (PK-149) ÁNYK űrlapon lehet kérni az egyszerűsített törlési eljárást a törvényszéktől.

A kérelmet az alapítvány alapítója (ha több alapító van, az alapítók együttesen) vagy ha az alapítói jogokat az alapítók testületben látják el az alapítók gyűlésének képviselője terjesztheti elő a bíróságon. A kérelem előterjesztése tekintetében alapí-

tónak minősül az a személy vagy szerv is akit/amelyet az alapító alapítói jogainak gyakorlására kijelölt, továbbá az alapítói jogok gyakorlására is jogosult csatlakozó, illetve az a személy, akire az alapító jogait és kötelezettségeit átruházta.

Az egyszerűsített törlési eljárás során mindent – az eljárás elindításának közzétételétől, a hitelezők és hatóságok értesítésén át a szervezet törléséig bezárólag - a Törvényszék intéz. Ha az eljárás elakad, mert pl. a szervezetnek vagyona vagy tartozása van, akkor kényszer-végelszámolás indul.

Az egyesület megszűnése

Az egyesület a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok (Ptk. 3:48. § (1) bekezdés) szerint jogutód nélkül megszűnik, ha:

a) határozott időre jött létre és a meghatározott időtartam eltelt;

b) megszűnése meghatározott feltétel bekövetkezéséhez kötött és e feltétel bekövetkezett;

c) az arra jogosult szerv megszünteti.

feltéve mindegyik esetben, hogy a jogi személy vagyoni viszonyainak lezárására irányuló megfelelő eljárás lefolytatását követően a bíróság a jogi személyt a nyilvántartásból törli.

Az egyesület megszűnhet továbbá, akkor is az egyesületekre vonatkozó Ptk. 3:84. § alapján

a) ha az egyesület megvalósította célját vagy az egyesület céljának megvalósítása lehetetlenné vált és új célt nem határoztak meg; vagy

b) az egyesület tagjainak száma hat hónapon keresztül nem éri el a tíz főt.

A fenti felsorolt megszűnési okok bekövetkezését a bíróság állapíthatja meg. A megszűnési ok megállapítását követően vagy kényszer-végelszámolási vagy egyszerűsített törlési eljárás után szűnhet meg a szervezet jogutód nélkül. Ha a végelszámolás, kényszer-végelszámolás meghiúsul, mert a szervezet vagyona nem fedezi a hitelezői követeléseket, felszámolási eljárás indul.

Az egyesület közgyűlése maga is elhatározhatja a szervezet megszűnését. Az alapszabály tartalmazza, hogy e döntést miként kell meghozni. A közgyűlés nem dönthet a megszűnésről és a végelszámolásról, ha az egyesülettel szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt, vagy az egyesület fizetőképtelenségét a bíróság megállapította. Ebben az esetben felszámolási eljárás lefolytatásának van helye.

A végelszámolás, kényszer-végelszámolás menete az egyesületek esetében

Időpont	Intézkedés
	1. A közgyűlés, ha a szervezet nem fizetésképtelen, akkor döntésében kifejezi a tagok akaratát: - a szervezet megszűnéséről - megválasztja a végelszámolót; - kijelöli a végelszámolás nyitó napját; - határoz a végelszámoló díjazásáról.
	2. A végelszámoló benyújtja a „Végelszámolás megindításának nyilvántartásba vétele iránti kérelmet” (PK-156) a törvényszék felé. A kérelem mellékletei: - a jegyzőkönyv, amely tartalmazza: • a közgyűlés határozatát az egyesület jogutód nélküli megszüntetéséről (vagy annak megállapításáról, hogy az egyesület megszűnt), • a végelszámolás elrendeléséről szóló határozatot, • a végelszámolás kezdő időpontját, • megválasztott végelszámolót, - a jelenléti ív (ha személyes jelenlét mellett zajlott az ülés), - a végelszámoló tisztségelfogadó nyilatkozata, - a nyilatkozat arról, hogy a munkavállalói érdekképviseletet a végelszámolás megindításáról a szervezet értesítette, - szükség szerint: a jogi képviselő meghatalmazása. A szervezet a névjegyzékben „v. a” toldatot kap a neve mellé.
30 nap a végelszámolás nyitó napjához képest	3. A vezető tisztségviselő: - tájékoztatja a végelszámolót a folyamatban lévő ügyekről; - jegyzéket készít a nem selejtezhető, a titkos minősítésű, a számviteli és az adóügyi, pályázati, foglalkoztatási stb. működési iratokról és átadja a végelszámolónak; - a végelszámolás megindításáról értesíti a munkavállalókat. Ha végelszámoló díjazásban részesül, tartalékot kell képezni, elhelyezni azt a számlán és elkülönítetten kezelni. Ez a vezető tisztségviselő feladata.

Időpont	Intézkedés
30 nap a végelszámolás nyitó napjához képest	4. A vezető tisztségviselő: - elkészíti a tevékenységet lezáró beszámolót; - elkészíti a soron kívüli TAO, illetve szükség szerint a többi adónem soron kívüli bevallását.
15 nap a végelszámolás közzétételétől számítva	5. A végelszámoló értesíti a végelszámolás elindításról - az ingatlanügyi hatóságot; - a közhiteles vagy közérdekből vezetett nyilvántartásban szerepelő vagyontárgyak esetében a nyilvántartást vezető szervezetet; - a járási foglalkoztatási szervet; - a környezetvédelmi és természetvédelmi hatóságot; - a szervezet pénzforgalmi számláit vezető valamennyi pénzforgalmi szolgáltatót; - a szervezet vagyoni részvételével működő jogalanyok vezető tisztségviselőit; - a civil szervezet által vagy ellen indított és folyamatban lévő hatósági és bírósági eljárásokban az eljáró hatóságot vagy bíróságot; - a le nem zárt pályázatok kezelő szerveit, sportegyesületek a sportért felelős minisztériumot is.
	6. A végelszámoló: - elkészíti a tevékenységet lezáró beszámoló alapján a végelszámolási nyitó mérleget (nyitó leltárt). (A lezáró beszámolót lásd. 4, pont) A mérleg időpontja a végelszámolás nyitó napja.
40 nap a végelszámolást elrendelő jogerős elrendelő végzés közzétételétől	7. Követelések bejelentése: - ha vannak, akkor a hitelezők bejelentik a szervezet felé a követeléseiket; - a végelszámoló jegyzéket készít a követelésekről (külön kell kimutatni az elismert és a vitatott követeléseket); - a végelszámoló benyújtja a követelések jegyzékét a Törvényszék felé; - ugyanezen időtartam alatt a végelszámoló tájékoztatja a vitatott hitelezői igények hitelezőit arról, hogy a követelésük vitatottnak minősül (az érintettek 30 napon belül indíthatnak pert); A végelszámoló a vitatott igények fedezetére köteles lekötött tartalékot képezni.
+15 nap	
+15 nap a végelszámolás nyitó napjához képest	

Időpont	Intézkedés
75 nap a végelszámolási nyitó mérleghez képest	8. A végelszámoló elkészíti az esetleges követeléseket tartalmazó korrigált elszámolási nyitó mérleget.
haladéktalanul össze kell hívni az alapszabály szerinti eljárással	9. A Közgyűlés dönt a korrigált elszámolási nyitó mérleg elfogadásáról. A korrigált elszámolási nyitó mérleget a mérlegforduló napot követő 5. hónap utolsó napjáig kell közzétenni.
	10. A) Ha a szervezet vagyona elegendő a követelések rendezésére a korrigált elszámolási nyitó mérleg alapján, akkor a végelszámoló elkezdi rendezni az esetleges tartozásokat, közben ellátja az egyesület működéshez kapcsolódó feladatokat (pl.: ha esedékes összehívja az éves közgyűlést, elnökségi ülést).
30 nap a korrigált elszámolási nyitó mérleg elfogadásáról. illetve a különbözet pótlásáról szóló közgyűlési döntés után	10. B) Ha a szervezet vagyona nem elegendő a követelések rendezésére a korrigált elszámolási nyitó mérleg alapján, akkor a különbözetet a szervezet pótolhatja. Ezután a végelszámoló elkezdi rendezni az esetleges tartozásokat, közben ellátja az egyesület működéshez kapcsolódó feladatokat (pl.: ha esedékes összehívja az éves közgyűlést, elnökségi ülést).
30 nap a korrigált elszámolási nyitó mérleg elfogadásáról. illetve a különbözet pótlásáról szóló nemleges közgyűlési döntés után	10. C) Ha a szervezet vagyona nem elegendő a követelések rendezésére a korrigált elszámolási nyitó mérleg alapján, és a hiányzó vagyont a szervezet pótolni sem tudja, akkor felszámolási eljárás indul. • A felszámolási kérelmet a végelszámoló nyújtja be a Törvényszék felé.

Időpont	Intézkedés
	11. A beszámolókat a végelszámolás ideje alatt is el kell készíteni, el kell fogadni, és meg kell küldeni az OBH felé. A beszámoló formája ugyanaz, mint amikor a szervezet még rendesen működött. De! A mérleg forduló napja nem december 31. hanem a végelszámolás kezdőnapja szerinti hónap utolsó napja. (pl.: ha a végelszámolás október 24-én indult, akkor az üzleti év utolsó napja a következő év október 30. lesz). A beszámolót és a TAO bevallást a mérlegforduló napjától kezdve az ötödik hónap utolsó napjáig (a példa szerint március 31-ig) kell letétbe helyezni az OBH-nál. A végelszámoló évente tájékoztatót készít a Közgyűlés és a Törvényszék részére a szervezet helyzetéről, a végelszámolás elhúzódásának okáról, és az eljárás befejezésének várható időpontjáról is. Ha végelszámoló mulasztásból húzódik el a végelszámolás a Törvényszék bírságot szabhat ki rá. A bíróság e mellett új végelszámolót jelölhet ki.
	12. A végelszámoló a végelszámolás befejezésekor elkészíti, a Közgyűlés pedig elfogadja: - a TAO, és ha szükséges a többi adónemre vonatkozó bevallásokat; - a végelszámolás utolsó üzleti évéről készült számviteli törvény szerinti beszámolót; - a vagyonfelosztási javaslatot, amelyben a végelszámoló díjának mértékére is indítványt tesz; - a felosztott vagyon kiadásának időpontját (a vagyon kiadására nem kerülhet sor a civil szervezet törlésére vonatkozó végzés meghozatalát megelőzően), - a végelszámolási időszak esetleges gazdasági eseményeinek bemutatásáról szóló összefoglaló értékelést (zárójelentést); - a szervezet vagyoni részesedésével működő jogalanyok sorsára vonatkozó javaslatot

Időpont	Intézkedés
	13. A végelszámoló benyújtja a Törvényszék felé a törlésre irányuló kérelmet. Ennek mellékletei - a közgyűlési jegyzőkönyv, - a jelenléti ív (ha személyes jelenléttel volt a közgyűlés megtartva) - a TAO, és ha szükséges a többi adónemre vonatkozó bevallások; - a végelszámolás utolsó üzleti évéről készült számviteli törvény szerinti beszámoló; - a vagyonfelosztási javaslat, amelyben a végelszámoló díjának mértékére is indítványt tesz; - a felosztott vagyon kiadásának időpontjára vonatkozó javaslat (a vagyon kiadására nem kerülhet sor a civil szervezet törlésére vonatkozó végzés meghozatalát megelőzően) - a végelszámolási időszak esetleges gazdasági eseményeinek bemutatásáról szóló összefoglaló értékelést (zárójelentést); - a szervezet vagyoni részesedésével működő jogalanyok sorsára vonatkozó javaslatot A törlésre irányuló kérelemmel együtt kel a záró beszámolót letétbe helyezni.
30 nap a záró beszámoló elfogadása után	Az adóbevallás(ok) benyújtása.
60 nap a záró beszámoló elfogadása után	A záróbeszámoló és a még közzé nem tett beszámolók beküldése az OBH felé közzétételre.
	A civil szervezet a végelszámolási eljárás során bármikor – a civil szervezet törlésére irányuló kérelem benyújtásáig – elhatározhatja a végelszámolás megszüntetését és a civil szervezet működésének tovább folytatását.

Egyszerűsített törlési eljárás menete a civil szervezetek esetében

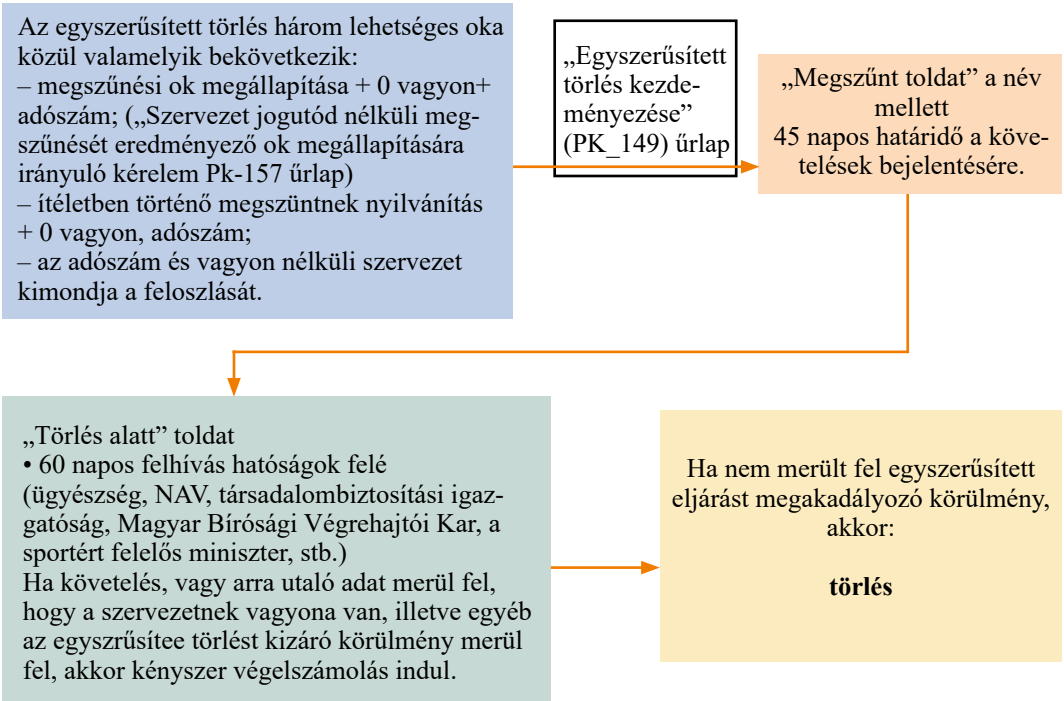

Ha a végelszámolás a megindításának évében nem fejeződik be, a végelszámoló a számviteli törvényben meghatározott üzleti évenként köteles elkészíteni a számviteli törvény szerinti beszámolót és az adóbevallást annak feltüntetésével, hogy a civil szervezet végelszámolás alatt áll.

A végelszámoló továbbá évente tájékoztatót készít a döntéshozó szerv és a bíróság részére, amelyben bemutatja a végelszámolás alatt álló civil szervezet helyzetét, annak okát, hogy az eljárás befejezésére miért nem került még sor, továbbá tájékoztatást ad az eljárás befejezésének várható időpontjáról is.

A végelszámolást a végelszámolás kezdő időpontjától számított legkésőbb három éven belül be kell fejezni.

Egyszerűsített törlési eljárás az egyesületek esetében

Az egyszerűsített törlési eljárásra (Civil törvény 9/K.§ (1) b) pont az egyesület esetében, akkor kerülhet sor, ha:

– a bíróság az ügyész keresete alapján megszünteti [Ptk. 3:48. § (1) bekezdés d) pontja],

– a bíróság az ügyész keresete alapján megállapítja, hogy az egyesület megszűnt [Ptk. 3:48. § (1) bekezdés a), b) pontja és 3:84. § a) és b) pontja],

feltéve hogy az eljárás során nem merült fel adat arra nézve, hogy a civil szervezetnek vagyona van vagy a civil szervezet fennállása során adószámmal nem rendelkezett, illetve nem rendelkezik

A civil törvény 9/K.§ (6) bekezdése szerint egyszerűsített törlési eljárásnak van helye az egyesület kérelmére akkor, ha az egyesület elhatározza megszűnését vagy megállapítja, hogy bekövetkeztek a Ptk-ban szabályozott megszűnési okok és fennállása alatt adószámmal nem rendelkezett, illetve nem rendelkezik. A szervezet kérelmét az „Egyszerűsített törlés kezdeményezése” (PK_149) űrlapon kell előterjeszteni. A kérelem mellékletei:

– a közgyűlés jegyzőkönyve (a megszűnést kimondón vagy megállapító határozattal),

– a szervezet megszűnését elhatározó ülése jelenléti íve (ha személyes jelenléttel zajlott az ülés),

– azokat az okiratok, nyilatkozatok, amelynek alapján megállapítható, hogy a szervezet nyilvántartásból való törlésének törvényi feltételei bekövetkeztek.

Még egy eset van, amikor a szervezet tudja elindítani az egyszerűsített törlési folyamatot. A szervezet kérheti a megszűnési ok megállapítást a Törvényszéktől. A szervezet képviselője a „ Szervezet jogutód

nélküli megszűnését eredményező ok megállapítására irányuló kérelemben Pk-157 űrlap) nyilatkozatot tehet arról, hogy valamely megszűnési ok bekövetkezett. Például az egyesület tagjainak száma hat hónapon keresztül nem érte el a tíz főt. A kérelmet és az elé tárt indokokat a Törvényszék megvizsgálja és kimondhatja megszűnési ok bekövetkezését. Az erről szóló végzés alapján indulhat el az egyszerűsített törlési eljárás. A szervezet a végzés birtokában terjeszti elő a szervezet kérelmét az „Egyszerűsített törlés kezdeményezése" (PK_149) űrlapon. Itt viszont fontos figyelni arra a körülményre, hogy az egyszerűsített törlési eljárás csak akkor folytatható le, ha a szervezetnek van adószáma, de nincs vagyona.

A civil szervezeteket is érintő jogszabályi változások

Változások a Polgári Törvénykönyvben 2022-2023.

A 2021. évi XCV. törvény alapján módosult a Polgári Törvénykönyv (Ptk.). A módosulások a civil szervezetekre érvényes szabályozást is érintik. A változások egy része minden jogi személyre vonatkozik. Ezeket természetesen az egyesületekre, alapítványokra is alkalmazni kell. Jóval kevesebb a speciálisan a civil szervezetekre vonatkozó változás. Egyes módosítások már 2022. január 1-jétől hatályosak, míg másokat 2023. július 1-től kezdődően kell majd alkalmazni.

Változások 2022. január 1-től

Egyértelműbbé vált, hogy a felügyelő bizottság tagja nem csak természetes, hanem jogi személy is lehet

A Ptk. 3:26. § (2) bekezdés változása egyértelművé teszi, hogy a felügyelő bizottság tagja jogi személy is lehet. De a felügyelő bizottság jogi személy tagja köteles kijelölni azt a természetes személyt, aki a felügyelőbizottsági tagi feladatokat a nevében ellátja. A felügyelőbizottsági tagokra vonatkozó kizárási szabályokat a kijelölt személyre is alkalmazni kell. Ezért nem lehet a felügyelőbizottság tagja, akivel szemben a vezető tisztségviselőkre vonatkozó kizáró ok áll fenn, továbbá aki vagy akinek a hozzátartozója a jogi személy vezető tisztségviselője. A szabályozás minden jogi személyre vonatkozik, tehát a bejegyzett civil szervezetekre is. A felügyelő bizottsági képviseletre kijelölt természetes személyeknek a közhasznú szervezetek esetében meg kell felelni a civil törvény 38-39. §-ban foglalt feltételeknek is.

Szavazategyenlőség esetén dönthet az elnök szavazata, de csak az ügyvezető és felügyelő szervezek működése során

A Ptk. 3:27. § (3) és 3:78. § (3) bekezdésének módosulásával a jogszabály már egyetlen jogi személy ügyvezetését és felügyeletét végző testület esetében sem írja elő, hogy a döntéseket kizárólag szótöbbséggel lehetne meghozni. A civil szervezet felügyelő bizottsága, az egyesület elnöksége, az alapítvány kuratóriuma esetében is lehetőség van úgy szabályozni a testület működését, hogy szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata döntsön. Sőt akár olyan szabályozás is lehetséges a létesítő okiratban, amely az ügyintéző és felügyelő szerv valamely tagjának vagy az elnökének többes szavazati jogot biztosít egyes kérdésekben. A szavazategyenlőség kérdésének rendezése visszatérő igény volt a civil szervezetek körében is. Az elnök elsőbbségi szavazatának lehetővé tétele praktikus módosítás lehet az érintett egyesületi, alapítványi szervek esetében. A többes szavazati jog előírása már problematikusabb lehet. Nincs gyakorlat és útmutatás arra, hogy mely ügykörök esetében kellene inkább megtartani a szótöbbségen nyugvó határozathozatalt.

Fontos! Az egyesületek közgyűlése, küldöttgyűlése, az alapítványok esetében az alapítók gyűlése változatlanul csak szótöbbséggel hozhat határozatot. A döntéshozó testületek esetében nincs lehetőség elsőbbségi vagy többes szavazati jog biztosítására. A szótöbbséggel hozott határozathozatalt a döntéshozó szervek esetében változatlanul védi a Ptk. 3:19. § (3) bekezdése.

Az összeférhetetlenség miatt nem mindig szűnik meg a tisztségviselő megbízatása

Módosult a Ptk. 3:25. § (1) g) pontja. Ez alapján valamely összeférhetetlenségi ok bekövetkezése már nem jár feltétlenül a vezető tisztségviselő megbízatásának megszűnésével. A jogi személyek is élhetnek azzal, hogy a létesítő okiratukban az összeférhetetlenségi ok bekövetkezte esetén a döntéshozó szervre bízzák a döntést, hogy az éritett tisztségviselőt vissza kell-e hívni. Az egyesületek esetében csak a döntéshozatalt érintően jelenik meg az összeférhetetlenség kérdése (nem szavazhat az, akinek…) Az egyesület tisztségviselői megbizatásának betöltésére vonatkozóan, jogszabályi szinten nincs összeférhetetlenségi rendelkezés. Emiatt ez a módosítás jelenleg nem érinti az egyesületeket. Az alapítványok esetében pedig azért nem okoz érdemi változást a

rendelkezés módosulása, mert a Ptk. csak olyan összeférhetetlenségi okokat ad meg, amelyek bekövetkezése esetében nem mérlegelhető a tisztségviselő megbízatás megszűnése, pl:

3:397. §

(3) Az alapítvány kedvezményezettje és annak közeli hozzátartozója nem lehet a kuratórium tagja. Az alapító okirat eltérő rendelkezése semmis.

(4) Az alapító és közeli hozzátartozói nem lehetnek többségben a kuratóriumban. Az alapító okirat eltérő rendelkezése semmis.

A cél mellett az egyesületi alapszabálynak tartalmaznia kell az alapcélhoz tartozó tevékenységeket is

Az alakuló, illetve az alapszabály módosításával együtt járó változást bejelentő egyesületeknek figyelni kell arra, hogy a Ptk. 3:63. § (6) módosítása alapján az alapszabályban az egyesület célja mellett meg kell határozni a célok megvalósítása érdekében végezni kívánt, alapcél szerinti tevékenységeket is. A gyakorlat eddig is az volt, hogy az egyesületek az egyszerűsített és a közhasznúság elérésére irányuló eljárásban kötelezően, más esetben pedig jellemzően feltüntették az alapszabályban a célok elérése érdekében végzett tevékenységeket is. Emiatt nem kell tömeges alapszabály módosításra számítani.

2023. július 1-től hatályba lépő változások

A jogi személy szervei által hozott határozatok felülvizsgálatára vonatkozó szabályok változása

A Ptk. 3:35. §-a 2023. július 1-től új bekezdéssel egészül ki. Az új rendelkezés szerint az a tag, vagy alapítói jogok gyakorlója támadhatja majd meg a döntéshozó szerv határozatát a bíróság előtt, aki egyébként a kérdésben (a kérdés tárgykörében) szavazati joggal rendelkezik, vagy a határozathozatal tekintetében alapítói jogokat gyakorolhat.

A szavazati joggal nem rendelkező különleges jogállású tagoknak (pl. a tiszteletbeli vagy pártoló tagnak) vagy tagsági jogokkal csak részben rendelkező tagnak, akkor van lehetősége pert indítani, ha a sérelmezett határozat őt érinti, rá vonatkozó rendelkezést tartalmaz. A módosítást tartalmazó törvény indokolása szerint a visszahívott tisztségviselő pert indíthat az őt visszahívó határozat ellen. Ez a jog akkor is megilleti, ha mint érintett az adott kérdésben nem szavazhatott (korlátozott volt a szavazati joga).

De csak akkor támadhatja meg a határozatot, ha más személynek a tisztségviselővé választásában részt vehetett volna. A 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) 10/A. §-ból átemelt szabályozás még mindig ellentmondásos. Kérdéses, hogy miként lesznek jogosultak pl. a perindításra azok a tisztségviselők, akik nem tagjai a szervezetnek, így nem gyakorolhatnak tagsági jogokat.

A Ptk. 3:36. § új, (5.) bekezdéssel egészül ki. A jogi személy létesítő okiratát módosító határozat hatályon kívül helyezése iránti perekben bármikor lehet keresetet benyújtani és pert indítani. Nincs jogvesztő határidő. Továbbá a keresetet akár olyan személy is elindíthatja, aki az adott határozat meghozatalához szavazatával hozzájárult.

A Ptk. 3:37. § (2) bekezdésének változása szerint egy határozat hatályon kívül helyezését kimondó bírósági ítélet hatálya a határozat felülvizsgálatának kezdeményezésére jogosult, de perben nem álló más személyekre is kiterjed. A határozat hatályon kívül helyezését kimondó bírósági ítélet hatálya annak jogerőre emelkedésével áll be. Tehát fő szabály szerint előre mutat a hatálya. A bíróság a fél kérelmére kivételes esetben – a jogbiztonsági követelmények sérelme nélkül – dönthet a határozatnak a meghozatalára visszamenőleges hatállyal történő hatályon kívül helyezéséről.

2023-tól egységes nyilvántartásba kerülhetnek a cégek és a civil szervezetek!

A jogalkotó szándéka szerint 2023. július 1-től hatályba lép a jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról szóló 2021. évi XCII. törvény. A jogszabály alapján a cégek, civil szervezetek és egyéb jogi személyek rövid időn belül egy rendszerben lesznek nyilvántartva. A jogi személyekre vonatkozó polgári nem peres eljárások – amelyeket a jogszabály egységes néven nyilvántartási eljárásnak nevez – is azonos szabályozási és technikai alapokon zajlanak majd le minden jogi személy esetében. A nyilvántartási ügyek közül a gyakoriságuk miatt is az ún. bejegyzési eljárásokat érdemes kiemelni. A bejegyzési eljárást, mint gyűjtőfogalmat vezeti be a törvény. A bejegyzési eljárás a szervezet nyilvántartásba vétele iránti eljárását, a változásbejegyzési eljárást, a közhasznúvá minősítést, a közhasznú jogállás megszüntetését és a közhasznú jogállás nyilvántartási jegyzékbe történő bejegyzését, illetve törlésére irányuló eljárást, továbbá a szervezet átalakulásának, egyesülésének, szétválásának bejegyzése iránti eljárást tartalmazza. Ezen ügykörök tekintetében történnek majd a legjelentősebb változások. A törvény e

bejegyzési ügyek döntő hányadában az automatikus döntéshozatalt kívánja előtérbe állítani.

A nyilvántartási rendszer és eljárások egységesítésének szándéka a Ptk. jogi személyre vonatkozó általános rendelkezéseiből következik. A Ptk. általános minden szervezeti formára érvényes általános szabályokat határoz meg a jogi személyiség jellemzőit illetően (pl. a jogi személy alapítása, megszűnése, nyilvántartása, a jogi személy neve, székhelye, szervezete, képviselője stb. vonatkozásában). A jogi személyekre vonatkozó egységes, általános érvényű rendelkezésekből ered a lehetőség az egységes nyilvántartási rendszer bevezetésére. Ezzel együtt az egységes nyilvántartás nem magyar sajátosság. A cégek és a civil szervezetek egységes nyilvántartására több európai országban (Ausztria, Belgium, Dánia, Lengyelország) is van példa.

A bírósági nyilvántartás helyett a jogi személyek egységes nyilvántartásában fognak szerepelni a civil törvény alapján létrehozott egyesületek, szövetségek, sportegyesületek, alapítványok, az utánpótlás-nevelő (sport) alapítványok is. A nyilvántartás vezetése, a nyilvántartásba vételi, a változásbejegyzési kérelmek (ideértve az átalakulás, egyesülés, szétválás iránti kérelmet is) elbírálása, a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatása, a törvényben szabályozott egyéb ügyek azonban változatlanul a törvényszék, mint nyilvántartó bíróság hatáskörébe tartoznak majd.

A nyilvántartási jegyzékbe történő bejegyzés elsődlegesen a szervezet kérelmére történik majd. Ahogy korábban, ezután is kivételes esetben fordulhat elő, hogy nem a szervezettől, hanem más bíróságtól vagy hatóságtól származó adatok kerülhetnek a nyilvántartásba. A törvény rendelkezik a kötelező bejegyzésről, a bejegyzési kérelem, a változásbejegyzési kérelem benyújtásának határidejéről. A szervezet nyilvántartásba vétele iránti kérelem előterjesztésének határideje – ha törvény kivételt nem tesz – a létesítő okirat aláírásától, illetve elfogadásától számított harminc nap. Ha a szervezet alapításához hatósági engedély szükséges, a szervezet nyilvántartásba vétele iránti kérelem előterjesztésének határideje az engedély kézhezvételétől számított tizenöt nap. A civil szervezeteknek a változás bekövetkezésétől számított harminc napon belül kell majd benyújtani a változásbejegyzési kérelmet. A bejelentési határidő tehát a felére csökken a jelenlegi szabályhoz képest. A bíróság pénzbírsággal sújthatja a szervezetet, ha a bejegyzési kérelem benyújtási kötelezettségét késedelmesen teljesíti és késedelmére nem tud alapos indokot bemutatni.

Új elemként jelenik meg a jogi személyek nyilvántartási portálja. A portál komplex feladatot lát majd el. A nyilvántartási portál egy önállóan működtethető ügyintézési felületet is magában foglal majd. Az internetes felület segítséget nyújt a kérelmek összeállításában, az eljárásokra vagy szolgáltatásokra vonatkozó általános tájékoztatás nyújtásában. De a portál biztosítja azt a lehetőséget is, hogy azok a civil szervezetek is benyújthassák elektronikus formában az irataikat, amelyek nincs a cégkapu létrehozására kötelezve (működnek, de nem minősülnek gazdálkodónak, nem vonatkozik rájuk az elektronikus kapcsolattartás követelménye). A bejegyzési eljárásokban még az elektronikus eljárásra nem kötelezett civil szervezetek sem választhatják a papír alapú ügyintézést. Ezek a szervezetek is kötelesek a bejegyzési eljárásban a kérelmeiket és beadványaikat a nyilvántartási portálon elérhető szolgáltatáson keresztül benyújtani. Ha a kérelem vagy beadvány benyújtása e segítő szolgáltatás segítségével a nyilvántartási portálon keresztül történik, a bíróság papír alapon, postai úton kézbesíti a kérelmezőnek az ügyben hozott végzését.

Az éves beszámoló és közhasznúsági melléklet benyújtására kizárólag a nyilvántartási portálon keresztül lesz lehetőség. Csak jogszabály írhatja elő, hogy a beszámolót más módon lehessen megküldeni, de ez a lehetőség is csak a jogutód nélkül megszűnt szervezetekre vonatkozik. Ha a szervezet elmulasztja a közzétételi kötelezettségét, az információs szolgálat 30 napos határidőt biztosítva felhívja majd a kötelezettségének teljesítésére. Ha a kötelezett személy ennek nem tesz eleget, az információs szolgálat értesíti a bíróságot. A civil törvény jelenlegi előírása szerint a bíróság akkor szab ki bírságot, ha a szervezet egy éven belül nem teljesíti a beszámolási kötelezettségét. Kérdéses, hogy ez a szabály megmaradhat-e. Az új nyilvántartási törvény szerint, ha a szervezet 30 napon belül sem teljesíti a letétbe helyezési kötelezettségét, akkor a bíróság törvényességi felügyeleti eljárást indít ellene. Az eljárás megindításának egyik első intézkedése a bírság kiszabása. Az eljárásrend a civil szervezetekre vonatkozó szabályokhoz képest szigorú. A törvényszék a törvényességi felügyeleti eljárás keretében csak 15 napot ad a beszámoló letétbe helyezésének pótlására. Ennek leteltét követően az információs szolgálat három munkanapon belül ellenőrzi a beszámoló letétbe helyezését. Ha a bíróság az információs szolgálat jelzése alapján megállapítja a jogsértés tényét, és további intézkedés alkalmazása nélkül kezdeményezi a jogi személy külön törvény szerinti, jogutód

nélküli megszüntetésére irányuló bírósági eljárás lefolytatását. A törvény rögzíti, hogy a közhasznú szervezetek beszámolóját a bíróság az informatikai rendszer alkalmazásával automatizált módon ellenőrzi. Ha a vizsgálat azt állapítja meg, hogy a szervezet nem felel meg a közhasznú minősítés feltételeinek, a bíróság megszünteti a szervezet közhasznú jogállását. Az ügyészség feladata változik. A bíróság kérésére csak akkor indít vizsgálatot, ha a beszámoló olyan hiánya vagy tartalmi ellentmondása miatt a közhasznúság feltételeinek teljesítése nem állapítható meg egyértelműen.

A fent említett információs szolgálat az Igazságügyi Minisztérium egyik szervezeti egysége. Ez működteti, biztosítja a nyilvántartási eljáráshoz szükséges elektronikus ügyintézést támogató rendszereket, továbbá ellátja a bejegyzési kérelmek befogadhatóságára vonatkozó informatikai és formai vizsgálatot, adategyeztetési feladatot. A nyilvántartási információ biztosításának új és részletes szabályait kormányrendelet fogja a jövőben rögzíteni.

A jogi képviselet biztosítása civil szervezetek bejegyzési eljárásaiban a szövetségek, valamint a közhasznú jogállással rendelkező egyesületek, alapítványok számára kötelező lesz. A többi egyesület, alapítvány, sportegyesület esetében jogi képviselőre lesz szükség akkor, ha a szervezet az automatikus döntéshozatali eljárást választja a bejegyzési eljárásban. Az automatikus döntéshozatal során a bíróság emberi közreműködés nélkül, gépi adatfeldolgozás, a rendelkezésére álló, valamint az adatigénylés útján kapott adatok alapján hozza meg a határozatát. Az egyesületek, sportegyesületek, alapítványok számára nem kötelező az automatikus döntéshozatalt választani. Az automatikus döntéshozatal során a jogi képviselőkre komoly felelősség hárul. A kérelem törvényességi szempontú vizsgálata megoszlik a bíróság és az eljáró jogi képviselő között. A jogi képviselő vizsgálati körébe esik annak megítélése, hogy az adott kérelem a rendelkezésre álló iratok alapján jogszerűen benyújtható a bírósághoz. A bírósághoz ezért esetlegesen már csak a legfontosabb iratok kerülnek majd benyújtásra – ezek a nyilvántartási iratok –, vagyis a bejegyzési eljárásoknál a jövőben (ismét) lesznek olyan iratok, amelyeket a bíróság közvetlenül nem vizsgál, hanem azokat a jogi képviselő őrzi, és a kérelmen nyilatkozik azok megfelelőségéről. Ezen eseteket és iratokat végrehajtási rendelet fogja meghatározni.

A személyes adatok védelme miatt jelentős mértékben nő a nem nyilvános adatok és eljárások köre. A civil szervezetekre vonat-

kozó szabályok eltérést mutatnak más jogi személyekhez képest. A jövőben főszabályként nem lesznek nyilvánosak a törvényességi felügyeleti eljárás iratai. Ez alól a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek törvényességi felügyeleti eljárásainak egy része kivételt képez majd. A törvény indoklása szerint a kivétel oka, hogy ebbe a körbe számos olyan szervezet tartozik, melynek működését közérdeklődés, fokozottabb figyelem kíséri (szakszervezetek, szövetségek, vagyonkezelő alapítványok, vallási közösségek). A civil szféra transzparens, átlátható működését, a jogkövető magatartást elősegíti, ha az alappal megindult törvényességi felügyeleti eljárás iratai a nyilvánosság számára továbbra is hozzáférhetővé válnak.

Aprónak tűnő, de nem jelentéktelen változást hoz a székhelyre és a telephelyre vonatkozó szabályozás. Abban nincs változás, hogy minden civil szervezetnek rendelkeznie kell székhellyel és ezt a létesítő okiratban is meg kell jelentetni. Főszabály szerint a székhely központi ügyintézés és az ügyvezetés helye. A szervezet székhelye további funkciókat is ellát: a szervezet hivatalos iratainak postai kézbesítési helye, és itt kell ellátni a külön jogszabályban előírt egyéb kötelezettségeket is. A civil szervezet székhelyén a cégekhez hasonlóan biztosítani kell majd, hogy egyértelműen az utcáról is azonosítani lehessen, hogy az adott ingatlan székhelyként (is) szolgál. A törvény lehetőséget ad telephely létesítésre is. A központi ügyintézés, az ügyvezetés tényleges helye is eltérhet a székhelytől. A létesítő okiratban azonban jelezni kell azt a telephelyet, amely a központi ügyintézés helyszíneként szolgál. A döntéshozó szervnek sem kell a szervezet székhelyén üléseznie, de a létesítő okiratban jelezni kell annak lehetőségét, hogy a döntéshozó szerv a székhelyen kívül máshol is működhet.

2022. szeptember 1-jei hatállyal módosulnak a civil törvény és a Nemzeti Együttműködési Alappal kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2012. (II. 16.) KIM rendelet egyes rendelkezései

A módosítások érintik a NEA támogatási céljait, a NEA-val kapcsolatos eljárásokat, a határon túli civil szervezetek önálló pályázási lehetőségét, a civil központok feladatainak körét, az egyszerűsített és normatív elszámolási eljárást, a civil monitoring rendszer hatékonyságának növelését.

A változások következtében:

1. a NEA támogatási céljai egyértelműek és áttekinthetőek lesznek,
2. a NEA pályázati és az egyedi kérelmek támogatásaira fordítható forrás aránya módosul,
3. a civil központok feladatai kibővülnek többek között az országos kampányok helyi szintű megszervezésével, a helyi szintű szakmai képzések megszervezésével,
4. a határon túli pályázók önálló pályázási feltételei könnyebbek lesznek, vagyis függetlenednek attól, hogy a civil szervezetek korábban társpályázóként nyertes pályázat kedvezményezettjei voltak-e,
5. a civil szervezetek részére nyújtott költségvetési támogatások szakmai összehangolása érdekében működő monitoring rendszerben történő rögzítés ellenőrizhetővé válik,
6. az egyszerűsített támogatások feltételei közül az összes bevételre vonatkozó értékhatár 5 millió forintról 7 millió forintra emelkedik,
7. a NEA-ból nyújtott normatív és egyszerűsített támogatások elszámolási eljárása egyszerűsödik,
8. a NEA kollégiumoknál keletkező maradványok és bevételek felhasználhatósága még a forrásévben megtörténhet,
9. az elektori rendszer a szimpátiaszavazás mellőzésével egyszerűsödik.

A civil szervezet is gazdálkodik

Civil szervezetek nem alapíthatók gazdasági céllal. A civil szervezetek alapítóinak, tagjainak szándéka nem irányulhat kizárólagosan (személyes) tulajdon, vagyon és jövedelem szerzésére. Ehelyett a szervezet alapítása és működése mindig a létesítő okiratban megfogalmazott célok teljesülését és az ehhez szükséges feltételek biztosítását szolgálják. Szinte minden működő civil szervezet gazdálkodik. Szinte mindegyik végez olyan tevékenységeket és/vagy történnek vele olyan gazdasági események, amelyek változást okoznak a szervezet vagyoni, jövedelmi, pénzügyi helyzetében, esetleg a vagyonának szerkezetében.

A szervezetek gazdálkodása legtöbbször pénzmozgással jár, de ez sem törvényszerű. Ha egy alapítvány célja az információs technológiák széles körű megismertetése, ezzel összefüggésben, a számára alapító vagyonként átadott számítógépeket térítés nélkül adja használatba rászorulóknak. Itt nem mozog pénz. Ugyanakkor a szervezet gazdálkodik, mert a gépek az idő múlásával értéktelenebbé válnak, a szervezet vagyona apad (változik a vagyona). Ha ugyanez a szervezet közben új szoftvereket kap adományként, akkor nem csak a vagyoni helyzete fog javulni, hanem a vagyonának az összetétele is, hiszen már nem csak eszközöket fog birtokolni, hanem az immateriális javak közé tartozó szoftvereket is.

Noha nem kell, hogy ténylegesen pénzmozgás történjen, a gazdálkodásnak azért jellemzője, hogy a változások pénzbeli értékben is kifejezhetők. Ez alapján számít a gazdálkodó tevékenységek körébe a közérdekű önkéntesek fogadása is, méghozzá oly módon, hogy a közérdekű önkéntesek tevékenységének pénzbeli értéke bevételként jelenhet meg a szervezetek gazdálkodásában. Ez azért lehetséges, mert az önkéntesek óradíja kifejezhető pénzben. A vonatkozó jogszabály alapján az önkéntesek óradíjának értéke a kötelező legkisebb havi munkabér százhatvanad része.[15]

15 350/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről 5. §

A civil szervezetnek lehet nyeresége, de nem oszthatja fel

A civil szervezetekkel szemben nincs olyan követelmény, amely tiltaná, hogy a gazdálkodásuk során pozitív eredményt, köznapi kifejezéssel élve nyereséget érjenek el. Sőt, az lenne szerencsés, ha képesek lennének úgy tevékenykedni, hogy ne kelljen gazdálkodási szempontból évről-évre a nulláról indulniuk. A civil szervezetek törekedhetnek a nyereséges gazdálkodásra. A civil szervezetek nonprofit módon gazdálkodnak. Elérhetnek nyereséget, de ezt nem oszthatják fel a tagjaik, alapítóik között. Az eredményüket háromféle dologra fordíthatják:

– a szervezet működésére;
– az alapszabályban, alapító okiratban meghatározott célokra;
– esetleg olyan befektetésre, termékre, szolgáltatásra, amelytől a céljaik gyorsabb, jobb, szélesebb hatást gyakorló megvalósulását várják, noha az nem kapcsolódik szervesen ahhoz a célhoz, mint amit a létesítő okiratukban rögzítettek.

16 Civil törvény 2. § 11. pont

A civil szervezet szolgáltathat és vállalkozhat

A szervezetek gazdálkodása két fő irány mentén szerveződhet. Az egyik irány, hogy minden tevékenységüket a szervezet célja alá rendelve végzik, azaz csak cél szerinti tevékenységeket végeznek, és a működésük is ez alá rendeződik. A másik lehetőség, hogy felvállalnak a céljaikon kívül eső tevékenységeket is. Ezek közül a jövedelem- és vagyonszerzésre irányuló vagy azt eredményező, üzletszerűen végzett gazdasági tevékenységnek minősül a törvény szerint gazdasági-vállalkozási tevékenységének.[16] Ha alapcél szerinti és vállalkozási tevékenységet is végez a szervezet működési, adminisztratív feladatai is megoszlanak e két tevékenység feltételeinek biztosítása között.

Ha csak a céljaikat akarják megvalósítani, akkor is lehetőségük van arra, hogy valaki más, például egy másik szervezet, intézmény megbízását teljesítsék, és ezért díjat kapjanak. Sőt, akár értékesíthetnek is olyan termékeket, amelyeket az alapcél szerinti tevékenységeik keretében állítottak elő. Ezeket együtt és leegyszerűsítve gyakran csak szolgáltatásnak nevezik, a hozzájuk kapcsolódó bevételekre pedig szolgáltatási bevételként szokás hivatkozni.

E szolgáltatásoknak egy speciális fajtáját jelentik a közszolgáltatásként végzett feladatok, amikor egy – a törvény előírása szükségszerűen közhasznú jogállású – szervezet egy állami, önkormányzati szerv megbízásából lát el közfeladatot. A szolgáltatások nyújtásánál viszont jóval elterjedtebb, hogy a szervezetek adományok, támogatások révén, esetleg az ingó- és ingatlan vagyonuk, szellemi javaik hasznosításával jutnak cél szerinti bevételekhez.

A szervezetek alapcél szerinti (közhasznú) bevételei és kiadásai valójában szélesebb kört foglalnak magukban, mint amelyek a szervezet alapszabályában/alapító okiratában/társasági szerződésében megjelenő célokból levezethetők. A bevételek tekintetében a civil szervezetek gazdálkodásáról, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről szóló 350/2011. (XII. 30.) Korm.rendelet általánosabb csoportosítást, illetve a civil törvény 20.§-ában szereplő felsorolást kell figyelembe venni. Olyan jogszabály viszont nincs, ami egyértelműen megadná, mely tételek tartoznak az alapcél szerinti (közhasznú) ráfordítások közé. Ezt minden tétel esetében az dönti el, hogy észszerűen, minden különösebb logikai és értelmezési „csavar” nélkül hozzá tudjuk-e rendelni a szervezet céljához, illetve az alapcél szerinti bevételek előállításához, felhasználásához.

A civil szervezet akár vállalkozhat is

Az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységek (a továbbiakban: cél szerinti tevékenységek) mellett a szervezetek végezhetnek gazdasági-vállalkozási (a továbbiakban: vállalkozási) tevékenységeket is. Ennek két feltétele van. Az egyik, hogy a vállalkozási tevékenység nem veszélyeztetheti a szervezet alapcél szerinti tevékenységeit. A másik feltétel, hogy az e tevékenyégből származó bevételek nem léphetik át a szervezet összes bevételének 60 százalékát[17]. Itt érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy az a bevételi arány, amit a civil törvény megenged, kifejezetten magas. Azt is mondhatjuk, hogy a jogszabály kifejezetten ösztönzi azt, hogy a szervezetek ebbe az irányba is szélesítsék a működésüket, ilyen módon is vonjanak be forrásokat. A civil törvény meghatározása szerint gazdasági-vállalkozási tevékenység a jövedelem- és vagyonszerzésre irányuló vagy azt eredményező, üzletszerűen végzett gazdasági tevékenység, kivéve:

17 Civil törvény 2.§ 7. pont

– az adomány (ajándék) elfogadását;

– a létesítő okiratban meghatározott cél szerinti tevékenységet (ideértve a közhasznú tevékenységet);

– a pénzeszközök betétbe, értékpapírba, társasági részesedésbe történő elhelyezését;

– az ingatlan megszerzését, használatának átengedését és átruházását[18].

Időnként azonban nagyon képlékeny lehet a határ a cél szerinti, illetve a vállalkozási tevékenységek között. A különbség ugyanis nem ahhoz kapcsolódik, hogy az adott tevékenységgel a szervezet mekkora segítséget nyújt a saját tagjainak, a környezetének. Tehát nem az számít, mi „civiles", vagy mi nem az. Ugyanakkor mindig számít az adott tevékenység léptéke, jellege.

Példa: Ha egy szervezet létesítő okiratában csak az szerepel, hogy célja a népzenei kultúra ápolása, a népdalkincs megismertetése, akkor az alapcéljának körében fogadhat el díjazást a fellépéseiért. Ezeket a fellépéseket időnként összekötik azzal, hogy a tagjaik által készített kézimunkákat értékesítenek az egyesület bevételeinek növelése érdekében. E tevékenységgel szigorúan véve már kilépnek az alapcél szerinti tevékenységük köréből, mert nem a célhoz kapcsolódó dolgot értékesítenek. Ugyanakkor még nem feltétlenül végeznek vállalkozási tevékenységet, hiszen nem üzletszerűen végzik e tevékenységet. Amint azonban rendszeressé vagy tartóssá válik ez a gyakorlat, esetleg a szervezet többi bevételéhez mérten nagyobb összegű bevételt termel, esetleg már nem csak a tagjainak a munkáit kínálja fel, hanem sok más népművészét is, akkor ez a tevékenység már üzletszerűnek fog számítani, miközben a szervezet egyetlen pillanatig sem végzett olyan tevékenységet, amelyet amúgy ne tartanánk értékesnek.

Miközben a jogszabályi oldalról kifejezetten támogatottnak mondható az, hogy a szervezetek vállalkozási tevékenységet végezzenek, a köztudatban nagyon sok előítélet és tévhit él ezzel kapcsolatban. Pedig nem törvénytelen, és nem is etikátlan vállalkozási tevékenységet végeznie a szervezeteknek. Főleg azért, mert a gazdálkodási tevékenységek ilyen jellegű elhatárolása nem értékrendbeli, hanem adózási kérdés. Lényegében arról van szó, hogy a civil szervezetek esetében az adórendszer elismeri, hogy olyan célokat valósítanak meg, amelyek mindenki javára válnak. E célok a társasági adó, az általános forgalmi adó és a személyi jövedelemadó vonatkozásban mentességben vagy kedvezményben részesülnek. Mindazonáltal a szervezetek többi tevékenységét e célokon túlmenően már a többi gazdálkodó szervvel azonos alapokon ítéli meg az adórendszer. A szervezetek ter-

18 Civil törvény 2. § 11. pont

Milyen bevételekkel rendelkezik egy szervezet?

Szervezeti forma szerinti bevételek

EGYESÜLET:
tagdíj; pártoló tag kötelező vagyoni hozzájárulása;
tag és különleges jogállású tag önként vállalt hozzájárulása.

ALAPÍTVÁNY:
az alapító és a csatlakozó kötelező vagyoni hozzájárulása;
alapító, csatlakozó, adományozó önként vállalt hozzájárulása.

CIVIL TÁRSASÁG:
tagok önként vállalt vagyoni hozzájárulása;
esetleges közös tulajdon hasznosítása.

Költségvetési források

Elkülönített állami pénzalapok
Pl.: Nemzeti Kulturális Alap, Bethlen Gábor Alap
Fejezeti kezelésű előirányzatok:
pl.: Nemzeti Együttműködési Alap, Magyar Falu Program - Falusi Civil Alap, SZJA 1%

Egyéb a költségvetés alrendszereiből származó források
Pl.: önkormányzati támogatások, a Tudományos és a Művészeti Akadémia támogatásai, közszolgáltatás ellátásához kapcsolódó kifizetések

Nemzeti szinten kezelt EU források
Pl.: Széchenyi Terv Plusz (EFOP PLUSZ, TOP PLUSZ stb.), Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF); Vidékfejlesztési Program.
Nemzetközi együttműködésben kezelt források:
pl. Szomszédsági Program; Interreg; Előcsatlakozási Alap.

EU források

Közvetlen EU források
(minden szakpolitikához kapcsolódik program)
Pl.:Horizont Európa (innováció és kutatás); ERASMUS + (képzés, oktatás, ifjúság) Európai Szolidaritási Testület (önkéntesség); Polgárok, Egyenlőség, Jogok és Értékek Program (alapjogok érvényesítése és és antidiszkrimináció) ESZA+ központi források

Más államtól, nemzetközi szervezettől származó támogatás
pl.:
Visegrádi Alap;
a nagykövetségeken, kulturális intézeteken keresztül elérhető források.

„Magán források"

Magánszemélyektől, származó adomány, támogatás

Egyéni és társas vállalkozásoktól, más civil szervezetektől kapott adomány, támogatás

Az alap (közhasznú) célokhoz kapcsolódó szolgáltatás, termékértékesítés

Ingatlan megszerzéséből, hasznosításából származó bevétel

Pénzeszköz befektetése révén megszerzett (elért) kamat, osztalék stb.

Alapcél szerinti bevételek

Gazdasági-vállalkozási tevékenység

A tevékenységet szolgáló dolog, jog átruházásából, illetve átengedéséből származó bevétel részben vagy egészben

Gazdasági-vállalkozási tevékenységből származó bevétel
A civil tv. és a TAO tv. szerint: minden a jövedelem- és vagyonszerzésre irányuló vagy azt eredményező, üzletszerűen végzett gazdasági tevékenység gazdasági-vállalkozási tevékenységnek minősül, kivéve az alapcél szerinti tevékenységeket.
Az ÁFA törvény szigorúbb: minden ellenérték fejében végzett tevékenység gazdasági tevékenység, amennyiben üzletszerű vagy tartós vagy rendszeres jellegű. (Az ÁFA terminológiáját célszerű követni).

forrás: saját szerkesztés

mészetesen arra törekednek, hogy lehetőleg minden tevékenységük a mentes/kedvezményezett kategóriába tartozzon. Ehhez pedig annyi alapjuk mindenképpen van, hogy az érintett szervezetek vállalkozási tevékenységként is olyan feladatokat látnak el, amelyeknek van közösségi, társadalmi értéke.

A civil központok ingyenes képzési, tanácsadási szolgáltatásai azt a célt szolgálják, hogy a civil szervezetek a rájuk ténylegesen vonatkozó jogszabályokat megismerjék és tevékenységük során ezeket betartva járjanak el. Az ingyenes szolgáltatások rendszeres igénybevételével a szervezetek képessé válhatnak arra, hogy a gazdálkodásukat olyan módon alakíthassák, amely megfelel a helyzetüknek és igazodik a fejlesztési elképzeléseikhez.

A civil szervezetek ráfordításai, kiadásai

A számviteli törvény szerint három fő költségnemet különböztetünk meg. Az első költségnemet az anyagjellegű ráfordítások alkotják. E körbe tartozik: az anyagköltség, az igénybe vett szolgáltatások értéke, az egyéb szolgáltatások értéke, az eladott áruk beszerzési értéke és az eladott (közvetített) szolgáltatások értéke[19].

A második költségnembe a személyi jellegű ráfordítások tartoznak. Ide sorolja a törvény a munkaviszony vagy megbízás alapján történő foglalkoztatás költségeit: a bérköltségeket, a személyi jellegű egyéb kifizetéseket és a bérjárulékokat.[20] A bérköltséget és a járulékokat nem kell külön magyarázni. A személyi jellegű egyéb kifizetések azok a természetes személyek részére teljesített kifizetések, elszámolt összegek, amelyeket a kifizető a természetes személy részére jogszabályi előírás vagy saját elhatározása alapján teljesít, és nem tartoznak a bérköltség, illetve a vállalkozási díj fogalmába. Ilyen kiadás az étkezési/utazási hozzájárulás, a jutalom, a reprezentáció stb.[21] E tételek azért érdemelnek külön figyelmet, mert azt segítik, hogy a szervezet akár foglalkoztatás nélkül is teljesíthesse a közhasznúság elérésének/megőrzésének egyik, a személyi ráfordítsok mértékével kapcsolatos feltételét.[22] A szervezet által adott tárgyjutalom, reprezentációs költség stb. elkönyvelhető személyi jellegű egyéb kifizetésként akkor is, ha nem a szervezet munkavállalója kapja.

19 Sztv. 78. § (1)
20 79. § (1)
21 Sztv 3. § (7)
22 Civil törvény 32 § (4) c).

A harmadik költségnem az értékcsökkenési leírás, azaz az immateriális javak és tárgyi eszközök elhasználódása miatt elszámolt összegek.[23] Mind a tárgyi eszközök, mind az immateriális javak használatuk során veszítenek értékükből. Ezt az avulási folyamatot fejezi ki a számvitelben a értékcsökkenési leírás. A leírás egyik részről csökkenti a tárgyi eszközök és immateriális javak nettó értékét, másrészről növeli a szervezet által elszámolt költségeket. Végső soron az értékcsökkenés leírása csökkenti a szervezet eredményét.

A fent ismertetett költégeket, ráfordításokat a civil szervezetek kötelesek a felhasználás célja szerint is csoportosítani. Az első csoportba a cél szerinti tevékenységekhez közvetlenül kapcsolódó kiadások tartoznak. Ezen belül külön alcsoportot jelentenek a közhasznú tevékenység(ek)hez kapcsolódó ráfordítások. A második csoportot a gazdasági-vállalkozási tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó kiadások alkotják. A harmadik csoportba tartoznak azok a költségek, amelyek közvetett módon járulnak hozzá a szervezet tevékenységeinek megvalósításához.

Az alapcél szerinti és a gazdasági-vállalkozási tevékenységeket egymástól elkülönítve kell kezelni a könyvelésben[24]. Azokat a költségeket, amelyeket nem lehet közvetlenül az alapcél szerinti tevékenységhez vagy a gazdasági-vállalkozási tevékenységhez sorolni, a bevételek arányában évente meg kell osztani a két tevékenységcsoport között[25].

A közhasznú jogállás

Magyarországon a civil szervezetek kevesebb, mint negyede (21%-a) rendelkezik közhasznú jogállással.

Megéri közhasznúnak lenni?

A gyakorlat alapján egyértelműen látszik, hogy azoknak a szervezeteknek érdemes közhasznú jogállással rendelkeznie, amelyek:

– vállalkozási tevékenységet is folytatnak (a társasági adó alóli mentesség megőrzése, illetve társasági adófizetési kötelezettség esetén, az adó mértékének kedvezőbb megállapítása miatt);

– társas vállalkozásoktól vagy más szervezetektől érkező támogatást fogadnak (pl.: mert a nem közhasznú szervezetek esetében az adóigazolást helyettesítő kettős nyilatkozattétel elnyújtja a támogatási tétel lekönyvelésének idejét, a támogatónak ilyenkor meg kell várnia, amíg a civil szervezet elkészíti a beszámolóját);

23 Sztv. 80. §
24 Civil törvény 19. §
25 479/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet 12 § (5) bekezdés

– egyesületként, alapítványként magánszemélyeket segítenek anyagilag (a támogatott személy SZJA adómentességének megőrzése miatt);

– ingatlanhasznosítási tevékenységet folytatnak (pl.: a társasági adó alóli mentesség megőrzése, illetve társasági adófizetési kötelezettség esetén az adó mértékének kedvezőbb megállapítása miatt);

– közszolgáltatási szerződést kívánnak kötni valamely állami, önkormányzati szervvel (erre csak a közhasznú jogállású szervezeteknek van módja);

– társas vállalkozástól, más civil szervezettől fogad adományt. (Lehet eseti jellegű az adomány vagy alkalmanként visszatérő, de az adományozó csak akkor kap utána adókedvezményt, ha rendelkezik az adományt fogadó szervezet által kiadott adóigazolással. Csak a közhasznú szervezetek tudnak adóigazolást kiállítani. Az adományozási szerződés megkötése nem feltétel);

– társas vállalkozással, más civil szervezettel kíván tartós adományozási szerződést kötni; (A szerződés szerint az adományozó legalább három évig, évente legalább egy alkalommal – azonos vagy növekvő összegben – adományt nyújt a közhasznú szervezetnek. A szerződés és a közhasznú szervezet igazolása alapján az adományozó szervezet magasabb adókedvezményre jogosult.).

A közhasznú és a „sima” szervezetek adminisztrációs terhei, működtetési költségei között szinte eltűntek a különbségek. A közhasznú szervezetek számára kötelező kettős könyvvezetés díja azonos az egyszeres könyvvezetésével, hiszen a díj a könyvelt tételektől és nem a könyvelés módjától függ. Az elektronikus ügyintézés nem számít kivételesnek, sőt a NAV irányában már minden szervezet csak a Cégkapun keresztül járhat el.

A működés nyilvánosságának biztosítása viszonylag könnyű, hiszen jogállástól függetlenül a legtöbb szervezet egyébként is nyitottan működik, illetve hozzászokott ahhoz, hogy jelen kell lennie a helyi vagy a tágabb nyilvánosság előtt is. Hátrányt talán az jelenthet, hogy nem egységesek az álláspontok azzal kapcsolatban, hogy a közhasznú szervezetek hozhatnak e döntést ülés tartása nélkül. Ezzel együtt ritkán szokott előfordulni, hogy „kívülállók” szeretnének mélyebb bepillantást kapni a szervezetek életébe. A közhasznú szervezetek tisztségviselőire vonatkozó szigorúbb – a tisztség betöltését kizáró, és a döntéshozatalban történő részvételt racionálisan korlátozó – összeférhetetlenségi szabályokat pedig a szervezetek szintén könnyen teljesítik, mert eleve ritkán találkoznak olyan helyzetekkel, amikor e szabályok alkalmazására sor kerülhetne.

A közhasznú jogállás megszerzése

A közhasznúság megszerzésének legalapvetőbb feltétele, hogy a szervezet legalább két lezárt üzleti évről szóló beszámolót és közhasznúsági mellékletet tudjon felmutatni. Új szervezetek – a vagyonkezelő alapítványok kivételével – nem kérhetik a bíróságtól a közhasznú jogállás megállapítását. Az alapítványok és egyesületek akkor kérhetik vagy őrizhetik meg a közhasznú jogállást, ha egyidejűleg megfelelnek az alábbi felsorolásban szereplő sorszámmal jelölt feltételek mindegyikének:

1. hozzájárul a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez;

2. nem folytat közvetlen politikai tevékenységet, szervezete pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt;

3. az állam, vagy az önkormányzat számára előírt közfeladatot lát el;

4. az előző lezárt két üzleti év összevont adataiból látható, hogy megfelelő erőforrás áll a szervezet rendelkezésére, azaz:

   a. az átlagos éves bevétele meghaladja az egymillió forintot, **vagy**

   b. a két év egybeszámított adózott eredménye (tárgyévi eredménye) nem negatív, **vagy**

   c. a személyi jellegű ráfordításai (kiadásai) – a vezető tisztségviselők juttatásainak figyelembevétele nélkül – elérik az összes ráfordítás (kiadás) egynegyedét, ideértve a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény (Köt.) alapján közérdekű önkéntes tevékenységet végző személyek által összesen teljesített munkaóráknak a 350/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet szerinti értékét, azaz a havi minimálbér 1/160-ad részét;

5. az előző lezárt két üzleti év adataiból látható, hogy megfelelő társadalmi támogatottsággal rendelkezik, azaz:

   a. az SZJA 1% felajánlott összegből kiutalt összeg eléri a költségvetési támogatások nélkül számított összes bevétel két százalékát, **vagy**

   b. a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek, ráfordítások két év átlagában elérik az összes ráfordítás felét, **vagy**

   c. közhasznú tevékenységének ellátását tartósan (két év átlagában) legalább tíz közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy segíti;

6. a létesítő okiratuk tartalmazza a közhasznú szervezetek számára kötelező nyilvánossági, ügyrendi, kizárási, összeférhetetlenségi, gazdálkodási kritériumokat.

A 4. és 5. pontban megjelenő feltételek

közül elegendő mindkét csoportból egynek-egynek megfelelni és a jogállás megőrzése szempontjából is lényegtelen, hogy az adott csoportból, az adott évben mely feltételeknek felel meg a szervezet. Mindkét csoportban vannak viszonylag egyszerűen teljesíthető feltételek.

Ha a szervezet közérdekű önkénteseket fogad, és azok tevékenységének értékét a minimális munkabér 1/160-ad részével számított óradíjjal kimutatja a szervezet „egyéb" bevételei között a könyvelésében, valamint a beszámolóiban, akkor növekedni fog az átlagos éves bevétele. A személyi ráfordítások aránya is könnyen növelhető, ha a személyi jellegű egyéb kifizetések körébe beveszik azokat a tárgyjutalmakat, reprezentációs költségeket stb. is, amelyeket korábban esetleg nem így számoltak el.

A társadalmi támogatottság mutatói közül a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek arányára vonatkozó mutató a civil szervezetek körében szinte automatikusan teljesül. A könyvelő által vétett, de a civil szervezet gondatlanságára utaló hiba, ha a közhasznúsági mellékletben nem kerül a teljesülést mutató „X" ehhez a feltételhez. Azt jelenti, hogy a beszámolóban nem lett kitöltve a közhasznú ráfordítások összegét mutató sor. Gyakorlatilag szinte kizárt, hogy a szervezet kizárólag olyan célokat valósítana meg, amelyek egyike sem illeszkedik a több ezer állami, önkormányzati feladat valamelyikéhez. E hiba kiküszöbölésére is célszerű a nem közhasznú szervezeteknek is a létesítő okiratba foglalni, hogy az adott céljuk melyik közfeladathoz illeszkedik. Ilyen módon mind a könyvelő, mind a szervezet megkímélhető attól, hogy évente legyen szükséges átgondolni, hogy mit kell beírni a közhasznúsági mellékletbe.

Fizetnek adót a civil szervezetek?

Az egyesületek, alapítványok, illetve az általuk létrehozott jogi személyiséggel felruházott szervezeti egységek is a társasági adó (TAO) alanyai[26]. A civil szervezetek kötelezettségei eltérőek attól függően, hogy milyen típusú bevételeik keletkeznek. A társasági adó szempontjából a bevételeket három csoportba sorolhatjuk. Az első csoportba tartoznak a TAO törvényben hivatkozott, a civil törvényben részletezett alapcél szerinti bevételek[27] közül azok, amelyek után nem keletkezik bevallási és adófizetési kötelezettség. Pontos részletezés nélkül

26 TAO tv. 2. § (1) bekezdés g)
27 Civil törvény.2. § (1) 11. pontjának és 20. §

e körbe tartozik a tagdíj, az alapítótól kapott adomány, illetve nagyjából minden, az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységhez kapcsolódó:

– támogatás és adomány, függetlenül attól, hogy az költségvetési vagy magán forrásból származik;

– szolgáltatásból, termékértékesítésből származó bevétel;

– dolog, jog átruházásából, átengedéséből származó bevétel;

– pénzeszköz befektetéséből (pl.: a pénzeszköz betétből, értékpapírból stb.) származó kamat, osztalék, árfolyamnyereség és más bevétel.

Fontos azonban megjegyezni, hogy amennyiben az átruházott, átengedett dolog, vagy jog egyszerre szolgálta az alapcél szerinti és a gazdasági-vállalkozási tevékenységet, akkor csak az a rész élvez mentességet, amelyik az alapcél szerinti tevékenységhez kapcsolódott. Ugyanezen az elven, azok a befektetések adómentesek, amelyeket nem a gazdálkodási-vállalkozási tevékenység eredményéből eszközölt a szervezet. Ha a szervezet csak olyan bevételekkel rendelkezik, amelyek e csoportba tartoznak, és nem számol el az ingatlan hasznosítással vagy a vállalkozási tevékenységgel összefüggő költségekkel sem, akkor nem kell adót fizetnie és a hagyományos értelemben vett adóbevallást sem kell készítenie.

Bevallás helyett az ún. TAONY (bevallást helyettesítő nyilatkozat) nyomtatványt kell benyújtania a NAV felé minden év május 31-ig annak a civil szervezetnek, illetve civil szervezet által létrehozott jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységnek, amelynek:
– az adóévben nem volt vállalkozási tevékenységből származó bevétele;
– és/vagy a vállalkozási tevékenységéhez kapcsolódóan nem is számolt el költséget;
– továbbá nem folytat olyan ingatlanhasznosítást, amelyhez kapcsolódóan korrekciós tétel elszámolására köteles.

Sajátos csoportba tartoznak az ingatlan megszerzésének, használatának átengedése és átruházása révén megszerzett bevételek. Ezek a bevételek a civil törvény szerint az alapcél szerinti (közhasznú) bevételek közé tartoznak. (Ezeket nem kell figyelembe venni, ha azt vizsgáljuk, hogy a szervezet gazdasági-vállalkozási bevételei elérik-e a 60%-os határértéket.)

Ennek ellenére mégis adóbevallási kötelezettséget teremtenek, ha a szervezet a TAO törvény szerinti korrekciós tételeket számol el. De az ingatlanhasznosítás csak akkor eredményez adófizetési kötelezettsé-

get, ha a szervezet átlépi a civil szevezetek részére megengedett adómentes értékhatárt, illetve a kedvezményes mértéket.

Az ingatlan megszerzésével, használatának átengedésével, átruházásával kapcsolatos korrekciós (az adózás előtti eredményt növelő, csökkentő) tételeket a TAO törvény tartalmazza[28]. Az ingatlanhasznosítás akkor is módosítja az adózás előtti eredményt, ha az adóévben a civil szervezetnek egyébként nincs gazdasági-vállalkozási tevékenysége.

A harmadik csoportba tartoznak a gazdasági-vállalkozási tevékenységgel elért bevételek. Ezek azok a bevételek, amelyek a szervezet az üzletszerűen végezett, – az adományozáson, a szervezet létesítő okiratban meghatározott céljain, a pénzeszközök betétbe, értékpapírba, társasági részesedésbe történő elhelyezésén, és az ingatlan megszerzésén, használatán átengedésén és átruházásán kívül eső – tevékenységeiből keletkeznek. Ha a szervezet gazdasági-vállalkozási tevékenységet végez, mindenképpen adóbevallást kell benyújtania, de nem biztos, hogy adót is kell fizetnie.

TAO bevallást kell beadni a szervezetnek az adott adóévet követően legkésőbb május 31-ig, ha:
– az adóévben volt vállalkozási tevékenységből származó bevétele;
– és/vagy a vállalkozási tevékenységéhez kapcsolódóan költséget számolt el;
– és/vagy az ingatlan szerzése, használatának (bármilyen) átengedése, átruházása miatt a TAO törvény az adózás előtti eredményt befolyásoló korrekciós tétel elszámolására kötelezi a szervezetet.
A TAO bevallást a ’29. számú nyomtatványon elektronikus úton kell teljesíteni az illetékes NAV igazgatósághoz, akkor is, ha a bevallási időszakban adófizetési kötelezettség nem keletkezett.

Az adófizetési kötelezettség teljesítése tekintetében a közhasznú jogállású szervezetek kedvezőbb megítélés alá esnek, mint a nem közhasznú szervezetek. A közhasznú jogállású szervezetek esetében csak akkor keletkezik adófizetési kötelezettség, ha a vállalkozási és/vagy ingatlanhasznosítással kapcsolatos bevételeik meghaladják az összes bevételük 15%-át. Nincs azonban felső összeghatára annak, hogy ez a kedvezmény meddig érvényesíthető.

A nem közhasznú jogállású szervezetek esetében az elért összes bevételének 10%-áig terjed a mentesség határa. A nem közhasznú jogállású szervezetek esetében felső határ is van, hiszen legfeljebb 10 millió forintig lehet adómentesen vállalkozási és/vagy ingatlanhasznosítási tevékenységet

28 TAO tv. 5. § (8b) bekezdés

folytatni. Fontos különbség az is, hogy a közhasznú szervezeteknél a kedvezményezett mérték túllépésével arányosan számított adóalap után kell a 9%-os társasági adót megállapítani. A nem közhasznú szervezeteknél azonban a vállalkozási tevékenység teljes adóalapja után kell az adó összegét megállapítani.

A társasági adóbefizetési kötelezettség keletkezésének sajnos más következményei is vannak. Az érintett szervezetek kötelesek – az illetékfizetési kötelezettség alól nem mentesített – a bírósági, közigazgatási eljárásokban és a vagyonszerzésnél illetékeket fizetni. De ugyanígy elveszhet a szervezet iparűzési adó alóli mentessége is.

A „de minimis" szabály alapján a csekély összegű támogatási jogcím alá tartozó forrásokból – amelyekhez többek között a NEA is tartozik – három év alatt legfeljebb 200.000 eurónak megfelelő forint összeget igényelhet egy szervezet. A szabály vonatkozik a gazdasági-vállalkozási tevékenységet végző szervezetekre is. Egy adott támogatás összegét csak akkor számítják bele e keretbe, ha az igényelt támogatás a szervezet vállalkozási tevékenységét szolgálja. A csak alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységet végző szervezeteket e szabály nem érinti. A tevékenységek gazdasági jellegének megítélésénél a civil törvény és a TAO törvény szerinti meghatározást lehet alapul venni.

Ha vállalkozási vagy ingatlanhasznosítási tevékenységet végez a szervezet, vagy felmerül ennek lehetősége, akkor mindenképpen célszerű minden év decemberében meggyőződni arról, hogy nem keletkezett-e esetleg köztartozása az állammal, vagy az önkormányzattal szemben. Erre azért kell figyelni, mert amennyiben a szervezetnek december 31-én köztartozása van, az adóalapjához hozzá kell adni a támogatásokat is. Így előfordulhat, hogy épp köztartozás miatt keletkezik a szervezetnek adófizetési kötelezettsége.

A NAV minden évben közzéteszi a honlapján (nav.gov.hu) a nonprofit szervezetek, egyesületek, köztestületek, (köz)alapítványok adózásának alapvető szabályait tartalmazó 13. Információs füzetét. Ebben képletek és példák mutatják be, hogy milyen TAO bevallási és befizetési kötelezettségek keletkezhetnek a szervezetnél.

Civil szervezetek és az Áfa

A civil szervezetek „áfaalanyisága"

Szinte minden civil szervezet alanya az áfának. Csak két eset van, amikor egy szer-

vezet működése, tevékenysége kívül eshet az Áfa hatályán. Az egyik, ha a szervezet nem végez gazdasági tevékenységet. A másik eset, ha kizárólag közhatalmi tevékenységet folytat.

Az utóbbira alig tudunk példát. A civil szervezetek kivételes esetben szoktak törvényi felhatalmazást kapni jogalkotási, igazságszolgáltatási, hatósági vagy a hazai/ európai/ nemzetközi támogatási rendszerek működtetésével összefüggő feladatok ellátására. Közhatalmi tevékenységeket a nonprofit szektoron belül a köztestületek pl. kamarák, akadémiák látnak el.

Gyakoribb eset lehet, de még így is nagyon ritka, hogy egy szervezet a gazdasági tevékenység végzésének hiánya miatt ne legyen adóalany. Az Áfa vonatkozásában gazdasági tevékenység minden, amit a szervezet a saját neve alatt: (1.) üzletszerűen, (2.) tartósan, vagy (3.) rendszeres jelleggel, ellenérték fejében végez. A Kúria ide vágó határozata szerint az Áfa tv. és a magyar szabályozást is formáló európai irányelv (HÉA irányelv[29]) megfogalmazása alapján „a három tényező közül már az egyik megvalósulása is önállóan megalapozza a gazdasági tevékenység megvalósulását".[30]

A civil szervezetek közül csak a civil társaságok és alapítványok esetében képzelhető el, hogy kívül essenek a gazdasági tevékenység végzésének meghatározásán. Az egyesületek szinte szükségszerűen kínálnak valamit a tagjaiknak a tagdíj fejében. A tagok által rendszeresen fizetett tagdíj az Áfa tv. értelmezése szerint ellenértéknek minősül. De szerencsére a törvény 85. § (1) bekezdésének la) pontja alapján ez a tevékenység közérdekű jellegére tekintettel mentes az adó alól.

Az elmondottakból fakadóan a civil szervezetek az adószám igénylése során ritkán választhatják azt, hogy ők nem alanyai az áfának. A szervezetek többsége áfa alany, ezért szüksége van adószámra. A civil szervezetek az adószámot nem automatikusan kapják meg. Az adószám megállapítását, vagy visszaállítását kérniük kell a NAV-tól. Az egyablakos ügyintézés miatt az adószám megállapítása bírósági nyilvántartásbavétel/változásbejegyzés keretében történik.

Alanyi mentesség az áfa alól

Az Áfa tv. egy könnyítést biztosít azoknak az adóalanyoknak, akik/amelyek nem bonyolítanak nagy forgalmat. Számukra az Áfa tv. lehetővé teszi, hogy az értékesítéseik után ne

29 A TANÁCS 2006/112/EK IRÁNYELVE (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=HU letöltve: 2022. 07. 23-án

30 Kfv.I.35.639/2019/4. https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/hirlevel/hirlevel2003.pdf (letöltve 2022. 07.14.

számítsanak fel áfa-t, de nem is vonhatják le az áfa-t, amit rájuk hárítanak át a szállítóik. Az alanyi adómentességet választó szervezetek mindig bruttó értéken értékesítenek (szolgáltatnak) és mindig bruttó értéken vásárolnak, illetve bruttó értéket számolnak el a pályázatokban.

Az alanyi adómentességet csak a belföldön letelepedett adóalanyok választhatják, ha az éves bevételük nem haladja meg az alanyi adómentesség választására jogosító összeghatárt, ami jelenleg 12 millió forint.

A civil szervezetek többnyire az alanyi mentességet választják amikor a nyilvántartásba vételükkel párhuzamosan az adószám megállapítását is kérik. Az erre vonatkozó nyilatkozatuk mindaddig érvényben lesz, amíg valamilyen okból nem jelentkeznek át másik áfa körbe.

Az értékhatár elérése szempontjából az áfaköteles tevékenységekből származó bevételeket kell figyelembe venni. Azok a bevételek, amelyek mentesülnek az áfa alól, vagy nem esnek az áfa hatálya alá (pl. közérdekű adományok) nem számítanak. Ha a szervezet áfás tevékenységekből származó bevétele meghaladja az értékhatárt, akkor kötelező az áfa körbe bejelentkeznie és az általános szabályok szerint áfát fizetnie, valamint a többi áfával kapcsolatos kötelezettségének eleget tennie. Az az adóalany, aki túllépi az alanyi mentességre jogosító összeghatárt, elveszíti kedvezményes adózói státuszát. Arra az értékesítésre kell először alkalmazni a normál adózási szabályokat, amivel átlépi a 12 millió forintos küszöböt.

A tevékenységét év közben megkezdő adóalany a belföldi nyilvántartásba vételével egyidejűleg is választhatja az alanyi adómentességet. Ekkor – a bejelentés adóévében – elég azt valószínűsíteni, hogy a gazdasági tevékenysége után észszerűen és időarányosan várható bevétele nem haladja meg az alanyi adómentesség választására jogosító összeghatárt. Az alakuló szervezet esetében az értékhatárt időarányosan az adószám érvényességétől az év utolsó napjáig terjedő időszakra kell számítani.

Visszafelé is lehet kérni a szervezet besorolásának változását. Az alanyi mentesség választását az adóhatóság felé a tárgyévet megelőző év utolsó napjáig nyilatkozatban kell megtenni. Azok a szervezetek kérhetik az alanyi mentességet, amelyek áfás tevékenységekből származó bevétele sem a tárgyévet megelőzően, sem a tárgyévben nem fogja meghaladni a 12 millió forintot.

A bevételek áfa szerinti minősítése

Az adókötelezettség szempontjából a civil szervezetek bevételeit három csoportba lehet sorolni:

– az áfa körön kívül eső, ellenértéknek

nem minősülő bevételek;

– adómentes szolgáltatásnyújtások és termékértékesítések;

– Áfakötelezettség alá eső bevételek.

1. Az Áfa körön kívül eső, ellenértéknek nem minősülő bevételek

Nem minősül ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtásnak a közcélú adomány nyújtása, amiért nem vár semmilyen ellenszolgáltatást az adományozó sem magának, sem másnak. Ez a bevétel nem tartozik az Áfa hatálya alá. Nincs sem bevallási, sem adófizetési kötelezettsége a szervezetnek.

2. Adómentes szolgáltatásnyújtások és termékértékesítések

Az Áfa tv. megjelöl olyan tevékenységeket, amelyek értékesítése után a szervezetnek nem keletkezik bevallási, adófizetési kötelezettsége. Ezeket az adómentes tevékenységeket a törvény 85. §- 87. § -a sorolja fel.

A tevékenység közérdekű jellegére tekintettel áfamentes tevékenységek (85. §) körében vannak olyan tevékenységek, amelyek csak akkor számítanak adómentesnek, ha közszolgáltatók végzik. A törvény szempontjából közszolgáltatónak minősül (Áfa tv. 85. § (4) bekezdés):

– az egyesület, a civil társaság, az országos sportági szakszövetség az alapszabályban megjelölt tevékenysége tekintetében;

– az alapítvány az alapító okiratban megjelölt tevékenysége tekintetében;

– az általuk fenntartott intézmény az alapító okiratában megjelölt tevékenység tekintetében;

– a közhasznú civil szervezet az alapszabályban (alapító okiratban) megjelölt közhasznú tevékenység tekintetében.

A civil szervezet, mint közszolgáltató mentesül az adó alól az alábbi tevékenységek ellátása során:

– a humánegészségügyi ellátás keretében teljesített szolgáltatásnyújtás és az ahhoz szorosan kapcsolódó sérült- vagy betegápolás és sérült- vagy betegszállítás, valamint az azokhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés (85. § (1) b) pont);

– a szociális ellátás keretében teljesített szolgáltatásnyújtás – az étkeztetés kivételével, ha az ennek fejében járó ellenérték külön térítendő meg – és az ahhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés (85. § (1) f) pont);

– a gyermek- és ifjúságvédelem keretében teljesített szolgáltatásnyújtás – az étkeztetés kivételével, ha az ennek fejében járó ellenérték külön térítendő meg – és az ahhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés (85. § (1) g) pont);

– a bölcsődei ellátás keretében teljesített szolgáltatásnyújtás – az étkeztetés kivételé-

vel, ha az ennek fejében járó ellenérték külön térítendő meg – és az ahhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés (85. § (1) h) pont);

– a köz- és felsőoktatás, továbbá az Áfa tv. 85. § (2) bekezdésben meghatározott egyéb oktatás vagy képzés (pl. felnőttképzés) keretében teljesített szolgáltatásnyújtás és az ahhoz szorosan kapcsolódó óvodai, diákotthoni és kollégiumi ellátás – az étkeztetés kivételével, ha az ennek fejében járó ellenérték külön térítendő meg –, valamint az azokhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés (85. § (1) j) pont);

– a sportolással, testedzéssel kapcsolatos szolgáltatásnyújtás olyan természetes személy részére, aki azt sportolása, testedzése érdekében veszi igénybe, vagy olyan egyéb személy, szervezet részére, amely azt természetes személy javára történő közvetlen biztosítása érdekében veszi igénybe, kivéve az uszoda- és strandfürdő-szolgáltatást, a sportesemény megtekintését, valamint a sportolást, testedzést szolgáló ingatlan (ingatlanrész) bérbeadását (85. § (1) m) pont);

– népművészeti, népi iparművészeti és iparművészeti termékek kiállításának, vásárának és bemutatójának szervezése, rendezése és az ahhoz szorosan kapcsolódó, jogszabály által meghatározott minősítés szerint zsűriszámmal ellátott, egyedi vagy meghatározott példányszámban, nem ipari gyártástechnológiával előállított népművészeti, népi iparművészeti és iparművészeti termék értékesítése (85. § (1) n) pont).

A közérdekű jellegére tekintettel áfamentes tevékenységek között léteznek olyanok, amelyeknél az adómentességhez nem elég, ha a szervezet létesítő okirata ad felhatalmazást a szervezeteknek a tevékenység ellátására. A felnőttképzési tevékenységek pl. csak akkor mentesülnek az Áfa fizetés alól, ha a szervezet bejelentés, vagy engedély birtokában végez képzést. Az engedélyhez, akkreditációhoz kötött tevékenységek esetében a jogszabályban előírt követelmények teljesítése esetében jár adómentesség.

A közérdekű jellegére tekintettel áfamentes tevékenységek közé tartoznak az egyesületek által a tagjaik felé nyújtott szolgáltatások, termékértékesítések a következők szerint:

Áfa tv. 85. § (1) bekezdés

l.) a bírósági vagy más hatósági nyilvántartásba bejegyzett, alapszabállyal (alapító okirattal) és tagsággal rendelkező, alapszabálya (alapító okirata) szerint és ténylegesen is nyereségszerzésre nem törekvő személy, szervezet által a tagjainak teljesített olyan szolgáltatásnyújtás és az ahhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés

la.) amelynek kizárólagos vagyoni fedezete az alapszabállyal összhangban meghatározott, minden tagra kötelező tagsági díj,

egyéb hozzájárulás, a kapott államháztartási támogatás és egyéb adomány, valamint a saját tevékenységből származó nyereség, amely a társasági adóról és az osztalékadóról szóló törvény szerint az adózás előtti eredményt csökkenti, és

lb.) amely a közös érdekeknek megfelelően társadalmi, politikai, munkavállalói vagy munkáltatói, illetőleg egyéb, szakmai érdekeket képviselő vagy azt védő, vallási vagy más lelkiismereti, hazafias, humanitárius, karitatív és hagyományőrző célokat szolgál.

Az egyéb speciális jellegük miatt adómentes értékesítések körét a 86. § részletezi. Itt nincs jelentősége az adóalany közszolgáltatói vagy egyéb más státuszának. Ebbe a speciális körbe tartoznak pl.:

– az egyes biztosítási, pénzügyi, illetve szerencsejáték-szolgáltatások,

– egyes ingatlanok értékesítése, bérbeadása. (Az adómentesség helyett adókötelezettség választható. Ekkor adót kell felszámítani és fizetni, de az adólevonási jogot is lehet érvényesíteni, ha a jogszabályi feltételek fennállnak).

A 87. § szerint adómentes továbbá a termék értékesítése akkor, ha:

– az értékesítést megelőzően a terméket kizárólag az Áfa tv.-ben említett adómentes termékértékesítéshez és szolgáltatásnyújtáshoz használták, egyéb módon hasznosították, és a termékhez adólevonási jog nem kapcsolódott

– az értékesítését megelőzően a termékre felszámított adó az Áfa tv. konkrét, levonást tiltó rendelkezései alapján nem vonható le, illetve

– személygépkocsinál akkor is, ha a beszerzés adómentes volt. (A személygépkocsi értékesítése azonban nem lehet adómentes, ha a személygépkocsi beszerzésére vonatkozó levonási tilalmat a továbbértékesítési célú beszerzés feloldotta.)

A 85-87. § -ban felsorolt tevékenységekből származó bevételek szintén nem járnak adófizetési kötelezettséggel, viszont gazdasági tevékenységnek minősülnek. E tevékenységek az áfa hatálya alá tartoznak. Ugyanakkor bevallást sem kell benyújtaniuk az áfaalany nonprofit szervezeteknek az adott adómegállapítási időszakra, ha:

– kizárólag az Áfa tv. 85. § (1) bekezdése, a 86. § (1) bekezdése vagy a 87. §-a szerint adómentes termékértékesítést, szolgáltatásnyújtást végeznek, vagy az Áfa tv. XIII. Fejezete szerint alanyi adómentességet választanak és

– az adott adómegállapítási időszakban nincs olyan önadózással megállapítandó fizetendő adójuk, amelyről ellenkező esetben a NAV-hoz bevallást kell tenniük,

– illetve nincs közösségi kereskedelemmel kapcsolatos ügyletük, ami az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény szerinti összesítő nyilatkozat benyújtását indokolná,

– továbbá adólevonásra nem jogosultak vagy adólevonásra jogosultak ugyan, de ugyanezen adómegállapítási időszakban adólevonási jogot nem gyakorolnak.

A Kúria a Kfv.I.35.639/2019/4. határozatában lényegében azt fogalmazta meg, hogy a civil szervezetek által végzett minden gazdasági tevékenység az Áfa tv. hatálya alá tartozik. A tevékenység áfakötelezettségének megállapításakor nem a Civil tv. rendelkezéseit kell követni. Az Áfa törvény nem kezeli eltérően a nonprofit szervezeteket és a vállalkozásokat. Az alapcél szerinti és a közhasznú tevékenységeket, illetve az ezeket végző szervezetek nem mentesülnek az adókötelezettségek alól. Az alapcél szerinti és közhasznú tevékenységek közül is csak azok után nem kell bevallást készíteni és adót fizetni, amelyek szerepelnek az Áfa törvény 85. §-ban. Ezt nyomatékosítja az is, hogy az áfa alól a közérdekű jellegük miatt mentesülő tevékenységek után számlaadási kötelezettsége sincs a szervezeteknek.
Az Áfa tv. más rendelkezései is biztosíthatnak tárgyi mentességet (pl. az Áfa tv. 86-87. §), illetve a civil szervezet is választhatja az alanyi mentességet (Áfa tv. 188. §). De ezeket a mentességeket is csak a minden adóalanyra vonatkozó szabályok szerint vehetik igénybe a civil szervezetek.

3. Áfa bevallási kötelezettség

Áfakötelezettség alá esik

– az áfaalany által (adóalanyi minőségében) belföldön, ellenérték fejében teljesített – az Áfa tv. szabályai szerint belföldön teljesítettnek minősülő – termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás, valamint

– az egyes közösségen belüli, belföldön és ellenérték fejében teljesített termékbeszerzés és

– a termékimport.

Ez utóbbi két esetben az adókötelezettség akkor is fennáll, ha a terméket importáló, a Közösség más tagállamából beszerző személy nem áfaalany, például magánimport alkalmával vagy új közlekedési eszköz közösségi beszerzésekor. Az áfa rendszerében az áfaalanyok a termékhez vagy a szolgáltatáshoz saját maguk által hozzáadott érték után adóznak. Főszabály szerint az áfaalany értékesítéskor az eladási árban beszedett (áthárított) adó összegéből a beszerzéseit terhelő, előzetesen felszámított adót levonhatja.

Civil szervezetek helye az ÁFA rendszerben

<table>
<tr><td rowspan="2">Adómentes(-nem ÁFA alany) AM civil szervezet)</td><td rowspan="2">Alanyi adómentes mentes ÁFA alany (AAM) civil szervezet</td><td colspan="3">ÁFA alany
civil szervezet</td></tr>
<tr><td>amikor nem ellenérték fejében végzi a tevékenyégét</td><td>amikor tárgyi mentes tevékenységet végez</td><td>amikor adólevonásra (adóvisszatérítésre) jogosító tevékenységet végez</td></tr>
<tr><td>nem kötelezett az ÁFA bevallásra</td><td>nem kötelezett ÁFA bevallásra</td><td colspan="3">Attól függően, hogy melyik sávba esik éves, negyedéves, vagy havi bevallást teljesít.
Havi bevallást teljesít a szervezet, ha:
1. a jogelőd nélkül alakult és a bejelentkezéskor nem kérte az alanyi mentességet (a megalakulás évében és az azt követő évben kell havi bevallást készítenie);
2. az év közben fizetendő adó összege meghaladta az 1 millió forintot;
3. az adóévet megelőző második évében az adójának éves összege, vagy annak időarányosan éves szintre átszámított összege pozitív előjelű és elérte az 1 millió forintot.
Negyedéves bevallást teljesít a szervezet, ha:
az adóévet megelőző második évében az adójának éves összege, vagy annak időarányosan éves szintre átszámított összege előjeltől függetlenül elérte a 250.000 forintot (+/- 250.000 Ft-ot), de nem haladta meg az 1 millió forintot.
Éves bevallást teljesít a szervezet, ha:
az adóévet megelőző második évben az adójának éves összege, vagy annak időarányosan éves szintre átszámított összege előjeltől függetlenül nem érte el a 250.000 forintot (+/- 250.000 Ft-ot), valamint
a termékértékesítések és a szolgáltatásnyújtások ellenértékének adó nélküli összesített összege éves szinten nem haladja meg az 50 millió forintot.
De! Közösségi adószámmal a szervezet nem lehet éves áfabevalló.

Az adóévet megelőző második év adatait 2021-ben a 2019. évre benyújtott bevallásainak (utólagos adómegállapításának) és önellenőrzéseinek adatai alapján kell megállapítani 2022-ben a 2020. évi adatokat kell figyelembe venni.</td></tr>
</table>

nem kötelezett az ÁFA fizetésére	nem kötelezett az ÁFA fizetésére	nem keletkezik ÁFA fizetési kötelessége	nem keletkezik ÁFA fizetési kötelezettsége	ÁFA fizetési kötelessége keletkezik
a költsége után jogosult adó levonásra (visszatérítésre)	a költsége után nem jogosult adó levonásra (visszatérítésre)	a kapcsolódó költsége után nem jogosult adó levonásra (visszatérítésre)	a kapcsolódó költsége után nem jogosult adó levonásra (visszatérítésre)	a kapcsolódó költsége után jogosult lehet adó levonásra (visszatérítésre)
nem állít ki számlát	csak olyan számlát állít ki, amely nem tartalmazza az áthárított ÁFÁ-t	nem állít ki számlát	olyan számlát állít ki, amely az ÁFA menetes tétel esetében nem tartalmazza az áthárított ÁFÁ-t	olyan számlát állít ki, amely tartalmazza az áthárított ÁFÁ-t
a támogatást bruttó összegként kapja meg és használja fel	a támogatást bruttó összegként kapja meg és használja fel	a támogatást bruttó összegként kapja meg és használja fel	a támogatást bruttó összegként kapja meg és használja fel	a támogatást bruttóban kapja, ha a tétel nem visszaigényelhető; nettóban kapja, ha visszaigényelhető; arányosítva kapja, ha a tétel egyszerre minősül mentesnek és adólevonásra jogosítónak (a bevallásnál is így kell számítani)
Az ún. fordított ÁFÁ-s termékek, szolgáltatások vásárlásával, értékesítésével kapcsolatban minden szervezetnek rendkívül figyelmesnek kell lennie, mert a megszokottól eltérően kell számlát kiállítania, illetve bevallási és adófizetési kötelezettsége is keletkezhet! Különösen kell figyelni továbbá, ha a szervezet külföldről szerez be terméket, szolgáltatást.				

Számla, nyugta és bizonylat kiállítása

Mikor kell számlát, nyugtát vagy bizonylatot adni?

A civil szervezeteknek többnyire mentesülnek az ÁFA fizetési kötelezettség alól. Ennek ellenére ugyanúgy kell számlát, nyugtát esetleg a számviteli törvénynek megfelelő bizonylatot kiállítaniuk, mint más gazdálkodó szervezeteknek. A szervezeteknek számlát kell kiállítani bármilyen, termék, szolgáltatás értékesítése után, ha:

– a vevő azt kéri, akkor minden körülmények között;

– a vevő jogi személy;

– a vevő magánszemély (nem ÁFA alany és nem jogi személy) és a készpénzfizetés értéke eléri vagy meghaladja a 900 000 forintot;

– a vevő magánszemély és banki átutalással a teljesítést követően fizet.

A számla helyett **nyugtát lehet kiállítani**, ha a termék/szolgáltatás ellenértékét a teljesítés időpontjáig maradéktalanul megtéríti a vevő és nem kér számlát. Ez a számlaadás alóli mentesülés kizárólag akkor alkalmazható, ha a terméket beszerző, szolgáltatást igénybe vevő nem adóalany magán- vagy jogi személy, illetve az a termék/szolgáltatás ellenértékének adót is tartalmazó összege nem éri el a 900 000 forintnak megfelelő pénzösszeget.

Az ÁFA törvény 165. §-a megadja azokat az eseteket is, amelyek esetében nem számlát, hanem a **számviteli törvénynek megfelelő számviteli bizonylatot állíthat ki** a szervezet. Elegendő számla helyett, számviteli törvénynek megfelelő számviteli bizonylatot kiállítani:

közszolgáltató által nyújtott humánegészségügyi ellátás, valamint az ehhez szorosan kapcsolódó sérült- vagy betegápolás és sérült- vagy betegszállítás, valamint az ezekhez szorosan kapcsolódó termékértékesítés. Figyelem! Nem közszolgáltatóként végzett egészségügyi szolgáltatás után számlát kell adni, hiába mentes az ÁFA alól.

– Az emberi szövet, vér, labilis vérkészítmények, anyatej értékesítése, valamint az előzőekben felsorolt termékértékesítésekhez és az emberi szerv adományozásához szorosan kapcsolódó szolgáltatásnyújtás.

– A **közszolgáltató által** nyújtott szociális ellátás és az ahhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés. E körbe nem tartozik bele az étkeztetés, ha annak díját külön térítik meg az igénybe vevők.

– A **közszolgáltató által** nyújtott gyermek- és ifjúságvédelem keretében végzett szolgáltatás és az ahhoz szorosan kapcsoló-

dó termékértékesítés. E körbe nem tartozik bele az étkeztetés.

– A **közszolgáltató által** nyújtott bölcsődei ellátás és az ahhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés. E körbe nem tartozik bele az étkeztetés, ha annak díját külön térítik meg az igénybe vevők.

– A **közszolgáltató által** nyújtott óvodai, diákotthoni és kollégiumi ellátás, valamint az azokhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés a köznevelés, a szakképzés, felsőoktatás, de e körbe nem tartozik bele az étkeztetés, ha annak díját külön térítik meg. Figyelem! Az ÁFA törvényben meghatározott egyéb oktatás (pl. a felnőttképzés) adómentes tevékenység, mégis számlát kell adni róla!

– A köznevelés, a szakképzés, illetve a felsőoktatás, továbbá a törvény szerinti egyéb oktatás vagy képzés (pl. felnőttképzés) keretében végzett óvodai, tanári, oktatói, nevelői tevékenység, ideértve az óvodai, tanári, oktatói, nevelői tevékenységet végző által szervezett magánóraadást is. (Akkor, ha a szervezet ezeket a tevékenységeket az ÁFA tv. 85 § (2) bekezdés szerinti engedélyezési, akkreditációs feltételeket teljesítve végzi).

– A vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés kinyilvánítására, gyakorlására létrehozott jogi személy által személyzet rendelkezésre bocsátása a törvényben megjelenő tevékenységek (pl. egészségügyi-, szociális ellátás, gyerek és ifjúságvédelem) illetőleg lelki segély, gondozás céljából.

– A bejegyzett, alapszabállyal (alapító okirattal) és tagsággal rendelkező, alapszabálya (alapító okirata) szerint és ténylegesen is nyereségszerzésre nem törekvő személy, szervezet által a tagjainak teljesített szolgáltatásnyújtás és az ahhoz szorosan kapcsolódó termékértékesítés.

– A **közszolgáltató által** nyújtott sportolással, testedzéssel kapcsolatos szolgáltatás, kivéve az uszoda- és strandfürdő-szolgáltatást, a sportesemény megtekintését, valamint a sportolást, testedzést szolgáló ingatlan (ingatlanrész) bérbeadását

– A **közszolgáltató** vagy népi iparművész minősítéssel rendelkező személy, szervezet által népművészeti, népi iparművészeti és iparművészeti termékek kiállításának, vásárának és bemutatójának szervezése, rendezése és az ahhoz szorosan kapcsolódó népművészeti, népi iparművészeti és iparművészeti termék értékesítése.

– Közszolgálati rádiós és audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtása, ide nem értve az annak keretében nyújtott kereskedelmi jellegű szolgáltatásokat.

A felsorolt tevékenységek közül több olyan is van, amelyek csak akkor mentesülnek az adóbevallási és a számlaadási kötelezettség alól, ha az adott tevékenységet közszolgáltató látja el. Az ÁFA törvény 85. § (4) bekezdése adja meg, hogy mely szervezetek minősülnek közszolgáltatónak. A törvény szerint közszolgáltató lehet a civil szervezet is, ha a létesítő okirata tartalmazza alapcél szerinti és/vagy közhasznú tevékenységként az adott közérdekű feladat ellátását. (A részletesebben a Civil szervezetek és az áfa fejezetben ismertetjük.)

Szintén mentesül a számlaadási kötelezettség alól az ingatlan (ingatlanrész) bérbeadása, haszonbérbeadása. De ezeket is kötelező olyan okmánnyal igazolni (pl. számla, szerződés, megállapodás, kimutatás, hitelintézeti bizonylat, bankkivonat, jogszabályi rendelkezés, egyéb ilyennek minősíthető irat), amely megfelel a számviteli törvényben előírt számviteli bizonylat alaki és formai követelményeinek. Figyelni kell továbbá arra, hogy az ingatlan értékesítés után általában számlát kell adni, akkor is, ha az ÁFA tv. alapján tárgyi adómentességet élvez az ingatlan értékesítése.

A számviteli bizonylatokat egyértelműen és utólag bizonyítható módon el kell különíteni az olyan számláktól, amelyek esetében az adóalanyt számlakibocsátási és számlaadat-szolgáltatási kötelezettség terheli. Az elkülönítést nehezíti, hogy a bizonylatot technikailag a papír alapú és az online számlázó programmal is kiállíthatunk. Ezért erősen javasolt, hogy papíralapon és a számlázó programban is külön-külön számlatömbben rögzítsük a bizonylatokat és a számlákat.

A számla kiállításának határideje

A számlát főszabály szerint legkésőbb a teljesítésig (előleg fizetésekor annak kézhezvételéig, jóváírásáig, megszerzéséig) kell kiállítani. Ám ez a szabály szinte csak a készpénzes ügyletek esetében teljesíthető. Ezért a jogszabály enged némi időt, amennyiben a számlát (bizonylatot):

– a teljesítéstől számított észszerű időn belül,

– illetve az előleg fizetése esetében a fizetendő adó megállapításáig kötelező kiállítani.

Az észszerű határidő betartása törvény szerint azt jelenti, hogy azoknál az ügyleteknél, amelyeknél a számla áthárított adót tartalmaz, illetve áthárított adót kellene tartalmaznia, a teljesítéstől számított 8. napon belül ki kell állítani a számlát. Az előleg

megszerzésétől számított 8. napon belül kell számlát kibocsátani az olyan előlegről is, amely áthárított adót tartalmaz, illetve áthárított adót kellene tartalmaznia, és nem készpénzzel vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel térítenek meg.

A készpénzzel, a készpénz-helyettesítő eszközzel teljesített rendes és előleg fizetés esetén haladéktalanul ki kell állítani a számlát, nyugtát, bizonylatot. Ezekben az esetekben nem alkalmazható a 8 napos határidő.

A Közösségen belüli adómentes termékértékesítésről a számlát legkésőbb a teljesítés hónapját követő hónap 15. napjáig kell kibocsátani. Szintén a teljesítést követő hónap 15. napjáig kell kibocsátani a számlát a Közösségen belüli termékértékesítésről, illetve az olyan a határon át nyújtott szolgáltatásról, amelynél a fordított adózás keretében az igénybe vevő kötelezett az adófizetésre.

Csakhogy az Áfa tv. nem minden ügyletre határoz meg napokban kifejezett határidőt. Pont azoknál az ügyleteknél, amelyekben a civil szervezetek legtöbbször érintettek nincs egyértelmű szabály. Többek között a belföldi fordított áfás ügyletek, az alanyi mentes szervezetek értékesítései, a „tárgyi mentes" ügyletek esetében az észszerű időt a szó köznapi értelmében kell érteni, a határidő akkor jár le, amikor a számla kibocsátásához szükséges valamennyi információ maradéktalanul a számlakibocsátó rendelkezésére áll.

Papíralapú és elektronikus számla

A számla papíralapon és elektronikus úton is kibocsátható. Az online számlaadat-szolgáltatás kötelezettsége mellett sem kell áttérni az elektronikus számlázásra. Papír alapú számla lehet nyomtatványként nyomdai úton előállított számla, pénztárgéppel előállított számla vagy számlázó programmal előállított számla is.

A számla magyar nyelven, vagy bármely más élő nyelven kibocsátható. Egy esetleges adóhatósági ellenőrzés során – amennyiben az adóellenőrök kérik – az idegen nyelvű számla hiteles fordításáról a számla kiállítójának kell gondoskodni.

Az Áfa tv. szerint elektronikus számlának minősül minden olyan számla, amelyet elektronikus formában bocsátottak ki és fogadtak be. Így például elektronikus számla a kizárólag e-mailben megküldött számla, függetlenül attól, hogy a bizonylat adatai közvetlenül a számlázóprogramból kerülnek az elektronikus üzenetbe vagy papíralapú számla szkennelt változataként.

A papíralapú és az elektronikus számla esetében is biztosítani kell az adattartalom sértetlenségét, az eredet hitelességét és az

olvashatóságát. Ez elektronikusan csak akkor biztosítható, ha a vevő is rendelkezik a megfelelő technikai feltételekkel. A jogszabály az elektronikus számla kibocsátásának feltételeként előírja a számlabefogadó beleegyezését – ami nem csak formális lehet, megvalósulhat azáltal is, hogy a vevő kifizeti a kapott számlán szereplő ellenértéket.

Számla helyesbítése, érvénytelenítése

A kézzel kitöltött, nyomdai úton előállított számlát (számlatömb), erős korlátok között lehet kézzel javítani. (Ennek módja a rontott adat áthúzása az eredetileg feltüntetett adat olvashatóságának megőrzése mellett, és a helyes adat alá-, fölé- vagy mellé írása, a hiányzó adat pótlása, a javítást végző aláírása, és a javítás időpontjának feltüntetése minden számlapéldányon). De ez csak akkor alkalmazható, ha a hiba nem érinti az adóösszeget, illetve az adóalapot. Illetve nem utólag történik amiatt, mert a tényleges vevő adatai tévesen jelentek meg.

A hibásan kiállított számlát csak a számlával egy tekintet alá eső okirattal lehet módosítani. Számlával egy tekintet alá eső okiratnak számít minden olyan bizonylat, amely a már kibocsátott (a termék vevője, szolgáltatás igénybe vevője részére átadott, illetve megküldött) számlára hivatkozva, annak bármely adatát módosítja. A számlával egy tekintet alá eső okirat minimális adattartalma az ÁFA tv. szerint:

– az okirat kibocsátásának kelte;

– az okirat sorszáma, amely azt kétséget kizáróan azonosítja;

– hivatkozás arra a számlára, amelynek adattartalmát az okirat módosítja;

– a módosítással érintett számlaadat megnevezése, a módosítás természete, illetve számszerű hatása, ha van ilyen.

A számlával egy tekintet alá eső okirat nem csak egy másik, módosító vagy érvénytelenítő számla (bizonylat) lehet. Ha módosítás nem érinti az adóalapot, adóösszeget, akkor egyéb okirat is megfelel pl. a számla adatainak a vevő adószámával történő kiegészítésére, a számlán feltüntetett hibás teljesítési időpont korrigálására stb.). A számlával egy tekintet alá eső okiratra azonban alapvetően a számlára vonatkozó előírásokat kell alkalmazni. Ezért a számlával egy tekintet alá eső okirat esetében is biztosítani kell az adattartalom sértetlenségét, az eredet hitelességét és az olvashatóságot, továbbá a számlával egy tekintet alá eső okiratnak is számlázóprogrammal vagy nyomtatvány alkalmazásával előállított, adóigazgatási azonosításra alkalmas bizonylatnak kell lennie.

Ha utólag egy számlával egy tekintet alá

eső okirattal megváltoztatjuk, kiegészítjük az eredeti számla tartalmát, akkor figyelni kell rá, hogy az eredeti számla és a számlával egy tekintet alá eső okirat együttesen jelenti az ügylet bizonylatát. Ha a szervezet vevőként, vagy számla kibocsátójaként hibát, hiányosságot érzékel, akkor nem kell az eredeti számlát visszakérnie, illetve visszaadnia. Miközben az eredeti számla nála marad, az ennek adatait korrigáló, a számlával egy tekintet alá eső okiratot kell kérnie és megkapnia a vevőnek. (Ez nem vonatkozik arra az esetre, amikor a nyomdai úton előállított, kézzel kitöltött számla előállítása a termék vevőjének, szolgáltatás igénybevevőjének a jelenlétében történik, aki a számla hibáját azonnal észleli, s ezért a hibás számla valamennyi példánya a hagyományos módon sztornírozható és új számla bocsátható ki, illetve a hibás számla valamennyi példánya egyidejűleg javítható.)

Ha valamilyen okból nem a tényleges vevő részére történt számlakibocsátás, akkor ezt a hibát nem lehet kizárólag a számlával egy tekintet alá eső okirat kibocsátásával korrigálni. Ez esetben a számlát mindenképp érvényteleníteni (sztornózni) kell, és a termék tényleges vevőjének, illetve a szolgáltatás tényleges igénybevevője részére kell számlát kibocsátani. Csak akkor nem kell számlával egy tekintet alá eső okiratot eljuttatni, átadni a számla téves címzettje részére, ha a hibát még a számla átadása előtt észlelik, vagy a kibocsátott számlát a téves címzett visszaküldi. Ezekben az esetekben a téves címzettnek kiállított hibás számlát a számlaadásra kötelezettnek elégséges a számlázóprogramban, illetve, ha számlatömböt alkalmaz, akkor abban érvénytelenítenie. Egyéb esetben az eredeti számlát és az ezt érvénytelenítő, a számlával egy tekintet alá eső okiratot (az érvénytelenítő, másként sztornó számlát) megkapja az, akinek a nevére tévesen állítottuk ki az eredeti számlát. Az újonnan kiállított, helyes adatokat tartalmazó számlát pedig megkapja a tényleges vevő.

Más esetekben is gyakori, hogy a számlát nem helyesbítjük, hanem érvénytelenítjük, sztornírozzuk a korábban kibocsátott hibás számlát és egy új, hibátlan számlát állítunk ki. Ekkor a hibás számla sorszámára való hivatkozást az érvénytelenítő bizonylatnak és az új számlának is tartalmaznia kell. Az érvénytelenítő, sztornírozó számla és az új számla együttesen módosítja az eredeti számla adatát, együttesen kell figyelembe venni módosító számlaként. Tehát ekkor három számlát, bizonylatot kell kezelnünk. Az eredeti számlát és az ezt érvénytelenítő a számlával egy tekintet alá eső okiratot (az érvénytelenítő, másként sztornó számlát), illetve a helyes adatokat tartalmazó számlát.

A civil szervezetek számvitelét érintő változások 2022-ben

Az idei évben nem voltak az elmúlt évekhez hasonló, a civil szervezetek sokaságát érintő jogszabályi változások a számvitel területén. A számvitelről szóló2000. évi C. törvényes az egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 479/2016. (XII.28.) Korm. rendelet látszólag sok helyen módosult, de e változások többsége valamely korábban létező megjelölés átnevezéséhez kötődik, és nem jár érdemi változással. A civil szervezeteket is érintő módosításokat az alábbiakban foglaljuk össze**, vastag betűvel** kiemelve jelezzük a változásokat.

A Számviteli törvény változásai

1. A know-how az iparjogvédelemben részesülő szellemi termékek közül átkerült a jogvédelemben nem részesülő, de titkosságuk révén monopolizált szellemi javak közé.

25. § (7) Szellemi termékek közé sorolandók: a) az iparjogvédelemben részesülő alkotások (különösen: szabadalom, használati minta, formatervezési minta, védjegy, földrajzi árujelző, kereskedelmi név), b) a szerzői jogvédelemben részesülő szerzői művek és szomszédos jogok (különösen: szoftvertermékek, műszaki tervek), c) a jogvédelemben nem részesülő, de titkosságuk révén monopolizált szellemi javak **(különösen: know-how),** függetlenül attól, hogy használatba vették-e azokat vagy sem.

2. Aktív időbeli elhatárolásként lehet kimutatni azt a fejlesztési támogatást az egyéb bevételekkel szemben, amelyet a vállalkozó valószínűleg meg fog kapni. Az aktív időbeli elhatárolást a támogatás elszámolásakor vagy meghiúsulásakor kell megszüntetni.

33. § (7) Aktív időbeli elhatárolásként lehet kimutatni a 77. § (2) bekezdés d) pontja és (3) bekezdés b) pontja, **valamint a rendeltetésszerűen használatba vett immateriális javakhoz, tárgyi eszközökhöz kapcsolódó 77. § (4) bekezdés b) pontja szerinti** - jogszabályi előíráson, szerződésen, megállapodáson alapuló támogatások várható, még el nem számolt összegét az egyéb bevételekkel szemben, amennyiben a vállalkozó bizonyítani tudja, hogy teljesíteni fogja a támogatáshoz kapcsolódó feltételeket és valószínű, hogy a támogatást meg fogja kapni. Az aktív időbeli elhatárolást a kapott támogatás 77. § (2) bekezdés d) pontja, **(3) bekezdés b) pontja és (4)** bekezdés b) pontja szerinti elszámolásakor, illetve a támogatás meghiúsulásakor kell megszüntetni.

3. Nem kell a bekerülési értékben figyelembe venni az opciós díjat és azt az előzetesen felszámított áfát, amelyet bármilyen alapon megosztottak.

47. § (2) A bekerülési (beszerzési) érték részét képezi – az (1) bekezdésben felsoroltakon túlmenően – az eszköz beszerzéséhez szorosan kapcsolódó

e) a vásárolt vételi opció díja **[a 47. § (12) bekezdésében, valamint a** 61. § (2) bekezdésében foglaltak kivételével].

(9) A bekerülési (beszerzési) érték részét képező - az (1)-(2) és a (4)-(8) bekezdésben felsorolt - tételeket a felmerüléskor, a gazdasági esemény megtörténtekor (legkésőbb az üzembe helyezéskor) kell számításba venni a számlázott, a kivetett összegben. Amennyiben a **felmerülésig, a gazdasági esemény megtörténtéig (üzembe helyezésig készletre vételig)** a számla, a megfelelő bizonylat nem érkezett meg, a fizetendő összeget az illetékes hatóság nem állapította meg, akkor az adott eszköz értékét a rendelkezésre álló dokumentumok (szerződés, piaci információ, jogszabályi előírás) alapján kell meghatározni. Az így meghatározott érték és a ténylegesen számlázott vagy később módosított fizetendő (kivetett) összeg közötti különbözettel a beszerzési értéket a végleges bizonylatok kézhezvétele időpontjában akkor kell módosítani, ha a különbözet összege az adott eszköz értékét jelentősen módosítja. Amennyiben a különbözet összege jelentősen nem módosítja az adott eszköz bekerülési (beszerzési) értékét, annak összegét a végleges bizonylatok kézhezvétele időpontjában egyéb ráfordításként, illetve egyéb bevételként kell elszámolni.

4. „Számviteli bizonylat”-ra módosult az Sztv.-ben minden olyan szövegrész ahol korábban „számla, nyugta” szerepelt.

Ez a több jogszabályi helyet érintő módosítás egyértelművé teszi, hogy számviteli bizonylatnak nem csak a számla minősül.

A 479/2016. Korm. rendelet változásai:

1. Az árbevétel” helyett a „bevétel” kifejezés használatára tér át a rendelet. A bevételt kell figyelembe venni a 8. §; 9 §; 12. § módosítása szerint:

– a beszámoló formájánál (50 millió Ft, illetve 2400 millió Ft)

– a könyvvezetés formájánál (50 millió Ft)

– a könyvviteli feladatok irányítójának és a beszámoló készítőjének személyével kapcsolatban (10 Millió Ft)

– a könyvvizsgálatra vonatkozó értékhatárnál (300 Millió Ft)

2. Lehetővé vált a választott devizában történő könyvvezetés és beszámoló készítés.

8/A. § (1) Az egyéb szervezet a beszámoló készítésére és az azt alátámasztó könyvvezetésre alkalmazhatja a Tv. 20. § (4)-(5b) bekezdésében foglaltakat, azzal, hogy a választott devizát legalább az egyéb szervezet számviteli politikájában szükséges rögzíteni az üzleti év első napját megelőzően.

(2) Az (1) bekezdés szerinti esetben az egyéb szervezet a Tv. - devizanemek közötti áttérés elszámolására vonatkozó - 145-149. §- ának rendelkezéseit az e rendeletben meghatározott sajátosságok figyelembevételével alkalmazza.

Mit ellenőriz az ÁSZ? Számviteli alapismeretek civileknek

Az Országgyűlés 2021-ben fogadta el a közélet befolyásolására alkalmas tevékenységet végző civil szervezetek átláthatóságáról szóló törvényt[31]. A jogszabály alapján az Állami Számvevőszék (ÁSZ) 2022 tavaszán elkezdte azon szervezetek ellenőrzésének előkészítését, amelyek éves beszámolójában a mérleg főösszege eléri a 20 millió forintot. Az ÁSZ a közélet befolyásolására alkalmas tevékenységet végző civil szervezetek ellenőrzésének keretében a számviteli dokumentumok rendelkezésre állását, hitelességét és jogszabályi megfelelőségét vizsgálja. Ennek keretében az alábbi számviteli dokumentumokat kéri be a szervezetektől:

1. a számviteli politikát
2. az eszközök és a források leltárkészítési és leltározási szabályzatát
3. az eszközök és a források értékelési szabályzatát
4. a pénzkezelési szabályzatot
5. a számlarendet a kettős könyvvitelt vezető szervezetek esetén

Az ÁSZ ellenőrzése e téren nem ismeretlen követelményeket fogalmaz meg. A felsorolt számviteli szabályzatokkal minden gazdálkodó (adószámmal rendelkező) civil szervezetnek egyébként is rendelkeznie kell.

Az ÁSZ ellenőrzési gyakorlata nem változik abból a szempontból, hogy ezután sem csak az említett törvény alapján végezhet ellenőrzéseket a civil szervezetek körében. Az ÁSZ – a bevételük nagyságától függetlenül – ellenőrizi azokat a szervezeteket, amelyek közpénzt használnak fel. E szervezetek körébe tartoznak többek között azok, amelyek állami, önkormányzati, támogatásban, SZJA 1% kiutalásban részesülnek vagy közszolgáltatási szerződés keretében tevékenykednek. A közpénzfelhasználó szervezetek ellenőrzése teljesebb körű a fent említett dokumentumok vizsgálatánál. Az ellenőrzés az

31 2021. évi XLIX. törvény a közélet befolyásolására alkalmas tevékenységet végző civil szervezetek átláthatóságáról

említett dokumentumok megfelelősségén túl más jellemzőket is vizsgál.

Az ÁSZ online képzések szervezésével, Zsebkönyv[32] és évente frissülő önteszt közreadásával segíti a szervezeteket, hogy teljesíteni tudják az ellenőrzés követelményeit. Az utolsó civil szervezeteknek szóló öntesztet „Az alapítványok/közalapítványok/egyesületek szabályszerű feladatellátásának és gazdálkodásának támogatására 2022. év tekintetében" címmel tette közzé az ÁSZ a hírportáljén:

https://www.aszhirportal.hu/hu/ontesztek

Az alábbiakban az ÁSZ által kiadott önteszt kérdéseit alapul véve tekintjük át a civil szervezetek számvitelének alapvető területeit. Az általunk közreadott alábbi segédlet elkészítésénél figyelembe vettük az említett Zsebkönyv tartalmát, továbbá az ÁSZ által a civil szervezetek számára készített előadási anyagokat, valamint a Számvevőszék honlapján elérhető a civil szervezetek, közalapítványok, köztestületek ellenőrzéséhez köthető jelentéseket, elemzéseket is. Bízunk benne, hogy ezzel választ tudunk adni arra a gyakran elhangzó kérdésre is, hogy miért és hogyan kell a szervezetre szabni a számviteli szabályzatokat.

A civil szervezet számviteli rendszere - számviteli szabályzatok

A számviteli politika

A megalakulást követő 90 napon belül minden gazdálkodó szervezet köteles számviteli politikát készíteni. A számviteli politika célja, hogy a szervezet adottságainak figyelembevételével, részletesen rögzítse a számviteli alapelveknek és jogszabályi előírásoknak megfelelő eljárásokat, módszereket, melynek mentén a gazdasági adminisztráció minden érintett számára követhető és végrehajtható.

A számviteli politika keretében írásban kell rögzíteni azokat a gazdálkodóra jellemző előírásokat, módszereket, amelyekkel meghatározzák, hogy mit tekintenek a számviteli elszámolás, az értékelés szempontjából lényegesnek, jelentősnek, kivételes nagyságú vagy előfordulású bevételnek, költségnek, ráfordításnak, továbbá meghatározzák azt, hogy a törvényben biztosított választási, minősítési lehetőségek közül melyeket, milyen feltételek fennállása esetén alkalmazzák, az alkalmazott gyakorlatot milyen okok miatt kell megváltoztatni. (Sztv. 14. § (4) bekezdés)

32 ZSEBKÖNYV a civil szervezetek vezetői részére a gazdálkodás törvényességének biztosításához, Állami Számvevőszék, Budapest 2021.

A számviteli politika minimálisan tartalmazza:

– a pénzkezelési szabályzatot;

– az eszközök és források leltárkészítési és leltározási és selejtezési szabályzatát;

– az eszközök és források értékelési szabályzatát;

– illetve a kettős könyvvitel vezetése esetén a számlarendet és a számlatükröt.

A működés során végig figyelni kell arra, hogy a számviteli törvény (Sztv.) változása esetén 90 napon belül aktualizálni kell a számviteli politikát. A számviteli politika kialakítása a szervezet törvényes képviselőjének a felelőssége. A gyakorlatban a könyvelő és a szervezet tisztségviselőinek együttműködése szükséges a szabályzatok elkészítéséhez.

Az ÁSZ a számviteli politika mellett bekérheti a számviteli dokumentumot elfogadó döntést tartalmazó jegyzőkönyvet is.

Mitől lesz egyedi a szervezet számviteli rendszere?

Az Sztv. lehetővé teszi, hogy a törvény adta lehetőségek között a szervezet maga válassza meg, milyen szabályokat, eljárásrendet követ a működése során. A szervezet döntése alapján kerül a számviteli politikába pl. a könyvvezetés módja; kiegészítő melléklet tartalma; az alkalmazott számviteli alapelvek; a könyvvezetés rendje; könyvvizsgálat, amennyiben az törvényileg nem kötelező; a beszámoló elkészítés és letétbehelyezés ütemezése; felelősségi körök; a céltartalék képzés stb. A civil szervezetek helyzete annyiban sajátos, hogy figyelembe kell venniük egyéb jogszabályokat is. A civil törvény, a 479/2016 Korm. rendelet, a 350/2011 Korm. rendelet egyes kérdésekben konkrétan előírja, hogy milyen szabályokat kell alkalmaznia a civil szervezeteknek (pl. a közhasznú szervezetek csak kettős könyvvitelt vezethetnek, az előírt beszámoló űrlapokat kell használniuk stb.) Ezek a civilek számára kötelező elemek is beépülnek a számviteli politikába és a szabályzatokba.

Az Sztv. és a civil szervezetekre vonatkozó jogszabályok által előírt kötelező elemeken túl léteznek olyan információk és rendelkezések, amelyek azért kerülnek a számviteli politikába és a hozzá kapcsolódó szabályzatokba, mert szükségesek az adott szervezet működtetéséhez. A civil törvény pl. csak általában fogalmazza meg, hogy mit vár el a bevételek, kiadások elkülönített kezelése kapcsán. De az ennek megvalósítását segítő könyvelési rendszert a szervezetnek kell megalkotnia.

A pénzkezelési szabályzat

A civil szervezet képviseletére jogosult személynek el kell készítenie a pénzkezelési szabályzatot, amely a pénzmozgással járó műveletekkel kapcsolatos előírásokat rögzíti. (Számv. tv. 14. § (5) bekezdés d) pont). A pénzkezelési szabályzatnak kötelező tartalmi elemei vannak, amelyet a Számv. tv. 14. § (8) bekezdése határoz meg. Pénzkezelési szabályzat tartalma:

– a pénzforgalom lebonyolításának rendje (a készpénz és bankszámla forgalom szabályai),

– pénzkezelés személyi, tárgyi feltételei, felelősségi szabályai,

– készpénzben és a bankszámlán tartott pénzeszközök közötti forgalom,

– pénzmozgások jogcímei és eljárási rendje,

– a napi készpénz záró állomány maximális mértéke (mennyi pénz lehet a házipénztárban?),

– ellenőrzéskor követendő eljárás, az ellenőrzés gyakorisága,

– a pénzszállítás feltételei,

– a pénzkezeléssel kapcsolatos bizonylatok rendje, és nyilvántartási szabályok.

Mitől lesz egyedi a szervezet számviteli rendszere?

A szabályzat nem csak a készpénzben megvalósuló pénzforgalomra vonatkozik. Minden olyan fizetési eszközt és megoldást szabályozni kell, amelyen keresztül a szervezet pénzforgalma megvalósul (készpénz, bankszámla, bankkártya, elektronikus pénz, illetékbélyeg, virtuális fizetőeszköz, csekk, utalvány és egyéb pénz helyettesítő stb.)

A pénzkezelési szabályzatnál különösen figyelni kell a valóságra és az életszerűségre. A civil szervezetek között jelentős eltérések lehetnek. A munkavállaló nélküli, vagy épp egy személyi ügyvezetéssel működő szervezetek esetében nem lehet olyan felelősségi rendet kialakítani, mint ahol van lehetőség külön pénztáros, utalványozó, ellenőr stb. kijelölésére. A szervezet tevékenysége is hatással van a pénzkezelési szabályzat tartalmára. Egy rendezvényeket szervező civil szervezetnek esetleg több pénzt kell a házipénztárában tartani, mint egy másik szervezetnek, amelyiknél nem kell készpénzes kifizetéseket teljesíteni.

Eszközök és a források leltárkészítési és leltározási szabályzata

Mindegy milyen az éves beszámoló formája biztosan tartalmazza a szervezet vagyonára vonatkozó mérleget. A mérlegben a

szervezet vagyona jelenik meg eszközök és források szerint. A mérleg „Eszközök” oldala a szervezet birtokában lévő vagyon összetételét mutatja meg. A „Források” oldalon az szerepel, hogy a szervezet által birtokolt vagyon honnan származik (mi a forrása). A mérleg adatainak valóságtartalmát mindig kötelező leltárral alátámasztani. A leltár is a szervezet mérlegben szereplő eszközeit és azok forrásait veszi számba. Annyival azonban részletesebb a leltár, hogy a mérlegtől eltérően nem csak az értéket adja meg, hanem a főbb jellemzőket és a mennyiséget is. (pl. tárgyi eszköz: laptop típusa, sériaszáma, használatba vétel időpontja stb, mennyisége 1 db értéke 200.000 Ft) Legalább három évente kötelező fizikailag (mennyiségi felvétellel) megvalósuló leltárat készíteni. A szervezet belső szabályzata ennél gyakoribb fizikai leltárazást is előírhat.

A leltár a mérleghez hasonlóan adott időpontra vonatkozik. Ez az időpont a megszűnés évét kivéve, az üzleti év vége (a civil szervezetek esetében mindig december 31.). A leltár és a mérleg is teljeskörűségre törekszik. A leltár valódiságát a szervezet vezetőjének aláírásával kell igazolni. A mérleg tagolását az Sztv és a 479/2016 Korm. rendelet írja elő a leltárban szereplő tételek sorrendjére nincs előírás.

Az Sztv. szerint a civil szervezet képviseletére jogosult személynek kell elkészítenie az eszközök és a források leltárkészítési és leltározási szabályzatát. (Számv. tv. 14. § (5) bekezdés a) pont és (12) bekezdés). Az ÁSZ civileknek szóló Zsebkönyve szerint leltárkészítési és leltározási szabályzatban ajánlott meghatározni legalább:

– a leltározás során végrehajtandó feladatokat, felelősöket, határidőket;

– a leltározást végző személyek kijelölésének szabályait;

– a leltározás során érvényesítendő összeférhetetlenségi szabályokat;

– a leltározás dokumentálásának szabályait;

– a leltár kiértékelésének szabályait;

– a leltáreltérések kivizsgálásának/kezelésének szabályait;

– a leltárkülönbözetek számviteli elszámolásának szabályait;

– a mérleget alátámasztó leltár összeállítására vonatkozó szabályokat;

– a mennyiségi felvétellel történő leltározás gyakoriságát.

A számlarend, számlatükör, bizonylati rend

A kettős könyvvitelt vezető civil szervezetek számára kötelező az egységes számlakeret előírásainak figyelembevételével számlarendet készíteni (Sztv. 161. § (1) bekezdés). A törvény 161. § (2) bekezdés szerint a számlarend tartalmazza:

1. minden alkalmazásra kijelölt számla számjelét és megnevezését;
2. a számla tartalmát, ha az a számla elnevezéséből egyértelműen nem következik;
3. a számla értékének növekedésének és csökkenésének jogcímeit, azok más számlákkal való kapcsolatát;
4. a főkönyvi számla és az analitikus nyilvántartás kapcsolatát;
5. a számlaosztályok, számlacsoportok részletezését bemutató számlatükröt;
6. a számlarendben foglaltakat alátámasztó bizonylati rendet.

A számlarend

A számlarend összeállításáért, annak folyamatos karbantartásáért a szervezet képviseletére jogosult személy a felelős. A kialakított szabályozásnak biztosítania kell a civil szervezet alaptevékenységével, illetve a gazdasági-vállalkozási tevékenységével kapcsolatos bevételek, ráfordítások, kiadások elkülönített nyilvántartását.

Az egységes számlakeret célját és felépítését a törvény fogalmazza meg (Sztv. 160 §) Az egységes számlakeret célja, hogy a szervezet eszközeinek és forrásainak, a gazdasági műveletek eredményre gyakorolt hatásának egységes rendszerbe foglalásával segítséget adjon a gazdálkodó számvitelének megszervezéséhez, biztosítsa beszámoló elkészítéséhez szükséges alapinformációkat.

Számlatükör

A főkönyvi számlákat a decimális számrendszer alapján a fenti számlaosztályokba kell sorolni. A számlaosztályokat két számjegyű számlacsoportokra, három számjegyű számlákra bontják. Ezek szükség szerint tovább bonthatók alszámlákra, részszámlákra, szervezeti egységekre stb. Ez az alábontás teszi lehetővé, hogy a könyvelésben elkülönítetten lehessen kezelni a különböző forrásból származó bevételeket és azok felhasználását.

Példa a számlakeret részletezésére.

Számlaosztály: 5. Költségnemek (ez kötelező)

Számlacsoport: 51. Alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységek ráfordításai

Számla: 511. Ebből közhasznú célhoz

kapcsolódó tevékenység ráfordításai

Alszámla: 5111. Anyagköltség - Egy éven belül elhasználódó anyagi eszközök költségei

Részszámla: 51111. A NEA pályázati támogatásból beszerzett anyagok, kellékek

Bizonylati rend

A számlarend részeként vagy külön szabályzatban kialakított bizonylati rend a bizonylatokkal kapcsolatos előírásokat tartalmazza. A bizonylati rendbe a külső és belső bizonylatok kiállításának és kezelésének, használatának és selejtezésének szabályait kell rögzíteni. A bizonylati rendben a – gépi, elektronikus, illetve kézzel kiállított – bizonylatok kiállításának, kezelésének és feldolgozásának részletes szabályai mellett ajánlott rögzíteni a felelős személyeket, a bizonylatok megőrzésének helyét, módját, idejét.

Minden gazdasági eseményről bizonylatot kell kiállítani, anélkül az nem könyvelhető. A szabályozás azt segít elő, hogy a könyvelésbe csak ellenőrzött, minden szempontból megfelelő bizonylatok kerüljenek be. A bizonylati rendben a legfontosabb feladat a szigorú számadású bizonylatokra vonatkozó szabályok megalkotása. A szigorú számadású bizonylatok körébe tartoznak:

– a készpénz kezeléséhez, illetve a külön jogszabály előírása alapján meghatározott gazdasági eseményekhez kapcsolódó bizonylatok (ideértve a számlát, az egyszerűsített számlát és nyugtát is).

– azok a nyomtatványok, amelyért a nyomtatvány értékét meghaladó vagy a nyomtatványon szereplő névértéknek megfelelő ellenértéket kell fizetni,

– vagy amelynek az illetéktelen felhasználása visszaélésre adhat alkalmat.

Az eszközök és a források értékelési szabályzata

Az eszközök és a források értékelési szabályzatának tartalmára nincs kötelező jogszabályi előírás. Az értékelési szabályzat a beszámoló részét képező mérleget támasztja alá. A szabályzat a mérlegben szereplő eszközök és a források értékének megállapítását szolgálja. E szabályzatot is a civil szervezet képviseletére jogosult személynek kell elkészítenie. (Számv. tv. 14. § (5) bekezdés b) pont és (12) bekezdés)Az ÁSZ civileknek szóló Zsebkönyve szerint az eszközök és a források értékelési szabályzatában ajánlott meghatározni legalább:

– az eszközök bekerülési értéke meghatározásának módját;

– az eszközök üzembe helyezése dokumentálásának részletszabályait;

Leltárkészítési, leltározási szabályzat
A leltár a szervezet vagyonát (az eszközöket, forrásokat) veszi számba mennyiség és érték szerint is. A szabályzat a leltárkészítés gyakoriságát, menetét és felelősségi rendjét tartalmazza.

Beszámoló
Tartalma a mérleg, eredménylevezetés vagy eredménykimutatás, közhasznúsági melléklet, kiegészítő melléklet (kettős könyvvitel esetén)

Adózási kötelezettség (ÁFA, TAO, helyi iparűzési adó gépjármű adó stb. szükség szerint)

Egyszeres könyvvitel
(A szervezet választása alapján) pénzforgalmi szemléletű könyvelés az analitikus nyilvántartásokba kerül minden amit a naplófőkönyv nem tartalmazhat

Kettős könyvvitel
(Jogszabályi kötelezettség vagy a szervezet választása alapján)
a főkönyvi számlákon a változások könyvelése az analitikus nyilvántartásokban a konkrét gazdasági események könyvelése

Könyvviteli rendszer

Számlarend és számlatükör
Milyen nyilvántartásokba kell rögzíteni a gazdasági események bizonylatait. Milyen számlákat, alszámlákat használ a könyvelés, illetve hogyan lehet elkülönítetten könyvelni a bevételeket, ráfordításokat.

Pénzkezelési szabályzat
Milyen formában, hol, milyen szabályok mellett zajlik a pénzforgalom? Kinek mi a dolga, felelőssége?

Bizonylati rend
Milyen tartalommal és formában fogad be, illetve ad ki bizonylatokat, számlákat a szervezet? Mitől hitelesek és pontosak a bizonylatok? Kinek mi a dolga, felelőssége?

Számviteli politika
A szervezet számviteli rendszere

Jogszabályi követelmények
Számviteli, civil jogi és adózási megfelelés

A szervezet adottságai
Mi a célja, tevékenysége, milyen bizonylatokat fogad, illetve ad ki, milyen vagyonnal, milyen erőforrásokkal rendelkezik stb.

Milyen információk szükségesek?
A szervezet vezetését támogató információk +
az adományozók, támogatók és az emberek bizalmát erősítő információk

Gazdasági esemény

– az eszközök terv szerinti értékcsökkenése meghatározásának és elszámolásának szabályait;
– a terven felüli értékcsökkenés elszámolására vonatkozó rendelkezéseket;
– az értékvesztés elszámolására vonatkozó rendelkezéseket;
– a vevő, az adós minősítésére vonatkozó rendelkezéseket;
– a kisösszegű követelések értékelésének szabályait;
– a korábban elszámolt terven felüli értékcsökkenés, értékvesztés visszaírására vonatkozó szabályokat;
– a piaci értéken történő értékelés szabályait;
– az értékhelyesbítésre vonatkozó rendelkezéseket

Az értékelés általános szabályain túl az értékelési szabályzat tovább részletezheti a feladatokat, szabályokat. A szabályzat a mérleg eszköz és forrás oldalán szereplő tételekhez kapcsolódó speciális információkat, rendelkezéseket is megadhat.

Ezt mutatja be az alábbi tábláza:

Az eszközök értékelésének szabályai	A források értékelésének szabályai
Az immateriális javak értékelése	A saját tőke értékelése (479/2016 Korm. rendelet 23. §)
A tárgyi eszközök értékelése	A céltartalékképzés szabályai
A befektetett pénzügyi eszközök értékelése	A kötelezettségek értékelése
Az anyagok és áruk értékelése	Passzív időbeli elhatárolások (kettős könyvvezetés esetén)
A közvetített szolgáltatások értékelése	A valutás, devizás tételek értékelése
A követelések értékelése	
A pénzeszközök értékelése	
Aktív időbeli elhatárolások (kettős könyvvezetés esetén)	
A mérleg összeállításának szabályai (az értékelés és a mérleg kapcsolata)	

Mitől lesz egyedi a szervezet számviteli rendszere?

A számviteli nyilvántartások számos olyan tételt tartalmaznak, amelyek nem külső bizonylat alapján, hanem belső elemzés és értékelés (értékmegállapítás) alapján kerülnek a könyvelésbe. Ezeknek a „belső" értékelési eljárásoknak a rendjét, módszerét tartalmazza az értékelési szabályzat.
A szervezet sajátosságaihoz igazodó szabályozás (amit az ÁSZ is elvár) leginkább azt jelenti, hogy az egyesület/alapítvány az Sztv-ben szereplő (pl. Sztv. 47-51 §) általános érvényű rendelkezéseken túl a civil szervezetekre vonatkozó szabályokat is figyelembe veszi. Léteznek speciálisan a civil szervezetekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések is az értékelés kapcsán. Az egyik ezek közül, hogy a civil szervezet részére juttatott adományt az adományozó nyilvántartásába beállított könyv szerinti, ennek hiányában a szokásos piaci áron kell nyilvántartásba venni. (Ectv, 26. §)

A gazdasági események minősítése a számviteli politikában

Nem a szervezet képviselőjének, könyvelőjének kell kitalálnia a minősítéseket. A számviteli törvényben megtalálható lehetőségek közül kell kiválasztani azokat a fogalmakat, amelyek előkerülnek a szervezet számvitelében is. Ezek a minősítések részben a szervezet eszközeinek és forrásainak értékeléséhez, a vagyoni helyzet megállapításához kapcsolódnak. E mellett vannak olyan minősítések, amelyek a szervezet adott évben elért eredményének megítélését segítik. Éppen ezért a leggyakoribb eljárás, ami felmerül egy-egy (jelentősnek, lényegesnek, kiemelt jelentőségűnek stb.) minősített tétel esetén, hogy a szervezet bemutatja a kiegészítő mellékletében.

Mitől lesz egyedi a civil szervezet számviteli rendszere?
Szinte minden szervezet dokumentum minták alapján állítja össze a számviteli szabályzatait.
Ezek a minták jó kiindulási pontot jelentenek, de mindig a saját szervezetünkre kell szabni a szabályokat. A minősítés mindig valamilyen számszerű érték, százalék, időegység (évben) stb. alapján történik. Ha a százalékos értékeket átvesszük, akkor is figyelni kell arra, hogy életszerű legyen az összeg, amit viszonyítási pontként megad a számviteli politika. Egy kisebb szervezetben is kivételes nagyságú bevételnek lehet minősíteni, ami meghaladja

az éves számviteli bevétel 50%-át. De egy évi 1 millió Ft alatti bevétellel rendelkező szervezet esetében, nem lenne életszerű, ha kivételes nagyságú bevételnek az 1 millió Ft fölötti értéket elérő bevételt (pl. adományt) tekintené a szervezet.
A minősítések többnyire nem általánosak, hanem az adott tételekhez kötődnek. Eltérő értéket lehet megadni a különböző csoportba tartozó bevételek, kiadások, a szervezet vagyonát alkotó eszközök, illetve az ezek értékében történő változások (mint az értékcsökkenés) minősítése kapcsán.

Mikor változik a minősítési gyakorlat?

Az alkalmazott minősítési gyakorlat változhat jogszabályi változás miatt. A jogszabály által változhat a minősítés tartalma, illetve átalakulhat az eljárás is, amit a szervezetnek követnie kell, ha a számvitelében minősített tételek szerepelnek. A civil szervezeteket érintően nem olyan régen változott a beszámoló tartalmát szabályozó kormányrendelet. A változás miatt az egyszerűsített éves beszámolót készítő civil szervezetek is kötelesek az Sztv. szerinti kiegészítő mellékletet megjelentetni. Ezzel lehetővé vált, hogy ebben a dokumentumban külön is kimutassák a minősített tételeket.

A minősítési gyakorlatot alakíthatja a szervezet működési jellemzőinek változása. A számviteli politikát és az ennek részét képező szabályzatokat évente legalább egyszer felül kell vizsgálni ahhoz, hogy a beszámoló megbízható és hiteles legyen. Ez lehetőséget kínál arra, hogy a szervezet méretét, forrásait és egyéb adottságait figyelembe véve lehessen alakítani a minősítés gyakorlatát.

Lényeges, nem lényeges?

Az Sztv. alapján a számviteli politikában (és a részét képező szabályzatokban) írásban kell rögzíteni, hogy a saját gazdálkodási/számviteli gyakorlatában mit minősít a szervezet lényegesnek, nem lényegesnek, jelentősnek, nem jelentősnek, kivételes nagyságúnak vagy előfordulásúnak. Továbbá a számviteli politikában kell meghatározni azt is, hogy a törvényben biztosított választási, minősítési lehetőségek közül melyeket, milyen feltételek fennállása esetén alkalmaz, az alkalmazott gyakorlatot milyen okok miatt kell megváltoztatnia. (Sztv. 14. § (4) bekezdés)

Az ellenőrzéseknek is visszatérő mozzanata, hogy az ÁSZ arra szólítja fel az adott szervezetet, hogy emelje be a számviteli szabályozásba azokat a szervezetre jellemző szabályokat, előírásokat, módszereket,

amelyekkel meghatározza, hogy mit tekint a számviteli elszámolás, az értékelés szempontjából lényegesnek, nem lényegesnek. Ilyenkor arról van szó, hogy az ÁSZ nem találja elégségesnek a szervezet szabályozását. A Sztv 16. § (4) bekezdés tartalmazza a lényegesség elvét, ami a legtöbbször szó szerint szokott megjelenni a civil szervezetek számviteli politikájában is: „Lényegesnek minősül a beszámoló szempontjából minden olyan információ, amelynek elhagyása vagy téves bemutatása - az észszerűség határain belül - befolyásolja a beszámoló adatait felhasználók döntéseit (a lényegesség elve). Egy-egy tétel lényegessé minősítését más hasonló tételekkel összefüggésben kell megítélni."

A konkrét információk és eljárások beépítése kapcsán praktikus megoldás rákeresni a törvényben a „lényeges" kifejezésre. A találatok között lesznek olyanok, amelyek azt feltételezik, hogy a gazdálkodó szervezet a saját belső szabályozásában megadja azt a jellemzőt (értékhatárt, arányt, egyebet), ami miatt lényegesnek minősül egy gazdálkodási/számviteli esemény, történés. Az is megjelenik a törvényben e rendelkezéseknél, ha a lényegesnek ítélt dolog bekövetkezése valamilyen intézkedési kötelezettséggel jár. Ezek között kevés olyan szabályt találunk, ami a civil szervezetekre is vonatkozhat. De néhány eset mégis előfordul, leginkább a céltartalék képzésével, valamint a tárgyi eszközök terv szerinti értékcsökkenésének meghatározásával kapcsolatban merül fel a lényeges, nem lényeges minősítés szükségessége. Ritkán a kapcsolt felekkel lebonyolított ügyletek kiegészítő mellékletben történő megjelenítése igényli a minősítést.

Példa 1.

Ha egy szervezet céltartalékot képez, akkor számára érdekes lehet ez a jogszabályi rendelkezés:

Sztv. 41. § (8) „A képzett céltartalék, illetve annak felhasználása összegét a kiegészítő mellékletben jogcímek szerinti részletezésben be kell mutatni. Ha az egyes jogcímek szerint képzett céltartalék összege az előző évi összegtől lényegesen eltér, akkor azt a kiegészítő mellékletben indokolni kell."

E rendelkezés alapján a számviteli politika lényegesnek minősítheti a céltartalék összegének az előző évi összegtől **…valamekkora %-**nál nagyobb eltérést.

A szervezet a számviteli politikában megadhatja a hozzá kapcsolódó, az Sztv. által javasolt eljárást: Ha a céltartalék összege az előző évi összegtől lényegesen eltér, akkor azt a szervezet a kiegészítő mellékletben indokolja meg.

A civil törvény miatt ezt az intézkedést kiegészítheti azzal a szervezet, hogy a céltartalék feloldása esetén a kiegészítő mellékletben megjeleníti, hogy a feloldott tartalék az alapcél szerinti vagy a vállalkozási tevékenységekhez kapcsolódik. Illetve, ha szükséges megadja azt is, hogy az összeg milyen módon oszlik meg a két tevékenység típus között (Ectv 21. § (3) bekezdés).

Példa 2.

Ha egy szervezet valamely eszköze kapcsán az értékcsökkenés elszámolásának megváltoztathatóságával számol, akkor számára érdekes lehet ez a törvényi rendelkezés:

Sztv. 53 § (5) Ha az évenként elszámolásra kerülő értékcsökkenés megállapításakor (megtervezésekor) figyelembe vett körülményekben (az adott eszköz használatának időtartamában, az adott eszköz értékében és a várható maradványértékben) lényeges változás következett be, akkor a terv szerint elszámolásra kerülő értékcsökkenés megváltoztatható, de a változás eredményére gyakorolt számszerűsített hatását a kiegészítő mellékletben be kell mutatni.

Ezzel összefüggésben lehet pl. ilyen szabályt elhelyezni a számviteli politikában:

Ha a szervezet szempontjából meghatározó jelentőségű tárgyi eszközöknél az évenként elszámolásra kerülő értékcsökkenés megállapításakor (megtervezésekor) figyelembe vett körülményekben (az adott eszköz használatának időtartamában, az adott értékében vagy a várható maradványértékében) lényeges változás következett be, terven felüli értékcsökkenést kell elszámolni. A változás eredményre gyakorolt számszerűsített hatását a kiegészítő mellékletben be kell mutatni.

Példa 3.

Ha egy szervezet valamely eszköze kapcsán a készletbe történő átsorolással számol, akkor szó szerint emelheti ezt a rendelkezést:

Sztv. 105 § (8) „Amennyiben a tárgyi eszköz hasznosításában olyan lényeges és tartós változás következik be, amely annak a 23. § (5) bekezdése szerint a készletek közé való átsorolását indokolttá teszi, akkor a beruházási szállítóval, a szállítóval szemben még nem rendezett kötelezettség összegéig a már elszámolt értékcsökkenést vissza kell írni. Ezt a korrekciót az eredménylevezetés értékcsökkenés sorába beállított adat számításakor negatív előjellel kell figyelembe venni. Ha a 23. § (5) bekezdése sze-

rinti átsorolás kifizetett vásárolt vagy saját termelésű készletből történik, az ilyen tárgyi eszköz bekerülési (legfeljebb piaci) értékében a 111. § (6) bekezdésében foglaltak szerinti költségkorrekciót el kell számolni."

Mitől lesz egyedi a civil szervezet számviteli rendszere?

A számviteli politikába, számviteli szabályzatokba nem szabad olyan rendelkezést elhelyezni, ami az adott évben nem érinti a szervezet gazdálkodását. Tudatos döntés lehet az is, ha a számviteli törvény alapján egyetlen, az értékelés és az elszámolás szempontjából lényeges dolgot sem jelenít meg a számviteli politika. De akkor ezt a tényt érdemes leírni a számviteli politikában.

A nem lényeges fogalmát a számviteli elszámolás, az értékelés szempontjából lehet meghatározni úgy, hogy tételesen végigvesszük mit tekint a számviteli politika lényegesnek, majd ellentétes tartalommal fogalmazzuk meg. Például nem lényeges a tárgyi eszköz értékében végbement tervszerű csökkenés. Ennél egyszerűbb megoldás lehet az, ha azt fogalmazzuk meg a számviteli politikában, hogy nem lényeges az, ami nem igényel változtatást a szervezet előzetesen megállapított számviteli eljárásaiban és/vagy nem jelenik meg a lényeges információk között a számviteli szabályzatokban és a kiegészítő mellékletben.

Mitől lesz egyedi a civil szervezet számviteli rendszere?

A civil szervezetek szempontjából az jelent dilemmát, hogy a számviteli törvénnyel ellentétben a civil törvény, a 479/2016 Korm. rendelet és más jogszabályok alapján könnyebben lehetne lényegesnek minősíteni bizonyos információkat, mint a Sztv. alapján. Megítélésük szerint a lényeges információk leginkább azok, amelyek a civil törvényben (17-23; 32;42-45 §) megjelenő gazdálkodási és közhasznúsági követelmények teljesüléséről adnak számszerűen is kifejezhető képet. Ezek azok az információk, amelyek a kettős könyvvitelt alkalmazó civil szervezetek a kiegészítő mellékletükben oszthatnak meg a beszámolóban szereplő tételek magyarázataként. A kiegészítő melléklet tartalmának szabályozása a számviteli politika része.

Jelentős, nem jelentős

A Sztv. adja meg a jelentős összegű hiba fogalmát, amelyet a civil szervezetek is változtatás nélkül illeszthetnek be a számviteli politikába:

Sztv. 3. § (3) 3. pont: „jelentős összegű hiba: ha a hiba feltárásának évében, a különböző ellenőrzések során, egy adott üz-

leti évet érintően (évenként külön-külön) feltárt hibák és hibahatások – eredményt, saját tőkét növelő-csökkentő – (előjeltől független) abszolút értékének együttes összege meghaladja a számviteli politikában meghatározott értékhatárt. Minden esetben jelentős összegű a hiba, ha a hiba feltárásának évében az ellenőrzések során – ugyanazon évet érintően – megállapított hibák, hibahatások eredményt, saját tőkét növelő-csökkentő, (előjeltől független) abszolút értékének együttes összege meghaladja az ellenőrzött üzleti év mérlegfőösszegének 2 százalékát, illetve ha a mérlegfőösszeg 2 százaléka nem haladja meg az 1 millió forintot, akkor az 1 millió forintot; meghatározott értékhatárt. Minden esetben jelentős összegű a hiba, ha a hiba feltárásának évében az ellenőrzések során – ugyanazon évet érintően – megállapított hibák, hibahatások eredményt, saját tőkét növelő-csökkentő, (előjeltől független) abszolút értékének együttes összege meghaladja az ellenőrzött üzleti év mérlegfőösszegének 2 százalékát, illetve, ha a mérlegfőösszeg 2 százaléka nem haladja meg az 1 millió forintot, akkor az 1 millió forintot."

Az Sztv. szerint a nem jelentős összegű hiba: ha a hiba feltárásának évében, a különböző ellenőrzések során, egy adott üzleti évet érintően (évenként külön-külön) feltárt hibák és hibahatások - eredményt, saját tőkét növelő-csökkentő - (előjeltől független) abszolút értékének együttes összege nem haladja meg a jelentős összegű hiba 3. pont szerinti értékhatárát;

A jelentős összegű és a nem jelentős hibával kapcsolatos (lehetséges) eljárásokat is az Sztv. tartalmazza. De itt is hangsúlyozni kell, hogy csak olyan eljárásokat szabad beépíteni a számviteli politikába, amelyek megfelelnek a szervezet adottságainak. A kiegészítő mellékletben történő információk megosztásra az egyszeres könyvvitelt vezető szervezetek például nem képesek, mert az általuk alkalmazott egyszerűsített beszámolóhoz nem kell kiegészítő mellékletet készíteni. De a jelentős összegű hibát más eljárás is korrigálhatja.

Példa 1.:

„A jelentős összegűnek minősülő hibákat és hibahatásokat a tárgyévi mérlegben és eredménykimutatásban a számviteli törvény alapján külön oszlopban mutatjuk be. A fentiek alapján jelentős összegűnek minősített hibákat és hibahatásokat a feltárást követően külön főkönyvi számlára kell könyvelni az adott számlacsoporton belül, évszámmal elkülönítetten."

A példában szereplő szabályozás az Sztv alábbi rendelkezésén alapul, bár valamelyest eltér attól: „A mérlegben és az

eredménykimutatásban minden tételnél fel kell tüntetni az előző üzleti év megfelelő adatát. Ha az adatok nem hasonlíthatók össze, akkor ezt a kiegészítő mellékletben be kell mutatni és indokolni kell. Amennyiben az ellenőrzés az előző üzleti év(ek) éves beszámolójában elkövetett jelentős összegű hibá(ka)t állapított meg, akkor az előző év(ek)re vonatkozó - a mérlegkészítés napjáig megismert és nem vitatott, nem fellebbezett, illetve a jogerőssé vált megállapítások miatti - módosításokat a mérleg és az eredménykimutatás minden tételénél az előző év adatai mellett be kell mutatni, azok nem képezik részét az eredménykimutatás tárgyévi adatainak. Ez esetben a mérlegben is, az eredménykimutatásban is külön-külön oszlopban szerepelnek az előző üzleti év adatai, a lezárt üzleti év(ek)re vonatkozó módosítások, valamint a tárgyévi adatok." (Sztv. 19. § (3) bekezdés)

Jelentős mértékének meghatározására nem csak a jelentős összegű hiba megállapításánál lehet szükség. Ezért hasznos lehet a jelentős mérték meghatározását beépíteni a szervezet számviteli politikájába. A Sztv. által adott mérték kiindulási pont lehet, de el is lehet térni tőle figyelembe véve, hogy a szervezetek többsége aligha milliókban méri a jelentőség mértékét.

Példa 2.

Jelentős mérték: A Számviteli Politika vagy az Értékelési Szabályzat konkrét eltérő rendelkezésének hiányában a beszámolóban, kiegészítő mellékletben a bemutatási kötelezettség szempontjából azon tételek minősülnek jelentősnek, melyek nagysága eléri a beszámoló mérlegfőösszegének …valamekkora %-át, illetve, ha a mérlegfőösszeg … valamekkora százaléka nem haladja meg a **…**valamennyi ezer/millió forintot, akkor az … valamennyi ezer/millió forintot.

Példa 3.

Jelentős mérték: A Számviteli Politika vagy az Értékelési Szabályzat konkrét eltérő rendelkezésének hiányában a beszámolóban, kiegészítő mellékletben a bemutatási kötelezettség szempontjából azon tételek minősülnek jelentősnek, melyek nagysága a beszámoló mérlegének vagy eredménykimutatásának számmal megjelölt sorainak … valamekkora %-át, de minimum a … valamennyi ezer/millió forintot meghaladják.

A hibák és hibahatások mellett az Sztv. más eseményeket is megad, amikor a jelentős/nem jelentős minősítésre, s ezzel kapcsolatban valamilyen eljárásra lehet szükség. Ilyen eset lehet többek között: a terven felüli értékcsökkenés, a maradvány érték kimutatása, az értékvesztés;a befektetett

eszközökben történt változás stb.

A jogszabályokban meghatározott bevételek és kiadások elkülönített kezelése

Az elkülönítetten kezelt bevételek

A civil szervezetek esetében különösen sok szabály vonatkozik a különböző forrásból bevételek elkülönített kezelésére. Ezek – különösen a közpénzből származó bevételek – elkülönített kezelésére is kiterjed az ÁSZ vizsgálata. A civil szervezeteknek az alábbi szabályokat kell figyelembe vennie:

1. El kell különíteni az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenység bevételeit és a gazdasági-vállalkozási tevékenységhez kapcsolódó bevételeket. A „közvetett", azaz mindkét tevékenységhez kapcsolódó tételeket arányosítva kell elszámolni a két tevékenység között (a két tevékenység ráfordításainak arányát kell alapul venni).

Ez az elkülönítés teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a szervezet vállalkozási bevételei a 60%-os határon belül maradtak. Ez alapján lehet a TAO bevallási/fizetési kötelezettséget megállapítani. Ez az elkülönítés az illetékfizetéstől az iparűzési adó megfizetéséig nagyon sok mindennek az alapja.

2. Az alapcél szerinti bevételeket tovább kell (lehet) bontani. A közhasznú tevékenységekből származó bevételeket az eredménylevezetésben külön kell kimutatni. Ez feltételezi, hogy külön legyenek könyvelve a közhasznú tevékenységhez kapcsolódó tételek. A nem közhasznú jogállású szervezetek is végeznek közhasznú tevékenységet. Ezen az elven a közhasznú jogállású szervezetek alapcél szerinti tevékenységeit sem a szakmai tartalom szerint kell megosztani. Minden, a létesítő okiratban szereplő célhoz kapcsolódó bevétel közhasznú bevétel akkor is, ha a létesítő okirat jelenleg máshová sorolja. A ci 2. § 11. pontban szereplő alaptevékenységhez sorolandó bevételek közül csak:

– a pénzeszközök betétbe, értékpapírba, társasági részesedésbe történő elhelyezését

– esetleg szervezetenként mérlegelendő módon az ingatlan megszerzését, használatának átengedését és átruházását nem lehet a közhasznú tevékenységek bevételei közé sorolni.

3. A civil törvény 20. § (1)–(3) bekezdés alapján az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységből származó bevételek körében elkülönítve kell kimutatni:

a) egyesület esetében a tagdíjat, alapítvány esetében az alapítótól nem vagyoni hozzájárulásként kapott adományt;

b) a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerint kiutalt összegét;

c) az alapcél szerinti (közhasznú) tevé-

kenység költségei, ráfordításai ellentételezésére visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatást, ideértve az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenysége keretében megvalósuló fejlesztés céljára kapott támogatást is (e támogatásokat a 3. pont szerint tovább kell bontani);

d) az a)-c) pont hatálya alá nem tartozó, az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységéhez kapott adományt;

e) az alapcél szerinti (közhasznú tevékenysége) keretében nyújtott szolgáltatás, teljesített termékértékesítés bevételét, ideértve különösen:

ea) a kizárólag az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységet szolgáló dolog, jog átruházásának, illetve átengedésének ellenértékét, valamint

eb) a részben az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységet szolgáló dolog, jog átruházásának, illetve átengedésének ellenértékéből a dolog, illetve a jog korábbi alapcél szerinti (közhasznú) használatával arányos részt;

f) az a)-e) pont hatálya alá nem tartozó, gazdasági-vállalkozási tevékenységnek nem minősülő tevékenysége révén megszerzett bevételt, így különösen:

fa) a pénzeszköz betétbe, értékpapírba, társasági részesedésbe elhelyezése révén megszerzett (elért) kamatot, osztalékot, árfolyamnyereséget és más bevételt,

fb) az ingatlan megszerzése, használatának átengedése és átruházása (ingatlanhasznosítás) révén megszerzett bevételt;

4. A civil szervezet az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenysége költségei, ráfordításai ellentételezésére visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatásokat, valamint az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységéhez kapott adományokat a következő részletezésben mutatja ki:

a) az államháztartási forrásból kapott támogatást;

b) az elkülönített állami pénzalapokból kapott támogatást;

c) a helyi önkormányzatoktól, kisebbségi önkormányzatoktól, önkormányzati társulástól kapott támogatást, ebben a bontásban:

c1) a helyi/megyei önkormányzatoktól kapott támogatás,

c2) helyi/terület kisebbségi önkormányzatoktól kapott támogatás;

d) az Európai Unió költségvetéséből, külföldi állam államháztartásából, nemzetközi szervezettől, vagy nemzetközi szerződés rendelkezése alapján kapott támogatást, illetve adományt ebben a bontásban:

d1) az Európai Unió költségvetéséből (EU Programból) származó támogatás, adomány:

d2) külföldi állam államháztartásából származó támogatás, adomány:
– külföldi állam államháztartásából származó támogatás
– külföldi állam államháztartásából származó adomány

d3) nemzetközi szerződés rendelkezése alapján kapott támogatás, illetve adomány ebben a bontásban:
– nemzetközi szerződés rendelkezése alapján kapott támogatás
– nemzetközi szerződés rendelkezése alapján kapott adomány

e) más civil szervezettől kapott támogatás, illetve adomány ebben a bontásban:

e1) más civil szervezettől kapott támogatás

e2) más civil szervezettől kapott adomány

5. A közszolgáltatási bevétel, azaz a közszolgáltatási szerződés alapján végzett tevékenységből származó bevételt a 479/2016 Korm. rendelet szabálya miatt kell elkülönítve kezelni. (Ezt a lehetőséget az egyszeres könyvvitelt vezető szervezetek esetében is felkínálja az egyszerűsített beszámoló. De közszolgáltatási szerződést a civil szervezetek közül csak közhasznú szervezetek végezhetnek. E szervezeteknek azonban kötelező a kettős könyvvitel vezetése.

6. A közérdekű önkéntesek tevékenységének – önkéntes munkaóra elszámolási számlával bevételezett – értékét elkülönítve kell kezelni.

A bevételek elkülönítése az egyszeres könyvvitelt vezető szervezetek esetében

Az egyszeres könyvvitelt vezető civil szervezetek a naplófőkönyvben rögzítik a gazdasági események adatait. A naplófőkönyv vezetése esetén az elkülönítést minimálisan az biztosítja, ha a gazdasági esemény rövid leírása során feltünteti a szervezet az elkülönítést lehetővé tevő információt (pl. tagdíj befizetés; a támogatási szerződés sorszáma stb.). Az egyszeres könyvvitelben a bizonylatok rögzítése a tényleges pénzforgalom alapján és időrendi sorrendben történik. Nincs mód a kettős könyvvitelben használt főkönyvi számlák kialakítására, emiatt sokkal több analitikus nyilvántartást kell vezetnie a szervezetnek. Ezek az analitikus nyilvántartások is igazolhatják az előírt tételek elkülönített kezelését. Lehetőség van külön analitikus nyilvántartásban vezetni a kapott támogatásokat, a tagdíj bevételeket, az adományokat, a közérdekű önkéntesek tevékenységét, stb. A naplófőkönyvben mindenképp fel kell tüntetni annak az analitikus nyilvántartásnak a megjelölését, amelyik az adott tétel-

hez kapcsolódik.

Az egyszeres könyvvitel esetében is lehetőség van arra, hogy a naplófőkönyv soraira könyvelt tételekhez kódokat, munkaszámokat rendeljen a szervezet. Erre gyakorlatilag minden egyszeres könyvviteli szoftver lehetőséget ad. Ez esetben viszont lényeges, hogy a számviteli politika, vagy egy saját szabályzatban rögzítse a szervezet az alkalmazott azonosítókat. Ezen azonosítók alapján a könyvelés le tudja kérdezni az elkülönítetten kezelt bevételeket.

A bevételek elkülönítése a kettős könyvvitelt alkalmazó szervezeteknél (a számlakeret részletezése)

A számviteli törvény és a civil törvény is megköveteli, hogy a közpénzből származó bevételek elkülönítve jelenjenek meg. Ezt az elkülönítést egységes számlakeret tovább bontásával lehet elérni. A számlaosztály számát (a számlakeret első számjegyét) nem lehet megváltoztatni, de az ettől lejjebb lévő számokhoz elvileg szabadon lehet megnevezést és tartalmat rendelni. A megbontás logikáját ez a példa mutatja be:

Számlaosztály: 9. Bevételek
Számlacsoport: 96. Egyéb bevételek
Számla: 961. Alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységek bevételei
Alszámla: 9611. Közhasznú célra, működésre kapott központi költségvetési támogatás
Részszámla: 96111. SZJA 1%
Részszámla: 96112. Pályázati támogatás költségvetésből
Részszámla: 961121. NEA támogatás
Részszámla: 96113. Pályázati támogatás elkülönített állami pénzalapból
Részszámla: 961131. Nemzeti Kulturális Alap támogatása
stb.

A fenti példa alkalmazása a valóságban nehézkes lenne és sok tévesztésre adna lehetőséget. A könyvelők többsége azonos rendszert követ. Korábban a Pénzügyminisztérium adott ki ajánlást, amelyben három, esetenként négy számjegyig megadja a legfontosabb főkönyvi számlák számát. A központilag kitalált számlatükör - noha nem kötelező - annyira elterjedt, hogy az elhagyása már sérthetné a követhetőség, a világosság törvényben megfogalmazott számviteli elvét. Ezért a könyvelők és szervezetek többsége csupán egy vagy két „lépcsővel” merészkedik mélyebbre. Ehelyett inkább munkaszámokat (más néven: költséghelyeket, témaszámokat) alkalmaznak.

A munkaszámok jó megoldást jelentenek arra, hogy az egyes projektek, esetleg a kü-

lönböző ágazatokban, helyszíneken végzett tevékenységek eredményét elkülönítve lehessen kezelni és kimutatni. A munkaszámok alkalmazása a gyakorlatban azt jelenti, hogy minden olyan folyamat, részleg, aminek a helyzetét a szervezet külön is szeretné figyelemmel kísérni, a könyvelésben egy kódot kap. A munkaszámok állhatnak számokból és betűkből. Gyakran pl. a pályázati azonosítóból képezik a munkaszámot.

Számlaosztály: 9. Bevételek (ez kötelező)
Számlacsoport: 96. Egyéb bevételek (ez az ajánlás)
Számla: 961. Alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységre kapott támogatás
Alszámla: 9611. Költségvetésből kapott támogatás, juttatás
Alszámla: 9612. Önkormányzattól kapott támogatás, juttatás
Alszámla: 9613. Elkülönített pénzalapból kapott támogatás
Alszámla: 9614. SZJA 1%

Mivel gyakori, hogy egyidejűleg több projektet vezet, több ágazatban, több helyszínen dolgozik egy szervezet, az egyes bevételi számlákhoz több munkaszámot is rendelhet. Az alábbi példában 9611 Költségvetésből kapott támogatás, juttatás alszámlához kapcsolódik több munkaszám:

Alszámla: 9611. Költségvetésből kapott támogatás, juttatás.
munkaszám 1: NEAOKP122….
munkaszám 2: TOP69216…

Az elkülönítetten kezelt ráfordítások, kiadások

A civil szervezetnek a ráfordítások tekintetében is az egyes tételek elkülönített kezelésére alkalmas könyvelést kell vezetnie. Ennek kapcsán az alábbi kötelezettségeket kell teljesíteni:

1. A civil szervezet, miként a bevételeit, úgy a kiadásait is megosztja az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenység kiadásai és a gazdasági-vállalkozási tevékenységhez kapcsolódó ráfordítások között. Továbbá, a „közvetett", azaz mindkét tevékenységhez kapcsolódó tételeket arányosítva számolja el a két tevékenység között. (A két tevékenység bevételeinek arányát kell alapul venni.)

2. A civil szervezet az alapcél szerinti (közhasznú) tevékenysége költségei, ráfordításai ellentételezésére kapott támogatásokról olyan elkülönített számviteli nyilvántartást vezet, amelynek alapján támogatásomként megállapítható és ellenőrizhető a kapott támogatás felhasználása. A közpénzek felhasználásának és a köztulajdon használatának nyilvánossága és ellenőrizhetősége érdekében a gazdálkodó nyilván-

tartási (könyvvezetési) rendszerét köteles oly módon tovább részletezni, hogy abból a vonatkozó külön jogszabályban meghatározott adatok rendelkezésre álljanak. (Sztv. 161. § (2) bekezdés)

3. A közhasznú jogálláshoz kapcsolódó mutató miatt elkülönítetten kell kezelni a közhasznú tevékenységek ráfordításait. (Megítélésünk szerint az alapcél szerinti tevékenységhez kapcsolódó ráfordítások közül a közhasznú tevékenység ráfordításához tartozik minden, ami nem banki, befektetési jellegű kiadás.)

4. Azok nem számítanak bele a közhasznúsági mutató számításba elkülönítetten kell nyilvántartani személyi vezető tisztségviselőknek nyújtott juttatásokat.

5. A közérdekű önkéntesek tevékenységének értékét elkülönítve nyilvántartani a személyi jellegű ráfordítások körében. Az önkéntes munkaórák értékét a 350/2011. Korm. rendelet 4. § (5) bekezdésében szereplő rendelkezés a mindenkori kötelező legkisebb havi munkabér százhatvanad részében határozza meg.

A ráfordítások, kiadások elkülönítése az egyszeres könyvvitelt vezető szervezetek esetében

A bevételek elkülönített kezelése kapcsán (33-36. kérdés) ismertetett módokon az egyszeres könyvvitel alkalmazása esetén is lehetséges a ráfordítások elkülönített kezelése. Az egyszeres könyvvitel esetén az analitikus nyilvántartások kialakítására különösen figyelni kell. Részben azért, mert a jogszabályokban viszonylag kevés támpontot lehet találni arra, hogy miként kell az egyszeres könyvvitelt vezető szervezetek saját nyilvántartásait kialakítani. Másrészt azért, mert a naplófőkönyv kevés – és a nem a szervezet által meghatározott tartalmú – információt rögzít. Ezért az analitikus nyilvántartásokban jelenik meg szinte minden fontosabb információ.

A ráfordítások elkülönítése minimálisan az adott tételhez kapcsolódó szöveges leírás, megjegyzés alkalmazásával valósulhat meg. A leírás, megjegyzés tartalmazhat bármilyen azonosítót, illetve az adott tételhez kapcsolódó analitikus nyilvántartásra is hivatkozhat.

Az egyszeres könyvvitel esetében is ajánlott a kódok, munkaszámok alkalmazása. Ezek azt teszik lehetővé, hogy a könyvelés le tudja kérdezni az elkülönítetten kezelt tételeket.

A ráfordítások, kiadások elkülönítése a kettős könyvvitelt alkalmazó szervezeteknél (a számlakeret részletezése)

Ahogy a bevételeknél, úgy a ráfordításoknál is két módon lehet megoldani az alapcél szerinti (közhasznú) és a vállalkozási tevékenységekhez kapcsolódó ráfordítások elkülönítését, továbbá biztosítani, hogy a közpénzek felhasználása is átlátható legyen. Az első módszer, hogy a számlatükörben teljesen egyedi rendszert alakít ki a szervezet a kiadásokat számlaosztály tovább részletezésére. Ezt mutatja a következő példa:

Számlaosztály: 5. Költségnemek (ez kötelező)
Számlacsoport: 51. Alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységek ráfordításai
Számla: 511. Ebből közhasznú célhoz kapcsolódó tevékenység ráfordításai
Alszámla: 5111. Anyagköltség - Egy éven belül elhasználódó anyagi eszközök költségei
Részszámla: 51111. A NEA pályázati támogatásból beszerzett anyagok, kellékek
Részszámla: 51112. SZJA 1% keretéből beszerzett beszerzett kellékek
Alszámla: 5112. Igénybe vett szolgáltatások költségei
Részszámla: 51121. A NEA pályázati támogatásból fedezett irodabérlet
Alszámla: 5113. Egyéb szolgáltatások költségei

A másik megoldás a központi ajánlás és a munkaszámok alkalmazása lehet. Ennek megértését szolgálja ez a példa:

Számlaosztály: 5. Költségnemek (ez kötelező)
Számlacsoport: 54. Bérköltség (ez ajánlott)
Számla: 541. Bérköltség (ez ajánlott)
Alszámla: 5411. Munkavállalók bére
Alszámla: 5412. Vezető tisztségviselőnek minősülő munkavállaló bére
Alszámla: 5411. Munkavállalók bére
munkaszám 1: NEAOKP122
munkaszám 2: TOP69216

A könyvelő szoftverek általában lehetőséget adnak a munkaszámok kialakítására. Itt azonosítónak meg lehet adni támogatási konstrukció számát vagy akár a szerződésszámát. Ha nincs ilyen szám, akkor saját kialakítású, de az adott támogatásra egyértelműen utaló azonosító lehet létrehozni. A munkaszámos nyilvántartás eredményeként a könyvelő programokból többek között az alábbi kimutatások kérhetők le a kapott állami támogatások felhasználásáról többek között:

– főkönyvi kivonat;
– tételes főkönyvi karton;
– vevő/szállító analitika
– bank/pénztár forgalom

Beszámoló készítése és közzététele

A beszámoló formája

Az egyesületek, alapítványok, valamint az általuk létrehozott jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységek beszámolási kötelezettségeit a számviteli törvény, a civil törvény és a 479/2016 Korm.rendelet szabályozza. De tartalmilag hatással van a beszámolóra a 350/2011. Korm rendelet is. A beszámoló formáját a szervezet által folytatott tevékenység, az éves összes bevétel (az alaptevékenység és a vállalkozási tevékenység összes bevételének) nagysága, valamint a könyvvezetés módja határozza meg. A beszámoló formája lehet:

a) egyszerűsített beszámoló,
b) egyszerűsített éves beszámoló,
c) Sztv. szerinti éves beszámoló.

Egyszerűsített beszámoló

Egyszerűsített beszámolót az egyszeres könyvvitelt vezető szervezetek nyújthatnak be, ha az alaptevékenységből, valamint a vállalkozási tevékenységből származó bevételük együttes összege – két egymást követő évben, évenként – nem haladja meg az 50 millió forintot. Az egyszerűsített beszámoló részei:

– 479/2016 Korm. rendelet 1 sz. melléklete szerinti egyszerűsített mérleg
– 479/2016 Korm. rendelet 2 sz. melléklete szerinti eredménylevezetés
– 350/2011 Korm. rendelet szerinti közhasznúsági melléklet (akkor is, ha nincs közhasznú jogállása és nem is szeretne!)

Egyszerűsített éves beszámoló

Egyszerűsített éves beszámolót köteles készíteni a kettős könyvvitelt vezető szervezet. E körbe tartoznak a bevételük mértékétől függetlenül a közhasznú jogállással rendelkező szervezetek. Számukra a civil törvény írja elő a kettős könyvvezetés, ezáltal közvetve az egyszerűsített éves beszámoló készítésének kötelezettségét. Szintén egyszerűsített éves beszámolót köteles készíteni a civil szervezet, amelynek két egymást követő évben az alaptevékenységből, valamint a vállalkozási tevékenységből származó éves bevételének együttes összege meghaladja az 50 millió forintot. Az egyszerűsített éves beszámoló részei:

– 479/2016 Korm. rendelet 4 sz. melléklet szerinti mérleg
– 479/2016 Korm. rendelet 5 sz. melléklet szerinti eredménykimutatás
– a civil törvény 29. § (4) bekezdés szerinti kiegészítő melléklet (az Szt. szerinti

kiegészítő melléklet részeként vagy külön dokumentumban csatolva)

– Sztv. szerinti kiegészítő melléklet

– 350/2011 Korm. rendelet szerinti közhasznúsági melléklet (akkor is, ha nincs közhasznú jogállása és nem is szeretne)

Éves beszámoló

Éves beszámolót köteles készíteni a kettős könyvvitelt vezető egyéb szervezet, ha két egymást követő üzleti évben a mérleg fordulónapján a következő három mutatóérték közül bármelyik kettő meghaladja az alábbi határértékeket:

1. a mérlegfőösszeg az 1200 millió forintot,

2. az alaptevékenységből, valamint a vállalkozási tevékenységből származó éves bevételének együttes összege a 2400 millió forintot,

3. az üzleti évben átlagosan foglalkoztatottak száma az 50 főt.

Az éves beszámoló részei:

– a számviteli törvény szerinti mérleg (a számviteli politikában kell megjelölni, hogy az Sztv. 1. számú mellékletében szereplő mérleg formák közül melyiket választja a szervezet)

– a számviteli törvény szerinti eredménykimutatás (a számviteli politikában kell megjelölni, hogy az Sztv. 2-3. számú mellékletében szereplő módok közül melyiket választja a szervezet)

– az Sztv. szerinti éves beszámolóhoz tartozó (teljes adattartalmú) kiegészítő melléklet

– a civil törvény 29. § (4) bekezdés szerinti kiegészítő melléklet (az Sztv. szerinti kiegészítő melléklet részeként vagy külön dokumentumban csatolva)

– a 350/2011 Korm. rendelet szerinti közhasznúsági melléklet (akkor is, ha nincs közhasznú jogállása és nem is szeretne)

A beszámoló elfogadása

A beszámolót és közhasznúsági mellékletet a vonatkozó jogszabályok szerint egyesületek esetében a közgyűlésnek (küldöttgyűlésnek), alapítványok esetében a kuratóriumnak kell elfogadnia. Az elfogadott beszámolót pedig az Országos Bírósági Hivatal felé kell megküldeni. Gyakori hiba, hogy a szervezet a közgyűlés vagy a kuratórium jóváhagyása nélkül helyezi letétbe a beszámolót. A beszámoló űrlaphoz ugyan nem kötelező csatolni a beszámolót elfogadó ülés/határozathozatal jegyzőkönyvét, illetve a döntést. Az ÁSZ azonban az ellenőrzés során bekéri ezt a jegyzőkönyvet is.

A beszámoló aláírása

A Sztv. előírása értelmében a beszámolót a képviseletre jogosult személynek alá kell írnia a hely és a keltezés feltüntetése mellett. (Sztv. 20. § (6) bekezdés, 99. § (5) bekezdés) A civil szervezet vezetője az aláírással vállalja a felelősséget a beszámolóban szereplő adatok tekintetében. Az aláírás biztosítja a civil szervezet beszámolójának érvényességét és hitelességét.

A beszámoló letétbe helyezése, közzététele nem mentesít az aláírási kötelezettség teljesítése alól. Vagyis a civil szervezetnek minden esetben rendelkeznie kell a jogosult által aláírt beszámolóval, amelyet a Számv. tv. szerint köteles megőrizni.[33] Az OBH-nak megküldött elektronikus űrlap nem tartalmazza a szervezet képviselőjének aláírását, de a szervezetnek rendelkeznie kell aláírt példánnyal, amit az ÁSZ rendszerint bekér a civil szervezetek ellenőrzése során.

A beszámoló közzététele a szervezet honlapján és székhelyén

Ha a civil szervezet saját honlappal rendelkezik, akkor a beszámolót és a közhasznúsági mellékletet a saját honlapján is köteles elhelyezni. Ennek határideje szintén május 31. A szervezet a saját honlapján közzétett adatok folyamatos megtekinthetőségét legalább a közzétételt követő második üzleti évre vonatkozó adatok közzétételéig biztosítja.

A szervezetnek be kell tartania azokat a szabályokat is, amelyeket a saját létesítő okiratában határoz meg a beszámolónak a szervezet székhelyén történő közzétételével, illetve a beszámoló nyilvánosságával, megtekinthetőségével kapcsolatban meghatároz.

A beszámoló beküldése az Országos Bírósági Hivatalnak (OBH), a beszámoló letétbe helyezése (készült az OBH tájékoztatója alapján)

A civil szervezetek az előző üzleti évről szóló éves beszámolójukat minden évben május 31-ig kötelesek az Országos Bírósági Hivatal felé megküldeni. A beszámoló befogadását követően az OBH közzéteszi a dokumentumot a birosag.hu portálon elérhető „Civil szervezetek névjegyzékében" a szervezet egyéb adatai között. Ezzel teljesül az éves beszámoló letétbe helyezésének törvényben előírt kötelezettsége.

Az alábbiakban a beszámoló beküldésével kapcsolatos legfontosabb információkat adjuk közre. E rövid áttekintést az Országos Bírósági Hivatal Informatikai és Elektronikus Ügyintézési Főosztály Országos Nyil-

33 ÁSZ Zsebkönyv 16. oldal

vántartási és Ügyfélkapcsolati Osztály által az ERKE – Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Civil Központnak küldött tájékoztatója alapján állítottuk össze.

A beszámoló benyújtásának módja

A beszámolók kizárólag az Országos Bírósági Hivatal (OBH) által rendszeresített **űrlapokon nyújthatók be.** A beszámolót elektronikus úton (Ügyfélkapun vagy Cégkapun keresztül) vagy papír alapon postai úton (1363 Budapest, Pf.24.) illetve személyesen az OBH Ügyfélszolgálati Irodáján (1055 Budapest, Szalay u. 16.) lehet benyújtani.

A civil szervezetek közül csak elektronikusan nyújthatja be a beszámolóját:

– a civil törvény megfogalmazása szerinti szövetség,

– a közhasznú szervezet,

– a közhasznú szervezet jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egysége,

– bármely szervezet, amelyik jogi képviselővel jár el,

– vagy úgy dönt, hogy önként az elektronikus utat választja.

2022-ben először alkalmazandó szabály: azok a szervezetek, amelyeknek mérlegfőösszege eléri az 5 millió forintot csak elektronikusan nyújthatják be a beszámolót. Az elektronikus útra nem kötelezett szervezetek választásuk szerint elektronikusan vagy papír alapon is eljárhatnak.

Gyakori hiba, hogy a beszámolót e-mail-ben küldik meg az OBH-nak. Ez nem felel meg hatályos jogszabályoknak, az így érkező beszámolót az OBH-nak nem áll módjában közzétenni!

„Űrlapkényszer”

A beszámolók kizárólag az Országos Bírósági Hivatal (OBH) által rendszeresített **űrlapok legfrissebb közzétett verziójában** nyújthatók be, melyek kitöltéséhez Általános Nyomtatványkitöltő (**ÁNYK**) program szükséges. Jelenleg háromféle űrlap áll rendelkezésre:

- **PK-…41** Az egyszeres könyvvitelt vezető egyéb szervezet egyszerűsített beszámolója és közhasznúsági melléklete
- **PK-…42** A kettős könyvvitelt vezető egyéb szervezet egyszerűsített éves beszámolója és közhasznúsági melléklete
- **PK-...43** A kettős könyvvitelt vezető egyéb szervezet éves beszámolója és közhasznúsági melléklete

A kipontozott rész helyén egy évenként növekvő szám áll. A 2021. évi beszámolót a Pk-741, Pk-742 és a Pk-743 űrlapokon lehet(ett) teljesíteni. A 2022. évre Pk-841, Pk-842 és a Pk-843 űrlapok vonatkoznak.

A beszámoló űrlapok telepítése

A beszámoló űrlapok és részletes kitöltési útmutatóik az alábbi oldalon érhetők el:
https://birosag.hu/eljarasok-nyomtatvanyai/civil-eljarasok-urlapjai/civil-beszamolok

1. Az űrlapok telepíthetők böngésző alkalmazásokon keresztül is. De lehetséges, hogy módosítani kell a böngészőprogram beállításait. pl.: a Google Chrome böngésző beállítása:

ha betöltődött a birosag.hu oldal, a böngésző címsorának elején található lakat ikonra kell kattintani → „Webhelybeállítások" → középső listában legörgetve „Nem biztonságos tartalom" „Engedélyezés" beállítás. A beállítás módosítása után töltődnek le az űrlapok.

Az űrlapok csak akkor települnek és nyithatók meg, ha a számítógépen telepítve van az ÁNYK keretprogram.

2. A birosag.hu oldalon publikált ÁNYK űrlapok .jar kiterjesztésű fájljai az ÁNYK keretprogramban közvetlenül is letölthetők az alábbi módon:

Az ÁNYK-program megnyitása → Szerviz → Frissítések → Tovább → OBHGEPI kiválasztása → Tovább → Újdonságok 2. → OBHGEPI_PK-742 nyomtatvány kiválasztása → Telepít parancs

Az ERKE honlapján a videós segédleteink között talál segítséget az ÁNYK Program és az űrlapok telepítéséhez:
https://erke.hu/2022/06/20/segedletek-a-civil-kezikonyhoz

A beszámolók befogadása az OBH által

A papír alapon megküldött beszámolót az OBH kizárólag eredetiben, keltezéssel ellátva, a tárgyév, illetve az időszak pontos feltüntetésével, valamint a képviselő aláírásával ellátva fogadja el.

Elektronikus megküldés esetén a beszámoló közvetlenül a szervezet Cégkapuján vagy a képviselő Ügyfélkapuján nyújtható be. Ha nem a szervezet saját Cégkapuján, illetve a képviselő Ügyfélkapuján keresztül kerül a beszámoló benyújtásra, a jogosultságot meghatalmazás csatolásával igazolni szükséges.

A meghatalmazást teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni, formai követelménye nincs. A pdf formátumba átalakított meghatalmazást **minden egyes beszámolóhoz csatolni kell,** de ez lehet ugyanaz a korábban készített meghatalmazás, amely általános és visszavonásig érvényes.

A meghatalmazáshoz szerkeszthető okirat sablon az alábbi oldalon érhető el: https://birosag.hu/eljarasok-nyomtatvanyai/civil-eljarasok-urlapjai/civil-beszamolok

Figyelem! Az OBH nem lát rá a NAV-nál történő eljárásokra szóló regisztrációkra, illetve arra sem, hogy az adott szervezet Cégkapujához ki került ügykezelőként hozzárendelésre.

A mellékletek

A beszámolóhoz csatolandó mellékletek az alábbiak:

Könyvvizsgálói jelentés

Amennyiben kötelezett rá a szervezet, a könyvvizsgálói jelentést csatolni kell

Kiegészítő melléklet

A 479/2016. (XII.28.) Korm. rendelet 22.§ (1) bekezdése szerint a civil szervezetnek az egyszerűsített éves beszámolójához szükséges a Számviteli törvény szerinti kiegészítő mellékletet is benyújtania. A – 2011. évi CLXXV.tv. 29.§ (4) bekezdése szerinti – támogatási programmal kapcsolatos adatok is ebben a – PK-…42 ÁNYK űrlaphoz pdf- formátumban csatolt – kiegészítő mellékletben mutathatók be.

A korábbi évekre szóló nyomtatványokon megtalálható – a támogatási programmal kapcsolatos adatok bemutatására szolgáló – „9. oldal – Kiegészítő melléklet” elnevezésű lap már nem része az űrlapnak

Meghatalmazás

A beküldő jogosultságának igazolására.

A jegyzőkönyv, jelenléti ív nem részei a beszámolónak, nem szükséges megküldeni a beszámoló mellékleteként!

Könyvvizsgálói jelentés, a szöveges beszámoló, illetve a kiegészítő melléklet megjelenik a a Civil szervezetek névjegyzékében közzétett dokumentumban. Ezért fontos, hogy a melléklet csatolása során a megfelelő csatolmánytípust válasszák ki, mert ennek elmulasztása elutasítási ok lehet.

Az elektronikus úton beküldött beszámolók esetében az alábbi értesítések érkeznek:

A Központi Rendszertől érkező Feladási és Letöltési igazolás

Ezek az üzenetek a Tárhely alapbeállítása szerint kiszűrésre kerülnek, azaz nem

találhatóak meg a „Beérkezett üzenetek” között és a Tárhelyhez tartozó e-mail címre sem érkezik ezekről értesítés. A „Szűrés” beállításával tudja ezeket az üzeneteket megtekinteni úgy, hogy a „Kivéve rendszerüzenetek” elől kiveszi a pipát:

Ha nem érkezik meg pár percen belül a Feladási és Letöltési igazolás, akkor érdemes a beszámolót ismételten elküldeni (előtte mindenképpen javasolt ellenőrizni, hogy nem került-e az igazolás a szűrt dokumentumok közé, illetve nem áll-e fenn a kézbesítést befolyásoló központi üzemzavar, amelyről a birosag.hu – Rendkívüli hírek oldalon ad tájékoztatást az OBH).

Az Országos Bírósági Hivataltól érkező érdemi válasz:

Szabályszerű benyújtás esetén „Igazolás” dokumentum, nem szabályszerű benyújtás esetén „Elutasítás”, amelyben a hiba pontos megjelölésével hívják fel a figyelmet a beszámoló ismételt előterjesztésére. Az érkező dokumentumot kérjük minden esetben olvassák el!

Gyakori kérdés, hogy a beszámolót ki nyújtsa be akkor, amikor az újonnan megválasztott képviselő törvényszék általi bejegyzése még folyamatban van. Ebben az esetben a megválasztott képviselő már eljárhat, az erre való jogosultságát a megválasztásáról szóló aláírt közgyűlési jegyzőkönyv csatolásával tudják igazolni (a beszámoló nyomtatvány „Meghatalmazás” csatolmánytípusához szükséges csatolni).

A beszámolókkal kapcsolatban felmerült kérdéseikkel összefüggésben az OBH Ügyfélszolgálati Irodája áll rendelkezésre az alábbi elérhetőségeken:

email: civilinfo@obh.birosag.hu

telefon: +36 1 354 4165, +36 1 354 4295

Mitől lesz egyedi a szervezet számviteli rendszere?

A szervezet számviteli politikájában a beszámoló elfogadásának ütemterve és felelősségi rendje kapcsán is célszerű megjeleníteni, ha a beszámolót és a számviteli dokumentumokat a FB is véleményezi.

A kettős könyvvitelt vezető szervezet beszámolójának kiegészítő mellékletében is elhelyezhető ez a bizalmat erősítő információ.

(5) A (4) bekezdés szerinti, továbbutalási céllal kapott támogatásnak minősül az olyan támogatás, amelyet az egyéb szervezet az alapítójától, a költségvetésből, helyi önkormányzattól vagy más szervezettől, pályázati

vagy egyéb más úton kap, és azt továbbutalja, vagy átadja olyan szervezet részére, amely a támogatás célja szerinti feladatot közvetlenül megvalósítja, és az így támogatott szervezet az egyéb szervezettől kapott eszközöket (pénzeszközöket, egyéb eszközöket) bevételként mutatja ki. Az egyéb szervezetnél az eredménylevezetésben, illetve az eredménykimutatásban az ilyen tételeket elkülönítetten (továbbutalási céllal kapott támogatás, továbbutalt támogatás) be kell mutatni. Az adott üzleti évben továbbutalási célú bevételként elszámolt, de még tovább nem utalt összeget a kettős könyvvitelt vezetőknél időbelileg el kell határolni, egyszeres könyvvitelt vezetőknél kötelezettségként kell kimutatni.

A munkavégzésre irányuló jogviszonyok áttekintése

A civil szervezetek többféle módon biztosíthatják a működési és szakmai feladataik ellátásához szükséges munkaerőt. A civil szervezetek más foglalkoztatókhoz hasonló módon tudnak munkaviszonyt, megbízási és vállalkozói jogviszonyt létesíteni. A civil szektor emberi erőforrásaival foglalkozó jelentések azonban rendre azt mutatják, hogy a civil szervezetek körében a megbízásos jogviszony, illetve a részmunkaidős – és a nem fő állásban történő – alkalmazás is elterjedtebb gyakorlat, mint más szektorokban.

Egy-egy gyakorlat elterjedtsége viszont nem jelenti azt, hogy a szervezetek mindig tudatosan, az egyes formák közötti különbségeket mérlegelve választanak a lehetőségek közül. A foglalkoztatásra irányuló jogviszonyok esetében három fő típust ismerünk: a munkaviszonyt, a megbízási- és a vállalkozói jogviszonyt. A munkaviszonyra a Munka törvénykönyve rendelkezéseit kell alkalmazni. A megbízási és a szerződéses jogviszony esetében a Ptk. szabályai az irányadók. Ha a tevékenység jellege nem követeli meg a munkaviszonyban történő foglalkoztatást, akkor bármely feladatra létesíthető megbízásos vagy vállalkozói jogviszony. Eltérés van a foglalkoztatási jogviszony alanyai között. A munkaviszony keretében csak magánszemélyt lehet foglalkoztatni, míg a megbízási és a vállalkozási jogviszony keretében a feladatot magánszemély, egyéni vállalkozó, jogi személy egyaránt elvégezheti.

A különböző formák között jelentős kü-

lönbségek vannak a díj-, adó- és járulékfizetési kötelezettségek teljesítése szempontjából. A munkaviszony esetében a bruttó bér meghatározásánál mindig figyelembe kell venni a mindenkori minimálbér/garantált bérminimum összegét, illetve egyéb a bérre vonatkozó, jogszabályban, esetlegesen a kollektív szerződésben rögzített szabályokat. A megbízási és a vállalkozási szerződések esetében a díjazás általában a szerződő felek megállapodásán múlik (a szervezetek anyagi lehetőségei, és nem a jogszabályok befolyásolják). A munkaviszonyt és a magánszeméllyel létesített megbízásos jogviszonyt mindig be kell jelenteni a NAV felé. E jogviszonyok esetében a munkáltató szervezet könyveléséhez kapcsolódó bérszámfejtés keretében történik meg a bérek, járulékok megállapítása, adminisztrációja. Az egyéni vállalkozókkal és jogi személyekkel kötött megbízási és vállalkozói szerződések esetében nincs bejelentési kötelezettség, az elszámolások alapját a számlák, esetleg a tevékenységtől függően a számviteli törvény szerinti bizonylatok jelentik. A szerződő felek ekkor maguk gondoskodnak az adózási és számviteli kötelezettségeik teljesítéséről.

A munkaviszonyhoz magasabb adó- és járulékfizetési kötelezettség tartozik. Léteznek olyan munkaerőpiaci programok, amelyeket a munkaviszony létesítésére, rit-

kábban a meglévő munkahelyek fenntartására fordíthatnak a munkáltató szervezetek. A Kormányhivatalok járási foglalkoztatási osztályain (munkaügyi központokon) keresztül elérhető programok a bér és járulék fizetéséhez nyújtanak támogatást. A munkaerőpiaci támogatás igénybevételét a későbbi munkavállaló tudja elindítani. Ha még nem szerepel a regisztrált álláskeresők között, akkor előbb nyilvántartásba kell vetetnie magát a lakhelye szerint illetékes járási foglalkoztatási osztálynál. A nyilvántartott álláskeresők számára az illetékes foglalkoztatási osztály ad tájékoztatást az igénybe vehető programokról. A foglalkoztatási osztály által biztosított, a konkrét munkaerőpiaci programnak megfelelő dokumentációt kell a foglalkoztató szervezetnek és a munkavállalónak összeállítania. Az ügyintézés az e-papír alkalmazással digitálisan intézhető.

A megbízási jogviszony esetében a természetes személy munkavállalók járulékainak megfizetése jellemzően nem a teljes bruttó bér, hanem annak 90%-a alapján történik. Ennek az az oka, hogy megbízás esetén lehetőség van költségelszámolásra. Ez történhet költséghányad alkalmazásával, ekkor a bevétel 10%-a költség, amelyet nyilatkozat hiányában automatikusan kell alkalmazni. A tételes költségelszámolás

– amikor a megbízott a megbízási díj legfeljebb 50%-áig számlával számolhatja el a költségeit – a magánszeméllyel kötött megbízások esetén ritkábban fordul elő.

A megbízás a kifizetett díj szempontjából kedvezőbbnek tűnhet a munkáltató szervezetnek – sőt gyakran a munkavállalónak is –, mint a rendes munkaviszony. A megbízásos szerződés keretében történő munkavégzést erősen korlátozzák a jogszabályok. Ugyanakkor a kata (kisadózó vállalkozások tételes adója) szabályainak módosítása miatt a megbízásos foglalkoztatás ismét elterjedtebbé válhat.

2022. szeptember 1-től már csak azok a vállalkozók élhetnek a kata lehetőségével, akik kizárólag magánszemélyek felé számláznak. A kata továbbá már nem választható a felsőfokú tanulmányok, főállás vagy nyugdíj mellett sem. Mindez erősen hatni fog a civil szervezetek helyzetére is. A civil szervezetek közül csak a civil társaságok bízhatnak meg katás vállalkozásokat (a civil társaságok esetében a szerződést jogilag magánszemélyek kötik). Másrészt a statisztikai elemzések azt mutatják, hogy a civil szervezetekben jelentős számban éppen a nyugdíjasok és olyanok dolgoznak, akiknek máshol van főállásuk. A volt katások számára a megbízásos jogviszony lehet az egyik választási lehetőség.

Az adminisztrációs és a pénzügyi terhek csökkentése semmiképp nem indokolhatja, hogy a szervezet a munkaviszony helyett másféle jogviszonyt létesítsen a munkavállalójával. A megbízási és a szolgáltatási szerződéses jogviszonyok esetében különösen ügyelni kell arra, hogy a munkavégzés ne leplezett munkaviszony keretében, színlelt szerződés alapján történjen. Egy munkaügyi, adóhatósági ellenőrzés, vagy jogvita nyomán az eljáró foglalkoztatás-felügyeleti hatóság, a bíróság akár visszamenőleges hatállyal is megállapíthatja egy megbízási vagy vállalkozói jogviszonyról, hogy az valójában munkaviszonyt takar. Ennek pedig súlyos következményei lehetnek, hiszen a szervezetnek a bírság mellett az elmaradt közterheket is rendeznie kell. A munkaviszony, a megbízási és a vállalkozási jogviszonyok elhatárolása ugyanakkor nem mindig egyszerű feladat. Minden munkaügyi és adózási kérdésben jogi alapelv, hogy a szerződéseket, jogviszonyokat a valós tartalmuk és nem az elnevezésük alapján kell megítélni. Az alábbi táblázatokban a különböző jogviszonyok jellemzőit tekintjük át.

A jogviszonyok elhatárolása, minősítése során a foglalkoztatás összes meghatározó jegyét vizsgálni kell. A foglalkoztatás formájának megállapításához nem szükséges, hogy az adott jogviszony összes jellemzője érvényesüljön. Például az egyszerűsített foglalkoztatás munkaviszony keretében történik, attól függetlenül, hogy a munkavégzésnek nem jellemzője a folyamatosság.

A munkaviszonyban történő foglalkoztatás

Alapesetben a 16. életévét betöltött személyeket lehet alkalmazni. Kivételt képeznek a nappali rendszerű képzésben résztevő tanulók, akiket az iskolai szünet alatt 15 éves koruktól lehet alkalmazni. Nagykorúság betöltése előtt minden esetben írásbeli szülői engedély is szükségeltetik a 18 év alatti fiatal foglalkoztatásához. A kulturális, művészeti, sport-, és hirdetési tevékenység keretében gyámhatósági engedéllyel 16. életévét be nem töltött személyt is lehet foglalkoztatni. A szervezetnek érdemes felméri, hogy milyen körből választja ki a munkavállalóját.

Amennyiben a szervezet a határozott vagy a határozatlan munkaviszony létesítése mellett dönt, akkor a munkaviszony kezdete előtti köteles a munkaviszony létesítését az adóhatóság felé bejelenteni. A biztosítási jogviszonnyal kapcsolatos bejelentést az adóhatóság felé a T1041-es adatlap kitöltésével, elküldésével kell teljesíteni. A munkáltatónak az alábbi adatokat kell bejelenteni a foglalkoztatottról:

- a foglalkoztatott családi és utónevét,
- adóazonosító jelét,
- születési idejét,
- biztosítási jogviszony kezdetét, a jogviszony kódját,
- biztosítási jogviszonyának megszűnését, a biztosítás szünetelésének időtartamát,
- a heti munkaidejét,
- a FEOR számát.
- Jogutódlás esetén a fentieken túl be kell jelenteni:
- a jogelőd nevét, adószámát,
- a jogutódlás tényét, és napját.

A munkáltatóknak kötelessége igazolást adni a munkavállaló számára a szabályos bejelentésről. A bejelentést követő napon automatikusan, de ha a dolgozó kéri, bármikor meg kell kapnia a dokumentumot, amely tartalmazza a bejelentésben közölt adatokat és a bejelentés teljesítésének időpontját.

Ha szükséges, akkor a munkáltató köteles gondoskodni az előzetes munkaköri alkalmassági vizsgálat elvégzéséről, annak meg-

szervezéséről és költségeinek megtérítéséről. A munkavállaló pedig köteles a vizsgálaton részt venni, és a vizsgálatot végzőkkel együttműködni. Az alkalmassági vizsgálat kizárólag olyan lehet, amelyet munkaviszonyra vonatkozó szabály ír elő, vagy a kötelezettség teljesítése érdekében szükséges.

A munkaviszony munkaszerződéssel jön létre, amelyet minden esetben írásba kell foglalni. Ha ez nem történik meg, érvénytelenségére csak a munkavállaló hivatkozhat a munkába lépést követő 30 napon belül. Ezt követően már nincs lehetőség jogérvényesítésre. A munkaszerződésnek vannak kötelező elemei, mint a felek adatai, az alapbér és munkakör. Más elemeket akkor kell a munkaszerződésben szabályozni, ha el akarunk térni a természetes (tipikus) gyakorlattól pl. a munkavégzés időtartama, a munkavégzés kezdete, a munkavégzés jellege, formája stb. esetében. A munkaszerződés módosításához a két félnek egyet kell érteni.

A munkaszerződésben kötelező rögzíteni:

- A munkavállaló személyi alapbérét. Az alapbért általában időbérben kell megadni napi, heti vagy havi díjban. Az alapbér összege nem lehet alacsonyabb, mint a minimálbér, illetve a garantált bérminimum összege. Ez alól a teljesítménybérezés alkalmazása esetén van kivétel, de ebben az esetben is kötelező megállapodni egy garantált bérről, ami mindenképp megilleti a munkavállalót. Ez nem lehet kevesebb, mint a mindenkori minimálbér, garantált bérminimum fele.

- A munkakört. Azokat a feladatokat kell megadni, amelyeket a munkavállaló köteles elvégezni, és amelyek körében a munkáltató köteles foglalkoztatni. A munkakört meg lehet adni a foglakozás megjelölésével, de szerencsésebb több információt rögzíteni pl. megnevezés, FEOR kód, kulcs feladatok és felelősségek felsorolása stb.

– A munkavégzés helyének meghatározását. Ez lehet konkrét hely, de akár egy tágabb földrajzi, tevékenységi terület is. Ha a munkavégzés helyét nem rögzíti a megállapodás, azt a helyet kell annak tekinteni, ahol munkáját a munkavállaló szokás szerint végzi.

– A munkáltató és a munkavállaló megnevezése és a munkaviszony szempontjából lényeges adataik.

– A keltezést, továbbá a munkáltató és a munkavállaló aláírását.

– A munkaszerződésnek vannak ún. természetes tartalmi elemei, amelyekről, ha nem állapodnak meg külön a felek, akkor automatikusan bele kell érteni munkaszerződésbe. Ha a munkaszerződés nem rendelkezik a munkaidőről, akkor a munkaviszony teljes napi munkaidőben történő foglalkoztatásra jön létre. Ez a munkanapokon, hétfőtől-péntekig napi nyolcórás, heti negyvenórás munkavégzést jelenti. Az általánostól (tipikustól) részmunkaidős és a másodállásban történő foglakoztatásról szóló rendelkezéseket a munkaszerződésben kell rögzíteni. Ha a foglalkoztatás határozott időtartamra szól, akkor az erről szóló rendelkezést mindenképp be kell építeni a munkaszerződésbe. Amennyiben ezt nem tartalmazza a munkaszerződés, akkor szerződés alapértelmezetten határozatlan tartamra jön létre. Ha munkaszerződés erről külön nem rendelkezik a munkaviszony kezdetének időpontja a munkaszerződést követő nap lesz.

– A munkaszerződésben 30 naptól 3 hónapig terjedő próbaidő köthető ki. Ez a határozott időre szóló munkaszerződésben is alkalmazható. De a próbaidőt utólag tilos meghosszabbítani. A próbaidő alatt a munkaviszonyt a munkáltató és a munkavállaló is indokolás nélkül, azonnali hatállyal megszüntetheti.

A munkaviszony kezdetét követő 15 napon belül írásos tájékoztatót kell átadni a munkavállalónak. A tájékoztató a munkavégzésre vonatkozó – a munkaszerződésben nem szereplő – legfontosabb információkat tartalmazza.

A tájékoztató az alábbi információkat tartalmazza:

- az irányadó munkarend;
- a munkabér egyéb elemei (pl. pótlékok, jutalékok);
- a bérfizetés napja;
- a munkába lépés napja;
- a rendes szabadság mértékének számítási módja és kiadásának rendje;
- a munkáltatóra és a munkavállalóra irányadó felmondási idő megállapításának szabályai;
- tájékoztatás arról, hogy a munkáltató a kollektív szerződés hatálya alá tartozik-e.

A munkaköri leírást a munkaviszony kezdetét követő 15 napon belül kell átadni a munkavállalónak. A munkaköri leírás a munkaszerződés kiegészítése. Bár hivatalosan nem része, de elválaszthatatlan a munkaszerződéstől. A munkaköri leírást kinyomtatva, a munkaviszony létesítését követő 15 napon belül kell megkapnia a munkavállalónak. A

foglalkoztatási és pályázati támogatások esetében a munkaszerződés mellett a munkaköri leírás igazolhatja a támogatás jogszerű és a célhoz igazodó felhasználását.

Munkaköri leírás

A jogszabály nem írja elő a munkaköri leírás tartalmát. Általában az alábbi információk kerülnek a munkaköri leírásba:

- a munkakör megnevezése és a munkaköri kód (FEOR). Ennek meg kell egyezni a munkaszerződésben a felek közös akarata által megállapított munkakörrel.
- A munkakör helye a szervezeti rendben, a közvetlen felettes, helyettesítő személy és az esetleges közvetlen beosztottak megjelölése.
- A munkakör célja. A munkakör tömör megfogalmazása, amely meghatározza azt is, hogy erre a munkakörre miért van szükség a munkáltatónál.
- Feladatok és felelősségek. A munkaköri leírás tartalmát a munkáltató szervezet egyoldalúan is módosíthatja, ha a munkaköri leírást nem tartalmazza a munkaszerződés. De ebben az esetben sem lehetséges a feladatok olyan mértékű átalakítása, hogy azzal megváltoztassa a munkaszerződésben szereplő munkakört.
- A munkakör betöltésének követelményei és feltételei (pl. végzettség, alkalmasság stb).

A munkáltató előzetesen és írásban köteles tájékoztatni a munkavállalót a személyes adatainak kezeléséről, illetve ezek esetleges továbbításáról. A foglalkoztatás területén különösen figyelni kell arra, hogy a felek nem egyenrangúak. Ezért a munkavállaló önkéntes hozzájárulása az adatkezelés jogalapjaként kevésbé állja meg a helyét. Az adatok kezelését leginkább a foglalkoztatással, adózással stb. összefüggő jogszabályi kötelezettségek teljesítése miatt végzi a szervezet. A munkavállaló személyes iratairól - beleértve a képesítés igazoló dokumentumait is - nem lehet másolatot készíteni, viszont kötelező a munkáltató felé azok bemutatása.

A munkavállalónak a munkaviszony kezdőnapján kell átadnia az „igazolvány a biztosítási jogviszonyról és az egészségbiztosítási ellátásokról” elnevezésű nyomtatványt, közismert nevén a TB kiskönyvet a munkáltató szervezhetnek. A munkáltató szervezet a munkavállalótól átvett igazolványba három napon belül köteles bejegyzeni a biztosítási jogviszony kezdetét. A munkáltató – ha egyedüliként tart fenn biztosítással járó jogviszonyt a munkavállalóval – köteles a jogviszony megszűnéséig megőrizni az igazolványt. Ha nem főállásban jön lére a bizto-

sítotti jogviszony, akkor a szervezet bejegyzi a szükséges adatokat majd visszajuttatja az igazolványt ahhoz a foglalkoztatóhoz, akinél a biztosítás előbb kezdődött és még folyamatban van. Ha a munkavállaló nem adja át az igazolványt, akkor a szervezet:

- figyelmezteti őt, hogy egészségbiztosítás pénzbeli ellátásainak igénybevétele esetén hátrány érheti, ha nem tudja átadni folyamatosan vezetett igazolványt,
- köteles írásban felszólítani a munkavállalót, hogy előző munkáltatójától szerezze be,
- ha a munkavállaló 30 napon belül nem szerzi be az igazolványt, erről írásban nyilatkoznia kell, és a munkáltatónak új Igazolványt kell kiállítania.

A munkáltató írásbeli felhívását, és a munkavállaló nyilatkozatát a foglalkoztatónak 5 évig meg kell őriznie.

Amennyiben a munkavállónak korábban még nem volt biztosítotti jogviszonya, a TB kiskönyvet a vele először biztosítotti jogviszonyt létesítő szervezetnek kell kiállítania. A papír alapú nyomtatvány beszerezhető a nyomtatványboltokban.

A Munka törvénykönyve szerint a felek kötelesek egymást minden olyan tényről, adatról, körülményről vagy ezek változásáról tájékoztatni, amely a munkaviszony létesítése, a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése szempontjából lényeges, és amely a munkavállaló személyiségi jogát nem sérti. A munkavállónak az esetleges kedvezmények érvényesítése és a bérszámfejtés megbízhatósága miatt is érdeke pontos adatokkal ellátni a munkáltatót. Például a gyermeket nevelő, a megváltozott munkaképességű, a tanulás vagy nyugdíj mellett dolgozók igazolásai, nyilatkozatai nélkül nem lehet kiszámolni a bér- és járulékfizetési kötelezettséget.

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény rendelkezik az. ún. tartozásigazolásról. A munkaviszony megszűnésekor a munkáltatónak olyan igazolást kell kiadni, amelyben fel vannak tüntetve a munkabérből vonandó tartozások, és részletei, illetve az is, ha nincs tartozása. A munkavállaló ezt az igazolást köteles az új munkáltatónak átadni.

Az új munkavállónak még a munkaviszony létesítése előtt kötelessége nyilatkozatot tennie arról, hogy nincs függőben lévő tartozása. A munkáltató köteles levonni a meglévő tartozás összegét a munkabérből. Az előírt kötelezettségek megszegése esetén a munkáltató készfizető kezesként felel a végrehajtást kérőnek.

A munkaszerződés módosítása

A munkaszerződést a munkáltató és a

munkavállaló kizárólag közös megegyezéssel módosíthatja. A módosítás a munkaszerződés megkötésére vonatkozó szabályok szerint történik. A módosítást is írásba kell foglalni. Az írásba foglalás elmaradása miatt a munkaszerződés-módosítás érvénytelenségére csak a munkavállaló hivatkozhat és csak a módosítás hatályba lépését követő harminc napon belül teheti ezt meg. A munkaszerződés módosítása szólhat határozatlan és határozott időre is. (Például ideiglenes más munkahelyen történő munkavégzésre.)

Nem minősül a munkaszerződés módosításának, tehát nem közös megegyezésen, hanem egyoldalú munkáltatói intézkedésen alapul, ha a munkavállaló

- a munkáltató működésével összefüggő okból, ideiglenesen, a munkáltató utasítása alapján, eredeti munkaköre helyett vagy mellett más munkakörbe tartozó feladatokat lát el (átirányítás);
- gazdasági érdekből, ideiglenesen, munkáltatói utasítás alapján, szokásos munkavégzési helyén kívül végez munkát (kiküldetés), feltéve, ha ezen időtartam alatt is a munkáltató irányítása és utasítása alapján végzi a munkát;
- a munkáltatók között létrejött megállapodás alapján más munkáltatónál végez munkát (kirendelés), ha ennek a Munka Törvénykönyvében meghatározott egyéb feltételei fennállnak.

A munkaszerződés módosulhat a munkáltató és a munkavállaló akaratán kívüli okból is. Ilyen esetet hozhat magával a minimálbér/garantált bérminimum emelkedése.

Határozott idejű foglalkoztatás

A civil szektorban a munkaviszonyban történő foglalkoztatás általában projektek keretében, tehát jellemzően határozott időben történik. A határozott idejű foglalkoztatás szabadon létesíthető. De a törvény a munkavállaló érdekének inkább megfelelő határozatlan idejű foglalkoztatást támogatja. Ezért, ha ugyanazzal a munkavállalóval kíván a munkáltató előző munkaviszony megszűnését követő hat hónapon belül ismét határozott idejű jogviszonyt létesíteni, csak akkor teheti meg, ha jogos érdeke fűződik hozzá. Jogos és alapos gazdasági érdeket jelent pl., hogy a foglalkoztatás egy pályázati projekt keretében történik, amelynek kötött a megvalósítási ideje.

A határozott időtartamú foglalkoztatás esetében a munkaszerződésben mindig meg kell határozni munkaviszony időtartamát. Abban az esetben, ha a munkaszerződésben nincs kifejezetten szabályozva a határozott idő, akkor a szerződést határozatlan időtartamúnak kell tekinteni. A munkaviszony

időtartama meghatározható naptárilag, amikor egy konkrét dátum jelenti a munkaviszony végét. De egy a jövőben bekövetkező eseményhez is lehet kötni a munkaviszony végét. A munkaviszony megszűnésének várható időpontjáról ilyenkor is tájékoztatni kell a munkavállalót. A megszüntetést eredményező eseménynek pedig jól meghatározhatónak kell lennie és nem függhet valamely fél akaratától. (Például konkrét és nem valamelyik fél akaratától függő eseményt jelent, ha a munkaviszony addig tart ameddig egy másik munkavállaló visszatér a GYES-ről.)

Amennyiben a határozott idő lejár, a szerződés meghosszabbítható. A szerződés hosszabbítására is érvényes azonban, hogy a munkáltató csak jogos érdek fennállása esetén élhet ezzel a lehetőséggel. Jogos érdek lehet pl. egy pályázati projekt megvalósításának meghosszabbítása is. De a megállapodás ebben az esetben sem irányulhat a munkavállaló jogos érdekének csorbítására. Az egymást „láncszerűen" követő határozott idejű munkaszerződések, szerződéshosszabbítások nem irányulhatnak a határozatlan idejű foglalkoztatás elkerülésére.

A határozott idejű munkaviszony időtartama a hosszabbításokkal együtt sem haladhatja meg az öt évet. Ez a szabály is az ún. „láncszerződések" kizárására szolgál. Kivételt a hatósági engedélyhez kötött munkavégzés jelent. A hatósági engedélyhez kötött foglalkoztatás csak határozott időtartamra létesíthető, de az engedély hosszabbításával a munkaviszony öt évet meghaladó határozott időre is megkötheti.

A határozott idejű munkaviszony a szerződésben meghatározott idő lejártával vagy az esemény bekövetkezésével automatikusan megszűnik. A munkaviszony megszűnésekor a felek elszámolnak egymással, de egyéb kötelezettség nem terheli őket. A határozott idejű munkaviszony idő előtti megszüntetése nagyobb körültekintést igényel.

A munkavállaló a határozatlan idejű munkaszerződését tulajdonképpen bármikor, indoklás nélkül is felmondhatja. A határozott idejű foglalkoztatás felmondása esetén azonban jogos indokot kell felhoznia a jogviszony megszüntetése mellett. Jogos indoka lehet, ha a munkaviszony fenntartása ellehetetlenül, vagy a munkaviszony fenntartása aránytalan sérelemmel jár a munkavállaló számára. A megjelölt indok jogosságát mindig a munkavállaló személyes körülményeit és a munkakör sajátosságait figyelembe véve kell megállapítani. Ha a munkavállaló indoklása nem tekinthető jogosnak köteles a munkáltatónak megfizetni a szerződéből még hátralévő időre (de legfeljebb három havi) járó távolléti díjat. Ha a jogellenes felmondás ennél nagyobb kárt okoz a munkáltatónak, akkor

követelheti annak megtérítését. A követelés együttes összege nem haladhatja meg a munkavállaló tizenkét havi távolléti díjának összegét.

A munkáltató a határozott időre szóló munkaviszonyt indoklás nélkül is megszüntetheti, ha vállalja az ezzel járó többlet költségeket. Ha a szervet indoklás nélkül, azonnali hatályú felmondással szünteti meg munkaviszonyt, akkor köteles a munkavállaló részére a határozott időből még hátrelévő időre, de legfeljebb tizenkét hónapra járó távolléti díjat megfizetni.

A munkaviszony idő előtti megszüntetése indoklással is megtörténhet, De a munkáltató mozgástere szűkebb az indoklás kapcsán, mint a határozatlan idejű foglalkoztatásánál. A törvény kevés esetben teszi lehetővé a munkáltató számára, hogy idő előtt felmondással szüntesse meg a határozott idejű munkaviszonyt. Akkor, ha a szervezet felszámolás vagy csődeljárás alá kerül, esetleg olyan a munkaviszony fenntartását is lehetetlenné tévő, elháríthatatlan külső ok következik be. Ezeken az eseteken kívül a munkáltatónak csak „a munkavállaló képességére alapított okból" lehet idő előtt felmondania a határozott idejű munkaviszonyt. Ez arra az estre vonatkozik, ha a munkavállaló egészségügyi, vagy más okból képtelenné válik az adott munka elvégzésre. A határozott idejű munkaviszonyának felmondását a munkavállaló köteles megindokolni. A felmondás indoka csak olyan ok lehet, amely számára a munkaviszony fenntartását lehetetlenné tenné vagy körülményeire tekintettel aránytalan sérelemmel járna. A felmondás közlésével a munkáltató nem alakítja át elszámolási jogviszonnyá a felek közt fennálló munkaviszonyt, így ehhez kapcsolódóan törvény által meghatározott fizetési kötelezettség nem keletkezik. Közös megegyezéssel természetesen a határozott időre szóló munkaviszony is korlátozás nélkül megszüntethető, de mindenképp célszerű az anyagiakat illetően megegyezni egymással a feleknek.

TB kötelezettség a tisztségviselői megbízás és a megbízásos foglalkoztatás után

Biztosított jogviszonyt eredményezhet a megbízásos jogviszonyban történő foglalkoztatás is. Ez akkor áll fenn, ha a megbízási szerződés keretében munkát végző magánszemélynek az e tevékenységéből származó, tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme eléri a minimálbér harminc százalékát, illetőleg naptári napokra annak harmincad részét. 2022-ben a 200.000 forint minimálbért alapul véve 60.000 Ft az a megbízási díj, aminél már biztosított jogviszony is létesül.

A szerzői, iparjogvédelmi művek hasznosítására irányuló felhasználási szerződés

alapján a mű szerzője, előadója a személyes munkavégzés (közreműködés) szerinti díjazás alapján, megbízás jellegű jogviszonyára tekintettel lesz biztosított.

Az alapítványok, egyesületek „választott" tisztségviselői is lehetnek teljes ellátásra jogosult biztosítottak, ha a magyarországi foglalkoztató által meghatározott feladatot Magyarországon vagy az Európai Unió szociális biztonságról szóló közösségi rendelete hatálya alá tartozó tagállamban vagy kétoldalú szociális egyezmény hatálya alá tartozó államban végzik, és díjazásuk (tiszteletdíjuk) eléri a minimálbér harminc százalékát.

Az igazolványba nem kell bejegyezni az alkalomszerűen teljesített megbízási jogviszonyt, ha a megbízott a kifizető felé a megbízási díj kifizetésekor igazolja, hogy az eseti megbízási jogviszonyával egyidejűleg fennáll olyan jogviszonya is, ami alapján már biztosítottnak minősül.

Egyszerűsített foglalkoztatás

Az egyszerűsített foglalkoztatás típusai

Az egyszerűsített foglalkoztatás a munkaviszony egyik formája, amely mezőgazdasági, turisztikai idénymunkára, illetve alkalmi munkára létesíthető.

Mezőgazdasági idénymunkának minősül: a növénytermesztési, erdőgazdálkodási, állattenyésztési, halászati, vadászati ágazatba tartozó munkavégzés, továbbá a termelő, termelői csoport, termelői szervezet, illetve ezek társulása által a megtermelt mezőgazdasági termékek anyagmozgatása, csomagolása – a további feldolgozás kivételével – feltéve, hogy azonos felek között a határozott időre szóló munkaviszony időtartama nem haladja meg egy naptári éven belül a 120 napot.

Turisztikai idénymunkának minősül: az idénymunka, ha azt olyan munkáltatónál végzik, aki idegenvezetői tevékenységet, lovas szolgáltató tevékenységet, szállás-hely-szolgáltatási tevékenységet, tartós szálláshasználati szolgáltatási tevékenységet, vagy utazásszervezői és utazásközvetítői tevékenységet folytat, feltéve, hogy azonos felek között a határozott időre szóló munkaviszony időtartama nem haladja meg egy naptári éven belül a 120 napot. Idénymunkának az olyan típusú munkavégzés minősül, amely a munkaszervezéstől függetlenül az év valamely időszakához vagy időpontjához kötődik.

Az alkalmi munka a munkáltató és a munkavállaló között:

– összesen legfeljebb 5 egymást követő naptári napra, és

– egy naptári hónapon belül összesen legfeljebb 15 naptári napra, és

– egy naptári éven belül összesen legfeljebb 90 naptári napra létesített, határozott időre szóló munkaviszony.

Alkalmi munkánál az egyszerűsített munkaviszonyban, az egy naptári napon foglalkoztatott munkavállalók létszáma nem haladhatja meg:

– az 1 főt, ha a szervezetnek nincs főállású munkavállalója,

– a 2 főt, ha a szervezet 1-5 munkavállalót foglalkoztat,

– a 4 főt, ha a szervezet 6-20 munkavállalót foglalkoztat,

– a munkavállalói létszám 20%-át, amennyiben a szervezet 20 főnél több munkavállalót foglalkoztat.

A fenti szabályt szociális szövetkezetekben nem kell alkalmazni. A létszámkeret kiszámításánál a munkáltató szervezet tárgyév első, illetve hetedik hónapját megelőző hat havi létszámát kell alapul venni. Ha a szervezet ennél rövidebb ideje működik, működésének egész hónapjaira eső átlagos statisztikai létszáma a mérvadó.

A meghatározott napi létszámkeretet a munkáltató a tárgyév napjaira egyenlőtlenül beosztva is felhasználhatja, figyelemmel az alkalmi munka meghatározására. Tehát egy napra fel lehet venni akár 365 egyszerűsített foglalkoztatottat is, de akkor az év többi napján már erre nem lesz lehetősége a munkáltatónak. A tárgyévben fel nem használt létszámkeretet a következő naptári évre nem viheti át.

A munkanapok száma egy munkavállaló tekintetében

Ha a munkáltató és a munkavállaló idénymunkára vagy idénymunkára és alkalmi munkára létesít egymással több alkalommal munkaviszonyt, akkor ezen munkaviszonyok együttes időtartama a naptári évben a 120 napot nem haladhatja meg.

Az egyszerűsített munkabér mértéke

Egyszerűsített foglalkoztatásban a minimálbér és a garantált bérminimum szabályait alkalmazni kell azzal, hogy személyi alapbérként, illetve teljesítménybérként - a meghatározott feltételeknek megfelelően - legalább a kötelező legkisebb munkabér 85%-a, garantált bérminimum esetén 87%-a jár.

Mikor nem keletkezik SZJA-bevallási, adófizetési kötelezettség?

Az egyszerűsített foglalkoztatásból származó bevételből a munkavállalónak nem kell jövedelmet megállapítania és személyi-jövedelemadó-bevallást benyújtania, ha az az egyszerűsített foglalkoztatásból származó bevétele nem haladja meg az ún. men-

tesített keretösszeget. Az adóbevallás alól mentesített keretösszeg:

– az egyszerűsített foglalkoztatás naptári napjainak száma

– és az adóév első napján hatályos kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) 130 %-ának szorzata.

(2022-ben a mentesített keretösszeg minimálbér esetén 11.960 Ft, mert a napi minimálbér 9.200 Ft, ennek 130 %-a:11.960 Ft)

A legalább középfokú iskolai végzettséget, illetve középfokú szakképzettséget igénylő munkakörben a mentesített keretösszeg pedig:

– az egyszerűsített foglalkoztatás naptári napjainak száma

– és a garantált bérminimum napibérként meghatározott összege 130 %-ának szorzata.

(2022-ben a mentesített keretösszeg a garantált bérminimum esetén 15.548 Ft, mert a napi garantált bérminimum 11.960 Ft, ennek 130%-a: 15.548 Ft).

Amennyiben a természetes személynek a személyi jövedelemadó-bevallási kötelezettségét teljesítenie kell, az adóhatóság közreműködése nélkül elkészített bevallásban vagy az állami adóhatóság által összeállított adóbevallási tervezet felhasználásával elkészített személyi jövedelemadó-bevallásban jövedelemként a kifizetett (nettó) munkabér összegének a mentesített keretösszeget meghaladó részét kell figyelembe venni. Az adófizetési kötelezettséget a munkavállalónak kell az adóévre vonatkozó SZJA-bevallásában szerepeltetnie, és a határidőre (május 20.) megfizetnie.

Az egyszerűsített foglalkoztatás után fizetendő közteher

Az extraprofit adókról szóló 197/2022. Korm.rendelet alapján 2022 júliusától átmenetileg nem az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló 2010. évi LXXV. törvény szabályait kell alkalmazni a közteher mértékének és a nyugellátás alapjának megállapításánál.

A munkáltató által fizetendő közteher mértéke a munkaviszony minden naptári napjára munkavállalónként:

– mezőgazdasági idénymunka esetén 500 Ft helyett **1.000 Ft** (a hónap első napján érvényes minimálbér 0,5 százaléka)

– turisztikai idénymunka esetén 500 Ft helyett **1.000 Ft** (a hónap első napján érvényes minimálbér 0,5 százaléka)

– alkalmi munka esetén 1.000 Ft helyett **2.000 Ft** (a hónap első napján érvényes minimálbér 1 százaléka)

– filmipari statiszta alkalmi munkájánál 4.000 Ft helyett **6.000 Ft** (a hónap első nap-

ján érvényes minimálbér 3 százaléka)

A munkáltatónak a közterhet a tárgyhónapot követő hónap 12-éig a *NAV Egyszerűsített foglalkoztatásból eredő közteher befizetések* elnevezésű beszedési számlára kell megfizetnie.

További korlátok

Az a munkáltató, aki a 300 ezer forintot, vagy ezt meghaladó összegű adótartozást halmoz fel az egyszerűsített foglalkoztatás alapján fizetendő közterhek tekintetében, további egyszerűsített foglalkoztatásra nem jogosult mindaddig, míg adótartozását ki nem egyenlíti.

Harmadik országbeli állampolgár – a bevándorolt vagy letelepedett jogállású személy kivételével – kizárólag mezőgazdasági idénymunka keretében foglalkoztatható.

Érvénytelen az egyszerűsített foglalkoztatásra vagy alkalmi munkára irányuló munkaszerződés, ha annak megkötése időpontjában a felek között munkaviszony áll fenn. A felek a munkaszerződést egyszerűsített foglalkoztatásra vagy alkalmi munkára irányuló munkaviszony létrehozása érdekében nem módosíthatják.

A filmipari statiszta – e tevékenységéből származó – napi nettó jövedelme nem haladhatja meg a hónap első napján érvényes minimálbér12%-át, azaz a 24.000 forintot.

A nyugellátás számítási alapja

Az egyszerűsített foglalkoztatott munkavállalók baleseti egészségügyi szolgáltatásra, nyugellátásra, valamint álláskeresési ellátásra jogosultak. 2022 júliusától az egyszerűsített foglalkoztatási jogviszonyban álló munkavállalónál a nyugellátás számításának alapja:

– napi 1.000 Ft köztehernél a hónap első napján érvényes minimálbér 1,4 százaléka, vagyis **2.800 Ft/nap** (korábban 1.370 Ft / nap volt),

– napi 2.000 forint vagy azt meghaladó köztehernél pedig a hónap első napján érvényes minimálbér 2,8 százaléka, azaz **5.600 Ft/nap** (korábban 2.740 Ft /nap)

A bejelentés módja és határideje:

A foglalkoztatottat a munkáltatónak a ’T1042E nyomtatványon elektronikusan (ügyfélkapun/cégkapun keresztül), telefonon az országos ügyfélszolgálaton keresztül (185-ös kék szám), mobileszközökről, tabletről (az EFO alkalmazáson keresztül) kell bejelentenie.

Egyszerűsített foglalkoztatást a jogviszony létesítésének első napját megelőzően, de legkésőbb a munkakezdés napján, a munkavégzés megkezdése előtt kell bejelenteni a NAV-nak.

Munkavégzés megbízási vagy vállalkozási szerződés keretében

Amennyiben a megbízási, illetve vállalkozói szerződés keretében történő munkavégzésről szeretne tájékozódni kérjük, olvassa el a kiadványunk „Mire szerződünk?” fejezetében a megbízási és a vállalkozási szerződéssel foglalkozó részeket! A bővebb tartalommal elkészült elektronikus változatot a Civil Információs Portálon találja meg a Civil Kiadányok és a Dokumentumtár menüpont alatt.

A közérdekű önkéntesség

Magyarországon a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény (2005. évi LXXXVIII. törvény, továbbiakban: Köt.) szabályozza a közérdekű önkéntes tevékenységeket. Közérdekűnek akkor számít az önkéntes tevékenység, ha azt

– ellenszolgáltatás nélkül,

– önként (tehát nem valamilyen bírósági intézkedés hatására),

– önzetlenül (mások, a saját rokoni körén kívül esők javára),

– nem a szervezet tagjaként, munkavállalójaként vállalt kötelezettségként,

– a közérdekű önkéntesek fogadására jogosult szervezetnél végzi az önkéntes.

A Köt. viszonylag tágan, de lehatárolja, hogy mely szervezetek fogadhatnak közérdekű önkénteseket[34]. A jogszabály szerint valamennyi magyarországi székhelyű civil szervezet fogadhat önkénteseket. E körbe beletartoznak a civil társaságok is. Bejegyzés vagy társasági szerződés nélkül tevékenykedő közösségek önállóan nem élhetnek ezzel a lehetőséggel.

A közérdekű önkéntesek fogadásának gyakorlati feltétele, hogy az őket fogadó szervezet, szerepeljen „a közérdekű önkéntes tevékenységet fogadó szervezeteket tartalmazó nyilvántartásban”. A nyilvántartás megtalálható a Civil Információs Portálon a Közérdekű Önkéntes Szervezeti Regiszter menüpontból kiindulva.

https://civil.info.hu/kot/kozerdeku_onkentesseg/index.html

A nyilvántartásba vételt a Civil Információs Portálon elérhető adatlap kitöltésével lehet kezdeményezni. A bejelentkezéshez szükséges adatlap és annak útmutatója elérhető a Civil Információs Portálon a Közérdekű Önkéntes Szervezeti Regiszter menüpontból kiindulva.

https://kot.gov.hu/kot/intezze_el/index.html

34 Köt. 3. § (1) bekezdés

A kérelmet postai úton mindenkor az adatlaphoz kapcsolódó tájékoztatóban szereplő címre kell benyújtani (Kulturális és Innovációs Minisztérium, Fiatalokért Felelős Főosztály, 1055 Budapest, Szalay u. 10-14.).

Lehetőség van elektronikus úton is beküldeni a kérelmet. Kitöltött, cégszerűen aláírt adatlapot ebben az esetben is mellékelni kell. Az online beküldő felület elérhető a Civil Információs Portálon a Közérdekű Önkéntes Szervezeti Regiszter menüpontból kiindulva.

https://civil.info.hu/kot/kozerdeku_onkentesseg/adatlap_bekuldes/index.html

A nyilvántartásba vételről a szervezet határozatot kap. Ez tartalmazza többek között a szervezet regisztrációs számát. Ezt a regisztrációs számot kell azután feltüntetni valamennyi, az önkéntesek fogadásával kapcsolatos dokumentumban.

Ki lehet közérdekű önkéntes?

Az lehet közérdekű önkéntes, aki betöltötte a tizedik életévét. Az alábbi táblázat bemutatja, hogy milyen szabályokat kell az érzékenyebb élethelyzetben vagy korban lévő önkéntesek fogadása kapcsán betartani

A közérdekű önkéntes jellemzői	Az önkéntes tevékenység végzésére vonatkozó szabályok
A közérdekű önkéntes tevékenység tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú személy	Olyan tevékenységet folytathat, amely megfelel életkorának, testi, értelmi és erkölcsi fejlettségének, illetve képességeinek és nem veszélyezteti egészségét, fejlődését.
	Nem végezhet külföldön közérdekű önkéntes tevékenységet.
18 évnél fiatalabb, illetve a cselekvőképességében korlátozott nagykorú személy	Olyan tevékenységet folytathat, amely megfelel életkorának, testi, értelmi és erkölcsi fejlettségének, illetve képességeinek és nem veszélyezteti egészségét, fejlődését és tankötelezettségének teljesítését.
16 évnél fiatalabb önkéntes	Nem végezhet külföldön közérdekű önkéntes tevékenységet.
	Nem végezhet önkéntes feladatot 20.00 óra és reggel 6.00 óra között.
	A közérdekű önkéntes tevékenységre fordítható idő nem haladhatja meg tanítási szünet ideje alatt a napi három órát és a heti tizenkét órát, - tanítási időben a heti hat órát, - tanítási napon a napi két órát, - tanítási napon kívül a napi három órát.

A közérdekű tevékenység szakmai iránya és tartalma szinte bármi lehet. Arra azonban figyelni kell, hogy:

– amennyiben a közérdekű önkéntes olyan tevékenységet végez, akkor neki is rendelkeznie kell a jogszabályokban meghatározott képesítési, egészségügyi, nyilvántartásba vételi és egyéb feltételeknek.

– olyan tevékenységet nem végezhet az önkéntes, amelyet valamilyen jogszabály meghatározott jogviszonyhoz köt, illetve amelynek önkéntessel történő ellátását valamely jogszabály kizárja (pl. a Köt. rögzíti, hogy az önkéntes tűzoltás, az önkéntes véradás nem közérdekű önkéntes tevékenység).

– aki a fogadó szervezettel fennálló más jogviszony keretében ellenszolgáltatás fejében munkát végez, a munkakörébe tartozó feladatokat a fogadó szervezetnél önkéntes jogviszonyban nem végezheti.

A közérdekű önkéntes tevékenységre vonatkozó megállapodás és az önkéntes szerződés

Minden esetben szükséges legalább szóban megállapodást (szerződést) kötnie egymással a fogadó szervezetnek és a közérdekű önkéntesnek. A Köt. megadja azokat az eseteket, amikor a szerződést kötelező írásba foglalni. Az önkéntes szerződést írásba kell foglalni, ha:

– az önkéntes szerződést határozatlan időre vagy legalább tíz napra – a tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes, illetve a cselekvőképességében a közérdekű önkéntes tevékenység tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú önkéntes esetén legalább két napra – kötik,

– az önkéntes valamilyen ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatásban részesül,

– az önkéntest engedélyköteles építési munkában való részvételre foglalkoztatják,

– a közérdekű önkéntes tevékenységet külföldön végzik,

– az önkéntes harmadik országbeli állampolgár, ide nem értve a menekültként vagy menedékesként elismert, bevándorolt, illetve letelepedett személyt,

– bármelyik fél azonnali hatályú felmondáshoz való jogát korlátozzák,

– az önkéntes kéri, vagy

– ezt jogszabály elrendeli.

Az önkéntesek fogadása több szempontból is előnyös lehet a civil szervezet számára. Egyebek mellett hozzájárul a közhasznúsági feltételek teljesítéséhez, ezért az önkéntességet valójában mindig célszerű szerződésbe foglalni.

Érdemes továbbá tudni, hogy az önkéntesek 30 nap közérdekű tevékenység végzésével is jogosulttá válhatnak a foglalkoztatást

helyettesítő támogatásra (FHT). Amennyiben a foglalkoztatási helyzet romlani fog, felmerülhet az igény arra, hogy a fogadó szervezetek igazolást adjanak ki az önkéntes tevékenységéről és annak időtartamáról. Ezt könnyíti meg, ha van írásban rögzített szerződés és szabályosan vezetett önkéntes nyilvántartás.

A szóbeli szerződés időtartama nagyon kötött. Csak akkor lehet ilyet létesíteni, ha az önkéntes tevékenység időtartama nagykorú és cselekvőképes személyek esetében nem éri el a tíz napot. A 18 évesnél fiatalabb, illetve a közérdekű önkéntes tevékenység tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú személyek esetében a harmadik naptól kezdve már írásbeli szerződést kell kötni, más esetekben határozott idejű és határozatlan idejű szerződést.

Más esetekben határozott idejű és határozatlan idejű szerződést lehet kötni. A határozott idejű önkéntes szerződést akkor indokolt, ha konkrétan belátható annak a programnak, tevékenységnek a vége, amelyre az önkéntest fogadja a szervezet. A határozatlan idejű önkéntes szerződéseket azokkal szokták inkább megkötni a szervezetek, akik huzamosabb időn keresztül, visszatérő módon, vagy épp folyamatosan dolgoznak együtt a szervezettel. Az önkéntes szerződésben meg kell határozni, legalább

a) a közérdekű önkéntes tevékenység tartalmát,

b) a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásának helyét,

c) a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítandó időt és a pihenőidőt, valamint

d) azokat a juttatásokat, amelyeket az önkéntesnek biztosítanak,

e) az önkéntes szerződés megszűnésének eseteit.

A fogadó intézménynél, illetve annak fenntartójánál végzett közérdekű önkéntes tevékenység esetén jogszabály meghatározhatja az önkéntes szerződés további kötelező tartalmi elemeit is. Emellett a fogadó szervezet is alkothat olyan belső szabályozást, ami további elemeket ír elő.

A hatályos jogszabály alapján az írásos szerződés mellett nem lenne kötelező külön nyilvántartást is vezetni. A Köt. a nyilvántartás vezetését – a szerződéssel közel azonos tartalommal – a szóbeli szerződés alapján tevékenykedőknél írja elő. A nyilvántartás tartalmazza

a) az önkéntes természetes személyazonosító adatait, valamint, ha az önkéntes nem magyar állampolgár, az állampolgárságát,

b) az önkéntes lakóhelyét, ennek hiányában tartózkodási, illetve szálláshelyét,

c) kiskorú önkéntes és a cselekvőképességében a közérdekű önkéntes tevékenység

tekintetében részlegesen korlátozott önkéntes esetén a törvényes képviselő természetes személyazonosító adatait és lakóhelyét, ennek hiányában tartózkodási helyét,

d) a közérdekű önkéntes tevékenység tartalmát,

e) a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásának helyét,

f) a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítandó időt és a pihenőidőt,

g) a közérdekű önkéntes tevékenység megkezdésének időpontját, valamint

h) azt az időpontot, amikor a jogviszony hatálya megszűnik.

A fogadó szervezet a nyilvántartást az önkéntes jogviszony megszűnését követően öt évig köteles megőrizni. A fogadó szervezet megszűnése esetén a nyilvántartást a jogutódja, örököse, jogutód nélküli megszűnése esetén az iratok megőrzésére jogszabály vagy határozat alapján kötelezett őrzi.

Az önkéntes tevékenységhez kapcsolódó nyilvántartás vezetése

Az önkéntes tevékenység adatainak pontos dokumentálása mind az önkéntes, mind a szervezet számára fontos (vagy idővel fontossá) válhat. Ezért kell olyan nyilvántartási rendet kialakítani, amely többek között megfelel az alábbi követelményeknek.

1. A nyilvántartásnak bizonyítania kell, hogy a közérdekű önkéntes jogviszony ténylegesen létrejött. A közérdekű önkéntes szerződés a legmegfelelőbb módja a jogviszony bizonyításának. Ennek hiányában a közérdekű önkéntes személyes azonosító adatait, a tevékenység jellemzőit, a szervezet regisztrációs számát és a szervezet képviselőjének/munkatársának és az önkéntes aláírását is tartalmazó nyilvántartó lap/jelenléti ív is alkalmas a jogviszony igazolására. Az önkéntes nyilvántartó lap/jelenléti ív az önkéntes szerződés melléklete is lehet.

A civil közösségi szolgáltató központok rendelkeznek a közérdekű önkéntes tevékenységhez kapcsolódó szerződésmintákkal.

2. A nyilvántartás igazolja, hogy a közérdekű önkéntes fogadása a jogszabálynak és a szervezet által vállalt feltételeknek megfelelő keretek között történt. Az önkéntes szerződés és a nyilvántartó lap/jelenléti ív nem mindig jelent elégséges dokumentációt. Ha az önkéntes 18 évnél fiatalabb, korlátozottan cselekvőképes, esetleg végzettséghez vagy egyéb feltételhez kötött tevékenységet végez, akkor alaposabb személyi nyilvántartás kialakítására lehet szükség. Papíralapon vagy digitális formában ez a személyi nyilvántartás tartalmazhatja többek között a szülő/gondviselő hozzájárulását, azokat a nyilatkozatokat, amelyek igazolják, hogy a

szervezet képviselője megismerte az egészségügyi alkalmasságot, végzettséget igazoló dokumentumokat stb.

3. Amennyiben az önkéntes költségtérítésben és/vagy ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatásban részesült, akkor a nyilvántartásnak igazolnia kell, hogy ezek mértékének megállapítása és teljesítése a jogszabályok és a szervezet belső szabályai által szabott kereteken belül maradt. A szerződés és a nyilvántartó lap/jelenléti ív mellett további bizonylatok is szükségesek önkéntesnek adott költségtérítés és ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatás kifizetéséhez. Az alátámasztó bizonylat a juttatás formájától függően lehet pl. pénztár kiadási bizonylat, banki kivonat, átadás-átvételi jegyzőkönyv, kiküldetési rendelvény stb. Az önkéntesnek és a szervezetnek is figyelnie kell arra, hogy az önkéntes tevékenységgel kapcsolatban felmerült költségeket csak akkor lehet könyvelni és elszámolni, ha a bizonylatok rendelkezésre állnak.

4. A nyilvántartás támasztja alá, hogy az önkéntesség értékét figyelembe lehet venni a beszámoló és a közhasznúsági melléklet, ha szükséges, a kiegészítő melléklet elkészítése során. Az önkéntes munka egy órára jutó értékének számításánál a mindenkori kötelező legkisebb havi munkabér százhatvanad részét kell figyelembe venni. Ezt a szabályt a szervezet számviteli politikájában/értékelési szabályzatában az adott évre vonatkozó összeg pontos megjelölésével lehet megadni. A kettős könyvvitel esetén a könyvelés az önkéntes munkaóra elszámolási számlán mutatja ki az önkéntesek tevékenységének pénzbeli értékét. Az egyszeres könyvvitel esetében nem a naplófőkönyvben, hanem egy külön analitikus nyilvántartásban szerepel az önkéntesség minden adata. Az analitikus nyilvántartás vezetése a kettős könyvvezetés esetében sem megkerülhető.

5. Az önkéntesek nyilvántartását adatvédelmi szempontból úgy kell vezetni, mint más munkavégzésre irányuló szerződéses jogviszonyban állókét. A NAIH/2018/3134/2/V számú állásfoglalása[35] szerint az adatok kezelésének a jogalapja a „jogi kötelezettség teljesítése". A Köt.-ben megjelenő adatok, hozzájárulások stb. esetében nem kell hozzájárulást kérni a közérdekű önkéntestől (a gyermekek esetében viszont kell a szülői hozzájárulás). Azon személyes adatok kezeléséhez, amelyek nem tartoznak a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához, szükséges hozzájárulást kérni.

35 https://www.naih.hu/adatvedelmi-allasfoglalasok/file/108-gyakran-ismetelt-kerdesek-civil-szervezetekkel-kapcsolatban

A közérdekű önkénteseknek adható adómentes juttatások

A közérdekű önkéntesség keretében biztosítható, hogy az önkéntes felkészülten, megfelelő körülmények között végezhesse a tevékenységét, sőt, az is, hogy az önzetlenségét a szervezet jutalmazza. A Köt. megadja azokat a juttatásokat, amelyek nem minősülnek ellenszolgáltatásnak és amelyek után természetesen adót sem kell fizetni. A fogadó szervezet állhatja:

– a munkaruházat, védőfelszerelés és -anyag költségét (számlával lehet elszámolni);

– az utazás, szállás, étkezés költségét (számlával, illetve a NAV normának megfelelően kiállított kiküldetési rendelvénnyel lehet elszámolni);

– a védőoltás, szűrővizsgálat és más betegségmegelőző szolgáltatás költségét (számlával lehet elszámolni);

– az iskolarendszeren kívüli képzés költségét (számlával lehet elszámolni, és a szervezet maga is megszervezheti az önkéntes felkészítését);

– az önkéntes tulajdonában álló, a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges állat élelmezési, ellátási, (ki)képzési költségét (számlával lehet elszámolni, és a szervezet maga is megszervezheti pl. kiképzést);

– az önkéntes tulajdonában vagy használatában álló eszköz – közérdekű önkéntes tevékenység ellátása érdekében történő – javítását, karbantartását (számlával lehet elszámolni);

– az önkéntesnek a közérdekű önkéntes tevékenység során bekövetkező halála, testi sérülése, egészségkárosodása esetére kötött élet-, egészség- és baleset-biztosítást, illetve annak díját;

– az önkéntes által okozott kárt, illetve az önkéntes által elkövetett személyiségi jogi jogsértésért járó sérelemdíj megfizetésére kötött felelősségbiztosítást, illetve annak díját;

– a külföldön végzett közérdekű önkéntes tevékenység esetén, illetve a Magyarországon lakóhellyel nem rendelkező nem magyar állampolgár által végzett közérdekű tevékenység esetén a napidíjat (adómentesen havonta a minimálbér havi összegének 20 százalékának megfelelő napidíj adható);

– az önkéntes tevékenységéért nyújtott jutalom költségét. A közérdekű önkéntes évente egy vagy több tételben, de legfeljebb a minimálbér havi összegének megfelelő jutalmat kaphat adómentesen. A jutalom összege 2022-ben 40.000 Ft lehet.

A felsorolásban szereplő juttatásokat nem kötelező adni. Az önkéntessel kötött

írásos szerződésben kell rögzíteni, melyek azok a juttatások, amelyek megilletik az önkéntest szigorúan a tevékenységével összefüggésben, illetve a tevékenységének elismeréseképpen.

KSH kutatási adatok az önkéntességről

Önkéntesség Magyarországon

(a Duna Televízió Jó Embert Keresünk című műsora azokat az embereket mutatja be, akiket tevékenységük, munkájuk során az motivál, hogy másokon segíthessenek. Az alábbi összefoglaló a 2022. június 10-én sugárzott, önkéntességről szóló riport kivonatát tartalmazza.)

Forrás: https://mediaklikk.hu/video/jo-embert-keresunk-2022-07-10-i-adas/ (2022. 07. 10)

2020. évi KSH kutatás eredményei

A Központi Statisztikai Hivatal 2020 októbere és 2020 decembere között zajló adatgyűjtésének eredményéről Dr. Rövid Irént kérdezte a riporter.

„Az önkéntesség módszertana két részre bontható. Azokra az önkéntes segítőkre, akik alkalmi szinten végeznek önkéntes tevékenységet és azokra, akik rendszeresen végeznek. Az adatgyűjtést megelőző egy évben 2 millió 230 ezren végeztek önkéntes munkát, a 15-74 éves korosztályt tekintve 31% vesz részt önkéntes tevékenységben. Majdnem minden 3. ember végzett valamilyen önkéntes tevékenységet.

Ha még jobban szeretnénk megvilágítani, hogy hányan végeznek önkéntes munkát, akkor ha összeadnánk Budapest, Debrecen, Szeged és Miskolc népességszámát, akkor megkapnánk nagyjából azoknak a számát, akik önkéntes tevékenységet végeznek hazánkban.

Minden olyan feladat önkéntességnek számít, amelyért nem várunk sem pénzbeli, sem egyéb juttatást, és önszántunkból ingyen tesszük. Ezeket a tevékenységeket elláthatjuk úgy, hogy magunk szervezzük, illetve szervezeten belül is elláthatjuk, de szervezet javára is végezhetünk önkéntes tevékenységet. Nem csak ismeretlen személyeknek nyújthatunk segítséget, hanem családtagoknak,

barátoknak, ismerősöknek is. Segítséget jelenthet egy bevásárlás, főzés, gyermekfelügyelet is.

A legjellemzőbb önkéntességi formák

- bevásárlás
- ügyintézés
- háztartási munka
- gyermekfelügyelet
- idősek gondozása, idősekről való gondoskodás

Az adatfelvétel során vizsgálták azt is, miért segítenek önkéntesen az emberek?

Az derült ki, hogy fontosnak tartják, hogy másoknak segítsenek, mert az önkéntes segítségnyújtás jó, és örömmel tölti el azt, aki segíthet. Fontos szempont még, hogy az önkéntes tevékenységet nagyra értékelik. Az emberek jelentős része erkölcsi kötelességének tekinti, hogy önkéntesen segítsen. Adatok is rendelkezésre állnak azzal kapcsolatosan is, hogy milyen típusú tevékenységet, hányan végeznek.

Tevékenység típusa	Önkéntesek száma (fő)
házi munka és háztáji munka	1millió 169 ezer
ügyintézés, bevásárlás	1 millió 253 ezer
gyermekfelügyelet, gondozás	422 ezer
betegápolás, idősgondozás	289 ezer

Az önkéntesség korosztályi eloszlása férfiak és nők között

Elmondható, hogy a férfiak és nők között nincsen nagy különbség a 2020. évi felmérés alapján, ugyanis, mind a férfiak, mind a nők 30%- a végez önkéntes tevékenységet.

Életkori eloszlás

Életkor tekintetében van némi különbség, ugyanis a 35-64 éves korosztály a legaktívabb, ők az átlagosnál is gyakrabban látnak el önkéntes tevékenységet.

Az 50-55 évesek között van arányaiban a legtöbb önkéntes. 100 főből 36-an önkénteskednek.

Legkevésbé a 70-74 éves korosztály az, aki önkéntes tevékenységet végez.

A Közösségi Szolgálat szerepe a fiatalok életében

Ahhoz, hogy a fiatalok érettségi vizsgát tehessenek, 50 óra közösségi szolgálatot kell vállalniuk. A kutatásból kiderült, hogy a fiatalok leginkább a következő tevékenységekben vettek részt közösségi szolgálat keretében:

- háztáji tevékenység
- tudományos tevékenység
- kulturális tevékenység
- szabadidőhöz kapcsolódó tevékenység

Önkéntesség a számok tükrében

Az önkéntesek elkötelezettsége, szerepvállalása leginkább az általuk teljesített munkaórákban tükröződik vissza. Az önkéntesek a KSH adatai szerint átlagosan 88 órát segítenek. Ez 3 és fél nap önkéntes munkát jelent 1 év alatt a vizsgált időszakban.

Azok, akik közvetlenül segítettek, átlagosan 89 órát teljesítettek. Akik pedig szervezeten keresztül végeztek önkéntes tevékenységet, azok 62 órát töltöttek önkéntes munkával.

Az átlagos 88 órás önkéntes tevékenységet, a 3 és fél nap önkéntes munkát figyelembe véve az önkéntesek 1 év során nagyjából 407 milliárd forintnak megfelelő értéket teremtettek. Ez 1 önkéntesre számolva 183 ezer forintot jelent. Ez is mutatja, hogy az önkéntes munka milyen fontos, és mekkora szükség van rá napjainkban is.

Önkéntesség és családi állapot

Az önkéntesség összefüggésbe hozható a családi állapottal is. Azok, akik házasságban élnek, gyakrabban végeztek önkéntes munkát, mint a hajadon, elvált, nőtlen és özvegy válaszadók.

Önkéntesség területi eloszlása

Területi szinten is tapasztalható különbség. Az önkéntesek aránya Budapesten, Komárom-Esztergom megyében, Csongrád-Csanád megyében és Győr-Moson-Sopron megyében a legalacsonyabb.

Jász-Nagykun Szolnok megyében, Heves megyében, Tolna megyében és Bor-

sod-Abaúj-Zemplén megyében a legmagasabb az önkéntesek aránya.
Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 40%-ot is meghaladja azok száma, akik önkéntes tevékenységet végeznek. Jász-Nagykun- Szolnok megyében a 15-74 közötti korosztály csaknem 2/3-a végzett önkéntes munkát.

Miért vállalnak az emberek önkéntes tevékenységet?

A megkérdezettek 95%-a azért vállal önkéntes munkát, mert fontosnak tartja mások megsegítését. Az esetek 87%-ban azért választják az önkéntesség valamely formáját, mert nagyra értékelik az ilyen tevékenységet. A válaszadók 80%-a szerint hite, meggyőződése szerint ez a kötelessége.

A koronavírus-járvány önkéntességre gyakorolt hatása

A pandémia rádöbbentette az embereket arra, hogy segíteni fontos, és szükség van rá. Az önkéntesek 50%-a gondolta úgy, hogy a járványidőszak alatt is segíteni kell.
Vizsgálták azt is, hogy az önkéntes tevékenység gyakoriságát befolyásolta-e a covid. 10 esetből 9 esetben nem befolyásolta, azonban azok, akik a negatív irányú változásokat a járvánnyal hozták összefüggésbe, azok több mint 50%-a azt válaszolta, hogy a korábbiaknál is gyakrabban végez önkéntes tevékenységet. 1/3-uk pedig kevesebbre tette ezt az időt.

A fenti adatok is megmutatják, mekkora súlya van az önkéntességnek. A társadalom jelentős része önkéntes tevékenység keretében segít másoknak, mert tudják és érzik, hogy az önkéntesség érték.

Forrásteremtés

Európai uniós források

Az Európai Unió 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi kerete[36] (hosszú távú költségvetése) 1074, 3 milliárd euró felhasználását teszi lehetővé. Ezt az összeget egészíti ki a Next Generation EU helyreállítási eszköz 750 milliárd euróval. A helyreállítási eszköz felhasználása viszont kötött. A részben támogatásként, részben hitel formájában felhasználható eszköz célja, hogy enyhítse a koronavírus-világjárvány hatásait, valamint, hogy fenntarthatóbbá és ellenállóbbá tegye az európai gazdaságokat és társadalmakat. Kiemelt szerepet kap továbbá a zöld és a digitális átállás támogatása. E forrásból hat szakpolitikai terület beavatkozásait lehet finanszírozni: 1) zöld átállás, 2) digitális transzformáció, 3) gazdasági kohézió, termelékenység és versenyképesség, 4) társadalmi és területi kohézió, 5) egészségügyi, gazdasági, társadalmi és intézményi reziliencia, 6) a következő generációra vonatkozó politikák.

A többéves pénzügyi keret és a helyreállítási eszköz nem válik el egymástól. Ezek logikailag egy rendszert alkotnak. Az EU valamennyi fejlesztési forrását ugyanahhoz a hét prioritáshoz (előirányzathoz) rendeli. Az EU szakpolitikai törekvéseit támogató fejlesztési alapok, programok a hét prioritáson belül, szakmai csoportokat alkotva jelennek meg. Az EU ezáltal is láthatóbbá kívánja tenni, hogy a programok miként járulnak hozzá a szakpolitikai célok teljesüléséhez.

Az EU hosszú távú költségvetésében összesen 16 szakmai csoport és több mint 40 pénzügyi alap és program jelenik meg. A pénzügyi eszközök közül a legjelentősebbek és legismertebbek azok az alapok, amelyek felhasználása döntő mértékben a tag- és tagjelölt államok által kidolgozott fejlesztési terveken keresztül történik. Ilyen a Kohéziós Alap, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap +, Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap, az Európai Tengerügyi és Halászati Alap, Előcsatlakozási támogatás stb. Magyarországon e források adják a Széchenyi Terv Plusz és az Agrár és Vidékfejlesztési Program megvalósításának forrását.

A Next Generation EU nagyobb részét az ún. Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz teszi ki. Ezt szintén tagállami szinten használják fel. A tagállamok kölcsönt

36 A TANÁCS (EU, Euratom) 2020/2093 RENDELETE (2020. december 17.) a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről

és vissza nem térítendő támogatást kapnak az általuk vállalt reformok és beruházások támogatására. A tagállamok helyreállítási és rezilienciaépítési terveket készítenek. E tervek EU által történő elfogadása esetén a tagországoknak 2026-ig kell végrehajtani a tervezett reformokat és beruházásokat.

Az Európai uniós források másik csoportját közösségi szinten tervezett kezdeményezések, programok alkotják. Ezeket szoktuk közvetlen brüsszeli forrásoknak nevezni. Ez csak részben igaz, mert e források között is vannak olyanok, amelyeket részben nemzeti szinten kezelnek.

Az EU többéves pénzügyi keretében (MFF) és a Next Generation EU helyreállítási eszközben megjelenő keretek áttekintése, a civil szervezetek számára is elérhető alapok, programok kiemelésével (2018-as árakon, millió euró):

	Pénzügyi eszköz	MFF 2021-2027	Next Generation EU	Összesen
	I. EGYSÉGES PIAC, INNOVÁCIÓ ÉS DIGITÁLIS GAZDASÁG	132.781	10.600	143.381
1. Kutatás és innováció		**83.159**	**5.000**	**88.159**
Horizont Európa		76.400	5.000	81.400
2. Európai stratégiai beruházások		**29.367**	**5.600**	**34.967**
Digitális Európa program		6.761	-	6.761
3. Egységes piac		**5.860**	**-**	**5.860**
4. Világűr		**13.443**	**-**	**13.443**
	II. KOHÉZIÓ, REZILIENCIA ÉS ÉRTÉKEK	377.768	721.900	1.099.668
5. Regionális fejlesztés és kohézió		**243.087**	**47.500**	**290.587**
Európai Regionális Fejlesztési Alap		200.360	-	200.360
6. Helyreállítási és Reziliencia		**18.595**	**674.400**	**692.995**
Helyreállítási és Reziliencia Eszköz		-	672.500	672.500
EU4Health		2.170	-	2.170
7. Az emberekbe, a társadalmi kohézióba és az értékekbe való befektetés		**115.82**	**-**	**115.825**
Európai Szociális Alap+		87.995	-	87.995

Erasmus+	21.708	-	21.708
Európai Szolidaritási Testület	895	-	895
Kreatív Európa	1.642	-	1.642
Jogérvényesülés, jogok és értékek	841	-	841
III.TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK ÉS KÖRNYEZET	356.374	17.500	373.874
8. Mezőgazdasági és tengerpolitika	**330 724**	**342.876**	**7.500**
Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA)	70 037	77.850	7.500
9. Környezet és éghajlat-politika	**12.838**	**10.000**	**22.838**
Környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE)	4.812	-	4.812
Igazságos Átmeneti Alap	7.500	10.000	17.500
IV. MIGRÁCIÓ ÉS HATÁRIGAZGATÁS	22.671	-	22.671
10. Migráció	**9.789**	**-**	**9.789**
11. Határigazgatás	**12.680**	**-**	**12.680**
V. BIZTONSÁG ÉS VÉDELEM	13.185	-	13.185
12. Biztonság	**4.070**	**-**	**4.070**
13. Védelem	**8.514**	**-**	**8.514**
VI. SZOMSZÉDSÁG ÉS A VILÁG	98.419	-	98.419
14. Külső tevékenység	**85.245**	**-**	**85.245**
Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz	70.800	-	70.800
15. Előcsatlakozási támogatás	**12.565**	**-**	**12.565**
Előcsatlakozási támogatás	12.565	-	12.565
VII. EURÓPAI KÖZIGAZGATÁS	73.102	-	73.102

Forrás: Saját szerkesztés az Európai Unió 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretéről szóló rendelet, valamint az Európai Tanács többéves pénzügyi keret és

Next Generation EU – kötelezettségvállalásokról szóló tájékoztató[37] alapján

A nemzeti szinten kezelt európai források

Magyarország a 2021-2027 közötti időszakban 51,594 milliárd euró összegű támogatást és hitelt használhat fel az EU több évre szóló pénzügyi kerete és a Next Generation EU terhére.

Források	2021–2027 MFF	2021–2027 NGEU	2021–2027 MFF + NGEU	Megoszlás %
Kohéziós és strukturális alapok forrásai	20,057		20,057	38,8
Közös Agrárpolitika (KAP)	10,638	0,263	10,900	21,1
Igazságos Átmeneti Alap – JTF	0,102	0,136	0,237	0,5
REACT-EU (kohéziós célú és az európai területeknek nyújtott helyreállítási támogatás)		1,056	1,056	2
Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) RRF vissza nem térítendő		6,257	6,257	12,1
Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) visszatérítendő		10,00	10,00	19,4
Közvetlen Uniós irányítású programok			1,728	3,3%
SSI, InvestEU			0,563	1,1
EIB Páneurópai Garanciaalap			0,215	0,4
SURE (A szükséghelyzeti munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást nyújtó európai eszköz)			0,504	1,0
EU4 Health			0,077	0,1
Összesen	**30,797**	**17,712**	**51,594**	**100**

forrás: Nyikos Györgyi – Erdei-Derschner Katalin A 2021–2027 programozási időszak EU-for-

rásai és a lehetséges magyar allokáció[38]

E források legjelentősebb részét, 38 %-át a kohéziós és strukturális alapok forrásai teszik ki. E források felhasználásáért az Európai Unió a tagállamokkal vagy - ahol ez indokolt – a tagállami régiókkal közösen vállal felelősséget. Az EU az érintett 8 európai alap felhasználásának szabályairól közös rendeletet alkotott[39]. Ez rögzíti, hogy e forrásokat a 2021-2027 közötti időszakban öt tematikus célra lehet fordítani. Az öt közös szakpolitikai célkitűzés:

1. egy versenyképesebb és intelligensebb Európa megteremtése az innovatív és intelligens gazdasági átalakulás, valamint a regionális IKT-összekapcsoltság előmozdításával;
2. egy zöldebb, alacsony szén-dioxid-kibocsátású átalakulás a nettó nulla szén-dioxid-kibocsátású gazdaság és a reziliens Európa felé a tiszta és tisztességes energetikai átmenet, a zöld és kék beruházás, a körforgásos gazdaság, az éghajlatváltozás enyhítése és az ahhoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés, valamint a fenntartható városi mobilitás előmozdításával;
3. egy jobban összekapcsolt Európa megteremtése a mobilitás fokozásával;
4. egy szociálisabb és befogadóbb Európa megteremtése a szociális jogok európai pillérének végrehajtásával;
5. egy, a polgárokhoz közelebb álló Európa megteremtése minden térségtípus fenntartható és integrált fejlődésének előmozdítása és helyi kezdeményezések révén.

Magyarország e célkitűzésekhez igazodva fogalmazta meg a saját fejlesztési céljait, illetve a pályázati és egyéb beavatkozásokat. A fejlesztések kereteit a Partnerségi Megálla-

37 Többéves pénzügyi keret és Next Generation EU – kötelezettségvállalások (2018-as árakon) https://www.consilium.europa.eu/media/47567/mff-2021-2027_rev.pdf

38 Nyikos Györgyi – Erdei-Derschner Katalin A 2021–2027 programozási időszak EU-forrásai és a lehetséges magyar allokáció http://real.mtak.hu/124499/1/01_Nyikos-Erdei_5-26_Europai_Tukor_2020_03.pdf

39 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1060 Rendelete (2021. június 24.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízumpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1060&from=EN#d1e2675-159-1

podás[40] rögzíti. Ez a jogi dokumentum tartalmazza a fejlesztési beavatkozások rövid bemutatását, a koordinációs és végrehajtási feladatokat és a támogatási források megoszlásának ismertetését.

A Partnerségi Megállapodásban megjelenő célokat és beavatkozási irányokat a területi és ágazati szintű operatív programok pontosítják. Magyarországon nyolc operatív program keretében jelennek meg pályázatok. A pályáztatás annak ellenére elindult 2022-ben, hogy az Európai Bizottság még nem fogadta el a Partnerségi Megállapodást sem.

A civil szervezetek szempontjából az operatív programok tervezetei és a megjelent felhívások nem túl biztatóak. Sajnos egyik operatív program tervezetében sem jelenik meg olyan pályázati konstrukció, amely speciálisan a civil szektor fejlődését, a civil szervezetek kapacitásainak bővítését, működési feltételeik javítását szolgálná. Ellenben várhatóan csökken azoknak a lehetőségeknek a száma is, amelyekhez a civil szervezetek önállóan vagy konzorciumi vezető partnerként hozzáférhetnek.

A Partnerségi Megállapodásról és az operatív programokról nem született megállapodás a Kormány és az Európai Bizottság között. Az operatív programokon belül még elképzelhetők változások. Ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, hogy a Kormány a megállapodás hiánya ellenére is megjelentetett pályázatokat a 2021-2027 közötti időszak operatív programjaihoz igazodva. Tehát látszanak stabilnak mondható pontok főleg a területfejlesztés és a gazdaságfejlesztés területén. Ugyanakkor a sok civil szervezetet érintő Emberi Erőforrás Operatív Program PLUSZ kapcsán ilyen pontok még nem láthatók.

A 2021-2027 közötti időszakra szóló operatív programok forrásainak összege és megoszlása

Cím	EU + nemzeti forrás-milliárd Euróban	Aránya a kereten belül	EU + nemzeti forrás milliárd Ft (2018. áron)
Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz	6,64	25,36%	2 324,25
Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz	4,31	16,47%	1 509,49
Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz	4,02	15,34%	1 406,44
Digitális Megújulás Operatív Program Plusz	2,04	7,80%	714,88

40 A Partnerségi Megállapodás tervezetét közli: https://www.palyazat.gov.hu/partnersegi-megallapodas

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz	2,96	11,29%	1 034,59
Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz	5,25	20,04%	1 837,07
Végrehajtási Operatív Program Plusz	0,92	3,50%	320,80
Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz	0,05	0,21%	18,86
Összesen	**26**	**100,00%**	**9 166,37**

forrás: saját szerkesztés a Partnerségi Megállapodás tervezete alapján

Közös Agrár és Vidékfejlesztési Politika

Magyarország 2021 decemberében terjesztette az Európai Bizottság elé a Közös Agrár Politika 2023-2027 Nemzeti Stratégiai Tervét. A Terv az alábbi táblázatban szereplő keretekkel számol. Az összes forrás alatt az európai és a nemzeti szinten biztosított forrásokat együtt kell érteni. Amint az adatokból látható, Magyarország jelentős, mintegy 80% finanszírozási részt vállalt a vidékfejlesztési beavatkozások kapcsán.

A civil szervezeteket leginkább az érdekelheti, hogy miként alakul a LEADER típusú vidékfejlesztési források sorsa. A 2023-tól induló ciklusban a helyi LEADER közösségek a jelenlegi tervek szerint összesen 63 milliárd Ft forrással fognak rendelkezni. Az önkormányzati, gazdasági és civil szereplőkből álló helyi közösségek várhatóan 2023-ban kezdhetik el a helyi LEADER stratégiák tervezését.

Közös Agrár Politika 2023-2027 Nemzeti Stratégiai Tervének kivonata az Agrárminisztérium oldalán: https://kormany.hu/dokumentumtar/kozos-agrar-politika-2023-2027-nemzeti-strategiai-tervenek-kivonata

Információk és pályázatok (köztük a LEADER felhívások elérése):
Magyar Államkincstár
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Ügyfélszolgálat
https://www.mvh.allamkincstar.gov.hu

Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF)

Az Európai Unió által felvett hitelből finanszírozott Helyreállítási Alap a koronavírus okozta járvány következményeinek enyhítését, a gazdaság és a társadalom ellenállóképeségének növelését célozza. Az uniós eszköz főként állami beruházások és reformok felgyorsítását célozza meg. Az RRF felhasználására vonatkozó magyar tervezet jelenleg 9 intézkedési területen tartalmaz reformokat és fejlesztési intézkedéseket.

A civil szervezetek érdemi részvétele a komponensek közül egyedül a Felzárkózó települések programban jelenik meg. Minden települési szintű fejlesztés egy diagnózis elkészítésével indul. Ennek kidolgozásában részt vesznek a helyi sajátosságokat jól ismerő civil és/vagy egyházi szervezetek is. A diagnózisok alapján minden település esetében cselekvési terv készül. Ezek megvitatásában, véglegesítésében szintén részt vesznek civil szervezetek. A megvalósításba civil és egyházi szervezetek települési szinten programgazdaként (fenntartói szerepben), vagy egy-egy kisebb programelem megvalósítójaként, esetleg valamely szakterület szolgáltatójaként kapcsolódhatnak be.

Jelenleg nem tudjuk, hogy a tervezetben megjelenő 9 komponens intézkedéseiből, melyek valósulhatnak meg. Nincs megállapodás Magyarország és az Európai Bizottság között az RRF vonatkozásában sem. A tervet biztosan felül kell vizsgálni, mert a Kormány eredetileg nem számolt az RFF hitel részének lehívásával.

A Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) tervezete elérhető a palyazat.gov.hu oldal társadalmi egyeztetés felületén és a tudástárban.

közvetlen link: https://www.palyazat.gov.hu/tarsadalmi_egyeztetes_2021_2027

A felhívások társadalmi egyeztetésének elérése:

Címlap > Pályázatok > Felhívások társadalmi egyeztetése RRF 2021-2027

közvetlen link:

https://www.palyazat.gov.hu/felhvsok-trsadalmi-egyeztetse-rrf-2021-2027

A felhívások elérése: *Címlap > Pályázatok > Pályázati dokumentációk*

közvetlen link:

https://www.palyazat.gov.hu/magyarorszg-helyrelltsi-s-ellenllkpessgi-terve

Az operatív programok áttekintése a civil szervezetek hozzáférésének szempontjából

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz)

A GINOP Plusz program prioritásai: 1. a vállalkozásfejlesztés; 2. a kutatás, fejlesztés, innováció; 3. a fenntartható munkaerő-piaci beavatkozások; 4. a NEET ifjúsági program; 5. a felsőoktatás, szakképzés és a turizmus, örökségvédelem.

A civil szervezetek számára is elérhető pályázati felhívások megjelenése a 3. fenntartható munkaerőpiac prioritáson belül várható. Az előző fejlesztési időszakban a civil szervezetek által leginkább igénybe vett konstrukciók közül a vállalkozóvá válás támogatását és a társadalmi vállalkozások támogatását célzó pályázati felhívások a jelenlegi ismeretink szerint folytatódni fognak.

A kézirat lezárásakor még nincs megállapodás a Kormány és az Európai Bizottság között az operatív programokról. Elképzelhetők változások a pályázati rendszerben.

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz)

Az operatív program prioritásai: 1. versenyképes megye; 2. klímabarát megye; 3. Gondoskodó megye turizmus, helyi turisztikai fejlesztések; területi humán fejlesztések; 4. Budapest infrastrukturális fejlesztések; 5. Budapest humán fejlesztések. A megjelent és várható pályázati konstrukciók közül csak az alábbiakban pályázhatnak önállóan a civil szervezetek:

- TOP_Plusz-1.1.3-21 Helyi és térségi turizmusfejlesztés
- TOP_Plusz-3.3.1-21 Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztés
- TOP_Plusz-3.3.2-21 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése
- TOP_Plusz-3.3.3-21Fenntartható humán infrastruktúra

A civil szervezetek által is igénybe vett korábbi pályázati lehetőségek közül megszűnnek a közösség által vezérelt helyi fejlesztéseket (CLLD) támogató pályázatok. A települési infrastruktúra fejlesztését célzó pályázatokban (TOP_Plusz-1.2.1-21 Élhető települések és TOP_Plusz-1.3.2-21 Fenntartható városfejlesztés) a civil szervezetek már csak konzorciumi partnerként

vehetnek részt. E komplex pályázatokban együtt jelenik meg többek között a „zöld” és „kék” infrastruktúra fejlesztése, az önkormányzati tulajdonú épületek gazdaságélénkítő, ill. közösségi célú fejlesztése, a kerékpárforgalmi infrastruktúra fejlesztése, valamint a kulturális, sport és egyéb közterület fejlesztési beruházások megvalósítása stb. Emiatt valószínűtlennek látszik, hogy ezeket a pályázati felhívásokat a civil szervezetek konzorciumi partnerként igénybe tudják venni. Hasonló várakozással tekintünk a humán fejlesztéseket támogató (TOP_Plusz-3.1.3-21 Helyi humán fejlesztések és TOP_Plusz-3.2.1-21 és Fenntartható humán fejlesztések) pályázatok felé. A civil szervezetek csak konzorciumi tagként vehetnek részt a fejlesztések megvalósításában. A felhívások itt is nagyon összetettek lesznek, hiszen tartalmazzák: 1. a helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok támogatását; 2. a szociális alapszolgáltatásokhoz és gyermekjóléti alapellátásokhoz kapcsolódó szemléletformálást; 3. az egészségügyi humánerőforrás fejlesztés és szemléletformálást; 4. a 10 ezer fő feletti városok esetében részvételi tervezés folyamatok támogatását (ez teljesen új támogatási elem); 5. a megyei és térségi identitás erősítését szolgáló térségfejlesztési együttműködéseket; 6. a Megyei Esélyteremtő Paktumok megyei szolgáltatáshiányokra válaszoló intézkedéseinek megvalósítását támogató tevékenységeket. Az említett támogatási területek többsége esetében valójában szinte alig jelennek meg módosítások az előző időszakban önállóan elérhető pályázati tartalmakhoz képest. De azzal, hogy e fejlesztések egy csoportba kerültek csökkent annak az esélye, hogy az önkormányzati szereplőkön kívül mások is részt vállaljanak a pályázatok tervezésében és megvalósításában.

A kézirat lezárásakor még nincs megállapodás a Kormány és az Európai Bizottság között az operatív programokról. Elképzelhetők változások a pályázati rendszerben.

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP PLUSZ)

Az operatív program a jelenlegi – az Európai Bizottság által nem elfogadott – tervezete szerint az 1. egészségügyi fejlesztéseket; 2. a XXI. századi köznevelést; 3. a társadalmi felzárkózási fejlesztéseket; 4. a szociális fejlesztéseket; 5. a rászoruló személyek támogatását; 6. a család- és ifjúságügyi fejlesztéseket; 7. valamint a társadalmi innovációs fejlesztések jogcím alatt a felzárkózó települések programot fogja támogatni.

Az egészségügyi fejlesztések a Nemzeti Egészségügyi Programok köré szerveződnek (Nemzeti Rákellenes Program, Nemzeti Keringési Szakpolitikai Program, Nemzeti Gyermekegészségügyi Program, Nemzeti Mentális Egészségügyi Program, Nemzeti Mozgásszervi Szakpolitikai Program, Nemzeti Infektológiai Program). A prioritáson belül jelenik majd meg többek között a lakosságnak szóló egészségnevelési, egészségfejlesztési programok megvalósításának valamint a rendszeres testmozgás ösztönzése, népszerűsítésének támogatása is.

A XXI. századi köznevelés fejlesztésén belül civil szempontból nem várhatók jelentős változások. Az alapkészségek és kulcskompetenciák megerősítése területén nyílhat számukra mozgástér. Az élményalapú informális és nem formális tanulási módszereket alkalmazó, valamint a kreativitást fejlesztő programok megvalósításába tudnak bekapcsolódni. A kulturális szervezetek a tanórán és iskolarendszeren kívüli, informális és nem formális tanulási alkalmak biztosítását, a művészeti-, illetve művészet által történő nevelés megvalósítását vállalhatják fel.

A társadalmi felzárkózás területén lényegében a 2014-2020 közötti pályázati programok ismétlődnek majd. Ismét indulnak modellprogramok az aktivizálás, illetve a nyílt munkaerőpiacra történő bejutás javítása érdekében (pl. a közfoglalkoztatottak számára felnőttképzési támogatás és humán (egészségügyi, szociális és foglalkoztatási) szolgáltatások összekapcsolása), A Program támogatja továbbá az egész életen át tartó tanulást, a digitális kompetenciák elsajátítását, a roma nők foglalkoztatásba ágyazott képzését, mentorálását stb.

Várható pályázati felhívás az integrált járási gyermekprogramokra, Biztos Kezdet Gyerekházak létrehozására, kistelepülési gyermekprogramokra stb. Az oktatási esélyteremtés terén új területi alapon működő tanodák jöhetnek létre. Ismét jöhet majd a roma lányok végzettség nélküli iskolaelhagyásának csökkentését célzó pályázati felhívás. A Társadalmi felzárkózást megerősítő szakpolitikai fejlesztéseket és koordinációt az operatív program többek között együttműködések, partnerségek fejlesztésével kívánja támogatni.

A szociális területen a gyermekek, idősek, fogyatékkal élők családban történő nevelkedésének támogatása kap figyelmet az operatív programon belül. A korábbiaknál nagyobb hangsúlyt kap a demenciával élő személyek gondozása és a családtagjaik segítése. E prioritás keretében várhatók a szociális ellátások szolgáltatások fejlesztésének támogatása. E területen a civil

feladatellátók is támogatást kaphatnak. A megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának támogatása azokat a szervezeteket érinti, amelyek e célcsoport számára biztosítanak munkahelyet.

Rászoruló személyek támogatása a korábbi programok folytatásként meleg étkezést, élelmiszercsomagokat és alapvető fogyasztási cikkeket (pl tanszercsomagok) biztosít majd. Kísérő szolgáltatások nyújtása (pl, tanácsadások szervezése, koordinációs fórum működgetése) is hasonló lapokon működhet majd. mint korábban.

A civil szervezetek várhatóan a család- és ifjúságügyi fejlesztések prioritás keretében megjelenő pályázatokat tudják majd nagyobb számban igénybe venni. A prioritás a következő főbb fejlesztési irányokat tartalmazzák:

- bölcsődei és óvodai ellátás fejlesztése: munkahelyi bölcsődei és/vagy óvodai szolgáltatások; a szakemberek képzése, szakképesítés megszerzésének segítése;
- Meddő párok, várandós anyák segítése: asszisztált reprodukciós (IVF) centrumok; gyermekváró házak létrehozása, jogi-és pszichológiai segítségnyújtás;
- Egyszülős és mozaikcsaládok támogatása - komplex intézkedési csomag;
- Idősek aktivizálása demencia-falu modellprogram, a családtagok felkészítése;
- Az önkéntesség kultúrájának elterjesztése (pl. önkéntes programok szervezése; önkéntes klubok; önkéntes koordinátorok alkalmazása, kommunikációs terv és kommunikációs stratégia, az önkéntesség kultúrájának elterjesztése és népszerűsítése)
- Kríziskezelő szolgáltatások fejlesztése (pl. új kríziskezelő ambulanciák kiépítésé; utazó szolgáltatások; jogi érdekképviselet biztosítása, a gyermekekkel foglalkozó jelzőrendszeri tagok továbbképzése, az ambulanciák humánerőforrás kapacitásának biztosítása
- Tehetséggondozó szolgáltatások fejlesztése
- Esélyteremtő programok megvalósítása
- élménypedagógiai és fizikai aktivitásra építő programok
- Az 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek életkörülményeinek javítása

Az Európai Szociális Alap (ESZA+) meghatározott részét a vonatkozó európai rendelet érdekében a társadalmi innováció támogatásra kell fordítani. A társadalmi innovációként az EFOP Plusz a legnehezebb helyzetű települések komplex fejlesztését a „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának megvalósítást támogatja. A fej-

lesztések a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét programjának mintáját követik. A támogatás segítségével komplex, összehangolt (humán és infrastrukturális) tevékenységek valósulnak meg. Ezek a legkorábbi életkortól a foglalkoztatásig terjedően segítik a programba került 300 településen élők helyzetének javulását, illetve a település fejlesztését. A Felzárkózó települések programot a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RFF) is támogatja. Az RFF forrásait azonban csak 2026-ig lehet felhasználni. Ezért az utána lévő időszakban az EFOP Plusz nyújtana támogatást. (E programelem támogatásával kapcsolatban az EU kifogásokat fogalmazott meg.)

Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz)

Az operatív program prioritásai: 1. a vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentése. 2. körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság (pl.: a hulladékgazdálkodás, hulladék-begyűjtési rendszerek újragondolása, szennyvízhálózatok megújítása vagy kiépítése); 3. a környezet- és természetvédelem (fenntartható mezőgazdaság, erdőgazdálkodás); 4. megújuló energiagazdaság (elsősorban az időjárásfüggő energiatermelési módoknak az előtérbe helyezése és azoknak az integrálása az országos energetikai hálózatokba); 5 .Igazságos Átmenet Alap felhasználása, ami Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén és Baranya megyékre fókuszál. A civil szervezetek szempontjából a legfontosabb változást az jelenti, hogy a szemléletformálást, edukálást célzó intézkedések nem önálló pályázatokban jelennek meg, hanem várhatóan a nagyobb fejlesztések részeként lesznek támogatva.

Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz)

Az operatív program prioritásai:

1. Tiszta üzemű városi-elővárosi közlekedés erősítése, köztük városi elektromos buszbeszerzések, nagy forgalmú elővárosi vasútvonalak fejlesztése.
2. TEN-T vasúti és regionális intermodális közlekedés fejlesztése, benne a transzeurópai közlekedési hálózathoz tartozó vasútvonalakét és kikötőké.
3. Fenntarthatóbb és biztonságosabb közúti mobilitás részeként gyorsforgalmi és 1-3. számjegyű főutak, valamint EuroVelo kerékpárutak fejlesztései, közlekedésbiztonsági és egyéb (pl. zajárnyékoló falak, e-töltők) beruházások

Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz)

Az operatív program jelenleg kizárólag a vállalati szféra, a kutatói szféra és az állami szféra fejlesztéseit támogatja. Ahogy Magyarország Digitális Startégiája nem számol a civil szektor szükségleteivel és erőforrásaival, úgy jelen állás szerint a DIMOP Plusz sem nyújt támogatást ennek a szektornak. Prioritásai: 1. Intelligensebb Magyarország; 2. Hi-tech és zöld átállás; 3. Magyarország csatlakoztatva; 4. Digitális állampolgárság (utóbbi két prioritás keretében az emberek hozzáférését fogják támogatni a széles sávú kapcsolatokhoz és közszolgáltatásokhoz).

Az operatív programok tervezete elérhető a palyazat.gov.hu oldal társadalmi egyeztetés felületén és a tudástárban

közvetlen link: https://www.palyazat.gov.hu/tarsadalmi_egyeztetes_2021_2027

A felhívások társadalmi egyeztetésének elérése: a Címlap > Pályázatok > Felhívások társadalmi egyeztetése 2021-2027

közvetlen link: https://www.palyazat.gov.hu/felhvsok-trsadalmi-egyeztetse-2021-2027 *A*

A felhívások elérése: *Címlap > Pályázatok > Pályázati dokumentációk*

közvetlen link: https://www.palyazat.gov.hu/palyazati_dokumentaciok1

KAP I-II pillérek	**Uniós forrás (milliárd Euróban)**	Összes forrás (milliárd Euróban)	Összes forrás milliárd Ft
Közvetlen kifizetések	6,63	6,63	2 420,97
Szektorális beavatkozások	0,18	0,18	64,14
Vidékfejlesztési beavatkozások	1,61	7,92	2 891,65
Összesen	8,42	14,73	5 376,76

Közvetlen európai források

Az európai uniós források közül nem mindegyik férhető hozzá a civil szervezetek számára, ám van néhány támogatási program, amelyekben a civil társadalom támogatása kiemelten jelenik meg. Ezek közül mutatunk be néhányat.

Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek program

A Program költségvetési kerete 1,555 milliárd euró. Az összeg meghaladja a két jogelőd program keretének összegét. Ez mindenképpen arra utal, hogy az EU 2021-2027 között komolyabb súlyt kíván fektetni az alapjogok érvényesülésére, az esélyegyenlőségre és a diszkriminációmentességre.

A polgárok, egyenlőség, jogok és értékek program (továbbiakban az angol rövidítés alapján: CERV) az EU alapszerződésébe, továbbá az Alapjogi Chartába foglalt emberi és polgári jogok és értékek érvényre juttatását szolgálja. Célja a jogállamiságon alapuló, nyitott, jogokon alapuló, demokratikus, egyenlő és inkluzív társadalmak fenntartása és továbbfejlesztése. A program a célkitűzéseit leginkább a helyi, regionális, nemzeti és transznacionális szinten aktív civil szervezetek és más érdekelt felek támogatásán keresztül, illetve a polgári és demokratikus részvétel ösztönzése által kívánja elérni.

A CERV Programot az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség irányítja. A Program négy szakmai, támogatási ágat foglal magában:

1. Az uniós jogok védelme ág

Célja az európai alapjogok érvényesítése, a demokratikusabb Unió, a demokratikus párbeszéd, az átláthatóság és a jó kormányzás kiépítése.

2. Egyenlőség, jogok és nemek közötti egyenlőség ág

Célja a jogok, a megkülönböztetés tilalma és az egyenlőség – többek között a nemek közötti egyenlőség – előmozdítása, valamint a nemek közötti egyenlőség és a megkülönböztetés tilalma általános érvényesítésének elősegítése

3. Polgári részvétel és szerepvállalás ág

Célja a polgárok szerepvállalásának és az Unió demokratikus életében való részvételének, illetve a különböző tagállamok polgárai közötti eszmecserék előmozdítása és a közös európai történelem tudatosítása

4. Daphné ág

Célja az erőszak, többek között a nemi alapú erőszak elleni küzdelem

A CERV Program négy ágának specifikus céljai

A CERV Program minden ágához több pályázati felhívás kapcsolódik. Ezek áttekintését szolgálja az alábbi táblázat. A felhívások megjelenése a kétéves ütemterv alapján történik, amelyet az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség állít össze. A felhívások többsége ismétlődő jelleggel jelenik meg. Annak ellenére, hogy nem ismerjük a CERV Program 2023-2024. évre vonatkozó munkatervét a 2021-ben és 2022-ben megjelent pályázatok alapján nagyjából fel lehet készülni a soron következő pályázatokra is.

Uniós értékek	1. Pályázati felhívás az uniós értékek védelmére és előmozdítására
	2. Pályázat az EU Alapjogi Chartájával kapcsolatos kapacitásépítés és tudatosság előmozdítása, valamint a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogok megsértésével kapcsolatos stratégiai perekhez kötődő tevékenységek támogatására
Az egyenlőség és a jogok előmozdítása	3. Pályázati felhívás az egyenlőség előmozdítására, valamint a rasszizmus, az idegengyűlölet és az idegengyűlölet és diszkrimináció elleni küzdelemre.
	4. Pályázati felhívás a nemzeti roma kapcsolattartó pontok számára a roma egyenlőség, integráció és részvétel területén
	5. Pályázati felhívása a nemek közötti egyenlőség előmozdítására
	6. Pályázati felhívás a gyermekek jogainak védelmére és előmozdítására
	7. Pályázati felhívás a nemzeti adatvédelmi hatóságok számára
A polgárok részvétele és szerepvállalása	8. Pályázati felhívás az európai emlékezetről
	9. Pályázati felhívás a polgárok bevonása és részvétele
	10 Pályázati felhívás a testvérvárosi kapcsolatokra vonatkozóan
	11. Pályázati felhívás a városhálózatok támogatására
Daphné	12. Pályázati felhívás a nemi alapú erőszak és a gyermekek elleni erőszak megelőzésére és leküzdésére

forrás: Funding & tender opportunities és Közvetlen Brüsszeli Források. Pályázatok magyarul

A CERV Program 2022. évre kiírt pályázatainak áttekintése

Komponens megnevezése	Komponens keretösszege RRF-ből (Mrd HUF)	Keretösszeg aránya komponensenként (%-ban)
A. Demográfia és köznevelés	230,69	9,19%
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	281,00	11,19%
C. Felzárkózó települések	77,47	3,08%
D. Vízgazdálkodás	44,35	1,76%
E. Fenntartható zöld közlekedés	631,00	25,13%
F. Energetika	262,49	10,45%
G. Körforgásos zöld gazdaság	103,00	4,10%
H. Egészségügy	857,04	34,13%
I. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások	24,21	0,96%
Összesen	2 511,27	100%

A pályázati lehetőségek az Európai Bizottság Finanszírozási lehetőségek, felhívások (Funding & tender opportunities) portálján jelennek meg. A portál elérhető a következő linken:

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders_hu

A CERV program pályázóinak és konzorciumi partnereik számára is kötelező az EU támogatáskezelő rendszerében történő előzetes regisztráció (az ún. PIC kód megszerzése)

. Regisztrálni ezen a felületen lehet:

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/participant-register

A CERV Program négy ágának specifikus céljai

Uniós értékek	Az egyenlőség és a jogok előmozdítása	A polgárok részvétele és szerepvállalása	Daphné
Az uniós értékek (jogok) védelme és elterjesztése a helyi, regionális, nemzeti és transznacionális szinten tevékenykedő civil társadalmi szervezetek pénzügyi támogatása révén	A jogok elterjesztése, az egyenlőség előmozdítása, a megkülönböztetésmentesség érvényesítése	Európai emlékezet	A nők és lányok elleni nemi erőszak és a családon belüli erőszak minden formájának megelőzése és az ellene való küzdelem minden szinten
	Küzdelem a rasszizmus, az idegengyűlölet és az intolerancia minden formája ellen	A polgárok elkötelezettségének és részvételének előmozdítása az Unió demokratikus életében	A gyermekek, fiatalok és más veszélyeztetett csoportok (pl. LMBTQ fiúk és a fogyatékkal élők) elleni erőszak minden formájának megelőzése és az ellenük való küzdelem
	A gyermekek jogainak védelme	A különböző országok polgárai közötti cserék előmozdítása, különösen a testvérvárosi kapcsolatok és a városhálózatok révén	Az említett erőszak valamennyi közvetlen és közvetett áldozatának támogatása és védelme
	A fogyatékossággal élő személyek jogainak védelme, érvényesítése	Az Európai Polgári kezdeményezések megvalósítása	
	A személyes adatokhoz fűződő jogok védelme és elterjesztése		

Kreatív Európa Program

A Kreatív Európa Program a kulturális és kreatív ágazatokban megvalósuló kezdeményezéseket, együttműködéseket támogatja. A programot az Európai Bizottság Oktatásügyi, Ifjúságpolitikai, Sportügyi és Kulturális Főigazgatósága kezeli. A Program becsült teljes összege 2,44 milliárd euró a 2021-2027. közötti időszakra. A Kreatív Európa Programot létrehozó rendelet alapján kulturális és kreatív ágazatba tartozik minden szakterület, amelynek tevékenységei:

a) kulturális értékeken, valamint művészi és más egyéni vagy kollektív kreatív kifejezésmódon alapulnak; és

b) magukban foglalják a kulturális, művészi vagy másfajta kreatív kifejezésmódot megtestesítő termékek és szolgáltatások kifejlesztését, létrehozását, gyártását, terjesztését és megőrzését, valamint a kapcsolódó tevékenységeket, például oktatást vagy irányítást;

A kulturális és kreatív ágazatok magukba foglalják többek között az építészetet, az archívumokat, a könyvtárakat és múzeumokat, az iparművészetet, az audiovizuális ágazatot (ideértve a filmeket, a televíziót, a videojátékokat és a multimédiát), a tárgyi és a szellemi kulturális örökséget, a designt (ideértve a divattervezést), a fesztiválokat, a zenét, az irodalmat, az előadóművészetet (ideértve a színházat és a táncot), a könyvszakmát és a kiadói tevékenységet, a rádiót és a képzőművészetet. A program két általános célkitűzés mentén valósul meg:

A. az európai kulturális és nyelvi sokszínűség és örökség megóvása, fejlesztése és népszerűsítése;

B. a kulturális és kreatív ágazatok versenyképességének és gazdasági potenciáljának növelése, különös tekintettel az audiovizuális ágazatra.

A program egyedi célkitűzései a következők:

a) a művészeti és kulturális együttműködés fokozása európai szinten, európai alkotások létrehozásának támogatása, valamint az európai kulturális és kreatív ágazatok gazdasági, társadalmi és külső dimenziójának erősítése, továbbá ezen ágazatokban az innováció és a mobilitás fokozása érdekében;

b) a versenyképesség, a méretezhetőség, az együttműködés, az innováció és a fenntarthatóság ösztönzése az európai audiovizuális ágazaton belül, többek között a mobilitáson keresztül;

c) a program valamennyi ágát támogató szakpolitikai együttműködés és innovatív fellépések előmozdítása, a sokszínű,

független és pluralista médiakörnyezet és a médiatudatosság előmozdítása, ösztönözve ezáltal a művészi kifejezés szabadságát, a kultúrák közötti párbeszédet és a társadalmi befogadást.

A program három ágon keresztül valósul meg:

1. kultúra ág, ebbe tartozik minden kulturális és kreatív ágazat az audiovizuális ágazat kivételével;
2. MEDIA ág, amely az audiovizuális ágazatot fedi le;
3. szektorközi ág, amely az összes kulturális és kreatív ágazatot érintő fellépéseket foglalja magában.

A Kreatív Európa Program felépítése:

Kultúra ág

A Kultúra ág segíti a kulturális és kreatív szervezetek transznacionális együttműködését, támogatja a kulturális művek határokon átívelő alkotását, áramlását. A program emellett támogatja a művészek, közművelődési és kulturális szereplők mobilitását. A kultúra ágon megjelenő felhívások érhetők el leginkább a civil szervezetek számára. A másik két ág jellemzően a piaci szereplők együttműködését támogatja. A kultúra ág pályázatai közül az „Európai együttműködési projektek" támogatása című felhívást ajánljuk a szervezetek figyelmébe.

Ez a felhívás olyan transznacionális együttműködési projekteket támogat, amelyekben különböző országok kulturális és kreatív szektorainak szervezetei vesznek részt. A támogatás célja az európai kulturális és kreatív alkotásokhoz való hozzáférés javítása, valamint az innováció és a kreativitás előmozdítása. A felhívásra a kulturális és kreatív ágazatokban tevékenykedő szervezetek (beleértve a civil szervezeteket is) pályázhatnak.

A finanszírozás 3 típusú projektre igényelhető:

a) kis léptékű együttműködési projektek (minimum 3 partner, 3 különböző támogatható országból)

Támogatási forma: Vissza nem térítendő

Támogatási intenzitás: 80%

legfeljebb 200 000 euró támogatás

b) közepes méretű együttműködési projektek (minimum 5 partner, 5 különböző támogatható országból)

Támogatási forma: Vissza nem térítendő

Támogatási intenzitás: 70%

legfeljebb 1 000 000 euró támogatás

c) nagyszabású együttműködési projektek (minimum 10 partner, 10 különböző támogatható országból)

Támogatási forma: Vissza nem térítendő

Támogatási intenzitás: 60%

legfeljebb 2 000 000 euró támogatás

A projektek megvalósítására, a kategóriától függetlenül 48 hónap áll rendelkezésre. Minden projektnek legalább egy és legfeljebb kettő prioritásra reflektálnia kell az alábbiak közül:

- Közönség: a kultúrához való hozzáférés és a kultúrában való részvétel növelése, valamint a közönség bevonása és fejlesztése mind a valós, mind digitális térben;

- Társadalmi befogadás: a társadalmi ellenálló képesség előmozdítása, a társadalom kultúrájába való beilleszkedés elősegítése; a kultúrán belül és a kultúrán keresztül, különösen a fogyatékkal élők, a kisebbségekhez tartozók és a társadalmilag marginalizált csoportokhoz tartozó személyek integrálása, valamint a kultúrák közötti párbeszéd;

- Fenntarthatóság: kulturális tevékenységek megvalósítása összhangban az Európai Zöld Megállapodással és az Új Európai Bauhaus-szal, környezetbarát gyakorlatok kialakítás, elterjesztése, a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tudatosság erősítése.

- Digitális átállás: az európai kulturális és kreatív ágazatok segítése abban, hogy vállalják vagy gyorsítsák fel a digitális átállást, válaszul a COVID-19 válságra is;

- Nemzetközi dimenzió: kapacitásépítés az európai kulturális térségen belül és a kreatív ágazatban, beleértve az alulról szerveződő szervezeteket és mikroszervezeteket is, hogy nemzetközi szinten - Európában és azon túl - aktívak legyenek;

A Kreatív Európa pályázati lehetőségei az Európai Bizottság Finanszírozási lehetőségek, felhívások portálján jelennek meg. A portál elérhető a következő linken:

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders_hu

Kreatív Európa program pályázóinak és konzorciumi partnereik számára is kötelező az EU támogatáskezelő rendszerében történő előzetes regisztráció (az ún. PIC kód megszerzése). Regisztrálni ezen a felületen lehet:

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/participant-register

ERASMUS+

Az ERASMUS+ Program az EU legnépszerűbb pályázati felhívásait tartalmazza. Az Erasmus+ jelentőségét mutatja, hogy előzetes költségvetése 26,2 milliárd euró, ami csaknem kétszerese 2014–2020 közötti időszak hasonló célra fordított keretösszegének. Az idén 35 éves program általános célkitűzése, hogy egész életen át tartó tanulás megvalósítása által támogassa az emberek tanulmányi és szakmai előmenetelét és

egyéni fejlődését. A program az oktatás és képzés, az ifjúság és a sport területén nyújt támogatást Európában és Európán kívül is. A program hozzájárul a fenntartható növekedéshez, a minőségi munkahelyek létesítéséhez, a társadalmi kohézióhoz, az innováció serkentéséhez, valamint az európai identitás és az aktív polgári szerepvállalás erősítéséhez. A program az EU szakpolitikái közül az oktatás és képzés európai stratégia, a 2019 - 2027-es európai uniós ifjúsági stratégia megvalósításának egyik eszköze, továbbá erősíti a sport európai dimenzióját.

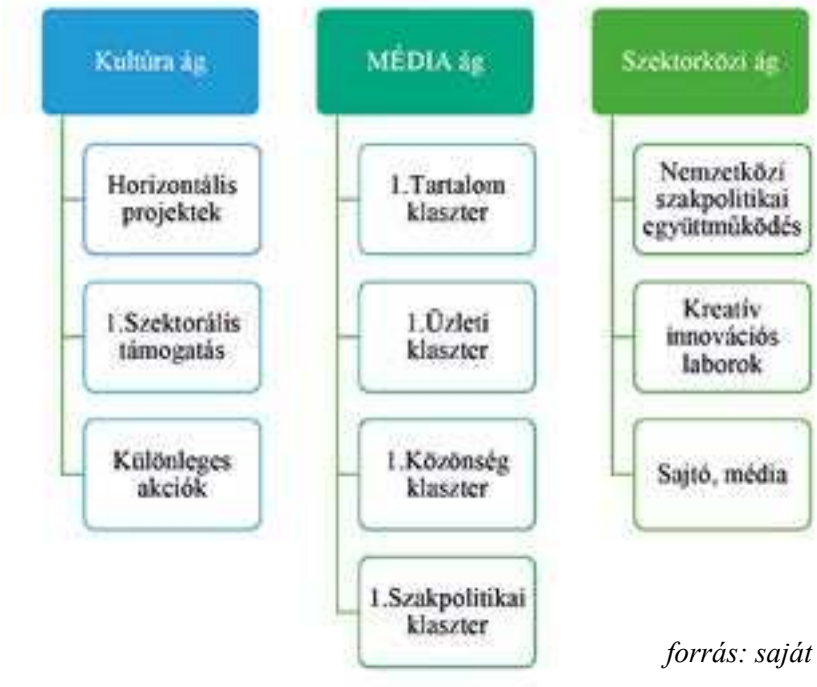

forrás: saját szerkesztés

Az ERASMUS+ céljai:

1. az oktatás és képzés területén az egyének és csoportok tanulási célú mobilitás, valamint az együttműködés a szervezetek és a szakpolitika szintjén a minőség, az inklúzió, a méltányosság, a kiválóság, a kreativitás és az innováció érdekében;

2. az ifjúsági területen a nemformális és informális tanulási célú mobilitása, a fiatalok aktív részvétele, valamint az együttműködés a szervezetek és szakpolitikák szintjén a minőség, az inklúzió, a kreativitás és az innováció érdekében;

3. a sportért felelős személyzet tanulási célú mobilitása, valamint a sportszervezetek és a sporttal kapcsolatos szakpolitikák szintjén történő együttműködés, a minőség, az inklúzió, a kreativitás és az innováció érdekében.

A képzés és oktatás, az ifjúság és a sport területén megfogalmazott célok három jellemzően transznacionális vagy nemzetközi jellegű kulcsintézkedés („Key Action" - KA) keretében valósulnak meg:

1. tanulási célú mobilitás (1. kulcsintézkedés – „KA1");

2. szervezetek és intézmények közötti együttműködés (2. kulcsintézkedés – „KA2");

3. a szakpolitikai fejlesztéshez és együttműködéshez nyújtott támogatás (3. kulcsintézkedés – „KA3")

A fő intézkedéseket kiegészítik az ún. Jean Monnet tevékenységek. A Jean Monnet akciók az Európai Unióval kapcsolatos oktatást és kutatást ösztönzik. A következő tevékenységek támogathatók:

1. Jean Monnet akciók a felsőoktatás területén;

2. Jean Monnet akciók az oktatás és képzés más területein;

3. Jean Monnet irányadó vita (felsőoktatás és az oktatás és képzés egyéb területei)

ERASMUS+ pályázati kategóriák

1. pályázati kategória: egyéni tanulmányi mobilitás (Mobilitási projektek)

Az első kulcsintézkedés a diákok, a szakemberek, az önkéntesek, az ifjúságsegítők és a fiatalok mobilitását hivatott ösztönözni. A részt vevő szervezetek diákokat és szakembereket küldhetnek más részt vevő országokba, illetve diákokat és szakembereket fogadhatnak más részt vevő országok szervezeteitől, és oktatási, képzési, tanulási és önkéntesmunka-lehetőségeket szervezhetnek.

A kategória nyitott a civil szervezetek irányában is. Jelenleg azonban a felsőoktatás és a köznevelés területén nincs jogosultságuk pályázni. A szakképzés területén olyan alapítványok, egyesületek pályázhatnak, amelyek létesítő okiratában alapí-

tó okiratában szerepel a pályaorientációs vagy szakmai tanácsadási tevékenység és/vagy a szakmai gyakorlatok elősegítése és a szakképzési tanulók, gyakornokok munkaerőpiacra való belépésének támogatása. A felnőttoktatás terén a formális, informális és nemformális felnőttoktatást nyújtó civil szervezetek pályázhatnak. Az ifjúsági munka területén nincsenek megkötések arra nézve, hogy mely civil szervezetek jogosultak mobilitási projekteket megvalósítani.

A civilek irányában nyitott területeken háromféle pályázati felhívás jelenik meg:

– rövid futamidejű mobilitási projektek támogatása (ifjúsági területen ifjúsági cserékre, az ifjúságsegítők mobilitására és ifjúsági részvételi tevékenyégekre);

– Erasmus-akkreditáció megszerzésének támogatása (ez nem jár pénzügyi támogatással);

– az akkreditált szervezetek pályázatainak támogatása (azok a szervezetek juthatnak pénzbeli támogatáshoz, amelyek megszerezték az akkreditációt)

Az ERASMUS+ pályázataihoz a különböző kapacitásokkal és erőforrásokkal rendelkező szervezetek is hozzáférhetnek. A mobilitási pályázatokat nemzeti nyelven lehet benyújtani. A projekteket a nemzeti ügynökség, Magyarországon a Tempus Közalapítvány gondozza. A rövid futamidejű tanulmányi és tapasztalatszerző programok, cserék részvételi tevékenységek belépő jellegű pályázatok is lehetnek. Az önálló szervezeti akkreditáció, illetve a konzorciumvezetői akkreditáció megszerzése a gyakorlott pályázók számára lehet ajánlott.

2. pályázati kategória: szervezetek és intézmények közötti együttműködés

Az ERASMUS+ a szervezetek és intézmények közötti együttműködés keretében öt alaptevékenységet támogat:

1. Stratégiai partnerségek: az ágazati innováció és olyan közös kezdeményezések támogatása, amelyek az együttműködés, a társaktól való tanulás és a tapasztalatcsere előmozdítására irányulnak.

2. Tudásfejlesztési szövetségek: az innováció fellendítése a felsőoktatásban, a felsőoktatás révén és a felsőoktatáson túlmutatóan, az üzleti szféra közreműködésével, új megközelítések kidolgozása az oktatás és a tanulás terén, a vállalkozókedv ösztönzése az oktatásban, valamint az oktatási rendszerek korszerűsítése Európában.

3. Ágazati szakképzettség-fejlesztési szövetségek: a készséghiányok azonosítása és a munkaerőpiaci készségigényekhez jobban igazodó szakképző rendszerek kialakítása; lehetőségek a szakképzés korszerűsí-

tésére, ismeretcserére, a bevált módszerek átadására és átvételére, a külföldi munkavállalás ösztönzésére és a képesítések elismerésének javítására.

4. Felsőoktatási kapacitásépítési projektek: partnerországok felsőoktatásának korszerűsítését, hozzáférhetőségét és nemzetközivé tételét célzó támogatás.

5. Ifjúságügyi kapacitásépítő projektek: az ifjúsági munka, a nem formális tanulás és az önkéntes munka színvonalának javítása a partnerországokban, valamint a nem formális tanulási mobilitás előmozdítása a program- és a partnerországok között.

Ez a pályázati kategória teljesen nyitott a civil szervezetek irányában. A felsőoktatási és köznevelési tematikájú partnerségekben is részt vehetnek a civil szervezetek. **A nemzeti ügynökségekhez két féle pályázati típus nyújtható be. Az egyik a kis léptékű partnerségeket támogatja. A kis léptékű partnerségek 6-24 hónapos időtartammal és minimum 2 szervezet együttműködésével valósulhatnak meg.** A partnereknek különböző országokból kell érkeznie. A kis léptékű partnerségek projekttípus – a hagyományos partnerségi projektekhez képest – kevesebb nemzetközi tapasztalattal rendelkező pályázók számára is lehetőséget biztosít az Erasmus+ programba való bekapcsolódásra. Alacsonyabb pénzügyi támogatással, rövidebb időtartammal és egyszerűsített adminisztratív előírásokkal a kisebb kapacitású és az Erasmus+ programban még új szervezeteket célozza. Kis léptékű partnerségek esetében kétféle támogatási összeg 30 ezer és 60 ezer euró igényelhető. A másik pályázati típus a partnerségi együttműködéseket támogatja. A projekteket legalább 3 partner valósíthatja meg. A partnereknek különböző uniós tagállamokban, illetve az ERASMUS+ programhoz társult országban kell székhellyel rendelkezniük. A projektek megvalósításának időszak 12-36 hónap. A partnerségi együttműködésekre három féle támogatási összeg igényelhető: 120 ezer euró, 250 ezer euró és 400 ezer euró.

A központilag, az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) által kezelt pályázati típusok körébe tartozik:

- Innovációs partnerségek
- Innovációs szövetségek
- Kiválósági partnerségek
- Szakképzési kiválósági központok
- Erasmus+ tanárképző akadémiák
- Erasmus Mundus akció
- Előretekintő projektek
- Kapacitásépítés a felsőoktatásban
- Kapacitásépítés a szakoktatás és szakképzés területén
- Kapacitásfejlesztés az ifjúsági terüle-

ten
- Kapacitásépítés a sport területén
- Nonprofit európai sportesemények támogatása

3. pályázati kategória: Szakpolitikai reformok támogatása

A 3. kulcsintézkedés célja, hogy előmozdítsa a fiatalok részvételét a demokratikus életben, különös tekintettel a szakpolitikai döntéshozókkal folytatott párbeszédre, továbbá az oktatással, a képzéssel és az ifjúságüggyel kapcsolatos ismeretek fejlesztése.

A program az ifjúsági területen a 3. fő intézkedés (KA3) keretében a következő intézkedéseket támogatja:

a) az uniós ifjúsági szakpolitikai menetrend kidolgozása és végrehajtása, adott esetben a „Youth Wiki" hálózat támogatásával;

b) a kompetenciák és készségek minőségét, átláthatóságát és elismerését elősegítő uniós eszközök és intézkedések, különösen a Youthpass révén;

c) szakpolitikai párbeszéd és együttműködés a releváns érdekelt felekkel, többek között az ifjúság területén működő, az Unió egészére kiterjedő hálózatokkal, európai szervezetekkel és nemzetközi szervezetekkel, az uniós ifjúsági párbeszéddel, és az Európai Ifjúsági Fórum támogatása;

d) a program magas színvonalú és inkluzív végrehajtásához hozzájáruló intézkedések, beleértve az Eurodesk hálózat támogatását is;

e) egyéb uniós eszközökkel való együttműködés és egyéb uniós szakpolitikák támogatása;

f) az európai szakpolitikai eredményekkel és prioritásokkal, valamint a programmal kapcsolatos ismeretterjesztő és figyelemfelkeltő tevékenységek.

Pályázatok benyújtása

A nemzeti ügynökség által kezelt pályázatok benyújtáshoz szükség van arra, hogy a szervezet vagy informális csoport regisztrálja magát az Európai Bizottság nyilvántartási felületén, az ORS-en (Organisation Registration System)

Az ORS elérése: https://webgate.ec.europa.eu/erasmus-esc/index/

Az ORS regisztrációt csak azok tudják elvégezni, akik rendelkeznek EU login fiókkal. Az EU login regisztráció által számos az Európai Unió portálján futó szolgáltatás vehető igénybe. Az EU login regisztráció nem csak az ORS regisztrációhoz szükséges.

EU login regisztrációs és belépési felület: https://webgate.ec.europa.eu/cas/eim/external/register.cgi

A központilag kezelt EU pályázatokat Funding and Tenders Portalon keresztül lehet benyújtani. Az Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) által kezelt Erasmus+ pályázatok benyújtásához szükséges, hogy a szervezet rendelkezzen PIC kóddal (Participant Identification Code).

A PIC kód regisztrációs felület elérése: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/participant-register

A PIC kód megszerzéséhez szintén szükséges, hogy a regisztrációt végző rendelkezzen EU login fiókkal. PIC kód regisztrációt az EU login fiókon keresztül lehet elvégezni.

Európai Szolidaritási Testület program

Az Európai Szolidaritási Testület az ERASMUS + testvérprogramja. Ez a program is a fiatalok mobilitásán és a fiatalokat segítő, velük együtt tevékenykedő szervezetek részvételén alapul. A program általános célkitűzése, hogy fokozza a fiatalok és a szervezetek részvételét a hozzáférhető és magas színvonalú szolidaritási tevékenységekben, elsősorban az önkéntességben az Unión belül és kívül

A program egyedi célkitűzése, hogy könnyen hozzáférhető lehetőségeket biztosítson a fiatalok – köztük a kevesebb lehetőséggel rendelkező fiatalok – számára, hogy bekapcsolódjanak olyan szolidaritási tevékenységekbe, amelyek az Unióban és azon túl is pozitív társadalmi változásokat idéznek elő. Cél az is, hogy a résztvevő fiatalok gyarapítsák és megfelelően érvényesítsék képességeiket, illetve könnyebben gyakorolják az aktív polgári szerepüket.

A programnak két ága van:

1. programág: a „fiatalok részvétele szolidaritási tevékenységekben”

2. programág: a „fiatalok részvétele humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos szolidaritási tevékenységekben” programág (a továbbiakban: az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtest)

A „fiatalok részvétele szolidaritási tevékenységekben” programág pályázatai

Önkéntesség támogatása

A Szolidaritási Testület támogatásával egyéni vagy csoportos önkéntes projektekbe vonhatnak be szervezetek 18-30 éves

fiatalokat. A szervezetek támogató (küldő) vagy fogadó szervezetként pályázhatnak. A támogató szervezet részt vesz a projekt előkészítésében, felkészíti a fiatalt az önkéntességre, adminisztratív, lelki és információs segítséget nyújt az önkéntesnek és a fogadó szervezetnek stb. A fogadó szervezet gondoskodik az önkéntes ellátásának, tevékenységének, tanulásának stb. feltételeiről.

A Program a következő támogatásokat nyújtja:

– Szervezési támogatás: az önkéntes ellátása (étkezés, lakhatás, közlekedés a munkahelyre) és a tevékenységének kidolgozása kapcsán felmerült költségek.

– Irányítási költségek, projektmenedzsment költségek (pl. tervezés, pénzügyek, a partnerek közötti koordináció és kommunikáció, adminisztratív költségek).

– Utazás: a résztvevő projekthelyszínre való utazása és a hazatérése.

– Zsebpénz: az önkéntes személyes kiadásaira.

– Nyelvtanulási támogatás: amely megvalósulhat online vagy – ha a Bizottság által biztosított online felületen nem elérhető a projekt megvalósításához szükséges nyelv vagy nyelvi szint – élőben, nyelvi kurzuson.

– Integrációs támogatás: a kevesebb lehetőséggel rendelkező fiatalok résztvevőként való bevonását segítő megerősített mentoráláshoz kapcsolódó költségek biztosítása.

– Rendkívüli támogatás (pl.: vízum, lakhatási engedély, oltások).

– Előkészítő látogatás: elsősorban kevesebb lehetőséggel rendelkező önkéntesek fogadását támogatja, célja az önkéntes projekt minőségbiztosítása; a fogadó és a támogató szervezet egy-egy képviselője, valamint a kevesebb lehetőséggel rendelkező részt vevő fiatal találkozója.

Az Európai Szolidaritási Testület önkéntes projektjeiben részt vevő szervezeteknek/intézményeknek rendelkezni kell minőségi tanúsítvánnyal. A minőségi tanúsítvány megszerzésére pályáznia kell a szervezetnek. A pályázatot Magyarországon a Tempus Közalapítvány bírálja el. A pályázat folyamatosan benyújtható, nem határidőhöz kötött. A tanúsítvány megléte mutatja, hogy az adott szervezet megfelel az Európai Szolidaritási Testület alapokmányában és a pályázati útmutatóban foglalt előírásoknak.

Az egyéni önkéntesség 2 hónaptól 12 hónapig tarthat. Bizonyos esetekben – például a kevesebb lehetőséggel rendelkező vagy fogyatékkal élők számára – a program lehetővé teszi rövidebb ideig, 2 héttől 2 hónapig tartó önkéntességet is. Az önkéntes teljes munkaidőben (heti 30 és 38 óra között)

dolgozik, így vesz részt a fogadó szervezet napi munkájában. Bár van lehetőség országon belül megvalósuló projektekre, de általában két országot kapcsol össze a projekt.

A csoportos önkéntesség támogatása

A csoportos önkéntes projektek 2 hét és 2 hónap közötti időszakot ölelnek fel. Az önkéntes csoportban legalább 10 és legfeljebb 40 fiatal vesz részt. A résztvevők legalább két különböző országból érkeznek. A csoportba kötelező kevesebb lehetőséggel rendelkező fiatalokat is bevonni. Egy Magyarországon megvalósuló projekt esetében az önkéntesek negyedének kell másik országból érkeznie. A fiatalok teljes munkaidőben (heti 30 és 38 óra között) segítik a szervezet munkáját. De itt általában nem a mindennapi munkába kapcsolódnak be a fiatalok, hanem a szervezet valamilyen rövidebb ideig tartó kezdeményezéséhez, akciójához, kampányához csatlakoznak. (pl. tábor, fesztivál stb. megvalósítása).

Szolidaritási projektek támogatása

Szolidaritási projektet legalább öt fős, 18-30 éves fiatalból álló csoport valósíthat meg 2-12 hónap alatt azzal a céllal, hogy pozitív változást érjenek el a helyi közösségükben. Általában nemzeti, helyi szinten valósulnak meg, de lehetőséget nyújtanak határmenti együttműködésekre is.

A „fiatalok részvétele humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos szolidaritási tevékenységekben" programág pályázatai

A „fiatalok részvétele humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos szolidaritási tevékenységekben" programágon (a továbbiakban: az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtest) a **„Humanitárius segítségnyújtás"** elnevezésű központi pályázat jelenik meg. Ez a támogatás teszi lehetővé, hogy a 18-35 éves fiatalok valamelyik EU-n kívüli, ún. harmadik országban önkénteskedjenek. A „Humanitárius segítségnyújtás" keretein belül három tevékenység valósítható meg:

Egyéni önkéntesség

A harmadik országban lévő fogadó szervezethez 18-35 éves önkéntes csatlakozik 2-12 hónapra, hogy a szervezet mindennapi munkáját segítse.

Csoportos önkéntesség

5-40 főből álló önkéntes csapat érkezik a szervezethez 2-8 hétre, hogy valamilyen világosan meghatározott tevékenységet hajtson végre. Ez többek között lehet ételosztás, egy adott terület megtisztítása vagy éppen animációs foglalkozások szervezése

menekülttáborban lévő gyerekeknek.

Kiegészítő tevékenységek

Minden olyan tevékenység, amely által láthatóbbá válik a projekt, terjed az önkéntesség és a szolidaritás eszménye vagy erősödik a projekt hatása. Az ilyen kiegészítő tevékenységek még az önkéntesek ott tartózkodásának ideje alatt valósulhatnak meg sokféle formában (pl.: találkozó, konferencia, coaching, képzés stb.).

A Humanitárius segítségnyújtás projektekben legalább 3 szervezet vesz részt: két támogató és egy fogadó szervezet:

a) A fogadó szervezethez érkeznek az önkéntesek, ez a szervezet látja el őket feladatokkal.

b) A támogató szervezetek készítik fel az önkénteseket a projektre, támogatják őket a megvalósulás közben, és segítik visszailleszkedésüket a hazatértükkor. Emellett a támogató szervezetek valamelyike nyújtja be a pályázatot és koordinálja a partnerséget.

A segítségnyújtás helyszíne olyan harmadik ország, ahol humanitárius segítségnyújtás folyik, és aktuálisan nincs fegyveres konfliktus. Európai uniós vagy valamelyik programhoz társult harmadik ország nem lehet a humanitárius segítségnyújtás helyszíne. (A programhoz társult harmadik országok listája megtalálható a pályázati útmutatóban.)

A támogatott költségek:

– az önkéntesek támogatása (pl.: utazási költségek, vízum, oltás, biztosítás, orvosi igazolás, zsebpénz stb.);

– szervezési támogatás: a projektmenedzsment és az önkéntesek tartózkodásához kapcsolódó kiadások támogatása;

– integrációs támogatás: kevesebb lehetőséggel rendelkező önkéntesek bevonásával kapcsolatos költségek támogatása.

A pályázat benyújtásához minden résztvevő szervezetnek birtokolnia kell a humanitárius segítségnyújtáshoz kapcsolódó minőségi tanúsítványt, amelyre az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökségnél (EACEA) lehet pályázni.

A központilag kezelt EU pályázatokat Funding and Tenders Portalon keresztül lehet benyújtani. Az Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) által kezelt Erasmus+ pályázatok benyújtáshoz szükséges, hogy a szervezet rendelkezzen PIC kóddal (Participant Identification Code).

A PIC kód regisztrációs felület elérése:
https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/participant-register

A PIC kód megszerzéséhez szintén szükséges, hogy a regisztrációt végző rendelkezzen EU login fiókkal. PIC kód regisztrációt az EU login fiókon keresztül lehet elvégezni.

Hazai források

A civil szervezetek pályázati bevételeinek közel 80%-a központi költségvetésből származik. Ezek jellemzően háromféle forrást jelentenek. Az első csoportba tartoznak az más források kapcsán ismertetett nemzeti szinten kezeltek (pl. az operatív programok forrásai).

A második csoportba tartoznak az elkülönített állami pénzalapok. Ezek közül a civil szervezetek leginkább a Nemzeti Kulturális Alap (NKA), a nemzetpolitikai programokat támogató Bethlen Gábor Alap, valamint a foglakoztatási támogatásokat biztosító Nemzeti Foglalkoztatási Alap által nyújtott forrásokhoz férhetnek hozzá. A harmadik csoportot a Minisztériumok által közvetlenül felügyelt fejezeti kezelésű előirányzatok alkotják. E csoportba tartozik többek között a Nemzeti Együttműködési Alap is. Annak ellenére, hogy rendhagyó módon a NEA nem kizárólag a költségvetésből származó bevételekkel rendelkezik (pl, a megszűnő szervezetek vagyona, SZJA 1% felajánlás). Szintén a költségvetés biztosítja a köztestületek közül a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Művészeti Akadémia működését. E köztestületek szintén hirdetnek pályázatokat.

A leggyakrabban fejezeti kezelésű előirányzatok adják a civil szervezetek számára elérhető pályázatok fedezetét. Szinte mindegyik szakterülethez kapcsolódik pályázati/támogatási lehetőség. Ha hazai pályázatot keres egy szervezet, érdemes tudnia, melyik minisztérium feladatkörébe tartozik egy adott terület támogatása. A 2022. évi választások után új kormányzati struktúra állt fel, amely együtt jár azzal, hogy néhány előirányzat felügyelete másik minisztériumhoz került. Az országgyűlés elfogadta a 2023. évi költségvetést, így van lehetőség arra, hogy egy összehasonlító táblázattal segítsük a következő időszak hazai forrásai iránt érdeklődő civil szervezeteket.

Az elkülönített állami pénzalapok civil szervezetek számára elérhető forrásai 2022-2023.

Támogatás megnevezése	2022. év (millió Ft)	2023. év (millió Ft)	Elkülönített állami pénzalap megnevezése	Felelős minisztérium
Határtalanul! program támogatása	5 250,5	5 250,5	Bethlen Gábor Alap	Miniszterelnökség (Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.)
Magyarság Háza program támogatása	246,6	246,6	Bethlen Gábor Alap	Miniszterelnökség (Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.)
Nemzetpolitikai célú támogatások	25 000,0	24 519,1	Bethlen Gábor Alap	Miniszterelnökség (Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.)
Rákóczi Szövetség támogatása	1 050,0	2 000,0	Bethlen Gábor Alap	Miniszterelnökség (Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.)
Alapból nyújtott támogatások	8 712,1	8 712,1	Nemzeti Kulturális Alap	Kulturális és Innovációs Minisztérium (Emberi Erőforrás Támogatáskezelő)
Foglalkoztatási támogatások	21 000,0	9 000,0	Nemzeti Foglalkoztatási Alap	Pénzügyminisztérium (állami foglalkoztatási szerv: megyei, járási, kerületi foglalkoztatási főosztályok, osztályok)

forrás: Magyarország 2022. évi és 2023. évi költségvetése

A fejezeti kezelésű előirányzatok és köztestületek civil szervezetek számára elérhető forrásai 2022-2023.

Előirányzat megnevezése	2022. év (millió Ft)	2023. év (millió Ft)	Előirányzatért felelős minisztérium jelenleg	Előirányzatért felelős minisztérium korábban
Ágazati szakmai és társadalmi szervezetek támogatása	8 595,5	9 958,8	Agrárminisztérium	
Környezet- és természetvédelmi feladatok	4 278,0	4 205,2	Agrárminisztérium	
Egészségügyi társadalmi, civil és non-profit szervezetek működési támogatása	326,4	326,4	Belügyminisztérium	Emberi Erőforrások Minisztériuma
Egyes szociális és fogyatékossággal élők társadalmi szervezeteinek támogatása	2 120,8	2 120,8	Belügyminisztérium	Emberi Erőforrások Minisztériuma

Egyes szociális, gyermekvédelmi, gyermekjóléti és fogyatékos személyek esélyegyenlőségét elősegítő ágazati szakmai programok támogatása	8 652,7	9 429,6	Belügyminisztérium	Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatási társadalmi szervezetek támogatása	180,8	80,8	Belügyminisztérium	Emberi Erőforrások Minisztériuma
Országos Polgárőr Szövetség	1 250,0	1 250,0	Belügyminisztérium	Belügyminisztérium
Társadalmi szervezetek, alapítványok támogatása	1 311,2	1 222,0	Belügyminisztérium	Belügyminisztérium
Biztos Kezdet Gyerekházak	875,1	1 427,3	Belügyminisztérium	Belügyminisztérium
Roma nemzetiségi szakmai és beruházási támogatások	1 867,9	2 003,7	Belügyminisztérium	Belügyminisztérium
Tanoda program	2 416,2	2 812,2	Belügyminisztérium	Belügyminisztérium
A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia feladatrendszerének támogatása	825,7	825,7	Belügyminisztérium	
Civil, érdekképviseleti szervek és alapítványok támogatása	760,6	794,1	Honvédelmi Minisztérium	
Magyar Falu Program	93 000,0	26 700,0	Miniszterelnökség	
Nonprofit, társadalmi, civil szervezetek és köztestületek támogatása	17 232,0	5 622,0	Miniszterelnökség	
Család- és ifjúságügyi társadalmi, civil és egyéb szervezetek továbbá közösségi és tehetségsegítő programok, feladatok támogatása	400,0	400,0	Miniszterelnökség	
Gyermek és Ifjúsági Alapprogram támogatása	80,0	80,0	Miniszterelnökség	
Nemzeti Együttműködési Alap	10 869,2	11 050,7	Miniszterelnökség	
Nemzetpolitikai tevékenységek és határon túli magyarok támogatása	5 020,6	4 978,8	Miniszterelnökség	
Waclaw Felczak Alap	360,9	377,1	Miniszterelnökség	

Szakmai és társadalmi szervezetek támogatása	2 360,0	8 139,4	Technológiai És Ipari Minisztérium	Innovációs És Technológiai Minisztérium
Külgazdasági és Külügyminisztérium felügyelete alá tartozó szervezetek és szakmai programok támogatása	1 663,4	1 663,4	Külgazdasági És Külügyminisztérium	
Hungary Helps Programhoz kapcsolódó támogatások	3 220,0	2 880,0	Külgazdasági És Külügyminisztérium	Miniszterelnökség
Nonprofit, társadalmi, civil szervezetek és köztestületek támogatása	3 536,0	3 536,0	Miniszterelnöki Kabinetiroda	
Társadalmi szervezetek és alapítványok támogatása (tudományos társaságok, Nagy Imre Alapítvány, Bolyai Műhely Alapítvány)	80,9	80,9	Magyar Tudományos Akadémia	
Pályázati alapok	200,0	200,0	Magyar Művészeti Akadémia	

forrás: Magyarország 2022. évi és 2023. évi költségvetése

Alapvető információk az adományozásról

Az adományok nyújtására, fogadására és kezelésére irányuló alapvető követelményeket az alábbi jogszabályok tartalmazzák:

– 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról (továbbiakban: civil törvény)

– 350/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről (továbbiakban: 350/2011 Korm. rendelet)

– 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról (továbbiakban: TAO tv.)

– 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról (továbbiakban: ÁFA tv.)

– 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról szóló (továbbiakban: SZJA tv.)

– 2000. évi C. törvény a számvitelről (továbbiakban: Számviteli tv.)

– 479/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól

Civil törvény: az adományok fogadása, közvetítése is összefügg a szervezet céljával

Az adomány fogalmát eltérően értelmezi a TAO tv. az Áfa tv. és a civil törvény. A civil törvény meghatározása a legtágabb ezek közül. A civil törvény meghatározása szerint a civil szervezetnek – létesítő okiratban rögzített céljaira – ellenszolgáltatás nélkül juttatott eszköz, illetve nyújtott szolgáltatás[41] minősül adománynak. (E szerint a pénz, dolog vagy szolgáltatás, amit ellenszolgáltatás nélkül, de nem a céljaival összefüggésben fogad a szervezet az nem adománynak, hanem támogatásnak minősül.)

A civil törvény meghatározása nem tesz különbéget az adományt fogadó szervezetek jogállása szerint. A nem közhasznú jogállású szervezet is jogosult adomány fogadására. De a jogszabály kiköti, hogy az adományt csak ellenszolgáltatás nélkül lehet nyújtani. Az ellenszolgáltatás fogalmát a 350/2011 Korm. rendelet[42], illetve az SZJA tv.[43] határozza meg. Az adományt fogadó szervezet kifejezheti a köszönetét az adományozó felé valamilyen dologgal vagy szolgáltatással, ám ennek értéke nem haladhatja meg minimálbér értékének 25%-át. E fölött az értékhatár fölött már ellenszolgáltatásnak minősülne az adományozónak adott juttatás.

A válsághelyzetekben, amikor mindenki segíteni szeretne, derülhet ki, hogy a civil törvény alapján egy civil szervezet saját nevében csak az alapszabályban/alapító okiratában rögzített céljaihoz illeszkedő feladatokhoz kapcsolódóan jogosult adományokat kezelni. Például: a háború károsultjai számára, illetve a menekülők segélyezésére azok a szervezetek tudnak saját maguk adományt gyűjteni és felhasználni, amelyek létesítő okirata tartalmazza a rászorulók segítését, a részükre történő juttatások, segélyek biztosításának lehetőségét. Ezért azt javasoljuk a segíteni akaró, de ezen a területen járatlan, civil szervezeteknek, hogy inkább működjenek együtt a nagyobb tapasztalattal rendelkező karitatív szervezetekkel pl. a Karitatív Tanács tagjaival.

Ha egy szervezet adományokat fogad, megteheti, hogy ezeket az adományokat nem közvetlenül használja fel. Nincs akadálya, hogy egy szervezet az általa fogadott, gyűjtött adományt továbbadja egy másik szervezetnek, amelyik az adományozás cél-

41 Civil törvény 2.§ (1)
42 350/2011 Korm rendelet 6. §.
43 SZJA tv 70. § (5)

ját hatékonyabban tudja megvalósítani. Sőt fogadhat eleve továbbutalási céllal érkező adományt is. Ennek számviteli hátterét, a továbbutalási céllal fogadott adomány bevételi és kiadási oldalon történő elszámolását a 479/2016. Korm. rendelet 13. § (4) és (5) bekezdése tartalmazza.

Az adományozás részletszabályait tartalmazó Korm. rendelet

A civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről szóló 350/2011. Korm. rendelet tartalmazza az adománygyűjtésre vonatkozó részletesebb szabályokat.

A rendelet meghatározza az adománygyűjtés elvi feltételeit:

- Az adományozás önkéntes.
- Az adománygyűjtés nem járhat mások zavarásával.
- Kötelező az adományozót tájékoztatni az adománygyűjtés céljáról, illetve, ha ismert az adományozó, akkor az adomány felhasználásáról is.Az éves beszámolón túl más eszközökkel (pl. honlap, hírlevél stb.) is biztosítani kell az adományok kezelésének nyilvánosságát és az átláthatóságát.
- Az adományozónak nem adható ellenszolgáltatás (értékhatár az érvényes minimálbér összegének 25%-a. E fölött már ellenszolgáltatásnak minősül az adományozónak adott juttatás.)
- Magáningatlanban csak az ingatlan használójának előzetes hozzájárulásával végezhető adománygyűjtés. A rendelet alkalmazásában magáningatlannak kell tekinteni a lakást, a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet székhelyét, telephelyét, egyéb helyiségeit, az egyéni vállalkozó használatában álló helyiséget, továbbá az ezekhez tartozó bekerített helyet.

A rendelet tartalmazza továbbá néhány adományszervezési módszer részletszabályait:

- A szervezet meghatalmazhat adományszervezőt, illetve adománygyűjtőt az adománygyűjtő tevékenységre. Tevékenysége során az adománygyűjtőnek igazolnia kell magát, illetve az adománygyűjtő/adományszervező szervezet által adott meghatalmazás révén az adománygyűjtésre történő jogosultságát is. A meghatalmazás melléklete az adományozott szervezet vagy adományszervező adatait tartalmazó bírósági kivonat, elektronikus kivonat vagy ezek másolata.
- Pénzbeli, illetve természetbeni adománygyűjtés gyűjtőláda útján is meg-

valósítható. Az adománygyűjtés célját szolgáló gyűjtőláda zárt, oly módon, hogy az adomány elhelyezhető benne, ugyanakkor az elhelyezett készpénz vagy más adomány felnyitás nélkül nem vehető ki. A gyűjtőládán fel van tüntetve az adománygyűjtő szervezet neve, elérhetősége. A gyűjtőláda felnyitásakor jelen kell lennie az adománygyűjtő szervezet erre feljogosított legalább két képviselőjének, akik a felnyitáskor jegyzőkönyvet vesznek fel a gyűjtőláda állapotáról, az abban talált adomány mennyiségéről (címletek szerint vagy leltár szerint), ezt követően gondoskodnak az adományozott szervezet könyveibe történő bejegyzéséről.

- Természetbeni adomány gyűjtésére szolgáló, nehezen mozgatható gyűjtőláda esetén a leltárt a gyűjtő szervezet székhelyén vagy telephelyén is fel lehet venni.
- Az adományszervezés, adománygyűjtés interneten és telefonos adománygyűjtő számokon keresztül is megvalósítható. Ennek során biztosítani szükséges, hogy az adományozott szervezet és az adományszervező azonosítható legyen. Az azonosítás során legalább az adományozott és az adományszervező nevét, székhelyét, valamint – amennyiben ezekkel rendelkezik – telefonos elérhetőségét és webcímét kell megjelölni.

Adomány a TAO törvényben

Csak a közhasznú jogállású szervezetnek adott adomány után jár adókedvezmény

A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1966.évi LXXXI.törvény (TAO tv.) az adomány fogalmát még szűkebben értelmezi[44]. E jogszabály hatálya alatt az adomány fogalmába ***csak a közhasznú szervezetnek***, a civil törvény szerinti közhasznú tevékenység támogatására adott juttatás tartozik bele. Ez lehet:

- az adóévben visszafizetési kötelezettség nélkül adott (pénzbeli) támogatás, juttatás,
- és/vagy térítés nélkül átadott eszköz könyv szerinti értéke,
- és/vagy térítés nélkül nyújtott szolgáltatás bekerülési értéke.

De csak akkor tekinthető adománynak egy juttatás, ha az nem jelent vagyoni előnyt az adományozónak, az adományozó tagjának (részvényesének), vezető tisztségviselőjének, felügyelő bizottsága vagy igazgatósága tagjának, könyvvizsgálójának, illetve ezen személyek vagy a magánszemély tag

44 Tao tv. 4. § 1.a pont

(részvényes) közeli hozzátartozójának. Nem számít vagyoni előnynek az adományozó nevére, tevékenységére történő utalás.

Csak a közhasznú szervezet jogosult olyan adományigazolást kiállítani a támogató cég vagy más szervezet részére, amelynek birtokában:

- az adományozó cég/szervezet ráfordításként számolhatja el az adomány értékét,
- illetve igénybe veheti a támogatót megillető adókedvezményt.

A nem közhasznú civil szervezet a TAO tv. szerinti értelmezésben nem részesülhet adományban. A nem közhasznú szervezet adományigazolást sem állíthat ki a támogatójának, így a cég, vagy szervezet nem tud adókedvezményt érvényesíteni a támogatás után.

Társasági adó: adományigazolás

A közhasznú szervezet az általa fogadott adomány után igazolást állít ki az adományozó cég, szervezet felé.[45] Az igazolásnak tartalmaznia kell:

- mindkét fél (a kiállító és a támogató (társasági adóalany) azonosító adatait, így a nevét,
- a székhelyét, az adószámát,
- az adomány (támogatás, juttatás) összegét,
- a támogatott célt.

Az igazolást a támogatásnyújtás időpontjában, de legkésőbb az adóév végéig kell a támogató rendelkezésére bocsátani.

Ez az adományigazolás kell ahhoz, hogy a támogató cég/szervezet ráfordításként le tudja a írni a közhasznú szervezet részére adott juttatást, illetve érvényesíteni tudja az adomány után járó adókedvezményt.

Társasági adó: a támogatót megillető adókedvezmény

Az adomány költségként történő leírása

Nem kell megnövelni az adományozó adózás előtti eredményét az adomány címen nyújtott támogatás (pénz, eszköz, szolgáltatás) adóévi ráfordításként elszámolt összegével, ha az adózó rendelkezik a közhasznú szervezet által az adóalap megállapítása céljából kiállított igazolással. Az adóigazolás tartalmazza a kiállító és az adózó megnevezését, székhelyét, adószámát, az adomány összegét és a támogatott célt. Egyszerűbben fogalmazva, ha a közhasznú civil szervezet igazolást ad ki az adományozásról, a támogató ráfordításként (költségként) számolhatja el az adomány összegét (értékét).

Az adózás előtti eredmény csökkentése

Az adomány értékének ráfordításként történő elszámolásán túl, a közhasznú szer-

45 Tao tv. 7. § (7.) bekezdés

vezetnek, a közhasznú tevékenység érdekében nyújtott adomány értékének ***20 százalékát az adományozó leírhatja*** az adózás előtti eredményből.[46] Ehhez nem kell feltétlenül adományozási szerződést kötni. De a fent említett, a közhasznú szervezet által kiállított adományigazolás szükséges az adókedvezmény érvényesítéséhez.

A kedvezmény nagyobb lehet, ***ha az adományozó tartós adományozás keretében*** nyújt támogatást. A tartós adományozás esetén az ***adomány értékének 40 százalékával csökkentheti az adózás előtti eredményét.***[47] A tartós adományozás csak adományozási szerződés keretében történhet.[48] A szerződés keretében az adományozó azt vállalja, hogy az adományt a szerződéskötés (szerződésmódosítás) évében, és az azt követő legalább három évben, évente legalább egy alkalommal – azonos vagy növekvő összegben (értékben) – ellenszolgáltatás nélkül nyújtja a támogatott szervezetnek. Nem számít ellenszolgáltatásnak, ha a közhasznú szervezet a közhasznú szolgáltatása nyújtása keretében utal az adományozó nevére, tevékenységére. A tartós adományozás kapcsán a támogatott szervezetnek is figyelnie kell arra, hogy amennyiben a szerződött időszakban elveszíti a közhasznú jogállását vagy jogutód nélkül megszűnik a támogató részben elveszíti a kedvezményét. Ha ez történik, a támogató adózás előtti eredményét meg kell emelni a többletkedvezmény összegével. Ha támogató nem tudja teljesíteni a vállalását, akkor az eredményét a többletkedvezmény kétszeresével kell megnövelnie.[49]

46 Tao tv. 7. § (1) za)
47 Tao tv 7. § (1) za)
48 Civil törvény 2. § 27.
49 Tao tv. 8. § (1,) s) pont
50 Tao tv. 18/C. §

Társasági adó: a nem közhasznú szervezetnek adott támogatást nem mindig lehet ráfordításként leírni

Ha egy társasági adó hatálya alá tartozó cég nem közhasznú szervezet részére nyújt támogatást (ami lehet pénz, eszköz, szolgáltatás, kötelezettség átvállalása), akkor tudja ráfordításként (költségként) elszámolni, ha:

- a juttatást nem külföldi jogi személynek vagy jogi személyiség nélküli szervezetnek adja.[50]
- A támogatott nem közhasznú jogállású szervezet a juttatás elfogadásakor nyilatkozik arról a támogató felé, hogy:
- a juttatás adóévében az eredménye e juttatás nélkül sem lesz negatív (tá-

mogatás nélkül sem lesz veszteséges)
- és az e bevételre jutó társasági adót a szervezet megfizeti,
- a támogatott a beszámoló elkészítését követően nyilatkozattal erősíti meg a támogató felé, hogy a korábbi nyilatkozata helytálló volt, azaz az eredménye a juttatás nélkül sem lett volna negatív (nem lett volna veszteséges a szervezet). A támogatott szervezetnek nyilatkozni kell arról is, hogy: az e bevételre jutó társasági adót megfizette vagy nem keletkezett adófizetési kötelezettsége[51]. (Ha a támogatott szervezet társasági adóbevallást helyettesítő nyilatkozatot, ún. TAONY-t nyújt be, akkor nem kell külön nyilatkoznia.

A háborús helyzet miatt sajnos ki kell emelni, hogy a külföldi szervezetek, cégek, közösségek, részére adott juttatást a TAO törvény szerint nem lehet ráfordításként (költségként) leírni.

A nem közhasznú szervezetek részére adott juttatások esetében pedig figyelni kell arra, hogy a támogatónak két nyilatkozatot kell kiadnia, az egyiket a támogatás fogadásakor, egy megerősítő jellegű nyilatkozatot pedig a beszámoló elkészülte után.

E nyilatkozatok egyike sem azonos a közhasznú szervezetek által kiadott adóigazolással, nem jogosítja a támogatót semmilyen kedvezményre.

Társasági adó: támogatási, adományozási szerződés

Lehetséges, de általában nem kötelező adományozási szerződést kötni az adományozás kapcsán. Kivételt a tartós adományozás jelent, amelynek feltétele az adományozási szerződés megkötése.

Adomány az Áfa törvényben

Közcélú adomány az Áfa törvényben

Az ÁFA csak a természetben (eszközök, kellékek, termékek, szolgáltatások) teljesített adományok esetében merülhet fel. A pénzbeli adományokat nem érinti semmilyen Áfaval kapcsolatos jog vagy kötelezettség.

Az Áfa szempontjából is különbség van a közhasznú és a nem közhasznú jogállású szervezetek között. Az ÁFA törvény alapján nem minősül ellenérték fejében teljesített termékértékesítésnek a közcélú adomány, illetve nem minősül ellenérték fejében teljesített szolgáltatásnyújtásnak a közcélú adomány nyújtása[52]. (Röviden: a közcélú adományként felajánlott termékek és szol-

51 Tao tv. 18/A. § (1)
52 Áfa tv. 14. § (3)

gáltatások nem esnek az Áfa hatálya alá.)

De! A közcélú adomány törvényi megfogalmazása miatt a civil szervezetek közül csak a közhasznú szervezetek részére és a közhasznú tevékenységeik támogatására fordított termék és szolgáltatás mentesül az Áfa alól.[53] Az adómentesség akkor jár, ha:

1. az adományozásra vonatkozó okirat, illetve az egyéb körülmények alapján nem állapítható meg, hogy az adomány nem, illetve csak látszólag szolgálja a szervezet közhasznú tevékenységét

2. az adomány nem jelent vagyoni előnyt az adományozónak, az adományozó tagjának vagy részvényesének, vezető tisztségviselőjének, felügyelőbizottsága vagy igazgatósága tagjának, könyvvizsgálójának, illetve ezen személyek vagy a természetes személy tag vagy részvényes közeli hozzátartozójának azzal, hogy nem minősül vagyoni előnynek az adományozó nevére, tevékenységére történő utalás

3. az adományozó rendelkezik a közhasznú szervezet által kiállított olyan igazolással, amely tartalmazza az adományozó és az adományozott nevét, székhelyét vagy állandó lakóhelyét, adószámát, adószám hiányában egyedi azonosítására szolgáló jelét és a támogatott célt.

Az adományigazolás kiállítása esetén figyelnie kell a közhasznú szervezetnek arra, hogy sok vállalkozás negyedévente vagy havonta nyújtja be az Áfa bevallását. Emiatt az igazolás kiállításával nem lehet várni. A támogatónak csak akkor nem kell bevallania az adományt, ha az igazolást a bevallási határidő előtt megkapja az adományt fogadó közhasznú szervezettől. Ha az igazolást nem kapja meg az adományozó vagy annak tartalma nem megfelelő, akkor az ÁFA-t be kell vallania az adományozónak.

A nem közhasznú szervezetek részére adott juttatások

A nem közhasznú szervezetek részére ingyenesen átadott termékek, ingyenesen nyújtott szolgáltatások (támogatások) után is Áfa fizetési kötelezettség keletkezhet. Az Áfa tv. alapján ellenérték fejében teljesített termékértékesítésnek, illetve szolgáltatásnak minősül az ingyenes ügylet is, ha az adóalany (támogató):

– egy terméket a vállalkozásból véglegesen kivonva, ellenérték nélkül, saját vagy alkalmazottai magánszükségletének kielégítésére használja fel;

– egy terméket ingyenesen ad vagy enged át más tulajdonába;

– ingyenesen nyújt szolgáltatást saját vagy alkalmazottai magánszükségletének

53 Áfa tv 259. § 9/A

kielégítésére;

– egy terméket vagy szolgáltatást a támogató vállalkozás a saját céljaitól, tevékenyégétől idegen cél elérésére fordít,

de csak abban az esetben, ha a termék, akár annak alkotórészei megszerzésekor, vagy a szolgáltatáshoz kapcsolódóan az adóalanyt (a támogatót) egészben vagy részben adólevonási jog illette meg. [54] Ha a támogató vállalkozást sem részben, sem egészben nem illette meg adó levonási jog az ingyenesen adott termékkel, szolgáltatással kapcsolatban, akkor az ügylet nem minősül ellenérték fejében történt értékesítésnek, szolgáltatásnak, azaz nem keletkezik Áfa fizetési kötelezettség sem.

Ha egy vállalkozás már a termék, szolgáltatás beszerzésekor, előállításakor tudja, hogy azt támogatásként fogja továbbadni, akkor a kapcsolódó általános forgalmi adót nem helyezheti levonásba. Ugyanakkor amikor ezt a terméket, szolgáltatást támogatásként átadja, nem merül fel áfa-kötelezettsége.

Akkor sem kell Áfa-t felszámolni a támogatónak, ha a támogatás célja egybeesik a vállalkozás céljával[55].

Ám, ha egy vállalkozás eredetileg nem támogatás céljából szerezte be, állította elő a terméket, szolgáltatást, továbbá élt az ehhez kapcsolódó áfa-levonási jogával, akkor a támogatás nyújtásakor áfa-kötelezettség terheli. A támogatónak ez esetben számlát kell kiállítania. Megállapodás kérdése, hogy az Áfa összegét a támogatónak, vagy a támogatottnak kell-e megfizetnie. Ha a támogató ezt is magára vállalja, akkor a támogatás után fizetendő Áfa-t az átadás napját magába foglaló áfa fizetési időszakban kell bevallania és megfizetnie.

A civil szervezetek által adott juttatások, támogatások, segélyek

Magánszemélynek adott juttatások adómentessége

A civil szervezetek gyakran nyújtanak pénzbeli vagy természetbeni támogatást, juttatást magánszemélyeknek. E juttatások közül azok után nem kell SZJA-t fizetnie a támogatottnak, amelyek szerepelnek az SZJA törvény 1. sz. mellékletének 1-8. pontjaiban felsorolt adómentességet biztosító jogcímek között. A jogszabályban több száz adómentességi jogcím található, de a civil szervezeteket ezek közül viszonylag kevés érinti.

Ha egy szervezet a juttatáshoz nem talál adómentességi jogcímet a törvényben, akkor a juttatás egyéb jövedelemként adó-

54 Áfa tv 11. § (1)
55 Áfa tv 11. § (3)

köteles. A juttatónak kell megállapítani az adóalapot, levonni az SZJA adóelőleget. A nem adómentes juttatás értéke után a szociális hozzájárulási adót is fizetni kell.

A közszolgáltatások, közfeladatok ellátásához kapcsolódó juttatások adómentessége

Az adómentes jogcímek között számos állami, önkormányzati feladathoz kapcsolódó tétel szerepel. Az e feladatok ellátásában – közszolgáltatási szerződés alapján – résztvevő civil szervezetek által adott juttatások után természetesen nem kell SZJA-t fizetni.

Példák:

Az a civil szervezet, amelyik a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról rendelkező 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet 14. § (2) bekezdése szerint szerződést köt az illetékes hatósággal a menedékkérők, menekültek segítésére adómentesen tud juttatásokat adni e feladatainak teljesítéséhez kapcsolódóan.

Az a szervezet, amelyik az állami, önkormányzati szociális, gyermekvédelmi rendszerek részeként nyújt ellátásokat szintén adómentesen tud segélyeket és más juttatásokat adni.

A közcélú juttatások adómentessége

De nem csak a közszolgáltatást nyújtó szervezeteknek van lehetősége adómentes juttatások nyújtásra. Az SZJA törvény 1. sz. melléklet 3. pontja tartalmazza azokat a jogcímeket, amelyek a közcélú juttatások körében számítanak adómentesnek.

Adómentes többek között a közhasznú alapítvány, közalapítvány által – alapszabályban rögzített közhasznú céljával összhangban – a magánszemélynek kifizetett azon összeg, amelyet:

- az oktatási intézményekben folytatott tanulmányokra, kutatásra, külföldi tanulmányútra (ösztöndíj címén),
- szociálisan rászorulónak szociális segély címen,
- diák- és szabadidősport résztvevőjének alkalmanként legfeljebb az 500 forintot meg nem haladóan folyósítanak.[56]

A civil szervezetek által gyakran érvényesített jogcímeket tartalmaz a melléklet 3.3 pontja. E szerint adómentes többek között

- a jótékony célú közadakozásból,
- a közérdekű kötelezettségvállalásból,
- a közhasznú egyesületből, alapítványból, közalapítványból annak létesítő okiratában rögzített közhasznú céljával összhangban a közhasznú cél szerint címzett magánszemélynek:
  - nem pénzben adott juttatás értéke (ide

56 Szja tv. 1. számú melléklet 3.1. pont

nem értve az e törvény szerint béren kívüli juttatásnak minősülő juttatásokat),
- pénzben történő juttatás esetén legfeljebb a minimálbér 50 százalékát meg nem haladó összegben havonta adott támogatás

A NAV és a Pénzügyminisztérium közös állásfoglalást adott ki [57] amely szerint az alapítványnak nem kell közhasznúnak lennie, bármilyen céllal létrehozott alapítvány élhet a kedvezményes rendelkezéssel. Fontos azonban, hogy az adómentesség csak akkor alkalmazható, ha az alapítvány, közalapítvány, közhasznú egyesület a juttatást a közhasznú céljával összhangban, a közhasznú cél szerint címzett magánszemélynek nyújtja.

Az SZJA törvény nem tekinti adómentes kifizetésnek azt a juttatást,

1. amelynek címzettje az alapító, az adományozó, a támogató – kivéve az orvosi javaslat alapján fogyatékosságával, gyógyításával összefüggő termék, szolgáltatás formájában nem pénzben megszerzett bevételt -,

2. amelyet a kifizetővel munkaviszonyban, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban vagy más, a Polgári Törvénykönyv szerinti olyan szerződéses jogviszonyban álló magánszemély kap, amelynek alapján a kifizetés (juttatás) a magánszemélyt
- az általa végzett tevékenység mennyiségi és/vagy minőségi jellemzőire tekintettel,
- termék értékesítésének, szolgáltatás nyújtásának ellenértékeként,
- jog alapításának, joggyakorlás átengedésének, jogról való lemondásnak ellenértékeként illeti meg[58].

Különleges kedvezmények veszélyhelyzetben

A katasztrófahelyzet/veszélyhelyzet időtartama alatt; a katasztrófahelyzet/veszélyhelyzet következményeinek elhárítása, mérséklése céljából, illetve a katasztrófahelyzetben/veszélyhelyzetben lévők számára ingyenesen nyújtott szolgáltatás és ingyenes termékátadás után nem kell Áfa-t fizetni. Akkor is mentesül az adófizetési kötelezettség alól a vállalkozási tevékenységet végző, ha az Áfa törvény alapján az ingyenes ügylet egyébként adóköteles lenne.

A katasztrófahelyzetben lévők, a katasztrófa helyzet által közvetlenül érintetteknek

57 2020/3. Adózási kérdés - A közhasznú alapítvány/alapítvány által nyújtott juttatás adójogi megítélése NAV Ügyfélkapcsolati és Tájékoztatási Főosztály ÜTF-1171/2020., Pénzügyminisztérium PM/4130/1/2020. https://nav.gov.hu/ado/adozasi_kerdes/2020_3__Adozasi_kerde20200312 letöltve: 2022. 07. 31.

58 Szja tv. 1. számú melléklet 3.4. pont

SZJA fizetés alá tartozó jövedelmébe nem számítanak bele a katasztrófa helyzet elhárításával, kezelésével összefüggésben kapott vagyoni értékek. Azaz a vállalkozási tevékenységet végzők is nyújthatnak adómentes segítséget a katasztrófa/veszélyhelyzet által közvetlenül érintetteknek.

A vállalkozások részéről rászoruló személyek, szervezetek részére pénzben és természetben adott ingyenes juttatások költségének társaságiadó-alapban vagy kisvállalati adó-alapban történő levonhatóságát a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCIV. törvény és a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: TAO törvény) 3. számú melléklete alapján kell meghatározni. Amennyiben az ingyenes termékátadás és szolgáltatásnyújtás a veszélyhelyzettel összefügg, de nem magánszemély, hanem szervezet (például gazdasági társaság, alapítvány, egyesület, közintézmény) kapja, akkor szintén a Stab. tv. 28/A. §-ára lehet alapozni a termék, szolgáltatás piaci értékének adóalapból történő leírásához. Ha a feltételek fennállnak, akkor az adóalapot nem kell megnövelni. Adóhatósági bejelentés ez esetben is szükséges.

A háborús helyzet és az energiaválság hatása a civil szervezetek működésére

Az Európai Unión belül a felhasználók összességében Magyarországon vehetik legkedvezőbb áron igénybe az energia-szolgáltatásokat, azonban a háborús helyzet több olyan változtatást is kikényszerített, amelyek hatása a civil szervezetek körében is érezhető.

Azon gépkocsik esetében, ahol civil szervezet az üzembentartó, nem vehető igénybe a kedvezményes hatósági ár

A Kormány 2021. novemberben fagyasztotta be a 95-ös benzin és a gázolaj piaci árát, az eredetileg 2022. február 15-ig tartó üzemanyag árstopot többszöri módosítás után 2022. október 1-ig hosszabbította meg. A változó energiapiaci körülmények miatt azonban folyamatosan szűkül azoknak a köre, akik kedvezményes hatósági áron tankolhatnak. A jelenlegi szabályozás[59] szerint a személytaxik és a mezőgazdasági traktorok, erőgépek kivételével csak a magánszemélyek által üzemeltetett gépjárművekre vonatkozik a hatósági ár. Ez azt jelenti, hogy a civil szervezetek járműveibe – függetlenül attól, hogy milyen céllal használják ezeket – csak piaci áron lehet beszerezni az üzemanyagot.

59 94/2022. (III. 10.) Korm. rendelet A veszélyhelyzettel összefüggő egyes szabályozási kérdésekről szóló 2021. évi CXXX. törvény eltérő alkalmazásáról

A cégautó adó növekedése

Az extraprofit adókról szóló 197/2022. Korm. rendelet alapján is léptek hatályba a szervezetek működését befolyásoló intézkedések. Az egyik a cégautóadó mértékének emelése. Ez az adóteher átmeneti jelleggel gyakorlatilag a kétszeresére nőtt 2022. július 1-től, az emelt összegű adó a rendelet szerint 2022. december 31-ig marad érvényben. Cégautóadót bizonyos kivétekkel minden civil szervezetnek fizetnie kell, ha személygépkocsi vagy olyan 2500 kg össztömeg alatti, vegyes használatú gépjármű van a tulajdonában, amelynek a rakterében kettőnél több utas szállítható. Az adót a magánszemély tulajdonában álló autó után is meg kell fizetni, ha a szervezet költséget, ráfordítást, értékcsökkenést számol el utána (például az üzemanyagok, alkatrészek, szervíz költség stb.) Az adófizetés alól a civil szervezetek járművei közül azok mentesülnek, amelyeket:

– megkülönböztető és figyelmeztető jelzéssel szerelhetnek fel (pl. a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesületek járművei)

– a betegségmegelőző vagy gyógyító céllal, szociális céllal, az egészségkárosodott, hátrányos helyzetűek segítésére létrehozott alapítvány, közalapítvány, egyesület, köztestület, nonprofit gazdasági társaság kizárólag – a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény szerinti – súlyosan fogyatékos magánszemély(ek), vagy a magasabb összegű családi pótlékra jogosító látási, hallási, értelmi, mozgásszervi fogyatékos vagy autista magánszemély(ek) rendszeres szállítására üzemeltet, ha működési szabályzatából, gazdálkodásából – az összes körülmény figyelembevételével – egyértelműen megállapítható, hogy az üzemeltetés ténylegesen az említett cél érdekében történik.

Az egyszerűsített foglakoztatási adó szabályainak változása

A korábban megszokottól eltérő szabályok vonatkoznak az egyszerűsített foglalkoztatásra (Efo) is. Az Efo tárgykörével részletesen foglalkozunk a civil szervezetek emberi erőforrásaival foglalkozó fejezetben. Ezért itt csak azt említjük meg, hogy az Efo közterhei is kétszeresükre nőttek az extraprofit adó bevezetésével.

A gáz és az áram szolgáltatással kapcsolatos változások

Figyelem! Minden civil szervezetnek, melyik áram- vagy földgázszolgáltatást vesz igénybe javasoljuk, hogy mindig előre egyeztessen a szolgáltatóval mielőtt nyilatkozatot tesz vagy szerződést köt. A szolgáltatónak van lehetősége egyedi döntést hozni

az áram és a földgáz szolgálatás biztosításával kapcsolatban. Az alábbiakban az általános szabályokat ismertetjük.

A veszélyhelyzet ideje alatt az egyetemes szolgáltatásra jogosultak körének meghatározásáról szóló 217/2022. (VI. 17.) Korm. rendelet, továbbá a 281/2022. (VIII. 1.) Korm. rendelet[60] szerint a civil szervezetek a gáz és a villamos- energia szolgáltatás tekintetében sem jogosultak egyetemes (rezsicsökkentett) szolgáltatás igénybevételére. Az egyetemes szolgáltatásra a lakosság, a vallási közösségek, illetve azok a mikrovállalkozások jogosultak, amelyek 2022. június 18-án egyetemes szolgáltatótól vásárolták az áramot/földgázt, illetve megfelelnek a rendeletben rögzített egyéb feltételek mindegyikének.

Azoknak a civil szervezeteknek, amelyek korábban egyetemes szolgáltatás keretében vásárolták a földgázt/villamosenergiát 2022. augusztus 15-ig lehetett szankciók nélkül nyilatkozni az áram/földgáz szolgáltató felé az egyetemes szolgáltatásból való kilépésről. A kilépési nyilatkozat egyfelől biztosítja, hogy a szolgáltató ne kapcsolja le a szervezetet a szolgáltatásról, másfelől a nyilatkozó szervezet az ún. végső menedékes szolgáltatás keretében részesülhet az áram- és földgázszolgáltatásban. A végső menedékes szolgáltatás díja kedvezőbb, mint a kereskedelmi ár.

A nyilatkozat elmulasztását szankcionálja a rendelet. Ha a szervezet nem nyilatkozott (vagy a határidő után küldte be a nyilatkozatot), és emiatt jogosulatlanul vesz/vett igénybe egyetemes (rezsicsökkentett) szolgáltatást, 2022. augusztus 1. után az így felhasznált áramért/földgázért a tőzsdei ár kétszeresét, de legalább az egyetemes szolgáltatási ár ötszörösét kell megfizetnie a szolgáltató felé.

Azoknak a civil szervezeteknek, amelyek 2022. június 18-án kereskedelmi áron vásárolták a földgázt vagy az áramot, nem kellett nyilatkozatot tenni. Továbbra is kereskedelmi áron kapják majd a szolgáltatást. E szervezeteknek lehetősége van szolgáltatót váltani annak érdekében, hogy a rezsiköltségüket csökkentsék, ameddig azonban nem lesz jogszabályi változás, biztosan nem lesz lehetőségük az egyetemes vagy a végső kedvezményes szolgáltató körbe kerülni, akkor sem, ha közfeladatot látnak el.

Még a végső kedvezményes szolgáltatás igénybevétele esetében is legalább hat-tízszeres növekedés következhet be a gáz és a villany árában. A rezsi árának emelése közvetlenül érint minden civil szervezetet, amelyik a saját nevében fizeti az áram/gázszámlát, vagy amelyik számára az ingatlan

60 281/2022. (VIII. 1.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt az egyetemes szolgáltatásra jogosultak körének meghatározásáról szóló 217/2022. (VI. 17.) Korm. rendelettel kapcsolatos egyes rendelkezésekről

tulajdonosa számlázza tovább e költségeket. A közvetett hatás pedig még szélesebb körű lehet, ha az önkormányzati, állami és egyéb intézmények a bérleti díjakba is beépítik a megemelkedett költségeiket.

A minimálbér illetve a garantált bérminimum emeléséből következő fontosabb változások 2022-ben

A magyar minimálbér nőtt idén a legjelentősebb mértékben az unióban A minimálbér összege havibér alkalmazása esetén 200 000 Ft /hó. A garantált bérminimum 2022. január 1-jétől: havibér alkalmazása esetén 260 000 Ft /hó. A minimálbér növekedését a civil szervezeti munkáltatók esetében a szociális hozzájárulási adó mértékének csökkenése kompenzálja. A szocho mértéke 13%, amely 2,5%-os csökkenést jelent az előző évhez képest. A közérdekű önkéntesek tevékenységének értéke a minimálbérhez van kötve. Egy közérdekű önkéntes órát 1.250 Ft értékkel lehet kimutatni a civil szervezetek bevételei és ráfordításai között. A közérdekű önkéntesek összesen 40.000 Ft értékben kaphatnak ellenszolgáltatásnak nem minősülő jutalmat. A közhasznú egyesületek, alapítványok a céljukhoz kapcsolódóan havonta 100.000 Ft-ig adhatnak pénzbeli juttatást magánszemélyeknek.

Mire szerződünk?

Általános bevezető

A kézikönyv következő részében a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (továbbiakban: Ptk.) megtalálható egyes szerződések legfontosabb szabályai kerülnek ismertetésre, a teljesség igénye nélkül. Valamennyi szerződés során figyelemmel kell lenni az alábbiakra:

Amennyiben a Ptk. a törvényben foglalt szabályoktól eltérést enged – és a szóban forgó egyes szerződés szabályainak többsége ilyen -, a szerződésben részt vevő felek jogviszonyára a szerződésben kikötött feltételek, rendelkezések lesznek az irányadóak. Ez az egyik legfontosabb szerződéses alapelvből, a „pacta sunt servanda" elvéből következik, mely szerint a felek kötve vannak szerződéses nyilatkozataikhoz. A jogviszony során felmerült jogvita esetén így a Ptk. szabályai csak abban az esetben lesznek irányadóak, ha a felek arra vonatkozóan másképp nem állapodtak meg.

Fontos megjegyezni, hogy az itt ismertetett szabályok általánosságban irányadóak, a szerződések speciális tárgya ágazati szabályok alkalmazását is maga után vonhatja.

Civil szervezetek esetében a szerződéses fél mindig maga a civil szervezet, viszont a

szerződés aláírója a civil szervezet állandó képviselője, vagy egyedileg meghatalmazott képviselője lehet. Ellenkező esetben álképviseletről van szó, mely a szerződés érvénytelenségét eredményezheti.

Adásvételi szerződés legfontosabb szabályai

Az adásvételi szerződés lényeges elemei

Az adásvételi szerződés a gyakorlatban leggyakrabban előforduló szerződés, melyet a polgári jog alanyai kötnek. Ilyenkor az eladó a tulajdonában álló dolgot ruházza át a vevőre, ellenérték, azaz vételár fejében. Adásvételi szerződés tehát abban az esetben jön létre, ha az eladó és a vevő személye meghatározott, megállapodnak a felek az adásvétel tárgyában, meg van a tulajdonátruházási szándék, valamint a kialkudott vételár. [Ptk. 6:215.§ (1)] A Ptk. nem ír elő alakszerűséget – kivéve ingatlan adásvétele esetén - , tehát az adásvételi szerződés megkötheto szóban, írásban, és ráutaló magatartással, de természetesen a bizonyíthatóság érdekében ajánlott a szerződés írásba foglalása. Ingatlanok és meghatározott ingóságok esetén kötelező a szerződés írásba foglalása.

Az eladó mindig csak a dolog tulajdonosa lehet, hiszen az adásvételi szerződésnek fogalmi eleme a tulajdonjog átruházása. [Ptk. 5:39.§. (1)] Ezért az adásvételi szerződés előtt mindig érdemes tájékozódni, hogy megegyezik e az eladó személyével a vétel tárgyának tulajdonosa. Vannak olyan dolgok, ahol közhiteles nyilvántartásban utána tudunk nézni (pl: gépjármű nyilvántartás, vagy ingatlan esetén az ingatlannyilvántartás), hogy ki a dolog tulajdonosa. Mivel az eladó a dolog tulajdonosa, ő maga szavatol, hiszen jogszavatossággal tartozik, és ha úgy adja el a dolgot, hogy nem tudja a dolog tulajdonjogát átruházni, akkor szerződésszegést követ el. [Ptk. 6:171.§.] Viszont ez a vevőnek a tulajdonszerzés szempontjából nem fog segíteni, mert főszabály szerint csak akkor szerezhet tulajdonjogot, ha azt olyan eladótól szerezte, aki maga is tulajdonos volt – ez alól egyébként vannak kivételek.[Ptk. 5:39.§ (2)-(3)]

A vétel tárgyát akként kell meghatározni, hogy az pontosan beazonosítható legyen. Vannak olyan speciális esetek, amikor ágazati jogszabály a tárgy meghatározásához külön rendelkezéseket ír elő (pl: gépjármű adásvétele esetén), azonban ilyen esetben is fontos hangsúlyozni, hogy ha ezeket a külön jogszabály által megkívánt feltételeket a felek nem határozták meg, a szerződés a Ptk. szabályai szerint ennek ellenére létrejött, és kikényszeríthető.

A tulajdonátruházási szándékot a gya-

korlatban az „eladó eladja” „vevő megvásárolja” szófordulattal szokták szerződésbe foglalni. De bármely olyan szófordulat alkalmazható, amelyből a tulajdonátruházás kitűnik.

A vételár meghatározása szintén feltétlen eleme az adásvételnek, hiszen ingyenes adásvétel nem létezik. Van a tulajdonátruházásnak ingyenes formája, az ajándékozási szerződés, de arra merőben más szabályok vonatkoznak, mint az adásvételi szerződésre. A vételár meghatározása összeg és pénznem feltüntetésével történik. Abban az esetben, ha a felek idegen pénznemet határoztak meg, akkor figyelemmel kell lenni arra, hogy mind a vételár meghatározása, mind a vételár kifizetése idegen pénznemben történt-e. Ha igen, akkor természetesen az lesz az irányadó. Viszont ha csak a pénzösszeg meghatározása történt idegen pénznemben, akkor teljesíteni már a teljesítés helye szerinti pénznemben kell, a teljesítés napján irányadó MNB középárfolyamon. Tehát ha a felek euróban határozták meg a vételárat, de a kifizetés pénzneméről nem rendelkeztek, és a teljesítés Magyarországon történik, akkor a kifizetésnek forintban kell megtörténnie. [Ptk. 6:45.§.]

Eladó és vevő kötelezettsége

Eladó legfontosabb kötelezettsége a dolog tárgyának átadása. Ez lehet fizikai birtokba adás, de lehet jelképes birtokba adása a dolognak, vagy akár a birtokátadásról történő megállapodás. Amikor az eladó a szerződés megkötését követően a dolgot a vevő birtokába adja, akkor ingó dolog esetén átszáll a tulajdonjog, megvalósul a teljesítés, ezzel azonnal átszáll a kárveszélyviselés is. [Ptk. 6:122.§.] Azaz innentől kezdve a vevő, vagyis a dolog tulajdonosa fogja viselni a dologban bekövetkezett olyan kárt, amelynek megtérítésére mást nem lehet kötelezni. Ingatlan esetén a tulajdonjogot az ingatlannyilvántartási bejegyzés keletkezteti.

Az eladó kötelezettsége egyben a vevő kötelezettségét is eredményezi, hiszen a teljesítés idejében nem tagadhatja meg a dolog átvételét. Úgy is mondhatjuk, hogy köteles a dolog szerződésben maghatározott időben történő átvételére. Ha ezt megtagadja, vagy az átvételhez szükséges intézkedéseket nem teszi meg, akkor átvételi késedelemről beszélünk, mely a vevő szerződésszegését jelenti. [Ptk. 6:156.§] Ennek egyik legfontosabb jogkövetkezménye, hogy annak ellenére, hogy a szerződés tárgyát nem vette át, a kárveszélyviselés átszáll a vevőre, és ő viseli a dologban bekövetkezett kárt, amelynek megtérítésére mást nem lehet kötelezni. Ez alól nincs kimentése a vevőnek akkor sem, ha vis maior miatt nem volt képes a dolog átvételére.

Tulajdonjog-fenntartás

Adásvétel esetén szükségszerű beszélni a tulajdonjog-fenntartás intézményéről. Ezt abban az esetben szokták alkalmazni, ha a szerződés megkötését követően megtörténik a tárgy birtokba adása, de még nem került kifizetésre a teljes vételár. Ekkor a vételár teljes kiegyenlítéséig az eladó fenntarthatja a tulajdonjogát, amelyet írásba kell foglalni. [6:216.§ (1)-(2)] Ugyanis a tulajdonjog nem a vételár megfizetésével száll át a vevőre, hanem a szerződés megkötése, és a dolog birtokba adása (birtokátruházás) szükséges hozzá. Ingatlan esetén pedig az ingatlan nyilvántartásba történő bejegyzése.

Tehát ha nem tartjuk fent a tulajdonjogot eladóként, és ingó dolgot átadunk a szerződés megkötését követően a vevőnek, annak ellenére, hogy a vételárat nem fizette meg, a

vevő lesz a vétel tárgyának tulajdonosa. Az eladó ebben az esetben a vételár megfizetését követelheti, kivéve, ha élt a tulajdonjog-fenntartás intézményével. A vétel meg nem fizetése egyébként szerződésszegésnek minősül, mely esetben az eladó, ha már nem áll érdekében a szerződés fenntartása, akkor elállhat a szerződéstől, amely a szerződés megkötése előtti helyzet teljes helyreállítását jelenti.

Vállalkozási szerződés általános szabályai

Szerződés létrejötte

Vállalkozási szerződést olyan esetben köt a megrendelő a vállalkozóval, amikor a vállalkozó valamilyen munkával elérhető eredmény megvalósítását vállalja, a megrendelő pedig ennek átvételére, és díj fizetésére köteles.

A gyakorlatban lényegében olyan esetben lehet vállalkozási szerződést kötni, amikor a vállalkozói oldalon álló személy vagy egyéni vállalkozó, vagy jogi személy, aki számla kiállítására jogosult és köteles is egyben.

Nincs kizárva olyan esetben sem vállalkozási szerződés megkötése, amikor az eredmény előállítására vállalkozó személy nem a fenti körbe tartozó személy, hanem magánszemély, de a gyakorlatban nem nagyon lehet találkozni ilyen szerződéssel.

Ahhoz, hogy a szerződés létrejöjjön, a felek meghatározásán túl szükséges a szolgáltatás meghatározása, valamint a vállalkozói díjról való megállapodás. [Ptk. 6:238.§.] Itt fontos megjegyezni, hogy ma már a vállalkozási szerződésnek is létezik ingyenes formája. Erről azonban a feleknek meg kell állapodniuk, tehát az ingyenességnek a szerződésből ki kell tűnnie. [6:250.§ (1)] Nem szükséges eleme a szerződésnek, de mindenképpen ajánlatos megállapodni a vállalkozó teljesítési idejéről, valamint arról, hogy a vállalkozói díj csak a munka szerződésszerű átadását követően kerül kifizetésre.

A vállalkozási szerződés legfontosabb ismérve a munkával elérhető eredmény. Olyan esetekben tudunk ilyen szerződést kötni, ha az eredmény, a mű pontosan körülhatárolható. Ilyen például valaminek a megjavítása, kivitelezése, elkészítése, szerelése, és a végén az elkészített eredmény átadása. Ugyanis a vállalkozási szerződés eredménykötelem, melyből több minden következik. Egyrészt a vállalkozó csak abban az esetben teljesíti a szerződést, ha a szerződésben meghatározott szolgáltatást maradéktalanul teljesítette. Másrészt csak ebben az esetben jogosult vállalkozói díj-

ra. Főszabály szerint tehát nem szükséges a gyakorlatban sokszor alkalmazott vállalkozó költségeinek megelőlegezése, sem pedig előleg adása a vállalkozó díjból. Természetesen a szerződéses feltételeket nagyon sok esetben befolyásolja az adott területen szokásos kereslet – kínálat, és nem biztos, hogy a megrendelőnek lehetősége van a szerződés feltételeinek ilyen irányú meghatározására.

A vállalkozási szerződés megköthető szóban, írásban és ráutaló magatartással, de a bizonyíthatóság szempontjából célszerű írásba foglalni. Vannak olyan esetkörök, amikor a jogalkotó kötelező alakszerűséget ír elő vállalkozási szerződés esetén is.

Felek jogai és kötelezettségei

A szerződés megkötését követően a vállalkozó elkezdi a munkát, amelybe a megrendelő nem szólhat bele, hiszen nagyon szűkkörű a megrendelő utasításadási joga. Ez mindig csak az eredményre terjedhet ki, de a munkamódszer megválasztására nem – kivéve, ha a gazdaságos munkavégzésről van szó. [Ptk. 6: 240.§.]

A munka elvégzését követően a megrendelőnek a munkát át kell vennie, melyet a Ptk. átadás – átvételi eljárásnak nevez. A vállalkozó akkor teljesít határidőben, ha az átadás-átvételi eljárás a teljesítési határidőn belül megkezdődik, tehát nem kell addig befejezni. Amennyiben a megrendelő az eljárás során hibát tapasztal, akkor megtagadhatja a dolog átvételét. Ha az átadott dolog hibában szenved, de a rendeltetésszerű használatra alkalmas, akkor a megrendelőnek át kell vennie a dolgot, és a vállalkozónak később ki kell javítania azt. Ilyenkor a megrendelő a vállalkozói díj arányos részét visszatarthatja. [Ptk. 6:247. §.]

Vállalkozói díj

A vállalkozó díj meghatározása történhet átalánydíjban és történhet tételes elszámolásban. Ha tételes elszámolással történik, akkor a mű átadásakor a felek részletesen elszámolnak a költségekkel és az elvégzett munka díjával, melynek számítási módját a szerződésben előre meghatározták. Átalánydíjban, vagy másképp egyösszegben történő megállapodás esetén vita merülhet fel a felek között, hogy mi az, ami beletartozott a vállalkozási szerződésbe, és ebbe az összegbe, és mi az, ami nem, és az átalánydíjon felül követelhető a megrendelőtől. Ehhez megkülönböztetjük a többletmunka és pótmunka fogalmát.[Ptk. 6: 245. §]

A többletmunka a vállalkozói díj számítása során nem, vagy nem kellő mértékben előirányzott munkatételt jelent, amely így költségtöbblettel jár. A többletmunka ese-

tén a kivitelezőnek a tervdokumentációban foglaltakat - és nem többet - kell megvalósítania, ha szerződéskötési gondatlansága folytán a szerződésben vállalt munkatételeket nem helyesen vette számításba az árkalkuláció során, és ezért a munkatételek miatt többletköltségei keletkeznek akkor a többletet a megrendelőnek nem kell megfizetnie a vállalkozó számára.

Pótmunkának kizárólag a megrendelő által a szerződés megkötése után pótlólag elrendelt munka pótmunkának minősülhet, az újfajta, illetve eltérő, költségesebb megrendelői igényeket nevezzük, melyek rendszerint tervmódosítás formájában jelennek meg. Ez tulajdonképpen a szerződés egyoldalú módosítására ad lehetőséget a megrendelőnek, de csak addig a pontig, amíg ennek elrendelése a vállalkozó feladatát nem teszi aránytalanul terhesebbé. Az ilyen jellegű munkálatok azonban nem tartoznak bele az átalánydíjba, tehát ennek megfizetését a vállalkozó követelheti a megrendelőtől az átalánydíjon felül. [Ptk. 6: 244. §.]

Megrendelő általános felmondási joga

A megrendelő az átadás – átvételi eljárás megkezdéséig bármikor, indokolás nélkül felmondhatja a vállalkozási szerződést. Ebben az esetben, ha már történt munkavégzés a díj arányos részét kell a vállalkozó felé megfizetnie. Amennyiben a szerződés felmondásából kifolyólag a vállalkozót esetleg kár érte, akkor a megrendelőnek kártalanítási kötelezettsége lesz, amelynek összege azonban nem haladhatja meg a vállalkozói díjat. Ha a megrendelő a vállalkozó szerződésszegése miatt mondja fel a szerződést, akkor természetesen nem kell kártalanítást fizetnie. Ebben az esetben nagyon fontos, hogy a felmondásban szerepeljen a szerződésszegés, mint felmondási ok megjelölése.

Megbízási szerződés általános szabályai

A szerződés létrejötte, jellemzői

Megbízási szerződés alapján a megbízott köteles a rábízott ügyet gondosan ellátni, amelyért a megbízó megbízási díjat fizet. [Ptk. 6:272.§] A megbízási szerződés alapján elvégzendő feladatok köre rendkívül széles körű lehet, így azok a szerződések, amelyek nem sorolhatók más szerződéstípusba, és nem minősülnek vállalkozási szerződésnek, megbízási szerződésnek minősülnek

A megbízási szerződés a gondossági kötelmek alaptípusa. A megbízottnak az ügyet gondos munkájával kell ellátni, meg kell tennie a tőle elvárható cselekményeket, amelyek az ügy ellátása érdekében szüksé-

gesek. A megbízási szerződés alapján nem biztos, hogy a teljesítéssel lesz eredmény, illetve nem biztos, hogy a feladat ellátása sikeres lesz. Azonban, ha a megbízott teljesítette a tőle elvárható gondossággal a feladatot, akkor a szerződés részéről teljesítettnek minősül, nem követett el szerződésszegést. Például, ha egy vállalkozás őrző-védő szolgáltatást vállal, ennek ellenére betörés történik a meghatározott területen, még minősülhet teljesítettnek a szolgáltatás. Amennyiben a szolgáltatás teljesítettnek minősül, akkor természetesen jár a megbízottnak a megfelelő díjazás.

A megbízott a feladatait mindig a megbízó érdekeinek szem előtt tartásával végzi, egy bizalmi viszony keretében. Ezért a megbízottnak folyamatos tájékoztatási kötelezettsége van a megbízó irányába. Ez történhet a megbízó felhívására, valamint akkor, ha a megbízott maga nem tudja az ügyet ellátni, és közreműködő igénybevétele vált szükségessé, vagy szükséges az utasítás megváltoztatása, esetlegesen a megbízás teljesítésre került.[Ptk.6:275.§.]

A megbízási díj

A megbízási jogviszony lehet ingyenes, és visszterhes is, ezért ha a szerződésből, vagy a felek viszonyából más nem következik, akkor a szolgáltatásért megfelelő ellenszolgáltatás jár.[Ptk. 6:280.§] Tehát, ha a felek nem kötik ki az ingyenességet, akkor meg kell állapodniuk a megbízási díj mértékében. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a megbízási szerződésnek nem lényeges feltétele a díjban való megállapodás. A díj ugyanis nemcsak akkor jár a megbízottnak, ha kikötötték, hanem akkor is, ha nem lehet feltenni, hogy a rábízott ügy ellátására ingyenesen vállalkozott. Ilyen esetben a díjra a megbízási piacon kialakult szokásos díjazás az irányadó.[BH2001. 387.]

Miután a megbízási szerződés a gondossági kötelmek alaptípusa, ha a megbízó mindent megtesz annak érdekében, hogy a megbízó érdekeit szem előtt tartva járjon el, akkor függetlenül attól, hogy eredményes lesz-e vagy sem, a díjazás megilleti.[Ptk. 6:276.§. (1)]

A díjfizetés történhet egyösszegben, részletekben, előre, utólag, eredménytől függően, vagy eredménytől függetlenül. A bírói gyakorlat következetesen elismeri a sikerdíj kikötésének jogszerűségét.[BH2005. 28.] A sikerdíj kikötése nem teszi a megbízást eredménykötelemmé, így az eredmény elmaradása önmagában nem jelenti a megbízási szerződés megszegését.

A megbízási díj teljesítésének időpontjára a felek megállapodása irányadó, ennek hiányában a szerződés teljesítésekor ese-

dékes. Amennyiben a szerződés a teljesítést megelőzően szűnt meg, a megbízott a megbízási díjnak tevékenységével arányos részét követelheti. [Ptk. 6:276.§ (2)]

Költségek előlegezése és megfizetése

A megbízott köteles a megbízás ellátásával rendszerint együtt járó költségek előlegezésére. [Ptk. 6:276. § (3)]. Amennyiben a szerződéssel összefüggésben rendkívüli költségek merülnek fel, azt nem köteles a megbízott megelőlegezni. Ha a megbízás teljesítése során a megbízott költségeket előlegezett, akkor jogosult ezek megtérítését kérni a megbízótól. A megtérítés esedékességére a felek megállapodása irányadó. Amennyiben ilyen nincs, akkor a szerződés megszűnésekor kell a költségeket megtéríteni a megbízott számára.

A megbízó felmondási joga

A megbízó bármikor, indokolás nélkül, azonnali hatállyal jogosult felmondani a szerződést a teljesítés időpontjáig. A Ptk. a megbízó felmondása esetére, ha arra nem szerződésszegés miatt kerül sor, a megbízott kárainak megtérítését rendel, kártalanítás formájában, hiszen ebben az esetben a károkozás jogszerű. [Ptk. 6:278.§ (4)]

A megbízott felmondási joga

A Ptk. a megbízott számára is biztosítja az azonnali hatályú felmondás jogát, de ha a szerződést alkalmatlan időben mondja fel, akkor köteles a felmondással okozott kárt megtéríteni.[Ptk. 6:278.§ (3)] Nem áll fenn a felmondó fél kártalanítási kötelezettsége, ha a felmondásra a megbízási szerződés megszegése miatt került sor. A megbízót akkor sem terheli kártérítési kötelezettség felmondás esetén, ha arra nem a megbízott szerződésszegése, hanem a megbízónak a megbízottal szemben megingott bizalma miatt került sor.[BH2012. 221.]

Megbízási és vállalkozási szerződés elhatárolása

A vállalkozási és megbízási szerződéstípus elemei gyakran összemosódnak az üzleti életben, holott két különböző jogviszonyról van szó, amelynek szabályozását a Ptk. is külön tárgyalja. Mégis sok esetben bizonytalanságot jelenthetlehet, hogy az adott helyzetben melyiket alkalmazzuk, hiszen maga a tényleges jogviszony gyakran vegyíti a két típus elemeit.

A megbízás egy gondossági kötelem, ahol a megbízott arra vállalkozik, hogy egy ügyet ellásson, a megbízó utasításait követve, megbízó érdekében eljárva, de nem mindig várnak el tőle konkrét eredményt. A

megbízott mindent megtesz a rábízott ügy ellátása érdekében, de kézzel fogható terméket, eredményt nem nyújt át a megbízónak. Ez a helyzet például képviseleti megbízottak: ügyvéd, ügynök, ingatlanközvetítő, bizományos; és „munkamegbízottak": orvos, szakértő, oktató stb. esetében. A megbízott jogi értelemben vett szolgáltatásának tipikusan nem része az eredmény teljesülése, a megbízott nem vállalja az eredmény beálltának a kockázatát.

A vállalkozási jogviszony azonban eredménykötelem, a vállalkozási jogviszonyban tevékenységet végző személytől eredményt várnak el, és azt, hogy az eredmény legyen alkalmas rendeltetésszerű használatra, ellenkező esetben szavatossággal tartozik. Úgy is meghatározhatjuk a két szerződés közötti különbséget, hogy az eredménykötelem alaptípusa a vállalkozási szerződés, az ügyviteli jellegű szolgáltatások alaptípusa a megbízási szerződés.

Nincs jogi akadálya azonban annak sem, hogy a díjazás meghatározásakor egy megbízási szerződésben a díj egy részét mégis eredménytől tegyék függővé, azaz pl. óradíjat és sikerdíjat is megállapítsanak, azonban figyelni kell arra, hogy a sikerdíj az elért eredménnyel arányos legyen. Az is elképzelhető, hogy egy megbízási szerződésnél a megbízott üzleti kockázatot vállal, és csak akkor tart igényt a teljes díjazásra, ha a várt eredmény nem marad el.

A megbízási, a vállalkozási, valamint a munkaszerződés elhatárolási kérdései

A polgári jog szerződéses szabadság elvének megfelelően a felek szabadon döntenek arról, hogy kötnek-e szerződést, és ha igen, kivel.[Ptk. 6:59.§] A törvény adta keretek között a felek a szerződést maguk tölthetik meg tartalommal. A szerződési szabadság azonban nem korlátlan, jogszabályba természetesen nem ütközhet. Soha nem a szerződés elnevezése alapján dönthetjük el, hogy milyen szerződésről van szó, hanem a szerződés valós tartalma lesz irányadó. Ha a munkáltató és a magánszemélyek között létrejött szerződés tartalma szerint munkaviszonyt takar, azt a szerződést kötő felek akarata sem vonhatja ki a munkajog szabályai alól.

A megkülönböztetésnek azért van nagy jelentősége, mert teljesen különböző adójogi, és munkajogi szabályok vonatkoznak a munkaszerződésekre, mint a Polgári Törvénykönyv hatálya alatt létrejött vállalkozási, és megbízási szerződésekre. Számos esetben fordul elő, hogy az adó, a társadalombiztosítási, valamint egyéb járulékok megfizetésének elkerülése érdekében a fe-

lek a munkaviszonyt megbízási vagy vállalkozási szerződéssel igyekeznek elfedni. Éppen ezért a munkaügyi hatóság jogosult a foglalkoztató és a részére munkát végző személy közötti tényleges foglalkoztatás alapján létrejött jogviszonyt minősíteni.

Ha a hatóság vagy a bíróság utóbb munkaviszonynak minősíti a jogviszonyt, annak súlyos következményei lehetnek. A hatóság meghatározott esetekben megtilthatja a további foglalkoztatást, kötelezi a foglalkoztatót a szabálytalanság meghatározott időn belül történő megszüntetésére, munkaügyi bírságot szabhat ki, és adott esetben eltilthatja a foglalkoztatót tevékenysége további folytatásától.

A hatóság átminősítő határozatának jogerőre emelkedését követően az ügyet hivatalból átteszi az illetékes adóhatósághoz, aki utóbb megfizetteti a foglalkoztatóval az elmaradt járulékkülönbözetet, illetőleg szintén jogosult bírságot kiszabni a járulék meg nem fizetése miatt. Fontos megjegyezni, hogy ezek a hatóságok átminősítik ugyan a jogviszonyt, de nem hoznak létre munkaszerződést, tehát nem lesz a polgári jogi jogviszonyból munkaszerződés. Erről a feleknek kell megállapodniuk.

Ahhoz, hogy tudjuk valójában munkaviszony vagy polgári jogi jogviszony **jött-e létre** a felek között**,** ismernünk kell az egyes jogviszonyok jellemzőit**.**

Az a munkavállaló végzi munkaviszony keretein belül a tevékenységét, aki munkáltatójával munkaszerződést köt. A munkaviszony munkaszerződéssel jön létre, melyet kötelező írásba foglalni. A munkaviszony fogalmát a Munka törvénykönyve nem definiálja, de a munkaviszonyra jellemző sajátosságokat a törvény rendelkezései tartalmazzák. A munkaviszonyt két fél hozza létre, akik azonban – szemben a polgári jogi jogviszonyokkal – nem egyenrangúak, a munkavállaló alárendelt helyzetben van a munkáltatóval szemben.

Munkaviszonyban a munkáltatót széleskörű utasítási, irányítási és ellenőrzési jog illeti meg. A munkáltató jogosult arra, hogy jogszabályi keretek között meghatározza a munkarendet, a szabadság kiadását, beosszsza a munkavállaló munkaidejét. A munkáltató utasítási joga olyan széleskörű, hogy akár az egyes részfeladatok vonatkozásában is megmondhatja, hogy mit hogyan kell csinálni. A munkavállaló köteles munkavégzésre alkalmas állapotban a munkáltató rendelkezésre állni, a munkát a munkáltató által meghatározott helyen és időben, személyesen elvégezni.

A munkavégzés alapjául szolgáló szerződéseket munkaügyi jogvitában a munkaügyi

bíróság vizsgálja, és a bíróság jogosult arra is, hogy a jogviszonyt átminősítse munkaviszonnyá. A felek között létrejövő szerződés tartalmát a munkaügyi felügyelet és az adóhatóság is vizsgálhatja. A hatóságok és a bíróság jogköre eltér egymástól.

A hatóságok úgynevezett minősítő jegyek alapján határolják el egymástól a jogviszonyokat.

Bérleti szerződés legfontosabb szabályai

Szerződés létrejötte

A bérleti szerződés a Ptk.-ban szabályozott olyan használati típusú szerződés, melyben a bérbeadó és a bérlő megállapodnak egymással arról, hogy bérbeadó a tulajdonában vagy használatában álló dolgot a bérlő időleges használatába adja, amelyért a bérlő meghatározott bérleti díjat fizet. Tehát a bérleti szerződés kötelező tartalmi eleme a felek, a bérlemény tárgya, valamint a bérleti díj meghatározása. Célszerű még a szerződésbe foglalni a költségek viselését, valamint a felek felmondási lehetőségeit. [Ptk. 6:331.§.]

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy ha a bérlet tárgya lakás, vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség, akkor lakásbérleti szerződésről beszélünk, melynek szabályai eltérőek, [Ptk. 6:342. §.] valamint ágazati szabályozás is alkalmazandó.

Szintén hangsúlyozni szükséges, hogy a bérleti szerződésnek ingyenes változata nincs, ugyanis ha a dolog időleges használatának átadásáért nem kérünk ellenértéket, akkor haszonkölcsön szerződésről beszélünk. [Ptk. 6:357. § (1)]

A bérbeadó legfontosabb kötelezettségei

A bérbeadónak két fontos kötelezettsége van. Egyrészt a teljesítés időpontjában át kell adni a dolgot a bérlőnek, másrészt pedig szavatolnia kell azt, hogy a dolog rendeltetésszerűen működik, használható. Ez a kötelezettség a bérbeadót nem csak a teljesítéskor, hanem a szerződés egész időtartama alatt terheli. [Ptk. 6:332. § (1)]. Ahhoz, hogy a bérelt dolog folyamatosan alkalmas legyen a rendeltetésszerű használatra egyrészt a bérbeadó által az ellenőrzés során feltárt hibák, hiányok kijavítását, pótlását jelenti, valamint szavatol azért, hogy a bérlőt e jogában jogellenes magatartásával senki ne akadályozza. Amennyiben ennek a kötelezettségnek nem tesz eleget, akkor szerződésszegést követ el, melynek következtében a bérlő azonnali hatállyal felmondhatja a szerződést – ha ennek a törvényi feltételei fennálnak, valamint gyakorolhatja a szerződésszegésből eredő egyéb jogkövetkezményeket.

A bérlő kötelezettségei és jogai a használattal összefüggésben

A bérlő egyik legfontosabb kötelezettsége a bérelt dolog rendeltetésszerű használata, amelyet meghatároz egyrészt magának a dolognak a természete, másrészt pedig a szerződés, ha a felek ezt kikötötték. [Ptk. 6:333. § (1)] Ha a bérlő e kötelezettségének nem tesz eleget, szerződésszegést követ el, és a szerződésszegésre vonatkozó általános szabályok szerint felel annak a kárnak a megtérítéséért, amely a rendeltetésellenes vagy szerződésellenes használat következménye. Ezen kívül bérbeadó természetesen követelheti a rendeltetésellenes használat megszüntetését. Amennyiben ennek a bérlő nem tesz eleget, és a bérbeadónak így nem áll érdekében fenntartania a szerződést, akkor a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja. [Ptk. 6:333. § (3)]

A bérlő a bérlet tárgyát a bérbeadó engedélye nélkül nem alakíthatja át, és nem adhatja más használatába. Amennyiben ezeket a tilalmakat megszegi, szerződésszegést követ el, mely esetben a fentebb említett jogkövetkezmények alkalmazhatóak. [Ptk. 6:333.§ (4), 6:334.§. (1)]

A fenntartással járó költségek viselése

Azokat a költségeket amelyek a mindennapi használattal szorosan összefüggnek a bérlő fizeti. A hosszútávú fenntartásához, karbantartásához szükséges költségeket a bérbeadó fizeti, aki rendszerint egyben a dolog tulajdonosa is. Így a dolog fenntartásával és a szerződésszerű használatra való alkalmasságának biztosításával kapcsolatos költségek és a dologgal kapcsolatos terhek (pl. adók) a bérbeadót terhelik. [Ptk. 6:335.§.]

A bérleti díj megfizetése

A bérleti díj megfizetése a bérlő főkötelezettsége, melynek mértékét és fizetési ütemezését a felek a bérleti szerződésben határozzák meg, Ha a felek másként nem állapodnak meg, akkor a bérleti díjat időszakonként, előre kell megfizetni. [Ptk. 6:336. § (1)].

A bérleti szerződés időtartama

A bérleti szerződés létrejöhet határozott vagy határozatlan időtartamra. Ha határozott időre kötött bérleti szerződésnél a bérleti idő lejárta után a bérlő a dolgot tovább használja, és ez ellen a bérbeadó tizenöt napos jogvesztő határidőn belül nem tiltakozik, a határozott időre kötött bérlet határozatlan időtartamúvá alakul át.[Ptk. 6:338. § (1)]

A bérleti szerződés felmondása

Határozott idejű szerződést rendes felmondással megszüntetni nem lehet, csak

abban az esetben, ha a felek a szerződésben ezt külön kikötötték.

A határozatlan időre kötött bérleti szerződést bármelyik fél rendes felmondással megszüntetheti, ami azt jelenti, hogy a felmondás közlése, és a szerződés megszűnése között meghatározott idő telik el. Ezt nevezzük hétköznapi nyelven felmondási időnek. Ha a felek erről nem rendelkeztek a szerződésben, a Ptk. kisegítő szabályozást biztosít [Ptk. 6:339. § (4)].

A felek a szerződésben a törvényi felmondási időnél hosszabb vagy rövidebb felmondási időben is megállapodhatnak, a Ptk. rendelkezései az eltérés lehetőségét nem zárják ki.

Akár határozott, akár határozatlan időre létrejött bérleti szerződésről van szó, bármelyik fél szerződésszegése megalapozhatja a szerződés azonnali hatályú, rendkívüli felmondását, ha a szerződésszegő magatartás következtében a másik félnek már nem áll érdekében a szerződés további fenntartása. Ebben az esetben nincs felmondási idő, a felmondás közlésével a szerződés megszűnik. [Ptk. 6:140.§(1)] Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a bérlő azonnal vissza kell, hogy adja a bérlet tárgyát a bérbeadónak, a bérbeadó pedig ettől az időponttól nem jogosult a bérleti díjra. A felmondásban a felmondás okát pontosan körül kell írni, és célszerű hivatkozni konkrétan a szerződésszegésre, mint azonnali felmondást kiváltó okra.[Ptk. 6:140.§.(2)]

Civil Közösségi Szolgáltató Központok

Milyen segítséget vehetnek még igénybe a civil szervezetek?

A 2012 óta működő civil közösségi szolgáltató központ – CKSZK (korábbi néven civil információs centrum, azaz CIC) hálózat a civil szervezetek működésének szakmai támogatása érdekében tevékenykedik. A minden megyében és a fővárosban létrehozott központok mára a magyar civil szféra fontos szereplőivé váltak, szolgáltatásaikat több ezer civil szervezet veszi igénybe, köszönhetően a civil központok folyamatosan fejlődő tevékenységi és szolgáltatási körének. A civil szervezetek működését és tevékenységét a Kormányzat – a pénzügyi eszközökön kívül – a civil központok tevékenységén keresztül tanácsadási, információs, képzési és egyéb szolgáltatásokkal támogatja.

A civil szervezetek működését segíti a civil.info.hu címen elérhető Civil Információs Portál (továbbiakban CIP). A CIP a civil szervezetekkel kapcsolatos nyilvános, közérdekű, illetve a szervezetek számára hasznos információkat gyűjti, rendszerezi és teszi közzé. A portál azzal segíti a civil szervezeteket és az iránt érdeklődőket, hogy a közérdekű önkéntességtől, a szervezetek nyilvántartási adatain keresztül, a NEA pályázatokig egy helyen érhetők el a civileket érintő alapvető információk.

A civil törvény rendelkezése alapján, a civil és társadalmi kapcsolatokért felelős miniszter (a Miniszterelnökséget vezető miniszter) a civil központok működtetésén keresztül nyújt szakmai támogatást a civil szervezetek működéséhez, illetve a szektoron belüli és a szektorok közötti együttműködések építéséhez. Az ország tizenkilenc megyéjében és Budapesten működő civil központok elsősorban maguk is civil szervezetek, melyek térítésmentesen nyújtanak szolgáltatásokat a térségbeli civil szervezeteknek, valamint a velük együttműködő gazdasági és (ön)kormányzati szereplőknek. A civil közösségi szolgáltató központ címet birtokló szervezeteket három éves időtartamra, nyílt pályázat útján választja ki a miniszter az adott megyében, illetve a fővárosban tevékenykedő szervezetek köréből. A kissé komoly hangzású civil közösségi szolgáltató központ elnevezés mögött olyan szervezetek állnak, amelyek maguk is közvetlen tapasztalatokkal rendelkeznek a civil szféra mindennapi kihívásairól és örömeiről.

Miben tudnak segíteni a civil központok?

A civil központok a jogi, pénzügyi, forrásteremtési és egyéb szolgáltatásaikat térítésmentesen nyújtják a civil szervezetek számára. A civil központ címet birtokló szervezetek a feladataikat a civil törvény rendelkezései, illetve a Miniszterelnökséggel kötött szakmai megállapodás alapján látják el. Szolgáltatásaikat mindenki ingyenesen veheti igénybe. A címbirtokos szervezetek évente legalább 460 órában nyújtanak jogi, közhasznúsági, pénzügyi, könyvviteli, adózási, az átlátható gazdálkodást erősítő, pályázati és forrásteremtési, a társadalmi felelősségvállalással, adományozással, önkéntességgel kapcsolatos, illetve számítógép-kezelési, informatikai tanácsadást. Emellett azt is vállalják, hogy évente legalább 18 információs rendezvényt szerveznek meg a szervezetek, illetve a velük kapcsolatban álló más szereplők számára. E rendezvényeknek legalább a felét a központ székhelyén kívüli telepü-

lésen, kerületben kell megvalósítaniuk. A szervezetek működéséhez, tevékenységeik és együttműködéseik építéséhez kapcsolódóan a címbirtokosok évente legalább 80 fő nem formális képzését biztosítják. E képzések a szemléletformálást, illetve egy-egy, a működés szempontjából fontos részterület gyakorlati ismereteinek átadását szolgálják.

Ahhoz, hogy a civil központok hatékonyan tudják ellátni a feladatukat, a vonatkozó adatvédelmi szabályozások betartásával adatbázisokat vezetnek a szolgáltatásaikat igénybe vevő szervezetekről, az adott megyében, kerületben dolgozó civil kapcsolatokért felelős önkormányzati munkatársakról. Ezáltal tudnak segíteni abban, hogy akár a civil szervezetek, akár más szereplők partnereket találhassanak az elképzeléseik megvalósításához. Valamennyi szolgáltatásnak van online felülete is. A címbirtokosok a saját honlapjaikon, elektronikus hírleveleiken, levelezőrendszerükön, közösségi média felületeiken, illetve a Civil Információs Portálon keresztül nemcsak a saját munkájukról adnak tájékoztatást, hanem megjelenési lehetőséget biztosítanak más civil szervezetek, valamint a civil szervezeteket közérdekű céllal elérni szándékozó intézmények és vállalkozások számára is. A külhoni magyarok által lakott régiókkal szomszédos megyékben, illetve a központi régióban tevékenykedő címbirtokosok határon túli civil szervezet bevonásával végeznek tanácsadást, rendszerint kiegészítve ezeket információs rendezvényekkel, képzésekkel is. A címbirtokosok hálózatban dolgoznak, így van lehetőségük arra, hogy egymástól is tanuljanak, de akár arra is, hogy a minden megyét és a fővárost hasonlóan érintő ügyekben közös álláspontot megjelenítve végezzék a civil érdekképviseleti munkájukat. A címbirokosokkal szemben elvárás, hogy egységesen nyújtsanak egyfajta szolgáltatási minimumot, de ennél általában többet vállalnak magukra. A szolgáltatásokat ugyanis nem lehet teljes mértékben egységesen, mindenhol azonos módon szervezni. A helyi sajátosságok nagyon meghatározók egy-egy feladatkör ellátása során. A civil szervezetek más-más kihívásokkal és lehetőségekkel találkoznak attól függően, hogy az ország mely pontján végzik tevékenységüket.

A civil közösségi szolgáltató központok elérhetőségei

A civil közösségi szolgáltató központokról bővebb információ a Civil Információs Portálon érhető el (civil.info.hu)

Megye (főváros) neve	Címbirtokos szervezet neve	CKSZK iroda címe	CKSZK e-mail címe	CKSZK iroda telefonszáma
Bács-Kiskun	Főnix Kulturális és Ifjúsági Egyesület	6000 Kecskemét, Wesselényi u. 1/A fsz. 4. 6200 Kiskőrös, Szarvas u. 2. I.em.5.	civilbacs@gmail.com civil.kecskemet@gmail.com	Kecskemét: +36/76/777517 Kiskőrös: +36/78/415165 mobil: +36/20/2929414
Baranya	Mecsek Polgári Egyesület	7621 Pécs, Rákóczi út 55., I. emelet 7629 Pécs, Dobó I. u 86-90.	info@ckszkbaranya.hu	mobil: +36/20/5055355
Békés	Egyensúly AE Egyesület	5600 Békéscsaba, Sikonyi út 3.	civilkozpontbekes@gmail.com	mobil: +36/20/2644463
Borsod-Abaúj-Zemplén	Esély és Részvétel Közhasznú Egyesület	3530 Miskolc, Széchenyi u 12. fsz. 3.	civilkozpont@erke.hu	+36/46/611559
Budapest	Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány	1037 Budapest, Hidegkuti Nándor utca 8-10	budapesticivil@budapesticivil.hu	+36/1/4795297 +36/1/4795295 +36//1/3988794 mobil: +36/20/4454105 +36/20/4927871 +36/20/492 7855
Csongrád-Csanád	Tisza-parti Civil Közösségekért Egyesület	6720 Szeged, Klauzál tér 7.	civilcsongrad@gmail.com	+36/62/258559 mobil: +36/20/2859355
Fejér	Echo Innovációs Műhely	8000 Székesfehérvár, Rákóczi utca 25. 8000 Székesfehérvár, Móricz Zsigmnod utca 14. 1. emelet	civil@echomail.hu	+36//22/502276 (13-as mellék) mobil: +36/30/6173292 +36/30/3562610
Győr-Moson-Sopron	Kisalföldi Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	9024 Győr, Bakonyi út 4/A. fsz. 2.	info@civil-gyms.hu	+36/96/512538 mobil: +36/20/9205992

Hajdú-Bihar	Civilek a Fiatalokért Egyesület	4024 Debrecen, Piac utca 69. fsz. 2/A	hbmcivilkozpont@gmail.com	+36/52/501/372 mobil: +3620/2205961 +36/20/5708417 +36/20/2207415
Heves	Eger Sikeréért Egyesület	3300 Eger, Eszterházy tér 8.	civilinfo.eger@gmail.com	+36/36/798-009 mobil: 06/20/9294176
Jász-Nagykun-Szolnok	CONTACT Mentál-higiénés Konzultációs Szolgálat	5000 Szolnok, Baross út 56.	info@contactmksz.hu	+36/56/221-882 mobil: +36/20/3227225
Komárom-Esztergom	Majki Népfőiskolai Társaság	2800 Tatabánya, Kós Károly utca 2.	civil.kem@mntkem.hu	+36/34/787242 mobil: +36/20/2362553
Nógrád	A „Háztartások Foglalkoztatásáért" Alapítvány	3100 Salgótarján, Klapka György u. 4.	nogradicivilkozpont@gmail.com	32/786-740 mobil: +36/20/9439366
Pest	Isten Szolgálatában Református Missziói Alapítvány	2336 Dunavarsány, Habitat utca 10-12. Soli Deo Gloria Közösségi Ház	ckszkpestmegye@gmail.com	+36/24/656905 mobil: +36/20/311877
Somogy	Kaposvári Gazdaságfejlesztő és Munkahelyteremtő Egyesület	7400 Kaposvár, Kossuth L. u. 1-9.	somogyicivilkozpont@gmail.com	mobil: +36/30/4084945 +36/20/2520967
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Hierotheosz Egyesület	4400 Nyíregyháza, Mártírok tere 9. 8/2.	civilkozpontszszb@gmail.com	+36/42/311324 mobil: +36/30/6241412
Tolna	Dunamenti Polgári Egyesület	7100 Szekszárd, Széchenyi u. 21.	civilkozpont.tolna@gmail.com	+36/74/672800 mobil: +36/30/3358363
Vas	Hegypásztor Kör	9700 Szombathely, Kőszegi utca 9.	info@vasicivil.hu	mobil: +36/30/9036852
Veszprém	A Veszprém Megyei Civil Hálózatért Közhasznú Egyesület	8200 Veszprém, Kossuth u. 10. 2. em 203.	civilhaz@vpmegye.hu	+36/88/401110 mobil: +36/20/3417585
Zala	Zalai Civil Életért Közhasznú Egyesület	8900 Zalaegerszeg, Kossuth út 47-51.	info@zalacivil.hu	mobil: +36/20/4743300

– Az **UNICEF UK** rekordösszegű, 141,8 millió font bevételt ért el 2021-ben, ami a közelmúltban benyújtott dokumentumok szerint 32,4 millió fonttal magasabb, mint 2020-ban. A jótékonysági szervezet a 2021. december 31-i év végi számláinak közel 30%-os növekedését részben a vészhelyzeti kampányok sikerének tulajdoníthatja. Az UNICEF a digitális marketingből származó bevételek 10%-os növekedéséről számolt be 2020-hoz képest, valamint a jótékonysági szervezettel kapcsolatos panaszok száma több mint egyharmadával csökkent az előző évhez képest.

– 2022 első negyedéve alatt a nonprofit szektor 1,4 billió dollárral járult hozzá az **Amerikai Egyesült Államok** gazdaságához, miközben a nonprofit szervezetek bruttó hozzáadott értékének növekedése 1%-kal haladta meg a teljes bruttó hazai termelést (GDP-t). Figyelemre méltó tendencia, különösen egy ingadozó gazdaságban, hogy kevesebb adományozó ad többet nonprofit szervezeteknek, miközben a kisebb ajándékokat adományozók száma csökkent. A 2020-as évet a világjárványnak tulajdonított nagylelkűség miatt kiugrónak tekintették. Míg a dollár 11%-kal nőtt 2019 óta, az adatok azt mutatják, hogy a donorok száma 0,8%-kal, a donormegtartás pedig 7,9%-kal csökkent 2019 óta a jelentés szerzői szerint.

– az **Egyesült Királyságban** becslések szerint a járvány csúcspontján 12,4 millióan jelentkeztek önkéntesnek, ebből 3,8 millióan először. A Shaping the Future with Volunteering (STFWV) egy 26 nagyobb önkéntes részvételű szervezetből álló csoport, amelyek közül sok vidéki közösségekben tevékenykedik. Áprilisban a CPRE vidéki jótékonysági szervezet vezetésével az STFWV webináriumot tartott a vidéki önkéntesség és a civil társadalom szakértőivel. A webinárium célja az volt, hogy új gondolatokat gyűjtsön arról, hogyan támogatják az önkéntességet a vidéki térségekben, tekintettel arra, hogy a civil társadalom alapvető szerepet játszik a vidéki élet társadalmi szerkezetében; konkrétan mi lehet a nagyobb nemzeti jótékonysági szervezetek szerepe, és hogyan tudnának együttműködni a kisebb jótékonysági szervezetekkel és a vidéki közösségekkel a kölcsönös előnyök érdekében.

– **Indiában** a kormányzat által irányított könyvvizsgálat keretében több nonprofit szervezetnek is meg kell osztania minden bankszámláját, lekötött betétét, külföldi adományozókkal folytatott levelezését, az alkalmazottak nemzetiségét, sőt, az általuk vásárolt járművek márkáját, típusát és értékét is, hivatkozva a külföldi hozzájárulásokról (szabályozásról) szóló törvényben foglalt jogkörre.

– **Bangladesben** civil szervezetek azért dolgoznak, hogy legyőzzék a lakosságot nagymértékben veszélyeztető leprát az országban. A kormány és a WHO által is támogatott projekt célja 163.875 leprában szenvedő ember egészségének javítása három elsődleges eszközzel: minőségi egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés, aktív esetkeresés, és a szolgáltatások iránti kereslet növelése a leprával érintett és veszélyeztetett emberek körében.

– **Ausztriában** a koronavírussal összefüggő távoktatás és időszakos oktatás különösen azoknak a tanulóknak okozott gondot, akiknek szülei nem tudnak segíteni a tanulásban. Két éve megalakult a #weiterlernen.at kezdeményezés, amelyen keresztül a tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek és fiatalok ingyenes támogatást kapnak többek között tanulóbarátoktól. A kezdeményezés révén mára több mint 100 000 órányi tanulást tanítottak a weiterlernen.at platformon keresztül, amelyet olyan civil szervezetek támogatnak, mint a Caritas, a Diakonie és a Vöröskereszt, a támogatásra szoruló gyermekeket és fiatalokat összehozzák a megfelelő tanulótársakkal. Ők lehetnek tanárnövendékek, nyugdíjas oktatók vagy más diákok. Ma már csaknem 500-an csatlakoztak a programhoz Ausztria-szerte, és eddig 12 500 iskolás használta a tanulási segédeszközt.

– **Kanadában** a Sun Youth elnevezésű szervezet az elmúlt több mint 3 évtized során közel 2000 gyermeknek adományozott új, bicikliket az Avi Morrow Bike Giveaway rendezvényén. Idén május elején a 38. alkalommal megrendezett esemény során további 100 gyermek kapott új járművet. Az alkalom Avi Morrow-ról kapta a nevét, akit a helyiek a „Biciklis Úr”-ként emlegettek és pár évvel ezelőtt hunyt el. A családja továbbra is folytatja az idős úr által teremtett hagyományt, és segít a kétkerekű járgányok beszerzésében. A biciklik kiosztása nevezéshez kötött, arra kérik az embereket, hogy írjanak pár sort az ajándékozandó gyermekről, hogy milyen nehézségeken mentek keresztül és milyen jócselekedeteket vittek véghez.

A megajándékozott gyermekek bukósisakot és biciklizárat is kapnak.

– **Németországban** a „Kulturweit" lehetőséget kínál a 18 és 26 év közötti fiatalok számára, hogy kulturális, természetvédelmi és oktatási programokba kapcsolódjanak be szerte a világon. A résztvevők például iskolák és kulturális intézmények, UNESCO nemzeti bizottságok és természeti örökségi helyszínek munkáját ismerhetik meg. Az önkéntesek támogatást kapnak utazásuk előkészítéséhez és nyomon követéséhez, valamint útiköltséget vagy bérleti költséget. A pályázati portál a bewerbung.kulturweit.de címen érhető el, melyen egyéb, külföldi közfinanszírozott programokról is tájékozódhatnak az érdeklődők.

– az **Egyesült Királyságban** a civil társadalom működését a kormány minden egyes részébe be szeretnék építeni. A Vision of Volunteering szervezet által kidolgozott program célja, hogy 2032-re az önkéntesség olyan tevékenység legyen, amely az élet különböző szakaszaiban végigkíséri az emberek életét. A szervezet az idei év folyamán tette közzé fő témáit: tudatosság és megbecsülés, méltányosság és befogadás, együttműködés és kísérletezés. Elképzelésük szerint az önkéntesség definícióját ki lehetne terjeszteni a méltányosság és a befogadás javítását célzó kezdeményezés részeként.

Jó gyakorlatok

Az országban működő civil közösségi szolgáltató központok segítségét kérve összegyűjtöttünk néhány olyan kezdeményezést, amelyek ötletet, példát adhatnak más szervezetek számára is. Ezeket adjuk közre a jó gyakorlatok gazdáival készült interjúk formájában. Igyekszünk a kiválasztott példák minden fontos jellemzőjét bemutatni. Így láthatóbbá válik az is, hogy mire érdemes figyelni az ötletek, gyakorlatok átvétele során.

Jó gyakorlat megnevezése	Önkéntesség a nemzedékek közötti együttműködésekért
Megye	Csongrád-Csanád megye
Megvalósító szervezet	**Talentum Alapítvány az Önkéntesség Támogatásáért**
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Talentum Alapítvány az Önkéntesség Támogatásáért
A jó gyakorlat alkalmazási területe	önkéntesség; digitalizáció; fiatalok bevonása; generációk közötti együttműködés.
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Középiskolás fiatalok, szakképzésben tanulók, külföldi országok fiatal önkéntesei, idősotthonok lakói, idősklubok tagjai

ERKE *A szegedi Talentum Alapítvány ügyvezető igazgatóját, Zsivkovitsné Gyenes Krisztinát kerestük meg, akit arra kérünk, hogy a Talentum Alapítvány önkéntes szervező munkájának eredményét ossza meg velünk. Mindenekelőtt ismerkedjünk meg az Alapítvánnyal. Kérem, mutassa be a szervezetet!*

Zsivkovitsné Gyenes Krisztina 1996-ban az önkéntesség nagyon új dolog volt Magyarországon, mégis elindult bennünk egy gondolat, hogy ezzel érdemes lenne foglalkozni, ezért elindítottuk a Talentum önkéntesképző programot. A talentum név fontos volt számunkra. Azt a bibliai idézetet gondoltuk szimbólumnak, amikor a gazda talentumot ad az embereknek, és van, aki elássa, és van, aki megtöbbszörözi. Mi ezt szeretnénk, hogy az embernek amilyen talentuma van, azt ne elássa, hanem többszörözze meg, és mi egy olyan színtér szeretnénk lenni, ahol ezeket a talentumokat meg lehet sokszorozni. Tehát innen indultunk. 2002-re ez a non-formális szerveződés megérett arra, hogy civil szervezetté alakuljon.

Nagyon hamar megmutatkozott, hogy ha az ember hozzányúl az önkéntességhez, és az önkéntességet szeretné fejleszteni, lehetetlen, hogy a fogadó szervezetet ne fejlessze. Az a szervezet tud jól önkéntesekkel dolgozni, akinek átgondolt struktúrája van, aki a kereteit jól meg tudja tartani. Már elég korán kialakult az a két profilunk, ami a mai napig is megvan. Egyrészt civil fejlesztő módszertani központ vagyunk, elsősorban Szegeden, illetve 2005-ben önkéntes központ lettünk, így az önkéntesség lett a másik fő feladatunk. Az önkéntesség terén mindig fontosnak éreztük, hogy kipróbáljuk magunkat új területeken, például volt önkéntes programunk börtönben, illetve 2016-ban engedélyt kaptunk arra, hogy az algyői menekülttáborban dolgozhassunk az önkénteseinkkel. Ezek az önkéntes programok nagy próbatételt jelentettek, de sok tapasztalatot hoztak.

Önkéntes központként nagyobb tematikus egységekben tevékenykedünk. Nagyon büszkék vagyunk arra, hogy a múzeumi önkéntes programunk az egyik legkorábbi, ami Magyarországon elindult. 2009-től kórházban is jelen vagyunk az önkéntesekkel, valamint színházi önkéntes programunk is van. Ami még nagyon fontos, hogy 2014-től az Európai Szolidaritási Testület keretében (2018 előtt Európai Önkéntes Szolgálat volt) külföldi önkénteseket fogadunk, és mi magunk is küldünk önkénteseket más országokba.

ERKE *A Csongrád-Csanád Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ hívta fel a figyelmünket az alapítvány munkájára. Különösen a nemzedékek közötti önkéntes programot tartotta érdemesnek a bemutatásra. Mi hívta életre ezt a programot?*

Zsivkovitsné Gyenes Krisztina Látszólag minden fontos tényező adott volt a programhoz. Egyrészt, jöttek hozzánk fiatalok az iskolákból, hogy szeretnének önkénteskedni. Másrészt tudtuk, hogy az idősklubok, idősotthonok szépkorú gondozottjai szívesen fogadnak minden figyelmet, törődést. Azért mégsem volt olyan egyszerű. Lehet, hogy furcsán hangzik, de először kötelezővé tettük a diákoknak, hogy menjenek el egy idős otthonba, és ott énekeljenek az ott lakóknak. Először csak elmentek és megcsinálták, de később ráéreztek az ízére. A közösségi szolgálatot is sokan szokták támadni azért, mert kötelező, de valójában, ha a „kötelezőség" beindul, akkor nagyon sok érték mutatkozik meg mögötte. Generáltunk különböző programokat, ahol fiatalokat és időseket kapcsoltunk össze. Először az egyik szegedi szakiskolában a kozmetikus és fodrász szakos diákoknak adtunk gyakorlási lehetőséget az idős otthon lakói

által. Az iskola nagyon nyitott volt, a mai napig nagyon jó az együttműködésünk. Felkészítettük a fiatalokat és az időseket is, mi generáltunk beszélgetéseket, például arról, hogy milyen volt régen a hajdivat, hogyan sminkelték magukat a nők, amikor háború volt, és nem volt ilyen sok kozmetikum. Ez a fiatalok számára nagyon érdekes volt és nyitottak voltak rá. Mi is csodálkoztunk rajta, hogy ez működik. Rájöttünk arra, hogy a generációkat össze lehet hozni. Nyilván ezt mederben kell tartani, szükség van segítő trénerekre, szakemberekre, aki vissza is csatolják a fiatalok számára mindazt, amit az önkéntes munka során tapasztalnak. Ennek a sikerén felbuzdulva elgondolkodtunk azon, hogy ki azok, aki szintén be tudnak kapcsolódni idős otthoni feladatokba. Egy másik szakiskolát kerestünk meg Szegeden, akik szakácsokat és felszolgálókat képeznek. Ott is fogadókészségre találtunk. Olyan idősotthont kerestünk partnerként, amelyiknek van megfelelő konyhája. Ennél is az volt a cél, hogy beszéljenek az idősek arról, hogy ők régen hogy főztek, miket csináltak.Azután a fiatalokkal együtt főztek, ami mindenki számára nagy élmény volt. Ma már minden diákot fogadni tudunk. Azt nem tudjuk biztosítani, hogy mindenki a szakmai tudását hasznosítsa, de segíteni minden diák tud.

A pandémia alatt volt olyan is, hogy amikor nem lehetett bemenni az idősotthonba, és az idősek elszigetelten élték a mindennapjaikat, azért, hogy valahogy kommunikáljunk velük, könyvjelzőket készítettek papírból a fiatalok, és az óvodások rajzoltak erre. Mi pedig elvittük a könyvjelzőket az idősotthon ajtajába és átadtuk. Ez is nagyon jól működött. Egy kicsit egyszerűbb és passzívabb dolog, de mégis valamilyen kommunikáció zajlott, még akkor is, ha nem a gyerekek vitték el a könyvjelzőket személyesen.

A pandémia másként is alakította a tevékenységünket. A járvány miatt lezárások voltak, az idősek nem tudtak kapcsolatba lépni a gyerekeikkel. Ez hozta az ötletet, hogy megkerestünk egy olyan iskolát, ahol a számítástechnika oktatás hangsúlyos. Ott is nyitott volt a középiskola vezetése, biztatták a fiatalokat, hogy vegyenek részt a programban. Nem csak közösségi szolgálatnak értékelték, hanem külön osztályzatot is kaptak a diákok. A tanfolyam általában öt alkalomból áll. Ha egy idősek otthonából jelentkezik 10 idős, akkor 10 fiatalt küldünk melléjük. Mindig párban vannak, és a párok nem változnak. Mindig ahhoz igazodik a fiatal, amire az idősnek szüksége van. Van, hogy a számítógépnek vagy az okostelefonnak a bekapcsolását gyakorolják egész program alatt addig, amíg annak a néninek

vagy bácsinak nem megy. De voltak, akik a keresőprogram használatát, a képek letöltését, küldését tanulták meg. Tehát nincs előírt tananyag, mindig az idősek igényeihez alkalmazkodnak a diákok. A végén pedig egy kis ünnepséget tartunk. Látjuk, hogy a fiatalok és az idősek között hidat tudunk építeni, ha az önkéntességet használjuk.

ERKE *Ezek a programok már évek óta működnek. Mi lehet az, ami miatt a fiatalok szívesen vállalják, hogy akár közösségi szolgálat keretében, akár egyéb keretek között az idősek körében végeznek önkéntes tevékenységet?*

Zsivkovitsné Gyenes Krisztina A gyerekek nagyon félénkek eleinte, főleg azok, akiknek a közvetlen környezetében nincsenek idősek. Fel kell őket készíteni arra, hogy milyen helyzetekkel találkozhatnak az otthonban. Viszont nagyon nagy sikerélményük van. Meglepi a fiatalokat, hogy olyan egyszerű dologgal, mint például, hogy karácsonyra körömlakkal kifestik valakinek a körmét, esetleg ünnepi matricát is ragasztanak rá, milyen nagy örömöt tudnak okozni.

ERKE *Mit tart a program legnagyobb eredményének?*

Zsivkovitsné Gyenes Krisztina Azt tartom a legnagyobb eredménynek, hogy ilyenkor egy civil szervezet, egy szakiskola és egy állami intézmény működik együtt. Ez először mindenkitől egy kicsit idegen volt, most pedig már az idősotthonokba úgy megyek én is be, mint egy második munkahelyre. Egy fontos társadalmi kapcsolódás jön létre. Nem igaz az, hogy nincs kapcsolódás. De az is igaz, hogy ezt szervezni kell és segíteni kell őket, hogy fel tudják dolgozni mindazokat, amiket átélnek, tapasztalnak. Hiszen megilletődnek például egy nénitől, aki demens, és kerekesszékben nem tudja már a mozgását koordinálni. Ezek akár rémisztőek is lehetnek egy fiatal számára, aki még nem találkozott ilyennel, és ezt kezelni kell. Ezért tartjuk fontosnak, hogy mindig legyen valaki a fiatalokkal, ezért is van minden programnak koordinátora.

ERKE *Ha valaki valami hasonlót szeretne megvalósítani az önkéntesség terén, mi az, amire nagyon oda kell figyelni? Mi az, ami sarkalatos kérdés lehet, vagy amin el lehet bukni?*

Zsivkovitsné Gyenes Krisztina Mindenképp először próbálják ki kicsiben, hogy lássák, hogy az ő szervezetükben, az ő partnereikkel ez hogyan működik, utána lehet beindítani. És amit nagyon fontosnak tartok, hogy mindig becsületes, minőségi munkát kell végezni, mert emberekkel dolgozunk. Az kezdjen bele, aki eredményeket akar elérni, hatni a társadalomra, nem pedig csak kipipálni egy projektben.

Jó gyakorlat megnevezése	Természettár és szakvezetéses séták a debreceni Nagyerdőben.
Megvalósító szervezet	Matúra és Natúra Alapítvány
Megye	Hajdú-Bihar Megye
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Váradi Zoltán
A jó gyakorlat alkalmazási területe	közösségépítés; helyi/megyei identitástudat erősítése; természetvédelem, oktatás.
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	A debreceniek, akik szívesen tesznek a természet védelméért, a lokálpatriotizmus népszerűsítéséért

ERKE *A debreceni Matúra és Natúra Alapítvány a természetvédelem, és azon belül is a környezeti nevelés területén tevékenykedik. Váradi Zoltán kuratóriumi elnököt kértük fel, hogy mutassa be az Alapítványt és a szervezet által megvalósított kezdeményezéseket. Kérem, mutassa be a Matúra és Natúra Alapítványt!*

Váradi Zoltán Az Alapítvány 2000-ben alakult. Több mint tíz éve elsődleges feladatunk a környezeti nevelés és a tudományos ismeretterjesztés, valamint olyan oktatási tevékenység, amely a környezetismeret és a biológia tudományok körül zajlik. Elsősorban gyermekek számára nyújtjuk a szolgáltatásainkat, ugyanakkor én hiszek az élethosszig tartó tanulásban, ezért időskorúakkal is sok programot valósítunk meg, valamint az én nagy kedvenceim a családi programok. A környezeti nevelés nem feltétlenül csak ismeretátadást jelent, hanem az információk elsajátítását, mi erre sokszor a játszva tanulás módszerét alkalmazzuk. Nagyon sok olyan rendezvényen veszünk részt, amelyek arról szólnak, hogy be tudjuk bizonyítani, hogy a biológia lehet gyerekjáték, és nem kell utálni a biológiát vagy a környezetismeretet. 2014-ben nyitottuk meg a Természettárat, ami nem más, mint egy természettudományos gyűjtemény. Honlapunkat (www.termeszettar.hu) országos szinten használják a téma iránt érdeklődő pedagógus és diáktársadalom. Ott vagyunk a közösségi média oldalakon is, elsősorban a facebookon. Büszkén mondhatom, hogy a témában piacvezetőnek számítunk, több mint százhetvenötezer követőnk van.

ERKE *A Hajdú-Bihar Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ ajánlotta, hogy jó gyakorlatként mutassuk be az Alapítvány*

által szervezett természetvédelmi sétákat. Honnan jött az ötlete? Milyen módon valósulnak meg ezek a séták?

Váradi Zoltán Már hat éve, hogy elindítottuk Debrecen városában a természetvédelmi sétákat. Az életre hívója az volt, hogy nekünk, debrecenieknek van egy hatalmas nagy természeti értékünk, egy igazi kincsünk, a Debreceni Nagyerdő. Ez Magyarország első természetvédelmi területe. A Debreceni Nagyerdő rengeteg kincset és értéket rejt, és szeretik is az emberek. Mi azt érjük el a sétákkal, hogy a látogatók ne csak szeressék, de ismerjék is ezeket a természeti értékeket. Velünk megtanulhatják, hogy amit ők korábban csak fának hívtak annak az igazi neve: kocsányos tölgy, fehér akác, rezgő nyár vagy erdei fenyő stb. Ugyanígy van ez az összes többi más élőlénnyel, a széncinegétől a csuszkán át a sünig. A Debreceni Nagyerdő a város tüdeje, kulturális és szabadidős helyszín. Emellet a Debreceni Parkerdő része és védett környezeti érték is.

ERKE *Hogyan lehet részt venni a sétákon?*

Váradi Zoltán A sétákat általában hétvégén tartjuk. Bárki jöhet. A Parkerdei séták ingyenesek. Elsősorban a közösségi oldalainkon, illetve a honlapunkon tesszük közzé az alkalmakat, amelyek nagyon népszerűek. Jönnek szülők kisbabákkal, és olyanok is, akik bottal járnak, tehát korosztálytól függetlenül nagy az érdeklődés a másfél-két órás séták iránt. A sokszor látott dolgokat is egészen új szemszögből, hónapról-hónapra változó módon tudjuk bemutatni. A sétákat szakértők vezetik, ők minden résztvevőt arra bátorítanak, hogy kérdezzenek vagy mondják el tapasztalataikat, élményeiket. Bár többszáz sétán vagyunk túl – még soha nem volt két egyforma séta, pont a résztvevők hozzászólásai miatt. És a program változatos, azért is mert minden érzékszervünkkel részt veszünk benne. A mohapárna simogatása, a madársóska kóstolása, az erdei pinty hangja is része a tanulás élményének. Comenius óta pedig tudjuk, hogy minél több érzékszervvel sajátítunk el dolgokat, annál jobban megmaradnak.

A bárki számára nyitott sétáink sikere alapján tudtunk az iskolák, az oktatási intézmények irányába is lépni. Elkezdtünk kihelyezett tanórákat tartani, amit a gyerekek az iskolában környezetismeretből és biológiából tanulnak, azt mi a valóságban is meg tudjuk mutatni. A visszajelzések alapján látjuk, hogy ezek a típusú előadások nagymértékben megkönnyítik nemcsak a tanulást, hanem a tanítást is.

ERKE *Ezeknek a természetismereti sé-*

táknak, amelyet már több éve tartanak, mik az eredményei? Mi az, ami az Ön számára a legfontosabb?

Váradi Zoltán Mindenképp fontos eredmény, hogy ezekre a sétákra szívesen jönnek el az emberek, akár többször is, hiszen ők is látják, hogy más-más arcát mutatja az erdő, különböző aspektusokban. Pozitív visszajelzéseket kapunk a tanárok és a diákok részéről is. Gyakran fordul elő, hogy a korábbi résztvevők elhozzák a náluk nyaraló vendégeket a sétákra.

ERKE *Milyen nehézségek merültek fel a program megvalósítása során?*

Váradi Zoltán Ami nehézséget jelentett, az mindenki számára érzékelhető volt. Ez pedig a COVID járvány. Lezártak mindent, nem lehet a közösségi rendezvényeket megtartani. Zárt térben egyáltalán nem lehetett, szabadtéren pedig korlátozva voltak ezek a programok. Nehéz volt a már meglévő közösségünket fenntartani.

ERKE *Egy program mindig változik, sohasem állandó. Így volt ez a természetismereti sétákkal is?*

Váradi Zoltán Igen. Az utóbbi években felfedezték ezt a programot a nagy cégek, amelyeknek családi nap, CSR tevékenység keretében igénylik ezeket a programokat csapatépítő céllal. Egy másik irány, hogy a nagyobb városi rendezvényeken a sétákat játékos formában valósítjuk meg. Ilyenkor ideiglenes táblákat helyezünk ki, rajtuk különböző képes, szöveges feladványokkal. Mindegyik rejtvény a Nagyerdő élővilágához kapcsolódik. Azt gondoltuk, hogy ezeken az alkalmakon csak a családok vesznek majd részt. De nagyon sokan kapcsolódnak be úgy is, hogy nincs gyerekük, csak arra sétálnak, élvezik a jó levegőt, és közben részt vesznek a játékban.

ERKE *Adaptálható ez a program akár ebben a témában, vagy akár más témában? Ha valaki kedvet kapna arra, hogy hasonló sétákat valósítson meg, mit mondana nekik? Mire figyeljenek oda?*

Váradi Zoltán Én debreceni vagyok, és szeretem ezt a várost. Fontos, hogy legyünk lokálpatrióták, vegyük észre azt, hogy milyen fantasztikus dolgok vannak körülöttünk, amelyek mellett lehet, hogy sokszor elmegyünk. Mindenhol vannak ilyen klassz dolgok. Akár természeti értékek, akár kulturális értékek, akár épített környezet, amit nem biztos, hogy mindig észreveszünk. De ezeknek története van, és jó ezeket a történeteket hallgatni, jó ezeket megismerni. Azt látom, hogy az emberek szívesen hallgatnak új, érdekes dolgokat, fogékonyak rá. Igaz a mondás, hogy nagy kár azokért a dolgokért, amiket elfelejtettünk, de még nagyobb kár azokért, amiket

meg sem tanultunk. Ez a minta tehát bármilyen témában adaptálható.

Ami nem hiányozhat semmilyen programból, az az innováció. Tehát bele kell vinni olyan újszerűséget, ami az embereknek tetszeni fog, ami nem hagyja az egész programot a későbbiek folyamán befulladni, ellaposodni. Ami személy szerint számomra nagyon fontos, és amiből nem engedek: hitelesnek kell lenni. Ha pedig hitelesek vagyunk, akkor százszor sikeresebbek a rendezvényeink is.

ERKE *Vannak még terveik?*

Váradi Zoltán Igen, hiszen itt is vannak olyan helyek a Debreceni Nagyerdőn kívül is, ahová szívesen megyünk, és az ott lakókkal együtt fel tudjuk fedezni és meg tudjuk mutatni, hogy milyen fantasztikus a természet, milyen csodák vannak az ott élők közvetlen környezetében.

Jó gyakorlat megnevezése	Élő adventi kalendárium
Megye	Pest megye
Megvalósító szervezet	Hartyáni Sváb Fiatalok Baráti Köre Egyesület
A jó gyakorlat alkalmazási területe	önkéntesség; helyi/megyei identitástudat erősítése; fiatalok bevonása; nemzedékek közötti együttműködés;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	a település lakosai, akik önként vállalják a részvételt, általában többen, mint amennyit ez az időszak elbír

ERKE *2020-ban a járvány miatt elmaradtak a hagyományos adventi programok. Az emberek igénye azonban megmaradt arra, hogy másokkal közösen készüljenek az ünnepre. A Hartyáni Sváb Fiatalok Baráti Köre Egyesület a korlátozások mellett is talált módot arra, hogy megőrizze az ünnep közösségformáló szerepét. Erről kérdezzük Surman – Majeczki Martint az egyesület elnökét.*

Surman – Majeczki Martin A Hartyáni Sváb Fiatalok Baráti Köre Egyesület közel tíz éve alakult azzal a céllal, hogy a helyi fiatalokat még inkább összefogja, bevonja a településünk hagyományőrző életébe. Szeretnénk a sváb identitást erősíteni, a német nyelvet népszerűsíteni. Mindezt fiatalos programok keretében. Tíz év távlatából úgy tűnik, hogy ez a missziónk sikeres

volt. Annak idején 12 fiatal összefogásában alakult meg a szervezet, most pedig már közel 30 tagot számlálunk, különböző korosztályokból. Éves programunk a magyarországi németség ünnepköreire épül. Elkezdődik a vízkereszttel, a német nyelvű házszenteléssel, aztán a farsangi időszak lezárását képezi nálunk a tuskóhúzás. Ez egy nagyon különleges hagyomány, csak Nyugat-Magyarországon és nálunk él. Ezt követi a húsvét, majd a májusfaállítás. Júniusban részt veszünk az Úr napi előkészületekben egy virágszőnyeg készítésével. Nyáron sváb sütőtáborunk van. Őszi esemény a Hartyán-feszt, sváb gasztronómiai és kulturális fesztivál, amin részt veszünk mindig egy önálló standdal. A Vendel-napi búcsún egy saját terményoltár készítésével vagyunk jelen. Az év a német nyelvű betlehemezéssel zárul.

ERKE *A Pest megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ az „Élő adventi naptár" kezdeményezésüket ajánlotta más közösségek számára is hasznosítható példaként. Mutassuk be ezt a programot. Honnan jött az ötlet?*

Surman – Majeczki Martin 2020-ban a járvány következtében nem tudtuk megtartani a német nyelvű betlehemezést. Egy német internetes oldalon láttam ilyen kezdeményezést, ami nagyon megtetszett. Láttam egy olyan képet, mint a boltban kapható adventi naptár, csak itt minden kis ablakban egy-egy család van, nem pedig csoki. Ezt olyan ötletesnek tartottunk, hogy ezzel hirdettük meg a kezdeményezést. Családokat kerestünk, akik szívesen vállalnak egy-egy napot, amikor adventi díszbe öltöztetik az ablakukat. Nagy meglepetésemre, első este, ahogy meghirdettem, betelt az összes hely, és még később is sokan jelentkeztek. Nagy érdeklődés övezte ezt a kezdeményezést. Minden este az esti sétájuk alkalmával a helyiek meglátogatták az éppen soron következő házat, megnézni a kidíszített ablakot. A járvány ideje alatt is egyfajta találkozási pontokká váltak ezek az ablakok. Volt egy fotósunk, aki minden este lefényképezte az ablakot, és kitettük az oldalunkra, így az online térben is megtekinthető volt, és országos hírűvé vált. Karácsonyra már huszonöt ablak volt feldíszítve. A díszítések különbözőek voltak. A hagyományos mintáktól, a horgolt díszektől, a kerámián, a szalmadíszítésen keresztül a modern vagy épp a régi sváb díszekig sok minden megtalálható volt.

ERKE *Következő évben hasonló formában valósult meg a program?*

Surman – Majeczki Martin Második évben figyeltem arra, hogy akik az első évben kimaradtak, lehetőséget kapjanak. Azzal egészült ki a program, hogy meg-

kértük a családokat, hogy aki tud, egy kis vendéglátással is készüljön. Többféle módon valósították meg ezt a családok. Egy adott időintervallumban volt, aki egy nagy vendégséget csinált az udvarán, volt, aki élőzenével is készült. De volt olyan is, aki tartott a járványtól, kirakott egy kosárban süteményt, és kedves üzenet írt mellé. Újdonság volt még, hogy csatlakoztak intézmények is a programhoz, például az iskola, óvoda, önkormányzat, kézműves ház. Mivel ez egy új kezdeményezés, folyamatosan változik, most alakulnak ki a keretei. Tavaly a Városházától indult és a templomnál ért véget, ami egy szép keretet adott az egésznek. Ami még újdonság volt a vendéglátáson túl, hogy három ablaknál előadtunk egy dalcsokor válogatást az elmúlt évek betlehemezéséből. Nagyon jó kezdeményezésnek bizonyult az élő adventi naptár. Meghittebbé tette a várakozást a kisvárosban, főleg egy olyan időszakban, amikor nem ez volt a jellemző, hanem a ridegség, a magány, a zárkózottság. Talán az a siker kulcsa, hogy egy ilyen különleges időszakban indult el. Biztosan folytatódik és új hagyomány lesz a településen. Igaz, ez nagyon sok munkát jelent, mert az advent minden napján esténként ezzel foglalkozni fárasztó, de megéri.

ERKE *Van utánpótlás, akiket be lehet vonni a munkába?*

Surman – Majeczki Martin Most ezen dolgozunk. Volt egy jó csapatunk, akikkel jól éreztük magunkat és elhanyagoltuk az utánpótlásnevelést. Most viszont már érzékeljük, hogy nagy szükség van erre. A sváb sütőtáborunkkal próbáljuk megszólítani a fiatalabbakat. Decemberben a betlehemezésbe már szeretnénk őket is bevonni.

ERKE *Mit tart a program legnagyobb eredményének?*

Surman – Majeczki Martin Sikerült egy új hagyományt megvalósítani a településen, ami azt a célt szolgálja, hogy találkozzanak az emberek, és együtt készülődjenek az ünnepre. Ez a mai korban egyre ritkább. Pont az Önök oldalát nézegettem és tetszett az a mottó, hogy „Találkozzunk gyakrabban!" Hiszen egyre kevesebbet találkozunk, és egyre inkább elidegenednek egymástól az emberek. Nekünk, civil szervezeteknek – nemzetiségtől függetlenül – az a célunk, hogy újra összefogjuk a közösséget.

ERKE *Gondolta, hogy ennek ilyen sikere lesz?*

Surman – Majeczki Martin Soha nem gondoltam volna. Azt hittem, hogy ez csak egy járvány alatti kezdeményezés lesz, utána pedig visszatérünk a régi kerékvágásba. De úgy látszik, hogy ebben még vannak lehetőségek.

Jó gyakorlat megnevezése	Határtalanul 2022 – Civil kapcsolatépítés a Kárpát-medencében
Megye	Bács-Kiskun
Megvalósító szervezet	Dél-alföldi LEADER Egyesület, további résztvevők: Szent László Határrendész Közhasznú Egyesület, Társadalmi Vállalkozások Felső-Bácskai Egyesülete, Csend Kulturális Egyesület, Sikeres Bácskáért Egyesület, Bácskaiak Egymásért Közhasznú Egyesület
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Nothof Zsombor, projektmenedzser
A jó gyakorlat alkalmazási területe	civilek vagy szektorok közötti együttműködés; fiatalok bevonása; generációk közötti együttműködés;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Felső-bácskai civil szervezetek

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

Egyesületünk felismerte a már működőképes, civil szervezetek közötti együttműködés kiemelt szerepét. A programba bekapcsolódó civil szervezetek különféle értékeket képviselnek, széles skálán mozognak szolgáltató tevékenységeik. Közös határon túl megvalósuló szolgáltatásokban, programokban gondolkodunk.

A jó gyakorlat rövid leírása

Jelenleg biztos kapcsolatunk van Vajdaságban, Bánságban, Erdélyben. A kapcsolatépítés fázisában vagyunk: cseh, lengyel és szlovák területen. Cseheknél Telnice településen a polgármesterrel tárgyaltunk a lehetőségekről, felmérve a civil szerveződésekkel való együttműködés lehetőségeit (pl. sportesemények: kézilabda stb.). Megtekintettük a helyi Babamúzeumot és annak vezetőjével egyeztettünk a fejlesztési lehetőségekről. Ezt követően az austerlitzi csata

emlékhelyét és annak múzeumát látogattuk meg. Egy napos látogatást tettünk a magyar történelem tragikus helyszínén, az Auschwitz-Birkenaui koncentrációs táborkomplexumban, ahol a számos kiállító barakk között a Magyar Kormány által berendezett kiállítást is megtekintettük. Krakkóban a Schindler-gyárat tekintettük meg. Felvidéken kapcsolatépítés történt Felső-Gömöri egyesületekkel, szó esett egy 16. sz.-i kúria felújítási lehetőségeiről, amely során a Rákóczi-kultusz feleleventése is felmerült. Erdélyben Borszéken civilekkel épült a kapcsolat egy közös túra és a helyi nevezetességek civil vezetéssel való meglátogatása által. Gyergyóremetén már 2021-ben kiépítettük a kapcsolatot, így itt az Együtt a Jövőnkért és a G10 egyesülettel folytak tárgyalások, egymás pályázatit ismerhettük meg, valamint részt vettünk másnap a falunapon, ahol egyik szervezetünk paintball szolgáltatást nyújtott. Ditró településen az Erdő Házban jártunk, amely már egy megvalósult projekt a G10 egyesület részéről. Megtekintettük a ditrói római katolikus templomot. További ismeretek bővítése érdekében eljutottunk a Békás-szorosba és a Gyilkos tóhoz.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

A kapcsolatfelvétel az összes szektorral (önkormányzat, civil szervezet, vállalkozások) megtörtént. A főbb projektekbe, pályázatokba kölcsönös betekintést nyertünk és konkrét helyszíneken az eredményeket is megtekinthettük. Szervezetünk ezen kapcsolatok határon túli szervezetekkel való koordinálásában kíván fontos tényező lenni, közös programok, rendezvények határon belül és túl történő megvalósítása által vagy programrészeként valamelyik tevékenységét szolgáltatva (pl: paintball, eü. szűrések).

Annak bemutatása, hogy a jó gyakorlat

során mennyire teljesülnek a kitűzött célok, a jó gyakorlat eredményeit milyen módszerrel/számszerű adatokkal tudja mérni. A jó gyakorlat közvetlen és közvetett hatásainak leírása.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Az utazás és távolság miatt a napok számának bővítése szükséges, valamint a számos nevezetesség megtekintésekor az azok közt való hatékonyabb útvonaltervezés. A szolgáltatási eszközök és a humán erőforrások helyszínre juttatásához a 9 fős kisbusz mellet legalább plusz egy gépjármű szükséges a színvonalas szolgáltatáshoz. Gondosabb szálláshely választásának igénye is felmerült, magasabb színvonalú szolgáltatás nyújtásával (medence, konditerem).

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Paintball esetében a Falunap során szervezettebb előkészítés és nagyobb terület, valamint asztalok, székek, napernyő, sátor biztosítása is szükséges. Épületek védelme érdekében szükséges védőháló kiépítése is. A paintball sikeres lebonyolításához partneregyesületünk minden paintball fegyvert és védőfelszerelést biztosított. Más egyesületi szolgáltatásokhoz (pl. szűrővizsgálat) áramszolgáltatás biztosítása, illetve szűrőszettek beszerzésére is szükség lesz.

Jó gyakorlat megnevezése	Aprók Tánca Kiskunhalason
Megye	Bács-Kiskun megye
Megvalósító szervezet	Pásztortűz Kulturális és Hagyományápoló Egyesület
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Szőnyiné Vas Lívia, Végső István
A jó gyakorlat alkalmazási területe	önkéntesség; közösségépítés; civilek vagy szektorok közötti együttműködés; fiatalok bevonása;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	kisgyermekes családok

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

Kiskunhalason néhány fiatal néptáncos kezdeményezésére 1996-ban elindult az országosan is ismert aprók tánca program. Pár rendezvényt élt meg a kezdeményezés. 2006-ban már anyukaként felvetették a kiskunhalasi Fészekrakó Nagycsaládos Egyesületnek, majd a 2009-től a Pásztortűz Egyesületnek, hogy érdemes lenne egy szombati délután családi eseményként néptánccal, népdallal, játékkal eltölteni. 2009 óta a Pásztortűz Egyesület szervezésében minden hónap utolsó szombatján gyűlik a népi kultúra iránt fogékony érdeklődők kis illetve nagyobb csapata. Minden kiskunhalasi és környékbeli 14 éven aluli gyermek és családjaik számára nyitott és ingyenes a program.

A jó gyakorlat rövid leírása

A gyermek táncházak fő célja a hétvégi hagyományőrző családi programok biztosítása: várunk minden kisgyermekes szülőt, nagyszülőt, aki értékes, nemzeti kultúránkat őrző és átadó órákat szeretne eltölteni velünk – s családjával. A játékokkal és a tánccal, a tárgyalkotással a népi kultúra azon értékeit szeretnénk átörökíteni, amelyek ma is hasznosak a családok számára, segíti a gyermek fejlődését, későbbi boldogulásukat, erősíti a családi kötelékeket, a haza és a település iránti elkötelezettséget.

A tánc mellett fontosnak tartjuk a népi hagyomány komplex megismertetését, így a táncközi szünetben időnként rövid vetítésen mutatunk be egy-egy, az adott hónapra eső jeles napot, népszokást, tanítunk közmondásokat, szólásokat. A kézműves tevékenységeket is a hónaphoz, jeles napokhoz, népszokásokhoz igazítjuk, s ha lehetséges, kiegészítjük közös sütéssel, főzéssel.

A gyermekek mozgásaktivitása, mozgásvágya 3-7 éves korban a legerősebb, éppen ezért az óvodának nagy szerepe van abban, hogy a gyermek jó közérzete érdekében olyan életritmust alakítson ki, melyben a mozgástevékenységnek központi szerepe van.

A mai napig nagy népszerűségnek örvend a kezdeményezés. Több helyszínen volt Kiskunhalason már az aprók tánca program, így a Tájházban, a Művelődési Házban, a Boróka Civil Házban, a Végh-kúriában és a Városi Könyvtárban is. Folyamatosan működik, mindig lehet rá számítani, hogy a családok számára igényes, színvonalas és ingyenes program lehetőség lesz. Ezáltal minden társadalmi csoport igénybe veheti. Tematikus aprók tánca napok is vannak, így volt már délszláv, moldvai, alföldi és cigány gyermek táncház is. Jó civil kezdeményezés, hiszen más társadalmi szervezetek is be tudtak épülni a programba.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Annak bemutatása, hogy a jó gyakorlat során mennyire teljesülnek a kitűzött célok, a jó gyakorlat eredményeit milyen módszerrel/számszerű adatokkal tudja mérni. A jó gyakorlat közvetlen és közvetett hatásainak leírása.

A havi aprók tánca közel 150 alkalommal biztosított ingyenes lehetőséget a magyar népi kultúrával való megismerkedésre apróságok és szüleik számára. A program 2 órás, és lehetőség szerint a délutáni alvás idő után kezdődik. A célunk mindig is az volt, hogy egy kellemes, színvonalas szombat délutáni családi programot biztosítsunk a kiskunhalasiak és környékbeliek számára.

Ez a program jelenleg a legtartósabb állandó program, ami már 13 éve mindig megtalálható a város programkínálatában.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Annak ismertetése, hogy milyen jellegű problémák akadtak, akadhatnak a gyakorlat megvalósítása, működése során. A főbb problémák és annak leírása, hogyan oldották meg és mit tanultak belőle.

Több tanulsága is a programszervezésnek. Elsődlegesen, hogy amikor a szervezést megkezdtük, akkor Kiskunhalason nem volt jellemző a néptánc az óvodák, iskolák tornaóráin. Mára ez állandó és természetes szinte minden oktatási intézményben. Folyamatos hirdetésre van szüksége a programnak. Esetenként nagyobb gyermekprogramok alkalmával nem jó a programütközés, mert ez mint rétegesemény könnyen elsikkadhat. A pandémia utáni lezárások után is megmaradt egy törzs látogatói csoport, akiknek helyenként szinte minden hétvégén szüksége lenne egy-egy ehhez hasonló ingyenes programra.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

A városi közintézmények és civil szervezetek mellett regionálisan illetve országosan is ismert népi zenekarok és néptánc tanárok segítsége és szakmai munkája is előmozdítja a folyamatos fejlődését a programnak. Az aprók tánca 2009 óta az NKA Halmos Béla programjának, majd a Csoóri Sándor Alap támogatásával, illetve az egyesület saját költségvetéséből működik. A helyi középiskolák részvételével, programonként 3-8 közérdekű önkéntes diák segíti a megvalósulást.

Jó gyakorlat megnevezése	Fogyatékkal élő és/vagy roma szociokulturálisan hátrányos helyzetű diákok tehetséggondozása testi kineszteti-kus területen, integrált keretek között a Velünk mozdulj Diáksport Egyesületben
Megye	Bács-Kiskun
Megvalósító szervezet	Velünk mozdulj Diáksport Egyesület
A jó gyakorlat kifejlesztő-je/kifejlesztői	Bányásziné Lukács Margit
Jó gyakorlat megnevezése	Fogyatékkal élő és/vagy roma szociokulturálisan hátrányos helyzetű diákok tehetséggondozása testi kineszte-tikus területen integrált keretek között a Velünk mozdulj Diáksport Egyesületben
A jó gyakorlat alkalmazá-si területe	Tehetséggondozás, társadalmi integráció
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Tehetséges fogyatékkal élő és/vagy roma diákok, és fiatal felnőttek, akik hátrányos szociokulturális környe-zetben élnek

A jó gyakorlat rövid története/ szükség-letfelismerés

A fogyatékkal élő, és/vagy roma diákok, fiatal felnőttek között is több tehetségígéret, tehetség található, ez azonban szociokultu-rálisan hátrányos helyzetük miatt ritkán tud kibontakozni. Esetükben a tehetségmodel-lek módosult formában érvényesülnek, és speciális módszereket, eszközöket igényel tehetségkibontakoztatásuk. A fogyatékos és/vagy roma diákok társadalmi elfogadása még nem általános. Jógyakorlatunk ezekre a problémákra kíván lehetőséget kínálni.

A jó gyakorlat rövid leírása

A jógyakorlat innovatív volta, komp-lexitásában **és** a személyiség sokoldalú fejlesztésében valósul meg. A sokszínű programok, edzések, amelyek heti rendsze-rességgel, vagy tömbösített, tábori megva-lósítás formájában valósulnak meg, segítik a tehetségek kibontakozását. A programok integratív körülmények között valósulnak meg, ahol a fogyatékkal élő és/vagy roma, rendkívül nehéz szociokulturális háttérrel rendelkező diákok felkészítése az ép társa-ikkal együtt valósul meg.

Szemléletformálás szempontjából az integratív tevékenységek biztosítj**ák a** fogyatékkal élő és/vagy roma diákok társadalmi elfogadását.

Sportági tudás szempontjából, elsősorban az ökölvívás, atlétika és futball területén, a célcsoport technikai tudása jelentős mértékben bővül.

Rövid távú eredményként jelenik meg a tehetségígéreteknek a komplex fejlesztése által történő testi és pszichikus tényezők fejlődése. Testi fejlődés: mozgáskoordináció, gyorsaság, ügyesség, mozgásbiztonság kialakulása. Pszichés fejlődés tekintetében: kitartás, kudarctűrés, sikerek kezelése stb., a szociális kompetenciák fejlődése, a gyakran kooperatív csoportmunkában végzett feladatok, és a csapatsportban látványos, ahol fogyatékkal élő és/vagy roma szociokulturálisan hátrányos helyzetű sportoló és ép fejlődésmenetű diák, vagy fiatal felnőtt tevékenykedik együtt. A jógyakorlatunk több éven át kipróbálásra került, és bevált. Természetesen a PDCA ciklusnak megfelelően tökéletesítettük minden évben.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Annak bemutatása, hogy a jó gyakorlat során mennyire teljesülnek a kitűzött célok, a jó gyakorlat eredményeit milyen módszerrel/számszerű adatokkal tudja mérni. A jó gyakorlat közvetlen és közvetett hatásainak leírása.

Kognitív képességeik fejlődtek. Alátámasztása: tantárgyi átlagok emelkedése. Szóbeli kommunikáció fejlődése: A többségi intézmények tanulóinak szókincse, szóbeli kommunikációja által a célcsoport kommunikációját árnyaltabbá teszi. Szociális képességek fejlődése: A szociális képességek kétoldalú fejlődése biztosított az integrált körülmények között végzett tevékenységek által. Társadalmi integráció: Az ép fejlődési menetű résztvevők megtanulják elfogadni a célcsoportot. Szabálytudat: A szabályokat ők alkották, aláírták, ezzel jelezték, hogy betartják azokat.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Annak ismertetése, hogy milyen jellegű problémák akadtak, akadhatnak a gyakorlat megvalósítása, működése során. A főbb problémák és annak leírása, hogyan oldották meg és mit tanultak belőle.

A jógyakorlat megvalósítása során a probléma a helyszín biztosítása volt. Ennek személyi feltétel változása volt az oka. A megoldást, új megvalósítási helyszín jelentette. A másik problémánk anyagi jellegű volt, de ezt is sikerült pályázati forrásokból megoldani.

A tanulság, hogy mindig kell egy B, sőt egy C terv is a megvalósítási helyszín, és a személyi feltételek tekintetében.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Személyi erőforrások tekintetében olyan elhivatott szakemberek megléte, akik a célcsoport tehetséggondozásában magas szintű szakmai tudással-és végzettséggel rendelkeznek testi kinesztetikus területen. Illetve, akik társadalmi felelősségvállalás keretében is hajlandók fejleszteni az elsődleges célcsoportot. Önkéntesek bevonása szükségszerű.

Fontos erőforrás olyan személy megléte, aki jártas a fentieken kívül a pályázatírásban is, ezáltal forrásokat tud elnyerni a megvalósításhoz. Igy már a gazdasági/tárgyi feltétel is teljesülhet. Tárgyi feltétel még a sportszerek és sportpályák, termek rendelkezésre állása.

Jó gyakorlat megnevezése	Diákok bevonása az önkénteskedésbe
Megye	Baranya Megye
Megvalósító szervezet	Várunkért és Városunkért Egyesület
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Várunkért és Városunkért Egyesület
A jó gyakorlat alkalmazási területe	Ifjúság, önkéntesség;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	14-18 éves korú diákok

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

A civil szervezetek önkéntes programjai általában nehezen indulnak be és a diákoknak kötelezően előírt közösségi szolgálat esetében is az leigazolás ténye van prioritásban, nem pedig a szolgálat szellemiségének lényege.

A jó gyakorlat rövid leírása

A Várunkért és Városunkért Egyesület a diákok közösségi szolgálatát érdekessé teszik a jelentkezők számára. Igyekeznek változatos feladatokat rájuk bízni, miközben megismerkedhetnek a turisztika és vendéglátás szépségeivel, különböző feladat típusokkal, lehetőséget biztosítanak

számukra az egyesület által rendezett programokon való részvételre is, mint például koncertek, érdekes előadások, fesztiválok. A közösségi szolgálat középpontjában a fiataloknak szóló és hozzájuk közel álló tevékenység, programok vannak, aminek köszönhetően az általuk végzett munkát megkedvelik, továbbá lehetőségük van választani a különböző feladatkörök közül, így mindenki megtalálja az egyéniségéhez legjobban illeszkedő hasznos faladatot. A közösségi szolgálatot „ jó buli és szórakozási" lehetőségként hirdetik, ezért a diákok is pozitív várakozással kezdenek hozzá. Tekintettel arra, hogy nagyobb létszám befogadására alkalmas az egyesület, így akár a barátaikkal együtt is teljesíthetik a szolgálatot.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Éves szinten az általunk felajánlott lehetőségeket átlagossal évente 15-20 diák veszi igénybe, a jövőben szeretnénk a kínálatot bővíteni és célunk, hogy a diákok a szolgálat során minél jobban megismerjék városukat és a civilszférába minél többen vállaljanak szerepet az önkéntesség után. Sok esetben a közösségi szolgálatos diákok a kötelező óraszám után is szívesen jönnek vissza önkénteskedni, hiszen hangsúlyt fektetünk a munkájuk elismerésére és a pozitív visszajelzeskre.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Annak ismertetése, hogy milyen jellegű problémák akadtak, akadhatnak a gyakorlat megvalósítása, működése során. A főbb problémák és annak leírása, hogyan oldották meg és mit tanultak belőle.

A diákok a városunkban működő lehetőségekről, civil szervezetekről keveset tudnak, ezért a bemutatkozó fórumokkal szoktuk népszerűsíteni az egyesület által kínált lehetőségeket, ahol ismertetésre kerül az egyesület tevékenysége és a várható munka jellege is. Ha már hallanak az egyesületről, interneten is utána tusnak olvasni, illetve a

személyes invitálás is pozitívan ha a diákokra, nagyobb magabiztosságot ad nekik, ha tudják, kit kell keresni az egyesületen belül.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

A városunkba működő civil szervezetek összefogására és a diákok koordinálására volt szükség, ami az egyesületi tagok aktív bevonásával valósulhatott meg. Fontos, hogy gyermekközpontú habitussal rendelkező egyesületi tag legyen a diákokkal kapcsolatban, aki tud a nyelvükön beszélni. Az egyesület sok bemutatót, érdekes hagyományőrző programokat szervez, aminek köszönhetően könnyebb a diákokat bevonni az elvégzendő feladatokba.

Jó gyakorlat megnevezése	„Jövőt építünk”- életvezetés segítő tábor és után követő szombatok
Megye	Baranya
Megvalósító szervezet	Pécsi Székesegyház Nagycsaládos Egyesület
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Varnyú Ildikó
A jó gyakorlat alkalmazási területe	önkéntesség; közösségépítés; energia- és környezettudatosság; életvezetési kompetenciák fejlesztése
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Létminimum alatt élő családok

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

Egyesületünk biztosít jogi és életvezetési, „A” tanácsadást a családoknak. Ezen alkalmak sokféle nehézséget, hátrányt, problémát tárnak fel. Ezekre próbálunk megoldást találni és amikor anyagi lehetőségeink engedik speciális segítséget nyújtani. A legnagyobb lendületet egy ötgyerekes család sorsa adta, ahonnan a gyerekeket ki akarták emelni, mert nem tudták beosztani a pénzt, mivel nem tanította meg nekik senki. Van aki még soha nem vett részt gyermekével közös programon. Sok szülőnek szüksége van munkaerőpiaci fejlesztésre, önbizalom erősítésre

A jó gyakorlat rövid leírása

A táborba, minden évben, olyan létminimum alatt élő családokat hívunk meg, ahol a család alapvető funkciói sérültek. Többnyire teljes családok vesznek részt, de vannak közöttük elváltak vagy özvegyek, akik egyedül küzdenek a hétköznapokkal. Az ő helyzetükben szinte megfizethetetlen élmény, egy-egy múzeumlátogatás, vagy cukrászda, mivel a napi meleg ételt is nehezen teremtik elő. Arról pedig végképp szó sem lehet az ő esetükben, hogy több napra elutazzanak valahová, nyaraljanak, pihenjenek – a táborral erre is lehetőséget kapnak. Rendszeresen meghívunk védőnőt, bűnmegelőzési szakembert, munkaerő-piaci szakembert, kommunikációs szakembert, szakácsot, kézművest, akik tartalmas előadásokkal és foglalkozásokkal segítik az ismeretek elsajátítását. Az Egyesületünk munkatársai mind önkéntes alapon segítik a tábor sikeres lebonyolítását.

A tábori program általános célja: A közös élményeken túl olyan ismeretanyag és techni-

kák elsajátítása, amelyek a hétköznapi életet könnyíthetik. Szintén fontos célkitűzés, hogy a jelen lévő gyerekek, akik a jövő generációja, élményeket szerezzenek, illetve példát lássanak. Fontos, hogy ők maguk is elsajátítsanak ismereteket és készségeket, amellyel megkönnyíthetjük az ő hétköznapjaikat.

A tábor nyáron valósul meg és utána fél éven keresztül egy-egy szombaton újra találkozik a csoport örülni a sikereknek, megbeszélni a felmerült problémákat, támogatni, segíteni egymást.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Annak bemutatása, hogy a jó gyakorlat során mennyire teljesülnek a kitűzött célok, a jó gyakorlat eredményeit milyen módszerrel/számszerű adatokkal tudja mérni. A jó gyakorlat közvetlen és közvetett hatásainak leírása.

A táboron résztvevő szülőkkel az utánkövető szombatokon kérdőívet töltettünk ki. Rákérdeztünk, hogy a tábor programelemei miben segítették, változtatták meg a mindennapjaikat. Néhány válasz: „Találtam állást, mert tudok magamról beszélni pár mondatot", „kevés alapanyagból tudok ízletes ételt főzni", „felfedeztem, hogy a gyermekem milyen ügyeskezű, elviszem minden ingyenes kézműves programra", „megtanultam beosztani a keresetemet, hogy hó végén is legyen ennivalónk", „ megművelem a kertet, sok finom zöldség kerül a család asztalára".

A családok az elsajátított ismereteiket viszik tovább a szűkebb ill. tágabb ismeretségi körükbe, így sok-sok család ismerete gyarapodhat. A gyerekek élményei és tapasztalatai egy igényesebb jövő felé fordíthatják őket.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Annak ismertetése, hogy milyen jellegű problémák akadtak, akadhatnak a gyakorlat megvalósítása, működése során. A főbb problémák és annak leírása, hogyan oldották meg és mit tanultak belőle.

Meg kell találni a rászoruló családokat, a szervezett védőnői hálózat sokat segít ebben.

A különböző mentalitású, különböző rasszba tartozó, különböző időbeosztással élő családoknak együtt kellett élni és egyszerre kellett részt venni a programokon. De a közös lét, közös élmények hamar összekovácsolják a csoportot és elfogadóvá teszik őket a másik különbözőségére. Kihívás volt az egységes napirend betartása, és hogy a férfiak is részt vegyenek a programokon. Mindenkinek tenni kellett a közösségért: kisebb takarítás, mosogatás, elpakolás a közös helyiségekben. A dolgosak számon kérték a lustábbakat, így mindenkinek ki kellett vennie a részét a munkából.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Mindenképpen szükséges a megfelelő anyagi fedezet, melyet eddig csak pályázatokból tudtunk előteremteni.

Sokkal egyszerűbb feladat megtalálni azokat az önkénteseket, akik egész héten át segítik a családokat éjjel és nappal egyaránt.

Jó gyakorlat megnevezése	Tanya-és Falugondnokoki szolgálatok szakmai támogatása
Megye	Borsod-Abaúj-Zemplén megye
Megvalósító szervezet	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanya-és Falugondnokok Egyesülete
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanya-és Falugondnokok Egyesülete
A jó gyakorlat alkalmazási területe (aláhúzással kérjük jelölni)	a szervezet kiszámítható/fenntartható működése; újszerű vagy tovább fejlesztett gyakorlat valamely társadalmi probléma, közösségi konfliktus kezelésére; közösségépítés; helyi/megyei identitástudat erősítése; civilek vagy szektorok közötti együttműködés; fiatalok bevonása; generációk közötti együttműködés;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Falu-és tanyagondnokok, a szolgálatokat fenntartó szervezetek. Kistelepülésen élők, kistelepülések közösségei, a kistelepüléseken élő aktív helyi emberek.

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

Egyesületünk 1999 márciusában alakult. Az elmúlt évtizedekben munkánkkal folyamatosan segítettük a falu és tanyagondnoki szolgálatokat működtető fenntartókat képzések szervezésével, szakmai találkozók szervezésével, tanácsadással. A szakmai feladatok mellett természetesen a civil szervezet alapszabályában megfogalmazott feladatok és ahhoz kapcsolódó értékek megtartása az egyik legfontosabb célunk. Legnagyobb értékünk a szakmai, baráti közösség.

A jó gyakorlat rövid leírása

A szervezet tevékenységi köre szerteágazó. A klasszikus értelemben vett civil szervezeti működés jellemzi az alap működést. Fontos célunk a közösség megtartása, összetartása. A korábbi évek szakmai munkájának eredményeként Egyesületünk kapcsolatrendszere, szakmai működése nem csak Borsod-Abaúj-Zemplén megyére terjed ki. A falu-és tanyagondnoki alapképzés megvalósításában való részvételnek köszönhetően szoros kapcsolatot ápolunk Nógrád-Heves, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Hajdú-Bihar megye falu -és ta-

nyagondnokaival, valamint az őket tömörítő egyesületekkel, hozzájuk kapcsolódó szakmai szervezetekkel. Az országosan működő falugondnoki egyesületekkel is élő kapcsolatot tartunk fenn. Legfontosabb célunk, a képzések, és szakmai fórumok szervezése sorén a kistelepüléseken, tanyákon, külterületek dolgozó szakembereket olyan szakmai tudással felvértezni, melyet a mindennapi munkavégzésük folyamán hatékonyan használhatnak, legyen szó egy ügyintézésről, egyéni problémák megoldásáról, vagy akár egy közösségi program megszervezéséről. A falugondnok/tanyagondnok sok esetben egyedül végzi munkáját az ellátási területén, ezért fontos, hogy szakmai identitásukat erősítsük a közösség révén, **és ezen felül** a szakmai és szakmaközi szervezetek is érezzék jelenlétük fontosságát.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete

Célunk, hogy a továbbiakban is meg tudjuk őrizni szakmai, baráti közösségünket, valamint az elmúlt időszakhoz hasonlóan szakmai munkánk eddigi színvonalát is meg tudjuk **őrizni**. Országosan a falugondnoki szolgálatok száma 1800 fölött van, megyénkben 211 szolgálat működik.

Annak bemutatása, hogy a jó gyakorlat során mennyire teljesülnek a kitűzött célok, a jó gyakorlat eredményeit milyen módszerrel/számszerű adatokkal tudja mérni. A jó gyakorlat közvetlen és közvetett hatásainak leírása.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Annak ismertetése, hogy milyen jellegű problémák akadtak, akadhatnak a gyakorlat megvalósítása, működése során. A főbb problémák és annak leírása, hogyan oldották meg és mit tanultak belőle.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Élünk a pályázati lehetőségekkel. Igyekeztünk céljainkat megvalósítani, programjaink, terveink megvalósításában nagyon sok segítséget kapunk aktív falugondnok kollégáktól, fenntartóktól, az egyesület tagjaitól és családjaiktól.

Jó gyakorlat megnevezése	Házi tésztagyúrás
Megye	Borsod-Abaúj-Zemplén megye
Megvalósító szervezet	Miskolci Nagycsaládosok Egyesülete
A jó gyakorlat alkalmazási területe	adományozás; közösségépítés; energia- és környezettudatosság; generációk közötti együttműködés
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Az Egyesület tagjai

ERKE *A Miskolci Nagycsaládosok Egyesületének elnökét, Bak Lászlót kértük fel, arra, hogy osszon meg velünk egy olyan példát, amivel nem egyszerűen segítik a családokat, hanem aktívan bevonják őket a közösség életébe is. Kérem, mutassa be néhány szóval a szervezetet!*

Bak László A Miskolci Nagycsaládosok Egyesülete a három, vagy annál több gyermeket nevelő családok egyesülete. Egyesületünk 1991-ben alakult, és az akkor hiányos szociális ellátó és érdekképviseleti rendszer hiányosságait kihasználva fogta össze a nagycsaládosokat. Bár a világ azóta sokat változott, de célunk és alaptevékenységünk változatlan. Ma is a három vagy több gyermeket nevelő szülőkért és családokért tevékenykedünk. Jelen rohanó világunkban óriási érték a család és van létjogosultsága az egyesületnek - amit a minket érő folyamatos megkeresések is alátámasztanak. Az évek során többször változott az egyesület. Jelenleg 60 tagcsaládot számlál, ami közel 290-320 főt tesz ki. Ebben ugyanúgy vannak régi tagjaink, mint az új, fiatalos lendületű édesanyák és édesapák. Minden tisztviselőnk társadalmi munkában látja el a feladatát, és az egyesület tagjai folyamatos önkéntes munkával támogatják a társadalmi szervezetet. Egyesületünkben ajánlási rendszerrel egybekötött belépési rendszer működik, melynek célja, hogy egymásért felelősséget vállaljunk. Amennyiben valakiről kevés információnk van, az őt behozó két család feladata utolérni őket, és tartani vele a kapcsolatot.

Egyesületünk több középiskolával is kapcsolatot tart, és így több mint 4 középiskola diákjai végezhetnek nálunk az érettségi megszerzéséhez szükséges önkéntes közösségi szolgálatot.

Tagcsaládjainkat nem csak képviseleti tanácsokkal és adományokkal segítjük, hanem folyamatos ingyenes jogi tanácsadást is lehetővé teszünk a számukra.

Vannak tagcsaládjaink Miskolcon kívül

Felsőzsolcáról, Bükkszentkeresztről, Szikszóról, Bükkaranyosról, Ongáról, Mályiból, Nyékládházáról, Tardonáról, Sárospatakról, Sajószentpéterről és Radostyánból is, így egyesületünk Miskolc agglomerációját is lefedi.

ERKE *A Miskolci Nagycsaládosok Egyesülete 2021-ben elindított egy programot, amely során házi tésztát készítettek. Mi volt ennek az apropója?*

Bak László Az ötlet úgy született, hogy a Nő a Siker Alapítványtól az egyesületünk nagyobb mennyiségű tojást és lisztet kapott adományként. Miután ezeket a családjainknak átadtuk, jelentős mennyiség maradt. Így arra gondoltunk, hogy feleleventünk egy régi hagyományt, házi tésztát készítünk. Több szempontból is hasznosnak találtuk például ápoljuk ezzel a régi hagyományt, a tapasztalt korosztály megtanítja a fiatalabbakat a tésztagyúrás fortélyaira, mert manapság ez a tudás hiányzik a háztartásokból és végül gazdaságos is.

ERKE *Hogyan zajlott a program? Milyen előkészítésre volt szükség?*

Bak László Mivel az alapanyagok megvoltak, tárgyi eszközökre volt szükség, hogy el tudjunk kezdeni tésztát gyúrni. A helyiség adott volt, az egyesület székhelye alkalmas volt erre. A közösségi oldalunkon meghirdettük, hogy gyúródeszkára, tésztanyújtó gépre, vágó gépre van szükségünk. Jöttek is a felajánlások, például három gyúrótáblát és három tésztanyújtót is kaptunk. Ami apróság még hiányzott, azt pedig beszereztük. Több héten át jöttek össze az idősebb és fiatalabb anyukák és a gyerekek tésztát gyúrni. Első alkalommal még tanulgatták az asszonyok a metódust, hogyan is kell jól összeállítani a tésztát. Figyelni kellett, hogy ne legyen túl lágy, vagy túl kemény a tészta, de végül megtalálták a legjobb arányokat. Közel 350 tojást és 30 kilogramm lisztet dolgoztunk fel, amiből nagyjából 45 kilogramm tésztát készítettünk. Cérnametéltet, kis kockát, eperlevelet szárítottunk és csomagoltunk be. Az elkészült tésztákat többféleképpen fel tudtuk használni az egyesületben azon túl, hogy száz család részesült belőle. Ilyen volt például egy-egy közösségi főzés, de az egyesületünk 30 éves évfordulóján tombolanyereményként sorsoltunk ki több kilogramm

tésztát, illetve karácsonykor ezzel köszöntük meg az önkéntesek munkáját.

ERKE *Az elkészült tésztákon túl milyen eredménye volt ennek a programnak?*

Bak László Számomra nagyon fontos volt az, hogy ne csak konkrét, kézzelfogható produktuma legyen, hanem hogy ezáltal a tagjaink még jobban megismerkedjenek egymással, és megismerkedjenek a hagyományőrzés eme formájával. Nagyon fontos közösségformáló ereje volt, hiszen több alkalommal együtt voltak, együtt dolgoztak, beszélgettek. A munka eredményeként a gyerekek megtapasztalták, hogy mi a különbség a házi tészta és a bolti tészta között. Mostanság már a bolti tészta gyorsabb, egyszerűbb, hiszen csak meg kell venni, ezért a legtöbb háztartásban bolti tésztát használnak. Itt viszont a gyerekek megtanulták értékelni a saját maguk által készített tésztát. Lassan a tésztakészítés hagyománya kihalófélben van, ezért esélyt adtunk a fiatalabb generációnak, hogy elsajátítsák ezt, hogy később majd maguk is továbbadhassák.

ERKE *Mi az, ami miatt hasznos lehet más szervezeteknek is hasonló rendezvényt szervezni?*

Bak László Elsősorban a közösségfejlesztő ereje miatt ajánlom más szervezeteknek is, hogy készítsenek közösen házi tésztát.

ERKE *Van-e valami, amire érdemes odafigyelni a megvalósítás során?*

Bak László Fontos, hogy legyen olyan hely, amit több napig is tudnak használni, hiszen a tésztának több napot kell száradni. És természetesen szükség van olyan önkéntesekre, akik át tudják adni ezt a tudást másoknak. Az elkészített tésztát a karitatív felhasználáson túl, akár kisközösségi piacokon is lehet értékesíteni.

Jó gyakorlat megnevezése	Önkéntesség az intergenerációs együttműködésekért
Megye	Csongrád-Csanád megye
Megvalósító szervezet	Talentum Alapítvány az Önkéntesség Támogatásáért
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Talentum Alapítvány az Önkéntesség Támogatásáért
A jó gyakorlat alkalmazási területe	önkéntesség; digitalizáció; fiatalok bevonása; generációk közötti együttműködés;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Középiskolás fiatalok, szakképzésben tanulók, külföldi országok fiatal önkéntesei, idősotthonok lakói, idősklubok tagjai

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

A generációk közötti szakadék korunk jelensége. Hiszünk abban, hogy ezt alulról jövő, helyi kezdeményezésekkel lehet megoldani. Az alapítvány kiterjedt intergenerációs programot működtet, ahol hazai és külföldi önkéntesek, gimnazisták és szakképzésben tanulók, idősotthonok lakói és idősklubok tagjai vesznek részt.

A jó gyakorlat rövid leírás

Az EFOP program keretében számos helyi közösséget fejlesztő programot valósítottunk meg, de kiemelkedtek az intergenerációs programok, mert sikeresek mind az idősek mind a fiatalok körében, a projekt zárása után is rendszeresen megvalósulnak.

Elsőként az idősek igényeit és nyitottságát mértük fel, hogy többféle programot kínálhassunk. Erre alapozva fejlesztettük ki a rövidebb önkéntes akciókat, és a hosszabb, nagyobb elköteleződést igénylő programsorozatokat. Az egyes területekre fiatal önkénteseket toboroztuk, akik felkészítésen vettek részt és mentori segítséget is kaptak. Legnépszerűbb programok:

– Rendszeres önkéntes akciók, amikor a szépészet szakos tanulók ellátogatnak az idősotthonba és új frizurát, körömfestést, masszírozást adnak a néniknek és bácsiknak.

– Örömet jelentett a közös főzés adta lehetőség, amikor az idősek főztek a fiatal szakácstanulókkal.

– Már hosszabb, tanfolyam szerű program amikor a fiatalok tanítják a mobiltelefon használat, a közösségi kommunikáció

csínját-bínját időseknek. A tanfolyamnak köszönhetően egyfajta közösség alakul ki a résztvevők között.

– A pandémia idején, fiatal önkéntesek idézetes könyvjelzőket készítettek, amelyre óvodások rajzoltak, végül az idősotthon lakói, magányosan élők kapták ajándékba.

Az Európai Szolidaritási Testület (ESC) programjának keretében érkező külföldi fiatal önkéntesek szívesen vesznek részt az intergenerációs programokban (zenés délutánokat szerveznek, táncot mutatnak be vagy sakkoznak az idősekkel).

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Látjuk, hogy nem a generációk elhidegülése okozza a távolságot, hanem az, hogy nagyon kevés a fórum a generációk találkozására, ahol közösen érezhetik jól magukat. Az önkéntes akciók és programok megvalósulását a kontaktusok számával, a találkozások óraszámmal mérhetjük mennyiségileg, de sokkal többet jelent az az attitűdváltozás, amely a fiatalokban kialakul, ahogy nyitottá és türelmessé válnak az idősek irányába, míg ezzel egyidőben az idősek elismerik a fiatalok tudását, érdeklődését.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

A legfontosabb, hogy mérjük fel valóban mire nyitottak idősek! A megfelelő tevékenységre olyan fiatalokat válogassunk, akik az adott területen ügyesek, kreatívak, mert így lesz sikeres és hasznos a program. Nagyon fontos, hogy legyen egy koordinátor, aki képes változtatni, átszervezni a programot, ha kell, észrevenni a felek igényeit, nehézségeit, megfelelő keretet adni a programnak és tudatosítani a feladat hasznosságát.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Az önkénteseket fogadó szervezeteknek elsőlépésben át kell gondolniuk, hogy a szervezet stratégiájába hogyan tudják az önkéntes programokat illeszteni, majd tájékozódni és beszélgetni kell azon célcsoporttal, akikben kevésbé van tapasztalatuk. Az igényeket programokká kell formálni, amelyhez szervezőkészségre van szükség, az önkéntesek fogadásához pedig az önkéntesmenedzsment tudás szinte elengedhetetlen.

Jó gyakorlat megnevezése	Természettár nyári szaktáborok - Élmények rengetege
Megye	Hajdú-Bihar Megye
Megvalósító szervezet	Matúra és Natúra Alapítvány / Természettár
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Váradi Zoltán
A jó gyakorlat alkalmazási területe	önkéntesség; közösségépítés; helyi/megyei identitástudat erősítése; fiatalok bevonása; természetvédelem, oktatás
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	A természettudományok iránt érdeklődő általános iskolás tanulók

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

A nyári szünidő nagy kihívás a szülők számára, hiszen a vakáció időtartama hosszabb, mint a kivehető szabadságoké. Sok esetben még a nagyszülők is aktív munkavállalók, ezért a gyerekek biztonságos elhelyezése sokak számára igazi kihívás. A nyári táborok sokfélék lehetnek, jellegük és tematikájuk szerint eltérők. A tábor nem iskola, hiszen nincsenek tanórák, ugyanakkor egy jó tábor több mint gyerekmegőrző. Szükségét éreztük annak, hogy létrehozzunk egy természetbúvár tábort azoknak a tanulóknak, akik érdeklődnek a biológia világa iránt és közben láthatatlanul, főleg játékos formában bővítik ismereteiket.

A jó gyakorlat rövid leírása

A Természettár szaktáborok hosszú évek óta valósulnak meg igazi erdei-mezei környezetben, szinte egész nyáron. Táboraink napközi jellegűek, azaz délutánonként véget érnek, majd következő nap folytatódnak. Minden táborunk 5 napos, napi háromszori étkezéssel. A tábori tematika pedig a biológia tudománya körül forog, akár a foglalkozások, az előadások, a kézműves tevékenységek, sőt a köztük lévő játékok is. Van terepi rovargyűjtés, botanikai ismeretek, ősállattan, emberi test működése, madarászat, tengeri élővilág, természetvédelem.

Fakultatív programként a szerda éjjelt sátorban töltjük, és éjszakai programot szervezünk a gyerekeknek, éjszakai túra, bagolyles, kincskeresés, csillagászat.

A tábor szakmai programját természetpedagógus állítja össze, a kézműves foglalkozások alapanyagai saját tervezésűek és gyártásúak. A táborokat mindig szakképzett oktatók vezetik.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

A táborban legfőbb az élményszerzés. A résztvevő gyerekek évek óta visszatérnek, mi pedig minden évben újabb és újabb programokat készítünk számukra. Tudjuk, hogy ha a gyerek jól érzi magát, sok új információt és még barátokat is szerez, az nem csak a gyerek számára, hanem a szülőnek is élmény. Táborainkban lehetőséget biztosítunk a közösségi szolgálatot teljesíteni kívánó középfokú oktatási intézményekben tanuló hallgatóknak, akik szívesen jönnek segíteni, különösen akkor, ha felsőfokú tanulmányaikat tanítói vagy tanári képzésben szeretnék folytatni. Ugyanígy lehetőséget adunk a szakirányú felsőfokú képzésben tanuló hallgatóknak, gyakorno-

ki körben, valamint külső konzulensként segítjük a szakdolgozat/ diplomamunka elkészítését. Táborainkban önkéntesek is szívesen vállalnak kisebb-nagyobb segítői munkákat. Programjainkat megosztjuk a közösségi média oldalakon és honlapunkon is (www.termeszettar.hu), ezzel is segítve a jó gyakorlatok átadását mindenki számára.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Annak ismertetése, hogy milyen jellegű problémák akadtak, akadhatnak a gyakorlat megvalósítása, működése során. A főbb problémák és annak leírása, hogyan oldották meg és mit tanultak belőle.

A közösségi szolgálat teljesítésére jelentkező tanulók egy részénél észleltük a szükséges motiváció hiányát, ilyenkor velük elbeszélgettünk és próbáltunk nekik testhezálló feladatokat találni, melyekben sikert érhettek el. Az egyetemi képzésben résztvevő hallgatók közül többen a gyakorlat teljesítése, sőt a diploma megszerzése után is visszatértek a táborokba, mint önkéntes segítők. A segítők részére rendszeres szakmai tájékoztatást tartunk.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

A tábori alapanyagok beszerzését részben pályázati anyagi forrásból, másrészt saját tőke bevonásával tudjuk finanszírozni. Az önkéntesek, a gyakorlati képzést a táborban teljesítők, valamint az 50 órás közösségi szolgálatos tanulók munkája nagyon nagy segítség számunkra.

Jó gyakorlat megnevezése	Természettár vándorló élménypedagógiai kiállítások – mert bebizonyítjuk, hogy a biológia lehet gyerekjáték.
Megye	Hajdú-Bihar Megye
Megvalósító szervezet	Matúra és Natúra Alapítvány / Természettár
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Váradi Zoltán
A jó gyakorlat alkalmazási területe	közösségépítés helyi/megyei identitástudat erősítése; fiatalok bevonása;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Elsősorban az oktatási intézmények tanulói és pedagógusai, valamint minden természetbarát.

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

Talán a biológia és a környezetismeret tantárgyak azok, melyeket a legnagyobb élménnyel lehet tanítani. A gyerekek már egészen fiatalon tapasztalatot szereznek a környezeti ingerekből, ismerkednek a növény és állatvilággal. Ma az iskolai szertárak nagy része sajnos elég hiányos, nincsenek megfelelő bemutató darabok, modellek, preparátumok. Évekkel ezelőtt hoztuk létre első vándorló kiállításunkat, melyet iskolák számára biztosítunk a oktatási időszakban, a tanítás segítése érdekében.

A jó gyakorlat rövid leírása

Az utóbbi években számos kiállítást valósítottunk meg, melyek azóta is folyamatosan - egyik helyszínről a másikra - vándorolnak. A „Méhek világa” az „Őshonos háziállatok”, a „Gombák Földjén” a „Botanica Historica” a „Madarak égen földön” az „Otthon az erdőben” a „Levéltitok” csak néhány a sok közül, de közös bennük, hogy megmutatják, milyen csodaszép a természet, segítik az oktatást és mindemellett élményt is nyújtanak.

Vándorló kiállításaink létrehozásakor fő szempont a szakmai hitelesség, mindezt közérthetően sallangoktól mentesen mindenki számára. Ugyanakkor fontos számunkra, hogy a kiállításokat megtekintők vizuálisan is élmények sokaságában részesüljenek így nagyszámú, sokszor akár monumentálisnak is nevezhető látványelemekkel dolgozunk, melyek elvarázsolják a nézőket.

Hiszünk a játszva tanulás módszertanában így olyan interaktív és kreatív a kiállítás té-

májához szervesen kapcsolódó játékelemeket is tervezünk, melyekkel megkönnyítjük a tanulást. Ugyanakkor hiszünk az élethosszig tartó tanulás folyamatában is, éppen ezért játékainkat nem csak gyerekek számára, hanem minden korosztály részére tervezzük, mert tudjuk, hogy játszani jó dolog.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Az oktatási intézmények hamar felismerték az általunk nyújtott lehetőségeket és kiváló partnereink lettek. A város legtöbb iskolájában már volt Természettár vándorló kiállítás. A kiállításokhoz sokszor kapcsolunk interaktív programokat, amikor egyrészt szakvezetés keretében ismerkedhetnek meg a tanulók a kiállítási anyaggal, és/vagy olyan előadásokat tartunk melyek kapcsolódnak az akkor zajló tananyaghoz.

Vándorló kiállításainkat ma már nem csak iskolákban, hanem a város legnagyobb kulturális intézményeiben is (Méliusz Juhász Péter Könyvtár és tagintézményei,

DEMKI és tagintézményei, FŐNIX) több ezren tekintették már meg a téma iránt érdeklődő családok, csoportok, társaságok.

Kulcsfontosságú számunkra, hogy a kiállítási anyag ne csak felkeltse az érdeklődést, hanem annak tartalma olyan információkban legyen gazdag, mely könnyen érthető, megjegyezhető. Az interaktív elemek nagyrészt ezt a célt segítik, szolgálják. Olyan modelleket, eszközöket használunk melyek különlegesek, illetve a kiállítási kiegészítők egy része saját fejlesztés, melyek magukban hordozzák az innovációt és az egyediséget, ezért népszerűek.

Eredményeink ezen a téren azok a sikerek, melyek bizonyítják, hogy kiállításaink folyamatos mozgásban vannak, sőt mostanra nem egy vándorló kiállításunk nem csak a városhatárt, hanem a megyehatárt is átlépve az ott élőknek is élményt nyújt.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Annak ismertetése, hogy milyen jellegű problémák akadtak, akadhatnak a gyakorlat megvalósítása, működése során. A főbb problémák és annak leírása, hogyan oldották meg és mit tanultak belőle.

A vándorló kiállítások helyigénye általában nagy. Szerencsére a legtöbb oktatási intézmény rendelkezik alulával, vagy széles folyosóval. A kiállítások felállításánál azonban fellépő probléma (nem csak az oktatási, hanem néhány kulturális intézmény esetén is), hogy nincs megfelelő installációs rendszer, például paravánok, tárlók vagy képrögzítő sínek. Ezt segítve lehetőségeinkhez mérten próbáljuk biztosítani.

A pandémiás időszakban az intézményi zárások miatt a vándorló kiállítások programunk leállt, az intézményekbe nem tudtunk újabb kiállítást bevinni, míg más intézményben pedig bennragadt a kiállítási anyagunk. Mostanra szerencsére ezen nehézségek megoldódtak.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

A kiállítási anyagok szakmai összeállítása és a létrehozása, az installációs rendszerek tervezése és gyártása a látványelemek, az interaktív eszközök, a modellek és egyéb kellékek beszerzése sikeres pályázataink megvalósításával történik.

Jó gyakorlat megnevezése	Jótékonysági Operagála bevételéből civil szervezetek támogatása Gyöngyösön
Megye	Heves megye
Megvalósító szervezet	Gyöngyös Város Barátainak Köre
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Gyöngyös Város Barátainak Köre, Magyar Művészeti Akadémia, Miller Lajos Kossuth-díjas operaénekes, Csonka Zsuzsanna az opera nagykövete, dr. Bekecs Andrea egyesületi elnök
A jó gyakorlat alkalmazási területe	adományozás; újszerű vagy tovább fejlesztett gyakorlat valamely társadalmi probléma, közösségépítés; civilek vagy szektorok közötti
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Gyöngyös városában kulturális tevékenységet folytató civil szervezetek, a város kulturális rendezvényeit látogató helyi lakosok

A jó gyakorlat rövid története/ szükségletfelismerés

2015. óta a városi sportcsarnokban kerül megrendezésre az ingyenesen látogatható Operagála. A rendezvény évek óta jótékonysági célt fogalmaz meg. 2021-ben a Covid világjárványt követően az egyik nagy vesztes szakterület a kultúra támogatása lett a kiemelt cél, amire pályázatot hirdetett a Baráti Kör.

A jó gyakorlat rövid leírása

Az Operagála bevétele 630.000.- forint lett. A Baráti Kör által meghirdetett pályázat célja Gyöngyös város kulturális életében meghatározó, a város sokszínű kulturális és művészeti palettáját lefedő szervezetek, alkotók működési költségeinek támogatása volt. A támogatható tevékenységek köre a városban rendezvények, előadások, műsorok, kiállítások szervezésének támogatása, audiovizuális és kisegítő eszközök beszerzése volt. A pályázható összeg maximális értéke pályázóként 100.000 .- Ft-ban került

meghatározásra. A támogatás formája visszsza nem térítendő támogatás volt. A pályázati kiírás tartalmát az elnökség állapította és hirdette meg. A 9 pályaművet helyi szakemberekből álló zsűri bírálta el, a díjátadóra az év végén Mátra Múzeum Természettudományi Pavilon Kiállító termében tartott adventi koncertet követően kerül sor egy ünnepélyes díjátadón. A pályázat nyertesei emléklapot kaptak és az eredményhirdetést követően került sor a támogatás átutalására. A nyertes programok az egyesület következő évi programtervébe beépítésre kerültek.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

A pályázaton 9 helyi kulturális tevékenységet folytató szervezet nyert támogatást, a rendezvényeken több ezer ember vett részt: Wass Albert felolvasó maraton, hátrányos helyzetű gyermekeknek tartott mese előadás, templomban több kórus részvételével minősítő hangverseny, nyugdíjas kórustalálkozó a helyi művelődési központban került megrendezésre, helyi amatőr tehetség videoklipet tudott készíteni, audivozuális eszközöket tudtak beszerezni a nyertesek. A pályázatból támogatott rendezvényekről a helyi média felületek folyamatos tájékoztatást adtak.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Probléma a pályázati forrásként rendelkezésre álló forrás szűkössége volt, a jótékonysági rendezvényen több mint ezer ember vett részt, ahhoz képest a befolyt összeg 630 ezer forint lett. A városban működő cégektől nem érkezett adomány. Jobban kell népszerűsíteni. A szocialista városvezetés nem vette jó néven a pályázatot, a polgármester úgy érezte, aminek az elnök felé hangot is adott, hogy az egyesület ezzel az „akcióval" beleszólt a helyi kulturális rendezvények szervezésébe, és pozicionálni szeretné magát.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Előfeltétel volt egy 2015 óta jól bevezetett, több mint ezer embert megmozgató jótékonysági esemény, aminek forrását a Magyar Művészeti Akadémia, a rendezvény helyszínét az önkormányzat biztosította. A nagy látogatottságot a Magyar Állami Operaház országos és világhírű sikereket elért művészei biztosítják. Évek óta kiválasztásra kerül egy jótékonysági cél, 2021-ben az a kulturális tevékenységet folytató civilek támogatás lett. Szükséges volt egy jót ötlet, egy nemes támogatási cél kiválasztása, és a pályázat eredményes lebonyolítása.

Jó gyakorlat megnevezése	Egri Csillagok Sétánya
Megye	Heves megye
Megvalósító szervezet	Eger Sikeréért Egyesület
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Forgó János, elnök
A jó gyakorlat alkalmazási területe	Helyi/megyei identitástudat erősítése, Életművek elismerése
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Eger városban élők és ide látogatók

A jó gyakorlat rövid története/ szükségletfelismerés

Az Eger Sikeréért Egyesülete és az Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata együttesen hozta létre az Egri Csillagok Sétányát 2018-ban azzal a céllal, hogy örök emléket állítson azoknak, akik munkásságukkal, életművükkel hozzájárultak, hozzájárulnak városunk fejlődéséhez.

A jó gyakorlat rövid leírása

Az Egyesült Államokban található híresség sétánya inspirálta az alkotókat, hogy ezt a fajta látványosságot városunkban is életre hívják. A történelmi belvárosban található sétányon, a városhoz szorosan kapcsolódó híresség nevei olvashatók, egy-egy díszkövön. Ez az idegenforgalmi látványosság, a remények szerint az Eger városában élőket, illetve a városba látogatókat nap mint nap emlékezteti arra, milyen

országos, világhírű kiválóságok életútja, karrierje indult el városukból. A kezdeményezés célja továbbá, hogy hozzájáruljon az egri turizmus fejlesztéséhez, népszerűsítéséhez. Az egyesület vezetése a város közgyűlésével közösen úgy döntött, hogy négy kategóriában (művészet, tudomány, sport és „Egerért") avatnak díszköveket. Az egyesület vezetése előzetesen kialakított feltételek alapján ajánlásokat tesz arra, hogy kik kapjanak emléktáblát, a javaslatokat pedig a város közgyűlése szavazza meg. Az, aki az egri híresség közé kerül, díszoklevelet és a díszkő kicsinyített mását kapja meg. A díszkövet Kovács Cs. Tamás önkormányzati képviselő, illetve Antal Anett tervezte, és Magda Róbert kőfaragó készíti el. A díszkő átadás mindig ünnepélyes keretek között zajlik, a díjazott meghívásával. Az ünnepség során a díjazott beszámol életének Egerben töltött szakaszáról, arról, hogy mit is jelent számára szeretett városunk. A város lakóinak részéről nagy érdeklődés övezi az egyes átadásokat, hiszen a legtöbb esetben a díjazottal személyesen is találkozhatnak, valamint láthatják a díszkő leleplezését is.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Az Egri Csillagok Sétányának diszkövei időrendben:

Kovács Kati Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas énekesnő

Biros Péter, Szécsi Zoltán, Madaras Norbert és Pócsik Dénes olimpiai bajnok vízilabdázók

Törőcsik Mari a Nemzet Színésze és a Nemzet Művésze

Dr. Ringelhann György, Eger első szabadon választott polgármestere

Tordai Teri Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművésznő

Sike András olimpiai bajnok birkózó

A kezdeményezés elnyerte a lakosság és a városba látogatók tetszését, ezért a díszkövek átadást az egyesület jövőben is folytatni kívánja az arra érdemes, Egerhez kapcsolódó kiválóságok részére, ezzel is tisztelegve eredményeik és munkásságuk előtt.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

A díszkövek az idő során, az időjárási körülmények következtében, illetve a szórványos autós forgalom miatt megrongálódtak. Pótlásukról, illetve cseréjükről az egyesület gondoskodott. A mai nap szinte kivétel nélkül az összes kő tartósabb, lángolt gránit kivitelben készült el. Az ebből az anyagból készült díszkövek már ellenállóbbak a környezeti kihívásokkal szemben.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Az Önkormányzat engedélyére volt szükség a sétány életre hívásához, hiszen közterületen helyezkedik el. Szükséges az együttműködés az Önkormányzat és az egyesület között, hiszen a díjazottak személyéről az egyesület elnöksége dönt, és a városi közgyűlése hagyja jóvá.

Jó gyakorlat megnevezése	Karácsonyi tartós élelmiszer gyűjtés rászorulóknak
Megye	Jász-Nagykun-Szolnok
Megvalósító szervezet	CONTACT Mentálhigiénés Konzultációs Szolgálat
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	CONTACT Mentálhigiénés Konzultációs Szolgálat
A jó gyakorlat alkalmazási területe	önkéntesség; adományozás;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	hátrányos helyzetű egyének, családok

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

Sajnos a koronavírus járvány következtében voltak olyan emberek, akik elvesztették a munkáját és a megélhetésüket így sok család nehéz körülmények közé került. Az élelmiszer árak drasztikus drágulása következtében a napi élelmiszerek megvásárlása sok családnál problémát jelent, a szeretet ünnepéhez közeledve viszont sok önzetlen ember szeretne a rászorulóknak segíteni.

A jó gyakorlat rövid leírása

Egyesületünk a Magyar Élelmiszerbank Egyesület JNSZ Megyei Koordinátora és helyi partnerszervezete. 2016 év óta minden évben részt veszünk az egyesület által szervezett karácsonyi lakossági élelmiszeradomány –gyűjtésén 1-2 helyszínen. Ilyenkor lehetőséget aduk az embereknek, hogy egy-egy szuper, vagy hipermarketben tartós élelmiszert (konzerv, tészta, cukor, rizs, liszt, tej, szaloncukor, bébiétel stb.) vásárolva az áruházban kihelyezett gyűjtőpontokon adományukat átadják az önkénteseknek. Azon felül, hogy az adakozókat és rászorulókat összeköti egyesületünk, azon felül ezen a 3 napos adománygyűjtésen lehetőséget adunk a középiskolás diákoknak is, hogy az érettségi megszerzéséhez szükséges

50 órás Iskolai Közösségi Szolgálat (IKSZ) keretében önkéntes munkájuk egy részét itt tölthessék le.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Az elmúlt 6 év alatt a gyűjtéseknek hála több mint 12.000 kg tartós élelmiszert sikerült gyűjteni és kiosztani még a szeretet ünnepe előtt rászoruló embertársainknak, ezáltal segítve a családoknak szebbé téve a Karácsonyukat. Ez idő alatt 195 fő önkéntes vett részt a gyűjtésben, és a szórólapok, média megjelenések hatására a gyűjtést követően is az adományozók egész évben szoktak egyesületünkhöz élelmiszert, illetve ruhát, gyermekjátékot, bútort, stb. hozni, ami még más ember számára nagy örömet okoz.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Az évek során egyre eredményesebbé vált a gyűjtés, egyedüli problémát a koronavírus járvány miatt hozott korlátozó intézkedések egy része (pl. idősek vásárlási idősávja) volt ami jelentett.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz

A gyűjtést megelőzően mindig tartott egyesületünk az önkénteseknek egy tájékoztatót, ahol bemutatásra került a gyűjtés folyamata, illetve jelentkezhettek a különböző feladatokra (szórólap osztás, pakolás, adományok átvétele). A gyűjtés lezárulása után a beérkező adományokat szortíroztuk és csomagokat készítettünk belelő a rászorulók számára, amiket még karácsony előtt kiosztásra kerültek.

Jó gyakorlat megnevezése	„Szépkorúak digitalizációja”
Megye	Jász-Nagykun-Szolnok
Megvalósító szervezet	CONTACT Mentálhigiénés Konzultációs Szolgálat
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	CONTACT Mentálhigiénés Konzultációs Szolgálat
A jó gyakorlat alkalmazási területe	digitalizáció; generációk közötti együttműködés;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	szépkorú személyek

A jó gyakorlat rövid története/ szükségletfelismerés

A JNSZ Megyei CKSZK már évek óta tart számítógép területén tanácsadást illetőleg workshopokkal segíti a civilek munkáját. Ezekre a rendezvényekre sok szépkorú (nyugdíjas) civil szervezet vezetője, munkatársa is eljött és jelezték, nagy szükségük lenne olyan tudásra, ahol a számítógép, okostelefon, tabletek használatát tanulhatnák meg.

A jó gyakorlat rövid leírása

Egyesületünk, a CLLD keretében a TOP.7.1.1.-16-H-ESZA-2019-01146 pályázati számú „Szépkorúak digitalizációja” című helyi támogatás keretében 24 alkalommal (48 órában) összesen 23 szépkorú személy részére mutatta be gyakorlat orientált módon a számítógép és az okostelefon, tablet használatát, amit saját, illetve az egyesület eszközén gyakorolhattak. A projekt fő célja az volt, hogy a résztvevők olyan gyakorlati készségekre tegyenek szert, amit a mindennapok során is tudnak alkalmazni és ami nagyban hozzájárul digitális kompetenciák fejlesztéséhez, az infokommunikációs lehetőségek megismerésével. A Covid alatt folyt a megvalósítás, mely egy rendhagyó és egyedi kivitelezést igényelt, a résztvevők egy színpadi kisjelenetben mutatták be a szerzett tudásukat a záró rendezvényen, melynek helyszíne természetesen egy nyugdíjas klub volt valahol a városban. Annyira nagy sikere volt a performance kivitelezésnek, hogy már sok nyugdíjas klub jelentkezett a folytatásért.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

A szépkorúak nagyon élvezték az előadásokat a junior és szenior oktatók révén a generációk közötti együttműködést is elő-

gítettük. A workshopokat követően is lehetőséget biztosítunk a szépkorúaknak, hogy informatikai kérdésekkel keressék egyesületünket akár tablet, akár laptop használata során akadnak el egy –egy programmal, vagy éppen applikációval.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Egyesületünk a CONTACT Mentálhigiénés Konzultációs Szolgálat kiemelt figyelmet fordít a megyében található lakosságra az ifjabbaktól egészen a szépkorú korosztályig, hiszen minden ember véleménye fontos. Hiszünk abban, hogy egy életen át való tanulás a mindennapjaink részévé válik, hiszen az utóbbi idők pandémiája okán is látható, hogy mindig lehet új ismereteket elsajátítani, segíteni egymásnak.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

A kidolgozott előadásanyagok, továbbá a „kisokos kiadványok" mind a szépkorúak tanulását segítették elő, amely szükséges feltétel a sikeres projekthez, továbbá a szenior és junior oktatók is naprakész tudással és a különböző eszközök ismeretével kell, hogy rendelkezzenek.

Jó gyakorlat megnevezése	Mentési munkálatok, segítség nyújtás
Megye	Komárom-Esztergom
Megvalósító szervezet	Tatabányai 4x4 Terepjárós, Polgári Védelmi és Önkéntes Tűzoltó Egyesület
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Tatabányai 4x4 Terepjárós, Polgári Védelmi és Önkéntes Tűzoltó Egyesület tagsága – 2021-ben az év Komárom-Esztergom Megyei Önkéntes Szervezete
A jó gyakorlat alkalmazási területe	önkéntesség; adományozás; digitalizáció; civilek vagy szektorok közötti együttműködés; fiatalok bevonása;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	0-100 éves korig

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

Csapatunk 2006-ban alakult terepjárós egyesületként. Versenyeket és túrákat szerveztünk, melyeken országos volt a részvétel. Több tagunk nem csak a szervezésben, de a versenyzésben is részt vett komoly eredményekkel.

Felismerve azt a tényt, hogy a különböző katasztrófahelyzetekben szükség van az önkéntes segítségre, ezért 2014-ben úgy döntöttünk egyeztetve a hivatalos szervekkel, hogy átalakulunk polgári védelmi, önkéntes tűzoltó és hasonló feladatokat ellátó egyesületté. Több tagunk ezen a téren is sok tapasztalatot szerzett az évek folyamán.

A jó gyakorlat rövid leírása

Néhány fontosabb lépés, mely egyesületünk sokszínűségét tükrözi:Együttműködési szerződést kötöttünk a Komárom-Esztergom Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatósággal.

Tagjai vagyunk a Komárom-Esztergom megyét lefedő Turul mentőcsoportnak, mely az egész megyét érintő káresetek felszámolására jött létre. A mentőcsoportban a felajánlott eszközeink mellet, tagjaink is fontos szerepet töltenek be.

Beléptünk a Komárom-Esztergom Megyei Tűzoltószövetségbe, ahol Egyesületünk elnöke is részt vesz az elnökség munkájába.

Megalakítottuk a TB4x4 elnevezésű Vöröskeresztes alapszervezetet, majd Együttműködési szerződést kötöttünk a Komárom-Esztergom Megyei Vöröskereszttel.

II. kategóriás Együttműködési szerződést kötöttünk Tatabánya Hivatásos Tűzoltó Parancsnoksággal.

Tagjai vagyunk a Magyar Mentőkutyás Szervezetek Országos Szövetségének.

Részt vettünk többek között:

– több Tatabányát is érintő, nagy károkat okozó esőzés utáni árvízi védekezésben,

– a dunai árvízi védekezésekben,

– a 2013-as márciusi hóhelyzetben,

– 2015-ös menekültválság kezelésében,

– több eltűnt személy keresésben, melynek többsége eredménnyel zárult,

– közúti balesetek felszámolásában,

– viharhelyzetek során fellépő káresemények elhárításában,

– kisebb-nagyobb avartüzek, vegetációs tüzek felszámolásában,

– adományozásokban, adományok célba juttatásába,

– ifjúságnevelésben, közösségi szolgálatos diákok foglalkoztatásában,

– felelős állattartás népszerűsítésében,

– állatmentésben

– elsősegélynyújtás népszerűsítésben,

– több szakmai képzésen oktatáson, gyakorlaton, ahol tudásunkat tudtuk tovább bővíteni,

– több nemzeti minősítő gyakorlaton, ahol tudásunkról, felkészültségünkről adhattunk számot a felügyelő hivatásos szervek előtt,

– Covid-19 első hullámától folyamatosan segítjük a rászoruló embereket, mentőszolgálat keretein belül Covid-19 tesztelést végzünk.

– Az ukrán menekültválság kezelésében is aktív szereplők vagyunk

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Az elmúlt években számos esetben tudtunk segíteni embertársainkon. Tűzoltó egyesületként avartüzeknél, viharoknál több esetben bizonyítottunk. Éves szinten 14-15 eltűntszemély keresésen veszünk részt, melyből 90 %-ban elő is került az eltűnt személy. 2020 óta a covid hullámokban Vöröskereszt tagszervezeteként ebédkihordásban, karanténba zárt embereknek bevásárlásában, kutyasétáltatásban covid tesztelésben megyei szinten több száz családnak tudtunk segíteni. Adományozásaink rendszeresek. Felajánlott ruhákat, konyhai eszközöket, tüzelőt gyűjtünk össze, szállítunk ki Tatabánya leginkább rászoruló részére, de volt már közvetlen segítségnyújtásunk is, amikor egy leégett ház lakóinak szereztünk ruhákat, vagy idős/rászoruló betegeknek juttatunk el járást segítő eszközöket. Egyesületünk sokrétű, tapasztalataink szerint mind a tűzoltás/viharkár, mind az adományozásos vonalunk is egyre szükségesebb a mai klímaváltozással összefüggésben megváltozott időjárási körülmények között, valamint egyes társadalmi rétegek egyre nehezebb helyzetbe kerülése miatt

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Önkéntesnek lenni nehéz a mai rohanó világban. Többször próbálkoztunk új embereket bevonni munkánkba, de sok esetben a megjelenésünk, feladataink sokszínűsége miatt sokan, mint egy főállás látnak tevékenységünk során, és megijednek a feladatok végrehajtásától. Tapasztalatunk, hogy a mi önkéntes munkánkhoz kell egy igen magas fokú elhivatottság, az önkéntes mögött egy megértő családnak,

hisz Egyesületünk szinte napi 24 órában „készenlétben” van. Sok kitelepülésen, meghívásos rendezvényen voltunk, ahol az alapszintű elsősegély mellett, az újraélesztés megismerése, megtanulása is sok embernél süket fülekre talál, passzívak az emberek.

Célunk, hogy önkéntesen segítsünk bárminemű veszély és katasztrófahelyzet esetén embertársainkon, de ehhez szűkös anyagi forrásaink miatt még nem rendelkezünk minden szükséges eszközzel, de folyamatosan fejlődünk különböző pályázatokon keresztül.

Fontos a tagságunk megfelelő munkavédelmi felszereléssel való ellátása, megfelelő tudás megszerzése különböző tanfolyamokon, illetve megfelelő eszközök beszerzése melyekkel veszély és katasztrófahelyzet esetén beavatkozásokat tudunk végrehajtani.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Csapatunk a kezdetektől folyamatosan fejlődik, próbál olyan eszközökhöz, tudáshoz hozzájutni, melyek hasznosak lehetnek munkánk során. Ezek lehetnek adományok, de az utóbbi időben, az igényekhez igazodva, illetve a korszerűséget, biztonságos munkavégzéshez szükséges felülvizsgálattal rendelkező eszközök beszerzése már igen nehéz feladat, hisz ezeknek az eszközöknek beszerzése anyagilag megterhelőek. Folyamatosan pályázunk (NEA pályázatok), melyeken több-kevesebb sikerrel el is nyerjük az igényelt eszközöket, de magunk is próbálunk különböző jótékonysági könyvvásárokkal, vas fémhulladékok leadásával, egyéb feladatok ellátásával javítani anyagi helyzetünkön. Próbálunk addig nyújtózkodni, amíg a takarónk ér, de van, amire még nem találtuk meg a megoldást. Benzin és mentő kutyakiképzési költségeinkre kell a jövőre nézve alternatívát nézni.

Jó gyakorlat megnevezése	Digitális segédanyag a gyerekek pénzzel kapcsolatos ismereteinek bővítéséhez
Megye	Pest
Megvalósító szervezet	Dunakörnyéki Települések fejlődéséért Alapítvány
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Schoffer Éva
A jó gyakorlat alkalmazási területe	újszerű vagy tovább fejlesztett gyakorlat valamely társadalmi probléma, közösségi konfliktus kezelésére; fiatalok bevonása;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	általános iskolás alsós tagozat + szülők + pedagógusok

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

Alapítványunk korábbi, oktatási területtel összefüggő munkája, valamint a korábbi civilszervezetekkel kapcsolatos oktatási feladatokban szerzett gyakorlata alapján szeretné egy oktatóanyaggal segíteni elsősorban a gyermekekkel foglalkozó szervezeteket. Mivel a COVID járvány miatt nem volt lehetséges rendezvények megtartása, ezért egy online oktatóanyagot készítettünk. Az anyag azonban olyan jól sikerült, és olyan nagy népszerűségnek örvendett, hogy közreadása oktatási segédanyagként is fontossá vált számunkra.

A jó gyakorlat rövid leírása

Az anyag maga egy digitális segédanyag, melyet azért állítottuk össze, hogy a pedagógusok és szülők számára - de nyugodtan számolhatunk az egész családdal - megkönnyítsük a pénzzel kapcsolatos fogalmak, azok mindennapi használatának bemutatását a gyerekek számára.

Mindezen információkat a mindennapi életben valóban felmerülő, számukra sokszor még érthetetlen gazdasági fogalmak (pl.: rezsi, rezsicsökkentés) bemutatásán alapuló játék/feladat keretében sajátíthatják el a gyerekek, amelyekhez segédanyagot biztosítunk.

Az oktatóanyagban a gyerekek - életkoruknak és információs ismereteiknek megfelelően -megismerkednek többek közt az

érték és a pénz, a pénzhelyettesítő formák, a pénzforgalom fogalomkörével, úgymint: bankkártya, hitelkártya, adósság, hitel. A pénzhelyettesítő eszköz mögötti nem kézzel fogható érték fogalmának megismertetése a projekt egyik fő célja.

Az oktatóanyag beépítése az alábbi tantárgyak tanmenetébe javasolt: erkölcstan, osztályfőnöki óra, matematika, környezetismeret, informatika. médiaismeret.

A játék/feladat nem csak a gyereket oktatja, hanem a játék a gyereken keresztül bekerül a családba – családi társasjátékká válik az oktatási anyag – ezáltal az egész család számára nyújt áttekintést a pénz történetéről, a pénzügyek világáról és annak fogalmairól. A gyerek számára a család gazdálkodása érthetővé és átláthatóvá válik, megérti a szülők problémáit, a család szociális helyzetét, az értékek fogalmát. Jobban érthetővé válik a család társadalomban elfoglalt szerepe is.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Az általunk készített segédanyagot megküldtük az alapítvánnyal együttműködő szervezeteknek, iskoláknak, és közzé tettük a CKSZK Pest Megye oldalán is, ahol nagyon sokan megnézték és sokan le is töltötték.

Szeretnénk a továbbiakban ezt az anyagot továbbfejleszteni, valamint hasonló oktatóanyagokat szeretnénk készíteni, amennyiben ehhez megfelelő pályázati forrást találunk.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

A feladatok során nem akadtak olyan problémák, melyeket ne tudtunk volna kezelni, vagy megoldani.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

A megvalósításhoz NEA pályázati forrást, valamint önkéntes munkát vettünk igénybe.

Jó gyakorlat megnevezése	Használt falubuszok közvetítése civil szervezeteknek
Megye	Somogy megye
Megvalósító szervezet	Kaposvári Gazdaságfejlesztő és Munkahelyteremtő Egyesület
A jógyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Somogy Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ
A jógyakorlat alkalmazási területe	Önkéntesség, adományozás, online rendezvényszervezés, kreativitás a pandémia idején, innovatív működés, használt falubusz adás-vétel
A jógyakorlat közvetlen célcsoportja	18-65 év
Együttműködő partnerek	Országgyűlési képviselők, polgármesterek, civil szervezetek

A program rövid története/ szükséglet-felismerés

A Falusi Civil Alap gépjármű beszerzésre irányuló pályázati felhívása egy teljesen új pályázati alapot hozott létre Magyarországon. Az ötmillió forintos keretösszegből Magyarországon használt kisbuszt, gépjárművet lehet beszerezni. Az önkormányzatok az öt évnél idősebb falubuszokat amik elérték 160 000 km-es futásteljesítményt eladásra vagy autó beszámításra szánják azokon a településeken, ahol új falubuszt vagy tanyagondnoki gépjárművet nyertek. Az eurotax értékbecslés eladási és vételi ára között 20 % különbség van, ami az ötmillió forintos keretösszegnél eléri az egymillió forintot is.

A program rövid leírása, erőforrásai, eredményei, hatása

Felvettük a kapcsolatot az országgyűlési képviselők munkatársaival, akik rendelkezésünkre bocsátották, hogy a megyében mely települések nyertek új falubuszt, akik közül 90 %-ban a régit értékesíteni kívánják. A kereskedők 20 %-al olcsóbban számolják csak be ezeket a gépjárműveket így anyagi hátrány éri őket az eladás során. A nyertes civil szervezeteknél pedig megfogalmazódott egy vételi szándék, ezért elkezdtük a kellemest a hasznossal összekötni. Több önkormányzat örült, hogy jó áron jó helyre tudta értékesíteni a megkímélt és eddig jó szolgálatot teljesített falubuszt.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Az öt évnél idősebb falubuszok többnyire puritán kivitelűek, viszont műszaki állapotuk sokkal jobb, mint a külföldről behozott több százezres kilométert futott buszok. Próbáltuk a civil szervezeteket meggyőzni, hogy lehetőségükhöz mérten vásároljanak Magyarországon elsőként forgalomba helyezett gépjárműveket, mivel a szerviz történet és a kilométer futás könnyen lekérhető a kormányhivatal ingyenesen biztosított portálján keresztül.

A „jógyakorlattá válás útja" - a program átültetésének lehetősége, a program átültethető elemei

Véleményünk szerint az alábbi jógyakorlatot minden megyében működő Civil Közösségi Szolgáltató Központ alkalmazni tudja.

Jó gyakorlat megnevezése	A Máriapócson elhelyezett ukrán menekültek segítése adománygyűjtéssel
Megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye
Megvalósító szervezet	Máriapócsért Alapítvány
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Máriapócsért Alapítvány
A jó gyakorlat alkalmazási területe	adományozás
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Ukrán menekültek Máriapócson és határon túl

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

A február 24-én kirobbant háború miatt 26-án Máriapócsra is szállásoltak el határon túlról érkező ukrán háborús menekülteket.

A jó gyakorlat rövid leírása

Szállásadónak a Hungarikum Vendégházat jelölte ki a katasztrófavédelem. Azóta több gyűjtést is szerveztünk a városba érkezők és határon túli települések lakói számára: ruha tartós élelmiszerek, baba-

kocsik, gyermekruházat ápolási termékek. Gyógyszerek, tápszerek kiváltása, orvosi vizsgálatok szervezése. Menekültügyi papírok elkészítésének szervezése, Debreceni Idegenrendészeti Szervvel kapcsolattartása. Máriapócsi Kormányablakba menekültügyi támogatás megigényléséhez adminisztráció előkészítése, egyeztetés.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Az elmúlt hónapok alatt sikerült az önkormányzat, az állami szervek, a menekültek, és szállásadójuk az egészségügyi intézmények között gyors kapcsolattartást kialakítani. Bármi probléma adódik gyorsan tudunk reagálni. Jelenleg a menekült gyerekeket a máriapócsi művelődési ház táborába látjuk vendégül.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

A helyi emberek segítőkészsége hamar kiderült, de az állami fogaskerék kicsit lassan reagált. Az állami szervek nem tudtak minden esetben információval szolgálni, ezért a menekültügyi eljárás tekintetében is sokszor kellett telefonálni azt ügyek intézése ügyében.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Jó kapcsolatokra, talpraesett ügyintézőkre, akik nem adják fel és ha kell egy nap többször telefonálnak keresik a szerveket.

Jó gyakorlat megnevezése	A köz-, és civil szféra együttműködése
Megye	Tolna
Megvalósító szervezet	Dombóvári Civil Tanács
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Dombóvár Város Önkormányzata
A jó gyakorlat alkalmazási területe	közösségépítés; állampolgári részvétel, civil érdekérvényesítés, társadalmi párbeszéd:
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	közvetlenül a településen működőd civil szervezetek, közvetetten a település lakossága

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglet felismerés

A civil szervezetek aktivizálása régóta visszatérő feladatunk volt, mellyel, mint megyei civil közösségi szolgáltató központ, sokat küzdöttünk. Ezen a helyzeten a járvány még tovább rontott. Ezzel szemben meglepődve tapasztaltuk, hogy a járványügyi korlátozások enyhítésével mekkora igény mutatkozott a közösségi programokra, melyet kivétel nélkül civil szervezetek kezdeményeztek.

A jó gyakorlat rövid leírása

Példaértékű kezdeményezés volt Dombóváron egy olyan hagyományteremtő program megszervezése mely a helyi civil szervezetek számára nyújtott bemutatkozási lehetőséget, ahol a köz-, és a civil szféra együtt képviseltette magát. A Civil Majálisra keresztelt rendezvény fő erénye az volt, hogy nem a hivatal falai között kerül sor a kapcsolatépítésre, hanem sokkal kötetlenebb formában, kitelepülve, egy főzőverseny keretein belül egymás asztalához ülve alakultak ki olyan együttműködések, melyek a jövőben már hivatalos keretek között folytatódnak majd. A civil-civil, valamint a közszféra és civil együttműködések mellett jó alkalom volt arra, hogy az ingyenes és mindenki számára nyitott rendezvényen az utca embere is találkozhatott és megismerhette azon civil szervezetek működését, akikkel egy településen él, valamint bemu-

tatkozhattak olyan szervezetek is, akik működése sokszor csak akkor kap visszhangot, ha egy-egy természeti katasztrófa idején látjuk őket dolgozni. Az önkéntes tűzoltó egyesületek, polgárőrségek működése vált láthatóvá egy délelőtt erejéig mindenki számára, mely segítette a bizalom kiépítését azok számára is, akik nem is biztos, hogy tudták, hogy a településükön ilyen szervezetek is működnek.

A program a fent felsoroltakon kívül azért is volt kiemelten fontos, mert mindez egy olyan településen valósult meg, ahol a civil élet és maguk a szervezetek nem igazán tudtak már jó ideje együttműködni egymással, ahol nem sikerült eddig életképes civil összefogásokat felmutatni. Ezzel szemben az Önkormányzat újjáélesztette az eddig is működő, de eredményeket felmutatni nem tudó civil tanácsot, amely célja, hogy a helyi civil szervezetek érdekeit szem előtt tartva működjön együtt az önkormányzattal és valósítson meg év közben programokat, vegyen részt a helyi források elosztásában, mérje fel a helyi igényeket, álljon a civil kezdeményezések mellé. A Tanács munkája során újra kialakult a bizalom a civil szervezetekben az Önkormányzat felé, képesek lettek az együttműködésre, a város fejlődésében közösségépítő szerepükkel aktívan részt vesznek.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

A bemutatott példa rámutat arra, hogy amennyiben egy település önkormányzata

felismeri a civil szervezetek munkájának fontosságát, a közösségi életre gyakorolt pozitív hatását, és felülről szervezi meg a helyi szervezetek összefogását, valamint jó szakembereket, gyakorló civileket bíz meg az összefogás kiépítésével, akkor rövid idő alatt egy szétforgácsolt, passzív civil közösségből együttműködő, közösen gondolkodó, egymás és a város érdekeit szem előtt tartó közösséget tud építeni. Dombóvár példája minden Tolna megyei település számára követendő példa kell, hogy legyen, egyben a Tolna Megyei Civil Központ büszkesége, hiszen a folyamatot közelről figyelve, több esetben szakmai tanácsokat adva sikerült egy olyan partnerséget kialakítani, melynek aktív részeseként, rendezvényeik állandó résztvevőjeként a megye többi településén is tudjuk a pozitív példát mutatni.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

A legnagyobb feladat az volt, hogy egy már meglévő, de nem jól működő szerveződést kellett úgy átalakítani, hogy az eddigi rossz tapasztalatokat, a bizalmatlanságot fel tudja váltani az érdeklődés, a kíváncsiság. Ahhoz, hogy a civil szervezetek bizalmát újból meg lehessen nyerni, olyan szakmai tudásra és gyors eredményekre volt szükség, melyet csakis erős lábakon álló civil szervezetek tudtak adni, akik felvállalták a vezető szerepet és képesek voltak példát mutatni. A tanulság, hogy a bizalom kiépíté-

se, az együttműködés erősítése a közszféra irányából erővel nem lehetséges. Az eredményeség egyik záloga ebben az esetben az volt, hogy az együttműködéseket civil szerveződés kezdeményezte.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Az egyik legnagyobb eredmény és mindenképpen példaértékű ötlet, hogy az Önkormányzat az együttműködések kialakítását civil szervezetekre bízta. A Civil Tanács tagjai egytől-egyig gyakorló civilek, jól működő egyesületek éléről. Ők képesek szót érteni, felvállalni a vezető szerepet a településen működő szervezetek között. A bizalom a szervezetek részéről is könnyebben alakult ki ez által. Természetesen szükség volt az Önkormányzat pozitív hozzáállására is, de eredményeket maguk a szervezetek érték el, azonban ezen eredmények, jól működő civil közösség a köz-, és a civil szféra itt bemutatott együttműködése nélkül nem valósulhatott volna meg.

Jó gyakorlat megnevezése	Közösségi összefogás a COVID idején
Megye	Veszprém
Megvalósító szervezet	Közjóléti Alapítvány a Vidéki Családokért (röv.: KAVICS Alapítvány) 8513 Mihályháza, Jókai u. 2.
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Győrfy Viktória és Mészáros Géza
A jó gyakorlat alkalmazási területe	önkéntesség; adományozás;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	lakosság, intézmények, helyi közösség

A jó gyakorlat rövid története/ szükségletfelismerés

A KAVICS alapítvány Család-és Gyermekjóléti Szolgálatot működtet 23 településen. 2020. évben a COVID járvány megjelenésével munkatársaink és ellátottaink biztonságát igyekeztük védeni, ehhez védőeszközöket próbáltunk vásárolni. Azzal szembesültünk, hogy a szájmaszkok a kereskedelemben nem álltak a megfelelő számban rendelkezésre. Ekkor jött az ötlet, hogy magunk varrjunk maszkokat.

A jó gyakorlat rövid leírása

A járvány megjelenésével tapasztaltuk a védőmaszkok hiányát, ezért úgy gondoltuk, hogy a meglévő kapacitásunkat maszkok varrására fordítjuk. A közösségi oldalon meghirdettük felhívásunkat, hogy maszkok készítését megkezdtük, ehhez vártuk a csatlakozni szándékozókat. Megkerestünk egy megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató cég igazgatóját, aki az induláshoz munkaerővel járult hozzá. Az anyagokat egy vállalkozó támogatásával biztosítottuk. A felhívásunkhoz több cég csatlakozott, segítséget kaptunk eszközök, anyagok, szabás formájában. A maszkok varrását saját munkavállalóinkkal és a támogató céggel kezdtük, majd egyre többen csatlakoztak hozzánk. Elsősorban a helyben kényszerszabadságra küldött varrónők segítették munkánkat, majd csatlakoztak a Nyugdíjas Klub tagjai, fiatal önkéntesek, asszonyok, diákok. Segítőink voltak a Pápai és a Zirci Járás településeiről fiatal anyák, akik saját otthonaikban varrták a maszkokat. A csatlakozó férfiak az anyagok szállításában, eljuttatásában segítettek. Mihályháza Község Önkormányzata a hivatal épületét biztosította számunkra, ahová varró-

gépeket állítottunk, ideiglenesen a helyiséget varrodának rendeztük be. A kezdeményezésnek híre ment, egyre több igény mutatkozott a szájmaszkokra környékbeli településekről is, akiknek segítséget nyújtottunk ahhoz, hogy ezt a kezdeményezést helyben ők is meg tudják valósítani. Segítettük szabásmintával, javaslatokkal őket. A COVID járvány első hulláma idején kiszolgáltuk a lakosságot, oktatási-nevelési intézményeket, egészségügyi intézményeket, rehabilitációs otthonokat, fogyatékos otthont, közigazgatási hivatalokat, erdélyi testvértelepülésre is juttattunk maszkokat.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

A kereskedelemben akkor nem kapható hiánycikket biztosítani tudtuk. A szájmaszkok varrásával el tudtunk látni több, mint 5000 személyt védőeszközzel, ami 49 helyre került kiosztásra. Ebből 1050 db magánszemélyt szolgáltunk ki, a többi pedig intézményekhez került. Önkéntes csapatunkhoz 30 fő csatlakozott a munkájával, 17 magánszemély, vállalkozás, illetve cég támogatott bennünket alapanyaggal. A kezdeményezésünk hatására egy önkéntes csapat kovácsolódott össze, akiknek nagy része továbbra is segíti önkéntes munkával programjainkat.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok: (max. 500 karakter)

A varrás kezdetekor nem számoltunk azzal, hogy a szájmaszk hiány miatt megnövekedtek az igények, amit a meglévő kapacitásunkkal nem tudtunk kielégíteni. Folyamatosan, az elkészült darabok függvényében tudtunk szállítani, készleten nem tudtunk raktározni. A velünk kapcsolatot felvett szervezetek, önkormányzatok számára segítséget nyújtottunk ahhoz, hogy ők is meg tudják a saját közösségeikben szervezni a programot. Támogattuk őket szabásmintákkal, ötletekkel az induláshoz, ami eredményes volt, mert több környékbeli település is csatlakozott a kezdeményezéshez.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz

A megvalósításhoz szükséges volt egy támogató környezetre, helyiségre, amit a helyi önkormányzat biztosított számunkra. Az alapítvány munkatársai szabadidejükben álltak neki a munkának, saját varrógépeket használva. A felhívásnak köszönhetően az önkéntesek csatlakozásával az erőforrásokat növelni tudtuk. Fontos volt a támogatók mobilizálása, motiválása, hogy az alapanyagszükségletet folyamatosan biztosítani tudjuk. Elmondható, hogy anyagi ráfordítás nélkül sikerült megvalósítani a programot.

Jó gyakorlat megnevezése	Női Helytállás Napjának megünneplése
Megye:	Veszprém
Megvalósító szervezet	Veszprémi Nők Kerekasztala Egyesület
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői :	Venőke
A jó gyakorlat alkalmazási területe	helyi/megyei identitástudat erősítése;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Korunk hétköznapjainak hősnői.

A jó gyakorlat rövid története/ szükségletfelismerés

A Venőke 2006 –ban a Veszprémi Panteonban emlékkövet állított az 1956. december 6.-i **néma nőtüntetés emlékének** megőrzése **céljából. Az egyesület minden évben** „megvirágozza" az emlékkövet és ünnepségen tiszteleg a hős asszonyok előtt.

A jó gyakorlat rövid leírása

Felmerült az igénye annak, hogy a nőtüntetés emléke ne merüljön ki a múlt eseményének évenkénti ismétlésében és ne legyen szokványos emléknap. A Venőke 2008. óta ezt a napot a Női Helytállás Napjának tekinti és elismerésben részesíti azokat a veszprémi hölgyeket, akik napjaink „ hétköznapi hősnői". 2008. és 2014. között városi pályázat alapján évenként 10-10 összesen közel 70 hölgyet tüntettünk ki (ajándék, oklevél, elismerő laudáció, sajtónyilvánosság). 2015 óta évenként egyes területekre koncentrálva (közművelődés, nemzetiségiek. igazságszolgáltatás, sérült gyermekek nevelése, nők a tudományban, járványkezelésben élenjáró nők) választottuk ki a Női Helytállás kitüntetettjeit.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

2008. és 2014. között kitüntetett hölgyek méltatását „ Erős Nők a sziklán" (1000 éves város 1000 arcú asszonyai) címmel a város nőtörténeti összeállításával, és a nőtüntetés dokumentálásával igényes könyvben jelentettük meg 1000 példányban. A később kitüntetettek laudációja részben a „Van neked Volt? c. könyvünkben jelent meg.

Az esemény beépült a város ünnepei közé és alkalmat ad arra, hogy korunk jelenlegi és jövőbeli női helytállására, kitartására és női teljesítményekre felhívjuk a fi-

gyelmet. Szélesíteni kellene a jutalmazottak nyilvánosságát, Tv interjú, újságcikkek. stb. A város magas szinten képviseltesse magát a díjkiosztó ünnepségen.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

A városvezetése részéről magasabb szintű részvétel és elismerés szükséges.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Nagyon fontos a társadalmi és a széleskörű médiatámogatás. A jutalmak, virágok, oklevél jelent kiadást. Eddig az önkormányzat hozzájárult a virágok (emlékkő megvirágozása és virágcsokor az ünnepelteknek. Ha meghívott előadó lép fel az ünnepségen, honorárium, ill. jutalom. Mivel minden tevékenységet önkéntes munkával oldottunk meg, az összkiadás kb. 100-150 000 Ft. Feltétel a nők ünneplésének széles társadalmi, és hivatalos elfogadása. Médiatámogatás és hivatalos személyek részvétele a Női Helytállás Napján.

Jó gyakorlat megnevezése	Felelős kutyatartás népszerűsítése az egyén tudatosságának növelésével
Megye	Zala
Megvalósító szervezet	Zalai Kutyabarátok Egyesülete
A jó gyakorlat kifejlesztője/kifejlesztői	Zalai Kutyabarátok Egyesület oktatói csapat
A jó gyakorlat alkalmazási területe	újszerű vagy tovább fejlesztett gyakorlat valamely társadalmi probléma, közösségi konfliktus kezelésére; közösségépítés; energia- és környezettudatosság;
A jó gyakorlat közvetlen célcsoportja	Zalaegerszeg vonzáskörzetében élő, elsősorban kutyatartó családok

A jó gyakorlat rövid története/ szükséglétfelismerés

2011 óta működik egyesületünk azzal a céllal, hogy mindenki, akinek kutyája van, megismerje a kutyák valós igényeit, jó gazdává, felelős állattartóvá válhasson. Eltávolodtunk a természettől, a legtöbb viselkedésprobléma hátterében félreértés

és kommunikációs probléma áll. Újra kell tanulnunk „kutyául”.

A jó gyakorlat rövid leírása

Kezdő kutyatartók számára kifejlesztett képzéseink nem csak abban segítenek, hogy városi emberként mik azok az alapvető viselkedési normák, amiket elvárnak tőlünk, hanem abban is, hogy ezeket hogy tudjuk megtanítani a kutyánknak. Ahhoz, hogy biztonságban közlekedhessünk, zavarás nélkül elégíthessük ki mozgás- és feladatigényét, problémamentesen élhessünk együtt, meg kell ismernünk a kutyák valós igényeit, és úgy kell tudnunk kommunikálni velük, hogy ők is értsék.

Több évtizedes tapasztalatunkra alapozva állítottuk össze képzési programokat, amellyel már a leendő kutyatartókat próbáljuk megszólítani, segítünk a kutyaválasztásban. Kölyökkutyák számára szocializációs foglalkozást tartunk, illetve már kölyök kortól kezdjük az együttélési alapok tanítását kis létszámú intenzív csoportokban, illetve egyénileg. Az alapozó képzések elvégzése után különféle életmód programokkal tesszük lehetővé, hogy aktívan töltsék szabadidejüket a gazdák kutyáikkal.

Tapasztaljuk, hogy egyre többen jönnek és vesznek részt egész családdal az izgalmas foglalkozásokon. Egy tudatosan választott, kölyökkortól helyesen nevelt kutya, akinek a gazdái érthetően kommunikálnak vele és a valós igényeit tudják kielégíteni, életre szóló társ lesz a családjának és kellemes élmény a körülötte élőknek is.

Ha valaki már elkésett és problémával érkezik hozzánk, egyénre szabottan próbálunk segíteni, legyen szó elmaradt szocializációról, kézben tarthatóság hiányáról vagy akár agresszióproblémáról.

A jó gyakorlat konkrét eredményei, kimenete, jövője

Az elmúlt tíz évben több száz kutya és gazdája vett részt képzésünkön. Aki eljött, jellemzően tovább ajánl minket rokonságában, ismeretségi körében. Nincs hitelesebb ajánlás, mint amikor a mellette lévő kutya viselkedése bizonyítja, hogy érdemes el-

kezdeni a képzést.

Míg tíz éve nagyobb létszámban már felnőtt, gyakran problémás kutyával érkeztek hozzánk, az utóbbi években jóval többen vannak, akik kölyökkel érkeznek, amikor még könnyen megelőzhetőek a problémák.

Nálunk végzett gazdák hatására vált több munkahely kutyabaráttá. Terápiás kutyásaink egyre több intézményben dolgoznak.

A megvalósítás során felmerült problémák és tanulságok

Még mindig gyakran előfordul, hogy túl későn érnek el hozzánk a gazdák és nem megfelelő kutyát választanak a családba, vagy csak nem megfelelő módon próbálják beilleszteni és ez különféle problémákhoz vezet.

Egy intenzív tanfolyam 12 héten keresztül tart, a kutyák nagyon gyorsan kinőnek a kölyökkorból, így nem lehetséges a szezonális indulás. Meg kell oldanunk a téli hidegben és rövid napos időszakokban is, változékony, esős őszben és a nyári kánikulában is a foglalkozásokat. Hasznos lenne a világítás, kisebb fedett rész.

Milyen erőforrásokra, milyen feltételek meglétére volt szükség a megvalósításhoz?

Megfelelően képzett és tapasztalt foglalkozásvezetőkre és segítőkre van szükség a hatékony képzéshez. Bekerített, sík, árnyékos területre, a szocializációhoz különféle akadályokra. Míg előbbiek rendelkezésre állnak, illetve folyamatosan bővülnek, az időjárást valamelyest kivédendő, fedett hely kialakítására még nem került sor.

Fontos, hogy jelen legyünk a város rendezvényein, halljanak rólunk és ismerjék meg, miben tudunk segíteni.

BETEKINTÉS A MEGYÉK ÉS A FŐVÁROS CIVIL ÉLETÉBE – CIVILEK A CIVILEKRŐL

BÁCS-KISKUN

Területe: 8.445 km^2
Lakónépessége: 497.660 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 22%, többi város 46%, község 32%
Megyeszékhely: Kecskemét (110.373 fő)
Járások: Bácsalmási, Bajai, Jánoshalmi, Kalocsai, Kecskeméti, Kiskőrösi, Kiskunfélegyházi, Kiskunhalasi, Kiskunmajsai, Kunszentmiklósi, Tiszakécskei
Települések száma: 119
Ebből 5000 főnél kisebb település: 101

Civil tükör

• A megyében 783 alapítvány és 1613 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 4,5 %-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 18,2 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 2,0%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 1517 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 1002 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Civil Nap és Civil Korzó** (Kecskemét). Kecskeméti Városi Civil Kerekasztal 2016 óta évente Civil Napot és Civil Korzót tart Kecskeméten, városi és kistérségi szinten. A Civil Korzón Kecskemét főterén a Kerekasztal tagjai egy-egy pavilonban mutatkozhatnak be a közönségnek. A napot különböző programok (kézműves foglalkozás, egészségügyi felmérések) gazdagítják.
• **Petőfi Kulturális Fesztivál**. A kiskőrösi Petőfi Kulturális Fesztivál eredetileg egy helyi ifjúsági kezdeményezésből indult 2008-ban. Már a 2008-as rendezvényen több százan vettek részt, így ezt követően minden évben ugyanezen a napon, a nemzeti ünnep előestéjén szervezik meg. A fesztivál rendezője a Kiskőrösért Egyesület.

A programok között találunk színházi programot, képzőművészeti szabadtéri művészparkot, 1848-49-es katonai hagyományőrző bemutatókat, könnyűzenei koncerteket.

• **Vadkerti-tó Futóverseny és Multisport nap**. Soltvadkerten a Go!!! Sportegyesület rendezi meg minden évben. Az egyesület célja tagjai, a helyi és környékbeli lakosság egészségmegőrzésének és szabadidős sportolási lehetőségei biztosításának elősegítése, valamint ezen keresztül a sportélet gazdagítása, ápolása.

Civil díjak, elismerések a megyében:

• Bács-Kiskun megye Közösségfejlesztéséért Díj: 2022-ben a díjat Turcsányi László országos hírnévnek örvendő pedagógiai-közművelődési szakember, szakíró kapta. Az Általános Iskolai Igazgatók Országos Egyesületének alapító és elnökségi tagja, a Kisszállási Főnix Egyesület elnökeként pedig megmentette a pusztulástól a Vitéz-telepi templom iskolát.

BARANYA

Területe: 4.429,60 km²
Lakónépessége: 354.341 fő
Népsűrűség: 85,4 fő/ km²
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 18%, többi város 26 %, község 56%.
Megyeszékhely: Pécs
Járások: Bólyi, Hegyháti, Komlói, Mohácsi, Pécsi, Pécsváradi, Sellyei, Siklósi, Szentlőrinci, Szigetvári
Települések száma: 301
5000 főnél kisebb települések száma: 293

Civil tükör

• A megyében 720 alapítvány és 1.614 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 4,4%-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 22,8 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 2,5%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 2 475 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 9 602 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Pécsi Napok rendezvénysorozat**. 2022-ben 31 éves a nagyszabású rendezvény, mely általában 4 napon keresztül tart. Állandó elemei a kézműves- és gasztroutca, a könnyűzenei koncertek, népzene, valamint az elmaradhatatlan táncház. A rendezvényen a helyi és megyei civil szervezetek,

helyi önszerveződő és vallási közösségek, oktatási intézmények és kulturális létesítmények mellett több kistermelő és vállalkozás is be tud mutatkozni.

• **Tanulófesztivál**. Pécsett több helyszínen és a máriagyűdi kegyhelyen kerül megrendezésre, a Pécsi Napokkal egy időben. Fellépések, bemutatók, játékok sokasága várja a diákokat, akik a civilek életébe is betekintést nyerhetnek. A rendezvény „INSPIRÁLJUK EGYMÁST TANULÁSSAL!" címmel, 2022. szeptember 19-24. között, immár 6. alkalommal, több helyszínen kerül megrendezésre, több mint 100 programmal, csaknem 50 szervezet segítségével. A programban a legkisebbektől a szépkorúakig mindenki szerepet kap, hiszen a tanulás nem a gyerekek privilégiuma, az élethosszon át való tanulás népszerűsítése is előtérbe kerül.

BÉKÉS

Területe: 5.629,71 km²
Lakónépessége: 322.819 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 18%, többi város 60%, község 23%. Megyeszékhely: Békéscsaba (58.654 fő, 2019. december 31.)
Járások: Békési, Békéscsabai, Gyomaendrődi, Gyulai, Mezőkovácsházai, Orosházi, Sarkadi, Szarvasi, Szeghalmi
Települések száma: 75
5000 főnél kisebb települések száma: 60

Civil tükör

• A megyében 624 alapítvány és 1399 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 3,8 %-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 18,7 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 2,1%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 2 742 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 11263 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Városi Civil Nap** (Békéscsaba). Az eseményt tavaly szervezete meg először közösen Békéscsaba M.J. Város Önkormányzata és a megyei Civil Központ. A rendezvényen átlagosan 50-70 civil szervezet és közösség tud bemutatkozni.
• **Békés Megyei Civil Találkozó** (változó helyszín). A kapcsolatok építését szolgálja

az esemény, amely során a civil szervezetek képviselői új módszereket, kezdeményezéseket ismerhetnek meg. Az eseményen 150-300 fő vesz részt általában.

Civil díjak, elismerések a megyében:

• 2020. és 2021. évben is átadták a Békés megye legjobb civil jogásza és Békés megye legjobb könyvelője díjakat. Mindkét szakma képviselői elismerést érdemelnek, hiszen a megyei civil szervezeteinek visszajelzései és ajánlásai alapján jelölték a díjazottakat, lelkiismeretes és szakszerűen végzett tevékenységükért.

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN

Területe: 7.247,12 km²
Lakónépessége:626.477 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 24%, többi város 35 %, község 41%. (2019. december 31.)

A megyeszékhely, Miskolc összlakossága: 152 901 fő (2019. december 31.)
A megyében található települések száma: 358
Járások: Cigándi, Edelényi, Encsi, Kazincbarcikai, Mezőcsáti, Mezőkövesdi, Miskolci, Ózdi, Putnoki, Sárospataki, Sátoraljaújhelyi, Szerencsi, Szikszói, Tiszaújvárosi, Tokaji
5000 főnél kisebb települések száma: 342 (2019. december 31.)

Civil tükör

• A megyében 1 248 alapítvány és 1 898 egyesület működik. Budapest és Pest megye után itt található a harmadik legtöbb civil szervezet. Az ország civil szervezeteinek 5.9%-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 25,8 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 2,9%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 2 754 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 13 033 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Városi Civil Nap (Miskolc).** Az eseményt 2016 óta szervezte meg Miskolc M.J. Város Önkormányzata és az Esély és Részvétel Közhasznú Egyesület (ERKE) mint Civil Központ. A rendezvényen átlagosan 60-70 civil szervezet és közösség tud bemutatkozni. A kihelyezett standok, színpadi és utcai produkciók, játékok révén évente több ezer ember tekinthetett bele a civil szervezetek tevékenységébe. A rendezvény koncepciója 2022-től megújul. A civil közösségek egymás közötti kapcsolatainak építésére kerül a hangsúly. Önálló szervezőként az ERKE – Civil Központ Miskolcon, a Győri kapuban egy családias rendezvény keretében biztosít találkozási lehetőséget a civil közösségek számára.

• Az Újkazinci Baráti Kör 2022 júniusá-

ban már hatodik alkalommal szervezte meg a **Szenior Sport Kavalkád**ot. A feladatokat a szervezők úgy állítják össze, hogy a az egymással vetélkedő 5 fős csapatokba mozgásukban akadályozott emberek is bekapcsolódhassanak. A sport mellett, a Kavalkád teret biztosít a bűnmegelőzéssel, a környezettudatos életvezetéssel, az egészséges életmóddal stb. kapcsolatos tanácsadó és foglalkoztató jellegű programoknak. A Civil Központ három alkalommal közreműködött a program megvalósításában.

Civil díjak, elismerések a megyében:

• A Megyei Közgyűlés alapította a Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Civil Közösségeiért Díjat. A jelöléseket elbíráló civil központ, a Közgyűlés döntését előkészítő kuratóriumban állandó tagként vesz részt a Civil Központ képviselője. A 2022. év díjazottja a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanya- és Falugondnokok Egyesülete.

• Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata alapította „A Civilek Támogatásáért" és „Az Év Civil Szervezete" díjakat. A támogatói kitüntetést 2022-ben: Zsebesi-Lengyel Melinda (Egy Esély Civil Szervezet) kapta meg, az év szervezete pedig a Fügedi Márta Népművészeti Egyesület lett. A díj odaítélését előkészítő kuratóriumban részt vett a Civil Központ képviselője.

• Az Értéklabor címmel hirdetett innovációs és ötletpályázatot az ERKE - Civil Központ. A középiskolásokból álló csapatok három, a civil szervezetek számára is fontos témakörben nyújthatták be a digitális megoldásokon alapuló projektjeiket. A döntőbe tizenegy csapat jutott be. A három első helyezett csapat és felkészítő tanáraik összesen 1,2 millió Ft díjazásban részesültek. A díjakat Szalay-Bobrovniczky Vince. a Miniszterelnökség civil és társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára, Bánné Dr. Gál Boglárka a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés elnöke és Riz Gábor országgyűlési képviselő adta át.

• A rangosabb elismerések mellett egy szerényebb léptékű díjat ad át az ERKE Civil Központ az év civil rendezvényének. A közönségszavazás győztesét 2022. decemberben hirdeti ki.

BUDAPEST

Budapest több mint 1,7 millió ember lakóhelye. Gazdag történelme, építészeti öröksége, pezsgő kulturális kínálata, és nem utolsósorban az itt működő civil szervezetek teszik sokszínű és vonzó várossá. A 2019. évi GDP adatokból látható, hogy a budapesti GDP a maga 10 048 ezer forintjával több, mint kétszerese az országos átlag-

nak, mely 4 863 ezer forint.
Budapesten több világörökségi helyszín is található, többek között a Duna-part, a Budai Várnegyed, az Andrássy út, a Hősök tere és a Millenniumi Földalatti Vasút. Turisztikailag jelentősek még a város Duna-hídjai, valamint gyógyfürdői, mivel Budapest a világ legtöbb gyógyfürdővel rendelkező fővárosa. Más nagyvárosokhoz hasonlóan Budapestről is sokan költöznek ki a főváros agglomerációjába.

Civil tükör

• Budapesten 5096 alapítvány és 5821 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 20,6%-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A civil szektor összes éves bevétele 508,6 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 56,8%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A civil szervezetek 22 028 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 95 490 önkéntes tevékenykedik.

Általánosságban elmondható, hogy a civil szervezetek Budapesten is rendkívül sokszínűek, és tevékenységi körük is nagyon szerteágazó, működésük területileg, tevékenységük és pénzügyi helyzetük szerint is nagyon különböző. Legnagyobb arányban a kulturális, sport és szabadidős, valamint a szociális tevékenységi területen működő szervezetek vannak jelen. Budapest nagysága miatt sok esetben kerületi szintre, vagy akár az egyes kerületeken belül egy-egy további kisebb településrészre lebontva érdemes vizsgálni a civil szervezetek működését és a civil életet.

CSONGRÁD-CSANÁD

Területe: 4.261,74 km²,
Lakónépessége: 393.116 fő
Lakónépesség megoszlása: 40%-a Szegeden, 51%-a megyei jogú városokban: Szegeden és Hódmezővásárhelyen él.
Megyeszékhely: Szeged (160.258 fő, 2020. december 31.)
Járások száma: 7 (Csongrádi, Hódmezővásárhelyi, Kisteleki, Makói, Mórahalmi, Szegedi, Szentesi)
Települések száma: 60 (42 község, 8 nagyközség, 8 város, 2 megyei jogú város)
Az 5000 fő alatti települések száma: 49
Munkanélküliségi ráta: 3,4% (KSH 2020)
Nettó átlagkereset: 225.345 Ft (KSH 2020)

Civil tükör

• A megyében 780 alapítvány és 1497 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 4,3%-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 19,8 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 2,2%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 1 486 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 11 692 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Civilek Utcája**. Szeged város napjához, a Hídi vásárhoz kapcsolódik és kiváló megjelenési lehetőséget biztosít civil szervezetek, egyesületek, alapítványok és intézmények számára.
• **Civil Falu** (Szeged, SZÍN). A Civil Faluban átlagosan 35-40 szervezet mutatkozik be főként Csongrád megyéből, de a környező megyék és a főváros is képviselteti magát.
• **Civil Piac** (Szeged). 2014 és 2019 között rendszeresen megrendezésre került a Civil Piac a Szegedi Nonprofit Piac Kft.-vel szoros együttműködésben, a Talentum Alapítvány szervezésében. Ez a rendezvény évente a civil szervezetek mustrája, ahol a szegedi közönség és a civil szektor találkozik.
• **Mártélyi** Képzőművészeti Szabadiskola. A Mártélyi Képzőművészeti Alkotótábor a Tisza-holtág partján minden évben közel két hét alatt mintegy száz alkotóval valósul meg. Az ott született képek közül a legjobbakat a hódmezővásárhelyi Alföldi Galériában az őszi tárlat során mutatják be.

• **Szentesi Civil Tanács, Civil nap**. Rendszeresen tartanak civil konferenciát, civil napot Szentesen.
• **Környezetvédelmi és várostörténeti verseny és fotópályázat**. A Kurca Vidéke Polgári Egyesület (Szegvár, Szentes) természetismereti, környezetvédelmi és várostörténeti versenyt és fotópályázatot szervez középiskolás diákok számára a Széchenyi liget, az Eszperantó-híd és a Kurca folyó témakörben.

Civil díjak, elismerések a megyében:

• A Civil Érték és Közösség díj létrehozásával a civil központ célja az volt, hogy összegyűjtse azokat a kezdeményezéseket, amelyekkel a koronavírus-járvány

idején megtapasztalt korlátozások ellenére, a civil szervezetek veszélyeztetett célcsoportokat támogattak, vagy saját közösségük céljainak megvalósulását elérték. Díjazásban részesülhetnek a mintaértékű, példamutató jó gyakorlatot folytató, a helyi társadalom elismerését is kivívó tevékenységet végző szervezetek. 2021-ben 15 szervezet részesült támogatásban, 2022-ben a díj átadása novemberben lesz.

FEJÉR

Területe: 4.358 km²
Lakónépessége: 418.555 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 23%, többi város 35%, község 42%.
Megyeszékhely: Székesfehérvár (97.617 fő, 2021. január 1.)
Járások: Bicskei, Dunaújvárosi, Enyingi, Gárdonyi, Martonvásári, Móri, Sárbogárdi, Székesfehérvári
Települések száma: 108
5000 főnél kisebb települések száma: 95

Civil tükör

• A megyében 614 alapítvány és 1 424 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 3,8%-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 22,2 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 2,5%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 1 650 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 12 135 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Városi Civil Nap** (Székesfehérvár). Az eseményt 2007 óta szervezi meg Székesfehérvár M.J. Város Önkormányzata. A rendezvényen átlagosan 50 civil szervezet és közösség tud bemutatkozni. A kihelyezett standok, színpadi és utcai produkciók révén a civil szervezeteknek is van módjuk a lakosságnak bemutatkozni és tagokat toborozni. Ezen túl igazi közösségi rendezvénnyé nőtte ki magát az évek alatt.
• **Középkori Piac** (SZÍN-TÉR Egyesület). Boszorkány outlet, féláras vesszőzés, ingyenes perpatvarok mindenkinek, ezen kívül féktelen jókedv, vásári életképek, pergő nyelvű kofák, korhely komédiások és dévaj mutatványosok, bűbájosok, lidérclátók, piaci bíró és példamutató büntetései, állat-olimpia a jószágokra köthető fogadásokkal, vásári játékok, fogadó korabeli harapni- és hörpenteni valókkal, mindezek várják az érdeklődőket a Városház téren Székesfehérváron.

Megyei civil díjak, elismerések:

• A civil központ az alábbi díjak, elismerések adományozásában vállal szerepet:
• Fejér megye családbarát, felelős foglalkoztatója – családbarát, nőket rugalmas munkarendben(is) foglalkoztató vállalkozások díjazása
• Fehérvári Fogyasztókért szakmai díj – azok a vállalkozások kapják a díjat, akik a fogyasztóvédelem területén kiemelkedő tevékenységet végeznek
• Elismerés a Köz Szolgálatáért – a díjjal a közigazgatásban civil szervezetekért sokat tevő személyeket ismerjük el
• Csengőszó díj – azok a szervezetek, magánszemélyek kapják a díjat, akik különösen sokat tettek a rászoruló családokért, gyermekekért
• Értékteremtő közösségekért díj - a Civil

Központ díja azoknak, akik példaként szolgálnak a megye civil szervezeteinek értékteremtő munkájukkal

GYŐR-MOSON-SOPRON

Területe: 4 208 km²
Lakónépessége: 479.347 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 28%, többi város 30%, község 42%.
Megyeszékhely: Győr (133 946 fő, 2020. január 1.)
Járások: Csornai, Győri, Kapuvári, Mosonmagyaróvári, Pannonhalmi, Soproni, Téti
Települések száma: 183
5000 főnél kisebb települések száma: 176

Civil tükör

• A megyében 730 alapítvány és 1 714 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 4,6 %-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 23,8 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 2,7 %-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 1 653 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 8 973 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• Mosonmagyaróvári Civil Nap (Mosonmagyaróvár). Az eseményt 1999 óta szervezi meg Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata és a Mosonmagyaróvári Civil Szövetség. A rendezvényen átlagosan 20-30 civil szervezet és közösség tud bemutatkozni a kihelyezett standok, színpadi produkciók révén, ezzel együtt évente több tucat ember tekinthet bele a civil szervezetek tevékenységébe.
• Polgárőr Családi Nap (Csorna-Kapuvár járás). Jelentős informális esemény, melynek elsődleges célja az egyesületek közötti kapcsolatépítés és tapasztalatcsere, melyet 2016 óta minden évben megszerveznek a térség polgárőr egyesületei, több mint 100 résztvevővel közel 20 egyesület képviseletében.

HAJDÚ-BIHAR

Területe: 6.210,77 km²
Lakónépessége: 524.272 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 37,97%, többi város 41,86 %, község 20,17%.
Megyeszékhely: Debrecen (201 432 fő, 2019. január 1.)

Járások: Balmazújvárosi, Berettyóújfalui, Debreceni, Derecskei, Hajdúböszörményi, Hajdúhadházi, Hajdúnánási, Hajdúszoboszlói, Nyíradonyi, Püspökladányi.
Települések száma: 82
5000 főnél kisebb települések száma: 60

Civil tükör

• A megyében 879 alapítvány és 1 606 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 4,7%-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 25,7 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 2,9%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 2 585 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 11 446 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében

• **Civil Piknik (Debrecen).** Egy kötetlen jellegű rendezvény, amely a szakmaiságon túl, a szervezetek bemutatkozására és újabb együttműködések megteremtésére is lehetőséget ad. Az esemény közvetlen hangulatban teremti meg a széleskörű partnerség kialakításának lehetőségét a megyében működő civil szervezetek számára.
• **Campus Fesztivál (Debrecen)** A fesztivál területén évek óta a „Civil Falu" ad otthont és lehetőséget a civil szervezeteknek tevékenységük bemutatására és népszerűsítésére. Ezen alkalommal érdekes játékokkal, „Campus Kvíz" kérdezz-felelek vetélkedővel és promóciós anyagokkal, valamint tárgyi ajándékokkal is igyekeznek népszerűsíteni munkájukat.

Megyei civil díjak, elismerések:

• **Civil Díj 2022.**

Egyesületünk, a Civilek a Fiatalokért Egyesület, mint a Hajdú-Bihar Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ címbirtokosa egy kellemes hangulatú kerekasztal beszélgetés keretében emlékezett meg 2022. február 1-én a Civilek Napjáról, melynek alkalmával került átadásra a díj, amelyet Váradi Zoltán a Matúra és Natúra Alapítvány elnöke vett át, aki egyben a Természettár vezetője is. A Civil Díjat immáron hagyományteremtő módon adtuk át a város civil életében jelentős szerepet betöltő civil szervezet vezetőjének.

HEVES

Területe: 3637 km2
Népessége: 289.938 fő
Népesség megoszlása: megyeszékhely 17,7 %, többi város 29,2 %, község 53,1 %
Megyeszékhely: Eger (51 894 fő)
Járások: Bélapátfalvai, Egri, Füzesabonyi, Gyöngyösi, Hatvani, Hevesi, Pétervásárai
Települések száma: 121
5000 főnél kisebb települések száma: 115

Civil tükör

• A megyében 579 alapítvány és 1 082 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 3,1%-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 11,9 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 1,3%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 1 152 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 5 831önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:
• **Egri Csillagok Sétánya** - Az Egri Csillagok Sétányát 2018-ban azzal a céllal hozták létre, hogy örök emléket állítson azoknak, akik munkásságukkal, életművükkel hozzájárultak, hozzájárulnak Eger fejlődéséhez. A történelmi belvárosban található sétányon, a városhoz szorosan kapcsolódó híresség nevei olvashatók, egy-egy díszkövön négy kategóriában (művészet, tudomány, sport és „Egerért"). Az ünnepség során a díjazott beszámol életének Egerben töltött szakaszáról, arról, hogy mit is jelent számára a szeretett város.

• **Jótékonysági Operagála** (Gyöngyös) – 2015 óta a városi sportcsarnokban kerül megrendezésre az ingyenesen látogatható Operagála. Hagyománnyá vált, hogy a rendezvényen fellépnek Gyöngyös város klaszszikus zenei tehetségei és híres énekkarok is. A rendezvény évek óta jótékonysági célt fogalmaz meg, 2021-ben a kultúra támogatása lett a kiemelt cél. A befolyt összeget Gyöngyös város kulturális életében meghatározó, a város sokszínű kulturális és művészeti palettáját lefedő szervezetek, alkotók működési költségeinek támogatására fordították.

• Heves megye kisebb településein a helyi szokásoknak megfelelően minden évben „falunapot" tartanak, amely lehetőséget biztosít a helyi egyesületeknek bemutatkozásra, önmaguk népszerűsítésére és adománygyűjtésre.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK

Területe: 5.581,63 km² (
Lakónépessége: 360.326 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 19%, többi város 54%, község 27%
Megyeszékhely: Szolnok (70.554 fő, KSH 2019)
Járások: Jászapáti, Jászberényi, Karcagi, Kunhegyesi, Kunszentmártoni, Mezőtúri, Szolnoki, Tiszafüredi, Törökszentmiklósi
Települések száma: 78
5000 főnél kisebb települések száma: 58

Civil tükör:

• A megyében 517 alapítvány és 1 043 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 2,9 %-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)

• A megyei civil szektor összes éves bevétele 10,4 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 1,2%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.

• A megyei civil szervezetek 803 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.

• A civil szervezeteknél 6 306 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Civil Kavalkád**. A megyei civil szervezeteket bemutató szolnoki Civil Kavalkád 2002 óta kerül megrendezésre. A programokra látogatók megismerkedhetnek a megyében működő és a határon túli civil szervezetekkel. Visszatekintve az eltelt 18 évre, közel 27.000 látogatót, 1200 civil kiállítót ismerhettek meg az érdeklődők, és 400 fellépő civil szervezet mutatta be produkcióit a Kavalkád nagyszínpadán. A 2014. évtől nemzetközivé szélesedett az esemény, valamint felkerült Szolnok Város turisztikai térképére is.

• **„Édes Szívem! - desszert túra az Alföld szívében”** címmel új gasztroturisztikai attrakció indult a megyében. Alföldi kamilla, kisújszállási vadrizs, kunsági köles, homoktövis – többek között ezekből a nem mindennapi, azonban a térségre jellemző hozzávalókból készülnek azok az egyedi, különleges desszertek, amelyeket Jász-Nagykun-Szolnok megye éttermei alkottak meg. Az „Alföld Szíve” Térségi Turisztikai Egyesület közreműködésével a megye vendéglátóhelyei azért fogtak össze Mautner Zsófia, a megye gasztronagykövete vezetésével, hogy megmutassák, az Alföld szívében is számos kulináris érték, fejlődés és felfedeznivaló akad.

Megyei civil díjak, elismerések:

• **Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Civil Díj**. A díj minden olyan személynek, illetve szervezetnek adományozható, aki Jász-Nagykun-Szolnok Megyei civil szervezetként, vagy szervezet tagjaként példaértékű tevékenységet folytat, illetve folytatott. A döntést a CONTACT MKSZ elnöksége hozza meg. A díj az odaítélést tanúsító oklevélből áll. A díj a tárgyévi Civilek Napja rendezvényen kerül átadásra. A 2022. évben 3 civil szervezet és 2 magánszemély kapta meg a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Civil Díjat. Az idei díjazottak közt művészt, hagyományőrzőket és a gasztrokultúra ápolóit is köszöntötték. Pogány Gábor Benő szob-

rászművész, valamint Herceg Antal a Mezőtúri Szépkorúak hagyományőrző Klubjának elnöke magánszemélyként vehették át az oklevelet. Szervezetek kategóriában a Jászsági Pálinka Lovagrend Egyesület, a Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság, és a szintén nagy hagyományokkal rendelkező, az íjászat népszerűsítését zászlajára tűző Besenyszögi Hagyományőrző Íjász Egyesület képviselője vehette át az oklevelet. A díj nem csak az elmúlt esztendő munkájának elismerése, jövőre is erőt és energiát ad valamennyi szervezetnek és tagságának, hogy folytassák azt a munkát, amit évekkel ezelőtt elkezdtek.

KOMÁROM-ESZTERGOM

Területe: 2.264,35 km²
Lakónépessége: 298.449 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 66.141 fő, többi város 134.547 fő, község 100.307 fő.
Megyeszékhely: Tatabánya (66 141 fő, 2019. december 31.)
Járások: Tatabányai, Tatai, Kisbéri, Komáromi, Esztergomi, Oroszlányi
Települések száma: 76
5000 főnél kisebb települések száma: 66

Civil tükör

- A megyében 455 alapítvány és 924 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 2,6 %-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
- A megyei civil szektor összes éves bevétele 13,2 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 1,2 %-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
- A megyei civil szervezetek 1 045 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
- A civil szervezeteknél 6 099 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

- **Megyei Esély Sportnap** (Tatabánya). Az eseményt a Komárom-Esztergom Megyei Család, Esélyteremtő és Önkéntes Ház szervezi, ebben nyújt partnerséget a megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ. Az eseményen a versenysport, szabadidősport, parasport résztvevői képviseltetik magukat, fogyatékkal élő és egészséges embereknek tartva sportvetélkedőket.
- **Civil Napok** (Tata). A Tata és Térsége Civil Társulás évi rendszerességgel szervezi meg a Civil Napokat. Az esemény soro-

zat minden évben kora ősszel kerül megrendezésre. A résztvevő szervezetek képviselői megosztják tapasztalataikat, működésükkel kapcsolatos kérdéseket vitatnak meg, jógyakorlataikat osztják meg egymással, illetve következő évi programjaikhoz keresnek és találnak partnereket. A Civil Közösségi Szolgáltató Központtal közösen rendezett esemény több héten át zajlik, s a megyei civil szervezetek különböző programokkal, eseményekkel csatlakozhatnak.

Megyei civil díjak, elismerések:

• A Komárom-Esztergom Megyei Család, Esélyteremtő és Önkéntes Ház hosszú évek óta díjazza a megye önkénteseit, önkéntes tevékenységet végző civil szervezeteit. Az eseményhez kapcsolódóan minden év novemberétől magánszemélyek, civil szervezetek adhatják le javaslataikat az aktuális év díjazottjaira. Ezután szakmai zsűri választja ki azon szervezetet, önkénteseket, akik elismerésben részesülnek. A díjak átadására minden évben ünnepélyes keretek közt kerül sor december 5-én „Az Önkéntesség Világnapján".

NÓGRÁD

Területe: 2.545 km²
Lakónépessége: 185.649 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 18%, többi város 23%, község 59%
Megyeszékhely: Salgótarján (32.982 fő, 2019. december 31.)
Járások: Balassagyarmati, Bátonyterenyei, Pásztói, Rétsági, Salgótarjáni, Szécsényi
Települések száma: 131
5000 főnél kisebb települések száma: 126

Civil tükör

• A megyében 313 alapítvány és 838 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 2,2%-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 7,7 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 0,9%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 724 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 9 141 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Civil Kavalkád, Civil Ősz**. Az eseményt 2000 óta szervezik meg Salgótarjánban, jelenleg a Salgótarjáni Civil Kerekasztal koordinálásával. A program lehetőséget ad a civil szervezetek bemutatkozására, tapasztalatcserére, a civil aktivitás megerősítésére. A kezdetben két napos esemény mára egy hónapossá bővült. Minden évben más-más aktuális tematika köré szerveződik a különböző civil szervezetek által megvalósított rendezvénysorozat.

• **Muzsikál az Erdő**. A „Muzsikál az erdő" komplex, összművészeti rendezvénysorozat, amely felöleli a művészetek széles palettáját, a természet, a környezet megóvásának a fontosságát, a fenntartható életforma jelentőségét. A helyi közösségek, szervezetek (önkormányzatok, erdészetek, civil szervezetek, művészek) összefogásával, az erdő, a zene, a művészetek különböző ágainak az összefonódásával jön létre a rendezvénysorozat. A „Muzsikál az erdő" – Mátrai Művészeti Napok 2004 nyarán szerveződött első alkalommal és a kezdeti 3-4 napos eseményből nőtte ki magát a Mátrában 9 napos 9 helyszínen zajló eseményfolyammá.

Megyei civil díjak, elismerések:

• **Az év civil szervezete.** „Az év Nógrád megyei civil szervezete" díjat első alkalommal 2021-ben hirdette meg a Nógrád Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ. A kezdeményezéshez csatlakozott Nógrád Megye Önkormányzata is. A díjat minden évben az a Nógrád megyei civil szervezet kaphatja meg, amely az elmúlt év során kiemelkedő tevékenységével, szerepvállalásával hatékonyan hozzájárult egy adott társadalmi probléma megoldásához. 2020-ban a járványhelyzet miatt kialakult problémák kezelésében, 2021-ben pedig a fiatalok bevonásában élen járó szervezetet díjazták.

• **Salgótarján Civil Társadalmáért Díj.** Salgótarján Megyei Jogú Város díja, olyan személynek vagy civil szervezetnek adományozható, amely a helyi társadalmi és közösségi életben, kiemelkedően eredményes és sikeres tevékenységével hozzájárult Salgótarján fejlődéséhez, a városi identitástudat erősödéséhez.A díjjal díszoklevél, emlékplakett és pénzjutalom jár. A díj átadására a Salgótarjáni Civil Kavalkád elnevezésű rendezvény keretében kerül sor.

• **Civilek a Városért Díj.** A Salgótarjáni Civilekért Közhasznú Alapítvány és a Salgótarjáni Civil Kerekasztal díja. A 2010-ben alapított „Civilek a Városért" díjat minden

évben olyan salgótarjáni szerveződés kapja, amely kiemelkedő közéleti tevékenységével hozzájárul Salgótarján civil társadalmának sokszínű, hatékony működéséhez és folyamatos fejlődéséhez. A díj anyagi fedezetét a Salgótarjáni Civilekért Közhasznú Alapítvány biztosítja. A díjátadó ünnepségre minden évben a Városháza dísztermében került sor.A díjat helyi alkotóművész, Birkás Babett készíti el évente, a műalkotás minden alkalommal egyedi, a hasonlóságot a technikai megoldás és a városról készült háttérkép adja.

PEST

Területe: 6.393 km²
Lakónépessége: 1.325.036 fő
Megyeszékhely: Budapest
Járások: 18: Aszódi, Budakeszi, Ceglédi, Dabasi, Dunakeszi, Érdi, Gödöllői, Gyáli, Monori, Nagykátai, Nagykőrösi, Pilisvörösvári, Ráckevei, Szentendrei, Szigetszentmiklósi, Szobi, Vác
Települések száma: 184, amelyből 51 város, 133 község
5000 főnél kisebb települések száma: 118

Civil tükör

• A megyében 2 023 alapítvány és 3 545 egyesület működik. Budapest után itt található a második legtöbb civil szervezet. Az ország civil szervezeteinek 10,5%-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 56,3 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 6,3%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 3 872 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 31 481 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Megyei Családi Nap.** Virágvasárnapon/Nagyszombaton szervezik meg a Megyei Családi Napot civil szervezetek aktív részvételével, gazdag kulturális programmal, gyermekfoglalkozásokkal, szeretetvendégségekkel. A rendezvény a tartalmas és gazdag ünnep mellett jó lehetőséget biztosít a bemutatkozásra, tevékenységük ismertetésére, egymás megismerésére. 2022-ben újra nyíltszíni, közös, zenés, istentisztelettel indult a Virágvasárnap, majd színházi műsor adta a rendezvény keretét. A résztvevők néptáncoltak a Mákvirágokkal, tekeredtek a sütnivaló kalácsok a nyugdíjasok vezetésével. Lehetett asztaldíszt készíteni, virágot kötni, éneket tanulni. Az udvaron húsvéti bárány és nyuszi várta a simogató kezeket.
• **Civil Utca**. Több mint 10 éve szervezi meg a Gödöllői Civil Kerekasztal Egyesület a helyi önkormányzat támogatásával szeptember második hétvégéjén a Civil Utcát, ahol a városi aktív civil szervezeteknek lehetőségük van bemutatkozni, széles körben megismertetni tevékenységüket, ugyanakkor nagyon jó lehetőség az egymás közötti kapcsolatok szorosabbá fűzésére.
• **Méltóság Mezeje**. A majosházi Református Dunamenti Kistérségi Diakónia 2010-ben csatlakozott a Méltóság mezeje elnevezésű országos mozgalomhoz, amelynek célja a társadalom figyelmének felkeltése a daganatos betegeket ápoló szerveztek munkájára. Iskolákkal közösen, civil szervezetekkel, egyéb közösségekkel a Hospice világnapon, október első szombatján Hospice feliratú ágyást készítenek nárcisz virággal a megye településeinek központi terén a diákok, iskolai közösségek bevonásával.
• **Csepeli Sportfesztivál**. A tököli Csepel Szigeti Fogyatékosok Sportegyesülete 19 éve különböző helyszíneken rendezi meg Sportfesztiválját, ahol általában közel 15 civil szervezet kb. 300 fő fogyatékosság-

gal élő fiatal és családjaik családtagjaikkal közösen sportolnak. Négy éve nemzetközi színt is kapott a program, Szlovákiából Nagypakáról a Grace Oz Egyesület együttműködő partner, Szerbiából Szabadkáról a Recreacia Sportegyesület érkezik.

• **Egyházi Alapítványok Éves Konferenciája.** A pátyi Petrecz Sándor Alapítvány 2017-től tartja az Egyházi Alapítványok Éves Konferenciáját országos fórummal, esetenként regionális körben is. A rendezvény célja, hogy az egyházi jellegű alapítványokat segítse jó gyakorlatok megismertetésével, szakmai ismeretek átadásával és a kapcsolatok építésének lehetőségével.

Megyei civil díjak, elismerések:

• A **Csendes Csodák Díj** annak a természetes személynek adományozható, aki elsősorban a Pest megyei közösség vagy közösségek értékteremtő, értékmegőrző tevékenységét elősegíti, támogatja, munkájával hozzájárul a civil szervezetek magas színvonalú működéséhez. A díj alapítása mögött kettős indíttatás húzódott. Egyrészt a Pest Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ állandó felvidéki partnere, a Szövetség a Közös Célokért néhai igazgatója, Pogány Erzsébet emléke és tisztelete, másrészt azon hűséges civilek emléke, akiknek a koronavírus az életüket követelte, különösen is munkájuk/szolgálatuk végzése során. A posztumusz díj átadására első alkalommal 2021 tavaszán került sor, Kiss Mária 20 éves hűséges egészségügyi szolgálatát elismerve.

SOMOGY

Területe: 6.065,07 km²
Lakónépessége: 298.786 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 19,9%, többi város 31,2 %, község 48,9%
Megyeszékhely: Kaposvár (60.656 fő, 2019. december 31.)
Járások: Kaposvári, Fonyódi, Barcsi, Csurgói, Marcali, Nagyatádi, Siófoki, Tabi
Települések száma: 246
5000 főnél kisebb települések száma: 239

Civil tükör

• A megyében 515 alapítvány és 1 533 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 3,9 %-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 19,2 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 2,1%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 1 645 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 9 014 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:
• **Civil Projekt Börze**. A Somogy Megyei Önkormányzat minden évben előre megküldi a civil szervezetek részére, hogy a következő naptári évben milyen projektjavaslataik vannak, és milyen forrást szükséges hozzá teremteni. A megyei önkormányzat az összegyűjtött projektötletekből egy börzét tart, ahol a résztvevők konstruktív hozzászólással bemutathatják a nagyobb projekteket. 2020-ban a pandémia miatt kialakult helyzetben a szervezetek csak digitálisan tudták beküldeni a projektötleteiket, de így is több mint ötmilliárd forint értékben érkezett be projekt.
• **Kaposvári Civil Parlament**. A 2016-ban létrejött kiemelkedő kezdeményezés a megyében közel 200 civil szervezetet tömörít, állandó résztvevője több mint száz fő. 2020-ban sajnos az esemény nem valósult meg, a 2021-es évre már tervezés alatt van az új rendezvény.
• **Online Partnerségi Nap**. A Somogy Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ a pandémiás helyzetben sem hagyta cserben a civileket, és elindította az Online Partnerségi Napot. A civil szervezetek kitűnően alkalmazkodtak ehhez a programsorozathoz, mert továbbra is nagy szükség van a pályázati lehetőségek kiaknázására, és online színtéren majdnem ugyanolyan hatékonysággal tudnak együttműködni.

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG

Területe: 5.936 km^2
Lakónépessége: 539.153 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 21%, többi város 33 %, község 46 %.
Megyeszékhely: Nyíregyháza (116.814 fő, KSH 2019. december 31.)
Járások: Tiszavasvári, Nyíregyházi, Nagykállói, Nyírbátori, Mátészalkai, Csengeri, Fehérgyarmati, Vásárosnaményi, Záhonyi, Kisvárdai, Kemecsei, Ibrányi, Baktalórántházi
Települések száma: 229
5000 fő alatti települések: 214 (KSH 2019)
500 főnél kisebb települések száma: 33

Civil tükör

• A megyében 5695 alapítvány és 1 814 egyesület működik. A Budapest, Pest megye és Borsod megye után itt található a negyedik legtöbb civil szervezet. Az ország civil szervezeteinek 4,7 %-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 25 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 2,8%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 1 904 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 11 363 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Bergengócia Fesztivál és Zoárd-Napi Sokadalom** (Vásárosnamény). A térség zenei, kulturális és gasztronómiai sokszínűségére épít, és megemlékezik a település honfoglalás korára visszavezethető örökségéről.
• **Partiumi Magyar Napok** (Szatmárnémeti, *Satu Mare - RO*). Erdély és Partium legrégebbi múltra visszatekintő magyar napok rendezvénye, amely helyi civil kezdeményezésből nőtte ki magát a régió legnagyobb magyar kulturális rendezvényévé, amelyet könnyű- és komolyzenei, gasztronómiai, színházi, tudományos és közéleti programok egyaránt színesítenek, és minden korosztály megtalálja a neki szóló programot.

Megyei civil díjak, elismerések:

• **Szentpétery Zsigmond-díj.** A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat által adományozott „Szentpétery Zsigmond" kitüntető díj, amely a megyében működő civil szervezetként a megye civil társadalmának építése, a civil kapcsolatok kialakítása és elmélyítése terén kifejtett eredményes tevékenysége elismeréseként adnak át. 2022-ben a Pócspetri Nyugdíjas Klub Egyesület kapta a díjat.
• **Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei CSEÖH díj**. A megyei Család, Esélyteremtő és Önkéntes Házat működtető Hierotheosz Egyesület adja át az önkéntesek világnapja alkalmából olyan civil non- és forprofit szervezetek, intézmények, önkormányzatok, magánszemélyek részére, akik valamilyen önkéntes tevékenységet végeznek a megye bármely területén. 2021-ben Gönczőné Kovács Éva gyógypedagógus, Páll-Szőke Ágnes Sényő település civil szervezeteinek összefogója, tevékenységük

szervezője, Szabó András a Nyírmihálydi Magtár Múzeum létrehozója kapta a díjat.

• **Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Civil Díj**. A díjat a Civilek Napja alkalmából adja át a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központot működtető Hierotheosz Egyesület. 2022-ben az alábbi civil területen tevékenykedő személyek kapták a díjat: Rakaczkiné Vadász Viktória, a Kelet-Magyarországi Fiatalokért Alapítvány munkatársa, és Nagy László a nyírteleki Nyírfa Nyugdíjas Egyesület elnöke.

TOLNA

Területe: 3.703 km²
Lakónépessége: 211.172 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 14,26%, többi város 41,16 %, község 44,58%
Megyeszékhely: Szekszárd (31.595 fő, 2021. január 1.)
Járások: Bonyhádi, Dombóvári, Paksi, Szekszárdi, Tamási, Tolnai
Települések száma: 109
5000 főnél kisebb települések száma: 101

Civil tükör

• A megyében 388 alapítvány és 952 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 2,5%-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 14,1 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 1,6%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 889 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 5 638 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Dombóvári Civil Majális.** Példaértékű kezdeményezés Dombóváron egy olyan hagyományteremtő program megszervezése, amely a helyi civil szervezetek számára nyújt bemutatkozási lehetőséget, ahol a köz-, és a civil szféra együtt képviselteti magát. A Civil Majálisra keresztelt rendezvény fő erénye az, hogy nem a hivatal falai között kerül sor a kapcsolatépítésre, hanem sokkal kötetlenebb formában, kitelepülve, egy főzőverseny keretein belül egymás asztalához ülve alakulnak ki olyan együttműködések, melyek a jövőben már hivatalos keretek között folytatódnak majd.
• **Dupi Gyermek Piknik és Családi Nap.** Hagyományteremtő céllal, 2021 szeptemberében rendezték meg az első DUPI napot az Alta Ripa Szabadidőparkban több száz család, több mint 600 érdeklődő részvételével. A program célja a családi kötelékek és a közösségek erősítése, valamint Tolna város és a környék természeti és kulturális értékeinek megismerése és megőrzése. A programok úgy épülnek fel, hogy azokat közösségben, csapatban éljék át a résztvevő családok (a közös evezés, közös főzés, közös népi játékok során).

Megyei civil díjak, elismerések:

• **Az ÉV Tolna Megyei Civil Szervezete és a Bazsonyi Arany Mecénás Díj.** Február 1-je a Civilek Napja, másfél évtized óta Tolnában ezen a napon is köszöntik a civileket, s a legjobbaknak elismerést adnak át. A civilek napja arra hívja fel a figyelmet, hogy csak a civilek, a civil szervezetek felelősségvállalása, társadalmi munkája, jelenléte teheti jobbá az élet számos területét. A Tolna Megyei Önkormányzat már 20 éve elismerve a civil szféra megyei közéletében betöltött kiemelkedő szerepét, illetve a civilek támogatását, minden évben „Az Év Tolna Megyei Civil Szervezete” és a „Bazsonyi Arany Mecénás

díjak”-kal köszöni meg e tevékenységet. A díjakra civil szervezeteket is lehet jelölni. A díjakat a Tolna Megyei Közgyűlés elnöke adja át ünnepélyes keretek közt a Vármegyeháza dísztermében, az elismerő szavak és az emlékplakett mellé pénzjutalom is jár.

VAS

Területe: 3.336 km²
Lakónépessége: 253.429 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 31%, többi város 31%, község 38%
Megyeszékhely: Szombathely (78 591 fő, 2019. december 31.)
Járások: Celldömölki, Körmendi, Kőszegi, Sárvári, Szentgotthárdi, Szombathelyi, Vasvári
Települések száma: 216
5000 főnél kisebb települések száma: 210

Civil tükör

• A megyében 403 alapítvány és 1 212 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 3,0%-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 15,3 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 1,7%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 769 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 6 979 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események a megyében:

• **Civil Kavalkád** (Szombathely). Minden tavasszal lehetőséget kapnak a civil szervezetek, hogy interaktív módon bemutatkozzanak a Herényi Virágút program keretében.
• **Civil Korzó** (Szombathely). A Savaria Történelmi Karnevál többnapos rendezvényéhez kapcsolódó programelem Szombathely belvárosában, ahol a helyi és környékbeli civil szervezetek bemutatkozhatnak a nagyközönségnek.
• **Civil Nap** (Szentgotthárd). Hagyományosan május 1-én tartott, főzőversennyel egybekötött, a helyi civilek számára bemutatkozási lehetőséget biztosító és kulturális programot kínáló rendezvény a Szentgotthárdi Civil Fórum koordinálásával.
• **Szent Mihály-napi Civil Forgatag** (Bük). Szent Mihály-napjához kapcsolódóan a helyi civil szerveztek találkozója, amely során összemérik lecsófőző tudományukat is. A nap szerves részét képezi kulturális programok megvalósítása.

• **Vasban-Civilben** (változó helyszínen). Vas megyei civil és közművelődési fórum, ahol aktuális témák kerülnek bemutatásra, valamint a helyi közösségek és civil szervezetek mutatkozhatnak be a szakmai rendezvény részeként.

VESZPRÉM

Területe: 4.464 km²
Lakónépessége: 339.291 fő
Lakónépesség megoszlása: megyeszékhely 17%, többi város 44 %, község 39%
Megyeszékhely: Veszprém (59 119 fő, 2019. dec. 31.)
Járások: Ajkai, Balatonalmádi, Balatonfüredi, Devecseri, Pápai, Sümegi, Tapolcai, Várpalotai, Veszprémi, Zirci
Települések száma: 217
5000 főnél kisebb települések száma: 207

Civil tükör

• A megyében 794 alapítvány és 1 516 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 4,4 %-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 23,8 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 2,7%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 1 267 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 12 379 önkéntes tevékenykedik.

Rendezvények, események:

• **Veszprémi Civil Nap.** A Veszprémi Civil Kerekasztal hagyományosan 2007. óta tartja minden évben a Civil Napot. A rendezvényen a helyi civil szervezetek bemutatkozhatnak az érdeklődőknek. A nap folyamán halászléfőző verseny, különféle bemutatók, illetve civil szervezeti műsorok színesítik a programot. A nap során adják át a „Pro Civitate" díjat, melyet a Közgyűlés az általa elfogadott Civil koncepcióban rögzítetteknek megfelelően a Veszprémben kiemelkedő tevékenységet végző, az önkéntesség elve alapján szerveződő, veszprémi székhellyel működő civil szervezetek munkájának elismerésére alapított. A rendezvényt utcabál zárja.
• **EKF 2023.** Veszprém város 2018 decemberében a régióval közösen nyerte el a 2023-as Európa Kulturális Fővárosa (továbbiakban: EKF) címet, ezért nem véletlenül a program alapköve, hogy a Veszprém-Balaton-Bakony régió közös erővel mutassa

meg értékeit, kulturális sokszínűségét. A civil szervezetek előtt nyitva álló lehetőségekről egy 8 állomásos roadshow keretében tartottak tájékoztatót a program szervezői. Egyesületünk több területen is segíti a projekt sikerét! 2021-ben pályázatírás, projektmenedzsment témakörben segítettük a civil szervezetek felkészülését, bekapcsolódását a programsorozatba, a 2022 évben az önkéntesek fogadására való felkészítés volt a prioritás, így ezzel kapcsolatban coaching és képzési tevékenységet végzünk év végéig!

Megyei civil díjak, elismerések:

• 8 évvel ezelőtt azért jött létre a Megye Önkéntese Díj, mert szerették volna elismerni Veszprém megyében az önkéntes tevékenységet, ezáltal népszerűsíteni is. A jelölők nemcsak civil szervezetek lehetnek, hanem magánszemélyek, önkormányzatok, intézmények is. Minden jelölt kap ajándékot a két fő díjazotton kívül. E díjat az Önkéntesség Világnapján adják át egy gálaműsor keretében. 2021-ben az Év Önkéntese Díjat felnőtt kategóriában egy házaspár, Köves András és Glatz Ágota kapta, akik a Reményforrás Egyesület jelölésével kerültek be a jelöltek közé.
Sajnos András februárban elhunyt, de az, hogy ketten mennyit tettek az egyesületért, azokért a fiatal házasulandókért, akiknek előadásokat szerveztek, és hogy mennyit tettek a házasságért magáért, hogy elismerés övezze, egyre többen tekintsék újra fontosnak, az példaértékű, amit értékelni kell. Kiosztották továbbá az Év ifjú Önkéntese Díjat is, amit Bóka Kristóf érdemelt ki, és aki a Csóti Margaréta Nőegylet munkáját segítette fellépésekkel, rendezvényszervezéssel és egyéb munkákkal. Az egyetemista fiatal a pandémia időszaka alatt azzal is segítette az egyesületet, hogy online is jelen tudjanak lenni.

ZALA

Területe: 3784 km²
Települések száma: 258, ebből 10 város.
Lakóinak száma: 264.343 fő
5000 főnél kisebb települések száma: 253
Székhelye: Zalaegerszeg
Járások száma: 6 (Keszthelyi, Lenti, Letenyei, Nagykanizsai, Zalaegerszegi, Zalaszentgróti)

Civil tükör

• A megyében 511 alapítvány és 1 295 egyesület működik. Az ország civil szervezeteinek 3,4 %-át teszik ki az itt tevékenykedő szervezetek. (KSH 2020)
• A megyei civil szektor összes éves bevétele 12,6 milliárd forint. Ez az országos civil bevétel 1,4%-át adja. A civil bevételek fele származik állami, önkormányzati támogatásból.
• A megyei civil szervezetek 1 040 főt alkalmaznak. A civil szektorban kiterjedt gyakorlat a részmunkaidős foglalkoztatás.
• A civil szervezeteknél 6 581 önkéntes tevékenykedik.

Jelentősebb civil események:

• **Városi farsang - Fánky Fesztivál Zalaegerszeg.** Nagycsaládosok Zalaegerszegi Egyesülete és Zalaegerszeg város közös szervezésében 22 éves múltra tekint vissza ez a rendezvény, mely az utóbbi öt évben jótékonysági fánksütéssel is gazdagodott.
• **A víz világnapja.** A Nők a Balatonért Egyesület Keszthely és Vidéke Csoportja már több mint 10 éve megünnepli a víz világnapját (március 22), melyet a víz világnapjához közeli vasárnap délutánján szoktak tartani a keszthelyi Balaton-parton. Vízzel kapcsolatos ünnepséget szerveznek és megkoszorúzzák a Balatont.

Megyei civil díjak, elismerések:

„Az Év Zala Megyei Adományozója” díjat olyan vállalkozások kaphatják meg, amelyeket civil szervezetek ajánlanak a nekik nyújtott támogatás ismertetésével. A díj átadását a Jótékonyság Világnapjához kapcsolódva szeptember elején szervezik meg. A nagyszabású rendezvény kiváló alkalom arra, hogy nagy nyilvánosság előtt mutathassák be a díj jelöltjeit, elismerve társadalmi szerepvállalásukat. Az elismerést a vállalkozás az ajánló civil szervezettel együtt veszi át, jelezve a kialakult kölcsönös együttműködést. Hosszú távú cél, hogy idővel kialakuljon egyfajta elköteleződés a vállalkozások részéről egy kiválasztott szervezet tekintetében, így nem csupán eseti, hanem folyamatos támogatásra, kölcsönös együttműködésre számíthatnának a szervezetek.

Képgaléria

Országos civil szervezeti vezetőképző workshop zárórendezvénye (Debrecen, 2021.)

EDUCATIO Nemzetközi Oktatási Szakkiállítás 2022.

EDUCATIO Nemzetközi Oktatási Szakkiállítás 2022.

I. Országos Civil Konferencia (Budapest, 2022.)

I. Országos Civil Konferencia (Budapest, 2022.)

Megyejárás 2021-2022.

Megyejárás 2021-2022.

Megyejárás 2021-2022.

Forrás- és irodalomjegyzék

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG

AZ EURÓPAI UNIÓ ALAPJOGI CHARTÁJA 2012/C 326/02

A TANÁCS 2006/112/EK IRÁNYELVE (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=HU letöltve: 2022. 07. 23-án

Kfv.I.35.639/2019/4. https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/hirlevel/hirlevel2003.pdf (letöltve 2022. 07.14.

A TANÁCS (EU, Euratom) 2020/2093 RENDELETE (2020. december 17.) a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 RENDELETE (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet)

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1060 Rendelete (2021. június 24.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízumpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1060&from=EN#d1e2675-159-1

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/818 RENDELETE (2021. május 20.) a Kreatív Európa program (2021–2027) létrehozásáról és az 1295/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről

1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án

kelt Egyezmény kihirdetéséről
1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
1991. évi IL. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról
1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról
1996. évi CXXVI. törvény a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról
1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról
2000. évi C. törvény a számvitelről
2004. évi I. törvény a sportról
2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről
2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról
2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról
2011. évi CLXXXI. törvény a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról
2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
2013. évi CLXXVI. törvény egyes jogi személyek átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról
2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről
2021. évi XLIX. törvény a közélet befolyásolására alkalmas tevékenységet végző civil szervezetek átláthatóságáról
2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
5/2012. (II. 16.) KIM rendelet a Nemzeti Együttműködési Alappal kapcsolatos egyes kérdésekről
350/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről
479/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól
281/2022. (VIII. 1.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt az egyetemes szolgáltatásra

jogosultak körének meghatározásáról szóló 217/2022. (VI. 17.) Korm. rendelettel kapcsolatos egyes rendelkezésekről
217/2022. (VI. 17.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt az egyetemes szolgáltatásra jogosultak körének meghatározásáról
368/2011. (XII.30.) Korm. rendeletAz államháztartás végrehajtásáról szóló
Szalay-Bobrovniczky Vince, Kecskés Péter (2020): The CSO Sector in Hungary and Certain European Particularities. POLGÁRI SZEMLE: GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI FOLYÓIRAT, 16 (Spec.). pp. 226-234. ISSN 1786-6553
Civil szervezetek megújuló működési környezete – Továbbképzési program a civil szervezeteket szabályozó hatályos joganyagról és a civil szervezetek, a közigazgatás és az igazságszolgáltatás szervezetei közötti kapcsolatokról (2013):
Nonprofit.hu – Tudástár (2019): https://www.nonprofit.hu/tudastar
Berecz Péter (2014): Az egyesületekre vonatkozó szabályok változása a 2013. évi V. tv. alapján in. ADVOCAT 2014. XVII. évfolyam, 3-4. szám 14-16.
Emri Gergely (2014): Az alapítványokra vonatkozó szabályok változása a 2013. évi V. törvény alapján in. ADVOCAT 2014. XVII. évfolyam, 3-4. szám 12-16, o.16-18.
Gottgeisl Rita, Láng Noémi (2019): Nonprofit Kézikönyv 2021 - Működés, Számvitel, Adózás Civil Törvény a gyakorlatban Vezinfo, Budapest, 2021.
KSH (2020): A nonprofit szektor legfontosabb jellemzői 2020-ban. KSH, Budapest 2022.
KSH (2020): Idősoros éves, területi adatok - Általános gazdasági mutatók, nonprofit szervezetek
http://www.ksh.hu/stadat
KSH (2019): Lakónépesség és nonprofit szervezetek száma 2020. Tájékoztatási adatbázis
TEIR (2020): SZJA adatsorok Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) https://www.teir.hu/
(CKOT2015.05.18:26. Az ülés tartása nélküli határozathozatal közhasznú szervezetek esetén) Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezletének Állásfoglalásai
NAIH: Gyakran ismételt kérdések civil szervezetekkel kapcsolatban https://www.naih.hu/adatvedelmi-allasfoglalasok/file/108-gyakran-ismetelt-kerdesek-civil-szervezetekkel-kapcsolatban
NAV (2022): Információs füzetek:

09. Az ingatlanértékesítésből és a vagyoni értékű jog átruházásából származó jövedelmek adókötelezettségének alapvető szabályai
10. Ingatlanok bérbeadásának, egyéb hasznosításának alapvető szabályai
13. Nonprofit szervezetek: egyesületek, köztestületek, (köz)alapítványok adózásának alapvető szabályai
14. Tevékenységet kezdő adóalany általános forgalmi adó kötelezettségének alapvető szabályai
18. A számla, nyugta kibocsátásának alapvető szabályai
25. Rendelkezés az SZJA 1%-áról
26. Jogosultság az SZJA 1%-ára
27. Tájékoztató a közösségi adószámról
60. A végelszámolással kapcsolatos legfontosabb tudnivalók

Jogpontok Munkajogi kiadványok:
A tipikus és atipikus foglalkoztatás összehasonlítása
A tipikus munkaviszony meghatározó jegyei
Atipikus foglalkoztatás
Az egyszerűsített foglalkoztatásra, alkalmi munkára irányuló jogviszony
Egyszerűsített foglalkoztatásról

Dr. Kaprinay Gizella Zsófia: A polgári jogi gyakorlat során leggyakrabban előforduló szerződések. 2020 http://eta.bibl.u-szeged.hu/3691/
Horváth Zoltán: Stratégiai tervezés a nonprofit szervezetek gyakorlatában in: Vilmányi Márton – Kazár Klára (szerk.) 2017: Menedzsment innovációk az üzleti és a nonbusiness szférákban. SZTE Gazdaságtudományi Kar, Szeged, 167–184. o.
dr. Lukács Adrienn: Munkajog - Bevezetés a munkajog alapjaiba. Olvasólecke - a munkaviszony alanyai. A munkaszerződés, Szegedi Tudományegyetem 2019
Pintér Miriam: A határozott idejű munkaviszony előnyei és hátrányai; Adó online, 2019. https://ado.hu/munkaugyek/a-hatarozott-ideju-munkaviszony-elonyei-es-hatranyai/
Hogyan tovább? Szervezetfejlesztés civileknek szerk. Móra Veronika Ökotárs Alapítvány
Nemzeti Önkéntes Stratégia
Bethlen Gábor Alapkezelő
Civil Információs Portál

ERKE: Gyakran Ismételt Kérdések
Suller Krisztina: Civil szervezetek számviteli sajátosságai in Önadózó 2021 / 09 lapszám 18. o.
Suller Krisztina: A civil szervezetek és a zárlati munkálatok Önadózó https://www.onadozo.hu/hirek/a-civil-szervezetek-es-a-zarlati-munkalatok-11369
Gottgeisl Rita - Láng Noémi Civil szervezetek áfamentes tevékenysége https://www.vezinfoblog.hu/civil-szervezetek-afamentes-tevekenysege/
2020/3. Adózási kérdés - A közhasznú alapítvány/alapítvány által nyújtott juttatás adójogi megítéléseNAV Ügyfélkapcsolati és Tájékoztatási Főosztály ÜTF-1171/2020., Pénzügyminisztérium PM/4130/1/2020. https://nav.gov.hu/ado/adozasi_kerdes/2020_3__Adozasi_kerde20200312 letöltve: 2022. 07. 31.
Nyikos Györgyi – Erdei-Derschner Katalin A 2021–2027 programozási időszak EU-forrásai és a lehetséges magyar allokáció http://real.mtak.hu/124499/1/01_Nyikos-Erdei_5-26_Europai_Tukor_2020_03.pdf
Havi tájékoztatás a közfoglalkoztatásról, Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási Portál https://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/havi-tajekoztatas-a-kozfoglalkoztatasrol
Partnerségi Megállapodás tervezetét közli: https://www.palyazat.gov.hu/partnersegi-megallapodas
Civilisztika I. Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga; Szerkesztette: Barzó Tímea Papp Tekla; Dialóg Campus Kiadó Budapest; https://jogikar.uni-miskolc.hu/files/3259/webXS_PDF_ATMA_Civilisztika_I.pdf
ZSEBKÖNYV a civil szervezetek vezetői részére a gazdálkodás törvényességének biztosításához, Állami Számvevőszék. 2021

TARTALOMJEGYZÉK

3 Ajánlás

7 Alapvető információk a civil szervezetek helyzetéről

52 CIVIL KRÓNIKA

72 Civil naptár

82 A civil szervezetek működésének gyakorlati kérdései

82 Milyen civil szervezeti formák léteznek?

89 Milyen a szervezeti felépítése a civil szervezeteknek?

95 A civil szervezet önálló jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egysége

111 Milyen felelősséget viselnek a civil szervezetek tisztségviselői?

114 Mérföldkövek

122 A civil szervezetek működésének kezdetei

125 Változások a szervezetek életében

133 A civil szervezeteket érintő illetékszabályok

138 A járványhelyzet tapasztalatainak beépítése a szervezetek működésébe

146 A civil szervezetek megszűnése

164 A civil szervezeteket is érintő jogszabályi változások

164 Változások a Polgári Törvénykönyvben 2022-2023.

173 A civil szervezet is gazdálkodik

173 A civil szervezetek gazdálkodásának gyakorlati kérdései

174 A civil szervezetnek lehet nyeresége, de nem oszthatja fel

174 A civil szervezet szolgáltathat és vállalkozhat

178 A civil szervezetek ráfordításai, kiadásai

179 A közhasznú jogállás
182 Fizetnek adót a civil szervezetek?
185 Civil szervezetek és az Áfa
194 Számla, nyugta és bizonylat kiállítása
200 A civil szervezetek számvitelét érintő változások 2022-ben
202 Mit ellenőriz az ÁSZ? Számviteli alapismeretek civileknek
225 Beszámoló készítése és közzététele
232 A civil szervezetek erőforrásai
232 A munkavégzésre irányuló jogviszonyok áttekintése
235 A munkaviszonyban történő foglalkoztatás
243 Egyszerűsített foglalkoztatás
247 A közérdekű önkéntesség
254 KSH kutatási adatok az önkéntességről
258 Forrásteremtés
305 Mire szerződünk?
308 Hasznos dolgok
318 Civil Közösségi Szolgáltató Központok
320 A civil közösségi szolgáltató központok elérhetőségei
323 Tudta-e, hogy…?
326 Jó gyakorlatok
395 CIVIL MEGYETÜKÖR
424 Képgaléria
434 Forrás- és irodalomjegyzék

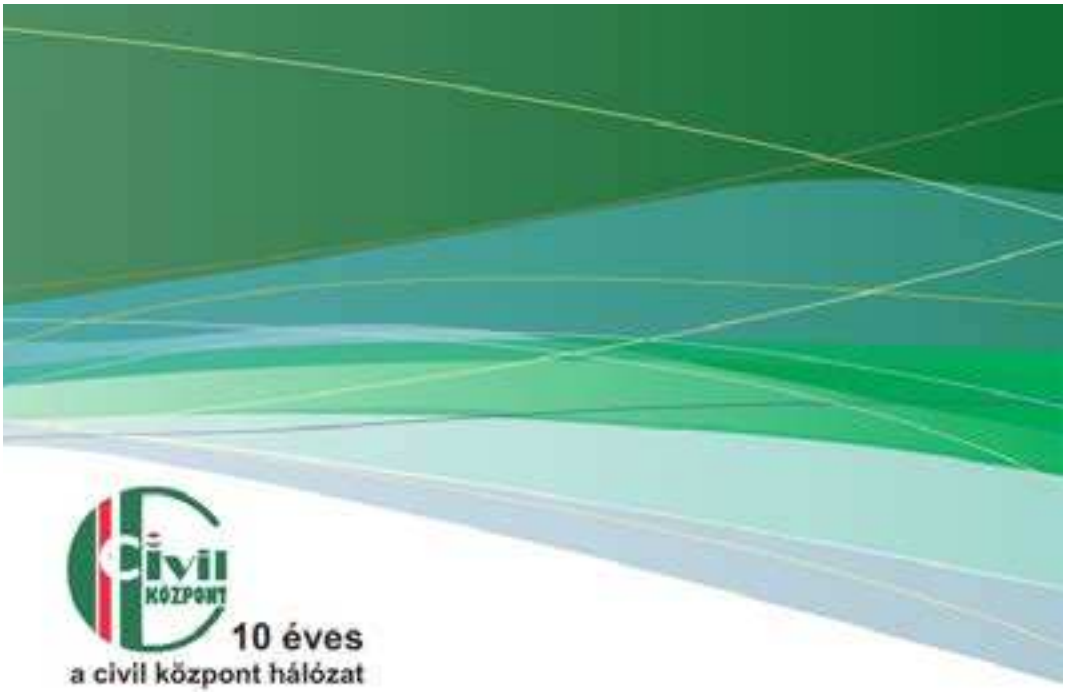

Támogatók és együttműködő partnerek:

MINISZTERELNÖKSÉG

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

Nemzeti
Együttműködési
Alap